

**BOOKS Printed for, and Sold by R. Wellington
at the Dolphin and Crown, the West-end of
St. Paul's Church-yard.**

ATREATISE OF MEDICINES, containing an Account of their Chymical Principles, the Experiments made upon them, their various Preparations, their Virtues, and the modern way of using them. Together with a short View of the Nature and Periods of Diseases, in which they are proper, and some Cautions relating to the Disorders they sometimes occasion. The Medicines are rang'd in their proper Classes, according to their Vertues, and drawn up in Tables for the Readers Conveniency, with their just Doses annex'd. Written Originally in French, by M. Taurry, M.D. a Member of the College of Physicians, and Fellow of the Royal Society at Paris. Translated from the French. Price 5 s.

The whole Works of that excellent Practical Physician, Dr. Thomas Sydenham, wherein not only the History and Cures of Acute Diseases are treated of after a new and accurate Method; but also, the shortest and safest way of curing most Chronical Diseases. Translated from the Original Latin by John Peckey, of the College of Physicians. Price 5 s.

A General Treatise of the Diseases of Infants and Children, Collected from the Best Practical Authors. By John Peckey, of the College of Physicians. Price 1 s. 6 d.

The Family Physician; or, a Choice Collection of Choice, Approv'd and Experien'd Remedies for the Cure of almost all Diseases incident to Humane Bodies, whether Internal or External; useful in Families, and very Serviceable to Country People. To which is Added, The True English Wine-cellar; being the Right Method of making English Wines or Methelin. By George Hartman Philo-Chymist, Servant to Sir Kenelm Digby till he dyed. Price 3 s.

A Natural History of the Passions. The Second Edition, Enlarged. By Dr. Charlton. Price 2 s. 6 d.

**BOOKS Printed for, and Sold by R. Wellington
at the Dolphin and Crown, the West-end of
St. Paul's Church-yard.**

ATREATISE OF MEDICINES, containing an Account of their Chymical Principles, the Experiments made upon them, their various Preparations, their Virtues, and the modern way of using them. Together with a short View of the Nature and Periods of Diseases, in which they are proper, and some Cautions relating to the Disorders they sometimes occasion. The Medicines are rang'd in their proper Classes, according to their Vertues, and drawn up in Tables for the Readers Conveniency, with their just Doses annex'd. Written Originally in French, by M. Taurry, M.D. a Member of the College of Physicians, and Fellow of the Royal Society at Paris. Translated from the French. Price 5 s.

The whole Works of that excellent Practical Physician, Dr. Thomas Sydenham, wherein not only the History and Cures of Acute Diseases are treated of after a new and accurate Method; but also, the shortest and safest way of curing most Chronical Diseases. Translated from the Original Latin by John Peckey, of the College of Physicians. Price 5 s.

A General Treatise of the Diseases of Infants and Children, Collected from the Best Practical Authors. By John Peckey, of the College of Physicians. Price 1 s. 6 d.

The Family Physician; or, a Choice Collection of Choice, Approv'd and Experien'd Remedies for the Cure of almost all Diseases incident to Humane Bodies, whether Internal or External; useful in Families, and very Serviceable to Country People. To which is Added, The True English Wine-cellar; being the Right Method of making English Wines or Methelin. By George Hartman Philo-Chymist, Servant to Sir Kenelm Digby till he dyed. Price 3 s.

A Natural History of the Passions. The Second Edition, Enlarged. By Dr. Charlton. Price 2 s. 6 d.

*ton
of
Chy-
their
sing
is of
ting
are
and
just
every,
f the
5 s.

Dr.
f A-
mod ;
l Di-
f the*

*ren,
f the

oice,
t all
Ex-
try
lar ;
the-
nelm*

En-

Michaelis Etmulleri ¹⁷⁰⁷ *K*

In Academia Lipsiensi quondam Pro-
fessoris Celeberrimi,

O P E R A
O M N I A
I N
C O M P E N D I U M
R E D A C T A.

In Quo Continentur,

- I. Institutionum Medicarum *Synopsis ab ipso Authore concinnata.*
- II. Pyrotechnia Rationalis *seu Collegii Chymici Epitome.*
- III. Commentarius in Schroderi Pharmacopeiam *contraditus.*
- IV. Universa Praxis Medica in angustum coacta. *Cui in calce adjicitur Chirurgia Medica summatim perfiritta.*

L O N D I N I :

Excusum impensis, Rich. Wellington ad insigne Delphinis
cum Corona in occidentali plaga coemiterii D. Pauli;
& Franc. Hubbard ad insigne Aratri in vico qui Duck-
lane dicitur. M DCC I.

4/Ke

PRÆFATIO.

DE Authoris nostri nomine, ejusque operum præstantia, verba facere, supervacuum reor. Oinnia, quæ prostant, viri clarissimi scripta, erudito Orbi plurimum perplacuisse, constat. Horum etiam Epitomen, suis numeris absolutam, & tyronum compendio & rei medicæ incremento, profuturam, ratum habeo. An autem, in hoc nostro conamine, debitam attigerim metam, aliorum sit judicium.

Institutionum medicarum Synopsin, ab ipso auctore concinnatam, verbatim huc transferre, eique primum assignare locum, haud dubitavi. Huic ejus soboli genuinæ, aliam substituisse, quantæ fuisset arrogantiæ? Hanc excipit de Chymia Tractatus, quam fieri potuit brevissime, & forsan non incommodo, contractus. Succedit Schroderus Dihucidatus, seu Commentarius in Schroderi Pharmacopeiam medico-chymicam, in quo universa materia medica, e tripli suo fonte, eruitur, ventilatur, explicata redditur; singulorum simplicium ratio & vis nativa expenditur; qua gaudeant principiorum proportione & mistura, qua operandi facultate, eleganter disseritur: præparandi denique, cicurandi & ad usum revocandi methodus ad examen reducitur. Illam quidem Commentarii hujus partem, quæ de medica-

P R A E F A T I O.

minum compositorum formulis differit, penitus omisimus; partim quia a *Schrodero* non longe recedit, partim quia compendii rationem fere respuit. Idem de Commentario Ludoviciano monitum velim. Meminerit autem Lector, in *Etmulleri* operum editione novissima, multa in Schroderum Dilucidatum referri, imprimis ubi de regno Minerali agitur, quæ hadenus in Collegio Chymico expedita fuerant: nos utique brevitati incumbentes cramben recoctam religiose vitasse. Et sane, si quod sentiam libere effari fas sit, videtur editio illa novissima molis suæ spissitudinem, licentia huic eandem cantilenam sapius reponendi, magna ex parte acceptam referre. Hinc multa etiam in praxi medica prolixe differuntur de functionum animalium theoria, aliisq; in Institutionibus sive satis explicatis. Et si quæ sint præter dicta in novissima hac editione exhibita, quæ in prioribus desiderantur, an ipsius sint *Etmulleri*, dubito. Multa sunt quæ contrarium suadent. Imprimis illud, quod plurima ibidem occurrant ab Authoris sensu longe discrepantia, plurima etiam adversis frontibus pugnantia. Quæ cum ita se habeant, curavi ut nihil fere eorum, quæ prioribus inerant, in Epitome hac nostra desideretur. Additamenta quidem ex novissima, minus tamen sollicite, concessimus.

Accedit tandem universa Praxis medica in angustum coacta, in qua morborum differentiæ, causæ, symptomata, prognoses, & medendi ratio, totidem fere paragraphis, ordine exhibentur; adjecto fere singulis vicibus formularum delectu non contemnendo. Agmen claudit Chirurgia Medica, summatim perstricta, pulcherrima methodo affectuum externorum causas & curam exhibens.

Atque

P R A E F A T I O.

Atque hæc habui quæ de consilii nostri ratione dicerem. Agnosco equidem plurima hic desiderari, quæ non incommodè accedere potuissent. Plurima etiam jam exarata, quæ ad incudem revocata denuo recudi postularent. Premebat enim & temporis & schedulæ angustia, quin & alia distrahebant curæ; ut de nostra tenuitate nil dicam. Ut cunque se res habeat, jaœta est Alea. Quin & sperare fas est, fore quibus hæc hand vehementer displicebunt, licet omnibus suis numeris nondum sint ornata.

Scripsit

Series Capitum.

Synopsis Collegii Institutionum Medicarum in Theses concinnati.

Cap. I. <i>Physiologia: sive de principiis corporum naturalium; corporis humani principio vitali, nutritione, chylificatione, respiratione, secretione, sensu, motu, & partu.</i>	Page 1
Cap. II. <i>Pathologia; seu de Natura, Causis, Differentiis & Signis Morborum.</i>	P. 34
Cap. III. <i>Hygiene & Therapeusis. Sive de Methodo medendi & Remediis Pharmaceuticis.</i>	P.47

Michaelis Etmulleri Collegium Chymicum, seu Pyrotechnia Rationalis.

Cap. I. <i>D e Salibus; in specie acido, urinozo, & salso; item de Ammoniaco & Tartaro Vitriolato</i>	p. 68
Cap. II. <i>De Salibus Mineralibus; in specie de Sale Communi, Sale Gemmae, Nitro, Vitriolo, Alumine & Acidulus.</i>	p. 71
Cap. III. <i>De Operationibus Chymicis; Solutione scil. & Extractione, & ad hanc facientibus menstruis; Effervescentia, Fermentatione, Præcipitatione, Calcinatione, Coagulatione, & Crystallisatione.</i>	p.78
Cap. IV. <i>De Sulpure & Antimonio.</i>	p.84
Cap. V. <i>De Mercurio & Cinnabari.</i>	p. 85
Cap. VI. <i>De Metallis in genere; & in specie de Marte, Venere, Saturno, Jove, Sole & Luna.</i>	p. 87
Cap. VII. <i>De Gemmis.</i>	p.93
Cap. VIII. <i>De Vino, Spiritu Vini, Aceto & Tartaro.</i>	p. 94
Cap. IX. <i>De Plantis, Floribus, Lignis & Seminibus.</i>	p. 96
Cap. X. <i>De Animalibus Perfectis & Imperfictis.</i>	p. 97

Schro-

Series Capitum.

Schroderus Dilucidatus , seu Commentarius in Job. Schroderi Pharmacopeiam Medico-Chymicam.

Sect. I. D E	Phytologia, seu Regno Vegetabili.	Page 99
Classis 1.	De Alterantibus Primariis, quæ sunt Plantæ earumque membra.	p. 99
Classis 2.	De Alterantibus Secundariis, quæ sunt Succi, Olea, Lachrymæ, Resinæ, Gummata, &c.	p. 133
Classis 3.	De Purgantibus Primariis.	p. 138
Classis 4.	De Purgantibus Secundariis.	p. 143
Sect. II. De Zoologia seu Regno Animali.		p. 145
Classis 1.	De Animalibus Terrestribus perfectioribus.	p. 146
Classis 2.	De Avibus.	p. 153
Classis 3.	De Pisibus.	p. 155
Classis 4.	De Insectis.	p. 157
Sect. III. De Regno Minerali.		p. 161
Cap. 1.	De Terris.	p. 161
Cap. 2.	De Aquis.	p. 162
Cap. 3.	De Lapidibus, Gemmis, Coralliis, Margaritis, & illis qui minus pretiosi sunt.	p. 164
Cap. 4.	De Metallo in Genere.	p. 168
Cap. 5.	De Auro.	p. 170
Cap. 6.	De Argento,	p. 171
Cap. 7.	De Marte.	ibid.
Cap. 8.	De Cupro seu Venere.	p. 174
Cap. 9.	De Saturno seu Plumbo.	p. 175
Cap. 10.	De Jove seu Stanno.	ibid.
Cap. 11.	De Mercurio & Cinnabari.	p. 176
Cap. 12.	De Antimonio.	p. 177
Cap. 13.	De Recrementis Metallicis naturalibus.	p. 178
Cap. 14.	De Salibus : In specie Sale Communi, Sale Gemmae, Nitro, Alumine, Sale Ammoniaco, & Vitriolo.	p. 178
Cap. 15.	De Arsenico, Sulphure Communi, Ambra & Succino.	181
Cap. 16.	De Spermate Ceti, Asphalto, Petrolao, Oleo Terræ, Carbone Petra & Gagate.	p. 183

Collegium Practicum.

L I B. I.

Sect. I. D E	Appetitu, ejusque vitiis.	p. 1
Cap. 1.	De Famine Imminuta seu Anorexia,	ibid.
		Cap.

Series Capitum.

Cap. 2. De Appetitu aucto : Bulimo, scil. & appetentia canina.	P. 3
Cap. 3. De Appetitu Deprevato, Pica, nempe, malacia & fastidio determinato.	P. 4
Sect. II. De Siti Iasa.	P. 5
Sect. III. De Masticatione Iasa.	P. 7
Cap. 1. De Muscularum masticationi inservientium vitiis : in specie de Spasmo Cynico & Tortura oris.	ibid.
Cap. 2. De Maxillarum & Dentium vitiis.	p. 8
Sect. IV. De Deglutitione Iasa.	P. 11
Sect. V. De Chylojeos Iasionibus.	P. 12
Sect. VI. De Assumptorum retentionis in stomacho Iasoni.	P. 14
Cap. 1. De Flatibus.	ibid.
Cap. 2. De Vomitu & nausea.	P. 15
Cap. 3. De Vomitu Sanguinis.	P. 17
Sect. VII. De doloribus Stomaci.	P. 18
Cap. unicum. De Fracordiorum anxietate, Cardialgia & Soda.	ib.
Sect. VIII. De Contentorum in intestinis expulsione Iasa.	P. 21
Cap. 1. De Alvi Retentione.	P. 22
Cap. 2. De Ileo seu valvulo.	P. 23
Cap. 3. De Alvi Fluxu seu Diarrhae.	P. 26
Cap. 4. De Cholera.	P. 29
Cap. 5. De Lienteria.	P. 31
Cap. 6. De Fluxu Chyloso seu Caliaca Passione.	P. 32
Cap. 7. De Dysenteria.	P. 33
Cap. 8. De Tenesmo.	P. 37
Cap. 9. De Fluxu Hepatico.	P. 38
Cap. 10. De Affetibus Hæmorrhoidalibus.	P. 39
Sect. IX. De variis Intestinorum Doloribus ; imprimis Colico.	P. 42
Sect. X. De Situ Intestinorum mutato.	P. 47
Cap. 1. De Hernia.	ibid.
Cap. 2. De Ani Procidentia.	P. 48
Sect. XI. De Chyli distributione Iasa.	P. 49
Sect. XII. De Chyli sanguificatione, sanguinisque fermentatione Iasa.	
Sect. XIII. De Aeris Inspiratione Iasa.	P. 51
Cap. 1. De Suffocatione.	P. 52
Cap. 2. De Asthmate.	ibid.
Cap. 3. De Singultu.	P. 54
Cap. 4. De Incubo.	P. 59
Sect. XIV. De Iasa Expiratione.	P. 61
Cap. 1. De Sternutatione immoderata.	P. 62
Cap. 2. De Vocis Vitiis.	ibid.
Cap. 3. De Tussi.	P. 63
Cap. 4. De Catarrbo Suffocativo.	P. 66
Sect. XV. De Sanguinis motu per Cor uitato, ad eoque bujus pulsus Iasa.	P. 70
	Cap. p. 73.

Series Capitum.

Cap. 1. De Virium Languore & Synope.	ibid.
Cap. 2. De Palpitatione & Tremore Cordis.	p. 76
Cap. 3. De Febre.	p. 78
Art. 1. De Febre in Genere.	ibid.
Art. 2. De Febris intermittentibus.	p. 83
Art. 3. De Febris Continuis.	p. 90
Art. 4. De Febris Continuis Lenti.	p. 97
Art. 5. De Febre Hectica.	p. 101
Art. 6. De Petechiis & Febre Petechiali.	p. 110
Art. 7. De Varioli & Morbilli.	p. 112
Art. 8. De Febre Purpurata & Morbo Hungarico.	p. 118
Art. 9. De Peste.	ibid.
Sect. XVI. De Nutritione Læsa.	p. 126
Art. 1. De Phthisi & Tabe.	ibid.
Art. 2. De Atrophia particulari seu aridura.	p. 132
Art. 3. De Cachexia, Anasarca, & Leucopblematia.	p. 133
Art. 4. De Hydrope.	p. 135
Art. 5. De Ictero seu Cachexia Iberica.	p. 141
Art. 6. De Malo Hypochondriaco & Scorbuto.	p. 144
Sect. XVII. De Sanguinū ex partibus refluxu vitiato.	p. 150
Art. 1. De Inflammatione in genere.	ibid.
Art. 2. De Angina & Tonsillarum inflammationibus.	p. 152
Art. 3. De Aphtis & affectibus uvulae.	p. 156
Art. 4. De Inflammatione Ventriculi, Intestinorum & Ani.	157
Art. 5. De Inflammatione Mesenterii, Pancreatis & Omenti.	158
Art. 6. De Pleuride & Peripneumonia.	p. 160
Art. 7. De Inflammatione Hepatis & Lieni.	p. 164
Art. 8. De Inflammatione & Ulcere Renum.	p. 165
Art. 9. De Inflammatione & Ulcere Vesicæ.	p. 166
Art. 10. De Inflammatione Cerebri.	p. 167
Art. 11. De Oculorum Inflammatione seu Ophtalmia ; item de Epiphora.	p. 168
Art. 12. De Inflammatione & Ulcere Aurium.	p. 170
Art. 13. De Empyemate.	p. 171
Art. 14. De Hemorrhagia in genere.	p. 173
Art. 15. De Hemorrhagia Narium & Gingivarum.	p. 174
Art. 16. De Sputo Sanguinū.	p. 175
Sect. XVIII. De Urina in Renibus Secretione lœsa.	p. 177
Art. 1. De Ischuria Renali.	ibid.
Art. 2. De Calculo Renum.	p. 178
Art. 3. De Diabete.	p. 182
Art. 4. De Mistu Cruento.	p. 183
Sect. XIX. De Urinæ excretionē lœsa.	p. 184
Art. 1. De Ischuria vesicali.	ibid.
Art. 2. De Calculo Vesicæ.	p. 185
	Art. 3.

Series Capitum.

Art. 3. De Urina Incontinentia.	p. 186
Art. 4. De Stranguria.	p. 187
Art. 5. De Dysuria.	p. 188
Sect. XX. De Lymphe in Glandulis Generatione & Motu vitiatis.	189
Art. 1. De Catarbis,	ibid.
Art. 2. De Coryza.	p. 192
Art. 3. De Hydropibus Particularibus; imprimis Ascite, Hydrocepsis, & Hydrocephalo.	p. 193

LIB. II.

Sect. I. DE Spirituum Animalium Generatione vitiata, indeque motus & sensus lesionibus; in specie de Vigiliis & Somno vitiatis.	
Cap. 1. De Vigiliis nimis.	p. 1
Cap. 2. De Somno nimio.	p. 2
Sect. II. De Vertigine.	p. 4
Sect. III. De Spirituum in partes externas motu inordinato.	p. 7
Cap. 1. De Epilepsia & Convulsione.	p. 10
Cap. 2. De Tremore.	ibid.
Sect. IV. De Spirituum Animalium influxu abolito.	p. 18
Cap. 1. De Apoplexia.	p. 20
Cap. 2. De Paraplegia.	ibid.
Cap. 3. De Paralyse.	p. 26
Sect. V. De lesionibus sensuum externorum,	p. 28
Art. 1. De variis visus lesionibus.	p. 31
Art. 2. De Auditus lesionibus.	p. 33
Art. 3. De lesionibus gustus & olfattus.	p. 34
Art. 4. De lesu tactu, indeque orto dolore.	p. 35
Art. 5. De Odontalgia.	p. 39
Art. 6. De Cephalalgia.	p. 41
Art. 7. De doloribus Oculorum & Aurium.	p. 45
Art. 8. De Arthritide seu Podagra, Dolore Ischiadico, &c.	p. 47
Sect. VI. De Sensuum Internorum & Rationalium Functionum lesionibus.	
Art. 1. De Lesione Memoriae.	p. 50.
Art. 2. De Deliriis: in Specie de Phrenitide & Delirio Melancholico.	ibid.
Art. 3. De Mania.	p. 51
Art. 4. De Rabie.	p. 52
	p. 53

LIB.

L I B. III.

De Morbis Sexui virili propriis.

Sect. I. D e Seminis generatione lesa, ubi de Inflammatione testi- um, Pneumatocle, Hydrocele, Sarcocèle, & Hernia va- ricosa.	
Sect. II. De Seminis Excretione & Retentione lesa.	P. 54
Art. 1. De Gonorrhœa vera.	P. 57
Art. 2. De Gonorrhœa Notba, tam benigna quam virulenta.	ibid.
Art. 3. De nimis cito, vel nimis tarda seminis ejaculatione.	59
Sect. III. De Penis Erectione lesa.	p. 60
Art. 1. De Impotentia virili.	ibid.
Art. 2. De nimia Salacitate.	ibid.
Art. 3. De Depravata penis erekctione.	p. 62

L I B. IV.

De Morbis Mulierum & Infantum.

Sect. I. D e menstruorum vitiis.	
Art. 1. De mensium Emanfione.	P. 63
Art. 2. De nimio menstruorum fluxu.	ibid.
Art. 3. De Fluore albo mulierum.	P. 65
Sect. II. De vitiis appetitus venerei, ejus nempe defitu, aut nimia salacitate.	P. 66
Sect. III. De Affectionibus totius corporis, Utero vulgo attributis.	P. 67
Art. 1. De Febre alba seu Chlorosi.	ibid.
Art. 2. De Cachexia mulierum.	P. 69
Art. 3. De Suffocatione uteri.	ibid.
Sect. IV. De Affectionibus viri Admisionem & Conceptionem lalentibus.	
Art. 1. De nimia angustia vel apertura vaginae; & procidentia uteri.	P. 72
Art. 2. De Inflatione & Hydrope uteri.	ibid.
Sect. V. De Morbis Puerarum.	P. 73
Art. 1. De Lochiis retentis.	P. 75
Art. 2. De Lochiorum nimio fluxu.	ibid.
Art. 3. De Doloribus post partum.	P. 76
Art. 4. De Lipotkymia, Diarrhoea, & Incontinentia aut Sup- pressione urinae in puerum.	P. 77
Art. 5.	

Series Capitum.

Art. 5. De Febre Latta, Morbis Acutis & Purpura Puerperarum.	ibid.
Sect. VI. De Vitio Lattis.	p. 78
Sect. VII. De Regamine foetus & morbis infantum.	p. 80

L I B. V.

De Chirurgia Medica.

Sect. I. D e Luxationibus.	p. 86
Sect. II. De Fracturis.	p. 88
Sect. III. De Vulneribus.	p. 90
Sect. IV. De Ulceribus.	p. 94
Sect. V. De Tumoribus.	p. 97
Sect. VI. De Gangrena & Sphacelo.	p. 103

Michaelis Etmulleri

SYNOPSIS COLLEGII

Institutionum Medicarum in Theses concinnati.

C A P. I.

Physiologia: Sive de principiis Corporum Naturalium: Et de Corporis humani principio vitali, nutritione, chylificatione, respiratione, secretione, sensu, motu & partu.

§. I. **M**edicina cum sit *ars*, quæ corpus humanum vivens, quatenus sanabile est, seu quatenus ejus sanitas praesens conservanda, absens vero restituenda, tractat, erit ratione objecti & ratione finis omnium nobilissima.

II. Cui nihil detrahit, quod dicatur *ars conjecturalis*: quas enim adhibet conjecturas, non sunt temerarie seu sine fundamento, nec de rebus pure contingentibus; tales enim nil aliud essent, quam puræ ignorantie & vanæ persuasiones.

III. Sed conjecturæ, quibus nititur Medicus, sint circumspectæ & fundatae experientiis, & hinc deducuntis conclusionibus rationalibus, si quidem & versantur circa res appartere quidem, ob promiscuas intervenientes circumstantias, contingentes, in se tamen necessariam coherentiam causarum naturalium cum effectibus habentes, adeoque ha ipsæ veræ scientiæ proximæ sunt.

IV. Est scilicet unicuique homini sua peculiaris *idiosyncrasia*, ob quam universales non æquæ in omnibus formari possunt conclusiones, quin ex, quæ ut plurimum verae sunt, in individualibus locum necessariæ consequentiæ obtineant. Accedit & scientia naturalis adhuc in pluribus defectuola, cui tamen revera subalternata est medicina: unde ratione fundamenti in naturalibus, & ratione objecti in individuis,

2 *Synopsis Institutionum Medicarum.*

hominis scilicet, conjecturis necessariò in medicina utendum est.

V. Fundamentum conjecturarum debent esse non sola experimenta; hæc enim sunt temeraria, subinde etiam nociva, & Empiricam sectam constituent: non sola rationes, hæc enim sunt cœcæ, & admodum erroreæ, ac sectam dogmaticam Galenicam constituent: neque etiam Analogius, seu in plurimis morbis eadem ratio aut exdem communitates; hic enim pariter Empiricam Sectam facit seu constituit.

VI. *Experiens & ratio* simul fundamentum sint conjecturarum Medicarum, dum memoriam & judicium instructus medicus alias observata sua ægrotanti individuo, tam quoad theoriam quam praxim, judiciose applicat: Unde hæc duo, *experiens & ratio* fundamentum Medicinae veræ constituent, quæ etiam pro experimentis observandis, binis acutis oculis, sinistro Pyrotechnia, & dextro Anatomia, instructa est: unde & ratione Pyrotechnia Spagyrica Secta præ ceteris nobilissima est.

VII. Sunt autem medicinæ, pro reliquarum omnium partium natura, tres partes principales: Prima finem propositum considerans, ut Pathologia, quæ sanitatis & huic oppositorum morborum scrutatur naturam, ut in subjecto per Physiogiam, partem medicinæ secundam, probè cognito, eundem intentum obtineat, ita ut in parte tertia doceat per legitima media eam vel integrum conservare in Hygiene, vel labefactatam restituere in Therapeuticâ.

VIII. Semiotica est bipartita. Nam diagnostica ad Pathologiam, prognostica ad Therapeuticam pertinent; cum medicus practicus perspecta morborum ratione, imprimis per signa eisdem, subinde abditos in ægro, cognoscere & perspicere debeat, & præterea sub curatione mature præcognoscere, an curabilis, an verò incurabilis & quomodo, sit?

IX. Ministræ partes Hygienæ sunt ars culinaria & huic cognata pistoria; Therapeuticæ vero ministratur Pharmaceutica & Chirurgia: quarum illa omnium simplicium exactam cognitionem; hæc anatomæ crebrius exercitium præsupponit.

X. Nonnum autem perfecta est Medicina, quin potius a diebus Hippocratis ad nostrum usque seculum steterit, & parum proficerit: id quod factum fuit (1) ob variam literarum ac medicinæ sub barbaris fortunam, cum sub regnorum mutationibus & hæc mutationem & detrimenta subinde passa sit. Accedit (2) quod superiorum seculorum Medici unice in Scriptorum Græcorum & Arabum versione, & iterata dilucidatione ac commentatione, occupati fuerint, de ulteriori progressu ne somiantes quidem: Unde successivè succrevit infusa & quasi jurata veterum veneratio.

XL Hinc (3) factum, ut, neglecta Hippocraticâ methodo, per observationes ulterius progrediendi, præmaturè medicina adhuc multa in corpus Systematicum instar cuiuidam perfectæ disciplinæ redacta fuerit; Et (4) simùl Aristotelis dogmata rationalia ceu fundamentalia sine ulteriori examine in Medicinam introducta sint, neglecto contrario (5) primario philosophiz & Medicinæ fundamento, Pyrotechnia.

XII. Objectum Medicinæ est corpus humanum vivens, quatenus sanabile. Illud materiale, hoc actum seu formale dicitur. *Hoc corpus vellet consideretur, attendendum est tamen ad ipsam corporis structuram materiale, quam ad ejus actum vitalem formalem:* ita nempe structura corporis humani in se considerata se habet instar machinæ artificiosissimæ; hic se habet instar principii moventis spirituosi, & dictam machinam dirigentis.

XIII. Machinam dicimus corpus nostrum, non secus ac omnium brutorum, similem Machinis artis Hydraulicis. Nam anima incorpora in brutis est nulla, in homine vero rationalis, in se quidem certa, tamen corporis tamen actionibus nullum habet commercium.

XIV. In structura hujus machinæ materiali duplex partium differentia imprimis consideranda est, nempe dum partes quedam sunt nervæ, seu ut alias vocantur, spermaticæ, aliæ vero sunt sanguinæ. Itæ sunt nihil aliud, nisi materialis fibrarum textura, quæ prima partium stamina constituit, & primitus in ovo ex ejus colliquamento delineatur & effingitur: his fibris postmodum per coaguli modum sanguis hinc inde adhaerescit, unde parenchymata sanguinea nascuntur; quæ duæ parts certo situ & nexus invicem coherentes materialem corporis structuram constituant.

XV. Structura dicta corporis materialis non constat ex quatuor illis vulgaribus Elementis, ex quibus omnia mixtorum concreta composita finguntur: Nam hic quaternio à nemine adhuc, neque evidenti ulla ratione, neque ulla certa vel probabili saltem certa experientia, est comprobatus.

XVI. De Aqua quidem non dubitandum, eam esse catholicum omnium materiale principium: Nam omnia vegetabilia ex aqua fiunt, & omnia ex ea constare, resolutione probat. Tacemus alia exempla hoc probantia. Sic enim ex aqua pluviali fit terra levis & candida, quæ, quo sepius destillatur, eo magis crescere & augeri videtur, ita ut tres ejus partes in terram mutentur: Vid. Boyle de form. & Qualit. qui omnia corpora terrea, ut gemmas & lapides pretiosos ac perspicuos, aquæ fructus pronunciat in Tr. de genisis.

XVII. Quamplurima autem dantur corpora, in quibus nullum horum elementorum potest demonstrari, V. G. Mercurius vivus, Crysallus, & similia nullum vestigium elementorum horum quatuor habent.

XVIII. Spagyrici alias quinque principia assumunt, tria activa, Salputa, Sulphur & Mercurium, & duo passiva, phlegma & Caput mortuum seu terram: ast & hæc principia non ritè explicari possunt. Nam omnes Scriptores hujusmodi ita videntur confusi, ut res diversas uno sulphuris nomine explicent, cum tamen illud non unum sed multiplex sit, aliud puta vegetabile, aliud minerale, aliud animale. Accedit huic quo illi non attenderint, ex resolutione per ignem nova subinde emergere concreta, pro simplicibus tamen ab iisdem habita: Sic enim e. g. o. o. destillata sunt Corpora mixta seu composita, & tamen ab illis pro principio Sulphureo assumpta; deinde composita putarunt esse componentia: Vid. Boyle in Chim. Scept. delens hanc activorum triplicitatem. It. Guiffon. in Epistola.

XIX. Circa ea verò explicanda inter illos autores non constat, ac confusos potius opinionum nodos, quam solidam sententiam, ex hac doctrina percipere liceat. Cum ergo nec hæc sufficient, alia iniuria, & natura explicari secundum principia Mathematica, & recte quidem, cepit. Inter eos autem primus fuit *Cartesius* qui in generalioribus laude suâ non fraudandus: ast ubi ad specialiora pervenit, superficialium esse atque jejunum, merito suo pronunciamus; ejusque tria elementa sunt suavis speculatio, ingeniique lusus, ab initio plausibilis quidem, sed qui in medicina usum habet nullum: Vid. *Tattinghoff*. Clav. Philos. *Cartesianæ*, novus, rarus ac perspicuus liber.

XX. Existentiam quidem aëris, aquæ & terræ, nemo negabit, cum hæc sint maximæ portiones globum nostrum componentes, ac quasi receptacula ac diversoria reliquorum variorum corporum. Sed an materialiter una cum igne sic dicto elementari omnia mixta componunt, dubitatur merito, utut de *Aqua* separatim considerata res certissima sit, eam frequentissimeistorum reverâ ingredi compositionem; ut taceam *Ibaletis* ab *Helmontio* revocatam ab orco fententiam; omnia ex sola aqua materialiter constare afferentem.

XXI. Ex aqua autem constare orania, probant quidam singulari hoc experimento; dum levem pulveris igniti quantitatem projiciunt in aquam, & sic eandem in perfectam, & quidem durissimam atque pellucidam, gemmam transumtant: vid. *Morhoff*. in Epist. ad D. D. *Majorem de scybo vitreo per certum vocis humanae sonitum disruptio*.

XXII. Ignis ipius natura semper obscura & intricata fuit, modernorum tamen experimenta *Vulcano Chymico* adjuta persuadent ignem nostrum usum (nam de cœlesti insolari Corpore concentrato, & inde in universam mundi machinam, imprimis ipsos Planetas, adeoque & Tellurem sub nomine radiorum & luminis evibrato, non est hujus loci tractare: utut multa persuadeant, eundem itidem ex Sulphure oluto constare) nil aliud esse, quam dissolutiōnē corporum dictorum Sulphureorum, i.e. in recessu pinguium acidorum, in sui particulas immediate minimas factam, imprimis mediante aere; cuius dissolutiōnis effectus duo inseparabiles sunt: Calor & Lumen.

XXIII. Viget Ignis imprimis in flamma, quæ est rarefactio & dissolutio fumi; fumus vero flamma inspissata constans particulis ulterius rarefactibilis, elevatis tamen per aeris, à calore rarefacti, motum: hinc flamma quæcumque extinta vel suffocata abit in fumum, fumus condensatur in fuliginem, sicut fumus, v. g. candelæ, facile in flammam incenditur.

XXIV. Hinc unum idemque corpus in flammam, fumum, fuliginem, fuliginis °°, acidum & pingue, & similia Corpora, prout diversimodè tractatur & modificatur, est resolubile. Nam petroleum, oleum commune olivarum, pix, S. Vini, &c. facilime inflammantur: totaque transeunt in forma flammæ, ut parum vel nihil restitet, quæ flamma, excluso aere, suppressa abit in fumum, qui fumus est ipsum istud Corpus, quod in vase ab aere munito in forma °° distillati, cum majori licet fixis substantiæ remanentia, propter defectum aeris, se manifestat; ita ut ipsum corpus pingue, °° inde destillatum, fumus, flamma, &c. sint una eademque substantia.

XXV. Ade-

XXV. Adeoque ut lignum, quod in aere libero seu aperto comburitur, & flamma, fumus, fuligo, fuliginisque spiritus, &c. & Θ , atque idem lignum, quod in vase clauso, aeris ingressum omnem excludente, Igni committitur, & ejus phlegma, oleum, Spiritus, &c. per retortam prolicita, sint omnia una eademque substantia materialis, pro varietate suæ texturæ mediante motu inductæ, representans tot diversa Schemata.

XXVI. Nitri ipsius Corpus salinum dum integrum est, cum in Crucibulo igni exposito fluit, cum carbonis igniti tantillo incensi & adiecti maximam partem in flammarum abit, dum eadem flamma in Retorta coerepta in fumum rutilantem cogitur, dum hic in Spiritum acidum condensatur, dum hic spiritus in Θ tartari regeneratur in perfectum Θ , est una eademque materialis substantia, nunc ignis & flammæ, nunc aliam indutæ Larvam, pro varia substantiæ ejusdem materialis, secundum minima corpuscula, per motum textura.

XXVII. Ignis igitur non est distinctum quid ab aliis corporibus, & desflagratio est actus dissolutionis corporum plus minus sulphureorum, quæ aere resoluta & rarefacta representant nobis tale ens, quod nos Ignem vocamus: ita ut in igne considerandum sit 1. subiectum ignitionis, quod sunt corpora plus minus sulphurea; & 2. medium ignitionis quod est aer. Cæterum quod ignis consistat in solutione Corporum mediante aere, probatur exemplo veneris, cui si affundatur Spiritus nitri, ex mutua actione & reactione calor orietur intensissimus, evolabit fumus, immo interdum ignem ac flammarum concipiet.

XXVIII. Sic scintillulæ per motum elicite nil aliud sunt, nisi particulae sulphureæ per motum istum silicis violentum ab aere nitroso reclusæ & accensæ, quod potest probari per microscopium, si ille particulae in Charta exceptæ inspiciantur: vid. Hock. in micrograph. Anglico idiomate conscripta.

XXIX. Adeo omnia corpora constant ex una simplicissima materia, per superinductum motum in minutissimas particulas conformatæ, quæ cum diversissimarum figurarum sunt, varientque etiam magnitudine, situ, ordine & motu: fit hinc ut pro varia harum textura & coalitam diversa in universo mundo orientur Corpora.

XXX. Cum vero videamus omnia corpora fieri seu generari, nutriti, & augmentari, ac corrumpi successivè, & insensibiliter, adeoque per minimas materiarum constituentis particulas, ita ut ex minimarum harum particularum sincris seu unione, certa diacrisi seu separatione, & metastasi seu transpositione variæ, fiant, intereant & alterentur diversimodè corpora: potius igitur multifarias tales particulas seu principia corporum materialis atque elementa assumamus: quæ texturæ particularum in corpore, & inde natæ variae, respectu nostri concipiendis modis proprietates revera sunt id, quod vulgo substantialis forma dicuntur.

XXXI. Particulas illas minutissimas veteres vocarunt *Atoms*, quasi non dissecabiles; ubi tamen distinguendum est inter divisionem realem seu physicam, & mentalem seu mathematicam; sunt quidem indivisibles physice & realiter, mathematice vero minimè. Ex his Ergo materialibus cum revera corpora consistent, consequenter verissimum est, omnia constare materia; quia vero haec materia iners est, & om-

nia quæ fieri debent, siant per motum, cuius vis consistit in seminibus, ex his procedit Generatio, & sic substantia materiæ dividitur in minuta frustula, quæ habebunt suam certam figuram & magnitudinem, & propterea quoque respectivè ad se invicem certum ordinem & situm. Hæ particulæ per unionem componunt omnia corpora; per resolutionem & separationem destruunt, per metastasis seu transpositionem immutant eadem & alterant.

XXXII. Probant hoc ipsum exempla: Vitrum est productum artificiale multiplicis affectionis; sit ex particulis minutis cinerum & Θ alcali fixi, quæ igne coeunt in vitrum, tanquam productum tertium: vel fumatur Cinnabaris, & consideretur ejus genus ex Sulphure & Φ vivo commixtis & sublimatis dependens, quæ dant novum corpus, proprietates planè alias ab ipsis duobus habens. Sic minio, quod nihil aliud est, quam Plumbum calcinatum, si affundatur Acetum destillatum, aut alijs liquor acidus, emergit liquor dulcis, saccharo dulcior; quod si porro phlegma seu acetum destillatum evaporet, habentur in fundo & lateribus Crystalli dulces, candidæ, ponderosæ, perspicuæ, planè differentes à minio & aceto distillato.

XXXIII. Insuper, ne saltem in artefactis hæreamus, sicut ex nativis vinum: Sc. illius liquor primogenius, qui verè destituit ex palmitibus, si destillatur tantillum acidus existens nil dabit, nisi phlegma & pauxillum Θ acidi. Interim ex hoc liquore sunt, folia, postea bacca, in quibus succus austero-acidus contentus est: porro succus iste dat mustum, mustum dat vinum, vinum Tartarum, fæces & acetum, & hæc tandem phlegma & Spir. quæ toto cœlo invicem differunt. Hæc mille producta secundum ordinem sunt ex Æsimili constante ex minutissimis particulis in motu constitutis, quæ diversimodè intertextæ & transpositæ dant tam varia nova concreta.

XXXIV. Similiter vinum in phiala hermetice clausa, ita ut nequeat substantiæ separatio contingere, blando calorî expositum, in acetum degenerat, per nudam particularum minutissimarum transpositionem. Porro accipiatur Θ Tart. fixum, affundatur illi liquor Θ acidus, ex ambobus effervescentibus novum Θ regenerabitur, ac ita per Syncilin novum corpus prodibit. Quod si ergo particulæ homogeneæ concurrant, constituunt corpus simplex; si heterogeneæ compositum: Sic enim v. g. Aqua est corpus simplex, quod constat ex particulis minutis ejusdem essentiæ, parvis, oblongis, rotundis, utraque ex parte nonnihil acutis, quæ invicem unitæ constituent Aquam. Ex hac Aquæ structura omnes illius proprietates demonstrantur: Si enim istæ particulæ in continuo sunt motu, dant Aquam Limpiam; si vero mutuò sibi intertextæ impediuntur in motu, constituunt corpus durum seu glaciem; sicut, si sine intermissione terra transeat, vocatur ea insipida: tandem si particulæ ille celerius ac in sublime moveantur, vocatur vapor.

XXXV. Cum vero omnes hæ particulæ sint materiales, adeoque quantæ, necessariò proprietates suas quantitativas & mechanicas, h. e. determinatam figuram ac magnitudinem, certum ad se invicem ordinem & situm habebunt; unde pro varia particularum talium, mediante motu, unione & textura diversa necessario sient corpora, horumque multiplices affectiones.

XXXVI. Tex-

XXXVI. Textura ista particularum constituens corpora, prout à diversa ratione afficere valet organa nostra sensoria, erit fundamentum tot conceptuum diversorum in nostra mente, ratione quorum à nobis corporibus istis tot diversa attributa sub qualitatum nomine adscribuntur, tanquam tot accidentium realium, cum revera nil aliud sint, quam materiæ modi ex particularum minimarum diversa textura oriundi, non realiter ab ipsa materia ita contexta differentes, sed nostro saltē concipiendi modo. Qualitates ergo vulgo dñeæ non entia reaptæ sunt. Res claret exemplo.

XXXVII. Quando nempe spiritus sulphuris perspicuus acidus, rodit venem, ex utriusque unione fit Vitriol &c., constans solum ex particulis acidis, certo modo particulis venereis intertextis, ex qua nova textura fit corpus cæruleum, Rhombiforme, opacum, alstringens gustu, & nauseosum, frigidum, inodorum, purum, glabrum, &c. quæ omnia attributa seu qualitates à corpore distinctæ estimantur, cum nihil sint, quam diversi corporis concreti modi, ex particularum textura nova oriundi, sola ratione in Conceptu, non reipsa à corpore, cui attribuantur, distincti.

XXXVIII. Sed illæ ipsæ contextæ particulæ, prout per texturam novam motu linguam feriunt, ac esophagum irritant, dicuntur adstringere & nauseam movere; prout lumen incidens certo modo ad oculum reflectunt, dicuntur efficere corpus cæruleum; prout certo situ se uniunt seu coeunt in corpus, representant Rhombos; prout digitis minus calidæ sentiuntur, quam ipsi (digiti) sunt, frigidæ dicuntur; prout digitorum pulpæ non cedunt, corpus durum constituant; propter æqualem tamen unionem pulpæ quoad superficiem corpus glabrum redditur, & ita conlequenter nostris sensoriis tot diversas impressiones faciunt, quæ ceu tot qualitates novæ vulgo estimantur.

XXXIX. Particulæ tales per mutuam texturam constituunt mediante motu corpora mixta, qui tamen motus non vagus, sed determinatus est, tam in materiæ compositione, quam ejus varia conformatio: adeo ut non nisi vi seminum determinata ex ipsis particulis, fermentativo motu, per semina alteratis, varia efformentur corpora.

XL. Sic. v. g. Ferri frustum pro varia sui configuratione dat modo clavum, modo clavem, modo serram, &c. Quæ configurationes tamen non differunt realiter à suo ferro, sed sunt unum idemque ferrum: Si porro consideramus ferrum, quatenus illud est corpus Frigidum, Durum, Ponderosum, Acutum, &c. Varios inde nobis formamus conceptus, & diversas in ipsa statuimus qualitates, quæ tamen non sunt, cum illud sit una substantia, & quatenus premere manum, dicitur ponderosum, & hac ponderositas dependet à particularum unione, & arcta compressione.

XLI. Ita Calor non nisi à motu descendit. Acripiatur ergo Spir nitri, qui frigide naturæ putatur, Infundatur ei Limatura & pariter frigida, misceanturque hæc: Ita enim concipient calorem, qui tam diu durat, quam diu motus durat: aut sumatur Cera quæ est corpus durum, & igni exponatur; ita enim particulæ cereæ incipient moveri, eaque fit mollis; ut adeo mollities in corporis solutione, durities in Compactione consistat: sicut porro frigus in particularum

icularum quiete, asperitas in inæquali situ, glabrities contra in æquali pondere.

XLII. Particulæ tales, quæ immediatè corpora componunt, & in quæ etiam eadem immediate resolvuntur, numero trinario pro explicandis corporum phænomenis commodè comprehenduntur ; nempe sunt *Salino Acidæ, Aqueæ, & Terreæ*, quæ quidem sunt proxima corporum principia materialia, non tamen ultima principia, sed hujus respectu potius principiata ex aliis particulis simplicioribus, per variæ texture viciſſitudines prius constructa, unde & sub resolutione in alias successive facientes particulas simpliciores, ut plurimum aquæ & terreas,

XLIII. Ita ut quamplurima quæ maxime videntur Composita, primo ex Aqua per multiplicem particularum aquearum mutationem mechanicam, in alias particulas modo dictas vi seminali factam, oriri, & tandem in has ipsas sub resolutionibus, destructa seminum potestate, ultimò redire videantur,

XLIV. Trinarius autem hic numerus ob id assumitur, quod sufficiat optimè pro explicandis phænomenis corporum, à materia seu concreto dependentibus ; & earum aut omnium aut aliquarum præsentia, variata tantum proportione, deprehenditur in iisdem.

XLV. Particulas has inter primatum ducunt, & magis fere præ ceteris activæ sunt salina, acutæ, rigidæ, &c. & cum Aqueis particulis facile unibiles, generali differentia acidæ & alcalinæ, & mutua facta unione ortæ exinde falsæ seu enixa. Hæ ipsæ instrumentaliter præcipuarum in rerum natura operationum, nempe coagulationum, & dissolutionum, fermentationum & effervescentiarum, solutionum & præcipitationum, & quamplurimarum in corporibus insignium mutationum, sunt primarii Authores.

XLVI. Salia autem sunt vel fixa, vel volatilia : Fixa in Igne durant, Volatilia vero avolant. Sic Sal Ammoniacum est Θ compostum, urinosum & acidum continens in se. Quod si cum hisce ðobus Θbus unitis alii partes terreæ sunt extrusæ, vocatur illa actio præcipitatio, e. g. vitriolum commune nihil aliud est, quam Venus, & minera & a Spir. Sulph. soluta.

XLVII. Sub generali autem acidi & alcali nomine innumerabilis salium, tanquam particularum magis activarum, diversitas comprehenditur, cum tam urinosa quam acida mille modis pro varietate concretorum, in quibus existunt, secundum proprietates mechanicas inter se differant ; unde & tam variis modis inter se & cum aliis mutuò uniri ac combinari diversi sapore, ac diversissima salia falsa seu enixa exinde componi possunt : Ex quorum omnium varietate speciales quamplurimæ operationes naturales derivandæ sunt in Corporibus.

XLVIII. Imprimis fermentations & effervescentiæ dependent à salium activitate, quæ sunt media transmutationum & digestionum in corpore animali : Est Sc. fermentatio, motus intestinus particularum minutarum, corpus mistum constituentium, ortus à mutua salium alcali & acidi, in unoquoque mista, existentium, sed resolutorum, in se invicem actione, quæ omnes reliquæ mistum componentes particule inter se varie complicantur, & agitantur, donec ipsa sequatur aut ultima misti talis resolutionis,

solutio, aut nova ejusdem alteratio à salium mixtorum nova unione, aut saltem contemperatione dependens.

XLIX. Bina illa Salia, acidum & alcali, reperiuntur in omnibus tribus Regnis, maxime in minerali, & specialius in sulphuribus mineralium: nam nunquam in tota natura reperitur sulphureum, cui non ex parte adjunctum sit acidum suum. Metalla etiam turgent talibus Sulphuribus, Salibusque sulphureis acidis. In vegetabili regno imprimis Ligna acidum eructant spiritum volatilem; unde quod in combustionē oculos morsicat, est acidum in illis latens. In Animali Regno parcissimē habentur acida manifesta, quia semper sub oleis solent latitare.

L. Sal acido oppositum est Urinosum, alias Alcali & Lixiviosum dictum. Sunt urinosa Θia duplia; vel Volatilia, (nativa dicta) quia non in igne persistunt, ut sunt Θ C. C. viperarum, &c. vel fixa (artificialia dicta.) Sic in Spir. urinæ humanae & aliorum animalium luxuriat ac latitat tale Θ volatile. In Regno vegetabili etiam habentur talia Θia urinosa, modo acriora, ut in Plantis sapore caustico constantibus ex. g. Armoracia, Sinapi, Cochlearia, &c. modo temperatiora & blandiora, quali prædicta sunt plantæ aromaticæ, mentha, absinthium, &c. in quorum blando oleo subsistunt Alcalia Volatilia. Denique occultata etiam Volatilia Alcalia inveniuntur in plantis Vulnerariis.

LI. Quod verò attinet urinosa artificialia seu fixa salia, ea non præexistunt in ipso concreto ante calcinationem, sed potius fiunt per artificium ignis, nempe per liquefactionem sulphuris acidi & salis volatilis, quæ duo invicem se arripiunt, coeuntque in Θ salsum. Talia Alcalia fixa seu artificialia reperiuntur in vegetabili & minerali regno, minus in animali. Ulterius quando acidum & urinosum conjunguntur, mediante subiecto liquido, coeunt in sal mixtum, novam compositum, ex utrisque constans. Tale est, quando sal Tart. & Spir. Vitrioli conjunguntur; tunc enim Θ tertium seu enixum fere emergit, insipidum fere vel salsum, quod tartarus vitriolatus est. Sic etiam Spir. Salis cum quoconque sale Volatili urinoso junctus constituit sal Ammoniacum.

LII. Tandem observandum, quod præter urinosa dentur etiam subiecta terrea quasi Alcalia, &c. Acidis etiam effervescentiam excitantia. Sic v. g. si affundatur Spir. Θ Limaturæ & tis, fit effervescentia. Idem fit, si Spir. Θ Cretæ aut terræ sigillatæ, aut si acetum destillatum Coralliis affundatur; sunt enim hæc concreta partim corpora porosa, instar alcalium fixorum, partim in se habent alcalia volatilia occulta, sub solutionis actu emergentia. Ceterum, ut alcalia dixi esse duplia, volatilia & fixa; ita ex his salsa seu enixa emergentia, etiam erunt duplia, Volatilia scilicet quæ in igne avolant; & Fixa quæ permanent. Alias etiam autores interdum ludunt in vocabulo falsi, & male in communi salsum opponit acido, quod observandum in Lectione Zuelferi, qui salsa vocat salia volatilia, cum tamen salsum propriè innuat sal compostum ex Alcali & Acidis.

LIII. Ratio, cur Alcalia & Acida coeant invicem, est, quia alcalia sunt corpora porosa & quasi maiora, acida è contra rigida, minora, & scindentia, adeoque, hæc promptissime uniuntur per motum spatiis alcalinorum. Mustum fermentando extrudit particulas heterogeneas & non unibiles, quæ fundum perentes dicuntur fæces. Sic vinum fermentans mutatur in Acetum, hoc vero ulterius fermentando abit in situm, post situm, fatiscit in Aquam.

LIV. Proxima Fermentationi est Effervescentia, dum utraque à Suum activitate mutua orientur, saltem diversus est eorundem status; si enim sunt aliis permista particulis, impedita quasi blandius agunt & saltem fermentationem cident; sin vero puriora & minus permista sint, adeoque acriora existant, impetuosis in se mutuo agunt & fortiori invicem colliduntur motu, a quoque majorem effervescentiam cident, donec brevi facta debita unione omnis pugna, adeoque & effervescentia cesseret.

LV. Ex talibus particulis minutis, in specie sa inis & sulphureis, etiam *Sanguis* & *Lac* seu *Chylus*, succi corporis nostri primogenii mediate (id est, postquam in alia parva abierunt composita) constant, unde & consequenter totum corpus materialiter ex iisdem erit compositum: Id quod confirmat Resolutio ejus mechanico-chymica.

LVI. Quod si plures tales Particulæ coeant in unam massam, constituant partes similares, ex qua cum coagmentatione dissimilares exoriuntur, sicut hæc ipse fibræ & vasi appensæ & connexæ, ac inde debitam nastræ conformatiōnem super basi fibrarum, organicas partes certis functionibus mechanicè exequendis destinatas efforment.

LVII. Textura ista particularum minutarum componens partes similares, constituit revera eorundem temperamentum elementale dictum: sicut eadem particularum textura liquida sanguinem compingens *Crasin* hujs seminalem constituit, unde temperamentum vitale, quod alias in calido & humido consistere dicitur, pro varia sanguinis materiali miscela in totum corpus derivatum.

LVIII. Quod vulgo de *Quatuor Temperamentis*, *Elementis* quoque innixis, dicitur, est falsum. Interim eatenus ea concedi possunt quatenus statuitur quod quorum sanguis abundat Θ volatili acri o. so, ii putentur *cholerici*; sicut qui Θ fixius cum particulis occultè acidis imprægnatum habent, *melandolici*; *sanguinei*, quorum sanguis ex debita particularum mistura constat; *Phlegmatici*, quorum *Lympha* obruit salia sanguinis fermentativa.

LIX. Ita quidem se habet structura machinæ corporis materialis. Quod attinet ejuidem *atrum vitale*, notum est; quod machina hæc animalis dum in motu est diversimode, dicatur *vivere*; ita ut vita hominis aliorumque animalium formaliter in hujus machinæ corporeæ motu seu actuatione consistat: quod si omnes isti motus penitus cessent, ita ut irrevocabiles sint, mortua sit ista: Quod si recte & debite omnes istos motus peragat, ad quos per se apta nata est, sana est, nam *sanitas* est *Vita integritas*: sin vero perverse & vitiouse, ac quidem erronee moventur, dicitur *egrotare*; nam *morbis* est, *vita labefactatio*.

LX. Cum autem machina nostra corporeæ in motu consistat, Quæritur: quodnam sit hoc quod machinam primariæ moveat, seu quod vitam impertiat? Resp. Principium istud internum, quod principali-ter actuat, & movet machinam hanc animalē, vitale ab effectu, appellatur, quod alias etiam speciali nomine *Anima* dicitur. Non autem est aliqua substantia immaterialis, quia 1. est in quibusdam divisibilis; 2. quia alias esset indestructibilis. 3. quia in non rationalibus esset plane inconcepibilis seu etiam intelligibilis.

LXI. Reversa ergo principium hoc vitale erit materiale, toti vi-venti coextensum, & propter actionum varietatem omnibus partibus ac organis intime præsens, simulque ob earundem celeritatem, vehe-mentiam ac diuturnitatem summe activum ac mobile.

LXII. Hec & similia attributa non convenient, præterquam sublilissimæ eidem & volatilissimæ ac mobilissimæ materiæ, ob id à medicis, analogice licet tantum, *spiritus* appellata.

LXIII. Intelligitur nempe hoc ipso nil aliud quam sanguis, aut succus huic annalogus in aliis animalibus seu brutis, in subtilissi-mam substantiam resolutus, & exactissime volatilisatus in præcor-diis, tam per continuam sui fermentationem, quam non intermissam aeris inspirationem: unde pro actuatione totius machinæ cor-poreæ una cum sanguine ulterius ex corde quaquaversum distri-buitur.

LXIV. *Spiritus* materialiter ex sanguine, formaliter per ejus mor-tum fermentativum & aeris inspirationem generantur.

LXV. Resolutio talis sanguinis, & in substantiam spirituosam volatilisatio vix fieri potest, quin propter Cras in ejus salinam volatilem. sam & quasi Nitro-sulphuream cum insigni ejus incal-lescentia & æquatione contingat, & fiat quasi quedam ejus ac-censio.

LXVI. Sanguinis ita attenuati ac resoluti & quodammodo accensi subtilissimæ portiones ac quasi flammæ sunt isti *spiritus*, unde ob id non immerito a quibusdam *luminosi* dicuntur, seu *Lucidi*, cum in sua natura omnes lucis proprietates revera possideant: qui dum in M. S. micant & gliscunt, *spiritus vitales* dicuntur; dum vero in Cerebro & Nervis liberiori lumine radiant, *animales* appellantur; sicuti iudeam, quatenus ova foecundant, sub foecundo congressu, à munere *geni-tus* dici solent, & hoc est quod alii animæ Vitalis seu Brutalis sub-stantiam bipartitam faciant, igneam nempe seu flammeam, & lu-minosam.

LXVII. *Lux* non est qualitas, sed subtilis materia in continuo motu constituta. Vid. *Digoy de Immort. Anim.* Spiritibus hisce alii ad-dunt *naturalem*, seu *facultatem naturalem*, sed male: nam hæc facultas non fundata est in officio hepatis sanguificatorio; quod cum falso sit, etiam spiritus naturalis sponte cadit. Coe-terum spiritus genitalis nil aliud est, quam spiritus animalis, qui ipse in actu generationis *genitalis* nomine venit, cum operationes genitales etiam ad *animales* pertineant.

LXVIII. Præterea cùm subtilissimæ ita sint substantiae ac summe activitatis spiritus, recte ob id à quibusdam de natura Gas esse dicuntur, pro natura tamen sanguinis seu materiæ ex qua, Gas hoc spirituolum reveræ naturæ volatilis, salino . si seu salino sulphureæ esse dicuntur, quod per fermentationem & aeris resolutionem in sanguine volatilisatum, & celerima agitatione velut accensum, instar subtilis & occultæ flammæ coruscat, totum corpus calefaciat, & à putredinis corruptione præservet. Patet ergo, quod Spiritus materialiter ex sanguine, formaliter per motum ejus fermentativum, & aeris inspirationem generentur.

LXIX. Spirituum horum subtilissima ac quasi radiosa textura lucida necessariò mutuam adhesionem requirit, quâ abrupta aut in quodam loco intercepta, non sine periculo omnes operationes cef-sant: hinc in suspensis discontinuatio lucis hujus spirituorum in causa est, ut in momento omnis facultas princeps cerebri pereat, non alia ratione ac syncopizantibus repente corpus pallidum & frigidum, & quasi mortuum, jacet.

LXX. Cum vero vitæ sint radices, etiam corpus, quamdiu vivit, ab omni putredine præservabunt virtute salino-sulphureo-balsamica, non secus ac Gas sulphuris vina aut alios liquores facile corruptibiles à corruptione præservat,

LXXI. Denique horum spirituum, accensione quasi quadam Genitorum, calor per totam machinam se diffundit, pro operationum quarumcunque facilitatione. Non ergo vita animalium præcise consistet in calido seu calore, cùm animalia quam plurima sunt frigida; imo ipsa animalia calida suas habeant vicissitudines secundum magis & minus, ut in senibus gelidis, cachecticis, leuco phlegmaticis & similibus notissimum est: estque potius calor consequens quadam necessarium vitæ in animalibus calidis.

LXXII. Nam animalium duplex est observanda distinctio: alia sunt calida, alia frigida. Fundamentum diversitatis consistit in sanguine, aut huic analogo succo nutritivo. Hic succus, in quibus sulphureus est ac pinguior, simulque salior, in his resolutus & volatilisatus, ac ab aëre excitatus, intensam quasi accensionem patitur, unde calor sensibilis per totam machinam distributio & perceptio.

LXXIII. In animalibus vero frigidis, ut in aquatilibus frigidis, infectis, ranis, piscibus sere omnibus, serpentibus, &c. minus sulphureus, sed potius salinus nitrois temperatis, aut quasi salinus mercurialibus, sanguinis ac succi nutritii sit resolutio, & volatilisatio ac illuminatio, sine ulla tali aut saltem non sensibili accensione.

LXXIV. Unde etiam illorum calidorum vis vitalis longè facilis destruibilis ac dissipabilis est, & promptè quasi extingubilis; secus ac frigidorum, quorum spiritus luminosi minus ferventes ac subtile existunt, simulque subjecto seu materia non nihil viscidiō irretiti, non adeo facile dissipabiles existunt, quin post corpora etiam discissa portiones divisæ motum & fensum vitamque adhuc retinent.

LXXV. Hujusmodi ergo spiritus volatiles revera istud sunt, quod alii per animam, alii per spiritus infitos & influos, alii per calidum innatum, alii ignem animalem, alii flammulam vitalem, alii per aliud nomen, pro hypothēsum varietate, explicare voluerunt.

LXXVI. Cap.

LXXVI. Cœterum hic obseruanda est ista differentia inter corpora violenter & constantibus viribus vitalibus interempta, & inter corpora naturaliter ultimo senio, vel diurno morbo sensim emortua. In his enim universum spirituum sistema successive evanescit & extinguitur, deficiente sensim supplemento; unde & animales primò, tandem & vitales pereunt facultates: in illis vero subito, suppresso spiritum impetu, & sufflaminato eorundem motu ac radio luminoso, aliquanta substantia eorum portio, instar subtilis fumi aut halitus, a subjectis eorum crassioribus ac viscidioribus irretita, partibus adhuc naturaliter remaneat, utut formalis activitate vitali omnino destituta sint; unde & operationes vel effectus diversi à corporibus diversimodè mortuis suam originem habent.

LXXVII. Hinc deducendæ sunt *actiones magneticae* omnes, qualis est quando curatur abundantiam laetis, jubemus illud emulgere supra carbones vivos. Sic notum est, quod usnea, ex crânio hominis violenter occisi procrescens, stupendas habeat virtutes contra hemorrhagias, quod alias muscus, qui in cæmiterii provenit, non præstat. Similiter si admoveatur manus verrucis aut aliis excrecentiis obsessa corpori successivè mortuo, hoc putrescente evanescat illæ.

LXXVIII. Quin & spirituum horum portiones quædam, quocunque medio, vel cum partibus solidis, vel per sanguinem, lac & effluvia, vel alia excreta, à toto decisa, fundamentum existere videntur omnium *actionum sympatheticarum*, quatenus adhuc essentiale cum suo concreto habent convenientiam, adeoque separatae, sed ante sui dissipationem plus minus alteratae, similem in toto vel parte, in distans licet, alterationem, inducent.

LXXIX. Fundamentum ergo vita conficit in sanguine vel succo huic analogo (in aliis brutis non sanguineis) utpote ex cuius penus continua spirituum & concatenata est reparatio, vel regeneratio. Hujus ergo legitima Crasis & inde oriunda debita fermentatio, spirituascentia & incandescencia, ac spirituum inde dependens hypostasis plus vel minus dissipabilis, radix est vita sanæ vel ægræ, longæ vel brevis, &c.

LXXX. Quæritur, an vita possit prolongari? Resp. naturalem terminum vitæ, quem omnia corpora secundum naturæ leges habent, fundatum esse in sanguine & spiritibus; adeoque Adamum, etiam ante Lapsum, naturaliter mortalem fuisse, utut immortalitatem per vitæ arborem sibi procreare potuerit. Cœterum Dixta conservat quidem vitam sanam, non autem prolongat, adeoque ridendus est Theodorus, conservationem sanitatis ad 120 annos a dixa sibi somnians: quin potius prolongatio vitæ sit per sublimiora remedia, qualia in regno vegetalib[us] *Helmons*. invenit in Cedro, naturæ incorruptibilis existente. Ast cum arbor sit rara, & exinde ejusmodi medicamenta preparatio ob defectum Alcahest sit impossibilis, loco ejus TACKIUS Juniperum, & STARK in pyrotech' terebinthinam sumit.

LXXXI. Hec ipsa omnia homo cum brutis habet Communia; ipsi soli propria est *Anima rationalis*, substantia revera spirituosa, immortalis & materabilis, cum corpore hominis animali nihil habens commercii, & ab reconomia Animali ejusque functionibus plane exclusa, solas intellectus & voluntatis operationes immateriales seu inorganicas, sibique proprias, peragens.

LXXXII. Ex unione tamen ejus cum corpore animali sensuum presupponit ministeria & exercitia in intelligendo, ut occasione certarum spirituum animalium motionum sub sensatione sibi formet conceptus & phantasmata, unde in intelligendo, per horum exorbitantias, subinde & ipsa aberrat. Sicut contra pro voluntatis imperio certum spiritibus illis animalibus motum, pro voluntario motu, interim tribuere & imperare valet.

LXXXIII. In Machina ergo nostra corporea, quæ hydraulico-pneumatica, *sanguis* & *spiritus* principii *moventis* seu *activi* locum obtinent, *partes solidæ* vero sunt *subjectum passivum*, quæ ab illis in motum concitantur: nam ab illis in Esse, Fieri & Operari, revera dependent.

LXXXIV. Operationes omnes hujus Machinæ respiciunt vel conservationem ejus in *individuo*, vel in *in specie*: illæ aut respiciunt esse vitale simpliciter, aut esse animale; Unde ad tria generalia Capita omnes corporis operationes seu functiones rediguntur, Nempe ad *Vitales*, *Animales* & *Genitales*.

LXXXV. *Vitales actiones* eo sunt directæ, ut corpus & conservetur & roboretur in suo vigore vitali, omnesque partes solidæ pro obvendis melius & promptius actionibus organicis, debitam magnitudinem consequantur.

LXXXVI. Cum enim principia corporis activa sint in perpetuo motu, adeoque continuam patientur, partim Alterationem, partim Jaçturam, necesse est, ut horum redintegratione etiam totius virtutis vigor vitalis & restauretur, & quantum possibile exalteatur.

LXXXVII. Nam spiritus continuo sub actionum exercitio subtilitate sua magnam partem evanescunt & dissipantur, per poros aliave loca frequenter exhalantes, in quorum supplementum impenditur *sanguis*, cuius massa præterea quoque in partibus solidis, nunc in earum substantiam perfecte convertitur, nunc vero alterata non nihil saltem in iis, per earum poros tota successive insensibiliter transmittitur, tam naturaliter post accretionis annos, quam p. n. per exercitia, aut vehementiores corporis motus, aut alias similes causas.

LXXXVIII. Ut taceam *partes Massæ* hujus *Efferas*, per crebriores circulationes, & in præcordiis susceptas fermentationes, resolutas, copiose itidem per cutim exhalantes, ac denique una cum his ex partibus solidis, imprimis carnis, humorem roscidum & Mucilaginosum, seu proprium earum nutrimentum, ex massa sanguinea elaboratum, sensim sensimque per poros dissipabilem; ita ut massa sanguinea sit in continuo restorationis & perditionis motu, & pluribus Juxta S A N C T O R I I staticam Medicinam unica die Naturali per insensibilem exspirationem tantum evacuetur, quantum per alvum 15 dierum Curru.

LXXXIX. Per-

LXXXIX. Perditio verò hæc nullo modo fit à solo Calore, cum hujus astio, præsertim si vivâ flamma non fuerit Accensus, Universum omnia humida mixta siccet in tophum & Carbonem, & copiosam remanentiam relinquat, secùs atque in corpore nostro evenire solet, cum nullibi tale sanguinis Caput mortuum naturaliter obvium sit.

XC. Quin potius fermentorum & Aeris inspirati adiumento in tantum resolvitur & volatilisatur massa sanguinea, & exinde separandus Nutritius succus, ut vel sponte, vel leni accidente calore, totus à sero absorptus successivè exhalet.

XCI. Ut ergo insignes hi defectus resarciantur, simul quoque corpus materie appositione ad legitimam perveniat Magnitudinem, alimentorum assumendorum & hinc eleborandi nutrimenti imminet necessitas, quibus restaurentur partim partes absumptæ, nutrimenti appositione & assimilatione, in quo consistit *nutritio*; partim Augentur membra omnia perfectiore ejus agglutinatione, pro aptitudine ad functiones faciliori, in quibus consistit *Augmentatio* & *Accretio*.

XCII. Ita ut *nutritio* & *audio* saltem majoris & minoris ratione differant, quod nempe *nutritio* sit inchoata *audio*, & *audio* perfecta *nutritio*: quarum illa sc. Nutritio, per totum vitæ cursum, hæc seu *audio* saltem ad Certos annos, tam ob partium augendarum ad majorem extensio nem resistentiam, quam ob Nutrimenti pro perfecta assimilatione & agglutinatione ineptitudinem, perdurare naturaliter solet.

XCIII. Tribus ergo actionibus, appositione, assimilatione & agglutinatione absolvitur nutritio & accretio. Appositiō simplici mechanica per poros partium transcolatione & quasi filtratione peragitur: assimilatio vero, & per coagulationis modum firmior agglutinatio, non sine motu transmutationis fermentativo, ab occulto partium volatili acido fieri, hincque omnis musculus suum habere stomachum, i. e. digestionem, videtur.

XCIV. Fiunt nempe succorum alterationes istæ, quæ dicuntur concoctiones, in corpore nostro omnes, per fermenta & fermentationes; sicut separationes unius ab altero per translationes & filtrationes mechanicas, eorum vero retentiones & variæ motiones per solas propulsiones, beneficio partium fibrosarum structuræ & texturæ, sine ulla attractione,

XCV. Præter dictas necessitates assumendorum externorum ad conservandum esse vitale corporis nostri, ulterius sensilem stimulum ventriculo pro iisdem implantavit natura in *fame* & *sati*: quarum illa in molestia cuiusdem sensu circa orificium ventriculi superius seu sinistrum, ab acido fermentativo Oso volatili succo excitato, in fundo ventriculi & tunica ejus cruxosa hærente, oritur; unde ab ista sensibili perceptione & vellicatione excitatur desiderium solidorum alimentorum, quod *fames* dicitur.

XCVI. Prout autem variat hic *succus esurinus*, tam in singulis speciebus animalium, quam in singulis individuis hominum, tam naturali à causa, quam ex p. n. vitio alteratus, etiam determinata *fames* oritur, secundum quam succo tali appropriato saltem appeti solent.

XCVII. Nec

XCVII. Nec procedit fames a venarum sufftione, quia sequeretur, quod in omni hemorrhagia largiori necessariò excitaretur fames, cum tamen contrarium præbeat experientia; neque à calore, quia in febris ardentibus, fervente licet stomacho, minimè tamen appetimus. Fames potius radicaliter consistit in orificio ventriculi sinistro, formaliter in appetitu, seu desiderio almentorum.

XCVIII. Sicut è contra determinata quorundam almentorum aversatio oritur; vel è vi imaginationis, ut plurimum matris gravidæ, stomacho infantis certum quasi characterem imprimentis; vel & quædam lœsione, ab assumpto quodam stomacho inducta, & hujus lœsionis quasi ibidem infixa memória.

XCIX. Sitim puod attinet, consistit hæc in vellicatione, aut insignis molestiæ cuiusdam circa fauces, seu in expansio pharynge, diffici sensu, oriunda ab acrioribus Õbus Õsis, aut acrioribus Alcalinis, membranæ faucium yellantibus, & pungentibus, concorrente subinde salivæ non ritè diluentis dieta Õia acria, nec fauces sufficienter abstergentis, defectu, sitim ita exasperante.

C. Defectus hic salivæ est causa sitis privativa; sicut è contra acrimonia ejus salsa tanquam causa positiva est, à qua dependet sitis hydroperuti.

CI. Hujus sitis molestia stimulamur ad assumenda liquida aquæ, quod simpliciora eò meliora; cum saltem, ut pro vehiculo solidorum almentorum inserviant, à natura postulentur.

CII. Solida ergo Alimenta assumpta, antequam stomacho transmittuntur, prius per masticationem in ore, ad meliorem sui trahitationem præparantur, beneficio comminutionis & contritionis à dentibus, imprimis maxillaribus, ut & beneficio eorum cum saliva permissionis & subactionis.

CIII. Saliva est lympha sui generis in glandulis conglomeratis maxillaribus, (ubi & parotides subintelliguntur) & stomaticis copiosis tam palatinis quam sublingualibus, (quibus etiam tonsillæ addi possunt) è sanguine arterioso instar spongeæ emulsa, & in os propriis ductibus effusa; Constandis primariò copioja parte aquæ seu serosa, quæ subtili, & occulto acido volatili ò oso Spir. animali oleoso per nervos advenito, est imprægnata; unde cibis conjuncta facillime attenuativam, incisivam & fermentativam obtinet virtutem.

CIV. Glandulæ in & circa os sitæ generali nomine Stomaticæ vocantur, & habent hæc nervos ideo, ut beneficio fibrarum obscürum motum habeant. Vim fermentativam inesse salivæ patet ex eo, quia mediante illa morbi contagiosi solent propagari; sicut etiam Scorbatus, Lues venerea, & alii morbi, possunt cum ea communicari.

CV. Propter quos fines etiam alimentis sub masticatione intimè permiscetur, ut ejus medio ad meliorem & fermentationem in stomacho, & faciliorem fermenti stomachici ingressum, præparentur; cum saliva hæc cum fermento dicto magnam analogiam & convenientiam, adeoque homogeneam quodammodo naturam habere videatur.

CVI. Præter quem usum primarium salivæ, dum nempe partes a quoq[ue] alimenta attenuando & resolvendo Óna acidula eadem incidendo & penetrando, Spir. volatili subtilisando, adeoque instar fermenti farinaceæ massæ additi, fermentationem in stomacho facilitat, ita ut saliva præstet

præstet alimentis digestionis incrementum, succus vero ventriculi complémentum; secundario etiam consert saliva, 1. fermentum stomachi ex parte restituendo, promovere saporum perceptiones, 2. Fauces & gula pro facilitiori illius deglutitione lubricando; 3. Linguam & os pro facilitiori illius motione & loquela humectando, 4. fitim alias perpetuo molestam, faucium ablutione restinguendo.

CVII. Tanta nempe hujus præparationis in ore est necessitas, ut comminutionem non sufficientem quamplurima animalia, imprimis cornigera, quæ ut plurimum superiori dentium ordine carent, & ob id masticare convenienter non possunt, ruminando resarciant; salivæ vero deficientis permissionem aves in ingluvie absolvunt. Observantur etiam homines ruminantes, quorum sc. ventriculus musculosus existit.

CVIII. Promota ita masticata alimenta ad stomachum transmutantur ibidem in liquorēm pultaceū, secundum veteres Cremori prisanz similem, Chylus appellatam, idque beneficio fermentationis plane singularis, quam calor stomachi & ambientium vilcerum, non leviter promovet.

CIX. Fermentatio hæc, qua transmutantur alimenta in Chylum, dependet imprimis à succo subtili acido salino stomachi, qui partim instar ménstrui dissolvit cibos, partim volatili aciditate cum alimentorum particulis dissolutis, in specie salinis alcalibus, fermentationem efficit, & ita utraque actione successive eadem in aliam substantiam transformat.

CX. Autores multi in stomacho voluerunt facultatem quandam χυλοποιητικήν, quæ juxta calorem primarium effet digestionis organum. Sed posito, quod ea detur, nescimus tamen quid sit, nec potest explicari quomodo concurrat & unde dependeat? Imprimis tamen hanc facultatem refellunt curiosiores operationes Chymicæ, artis beneficio chylum artificiale in vitro repræsentantes. Sic Iacoben. in Hipp. Chym. suo afferit, se beneficio liquoris cuiusdam novi volatile quæcumque alimenta, concurrente simul calore, in chylum mutare posse.

CXI. Hinc ea omnia, quæ vel sunt duriora, adeoque difficulter solubilia, vel sale volatili multum depauperata, ut alimenta vel exsiccata vel sale condita, vel fumo indurata, solent esse difficilis digestionis.

CXII. Maximi momenti negotium est hæc alimentorum fermentativa digestio, cum hæc ipsa eadem disponantur, & ad heterogeneorum maturam in intestinis separationem, & ad promptiorem in præcordiis spirituascentiam & volatilisationem: id quod sine exacta fermentatione fieri nequit. Hinc in iis, in quibus aut immunita, aut cruditate acida depravata est hæc fermentatio digestiva, ut in cachecticis, in his debita sanguinis maturitas & spiritualcentia, adeoque debitus corpori deficit vigor.

CXIII. Præsentiam hujus fermenti acido-salini esprini in stomacho testantur ructus acidi in sanis, & quorum optimus est stomachus, naturaliter subinde præsentes, qui ipsi & in aëpssijs, dysenteriis & lienteriis supervenientes, ejusdem restituti sunt indices: hinc illa acida

volatilia, speciatim panis, tam grata & amica sunt stomacho, quatenus suo modo sunt homogenea, & a martialium usu frequentes nidorosi sulphurei ructus erumpere solent, similes iis qui odoratu sensibili- ter percipiuntur, quando martis limatur spiritus acidus, semper salis, affunditur. Unde & pinguia, quæ acrimoniam fermenti hujus obtundunt, uti appetitum prosternunt, ita & digestionem in stomacho turbare & impedire solent.

CXIV. Origo fermenti hujus primariò ex tunica stomachi glandulosa interna, ex qua talis lympha fermentativa quasi transfundat, quæ in rugis ejus obvias habet reliquias quasdam alimentorum prius digestorum, mora diuturniori non leviter acescentes, & à saliva continuo deglutita insigniter subactas, & ad fermenti aliqualis naturam exaltatas: quæ omnia mutua unione liquorem hunc fermentativum constituere probabilissime videntur.

CXV. Helmontius, Arabum insistens vestigiis, originem fermenti stomachici ex liene derivat, dum hunc & stomachum singularem intercedere duumviratum statuit: Sed refutant hanc sententiam suffi- ciente canes, post exsectum lienem strenue vorantes, imò pingue- scentes.

CXVI. Et ita fermentantur Alimenta, ut ea, quæ prius in stomacho acescerent, non leviter successiva fermentatione transmutantur ita, ut aut planè aut maximam partem deposito acore isto abeant in massam nunc falso-insipidam, nunc nonnihil in falso-acidam, semper tamen naturaliter volatilem, variâ licet sub temporis morâ, dum in uno citius, tardius in altero ob varias circumstantias negotium hoc absolvatur.

CXVII. Chylus hic digestus ita, delabitur successive per pylorum in intestina, apparenter quidem homogeneus, cui tamen non paucæ partes heterogeneæ, œconomie animali conservandæ ineptæ, sub- sunt, quæ in intestinis, antequam aliorum pergant, probe se- parandæ.

CXVIII. Separatio hæc sit mediantibus duobus istis succis, *Bilioſo & pancreatico*, in fine duodeni & principio jejuni in intestina effusis, ibidem Chylum diluentibus & cum eodem effervescentiam ex- citantibus, & ita crassiores, & quasi caseosiores ejus partes præcipitan- do, separantibus, uti in fluxu alvi iteratio, it. cæliaco, sufficier- pater.

CXIX. *Bilis* quidem excrementorum catalogo male olim fuit ad- scripta, cum in se revera utilitas balsamicus sit liquor, & conditum quasi balsamicum chyli ipsius & totius massæ sanguineæ conser- vatione ab omni corruptione putredinali, instar myrræ cujusdam aloesvæ additum, unde & vermium facilem ex chylo generationem, quantum possibile, prohibet, recte H E L M O N T I O di- cente, ubi deficit bilis fermentum, ibi lumbricorum patria.

CXX. Præterea quoque bilis volatili oleoso suo Θe, ceu essen- tiali ejus constitutivo, si quid manifesti & p. n. acoris toti corpori hostilis, adhuc in chylo superest vel inest, hoc destruit, & in Θium tertium vol. transmutat, simulque chylum totum optime diluit, & fluxiorem ac liquidiorem reddit, fecumque excretionem sic per acci- dens optime promovet.

CXXI. Nec

CXXI. Nec improbatum est alii quod afferunt, bilem oleositatem sua sulphurea occulta quasi tingere chylum, adeoque primam profaciiliorem in sanguinem transmutatione dispositionem addere, ut hujus tincturæ sulphureæ medio exaltari facilius, ac in rubrum sanguinem converti possit: cuius defectu cachexia & leucophlegmatia, anasarca & quidem hydrops ex parte oriri videntur.

CXXII. Concurrit cum bile eodem in loco *sucus pancreaticus subinde acidus*, plus minus tamen, in animalibus repertus, qui chyli dicto modo à bile alterati, crassiores & quasi caseolas partes leniter coagulando precipitat, & blanda quadam cum bile fermentatione, in statu p. n. vero effervescentia dictarum, secum separationem insigniter adjuvat.

CXXIII. Chylus ita in intestinis tenuibus alteratus & perfectus, & à scybalis recrementosis depuratus, per intestina leni pressu ulterius distribuitur mediante motu illorum peristaltico, sub quo successive succus subtilior & tenuior nutritivus oscula vasorum lacteorum mesaricorum in intestina hiantium intrat.

CXXIV. Ex his continuato motu fertur in *commune* lumborum receptaculum seu cisternam chyli in homine pariter ac brachis membranosa, unde ulterius per ductum thoracicum in venam axillarem sinistram infertur, ubi cum sanguine redeunte missus dextrum influit cordis ventriculum.

CXXV. Nam repertis vasis lymphaticis ductæ sunt hepati, quoad significacionis negotium, exequiz, cum nulla vasa lactea ad ejus deriventur viscus; & quod venæ sanguiferæ mesaricæ aliquam ejus portionem invahant cum sanguine, adhuc experimentis Anatomicis probandum venit.

CXXVI. Nullæ quoque haec tenus detectæ sunt vix, quibus immédiata chylus pro materia lactis, genituræ, nutrimenti foetus in utero, &c. ad hæc loca distribuatur, quin potius mediate chylum ex arteriis nondum sanguini assimilatum in dictis & aliis locis emulgeri probabiliissimum videtur.

CXXVII. Urinæ tamen materia, an omnis ex sanguine in renibus transcoletur, & nulla ex primis viis à chylo immediate separata ad loca urinaria, quæcumque etiam sint, viis licet haec tenus in locis abdominis adeo impeditis, nondumque detectis, deferatur, vix probabile videbitur consideranti diabeticos eodem colore, sapore & odore vinum rubellum v. g. loco urinæ excernentes, senina anisi & coriandi integra excreta, citum acidularum transitum, violaceum brevi post assumptam terebinthinam odorem, &c. adeo ut ob id alii inter urinam potus & urinam sanguinis distinguere moventur.

CXXVIII. Ubi ergo cum sanguine chylus in vena axillari permittus ad dextrum cordis ventriculum pervenerit, ex eo ulterius derivatur per arteriam pulmonalem seu venam arteriosam in pulmes, ex his vero per vénam pulmonalem seu arteriam venosam infunditur in sifistrum cordis ventriculum, ex quo impellitur in arteriam magnam seu aortam, per quam derivatur in universam corporis machinam, ubique tamen reorbetur per venarum surculos, qui omnes tandem in venam cavam definunt, ex qua omnis liquor dextro cordis ventriculo deinceps infunditur.

CXXIX. *HARVEUS & CONRINGIUS* vulgo habentur primi inventores circulationis sanguinis: sed revera non sunt, & notitiam hujus demum acceperunt a *Paulo Sarpa*, veneto monacho ordinis sentæ, qui revera primus & verus inventor est hujus circulationis.

CXXX. Confusus ita cum sanguine chylus in venis axillaribus sensim sensimque subigitur, & successive alteratur, ac in sanguinem mutatur, quæ actio speciatim in aut circa cor absolvi videtur: in quo sanguificationis negotio tamen cor, ipsique annexa vasa se habent saltem passive, locum saltem his liquoribus pro motu & transitu meliori concedentibus; ita ut saltem antizæ munere in machina hacce hydraulica cor fungatur.

CXXXI. Nam *sanguificatio non est actio organica*, sed saltem pure similaris, adeoque proprie loquendo nullum corporis viscus organorum sanguificationis nomen merebitur, sed cor saltem vas erit, per quod sanguis, pro insigniori hac mutatione in præcordiis, movetur.

CXXXII. Revera enim nil aliud est cor, quam musculus compositus, & muscularum in modum movetur, ita quidem, ut sinistri ventriculus proprie cor appellandum sit, cuius tantum appendix est dexter ventriculus, propter pulmones solummodo fabricatus, ut ex hoc melius & commodius in pulmones fiat sanguinis propulsio, pro subeunda maxime necessaria ad vitam alteratione ab aëre, & per hos ad sinistrum sinum seu cor primarium promoto.

CXXXIII. Chyli in sanguinem transmutatio vix aliter, præterquam per fermentationis motum, heri videtur; quem ab aëre inspirato, chylum sanguini assimilante, & sanguinem in spiritus volatilisante, non pauci probabiliter deducunt.

CXXXIV. Probabilior tamen adhuc eorum videtur assertio, qui *sanguinem ipsum*, prout in se principiis fermentativis, in specie *Onis* & *o. o. lis* volatilibus turgescit, *chylum* permistum *transmutare*, & successice sibi assimilare mediante motu suo fermentativo, chylum & alterante, & in similem sibi naturam pedetentim convertente, asserunt.

CXXXV. Promovetur insigniter hæc sanguinis fermentatio, & consequenter chyli assimilatio, ab aëre in pulmones inspirato, cuius medio & attenuatur & volatilisatur & spirituascit insigniter, & propter *Ono-sulphuream* mixturam incalescit eadem & vitali quasi calore incenditur.

CXXXVI. His positis facile patebit, successivis & repetitis per cor & pulmones circuitibus perfici chyli sanguificationem: Ob id enim non raro *semilacteus* adhuc etiam in sanissimis sanguis vena secta apparuit, aut saltem supernatans crux coagulato serum leni igni initipiatum *gelatinam latteam* relinquit, quæ Phænomena à chylo nondum sanguini assimilato oriuntur.

CXXXVII. Unde & tot prostant observationes *sanguinis albi infusus latris* ex vena secta emissi, etiam in sanis hominibus, ob chylum Sc. nondum rite assimilatum: Imo ipsæ sanguinis fibræ rubicundæ aparentes revera albiant, & chyli videntur proles.

CXXXVIII. Ita

CXXXVIII. Ita ut vitalis ista massa, quæ per arterias & venas circulatur, duplice constet substantia, chyloso & sanguinea, cum utriusque communi vehiculo, sero : non quartuor ijsis humoribus, quatuor clementijs & temperamentijs analogis.

CXXXIX. Nam quæ in vena sectione emissio crux post hujus concretionem & cadaverisationem reperitur sanguinis, in superficie floridi & in fundo nigricantis, differentia, partim ab aere superficiem refrigerante & attenuante, partim à crux in fundo tempore ipsum magis putrefaciente, dependet.

CXL. Propellitur sanguis & chylus ex corde per arterias in universum corpus, & hinc per venas ad idem punctum, nempe cor, redit, unde in circulum recurrens circularis motus dicitur qui à corde, sui parenchymatis musculosi contractione, & ita cavitatum propriarum augustatione, & hinc contentorum impetuosa expulsione, primo de dependet.

CXLI. Proprius itaque cordis motus est ejus contractio seu systole, imprimus vero est dilatatio seu diastole : ibi enim agit & sanguinem exprimit, sive à sanguinis in arterias ejaculatione harum dilatationem & pulsus efficit, hic vero patitur, dum à sanguine irruente ex venis ejus parietes distenduntur, & ita molestia quadam sensibili afficiuntur.

CXLII. Cor à sanguine, ex auriculis in ejus ventriculos, imprimis dextrum, illapsò & turgescente, expanditur, qua expansione fibræ, cordis parenchyma constituentes, extensæ irritantur h. e. nimio distensionis & laesioris sensu afficiuntur, inde confertim per nervos spirituum animalium fit irruptio, adeoque fibularum & consequenter totius cordis contractio : pro ratione enim aliorum muscularum etiam cor à spiritibus animalibus per nervos influentibus in motum cietur.

CXLIII. Continuato tali sanguinis impulsu per totum corpus mediantibus arteriis propellitur, eodemque mediante in venas & per has in cor denuo impellitur ; ita ut toto hoc circulari motu sola propulsio, nulla vero contractio contingat.

CXLIV. Redit autem toties per orbem ad cor sanguis, ut ibidem imprimis in pulmonibus novo vitali vigore imprænetur, h. e. de novo volatilisetur, spiritualisetur, fermentetur & incalescat.

CXLV. Exinde vero per omnes corporis partes in genere pro earum nutritione distribuitur, ita quidem, ut partes sanguineæ rubicundæ sanguinis nomine proprie veniant, partes vero spermaticæ seu nervi albantes chylo cum massa sanguinea distributo nutriantur & conserventur.

CXLVI. Ex prima enim foetus in ovo formatione innescit, partes ex duplice materia, nempe partim seminali seu chyloso colliquamento, partim sanguinea formari & componi, unde & pro nutritione & augmentatione talium partium duplex nutrimenti genus, chylosum seu lacteum, & sanguineum, requiritur.

CXLVII. Media autem inter utrumque cordis ventriculum via intercedit pulmonum viscus, per cuius spongiosum seu potius vesiculosum, h. e. ex copiosissimis parvis vesiculis angularibus, simplici membrana constantibus, invicem connexis, compositum, parenchyma trans-

vasatur sanguis, dum chylus, huic permixtus in vena axillari sinistro, pergit in truncum venæ cavae descendens, & ita in dextrum cardis sinum, ex quo per arteriam pulmonalem seu venam arteriosam in pulmones derivatur, ex pulmonibus vero per venam pulmonalem seu arteriam venosam transfertur in sinistrum cordis sinum.

CXLVIII. Sensilis est pulmonis infantis vivi & in utero mortui differentia; siquidem frustulum pulmonis infantis nondum editi, aquæ immixtum fundum petit, vivi vero supernatat eidem: Et ex hac ~~ðoxymas~~ collectio fit infantis occisi. Cum enim pulmo embryonis sit crassior, nec satis porosus, hinc respiratione semel factâ spongiosus sit, & sic supernatat.

CXLIX. Fieri hoc nequit, nisi pulmones dilatentur & expandantur, adeoque sanguini transiunt patefiant aditus: id quod sit, quantum diaphragmatis figura mutatur in planam, unde & cavitatem in ima thoracis parte, & viscerum abdominis depressionem, & illorum majorem protuberantium, efficit.

CL. Concurrit simul costarum deorsum versus incurvatarum per musculos serratos & subclavios sublatio, & ita cavitatis thoracis major ampliatio, unde ab abdomen foras protuberante, & thorace extorsum dilatato, necessario simul aeris ambientis sequitur protrusio.

CLI. Qui eodem momento partim ita protrusus, partim propria Gravitate ac vi liberali facto impetu ruit in pulmones, eosque per se immobiles instar utris inflat & distendit, quod *inspiratio* dicitur: Sicut diaphragmate denuo relaxato, & costis deorsum demissis, pulmonum compressio & aeris *expiratio* accidit.

CLII. Necessaria admodum aeris est *inspiratio*, cum hac deficiente omnia intereant animalia; non tamen refrigerium cordis & sanguinis, aut hujus à nitroso aeris sale condensatio, primarius ejus est finis; cum talia in calore viventium naturaliter constituto, aut in senibus vel cacheoticis tepescente, nullum locum obtineant.

CLIII. Sed potius usum vitæ nostræ simpliciter necessarium aer inspiratus sanguini præstet, unde & hic omnis prius per pulmones, quam per cor, circulatur, ita ut ad eam sanguinis vitalem restauracionem, quam in praecordiis acquirit, imprimis faciat, ut supra §. 144. dictum: idque beneficio Ædis sui vol. universalis, ratione cuius occultum vite cibum aeri inesse, Hermetici afferunt.

CLIV. Ubi in arteriam magnam impulsus est sanguis, ex parte deorsum per arteriæ aortæ truncum fertur, & inter varios illius ramos arteriam splenicam, atque hoc mediante lienem ingreditur, exinde per venam splenicam, ad truncum venæ portæ ac hepar distribuitur: ita ut haec communicatio insignium horum viscerum, lienis & hepatis, dum omnis sanguis ex liene immediate ad hepar defertur, singulare quid in recessu habeat, ulteriori scrutinio indagandum, utpote sine quo efficuum eorum vix debite explicari poterit.

CLV. Lienis viscus constat membranarum congerie, in cellulas & multiplices concamerationes efformatarum, per quas glandularum minimarum copiosi racemi uvae botrum emulantes dispersi sunt.

CLVI. Non autem est simpliciter ad esse vitale animalium necessarium, cum canibus & suibus sine ulla sensibili functionum lassione excindi queat.

CLVII. Sed tantum ad bene esse confert, ita ut ad majorem saltem sanguinis perfectionem, sed accidentalem tantum, facere videatur, quatenus in lienis glandulis, percurrentibus spiritibus animalibus, tale forte fermentum elaboratur, quod sanguini inspiratum vel ad faciliorem chyli transmutationem faciat, vel potius partium sanguinis heterogenearum nec rite miscibilium separationem ita promoveat, ut commode per convenientia loca, in specie renes, &c. evacuari possint,

CLVIII. Hepar ingreditur omnis iste sanguis, qui partim ex splene, partim ex intestinis per venam portæ, vehitur; cuius parenchyma ex glandularum globulis, copioso sanguine suffusis & irrigatis compositum, haec tenus solæ bilis transcolationi, denegato omni sanguificationis officio, fuit destinatum.

CLIX. Evidem bilem istam omnem, quæ per ductum hepaticum ad intestina amandatur, ex hepate derivari certum est: sed bilis quæ in felleo reperitur folliculo, in hoc ipso potius generatur ex sanguine, per arterias Cysticas eo allato; ita ut maxima etiam ejus pars per Cysticum ductum ad intestina demandetur: dum interea etiam aliqualis ejus portio per exiles ductus, ex ejus fundo in hepar dispersos, in hoc derivetur, probabiliter ad promovendam bilis ex sanguine in hepate faciliorem separationem,

CLX. Sangius ulterius per Arterias emulgentes distribuitur ad Renes, ex quibus per venas emulgentes redit, ut ibidem serum salibus partim superfluis, partim recrementosis, aliisque sanguinis impuritatibus imprægnatum, transcoletur & separetur.

CLXI. Est scilicet in sanguine latex aquosus, alias serum commune tam succorum nutritivorum quam excrementorum vehiculum, cuius medio illi per universum distribuuntur corpus, hi vero in certis colatoriis separantur & amandantur: quod si fiat per Rennes, Urina appellatur; sin vero per Cutis poros, Sudoris nomine venit.

CLXII. Renum corpus, quoad extimas partes, constat fibris plurimis subtilibus, perforatis tamen, in corpus Papillare tortuosum, medium eorum corpus constituens, desinentibus, de quibus vid. Laur. Bellin. Ital. Illas ergo fibras serum sanguini ingreditur, indeque ad Corpus papillare pergit, per cujus minutos & innumerabiles porulos transudat ad membranam interius expansam, unde per ureteres ad vesicam descendit, sanguine ipso à venis emulgentibus interea resorptio.

CLXIII. Urina hæc sanguinis est propriè loquendo Lixivium quoddam volatile, seu Aqua sale salso sulphureo, adeoque primario alcali, secundario acido, ambobus volatilibus pinguedine sufficienti temperatis, composito sed superfluo imprægnata: quibus subinde, sed p. n. & talia massa sanguinea recrementa varia se sociant, & una eliminantur. Potus quod attinet urinam, de hac sup. § 127. actum.

CLXIV. Post Renes excurrit sanguis ulterius per Arterias ubique ad glandulas per universum corpus disseminatas, easque tam conglomeratas, quam conglobatas: quarum illæ magis compositæ liquorem emulstum in certas cavitates pro peculiaribus usibus effundunt: hæ magis simplices eum per Lymphatica vasa, quorum trunus communis est ductus thoracicus, in venam maxillarem sinistram sanguini denuo infundunt.

CLXV. Conglomeratarum liquor, prout eadem sunt vel laxioris vel firmioris texturæ, variat: illæ serum lacteum emulgent, ut sunt mammarizæ, consilizæ; hæ serum aquosius subtilius, sale volatili vel salso vel acidulo imprægnatum, separant, ut Pancreas, Parotides, Lachrymales Glandulæ, &c.

CLXVI. Conglobatæ vero glandulæ lympham efficiunt, eamque omnem ab inferioribus infra cor partibus per ductum thoracieum sanguini per venam axillarem sinistram infundunt, sicut eodem loco omnis in superiori regione confecta lympha per similes Lymphæ ductus, vasa lymphatica dicta, ibidem infunditur.

CLXVII. Lymphæ bujus materia primaria probabiliter statuitur nutrimentum partium roridum ministerio glandularum collectum, in quod condensantur spiritus animales in partes quascunque per nervos altari: dum enim non penitus dissipantur exercitio aut laboribus, cum latice seroso alimenti, omnium partium Vehiculo, se jungunt, & ita subtilizatem spirituosa amittunt, ac denuo in balituosam, tenuem & aquam condensantur substantiam, adjuvante non parum artuum frigidiori præ altis partibus constitutio.

CLXVIII. Limpida talis spirituosa aqua materia à Glandulis Conglobatis imbibita, imprægnatur in his ex sanguine arterioso subtili acido sale, quæ junctim sumpta Lymphæ liquorem aquosum spirituosum constituunt non nihil acidulum, qui supradictis locis sanguini permiscetur.

CLXIX. Finis, prepter quem sanguini in vicinia cordis & pulmonum, ubi de novo magis animandus est, lympha hæc venæ axillari sinistre infunditur, estnon tantum ut diluat & fluidiorem reddat sanguinem, sed in specie Chylo imprægnata ut initia materiæ sanguinis in præcordiis renovationem & restaurationem vitalem adjuvet, & insigauerit promoveat.

CLXX. Pertingit sanguinea massa ulterius ad totam corporis peripheriam extimam, ejusque integumentum cutem, quæ est reticulare corpus ex fibris nerveis copiosis, & Capillaribus arteriarum & venarum vasis seu fibris sanguineis contextum; ob id naturæ mixta, sanguinæ & spermaticæ seu nervæ, imprimis tamen tendinosæ, esse dicitur.

CLXXI. Interstitiæ hujus texturæ occupant glandulæ copiose minutæ, ex conglomeratarum genere, miliars dictæ, vase suo excretorio foras hiant, & cutis poros constituent, instructæ, quæ veri fontes sunt sensibilis transudationis, insensibilis transpirationis,

CLXXII. Serosus nempe sanguinis latex, uti absorbet superflua & recrementosa sanguinis salia naturaliter, aliasque ejus fôrdes præternaturales; ita, salina hac vi, instar saponis abstergit & abluit suo transitu solidarum partium fôrdes ex nutritione superfluas, aut ipsum nutrimentum non perfecte agglutinatum, sed diuturniore mora effoetum redditum: quæ omnia jam antea sufficienter attenuata & volatilisata ex capillaribus vasis per dictas glandulas emulgentur, & accidente blando calore plus minus copiose sine capitib[us] mortui remanentia notabiliter emituntur.

CLXXIII. Sanguinis vitale nectar ubertim etiam derivatur ad cerebrum & cerebellum, imprimis per arterias carotides & vertebrales, quarum exiles & capillares quasi surculi ubique superficiem ejus denie obducunt, & tandem in sinus duræ matris sanguinem infundunt, qui venis jugularibus continui in has proxime, & inde venam cavam, se exonerant.

CLXXIV. Observabilis est in cerebro & cerebello duplex substantia diversitas, corticalis nempe subcineritia, & medullaris eleganter candida. Illa ex copiosissimis glandulis minutulis ovalis figura constat, in quas se insinuant dicta vasa sanguifera: bac ex filamentis & ductibus nervis delicatissimis, invicem certo ordine convolutis, & tandem in nervos abeuntibus, est constructa.

CLXXV. Substantia talis diversum itidem usum innuit, cortice enim mediante spiritus volatilis sanguinis, vitales dicti, separantur à sanguine, & per subtilissimæ filtrationis modum agiliter penetrando transeunt in cerebri medullam, sanguine ipso, seu crassiori corpore, ob pororum angustiam, vehiculo ejus aqueo ob pinguiorem & oleosam quasi cerebri substantiam, exclusis.

CLXXVI. In ipsa vero medullari substantia seu regio pallatio, spiritus dicti volatiles luminosi, animales nunc appellandi, debitissimè metionibus & expansionibus, & inde per nervos in omnes partes radiosissimè excursionibus, operationes animalibus proprias, sensus in specie internos & motus perficiunt.

CLXXVII. Constituunt enim hi primario animam sensitivam, tam brutorum quam hominum, cum sint primi autores actionum animalibus propriarum, tam in operationibus modo dictis, quam in genitalibus etiam.

CLXXVIII. Quæ ut ut sint variae & distinctæ, determinatur tamen spiritus animalis specie & essentia unus, adeoque ad varias actiones indifferens, pro varia partium organica dispositione & proprietate. Nam is ipse, qui movet pedem vel musculum, conferret etiam suo modo ad visum, si esset in oculo, & sic consequenter in aliis.

CLXXIX. Quod si dicti spiritus in debita quantitate & subtilitate blando & moderato, eoque ordinato motu agitantur, indeque cerebrum implendo proprio motu quodammodo expandantur, & ita ex eodem secundum filamentorum cerebri medullarem substantiam constituentium ductum continuato quasi rivulo aut radio in corpus, omnesque ejus partes, influant, actionum animalium omnium sequitur exercitium, adeoque vigilæ.

CLXXX. Si

CLXXX. Sin vero quacunque ex causa perturbati inordinato va-
go & subinde impetuoso cieantur motu, in cerebro exinde deliria va-
ria, speciatim phrenetica; in partibus vero reliquis spasmi & motus
convulsivi, interdum mirabiles, excitantur.

CLXXXI. *Officia* quibus praesunt *animales spiritus*, sunt *sensus* &
motus, utrique *interni* & *externi*. *Externos* quod attinet *sensus*, cum
hi revera consistant in passione seu motione organi, inducta ab ob-
jecto externo sensili, per certam ad hoc factam impressionem seu
motum, adeoque saltem in motione filamentorum nerveorum organi,
in iis *spiritus animales* hoc saltem praestare videntur, ut suo influxu
nervea organa sensus proxime constituentia in debito tono & tensione
conservent, quo facilius ab objectis externis moveri, & ita *sensatio* ex-
terna fieri possit.

CLXXXII. Exposita scil. est corporea nostra machina quorum-
cunque corporum ambientium activitati & insultui. Hæc ergo am-
bientia, dum in partem quandam agunt, motionem certam indu-
cunt in ejus nervis, quæ motio seu ab objecto externo facta impressio
continuato nervi ductu, ad cerebrum usque, seu ad nervi originem,
continuantur.

CLXXXIII. Quem ibid. insequitur determinatus spirituum ani-
malium, in vicina cerebri medulla, motus, ab isto excitatus, con-
stituere videtur *sensum internum*, occasione cuius anima rationalis in
nobis format conceptum seu ideam, representantem exacte rationem
externæ impressionis, fitque tunc formalis cognitio seu sensuum
externorum mediantibus internis perceptio: id quod *dolor imagi-
narius* eorum, quorem partes fuere abscessæ, illustrare videtur.

CLXXXIV. *Vires* istæ objectorum, quæ vulgo *qualitates sensiles*
dicuntur, quibus ambientia corporia agunt in certas corporis partes,
organæ sensoria dicas, consistunt saltem in certa talium corporum,
quoad minimas sui particulas, textura vel conformatio, quæ, prout
diverso modo nunc in hanc, nunc in aliam corporis partem, agit, &
certum motum inducit, vel mediate vel immediate, tam varias
qualitates sensiles, seu in organa sensus agendi facultates, habere
dicitur.

CLXXXV. Constant autem *sensuum organa variis & distinctis par-
tibus*, ita tamen subordinatis, ut una sit *primaria*, & cuius per
objectum externum motione fit *sensatio externa*, seu certa in parte
passio, & hæc semper nervus esset solet, cuius filamenta nunc in
membranam fortiter tensam expansa, v. g. in auditu & visu; nunc
in capitula papillaria sunt congregata, v. g. in gustu & tactu,
reliquis partibus saltem certum usum, eumque varium, habentibus.

CLXXXVI. Quinario numero omnes sensus externi recte dicun-
tur comprehendendi, quos inter eminet *visus*, cuius objectum exter-
num est *lux*, primario *Ois* & ignis, & inde diffusum in orbe lu-
men, quod est materia quædam subtilissima, nil aliud nempe, nisi
ignis quidam maxime rarefactus. Lumen tale vel immediate in
recta linea vel mediate, mediante nempe in corporis opaci superficie
reflexione certa, transit per tunicam oculi corneam & humorem cry-
stallinum, donec impingat in tunicam *retinam*, seu expansionem fila-
mentorum nervi optici, & exinde uniuersum spiritu animali perfusam,

ubi

ubi hæc quasi percussa similiter movens spiritus præsentes, talem facit motionem & impressionem, quæ ad cerebrum usque continuata, eo modo; ut §. 181. & 182 explicatum, à nobis dicitur *visio*.

CLXXXVII. Et scil. *oculus* revera *camera obscura* opticorum, in qua humor crystallinus est vitrum lenticulare, in quo ut plurimum fieri salet decussatio radiorum luminosorum, donec impingant in tunicam retinam, ceu primarium *visus organon*, ubi objectum exterrnum exactissime, inverso licet situ, repræsentatur, ut ita revera per duplēm conūm, unum rectum ab objecto ad punctum intersectionis, in crystallino, alterum inversum ab hoc punto usque ad tunicam retinam, omnis fiat *visio*.

CLXXXVIII. Et prout hi intersectionis anguli sunt majores vel minores, etiam res visa major vel minor in tunica retina depingitur, & consequenter ita judicatur.

CLXXXIX. Quod si radii isti luminosi sub sua in orbem diffusione impingant in corpora opaca, resiliunt propter denegatum transitum, plus minus exakte ad eos angulos, ad quos inciderant, ita ut incidentiæ & reflectionis anguli perpetuo sint æquales: id quod in speculis est manifestissimum.

CXC. Corpus opacum, à quo reflectuntur radii, est vel politum, vel ex particularum in superficie inæquali situ asperum. Illud radios, eodem fere modo atque incident, ad visum reflectit, unde tale corpus, quasi secundario luminosum splendere dicitur: hoc vero radios intra istius inæqualitatis superficie diversos porulos, & varias eminentias & cavitates plus minus, partim abscondit, & ita cum umbris miscet, partim vero certa ratione, plus minus tamen, à primitiva figura mutatos ad oculum reflectit, unde taliter modificatum lumen color dicur.

CXCI. Nempe quorum superficiales particulæ minutæ, ceu copiosa polita specula, lumen incidens maximam partem reflectunt, & ita splendentibus proximæ sunt, *albedinem* repræsentant; quorum vero particularum textura copiosis porulis & meatibus est interstincta, ut in his lumen maximam partem abscondatur, & quasi umbris tenebris obfuscetur, *nigredinem* exhibent.

CXCII. Visum excipit *auditus*. Hujus *objectum* movens externum nil aliud est, quam æther seu *aer* *subtilissimus* diversimode impetuose tamen & violenter nonnihil vel percussione vel flatu commotus, qui undique undulatorio motu in orbem diffusus per anfractus auris externæ ad aurem internam, & in specie ad nervum auditorium seu *acusticum* in cochlear extremitate in membranam expansum impingit, eamque quasi percutit, unde motus ibidem percussioni analogus, & ad cerebrum continuatus, à nobis *sonus*, ejusdem vero dijudicatio seu perceptio *auditus* dicitur.

CXCIII. Motiones ejusmodi aërez ad aurim continuatæ, prout sibi invicem certa, secundum arithmeticæ leges, positione in majori vel minori gradu, & intensione aut remissione, respondent, gratum seu harmonicum vel non harmonicum efficiunt sonum; & prout isti motionibus respondentes in cerebro spirituum animalium se habent motus, in impetu majori vel minori, ordine vel confusione, &c. variis effectus musicæ in nobis consurgunt.

CXCIV. Mo-

CXCIV. Motus talis aëris, prout vel vehementior vel debilior, sonorem vel debilorem seu remissiorem nobis repräsentat sonum; prout fortior & celerior, acutiorem, prout remissior, & tardior, graviorem: sicut impingens aëris in corpus densum repercutitur diversimode ad angulos incidentes æquales, indeque repetitum sonum seu *Echo* constituit, quod in cavitate instrumentorum Musicorum resonantia dici solet.

CXCV. Ad hujusmodi aëris motiones flatu factas, tanquam per instrumentum pneumaticum, pertinet motus ejus in animalibus per tracheam seu asperam arteriam factus, *vox dictus*; quæ vox simplici per laryngem, imprimis epiglottidis adjumento, elisione *vocales*; per linguam vero, dentes & labia, certa modificatione *consonantes* efficit; quæ literæ in hominibus pro impositionis & conformatiōnis ratione mille modis combinatae, & certa arte articulatae, *sermones* constituent: unde ex sola motus organorum sermonis observatione, surdus & mutus ab ortu per oculos seu viuum exakte quasi audiens, & ita perfecte loquens, reddi potest.

CXCVI. Mulieres habent vocem acutam, cum aspera earum arteria sit minor: contra, qui habent eam majorem, illi habent sonum gravem, uti hoc observamus in ursis, quibus aspera arteria adeo est ampla, ut integra complicata manus eidem intrudi queat.

CXCVII. Post auditum tertio loco est *tactus* ubique fere in corpore reperibilis, ubicunque nempe filamenta reperiuntur nervea, quæ ab externis objectis mille modis horum approximatione affici, & imprimis variè moveri possunt. Filamenta talia, uti in contexenda cutanea massa locum primarium obtinent, ita ubique hinc inde in *capitula papillaria congregata* ex cutē non nihil prominent, & sub cuticula genuinum & naturale organum tactus externum constituunt.

CXCVIII. Corpora externa, quæ sui approximatione dicta filamenta, & eorum extremitates papillares, afficiunt, hoc faciunt sola particularum minutarum in superficie, textura, earumque certa vel motione vel quiete, exinde enim fiunt *qualitates istæ*, quæ à nobis dicuntur *tactiles*. Si enim quoddam corpus cui v. g. manus admovetur, cedat defectu firmæ minimorum unionis, dicitur exinde *molle*; si vero non cedat, sed resistat ex forti earum combinatione, dicitur *durum*. Si quædam particulæ mobiles invicem cohærent, simulque organo adhærent, dicitur *viscidum*; si aliquæ particulæ à toto seperatæ mobiles organo tactus adhærent, dicitur *humidum*; si non, vocatur *ficcum* seu *aridum*. Si fiat celerrimus & repetitus in organo ab objecti externi minimis motis motus, dicitur *calor*; si nullus, dicitur *frigus*: & sic de reliquis in infinitum.

CXCIX. *Gustus* nil aliud est, quam tactus linguae specialis & singularis, dum itidem fit per nervos, in delicata filamenta divisos, quæ ad superficiem linguae, sub membranam ejus delatae, congregantur in similes papillas nerveas, tanquam in *capitula fungorum* seu cornua extrema limacum. Illæ ergo ratione suæ peculiaris texturæ ita sunt constitutæ, ut præter communia tactus objecta, ut durum, molle, asperum, &c. specialem à particulis talinis similibusve ciborum recipiant impressionem.

CC. Sunt nempe *salina* *particula* minutissimæ gentiuinum *Gustus* obiectum, quæ ratione texturæ rigidæ acuminatæ, hispidæ, & diversi modo figuratæ, vehiculo aquo imprimis dilutæ, se insinuant in lingam, ejusque modo dicta filamenta, & speciatim eorum papillas, variè movendo, pungendo, lancinando, &c. talem in iis motum efficiunt, qui a nobis *Gustus* dicitur.

CCI. Hinc prout dictæ particulæ plus minus mutantur, & alterantur vel obruuntur, variant sapore: hinc enim acidæ & urinosa mutua unione mutando texturam sunt salsa; acidæ aceti particulæ, cum minio saturno calcinato junctæ, mutata textura dulcem saporem repræsentant.

CCII. Gustui proximus est *odoratus*, cum ut plurimum maximum inter se consensum habeant, ita quidem ut intense sapida simul odoratum fortiter afficiant, & contra, ut in oleis destillatis & salivis volatilibus appareat, adeo ut tactus, gustus & odoratus non nisi pura graduatione majoris vel minoris materiæ immersionis distinguantur, & saltem tactus diversimode modificatus sint.

CCIII. Organon hujus *odoratus minus* probabile statuuntur processus mammillares, sed potius hoc esse videtur membrana ista tenera summitati narium juxta confinia ossis cribiformis intus obtensa, uti eleganter hoc demonstrat *Schneid. Tr. de osse cribiformi*: quin & ex analogia cum tactus & gustus organo de præsentia certarum papillarum, ex filamentis nerveis contextarum, vix dubitandum videtur. Quibus narium hæc membrana sensiliior est, facile sternuntur, & ii, quibus insensibilior, difficilius.

CCIV. Dum ergo cum aëre per inspirationem attracto varia simul, & innumerabilia subintrent nares effluvia & miasmata, ex omnibus quibuscumque corporibus, insensibiliter licet emanantia, (adeo ut omnia corpora certam quasi suam & determinatam atmospharam circa se habere videantur;) quedam eorum ratione suæ determinatae texturæ & conformatioñis insinuant se dictæ narium membranæ, eamque vellicando, pungendo, titillando, &c. talem in filamentis ejus motionem efficiunt, quæ *odor à nobis* dicitur.

CCV. *Particulae* tamen quæ habent texturam & conformatioñem mechanicam, ut speciatim hanc membranam ejusque filamenta nerva movere possint, sunt ea quæ communi nomine sulphureæ dicuntur, & sulphureæ seu pinguis esse naturæ: nam vix odorem habemus, qui non ex sulphureo tali oriatur principio. Unde & prout particulæ tales pingues seu sulphureæ ex coaliitu cum aliis, speciatim salinis particulis, mutant texturam, & vel volatilisantur vel figuntur, aut alia ratione immutantur, *odorum est varietas*. Hinc v. g. moschus, odoris expers, si in latrinam suspenditur, sulphureæ particulæ se iterum insinuant in moschum. Odor olei terebinthinæ suaveolentis longe diversus est, ab odore balsami sulphuris, cum hoc ipso licet oleo parati.

CCVI. Ita quidem se habent sensus externi: sed internos quod atinet, illi recte dicuntur triplices: *sensus communis*, *phantasia* & *memoria*. Negotium est obscurius, propter insignem, quæ hic observatur, confusionem operationum animalium & rationalium.

CCVII. Cum

CCVII. Cum enim nostra cognitio intellectualis, & omnis ratio animalis, presupponat spirituum animalium exercitum, occasione quorum diversimode motorum anima rationalis spiritualis diversos sibi formeret conceptus seu phantasma (cum nihil sit in intellectu, quin prius fuerit in sensu:) adeoque sensus animales interni, & intellectio, in nobis semper sint conjuncti; evenit inde, ut nesciamus, quomodo sensus interni, separatim considerati, se habeant.

CCVIII. Unde factum, ut similitudo, quoad actiones externas, intercedat non levis inter homines & quasdam bestias, quibus sensualis quidem competit, non vero intellectualis; quorsum & brutorum docilitas pertinet, ut etiam Brutis cognitio proprie sic dicta tributa fuerit, & consequenter ad minimum semirationalia redditia fuerint, h. e. nobis propria, ipsis similiter tributa seu adjudicata sint.

CCIX. Exactius si volumus scrutari negotium, necesse est, ut exacte abstrahamus & separemus res animæ rationali proprias, h. e. quas cognitione reflexa in nobis ipsis percipimus, ab iis, quæ spiritibus & cerebro sunt propriæ, & consideremus, qua ratione haec posteriores fiant, cum in his sensuum internorum ratio consistat.

CCX. Quo facto manifestum evadet, sensus internos in sola spirituum animalium varia & multiplicitate in cerebro & cerebello motione & agitatione consistere: unde & brutis omnis perfecta & proprie sic dicta deneganda est cognitio; & non alio modo se habebunt bruta, quam teneri infantes, utpote inter quos & bruta nulla est, quoad quascunque actiones, differentia, dum rationalis anima nondum actu secundo operatur, unde & conformatio cerebri organica lœsa, impediendo spirituum motum, sensus internos lœdit.

CCXI. Adeo ut sensus interni in genere considerati ita se habeant, quod nempe nervorum filamenta, in organis sensuum externorum commota, suum motum continent in cerebrum usque ad radices dictorum nervorum, unde motus similes in corporibus striatis & consequenter in spiritibus animalibus excitati, sint id, quod sensus communis dicitur; quæ motiones imprecise exinde reperiuntur in corpus callosum usque, ubi spiritus animales ubertim scaturientes occasione fibrarum motarum agitantur, in quo consistit id, quod vocatur phantasia; & inde reflectuntur suo motu ad spinalem medullam usque, ibique impetu facto vario nunc in cerebelli, nunc cerebri nervos motorios derivantur: illic in cerebello pro motu partium internarum, nempe diaaphragmatis, &c. & excitatione affectuum; hic pro motu membrorum externorum, ita ut variis hi motus nunc sensus communis, nunc phantasia nomine veniant: sicut iidem saepius eodem modo evenientes, & in membris externis similes actiones exercentes, Memoria appellari solent.

CCXII. Motum quod attinet partium animalem, nempe quarumcunque, sive internarum sive externarum, ejus organon proximum sunt fibræ nervæ; quæ nunc arctius sunt conjunctæ in unum systema, quod vocatur musculus, nunc à se invicem sunt separatae, & circulare ut plurimum ductu partem ambient, quæ v. g. in stomacho, intestinis, &c. propria appellatione carent.

CCXIII. Fi-

CCXIII. Fibre hæ in motu dependent à spiritibus animalibus, per nervos in partes distributis; hinc denegato eorum influxu pars & sensu & motu privatur. Fibre quidem partium circulares, non musculosæ, quæ motum partium internarum peristalticum seu compressivum perficiunt, obtinent nervos ex cerebello distributos, & sine illa prægressa cognitione sensuali motum carent, adeoque nec talis motus prohiberi nec cohiberi potest, unde vulgo *motus naturalis* simpliciter dicitur.

CCXIV. Musculosum vero fibrarum systema nervos ex cerebro distributos obtinet, & eos gubernat motus, qui prægressam cognitionem sensualem vel intellectualem sequuntur, adeoque à nobis prohibitu vel impediri vel promoveri possunt: & hic motus per musculos in genere motus animalis, in specie vero in hominibus voluntarius, in brutis *spontaneus*, appellatur.

CCXV. Musculi structura ex copiosis constat fibris, in medio sui coagulo sanguineo seu carneo vestitis, quarum plures sibi invicem inæqualiter quidem, æquali tamen ordine, superimpositæ, ita situantur, ut utrinque, tam in principio, quam fine, fibre circa intermediaz carnis substantiam incurvatae, figuram & corpus rhomboideum eleganter constituant, super angulos obtusos, donec in rectos mutentur, mobile.

CCXVI. Movetur musculus & omnis fibra motrix, quando eadem abbreviatur, & quasi in se contrahitur, ita ut *musculi unicus* sit *actio seu contractio*, quam sequitur partis annexæ motus, ejusque mutata figura & situatio: quod si ita contractus perficit musculus, dicitur *motus tonicus seu tensivus*; si relaxetur denuo, ita ut nullo muscularum agente membrum sit in figura & situ naturalibus, in figura media positum esse dicitur.

CCXVII. Motus hic fibrarum seu *contractio* à tribus dependet causis. Prima est ipsa fibrarum extensarum & partibus annexarum spontanea ad contractionem inclinatio, instar chordarum extensarum sponte se contrahentium.

CCXVIII. Secundò accedit *impetus radiosus spirituum animalium* per nervos diffusus, qui in fibre substantiam distributus, eam replet, & quasi inflat, & ita breviorem reddit, quod imprimis in muscularum ventre observabile est.

CCXIX. In quibus tertio copiosior sanguinis arteriosi in musculo influxus supervenit, qui in ventre ejus dilatato, minorem inventiendo resistentiam, uberioris infunditur, unde & turgescensia musculari & contractionis vigor maxime resultat.

CCXX. Ita quidem se habet corpus humanum in individuo consideratum: ut vero conservetur in specie, ordinatum est à summo rerum seu naturæ autore generationis negotium in quo mas & femina, ceu causæ sociæ, conferendo mutuo sua symbola, se in specie multiplicant, & novum individuum vitale producunt, quod *Generari* dicitur.

CCXXI. Mas quod confert, est ejus *genitura*, vulgo sed male *semen* appellata, quæ in testium glandulosa substantia ex copiosissimis minutis ductibus & vasculis constructa, elaboratur ex chylo pueriore, una cum sanguine arterioso per arterias ipermaticaæ seu præparantes

parantes ad testes allato, transcolato, & vi specifi ci fermenti testis elaboratur.

CCXX. Genitura hæc chylofa seu lactea, non nihil mucilaginosi, sub coitus ardore spiritibus, in specie animalibus, largiter imprægnatur, unde turgescens & vesiculas seminales distendens, harum & partium vicinarum musculosarum contractione, accedente proprio spumoso impetu, valide è membro virili ejaculatur & evibratur.

CCXXIII. Conjungitur pro facilitando motu, instar vehiculi, lympha glandularum prostatarum, ad collum vesicæ sitarum, quæ una effusa, facilitat ejectionem genitrix insigniter. Talis lympha etiam adhuc in eunuchis gignitur, & ab ipsis voluptuose, licet in fructuose, coeundo effunditur.

CCXXIV. Fæminas quod attinet, omnium etiam animalium, pro generationis negotio conferunt Ova, ita ut omnes etiam mulieres sint oviparae; hac tamen differentia, quoa quædam ova à spiritu genitali marium, cum genitura excreto, fœcundata, in utero tamdiu foventur, donec vitalis & perfectus exinde foetus formatus sit, eumque demum excludant viviparae dictæ; quædam vero ova fœcundata, sed rudiora, & nondum in foetum perfecte formata, præmature excludent, & postmodum corporis incubatu, mediante blando calore, fovento, ad perfectionem omnimodam perducant, oviparae dictæ: videlicet præter Graeff Horn. in Prodr. de Gener. Mulier.

CCXXV. Valet hoc ipsum etiam in mulieribus, quarum testes sunt ovaria, in quibus ovula ad summum pisorum magnitudine produntur, quæ pertubam uterinam (cornibus uteri in brutis analogam) sub coitus ardore, ad testem contortum, expanso ejus orificio excepta, deferuntur ad uterum, ut ibidem à genitura maris fœcundata in foetum vivum successive formentur. Quod si vero in tuba uterina fœcundatum tale ovulum persistat, conceptio fit tubaria præternaturalis, matrique lethalis.

CCXXVI. Consistit sc. conceptus mulierum in tali ovulo, à spiritu genitali maris fœcundato, ita ut spiritus genitales utriusque parentis in dicto ovulo, ceu in receptaculo appropriato, sociati, & tanquam debito somite mutuo incensi, ceu principia activa, agitationem & motionem determinatam in subjecta materia inchoent, easque in foetus successivam formationem terminent.

CCXXVII. In ovulo itaque fœcundato mox inchoatur fetus formatio, primitus in saliente punctulo se movente & magis subsidente, cum filamentis circumcirca rubicundis; ita ut cordis palpitantis rudimentum inter partes solidas, & sanguinis vitalis liquor inter partes liquidas, partes primogenæ videantur.

CCXXVIII. Emergent brevi post bullulae quatuor, cerebri, cerebelli, & binorum oculorum, manifesta primordia, cum substantia simili instar carinæ, circa punctum saliens reflexa, primum in dulla spinalis inchoamentum; unde consequenter reliquæ partes nervæ ex fibris diversimode coagmentatis contexuntur, ac nascentibus ipsis successive ex sanguinis coagulo partibus ceteris sanguineis.

CCXXIX. Ita ut adhuc verissima sit distinctio partium in sanguineas seu nerveas, & sanguineas seu carneas: illis ex materia chylofa seu lactea ovi uterini pronatis; his ex sanguine circum istas concreto pedetentim exstructis.

CCXXX. Ur:

CCXXX. Ut vero in viviparis sub formatione nutriatur & augmentetur simul embryo, *nutrimento* opus, quod per uteri substantiam ad eum derivatur. Adhaeret ob id utero fœtus membranis suis, eum ambientibus, nunc immediate, nunc mediate intercedente certa substantia; unde animalia vivipara sunt vel *placentifera*, vel *glandifera*, vel *cotyledonifera*.

CCXXXI. Mulier etiam est inter placentiferas, seu fœtus humani membranis extrinsecus adnascitur moles carnea, hepatis zemula, in recessu glandulosa, que utero connectitur, & in quam fœtus vasa umbilicalia divaricantur. Per hanc nutrimentum chylosum ex matre assatum transcolatur in venam umbilicalem, unde ad veniam cavaam fœtus derivatur, tandemque perfectum in sanguinem mutatur.

CCXXXII. Quicquid nutrimenti non transit hanc placentam, transsudat, tanquam per filtrā, in cavitatem chorii & amnii, ut in eodem revera natet embryo, qui etiam paulo grandior factus, revera fugendo per os istud attrahit, & ita in stomacho conveniente chylificatione sibi appropriat; ita ut partim per os, partim per umbilicum, nutritur.

CCXXXIII. Membranæ tales, quæ fœtū cingunt, & quarum circumferentia adnascitur *placenta*, in homine sunt tres: *Chorion*, *Amnion*, & *Allantoides*, quarum illæ nutritienti chylo seu lacte fœtus sunt & colatoria & receptacula; bac vero urinam per urachum, ex vesica fœtus cum umbilicalibus vasis ad eam protensum, excretam recipit, & ad tempus partus usque conservat.

CCXXXIV. Partus nil aliud est, quam fœtus maturi & perfectè formati debito tempore legitima facta exclusio. Contingit huc conatus simultaneo fœtus & matris; hujus quidem uteri & partium vicinorum membranarum motibus convulsivis & contracturis spastodictis summe dolorosis vexatæ, per halitus seu deis retentionem, & diaphragmatis deorsum versus detrusiōnem, & atēo abdominis totius, accedentibus musculis ambientibus valide contrahitis, compressiōnem, & inferiora verlus protrusionem.

CCXXXV. Illius vero anxietate præcordiorum, ex respirationis jam magis necessariæ defectu, stimulati, valida motione, calcitratio, & hinc inde agitatione, adeoque totius corporis inferiora versus depressione; unde, ruptis talimodo membranis, liquorē contenti effluunt, partes per quas transeunt membranaceas latant, ut patulo fœtui egressuro pateat via.

CCXXXVI. Fit hoc ordinario circa mensis gestationis noni finem, aut decimi principium. Patitur tamen hic terminus insigne latitudinem, cum & septimestres & octimestres, undicimenes & duodecimenes observati sint vitales, modo rectum gravidæ duxerint calculum. Octimestres quidem habent communiter pro non-vitalibus, cum sint re vera abortus fœtuum nono menie nascendorum; unde minus maturi, minusque vitales, existunt: cum tamen & septimestres vitales observati fuerint, nullum dubium est, interdum & octimestres revera vitales esse;

C A P. II.

Pathologia; seu de Natura, Causis, Differencij & Signis morborum.

S. I.

MAchina nostra corporea pro ratione partium, ad structuram ejus requisitarum, si omnes debitas operationes exercere valet integras, dicitur sana; si vero vitio partium defectuosa sit plus minus quedam operatio, dicitur *morbosa*.

II. Partes machinæ sunt vel *activæ moventes contentæ*, & *impetus facentes*; seu *humores*, & *spiritus insuvi*: vel sunt *instrumentaria, mote, partes nempe solidæ seu continentæ*.

III. Omnes istæ cum defectus suos patiantur morbosos, ob id *tres essentiales erunt morborum differençæ*: (1) *Sanguinis & cæterorum humorum* (2) ex his natorum *spirituum*, ac (3) per *bas actuatarum partium solidarum*.

IV. Cum namque *sanguis & spiritus primum sint vivens* in puncto saliente, & *ultimum moriens*, quin & his affectis, reliquæ omnes partes licet sint salvæ, tota machina corporea morbosæ jaceat, ac alterationes insigniores, quas sub annorum serie, etatumque discriminæ, patitur homo, ab his varie alteratis orientur, insignesque mutationes totius sub pubertatis annis, medianibus istis à fermento testium inspirato immutatis, contingant, sane erunt primarium, quamvis partes solidæ secundarium saltem, morborum *subjectum*.

V. *Sanguis per vasa continuo circulatus omnes partes cæteras nutrit & alit, calore vitali foveat, & spiritu vitali salino balsamico à corruptione tuetur.*

VI. Vim hanc obtinet *sanguis à sua determinata crasi seminali, seu particularum materialium, ejus liquirom componentium, textura & unione, in semine primitus inchoata, & per particulas salinas acidas & alcalinas volatiles fermentativo motu cum aliis totam malam agitantes, continuata*.

VII. Depravata ergo & corrupta sanguinis crasi, ex alteratis primario salibus, morbi *sanguinis* oriuntur *fermentativi*, sive *sanguis* in acutam effervescentiam ex dictorum salium acriorū concursu turgescat sub febribus, v. g. acutis; sive deficiat non nihil à vitali ista fermentatione ob dictorum principiorum inertiam, dum cruditatibus recrementosis obruta minus in se agere possunt, ut v. g. in *cachexiis*, &c. sive *fermentatio* haec variis modis alteretur ac depravetur, ac insignes anomalias, & varias sub isto motu intestino inæqualitates, patiatur ex vitiata proportione dictorum salium ad se invicem, in specie ex *depravatione acidi* instar prothei variformis inquinantis sanguinem, ut in *scorbuticis* confirmatis ac *hypochondriacis* est obvium.

VIII. Im-

VIII. Imperium facientium spirituum insuorum morbos quod attinet, peccabunt hi, vel (1) in substantia, dum aut virtuose ex M. S. corrupta & alterata generantur, aut heterogeneis admittis, in specie causis malignis, inficiuntur, vel (2) in quantitate deficiente; vel (3) in motu quatenus carent in motum, vel nimis rapidum aut inordinatum, sub convolutionibus v. g. aut phrenitide, vel quatenus deficiunt a debitibus expansionibus, ut in affectibus soporosis contingit.

IX. Quod si HELMONT II terere velimus vestigia, in spiritu partium insito seu archæo, archædes considerandi esset: morbi, ab ideis peregrinis, archæum ad p. n. actionum exorbitationes determinantibus, oriundi: adeo ut sicut à seminalibus in machinæ corporeæ struetura & gubernatione dirigatur naturaliter, ita a morbois ad p. n. actionum lassiones disponatur.

X. Sive ad extra harum idearum fiat impressio, v. g. ab assumptionis vel admotis, ut in morsu viperæ, canis rabidi, punctura tarantulæ, in esu circutæ vel esu carnis felis rabidæ; sive ab intra occisionali qualunque causa materiali excitatus Archæus diversas passionum exorbitationes, indignationis, furoris, terroris, pavoris, &c. concipiatur, quarum passionum idea morbos, pari ratione postmodum & virtuose actiones ejus dirigant: Vid. KIRCHER. de peste & HELMONT.

XI. Nam contumacissimorum morborum v. g. podagræ, paralyseos, quartanarum diuturnarum, & similius affectuum, omnem consuetudinem medicinæ eludentium opem, citra materiam peccantis suppositæ excretionem quamcumque, aut per quandam animi affectum, ut podagræ per inopinitatam aut violentam apprehensionem pedis dolorifici, aut rei intensius appetitur assumptionem, subito evanescentium subsecuens curatio hanc ejus hypothesin illustrat: ut taceam imaginatio effectus, cuius ope ubertim corpus purgabatur in hora, cuius annilla ipsi prescriptas devorabat pilulas: vid. SALMUTH obs. 8. & 14. C. 3.

XII. In partibus solidis observatida est materia, ex qua eorum corpus coaluerit, & forma superinducta organica, materiam ad certum corpus perficiendum determinans: istius lesionis morbi intemperici; hujus morbi conformatio dicuntur.

XIII. Tota autem morborem intemperiei serles partim ruindso quatuor elementorum, horum qualitatum, & inde natorum temperamentorum, nititur fundamento, partim super hypothesini dubiam & obscurissimam de calido nativo & humido primogenio fundatam.

XIV. Intemperici enim dicti morbi sunt vel ratione temperaturæ elementalis, vel ratione temperaturæ vitalis. Ratione prioris intemperiei morbi sunt, quando materialis particularum minutissimarum, ex quibus coaluerunt, textura mutatur & plus minus alteratur, unde & novæ proprietates sensiles inde emerunt, v. g. mollities, durities, siccitas, humiditas, &c. origo talis mutaz texturæ est tristosa nutritio, sive nutrienti tam chylos quam sanguinei culpa eveniat, sive ipsius partis nutriendæ peregrino fermento inquinatur, aut quacunque causa subinde externa lesæ, vitio contingat.

XV. Ratione vero posterioris, intemperiei nempe vitalis, morbi dependent à sanguine, cuius prout erit materialis textura, motusve fermentatus, & inde resultantes proprietates variae, imprimis quoad caliditatem & frigiditatem, etiam erit temperatura totius corporis vitalis, & prout mutatur sanguis naturaliter sub etatum vicissitudine, etiam mutatur temperamentum totius corporis, & prout mutatur idem p. n. in morbis, etiam temperies totius variant: eodem fervente in causo, corpus intensius calet; eodem tepescente sub cachexiis, corpus frigidum appetet, &c.

XVI. Cedit ergo omnis *inæqualis* viscerum intemperies, seu contrarietas seu antipraxia eorundem, in specie stomachi frigida & hepatis calida, nam sanguis debito circulo distributus proportionaliter calefaciet & stomachum & epar, adeoque debitam obtinebunt temperaturam.

XVII. Ut taceam ipsum calorem non esse principium primarium effectuum actionum, sed tantum dispositive concurrere, cum fermentis digestionum sint auctores: unde in ita *inæquali* intemperie vitium erit omne ex cruditate stomachi acida.

XVIII. In conformatio[n]is morbis attendendum (1) ad organorum partem seu substantiam fundamentalem, uti sunt fibræ; (2) ad ipsas conformatio[n]es mechanicas ipsis superinductas. *Fibrarum legitima tensio, rationum partium constituens, si laxatur, robur partis laxatur* sive perit, & oritur exinde atonia, frequens satis vitium; sive nimia fibrarum extensio, sive nimia per lymphæ serique humectationem relaxatio, sive denique spirituum animalium deficiens influxus & expansio malum inferant.

XIX. Conformatio[n]em mechanicam ipsam quod attinet, optime secundum tres dimensiones quantitatis dividuntur secundum longitudinem, latitudinem & profunditatem, & hanc vel solidam vel porosam: quibus omnibus communis est legitima partium unio in connexione & situ.

XX. Obstructiones morbo[rum] vulgo incusantur ceu fundimentum tantum non omnium morborum chronicorum, v. g. obstructiones mesenterii, hepatis, lienis, pancreatici, &c. ceu autores scorbuti, mali, hypochondriaci, cachexiæ, febrium, &c. sed revera subinde ignorantia sunt asyla; cum revera vitio digestionis prima omnes orientur.

XXI. Non possunt sane obstructiones esse in vasis vel sanguinalibus vel lymphaticis vel visceribus, per quæ continuus humorum est trahitus citra stagnationem sequentemque tumorem partium infallibilem, aut humoris impediti in motu naturali per aliena loca extravasationem & excretionem.

XXII. Aut necesse erit, ut integrè quidam ramus ex materia, in & circa cum in scirrhosam duritiem sensim coagulata, totali transmissioni humoris fiat ineptus, ita ut per vicinas ejus defectus tandem compleatur.

XXIII. Non universaliter equidem negandæ sunt obstruktiones, id que imprimis in meatibus quibusdam particularibus; v. g. in coeliaca passione nunc ductus pancreaticus & choledochus, nunc orificia vasorum lacteorum, sunt obstructa; nunc quandoque ureteres à calculis obsidetur, &c. sed istæ obstruktiones, quas in abdomen morborum chronicis.

chronicorum fingunt autores, sunt aut nugæ, aut si reperiuntur interim, v. g. in quartana diurna scirru. & obstructio lienis, erunt productum morbosum.

XXIV. Acidum est, idque vitioso sapore varium almodum, quod in talibus affectibus peccat, ac in materia viscida radicatum, quod errore digestionis in stomacho depravata oritur.

XXV. Unde & martialibus, per se semper & solum astringentibus, sed optime acida absorbentibus, & salinis volatilibus aut fixis, nunc acrioribus, ut antiscorbuticis, nunc temperationibus, ut aromaticis & stomachicis remediis, viscida incidentibus & bilem acuentibus, curantur.

XXVI. Ad fermentativos morbos *contagiosi* quoque & *epidemici* pertinent, cum seminum morbosum ex æstro exhalans, vel miasma in aere solitans, vi fermentativa patiens corpus immutet, adeoque ut miasma hæc non incommode ex salina natura deriventur, si volatilius & acerius sit dictum fermentum, ut in febribus malignis acutioribus & pernicialibus, sive *salso-acidum* sit, ut in lue venerea, scabie, &c.

XXVII. Per consensum pars *affecta* dicitur, dum una p. n. affecta & peregrini quid sentiente, alia, ipsi quacunque ratione connexa, milie quid patitur & sentit. Est igitur *consensus* proprie dictus saltem inter partes nervæas, quas inter, ut consentire queant, certa connexio requiritur: sive connectantur ita, ut sint omnino continua, ne ut sint contiguae, sive ut tandem medianibus funiculis nerveis certa coniunctione junctæ sint.

XXVIII. Tempora aut rectius morborum gradus, prout iidem exaserbant sensim, sensimque remittunt (in acutis imprimis observandi morbis) dependent à gradibus fermentationis in sanguine: nam & hanc sequuntur symptomata, vel mediate vel immediate, & imprimis annis coctionis ratio pro legitimo remediorum usu specialius observantur, huic ipsi fundamento innititur.

XXIX. Calcarum jam attingendum est scrutinium, quæ vel externæ sunt vel internæ; & illæ nunc fortuitæ, cum necessariae. Inter causas sternas fortuitas & non necessarias sunt imprimis ea, quæ unitatem spirituum mutuamque cohesionem tollunt, adeoque vel conundunt, vel vulnerant, vel erodunt, vel adurunt, &c.

XXX. Omnia hæc, etiam ipsa vulnera, spontaneo naturæ motu constituuntur, modo *impedimenta* removeantur, quæ sunt alimenti partis roridi & sanguinis effusi ex spiritus vitalis dissipatione superinductæ parte lœsa *alterationes* & successive *corruptiones*, imprimis in vulneribus ab aere ambiente obortæ, quas inseparabiliter comitantur acor virus ex ista putredine natus.

XXXI. Hic vitiosus acor, instar fermenti peregrini, partis affectæ alimentum proximum multivarie alterat, ita quod in pus, saniem, ichores transmutat; unde tandem vulnera & ulcera depalcentia ergunt, fermento hoc acido in vulneris, vel inde nati ulceris pus continuo ulterius se multiplicante & serpente.

XXXII. Modo igitur vel præcaveatur vel jam inducta subito corratur vitiosa ista aciditas, per media vel balsamica dicia seu vulneraria, alcali temperato & oleoso constantia, vel metallica, omnino acidum successive delentia, quæcumque lœsiones, quæcumque

que vulnera, &c. citra supurationem omnem, inflammationem & tumorem, facile cœunt, & vulnera omnia ac abscessus istis optime mundificata, nova carne facile implentur.

XXXIII. Hinc enim succus nicotianæ aut plantaginis, vel terebinthina, vel balsamus peruvianus, vel oleum momordicæ, vel, qui reliquis præfertur, balsamus de capaiba, vel opobalsamum, recentia vulnera omnia subito ad consolidationem perducit. Hinc colcothar vitrioli absorbendo acidum omnem vulnerum & ulcerum corruptiōnem tollit; hinc plumbum ulcera, eorumque dolores ac inflammations curat, acidum omne suo attactu dulcificans, & aluminosam ad strictionem inde acquirens: hinc ceparum succus, & cum eo dilutus sapo venetus, ut cancerorum fluvialium succus, item calx viva cum oleo lini subacta, ambustionibus resistunt virtute alcalina, acidi, colligunt facientes partes solidas & nutritium succum, destruktiva.

XXXIV. His succeedunt sex res n. n. ita dictæ, ex eo, quod nec principia, nec causæ corporis nostri ejusque partium, constitutiva sint, sed neutro modo, legitimo usu, corpus sanum conservent, perverso vero abusu illud ægrum reddant; adeoque primario quidem ad sanam non ad longam vitam faciunt, nedum ut eam cum Deodato ad 120 annos propagare valeant.

XXXV. Aëris summa sc. ad vitam necessitas pro volatilisatione & resolutione sanguinis, tam ad continuandam spirituum productiōnem, quam ad promovendam excrementorum insensilem evacuationem; idque beneficio sui salis volatilis quasi nitrosi, instar veri salis hermetici, omnia coagulata dissolventis, & omnia fixa volatilisantes, mediante inspiratione nobis communicatur.

XXXVI. Prout igitur sal hoc plus minus aërem imprægnat, a copiosiori effluviorum aqueorum miscela plus minus habetur, varia subinde aëris efficacia; quibus & multivaria effluvia fermentativa, omnibus corporibus continuo exspirantia, conjuncta, morborum epidemiorum & non epidemicorum familiares autores, vim aëris nostræ corporis alterativam insigniter variant.

XXXVII. Alimenta assumenta, ratione quantitatuum & qualitatuum solus prescribit appetitus, ita ut sanis sint omnia sana, modo sobrie & probe masticata assumentur; cum ea, quæ dictante appetitu inguntur, fermentum digestivum prompte subigat & transmutet: nam ergo intensius appetita subinde corpori remedium paratur à stomacho & quæ insolita, & apparenter nociva ingerunt picantes, etiam venena, sunt innocua: sicut optime, si abhorreantur, quia hinc non teneat digeruntur, morborum fuggerunt occasiones.

XXXVIII. Per fermentationem resolvuntur alimenta in chylum, qua mediante gummosa & viscida, temperata tamen vegetabilium nutrientium, in specie cerealium seminum fructuumque, substantia duo salia, acidum & alcali, in recessu habens, resolvitur in alimentum succum, & disponitur ad promptiorem assimilationem.

XXXIX. Hæc ipsa ut præmoveatur in stomacho fermentatio, prius fermentantur, in panificio, in cuius medio tamen cursu impendiuntur per tostionem, unde non perfecte spiritus volatilis inflammabilis, sed tantum spiritus intermedius ab iis generatur.

XL. Ratione hujus spiritus acidi volatilis homogenei quodammodo ac amici fermento stomachali, nunquam panis, licet continuo comeditis, nos capit fastidium: quin potius odor ejus debiliores recreat, ac nau- seam medicamentorum ingratorum cohabet; cum & liquefens panis in stomacho in tremorem cibos quibuscum masticatus & assumptus est, simul facilis colligescere cogit, ut ita panis sit quasi adjunctum quoddam a- limentis fermentum, quorum & theriaca quibusdam audit.

XLI. Idem usū venit in cerevisiarum coctura in quibus absoluta fer-mentatione post cocturam liquor, spiritu perfecte inflammabili prædi-
tus, remanet; resoluta nutritiva seminum gummea substantia in liquo-rem, in quo, pro acidi exaltatione impedienda, aromatico lupuli con-
dimento, sale volatili oleoso imprægnato, præservatio instituitur.

XLII. Præmittitur his inchoata germinatio, ut ea resoluta & visci-
dæ substantiaz compedibus extricata salia post cocturam promptius fer-
mentare queant: quia, citra hanc germinaturam, per cocturam pasta
saltē tenax, facile incescens seu situm contrahens (h. e. in plantu-
las & flosculos progerminans) non vero liquor dulcis fermentescibilis,
eliceretur.

XLIII. Ut verò potus ex cerealibus seminibus sunt *cerevisæ*, ita ex
succis fructuum, si parentur, dicuntur *vina*: quo etiam saccharum &
mel pertinent, quæ fermentationis medio itidem vina suppeditant.
Hic in potibus vinosis, per spirituum volatilium fermentationem pro-
ducta aciditas, plus minus manifesta, imprimis attendenda est: Nam
& vina dulcia acido suo non sunt spoliata, ut ut propter copiosum fo-
ciatum alcali volatile oleosum aut pingue, minus sensibilis sit iste acor.

XLIV. Aciditas ista vinoſa, nisi probe sub digestione correcta & al-
terata, aut à bilis volatili sale in duodeno in falsum volatile trans-
mutata fuerit, id quod fit vitio nimis copiosæ & inordinatæ ingestio-
nis, quod vinum subcrudum adhuc per intestina distribuitur, mille
malis ex acore vitiō pronatis, v. g. torminibus, lithiasi, podagra, pa-
resi, catarrhis, apoplexia, subinde etiam epilepsia, sui amatores
mulcat.

XLV. Ut igitur alimenta massæ sanguineæ restaurationi & corporis
nutritioni conduceunt, ita & motus moderatus ejus assimilationi & pu-
rificationi, circulationem sc. ac vitalem ejusdem sanguinis fer-
mentationem promovendo, inservit: hoc ipso etiam simul alimentorum al-
similationem, per universum corpus distributionem, heterogeneorum
per fermentationem præcipitationis modo separationem, adjuvat.

XLVI. Qualia heterogenea à latice aquoso sanguinis absorpta, nunc
mediante urina, sub nubeculae vel levis sedimenti forma, nunc per
intensibilem transpirationem, foras eliminantur; adeo ut legitimum
sanitatis conservativum & morborum præservativum sit *motus*, viciarum
nempe omnis venæ sectionis, purgationis, alteriusque similis sanguinis
correctionis, quod mechanicorum & rusticorum turba palam testantur.

XLVII. Quoad somnum, queritur, an meridianus salubris sit, nec
ne? Resp. in assuetis, & iis qui noctu paruin dormiunt, senibus, i-
tem lucubragtibus studiosis concedendus est; si nempe fiat sedendo,
non jacendo: non enim adeo conveniens fit digestio modo posteriori.

XLVIII. Hæ ipse occasio[n]ales causa, & quasi remora, alterando & immutando sanguinem & chylum, & inde oriundos reliquos corporis machinam gubernantes succos, proximas inferunt, & ita res p. n dictas producunt; dum chylus, & inde successive genitus sanguis hinc mutatus peccat nunc, idque rarius, in quanto, seu dum nimia copia abundant, unde *Plethora*; nunc, idque frequentius in *quali*, dum deficiunt à debita seminali seu naturali crassi, unde *cacochymia*.

XLIX. *Plethora ad vires* est contradictoria & impossibilis; cum ipse corporis vitalis vigor in sanguine & spiritibus fundatus sit: unde, nisi ipsas vires viribus vitalibus graviore esse, dicere velimus, etiam plethoram quoad vires afferere non poterimus.

L. *Athleticus veterum luctatorum* habitus eusarcus & musculosus, adeoque robore artuum insigni notabilis, ortum duxit ex uberiori spirituosi sanguinis copia in vasis, indeque ab uberiori sanguineo nutrimento; sicut obesorum superabundans pinguedo nutrimenti chylosi circa membranas uberioris collecti, & blando acido coagulati, conges[tionem] sequitur: nam *athletici sanguine*, obesi chylo butyroso, magis abundant: male hic homines crassiores pro plethoricis habentur; cum reperiantur homines crassissimi, carnosí, exilia tamen sanguinis vasa habentes.

LII. Videretur equidem *plethora ad vasa* absurdia, chyli distributi à copiosis alvi fæcibus separati, paucitatem, cum necessaria continuataque uberrima insensibili transpiratione, consideranti; qua sc. ex statica Sanctorii singulis diebus naturalibus, seu 24. horis, tantum insensibiliter fere difflamus, quantum 15. dierum cursu per alvum egerimus.

LII. Sed *intemperantia otiosa*, medicorum nutrix, cum stomacho robusto ex alimentis copiosis & *εύπλοις* largiore laudabilemque chylum, indeque oriundum sanguinem suppeditans, cum vita desidiosa minus insensibiliter difflante, necessario sanguinis abundantia, vasis propriis citra ejus evacuationem vel stagnationem yix coercibili, formatum continuum subministrat.

LIII. Cui accedit non rara sanguinis fermentativa p. n. *turgescens*, præter febrem orgasimum, imprimis in foeminarum menses purgatione notabilis, qui sanguis apparenter abundans non nisi facta vel artificiali per venæ sectionem, vel naturali per quæcumque vasa epigastrica, evacuatione depletus, debito circulo per corpus distribui nequit.

LIV. Qualis *plethora ad vires apparet* in iis, qui solenni vel venæ sectioni, vel scarificationi, similive sanguinis subtractioni, adsueta sunt, eo tempore, quo ista solita depletiones alias institutæ fuere, etiam seminarietate solet, ut citra sanitatis documentum easdem, nulla licet alia necessitate urgente, omittere nequeant.

LV. Distribuitur per universum microcosmum sanguis mediante lique aquoso, v. hicculo nempe tam nutrimenti sanguinei pariter ac chylosi, invasis sanguiferis & lymphaticis, quam vehiculo excrementi sub urinæ, sudoris, aliave forma eliminandi: unde sive deficiat, sive nimis abundet, morbi oriuntur; imprimis autem laeditur *corpus acrimoniam* ejus *vitiola*, tam falsa, quam, quod pejus simulque frequentius est, *acida*, exinde enim quamplurimi affectus inarii, & ex inquinata nimisque acida lymphæ quarumcumque glandularum, affectus catarrhales, febres lenta,

*Ci. originem ducunt: nam omnes morbi, quos ex serosa colluvie origi
voluerunt vel Pijo vel SCHNEIDERUS, optime ex viciata lympha i.e.
fisque glandulis deduci possunt.*

LVI. Ceterum ex continuata secundum res n. n. alteratione (1.) in massa sanguinea, hujus varia exsurgit indeles, ac insignis non raro depravatio, somes ac mater futurorum morborum; simulque vitio, vel (2.) interno digestionis prima in stomacho, vel separationis fecum ex chylo in intestinis mediante bile, vel assimilationis chyli cum sanguine, vel depurationis per renes ac poros corporum; vel vitio (3.) alieno, aut sub prima generationis origine, aut ex accessu fermenti cuiusdam exotoxic & peregrini, sanguis à debita & naturali crasi sensim deficit, adeoque cacochymus evadit.

LVII. Crasis hæc cum consistat in massæ sanguinæ textura materiali, dependente imprimis à particulis ejus salinis, ob id hujus texturæ, imprimis particularum salinarum, multiplex mutatio & alteratio, plus minus cacochymicum & qualitatibus vitiosum reddit sanguinem.

LVIII. Multiplicem hanc cacochymiam ejusque causas graphicæ nobis delineat *Autor libri de præca medicina*, inter scripta Hippocratea, determinans eam per acidum, amarum, dulce, saltem, insipidum & 600 vel infinita alia, sub saporum notione representata.

LIX. Quæ ipsa infinita, sub infinita speciali causarum morbosarum differentia, se unicuique offerunt, dum in singulo morbo ac singula morbi causa specialis peccat sapor, nonnisi per remedium, huic vitioso sapori in specie adversum, eumque corrigens, ob id specificum dictum, emendandus.

LX. Hoc ipsum instanter urget HELMONTIUS, qui in simplicibus specificum saporem estimandum suadet: Sic enim saturnina in specie conveniunt ad delendum acidum vulnerum; myrrha ad affectus mensium ex acido ortos, & variolas; allium in calculo; cochlearia ad acidum scorbuticum.

LXI. Hæc ipsa autem *excensa* non ad definiendam saltem causarum morbosarum rationem, sed ad alimentorum pariter ac medicamentorum explicandas facultates, applicat *datus autor*.

LXII. Infinita hæc cacochymiz differentia ad tria capita generalia non incommodè reduci valet, ad acidum, amarum, & dulce i.e. insipidum: babito respectu ad duo quasi catbolica, instrumentalia tamen, principia salina, acidum & urinosum, eademque temperantem & diluentem in corpore cylum vel dulcem, vel quodammodo insipidum.

LXIII. Acidum percabit vel in quanto, dum abundat aut nimis acre est; vel in quali, dum p. n. habet saporem auferum, ponticum, &c. exinde enim sanguinis coagulationes, ut in pluritide, fames canina, & quedam pice, tormina colica, dolores arthritici fixi & vagi, concretiones calculosæ, affectus nephriticæ & catarrhales, scorbutus, passiones hypochondriacæ: ad quas etiam suffocationes dictæ hysterice, aliisque in nervis partibus convellentes spasmi, etiam febres acutæ cum inflammationibus erysipelaceis conjunctæ, originem ducunt.

LXIV. Corrigunt hoc acidum in genere (1.) omnia *salia urinosa* seu alcalia, tam fixa, ut sal absinthii, centaurii minoris, cardui benedicti, &c. quam volatilia, ut spiritus salis ammoniaci, spiritus & sal cornu cervi, sanguinis humani, nasturtii, menthæ, cochleariz, &c. (2.) omnia

omnia concreta quasi terrea metallica fixa, istud absorbentia, aut potius invertentia, v. g. ♂ & omnia ♂ ialia, it. h̄nina, saccharum h̄i, item antimonium diaphoreticum, C. C. uitum & sine igne preparatum, Lapilli ♂rum & omnia dura marina, ac animalium ossa (3.) Oleosa & pinguia quæ obtundunt & inviscant quasi aculeos acidi, sive sint exp̄ressa, sive, quod melius, destillata, ut spir. vini, oleum destillatum caryophyllorum, macis, &c. quo & succinata, camphorata, castorina &c. pertinent.

LXV. *Amarum seu acidum volatile oleosum, alcali volatili plus minus saturatum* (unde oritur bilis, corporis balsamum) peccabit vel in quanto dum abundat, aut nimis acre volatile & oleosum existit; vel in quali, oleositate ejus vitiata, imprimis dum h̄ec est minus volatilis, sed potius aqua, adeoque iners reddit adjunctum fibi salurinosum; unde a priori effervescentia sanguinis auct̄, indeque ardores totius corporis plus minus continui, oriuntur; vel si in intestinis fiant, phloges vagæ, item diarrhææ colliquativæ, choleræ, &c. oriuntur; à posteriori vero decolorationes variae corporis, sub cachexia & icteri generali nomine notæ, dependent: fomes itidem hac ratione existit, sustentans omnes morbos chronicos, minus sc̄ corrigendo acidum viscidum.

LXVI. *Corrigunt hoc amarum, & quidem in specie prius ejus peccatum* (1.) omnia acida, alcali ejus præcipitantia, ut acetum, succus citri & berberum, spir. minerales acidi, simplices & composti (2.) Sulphurea mineralia cum nitro fixata, fagentia volatilē organum, & hebetantia pinguedine sua; sub qua occultatum est acidum, ejus acrimoniam figens, ut sunt Sulphur commune, omnia antimonialia fixa, v.g. antimonium diaphoreticum, bezoardicum minerales, item Sulphura alia metallica dista; (3.) nitrum & omnia cum & ex nitro parata remedia, ex acido Sulphurea. Posteriori vero ejus vitium corrigit omnia acria, plus minus oleosa, augendo acrimoniam Θinam, & volatilisando oleum, ut Θia volatilia oleosa, item omnia aromata & aromaticæ, febrifuga, ut absinthium, gentiana, mentha, &c. qua ratione absinthium hydropes, chelidonium majus ieterum, &c. curare solent.

LXVII. *Inspidum denique aut dulce ac chylosum peccat vel in quanto, si copiosius, quam par est, coacervetur; vel in quali, dum est nimis viscidum, & quod frequenter, conjungitur ipsi vitiosum acidum: hinc enim imprimis ex viscido acido quamplurimi morbi chronicæ, febriles, cachectici, viscerum infarctus ac tumores, ductuum obstructions, originem ducunt.*

LXVIII. *Corrigunt hoc ipsum præter evacuantia superfluum vel per os vel per alvum* (1.) attenuantia & resolventia salina temperata, qualia sunt remedia tartarea ex tartaro vini parata, ut Tartarus Vitriolatus, Nitrum Vitriolatum, Θ*. Θia alcalia fixa, & volatilia ex animalibus acriora, Sal Tartari, Tinctura Tartari, Spiritus & Θ volatile tartari, item spiritus carminativus, &c. (2.) resolventia gummosa, ut sagapenum, mastix, myrrha, primario gummi ammoniacum (3.) aromatica seu salina volatilia plus minus oleosa, vulgo aprentia, item hepatica, &c. appellata, ut absinthium, centaurium minus, fœniculum, rosmarinus, mentha, angelica, galanga, &c.

LXIX. *Hac ipsa mutatis mutandis facile applicari possunt trite in Scholis*

Scholis medicis doctrina de cacochymia pituitosa, melancholica & biloſa; intelligendo per pituitosam infipidum seu dulce chylosum, per melanobol-*cam acidum:* Nam & ab Hippocrate sub nomine acidi venit, & apud Galenicos Hippocraticos subinde aceto comparatur, cuius acidi summus gradus maxime corrosivus volatilis *ara bilis* appellatur; per *bilem* denique *amarum* seu *sal volatile oleosum* aut *acidum volatile oleosum.*

LXX. Nam vulgata doctrina de quaternione humorum naturalium sanguinis, & inde derivatis excrementis biliosis, pituitosis, & melan-cholicis, tam naturalibus, ut vocant, quam præternaturalibus, falso præconcepis nimirum hypothesisibus.

LXXI. Nempe quaternioni elementorum superstruitur: unde con-seguenter & quadruplex partium diversitas, indeque totiplex pro iis sustentandis nutrimenti differentia, & exinde 4 humorum in sanguine distinctio, hinc & exinde nati ceteri humores p. n. per multiplicem caloris nativi gradum continua serie derivantur.

LXXII. *Sanguis simplex* saltem & homogeneus est liquor volatilis oleosus; *nutritum vero partium* saltem duplex, *chylosum* pro spermaticis, *sanguineum* pro sanguineis. Bilis folliculi fellei tantum abest, ut excrementum sit, ut potius saluberrimum corporis totius sit *balsamum.* *Humor vero melancholicus naturaliter est nullus* (de hoc eleganter differit Conringius,) uti nec p. n. imo lienis officium circa eum saltem ex arbitrio assumptum.

LXXIII. Qua vero sanguine, *vena sedatione emiso,* apparet humorum discrepantia, nata est (1.) ex sanguinis extravasati necessaria corrup-tela & cadaverisatione (2.) ex superficie ejus ab aere ambiente plus minus inducta alteratione, unde superficies coccineo nitore splendet, fundus vero inferior coagulatus obscurè nigricat.

LXXIV. *Excrementorum* per alvum & os quod attinet diversitatem, ea sub tali forma in corpore antea non extiterunt, sed sunt saltem per mutuam diverlorum succorum in primis viis miscelam, unde secun-dum effervescentia & præcipitationis rationes, aliasve similes alterati-ones, tam discrepantes emergunt excrementorum differentia.

LXXV. Speciatim sunt vel (1.) ex varia *chyli corruptione* in stomacho & intestinis, qua ratione infantes copiosissima flava subinde rejiciunt, quz tamen non sunt biliosa, & ceu dulcia devorantur avide à canibus, sed sunt lac sub digestione, aut per intestina distributione, corruptum, in tale flavescentis liquamen degenerans.

LXXVI. Vel sunt (2.) ex *biliis & succi pancreatici*, nunc seorsim nunc simul *alteriorum* miscela, unde & ipsorum unitorum & chyli permitti & fecum alvinarum variz larvæ præter-naturales, v. g. por-racea & aruginosa dicta bilis. Ex succo scil. pancreatico nimis acido, cum bile vitiōse effervescente, unito, & ita bilis colorem per præcipi-tationem alterante, oritur; unde & manifeste acidum spirant talia re-jecta, & v. g. in infantibus excitantur semper tormenta, ex acido cor-rupto oborta, & per acidum deltrucentia, corallia, crystallum, lapillos cancrorum, & similia curantur.

LXXVII. Vel originem ducunt (3.) ex ipsis medicamentis, sucos corporis varie alterantibus & immutantibus, in specie purgantibus. Non & ialia rite operantia semper excreta nigricantia reddunt: rha-barbarum & aloë tingunt eadem intensa flavedine, unde ea bilem evacuare

evacuare vulgo estimantur : colocynthis crassia & viscida emitti facit, qui non solum sunt pituita præternaturalis, sed revera succus nutritius à malignitate laxantis simul corruptus : opuntiæ majoris succus urinam rubram reddi facit, cui terebinthina, juniperus, nux moschata, &c. odorem violaceum tribuit : Fætorem econtra impertiunt allium, asparagus, &c. Denique mercurialia sub forma salivæ viscidioris nutrimentum partium spermaticarum liquefactum evacuant.

LXXVIII. Morbos hic causis conjuncta est quædam conditio, ut nunc benigna, nunc ratione symptomatum extra ordinem periculoferum maligna dicatur. Natura malignitatis admodum intricata est : sive enim singularem putredinem, sive sanguinis coagulationem sive sanguinis nimiam dissolutionem, sive verminosam putredinem & corruptionem, asserere velimus, nunquam tamen univeralem malignitatis rationem exhaustriemus.

LXXIX. Revera autem malignitatis ratio generalis in hoc consistit, ut summum vitæ inferat periculum, qua ratione idem fere erit cum venenoso : sive sanguinem ejusque spiritum vitalem solum, sive utrumque simul, afficiat ; specialis vero ratio in singulis morborum malignis causis & ipsa distincta est.

LXXX. Alia enim ratio est dysenteriae malignæ, alia variolarum, alia pestis, alia purpuræ puerarum, alia in catarrbis epidemicis, alia morsus canis rabidi, &c. unde & symptomatum diversitas ubique emergit, ex quibus diversis malignitatis ratio distincta facile postmodum conjecturari potest.

LXXXI. Productum morbosum varie affligens, multarum tamen molestiarum origo, in specie in abdomen, sunt flatus ; merito HELMINTO ad gas sylvestria seu spiritus incœcibiles relati. Generantur neque à calore, neque à frigore per se, sed tantum ab acido præternaturali, mediante vitiosa fermentatione ex materia quacunque, ut plurimum tamen aliquid visciditatis, aut glutinositatis oleofæ in recessu habente ; unde & hypochondriacis, similibusque, virtus fermenti ventriculi vel succi pancreatici vitiose acidorum, ex quibuscumque assumptis copiosissimus flatuum est proventus.

LXXXII. Ordinario quidem flatus cum exhalationibus & vaporibus confunduntur, sed falso : nam vapores sunt effluvia humida, beneficio caloris soluta, frigoreque condensabilia, unde condensati flores & fuligo vocantur ; econtra hic nulium habent commercium flatus, quippe qui non possunt coerceri seu reduci in corpus visibile & palpabile, unde frustra sunt qui spiritus ex musto exhalantes, applicato alembico, volunt capere.

LXXXIII. Cœterum flatus sunt vel naturales, vel præternaturales. Naturales semper in omnibus subjectis reperiuntur, ideo, ut paries intestinorum distentos servent, ne invicem collabi queant, ac giguntur ex muco acido, naturaliter in intestinis contento, concurrente bile ; ita enim enascuntur flatus sulphurei, fœtidii, & inflammabiles.

LXXXIV. Hinc aromatica flatuum sunt medicamina, corrigendo acidum, & resolvendo viscidum. Ipse spiritus nitri acidus licet, reliquis tamen præsertur, imprimis spiritu vini dulcificatus & temperatus, nobisque sic magis appropriatus redditus, figendo spiritus erumpentes flatuosos, & impediendo fermentationis impetum.

LXXXV. Cal-

LXXXV. Calculorum cocrementum salinum est per coagulationis modum genitum, dum vitiosum acidum ex primis viis, in specie ob stomachi errorem elapsum, ubicunque invenerit alcali prius cum eodem se unit, & quicquid convenienti aptumque unioni simul invenerit, una in firmam compaginem coagulat, & calculorum varietatem sic constituit.

LXXXVI. Hinc vix praeterquam in *renibus* & *folliculo felleo* frequenter sunt calculi, propter alcali ibidem copiosius hærens, quod v. g. ex urina salsa per aliqualem putredinem resolutum purius emergens, cum acido facile coit, nunc in arenulas minores, ex quorum coagulatione majores resultant calculi, nunc mox in majora concrescit saxe mortis.

LXXXVII. Hæc ipsæ autem causæ, cum subinde non minus, quam morbi partium afflitarum, in obscuro lateant, & sensibus directe non pateant, ob id per certa media, signa, diagnostica dicta, à medico perscrutande sunt.

LXXXVIII. Signa hæcce ex tribus primario universalibus emergunt fontibus: nempe (1.) ex antecedentibus, seu causis tam internis quam externis, tam communibus quam propriis: ad quod posterius subjecti quoque constitutio pertinet, quatenus exinde inclinat ad hanc vel istum affectum, tam nativa, ratione idiosyncrasie naturalis, proprietatum hæreditariarum, sexus, &c. quam adventitia, ratione ætatis, virtus, & vita generis. (2.) consequentibus seu effectis, quo præter symptomata quacunque, juventia & nocentia referenda sunt; & (3.) essentialiter inbærentibus seu objecto cognoscendo proprie attributis, quo omnia, quæ quacunque ratione cognitionem medici dirigunt, referri possunt: quorum plurimorum concurrentium signorum syndrome talis, quæ omni, soli, & semper tali objecto convenit, pathognomonicum signum appellari solet.

LXXXIX. Fundamentum significandi seu signorum consistit in ejus coherentia certa, eaque vel necessaria, vel contingente cum signato; ita ut tanquam causa & effectus cohærent, vel per accidens subinde se mutuo consequantur, vel quocunque alio modo mutuo inter se conexa sint.

XC. Signa inter hæcce, tam quæ in diagnosi, quam etiam prognosi, locum habent, primatum obtinent ea, quæ ex urina & pulsibus desumuntur; cum hæc virtutis vitalis rationem in sanguine fundatam immediate designent.

XCI. Ut enim *urina* potus monstrat alimenti in primis viis alterati, & digestionis ibidem perfectæ, conditiones; ita urina sanguinis monstrat hujus constitutionem, ex particularum ejus liquorem componentium, imprimis salinarum, fermentatione oriundam, & pro ratione puritatis vel impuritatis cacochymicæ subinde variat.

XCII. *Pulsus* autem ipsius turgescientæ in præcordiis vitalis insinuat statum, distributionisque sanguinis ex corde in omnes partes, rationem: ita tamen, ut diversarum circumstantiarum concursus non raro fallax, minusque certum reddat indicium.

XCIII. Necesse est, ut medicus pulsum in utroque carpo simul exploret, quia deprehenditur insignis inter illas differentia nonnunquam: sic enim ob tumorem circa axillas contentum pulsus in uno carpo optimus, in altero deficiens, observatus est à SCHENCKIO

sc R H O D I O. Porro medicus pulsum tangens nos contentus sit una vice eum tetigisse, sed laborem repeatat, his vel ter, quia ratione affectuum omnes pulsus mutantur. Tandem fallit pulsus in morbis malignis, & dehinc in scorbuticis & hypochondriacis.

XCIV. In pulsu 4. requisita sunt observanda: (1.) *cor movens*; hinc pulsus est vel *vehemens*, vel *debilis* (2.) *sanguis promotus turgescens*; unde pulsus est vel *magnus*, vel *parvus* (3.) *instrumentum per quod fit motus, nempe arteria*, unde pulsus est vel *mollis* vel *durus*. (4.) *tempus*, quod mensurat motus durationem, observable vel saltem in *una pulsatione*; unde pulsus est vel *celer*, vel *tardus*: vel in *pluribus pulsationibus*; unde pulsus vel *frequens*, vel *rarus*: quæ ipsa temporis ratio ut plurimum à N. diversa sanguinis sub fermentatione conditione dependet.

XCV. Simplices hæ invicem collatae compositas dant pulsuum differentias, quæ, habito mutuo inter eas respectu, vel æquales sunt vel inæquales: sicut diastole arteriæ collata cum ejus systole pulsus dat vel *supervenientem* vel *devenientem*.

XCVI. Omnes hæ differentiæ, quo plus recedunt vel à statu naturali, vel conditione æ gri, vel ratione morbi & causæ morbificæ, eo sunt peiores; quo minus, eo meliores: in specie debiles, frequentes, parvi, &c. simul sunt omnium pessimi.

XCVII. Urinæ judicio ut ut vulgus multum tribuat, tamen præter ea quæ supra fuere insinuata, nil aliud quam partium urinæ secretioni & exclusioni dicatarum conditionem significat.

XCVIII. Considerandum in ejus inspectione (1.) ipse liquor *lixivialis* continens (2.) *contentia varia* in eo natantia. Liquor exhibet *consistentiam* vel crassam vel tenuem, imbibitorum salium oleosorum cum liquore probe unitorum majorem vel minorem copiam consequentem. Deinde etiam exhibet tinturam vel naturalem citrinam, vel præternaturalem, tam deficiente albam & plus minus pallidam, quam excedentem flammeam, croceam, rubram, viridem, nigram, &c. deficiente ferme tinturæ ut plurimum cruditates digestionis primæ consequuntur; excedentes aut fortem admodum lixivii per copiosa salis saturationem, aut p. n. insanguine fermentationem, dissolventem & subigentem exactius salia sulphurea, eaque fortius quasi liquori inconvenientem, præsupponnut.

XCIX. Tincturæ in urina affectio est, quando urina interdum *pellucida* seu *clara*, interdum *opaca* seu *turbida* conspicitur. Illud dependet ab exacta unione particularum salinarum cum poris liquoris aquei, unde radii luminosi æquali fore tractu maxima ex parte permeant. Hoc vero (nempe opacitas) dependet ab eorum separatione & quasi præcipitatione, vel ab aëre externo frigidiusculo poros liquoris constringente, & ita particulas imbibitas extrudente, vel ab interna recrementorum cacoehymicorum ex massa sanguinea mediante fermentatione præcipitatione, unde radii luminosi hinc inde impingentes in transitu prohibentur, & ita liquorem minus perspicuum exhibent. In genere omnis turbida urina latens acidum continere videtur.

C. Contenta in liquore lixiviali ratione situs triplici modo distincta in sanitatis latitudine cruditates chylosas, vitio digestionis primæ coaceratas, sanguinique non assimilabiles, latice urinario absorptas exhibent: in statu vero præternaturali pro circumstantiarum ratione mille modis variant.

CI. Quoad odorem, si excessive sit fetidus, nec proveniat ab assumptionis, innuit sepe malignum morbum, liquefientiam nempe massæ sanguineæ, & putredinem pestilentialem, quod Italorum est *laesum*.

CII. Nam vero in morbis acutis febrilibus, quo magis præcipitatis facultatis ex sanguine repletur urina, unde diversas recipit affectiones, adeoque coctionis, ut vocant, causæ morbificæ signa exhibet, eo melior est; contrario si habeat modo, eo pejor.

CIII. In chronicis simili ratione, quo magis heterogenæ sanguinis particulis, seu copiosis contentis, prius onerata, postmodum successive in naturalem statum remeat, & ita digestionis primæ redintegrationem, & M. S. depurationem & naturalis fermentationis restaurationem, ostendit, eo melior esse solet: contrarium sit, si alio modo se habeat.

CIV. Nubecula in urina in morbis, tam chronicis quam acutis, est signum redeuntis in stomachum fermenti, & temperaturæ plus minus digestionis.

C A P. III.

Hygiene & Therapensis. Sive de methodo medendi, & remediorum pharmaceuticis.

S. I.

Primaria artis medica pars est ea; qua media tractat, quibus aut firma conservari, aut labefactaria tamen restituiri vales sanitas: illud Hygiene, hoc Therapeusis dicitur.

II. Hygiene quidem respicit legitimum regimen rerum sex non naturalium pro statu salubri conservando, & infirmitate præservanda, tam in genere pro quibusunque hominibus, quam in specie pro unaquaque determinata etate, sexu, vita genere, &c. id quod vulgo diæta nomine venire solet.

III. Fundamentum legitimæ diætæ pro sanitate conservanda, seu legitimum regimen rerum & non-naturalium, subministrat C E L S U S 1. 1. de remed. cap. 1. inquiens, *sanus homo, qui & bene vales, & sua sponte est, nullis se obligare legibus debet, ac neque medico, neque satoleptia egere, id est nullis strictis diæta legibus se obliget, sed sua libertate utatur: alias medice vivere, esset pessime vivere.*

IV. Sed cum ex HIPPOCRATE consuetidinis maxima sit vis, & in aliam transmutandi naturam efficaria, ejus dictamen in regnum non-naturalium usu imprimis est observandum.

V. Sanitatis vero conservandæ medium docet HIPPOCRATES 1. 6. de morb. popular. §. 4. dum inquit: *sanitas studium est, non satiari cibis, & impigrum esse ad labores. Morbos vero præcavendi, rationem idem subministrat, dum inquit: quiete, & abstinentia multa;*

muli magni morbi curantur: Hinc enim recte sobrietas totius dicitur
cardo ab H E L M O N T I O appellatur.

VI. In specie pro *zatum* diversitate, & inde dependentibus aliis
circumstantiis ad conservandam sanitatem, dīcta ita ordinenda, ut vi-
gor vitalis per legitimū usum rerum non-naturalium conservetur,
morbi vero congrui, seu qui unicuique *zati* magis familiares sunt,
mature avertantur.

VII. *Infantes* quidem qui familiariter affligunt affectus, ut pluri-
num non, nisi ex vitiā *lactis coagulo*, indequē oriundo *mucō* impense
acido. & *pontico* originem dūcunt: id quod excreta inde per alvum vi-
ridia, seu porracea & æruginosa, sufficienter declarant; hæc enim ut
plurimum acidum spirant, vel alio peregrino charactere insignita sunt.

VIII. Hinc præter remedia anisata, lac corrigentia, & terrea al-
calina acidum absorbentia, ut lapilli cancerum, corallia, cornu cervi,
sperma ceti, antimonium diaphoreticum, &c. *imprimis laudo salia vo-*
latilia, tenellis insigniter conducenia, imprimis blande armatisata sen-
oleosa. Hæc inter excellunt præ ceteris liquor CC. sufficiatus, it. Ipi-
ritus salis ammoniaci anisatus, &c.

IX. *Æras* dividitur in *crescentem, consistentem & declinantem*: cuius
divisionis fundamentum consistit in sanguine, qui in infantibus est instar
multi, in juvenibus & viris instar vini generosi, in senibus instar vini
âcescentis. Alias circumscribuntur æras per septenarios, in quibus jam
mutationes sunt; ac originem hæc sententia habet ab Ægyptiis atque
Pythagoræ, qui multum tribuerunt numero septenario & quinario:
hinc dependet etiam *ratio crismi*, quæ per 7. circumscribuntur dies,
ita ut septimo, decimo quarto & vigesimo primò fiant exdem per-
fectæ. Similiter hinc nata est *supputatio annorum climactericorum*, per
numerum septenarium & quinarium, ita ut illi sint habendi primarii,
hi secundarii.

X. In *zate* consistente, dum M. S. in suo constituta est vigore & spi-
ritualcentia instar vini generosi, observandum cautē, ne vel nimias conci-
piat effervescencias ebullitionesque, periculosorum morborum acutorum
autores; vel cito nimis in suo vigore deficiat ad præmaturam senilem de-
bilitatem, *imprimis* per intensiones & crebriores circa studia meditationes.

XI. Ibi ergo caveantur nimis generosa alimenta, nimius motus, pri-
mario animi, secundario corporis, & tandem nimia Q. sed per con-
seutum, simul tamen moderatum, illorum usum, æquabilis sanguinis
conservetur motus & fermentatio; cuius ferocior impetus fixioribus
imprimis nitritis, refrænandus, spirituumque efferus motus opiatis si-
stendus; hic vero spirituosis volatilibus & aromaticis spirituum vigor
conservandus, & moderato cautoque ambratorum usu iustitandus.

XII. Seniles affectus ex remittente sanguinis fervore, & stomachi
deficiente digestione dependentes, per generosius vinum & moderatum
gaudium cum aromaticorum volatillum temperatorium usu arceantur.

Synopsis diaeta bene valantium videbitis in Boneti Phar. med. pag. 46.

XIII. Et ita quidem sanitatem conservandi & morbos præ cavendi,
rationem docet Hygiene; legitimam vero curandi morbos rationem
docet Therapeusis quæ legitima agendotum notitia, pro salubri succursu
ærorum, instruit medicum. Notitia hæc curandi vulgo medendi
methodus vocari solet, & revera isti *judicio medici praktico* consistit, fun-
dato in *judicio ejus theoretico*.

XIV. Quod;

XIV. Quod judicium rationale, memoriz contradistinctum in *economia particulari animali proxime, & in universæ naturæ notitia universalí remote, fundatum, est quod revera sagacem & prudentem constituit medicum, artemque ejus conjecturalem, non superficialem aut temerariam, sed fundamentalē & accuratam, constituit.*

XV. Unde & propter casuum in praxi varietatem, & circumstantiarum inexplicabiles nodos, morborumque novorum subinde, ex acre sciente hominum luxuria, & contagiorum vario connexu, proventum judiciosus magis, quam memoria prædictus, consulendus est medicus; quatenus bic non nisi visa aut audita, ille plane nova mentis acie, penetrare valet.

XVI. Est equidem naturæ, morborum medicatricis, minister medicus, h. e. non agere potest aut debet, nisi quatenus nexus & ordo causarum, corporis *economiam* constituentium & conservantium, permittit; & fundatus est imprimis in vitali sanguinis fermentatione, præsupponente debitam in stomacho & primis viis fermentativam digestionem; nisi in quantum adeptus majoribus medendi arcanis instructus, etiam ja centem naturam erigere, tanquam patronus & rector gubernare valet.

XVII. Quo ipso in negotio & cito & ruto & jucunde naturæ succurrere debet, i. e. citra moram, citra recidivæ aut majoris periculi metum, & cum minima, quantum fieri potest, molestia, quod faciet imitando legitimam functionum omnium rationem naturalem, temperatis imprimis remedii insistendo.

XVIII. Præcognoscat ergo, quantum fieri potest, morbum sensuum beneficio, in specie visu observando ægrum, & auditu percipiendo ejus responsa ad quæsita, secundum Hippocratem instituenda: *Quæ patiarur, & ex qua causa, & quot iam diebus, & an venter secedat, & quo virtu utatur?*

XIX. Hinc præcognito morbo invenit & legitime applicat remedia medicus, h. e. non solum, quid ipsi agendum sit pro cura, sed etiam legitimum administrandi modum, in circumstantiis externis fundatum: Hoc simul subinde observando, interdum optimam esse medicinam, nulla uiri medicina.

XX. Media, quibus inventi remedia, sunt tria: nempe (1.) *ratio*, in *economia animali* & *bistoria naturali* fundata. (2.) *Experientia*, in pluribus *equalibus exemplis* observata; (3.) *Analogismus* ex similitudine affectus ignoti cum alio cognito hauriendus.

XXI. Ex his *experientia primatum obtinet*, illustrata imprimis per rationem: nam omnis ratio in rebus naturalibus sensum necessario præluponit observationem, adeoque experientiam. *Hinc omnis specificorum remediorum efficacia, quæ Helmontio dicuntur appropriata, casu ut plurimum observata, per experientiam confirmata, & hinc per rationis scrutinium illustrata fuit.*

XXII. Evidem experimenta specifica in omnibus subjectis eundem effectum semper habere nullo modo possunt; quin interdum & ipsa sunt frustranea, idque propter idiosyncrasiam unius cuiusque individui speciale, nunc semifinalem, nunc adventitiam; propter quam necessaria habitudo seu respectus, quem habet remedium, tanquam agens, ad corpus ægrum tanquam patiens, variat. *Hinc v. g. jalappa ad ej. quam plurimos copiose, hunc vel illum interdum plane non purgat; exinde tamen hujusmodi experimenta specifica statim tanquam nulla*

nulla rejicere, plane insulsum est. Nam in rebus contingentibus talibus ea, quae ut plurimum ita sunt, necessarii effectus locum obtinent.

XXIII. Contraria contrariis curari vulgo assertunt, & recte quidem, quicquid etiam contra disputet. *Helmontius Tr.* natura contrar. nescia; & in specie §. 16. *Tr.* ignota alt. regim. Saltē est logomachia. Nam non intelliguntur formaliter contraria, qualia saltē sunt in animālium genere per affectum exorbitantias sibi invicem hostiliter repugnantia, sed intelliguntur effective talia, h. e. quæ simul in uno subjecto consistere nequeant, sed unum alterum tollit, aut ejus activitatem saltē impedit, quale contrarium est v. g. inter acidum & alcali, si mutuo destruentia & corrigentia.

XXIV. Dum ratione recta invenit remedium, *indicatio* dicitur, in qua ex indicante colligit *indicatum*, propter naturalem ad se invicem connexum. *Indicans* est ipsa natura, morborum medicatrix, quæ & sui conservationem naturalem per similia sibi in *indicatione vitali* seu *conservatoria* innuit, & præternaturalium ablationem per horum distruktiva seu contraria in *indicatione ablatoria* postulat; sive causam, sive morbum, sive symptoma ob vitæ periculum cupiat ablatum.

XXV. *Remedia* talia triplici ex fonte haurit medicus: nempe *pharmaceutico*, *chirurgico*, & *diæteticō*. *Pharmaceuticus* fons tribus caus roris in tria regna, *animale*, *vegetabile*, & *minerale*, distribuitur.

XXVI. Usurpantur talia vel interne, sive saltē in primis viis suas operationes exerant, v. g. vomitoria, & alia, fixa terrea, &c. sive ulterius dissoluta ad vias urinarias, aut per integrum massam sanguinem distribuantur, v. g. terebinthinata, Θia volatilia, &c. vel externe horum particulæ poris proxime sese insinuando, tam immediate partem subjectam alterando, quam mediate sanguinem etiam simul afficiendo, operationes suas peragunt; qualia sunt illita olea distillata, inunctiones mercuriales, &c.

XXVII. *Consuetu corporali* ad partes corporis, & materiali sui cum successis ejus miscela, ut plurimum operari videntur medicamenta, in specie ea quæ potentias morbosas Hippocraticas corriger, & alterare debent; hæc enim per texturam suæ substantiæ materialem, in specie Θinam, hoc ipsum præstant.

XXVIII. *Helmontius* equidem ab ideis peregrinis in archæo pidi morbos imprimis oriri vult, unde hisce etiam idealiter operantia operari remedia, assertendo revera medicamentorum efficacium operationem confistere in quadam vi irradiativa archæi circa ullum consuetum vel miscelam corporalem, ut exinde deleta idea morboſa archæus novus idem rerum agendarum sibi fingat, pro sanitate denuo consequenda pro quo scopo imprimis Sulphura metallorum fixa, in Specie Sulphuris veneris seu cupri ex ejus vitriolo, commendari solent: vid. *Tract. i. herb. verb. & lapid.*

XXIX. Sed cum iam dicta remedia partim immediate, *Spiritus animales* afficiendo, partim mediate & per accidens succos in primis vi alterando, effectus suos edant, nec vitrum antimonii & vivus a alteratione immunes sint, quin acor vini vel aceti à vitro vel reguli antimonii subtilissima ramenta abradat, & horum poris se insinando horum defectum suppleat, omnino hec pro materiali suo concursu corrigendo fixiores radices morborum chronicorum, operabuntur,

ideo ad vim radiativam, nondum satis cognitam, configere, non opus sit.

XXX. Certum enim est, pati omnia medicamenta aliquam, plus minus tamen, alterationem in stomacho, ratione fermenti digestivi ; & in primis viis, ratione confluentis bilis & succi pancreatici : unde etiam plus minus infringuntur, adeo, ut exinde diversa subinde ejusdem remedii in eodem etiam subiecto sit operatio, tanto magis in distictis, prout istorum succorum in primis viis major minorve est alterandi potentia. Hinc enim, v. g. supradicta jalappa hunc fortiter purgat, illum sere nihil ; hunc colocynthis fortiter purgat & torquet, illum parum admodum afficit : unde & venis canum infusa purgania, narotica, &c. operantur prompte & efficaciter, quae ipsis interiori propinata, ob sui alterationem, nullum edebant effectum.

XXXI. Non tamen omnem medicam virtutem semper extint, sed de crassi concreti sub digestione aliquid, plus minus tamen, retinentes adhuc operantur, unde non tantum alimenta quædam sunt medicamentosa, ut armoracia, nasturtium, sinapi, &c. sed etiam lac nutricis ex assumpto purgante vim purgantem retinet, ab absinthi usu febribus intermittentibus conducit, & terebinthina abstergendo & confortando vias urinarias, violaceo odore urinam fragrantem reddit.

XXXII. Ex eo tamen, quod miscantur cum succis in primis viis, & stomacho, & ita non leviter subinde alterentur, certum videtur, quædam medicamenta in dictis locis demum ex dicta miscela & alteratione, certam vim medicamentosam novam acquirere, quam formaliter antea non habebant.

XXXIII. Sicut enim in operibus chymicis ex combinatione quorundam corporum, nova subinde fiunt producta & concreta, v. g. terra sigillata, Creta, &c. imbibitione Spir. nitri aut Sulphuris, texturam indeque attrita omnino aluminosa potenter adstrictoria acquirunt; ita talia assumpta attacku succorum fortiter acidorum in stomacho vel intestinis vim adstrictoriam longe potentiores, quam in se antea habebant, necessario acquirunt. Sic Oria alcalina, aut e contra assumpta acida, subinde alterari, & alterata vim aliam acquirere, quam ex se non habebant, ex dictis evidentissimum est.

XXXIV. Adbibentur autem rarius nativa sub forma medicamenta, sed ut plurimum arte prius preparata : (1.) Ut facilius vel assimi, vel alias corpori melius adaptari queant ; (2.) ut vis eorum specifica & medicamentosa, vel nimis occultata, vel aliorum nativa concretione obruta, foras eliciatur melius. (3.) Ut si adsit aliquid virulentæ & heterogeneæ, aut nocivæ potentiaz, hoc vel omnino castretur, vel corrigitur.

XXXV. Sed sub his preparationibus, in specie, quæ a Chymico fiunt, observandum, quod subinde vires nativæ destruantur, aliisque ipsis concilientur ; idque vel per syncrisin, vel per diacrisin, vel per metaстafin particularum minutissimarum : ad quas & fixorum velatilisatio, & volatile fixatio referenda.

XXXVI. Notum enim est, quod pro varia preparatione, & sit vel vomitorium, vel catharticum, vel sudoriferum, vel sanguinis depuratum; quod arsenic. venenosum per nitrum cicuretur pro despiratis ulceribus, imprimis etiam cancerosis ; quod asarum sola in ∇ coctione amittat

vim vomitoriam, evadatque diureticum, & morborum chronicorum tardarumque febrium remedium.

XXXVII. Et sicut ex coaliitu nitri, Sulphuris & carbonum, fit fulminans pulvis pyrius, non secus ac omnia metalla hac ratione fiunt fulminantia ; qui vix oritur ex sola dictorum compositione, cum neutrum simplicium ingredientium vim talem prius possideat; ita etiam per plurimum compositionem subinde vis nova medica emergit, quæ antea non erat : sic enim mercurius vivus, innocuus pro usu interno, additione Ois communis in mercurio sublimato, fit venenum *sacre* corrosivum quod sociatum novo & vivo dat mercurium dulcem, optimum purgans venereorum, scabiosorum, epilepticorum, &c,

XXXVIII. *Hinc melius & tutius est uti simplicibus, quam compatis,* in quibus facultates multiformes, tam cognitæ quam incognitæ, confusa citra aut mutuam destructionem, aut novæ virtutis productionem, aut stomachi primarumque viarum turbationem, simul consistere nequeunt.

XXXIX. Quod ergo in specie attinet remotionem causarum morbosarum, pleboram veram tollimus, vel confertim, tam per vasorum, sive fint venæ sive arteriæ, apertione & sanguinis emissionem, quam per cucurbitularum cum scarificationibus applicationem, aut per hirundines applicatas ; vel pedentim per inediā, labores, exercitia, sudores, repetitas & fontanellas.

XL. *Fontanella* enim nil aliud est, quam ulcusculum artificiale, quod sub forma transmutati puris vel sanie continuo plorat alimentum partis proximum, ex massa sanguinea eo derivatum, adeoque simul & sanguinem & quoscunq; vitiosos succos, eidem forte permistos, una evacuat, ne coacervati aliis in locis dent turbas ; ita ut fonticulus sit saltem remedium palliativum, quod à posteriori, evacuando productum morbosum, ne nimis noceat, *non à priori removendo causam radicalem, opem fert.*

XLI. *Plethora apprens* non per effrenes croris vitalis depletiones in venæ sectionibus, sed potius per repetitum præcipitantium, simulque blande diaphoreticorum, usum est corrigenda, ut ita cesset sanguinis ferocius ebullientis impetus.

XLII. Per se ergo soli sanguinis evacuationis scopo satisfacit venæ sectio, *nullo modo refrigerans*, nisi ad veterum imitationem ad animi usque deliquium evacuare velimus : Per accidens tamen interdum etiam aliis subinde usibus conductit, v. g. urina suppressioni, partui difficiili, casui ab alto, &c. quatenus imminuto sanguinis quanto liberior ejus per vasa fit circuitus seu ventilatio, adeoque impedimenta, ex ejus aliquali stagnatione oriunda, removeantur.

XLIII. Et hac sola etiam ratione, nempe quod *imminuto* sanguinis quanto promoteatur liberior ejus *circulatio*, & impediatur ejus in quadam parte *stagnatio*, juvant sanguinis detractiones, quæ vulgo pro scopo *revulsionis*, *aversionis* & *derivationis* instituuntur : nam veterum de hīc hypotheses, stante sanguinis circulari motu, consistere nequeunt.

XLIV. *Interceptiones* denique & repulsiones sanguinis aliorumque humorum plane sunt impossibilis, ob inviolabilem circulationis legem, aut admodum nocivæ ob impedimentum sanguinis motum. Nam si per arterias intercipere velimus sanguinis motum, pars gangrenata morietur

etur; si per venas velimus repellere, &c. ut solent, adstringen sis aut refrigerantia aut acida usurpemus, magis coagulabimus; & ita immobilius reddemus, quod in naturalem motum restituendum est.

XLV. Potius resolvendo sanguinem stagnarem, aliosque humores impastos, per blanda sudorifera sanguinem dissolventia, & morui aptiorem reddentia qualia sunt v. g. salia volatilia, Θορaci, item antimonium diaphoreticum, corallia, lapilli cancerorum cum aceto assumpti, & removendo quæcunque impedimenta externa, curabimus facile per diaphoresin, quod per interceptiones & repulsiones frustra, saepe, periculose tentamus.

XLVI. Quod si non tam quantitate peccet sanguis, sed potius ex vitiata crassi seu qualitate vitiosus existat, adeoque tam ipse, quam ceteri inde derivati, corporis œconomiam sustentantes succi, cacochymi fiant, corrigi debent vel per alterantia vel per evacuantia.

XLVII. Alterantia sunt quæ partes ejus vitiosas corrigunt, & emendant & temperant, deficientes restituunt, abundantes, aliarum additione, ad debitam proportionem reducunt, & ita sanguinis æquabilem fermentationem, & omnem succorum debitam ad se invicem proportionem, restituunt.

XLVIII. Unde dum vitiosum acidum aut sal acidum peccat in malo hypochondriaco aut scorbuto, istud alteratur nunc per martialia, istud absorbendo; nunc per cocleariam, aut nasturitum aut armoraciam alcali suo volatili istud corrigendo, & additione Θois talis volatilis bujus defecatum augmentando; nunc per lac omnem acrimoniam, in specie Θois, temperando.

XLIX. Primum ergo inter alterantia obtinent acida & alcalina, nunc acriora, nunc oleosis temperata: Sed sicut non acidum aut urinosum peccat simpliciter in morbis, sed ex principiorum minutorum coitu specificus evique adjunctus est sapor, etiam non solum ad contraria simpliciter, sed specifica & appropriata, singulariter speciali causa peccantis vitio opposita, respiciendum.

L. Absorbentia, præcipitania vulgo dicta, sunt quæ in genere fermentantes aut vitiose effervescentes humores sui miscela compescunt, & ut plurimum acidum destruendo, motum omnem fermentativum supprimunt.

LL. Sicque vitiosarum & heterogenearum partium exclusionem, & à reliquis separationem, & quoque saccum in fundum secessionem, promovent; ut hæ sero involutæ vel per urinam, tunc coctam dictam, vel per sudorem, &c. eliminari queant.

LII. Sic namque febrifuga, in specie fixa tam terrea quam Θois lixivialia, præcipitando febriles paroxysmos tollere dicuntur.

LIII. Evacuantia denique sunt, quæ id, quod p. n. in sanguine & reliquis corporis partibus reperibile & inalterabile, adeoque œconomie animali vel in quanto vel in quali inimicum, per convenientia loca & cribra evacuari faciunt.

LIV. Evacuationes hæ seu purgationes, uti fiunt per varia loca, alias a natura per motus suos criticos demonstrata, ita nunc totius malæ sanguineæ universalis, adeoque totius quoque corporis, nunc certæ cujusdam partis particulariter purificationi propiciunt.

LV. Universaliter purgant vomitus, secessus, sudor, urina & salivatio; particulariter clysmata, apophlegmatismi & errhina.

LVI. Vomitus fit, docente hoc in cane vivo dissecto Rudbeccio in Obs. Anatom. observ. 20. in messe Eur. Hemsterbus; p. 332. quando primo pylorus se contrahit, inde mox systole totius ab orificio inferiori ad superioris sequitur, ac tandem cesophagi materiam effundentis.

LVII. Ita ut omnis vomitus fias per spasmum seu motum convulsivum stomachi, oriundum ex laesione seu irritatione pylori, tanquam in stomacho rectoris, facta à medicamento assumpto.

LVIII. Cum hoc stomachi convulsivo motu in vehementiori conatu simul convellitur pyloro continuum jejunum, adeoque suos contentos liquorcs sursum regurgitare facit: convelluntur simul thoracem stringentes musculi, ex connexione nervorum stomachalium cum intercostalibus.

LIX. Unde omnia tam stomacho, quam intestino duodeno & jejunio ac vicinis locis, ac pectori, pertinacius etiam inherenteria, per vehementem istam contractionem, quasi per vim expelluntur: unde chronicis morbis, imprimis ex stomachi vitio ortis, hinc & pectoris affectibus, & tandem malignis ex contagio contractis, sed tantum in principio, succurrit vomitus.

LX. Vomitoria omnium optima ac tutissima subministrat antimonium, in forma tam liquida quam siccā prescribenda. In liquida quidem vel sub forma sapè parate ex infusione nitri antimonii pulverisati in f. q. multo recentis, vel succi cydoniorum; hinc filtratione & ad consistentiam Rob liquidioris insipissatæ, dosi gr. x. xv. &c. vel sub forma syrapi & vini emeticici, e. g. Rx. croci metall. l. & ii. vitæ. vel vitri & ii. q. v. (gr. jv. v. ad vi.) infund. in vino Rhenano, stent in loco tepido per 9: mane probe filtretur. Dosis 3 i. ad 3 i. fl. aut 3 ii. in robustissimis, D. S. Brech. Wein. In forma siccā. Rx. Tariari emet. myrs. gr. ij. iii. ad iv. sach. albiss. q. pl. M. D. S. Brech. pulver awseinmahl.

LXI. Quod si per artem varia recrementosa per alvum rejiciantur, purgationis nomine in specie appellatur: nam & natura sua sponte diarrhæas, nunc in statu sano ex mutato vietu vel aere preservatorias, nunc in statu morboso criticas aut symptomaticas instituere solet, non absque felici eventu, imitetur ergo eam medicus.

LXII. Coeterum cum purgationibus, in specie vehementioribus, omnia fere in corpore tutbari soleant, adeoque periculosa subinde sequantur symptomata, ob it exacte consideret medicus legitimam purgandi rationem, tam in acutis, quam chronicis.

LXIII. In morbis acutis purgandi methodum optimam prescribit Hippocr. f. 1. apb. 21. 22. 23. 24. & 25. in quibus cocta medicari docet non cruda nisi materia turgeat.

LXIV. Quæ medicationis vox non præcise ad purgationem restringenda est, sed etiam in genere omnem notabilem per secessum, aut urinam aut sudores, evacuationem innuit, in quibus omnibus cum salutari ægri successu instituendis necessario coctio prius expectanda est; alias enim aut nihil evacuatur, utut totum corpus perturbetur, aut citra euphoriam ægri, potius cum nocumento, accidit.

LXV. Scilicet sicut novella cerevisia aut mustum turbidum, & heterogeneis facultatis particulis respectu vini pernustum, per quæcumque coletur instrumenta, eodem modo integrum transit absequè facultiarum remanentia aut sequestratione; quod fermentando de-

puratum

puratum ex excrementiarum aut heterogenearum fecum separatione & quasi præcipitatione clarum transit per colatoria, & feculentia omnes relinquunt & seponit.

LXVI. Ita quamdiu fæces recrémentosæ massæ sanguineæ per fermentationis motum separatæ, aut alio modo præcipitatæ non fuerint, tamdiu nihil vitiosi separatim excerni, aut per quæcunque cribra sanguini potest, cum invicem & homogenea & heterogenea permista sint.

LXVII. Non igitur in omni mōrbo purgandum esse, dicit Hippocrates, sed per rerum non-naturalium usum respiciendum, ut in statu isto proportionata conserventur. Dum vero ab iis secretis & per se existentibus nos lœdi affirmat, h. e. ab iis intemperatis, & unum alterum præponderantibus, quid aliud faciendum monstrat, quam ut potentiam istam excedentem corrigamus & imminuamus, vel quæ deficit, additione similis, augeamus, easque denuo harmonicas & proportionatas reddamus. h. e. morbosas eas naturas ac potentias non abusive phlebotomandas aut nocive purgandas, sed contemperandas & concoquendas; adeoque per sapores vel potentias specificæ oppositas corrèndas esse: Conf. *Dijcursus Beccheri* in phys. subterrani. l. 1. §. 5. cap. 1. pag. 366.

LXVIII. Est scilicet humorum evacuandorum cruditas, i. e. particularum heterogenearum sanguinis, talis status, quo sanguini intime permixtae, imperfecte tamen unitæ, naturalem ejus fermentationem turbant, & in effervescentias febriles humores concitant; id quod imprimis fit ab acido vitioso, intime talia concentrante, & simul heterogenea invicem sociante.

LXIX. *Coccio* e contra est acidi hujus per alcali saturatio, & particularum heterogenearum separatio, atque à reliquis particulis per fermentativum motum præcipitatio, ut ita recrémenta & heterogenea Æria, ceu effæta, instar cuiusdam capitis mortui à sero tanquam alimenti pariter ac excremanti communi vehiculo, imbibita, per certa viscerum cribra & quasi filtra secerni, & hinc per naturæ consuetas vias evacuari possint.

LXX. Propterea etiam criticæ morborum judicationes, sive per crisin, sive per metastasis fiant, non nisi in statu morbi, concoctâ jam & separata & præcipitata omni excrementorum turba per certa loca, ceu appropriata cribra & filtra, accidunt; nunquam in principio: unde non nisi simili in statu ad ejus prudentem imitationem, quæcunque instituamus eradicativas, quas vocant, evacuationes.

LXXI. Exinde enim & urinarum judicium desumendū, quæ in urinorū principio, non secus ac frequenter in chronicis, sunt claræ & pellucideæ, tenuis plus minus tinctæ; quæ precedente morbi incremento fiunt turbideæ, crasse, & in statu omnino copiosis sedimentis, ceu scibis, fundum matulæ potentibus, saturatae; unde illæ priores crudæ, haæ posteriores cortæ dicuntur.

LXXII. Hinc sicut pulsus manifestat statum sanguinis fermentativum ejusque motum; ita urina monstrat statum sanguinis ex dicta fermentatione resultantem, secundum puritatem imprimis & impunitatem.

LXXIII. In malignis vero & acutis affectibus non quæ hoc observari potest, quin potentibus & appropriatis sudoriferis mox in principio insistendum, ut eliminetur in tempore fermentum malignum, ne una cum spiritibus jam inquinatis totus sanguis tandem simul corrumpatur, habita simul ratione majoris vel minoris effervescentie in sanguine.

LXXIV. In chronicis vero morbis ex ventriculi errato imprimis supervenientibus, purgatio successiva imprimis & per epicrasin mitioribus remedii blandis aloeticis instituenda, fere saltem locum habet, interpositis subinde alterantibus & specificis, & præmissis debitissimis vomitorii.

LXXV. Quod si vero aliquando fortius purgandum, aut si etiam ad præservationem morborum certo tempore, verno vel autumnali, idem agendum sit, ad præcavenda symptomata graviora tormina imprimis & abdominis pathemata, præmittenda prius sunt digestiva, seu excrementa præparantia, horum nempe acrimoniam, in specie acidam, temperantia & visciditatem incidentia, ut ita facilior & minus molesta fiat purgatio.

LXXVI. Hunc in finem convenientiunt falsa temperata, ut sunt tartarus vitriolatus, Θ *, Θ digestivum hypochondraicum, Θ absinthii, &c. quibus subinde aut lapilli cancrorum, aut corallia præparata, aut simile quid, ad infringendum magis acidum subinde addendum est: si cut ad hoc ipsum dulcificandum in hypochondriacis & quartanariis martialia & saturnina specialius conducunt.

LXXVII. Locus expurgationis sunt intestina, in quibus cum non præexistant ea, quæ excernuntur (vix enim capiendis sufficienter eis, quæ interdum una purgatione validiore prodeunt) eo feruntur ex massa sanguinea per ductum cholodochum & pancreaticum, quibus natura tunc temporis quasi abutitur; unde & quæ excernuntur, frequentissime flavedine tincta conspicuntur.

LXXVIII. Probabilis tamen admodum simul *Pechlini* videtur sententia Tr. de purg. c. 36. non his solum viis eructari excernenda in intestina, sed simul etiam per parvos tubulos, intimæ intestinorum membranæ affixos, glandulasque miliares post intimam intestinorum membranam sitas, in dictos tubulos se exonerantes, recrementa varia ex sanguine secreta in intestina deponi.

LXXIX. Non autem stricte ad intestina determinata est purgantium operatio: nam dum sanguinis circulo per corpus rapitur vis medicamentosa purgantis, hoc ipso pro adjuncta sibi facultate simul vel nonnihil diaphoretica, vel diuretica, &c. ut & pro certa sordium expurgandarum à medicamento facta colliquatione & alteratione, ac ipsorum viscerum constitutione varia, nunc per urinam, nunc per sudores, nunc per salivationem, sequitur cathartici operatio; unde & acriora purgantia in viris venerem stimulant, in mulieribus menses prolicit.

LXXX. Evidem optandum esset, darentur vera purgantia, h. e. quæ sordes saltem excrementicias, aut heterogenea quæcumque præternaturalia, ex corpore eliminarent, citra utilium nutritivorumque succorum corruptionem simultaneam, & depravationem.

LXXXI. Verum, quæ vulgo purgantium nomine veniunt, non sunt talia, sed sub blandiente nomine virulentiam nocivam, plus minus validam, gerunt absconditam; unde (1.) Sanos ac ægros ut plurimum æqualiter vexant, & (2.) tot sordes stercorum forma ad 30. 40. imo 70. sedes, evacuant, quas, citra præsens vitæ periculum in corpore subfittere, impossibile est.

LXXXII. Unde & (3.) ægri qui ex legitima purgatione debereat secundum Hippocratem levari, insigniter sèpius debilitantur; (4.) morbis nihilominus sub antiqua contumacia persistentibus, cum nullis purgantibus simplicitet curari queant.

LXXXIII. Tetra quæ (5.) inferunt symptomata, tormina abdominis spasmatica subinde in manifestas convulsiones terminantia; ac (6.) perniciose hypercatharsis, non obscure malignitatis nocivæ & virulentæ, ea arguunt; unde & (7.) additis correctivis tam studiose corrigenda sunt.

LXXXIV. Sane promiscua virulentia & fermentativa colliquatione promiscue tam recrementos quam alimentios corporis succos resolvunt & colliquant, & quas non inveniant sordes, & corrumpendo nempe succos, efficiunt, nisi eorum virulentiam robustior paulo stomachus, ratione succi fermentativi acidi, plus minus correxerit.

LXXXV. Simili sc. ratione atque *mercurius*, vel *inunctus* vel assumptus, etiam sanissimos, non secus ac lue venerea infectos, vexat, resolvendo nutrimentum corporis chylosum seu spermaticum, & colliquafaciendo hoc ipsum, in formam muci salivalis (cum quo tamè & sordes quæcunque, v. g. in scabie, in specie venereo contagio alterata, una evançantur) copiosissimi transmutat; ita & *purgaria* simili ratione in sordes transmutant stercoræas, quicquid ipsis obtigerit.

LXXXVI. Ut ut enim variis modis corpori applicari soleant *purgaria*, externe pariter & interne (nam odore tenus hausta simili ratione ac venis infusa purgant) tamen dupli modo imprimis operantur, vel irritando, & *aerimonia sua* pertinaciter vellicando intestina;

LXXXVII. Unde non tantum horum spasmi & violentæ contractiones intestinalium, indeque propulsiones excrementorum sequuntur, vel simul etiam hiantia in ea orificio pororum, chologochi & pancreatici, item glandularum miliarium, simul vibrata, & irritata & vellicata, eruant uberioris sua contenta.

LXXXVIII. Nam hac ratione resinas caute propinandas suadent practici, ne adhærendo visciditate aliquali intestinis hypercatharsin inferant, continuis acribus punctiōibus.

LXXXIX. Vel secunda ratione operantur, sanguinem & ipsi inbarentes partes, aut inde derivatos succos certo modo fundendo & fermentando, ac simul colliquefactione in corruptam resolvendo; unde sordes tam variae, etiam non præexistentes, post purgans assumptum in corpore generantur, & excernuntur.

XC. Sub hoc tamen motu, quicquid heterogeneum est in sanguine, & à vitalitate proscriptum, facilius alteratur, & consequenter ejicitur, quam quod magis vitale ac utile erit.

XCL. Näm hac ratione sub parva mismati fermentativi mole, odoreibus per nares hausta purgantia & que operantur, non secus ac quorum resinois essentia venis infusae, immediate sanguini permixtae fuerint.

XCII. Omnia Sc. purgantia acrimoniam habent volatilem insignem, utut fauibus non semper & que perceptibilem, que in vegetalibus fundata videtur in sale volatili oleoso urinosa acri; unde ratione adjuncti olei fere omnia exakte amaricant indeque visciditatem insignem adjunctam habent, proprie dista laxativa; in mineralibus vero vis laxativa in textura sulphurea vitriolica, aut Sulphure acri volatili quasi arsenicali, radicata est.

XCIII. Hinc enim omnia acida destruunt vegetabilia purgantia varia omnino, item salia fixa, v. g. sal tartari corrigit purgantia, quatenus corrigit eorum oleum, & inde natam visciditatem, colligendo texturam resinosam purgantis, tollit: sicuti etiam fermentatio purgantium eadem mitigat, ferociamque non nihil domat. In mineralibus vero ea, que figunt *Sulphur volatile*, que inter eminet O, tollit eorum v. g. purgantem antimonii malignitatem, eamque saluberrime diaphoreticam reddit.

XCIV. Confirmatur purgantium operandi ratio per ea, que hypercatharsin sustinent, qualia sunt non praecise adstringentia, sed imprimis diaforetica fixa & opia: ista corrigendo fermentationem vitiosam inducit, & sudorum forma ejiciendo tam fermentum purgans, quam alteratas ab eo partes; quod faciunt v. g. antimonium diaforeticum, Spiritus theriacalis camphoratus, C. C. sine igne, terra sigillata, &c. Hæc vero, opia scilicet, sensum irritationis in intestinis aliisque locis tollunt, & spirituum animalium impetum, prætereaque quascunque humorum motiones sustinent, unde pacata semper quies.

XCV. Promiscue ergo agunt purgantia in corporis nostri partes liquidas, tam utiles quam vitiosas; & exinde ruit sponte sua divisio purgantium in Cholagogia, Pblemagoga, Hydragoga, & Melanagoga, cum unum alterumve purgans loco omnium sufficiat; utut pro circumstantiarum variarum ratione nunc hoc nunc istud, nunc debilius nunc fortius, purgans eligendum sit, experientia imprimis magistra.

XCVI. Pro morborum quoque varietate solet interdum aliqualis selectus purgantium institui, quatenus sub virulentia laxativa in quibusdam vis specifica causa morbos alterativa est recondita, qua ratione helleborus niger præter virulentiam laxativam etiam speciale habet vim contra affectus melancholicos, Rhabarbarum ad affectus renales, & dulcis contra virus Gallicum, &c.

XCVII. Prout autem plus vel minus erunt efficacia seu virulenta, etiam magis vel minus sanguinem, & mediante eo forsan etiam corporis continentis ac solidas partes afficiunt: unde triplex corporis regio, à veteribus in purgationis negotio asserta, postquam cum sanguinis circulo non bene conveniat, saltem quoad majorem vel minorem purgantium efficaciam intelligenda venit.

XCVIII. Scilicet res ita se habere videtur; si varia facultentia in intestinis stabularent, aut uberior bilis vel succi pancreatici adsit provenitus: hæc commode senioribus purgantibus citra corporis commotionem exturbari & quasi abstergi possunt.

XCIX. Quid

XCIX. Quid si craseos sanguinis lesio ex heterogenearum particula-
rum miscela, harum evacuationem postulet, modo apte redditæ sint,
ut eliminari queant, idque mediante coctione seu separatione & præ-
cipitatione, eò deductæ sint, quo natura, i. e. sanguis & spiritus, &
corporis ratio & consuetudo, & sordium ipsarum conditio, postulant.

C. Quod si purgare velimus, turbanda quidem erit nonnihil massa
sanguinea per medicamentum, sed non nimium perturbanda, ut sal-
tem id quod magis nocivum est, citra succi nutritivi insigniorem cor-
ruptelam detrahatur; adeo ut aliquot saltē sedes, non vero quæ per
decades numerari queant, sufficient.

CI. Alias propria sanguinis & totius corporei systematis purgamenta
sunt urina & sudor; per secessum quæ sunt evacuationes, saltēm sto-
macho & intestinis evacuandis, & ex digestione prima necessariis fe-
cibus emittendis à natura proprie dicatae sunt.

CII. Sane unicus sudor moderatus plus purificat & totam massam san-
guineam, ac universum corporis habitum, quam forsan 10. purgationes;
& in chronicorum curatione per urinam quæ sit evacuatio, ut pluri-
num convenientissima esse solet.

CIII. Cui ergo moderatum, sed sufficiens purgans sub pulveris for-
ma placet præscribere: Rx. Crem tartari 3 j. pulv. jalapp. gr. xii. ad
xv. oleum destill. anisi, gtt. ii. M. pro pulvere D. S. PURGIER-PUL-
VER AUFEINMAHL. Quod si pilulæ præscribende sint: Rx. Extr.
panchym. cr. gr. xv. g. *ci in Accio Sol. 3 fl. Scamm. Sulphurat. extr.
troch. elband. a. gr. j. ad ii. C. f. q. Elix. propr. vel tinct. tart. f. pilulæ,
D. S. PURGIERENDE PILLEN AUFEINMAHL. Quod si gratæ
potiunculæ aut emulsionis forma placeat: Rx. Res. Scamm. 3 fl. ad gr.
xv. Sacch. alb. 3 iii. Misc. exacte affundendo sensim succ. citri 3 j.
M. D. S. PURGIER-SAFFTLEIN AUFEINMAHL. vel Rx. Res. ja-
lapp. gr. iix. x. ad xiv. c. f. q. sem. melon. & Δ appropr. f. Emulsiō:
edulcoretur cum f. q. rot. manus christi Simpl. D. S. PURGIEREN-
DE MILCH. N. B. Resinæ optime vitelli ovi pauxillo solvi, ac, ad-
dita dein ∇ appropriata, in emulsionem redigi possunt.

CIV. Assumenda autem sunt talia purgantia jejuno stomacho, ne
cum cibo, aut paulo ante, vel post eam propinata, chylum corrumpant
& inficiant, hunc que ita scoriarum forma eliminent: sequatur lenis mo-
tus pro facilitiori distributione & operatione, sed ne nimius, ne sudo-
rem ciendo exclusa purgationum mismata citra effectum transeant.

CV. Naturalissimæ post eam, quæ per alvum fit evacuatio, est per u-
rinam, qua latex totius corporis aquosus superfluuus, qui antea pro ve-
hiculo alimenti inserviebat, nunc ceu vehiculum excrementi rejicitur,
& lixivii falsi volatilis forma sordes Θinas præternaturales ex massa
sanguinea, aliaque huic permista recrementa, v. g. pus pleuriticorum,
vel suppuratorum pulmonum pus, evacuat; aut ex abscessibus aut ul-
ceribus artuum purulentam materiam, simulque ex primis viis Θia vi-
tiola sub urinæ potus excernit.

CVI. Utut autem variis succurrat affectibus diuresis, optimaque &
blandissimæ sit purificandi corporis contenta ratio, tamen specialius chro-
nicis, seu, ut alias vocantur, tartareis morbis, conducunt, v. g. in ma-
lo hypochondriaco, scorbuto, cognatisque affectibus, item ictero ni-
gro aut flavo, arthritide, hydrope, ascite & anasarca.

CVII. Nam

CVII. Nam & acidulae, chronicorum & contumacium effectuum debet latores, præter substantiam mineræ martis, qua acidos & vitiosos sapores in primis viis destruunt, specialiter diuretica virtute, qua potenter pollut, sunt salutares.

CVIII. Exerunt autem virtutem suam diuretica in specie vi Θina, eaque Θsa, qua ad nitri naturam accedunt: nam & bufones ac lumbrici ex regno animali potissima diuretica ex Θsedine ad nitrosam naturam inclinant, & diuretica vegetabilia legitime calcinata Θ diureticum Θsum relinquent, & mineralium aciditates diureticæ in primis viis in Θsum saporem correctæ, vim diureticam exserunt.

CIX. Equidem non levæ est varietas inter diuretica, quas imprimis recenset H E L M O N T. *Tr. de Litbias.* cap. 5. §. 17. Primatum tamen obtinent ex animali regno lumbrici per putrefactionem præparati; ex vegetabili vero terebinthinata & juniperina, in specie malvaricum juniperinum; ex minerali vero nitroso; quo pertinet imprimis spiritus unius, clyffus dittus, volatilis, ex tartaro & nitro per retortam tubulatum destillatus.

CX. Cum vero continuo & copiose transpiret corpus, & ex pectore exhalet insensibiliter, nil mirum est, si tanta sit ejus necessitas, ut ex impedita eadem orientur morbi, & ex eadem aucta iidem curentur: id quod sudorem vocant.

CXI. *Fit sudor* quando sanguis ex quacunque causa, v. g. à calore ambientis intenso resolutus & quasi liquefactus, crebrius per cor transit, & rapidiori circulo per totum corpus pellitur; unde successive magis magisque in præcordiis rarescit & ab aëre attenuatus incalcescit, magisque effervescit; & sic *pulsus magnus, celer & frequens*, alias *undosus dictus*, supervenit.

CXII. Attenuatur simul aquosus ejus latex, sanguinem naturaliter diluens, & ita faciliter & copiosius dissolvit & imbabit Θia, fermentativo motu ex sanguine separata, una cum aliis præternaturalibus recrementosis particulis.

CXIII. Dum itaque Θinus magis cum sanguine circulatur per partes solidas, Θso isto lixiviali sapore mundificat, eas abstergendo ab omnibus sordibus, sub nutritione privata præternaturali interdum coacervatis.

CXIV. Interea, quicquid sub circulari sanguinis, ejusque serosi laticeis, motu defertur simul in vasa capillaria, una cum fibris nerveis & intertextis glandulis, miliaribus à modernis dictis, cutim constitutis, penetrat in dictas glandulas tunc propter fibrarum nervearum relaxationem ex calore ambientis patentiores & spongiosiores redditas, donec, ita successive guttularum forma, licet minutissimaru, tandem plane extra corpus ejiciatur. De glandul. miliaribus STENO & MALPICH. videantur.

CXV. Nam propter ambientis calorem, indeque resolutas fibras nerveas, & ita patentiores redditos meatus & poros, tam vasorum capillarium, quam glandularum istarum, succedit imprimis sudor, qui alias occlusis poris haud effluueret, sed potius loco ejus per urinam fieret secretio & evacuatio.

CXVI. Adeo

CXVI. Adeo ut ex dictis universale sanguinis purificativum & partium solidarum, imprimis mollium, abstersivum, & cuius corporisque peripherie mundificativum, sit sudor.

CXVII. Prætereaque omnes sanguinis grumescentia aliaeque coagulationes, omnes humorum stagnationes, tolluntur, & quicquid exotici fermenti sanguini permistum fuerit, bujus beneficio evanescatur.

CXVIII. Sed quoad legitimam sudoris administrandi rationem, imitanda provida natura, non nisi in fine v. g. proxysmorum febrilium intermittentium, aut in fine status in continuis, ubi quodammodo jam deferuerit massa sanguinea, sudores pellens; nisi malignitas aliud suadeat.

CXIX. Sudorifera ergo remedia interna erunt, quæ, præter ambientem calorem, sanguinem resolventem, aut præter validum motum, eundem in rapidiore circulum cogentem, eum resolvere, attenuare & liquefacere magis poterunt.

CXX. Cum vero consistentia sanguinis effectiva ab acido ejus occulto dependeat, ob id sudorifera erunt vel alcalia, imprimis volatilia, hinc & fixa positive sudorem prolicientia, vel terrea acidum absorbentia, & ita privative ad sudorem disponentia.

CXXI. Si ergo prescribendum sit sudoriferum in forma liquida, sufficienter sudor movebitur sequenti formula, Rx. Δ card. bened. ʒ j. Spiritus Θ *ci 3j. Ol. destillat. caryophyll. gt. j. l. ii. Syr. foenic. l. cortic. aurant. ʒ ss. M. D. S. SCHWEIK FRANC FLEIN AUFEINMAHL. Vel si pulveris forma magis placet. Rx. ʒ ij diaphor. C. C. f. Δe, Θis card. ben. a. gr. xii. M. F. pulvis, hauriatur jejuno stomacho in vehiculo calido.

CXXII. Præter dictas evacuandi rationes, etiam per copiosi sputi salivalis rejectionem evacuatur causa morbifica per variam Mercurii usurpationem, qui vel apparenter mortificatus in Mercurio dulci, aut Mercurio precipitato quoconque, intus repetitis vicibus assumpto, post aliquot vomitus aut secessus salivæ copiosæ vilcidæ & fastidæ effluxum causatur.

CXXIII. Vel idem vivus adhuc extrinsecus admovetur corpori, nunc in unguentis ex eodem cum duplo vel triplo pinguedinis porcine in mortario lapideo probe permisto paratis, vel articulationibus majoribus manuum & pedum, vel ipsi spinæ dorsi illitis, nunc in sufficiibus ex cinnabari vulgari cum benzoe, styrace, & similibus, in trochiscorum forma carbonibus ignitis injiciendis paratis, præmisso semper aliquot dierum balneo aquæ dulcis tepido, pro meliori succorum evacuandorum resolutione & liquefactione.

CXXIV. Casus, ut multa alias, ita & hic remedium subministravit, dum ulceribus cacoëtheis & malignis in specie venereis, applicata cum emplastris & ungentis & alia, copiosam salivationem & hac mediant affectus curationem procurarunt.

CXXV. Vnde primitus quidem soli lui venereæ dicatus fuit hic ptyalismus. Cum vero huic juncti & alii affectus simul levarentur, etiam ad plures chronicos & contumaciores morbos, quorum causa morbifica in acido vitioso, imprimis in materia viscidiore, videbatur abscondita, idem fuit usurpatus, specialiter ad scabies ferinas, ad arthritides graviores, ad epilepsias adulorum confirmatas, &c.

CXXVI. Equi-

CXXVI. Evidem promiscue sub liquaminis salivalis forma evacuat ♀, ut supra §. 85. monitum; simul tamen hoc ipso vitium peccans corrigitur & tollitur: Scil. amalgama hoc liquidum, ut probabiliter esse alseratur à BECCHERO in Phyl. subteranea, habet secum sulphur volatilē & subtile, accerrimum tamen in suo recessu, ut sufficienter demonstrat Tacchenius in Hipp. Chymico.

CXXVII. Ratione hujus partibus solidis nerveis in specie infestus est ♀, resolvitque horum nutrimentum proximum chylosum in liquame aqueum subviscidum, quod frequentissime per cribra glandularum, imprimis maxillarium, tam superiorum quam inferiorum, ac tonsillarum, quarum meatus optime valent transmitere talem succum, transcolatur in os; rarius vero per glandulas pancreaticas eructatur in intestina, quo casu per diarrhœam terminosam, interdum nonnihil cruentam, loco salivationis, evacuat.

CXXVIII. Cautus tamen merito apud nos hujus mercurialis salivationis est usus, non tantum quod spissiores sint minusque fluxiles & tenues, fucti, econdomiam nostri corporis gubernantes, quam Gallorum aut Italorum.

CXXIX. Sed in specie propter scorbutum in his oris septentrionalibus nimis familiarem, qui per usum Mercurii magis exasperatur; & sicutim symptomata linguae & oris exulcerationes & vacillationes dentium, gingivarum putredines, &c. vel solo incauto Mercurii usu superventientia, sunt crudeliora.

CXXX. Et haec fuere universales corporis evacuationes. Particulariter salivalem lympham evanuant ex glandulis hujus excretioni destinatis, uti & ex tonsillis & membrana pituitaria posteriore, ac consequenter ex ipsis locis vicinis, ac tandem successive ex ipso capite, à quo apophlegmatizantia dicta seu masticatoria, ut & gargarisando eorum decoctum faciliter usurpari queat: horum tamen evacuata materia tandem non, nisi ex sanguine, derivanda.

CXXXI. Conveniuntque imprimis in catarrhalibus capitis affectibus, ex lymphæ vitio oriundis, dum acrimonia sua volatili, v. g. radix pyrethri aut zingiber aut zedoaria, aut nicotiana, aut sinapi semen, vellicant & pungunt membranas oris, aut orificia vasculorum excretiorum, simulque ulterius per ea penetrando resolvunt quos ibidem inveniunt viscidos succos; unde ex iis uberrima destillat saliva in os.

CXXXII. Eadem omnino est ratio, quando eadem nicotiana, aut radix hellebori nigri aut pulvis radicis & florum liliorum convallium, vel majoranæ folia, &c. vellicant membranam pituitariam anteriorem prope os vomeris vicinaque loca. Ex his enim etiam spissior paulo lympha quæcumque uberiorius sic elicetur, sive sine sternutatione hoc faciant Errbina, sive cum sternutatione hoc faciant Pharmica.

CXXXIII. Evidem utraque naso saltem, non vero oculo emungendo, & coryzæ succurrendo, & lympham copiosam aut vitiosam eliminando primario conducunt. Sed cum sternutatio non nisi ex diaphragmatis ac reliquorum thoracis muscularum convulsiva contractione expiratoria fiat ob irritationem sensibilissimæ narum membranæ ex connexione nervorum diaphragmatis & intercostalis cum dictæ membranæ nervo sensitivo; ob id & ad excitandos applecticos, lethargicos, &c. non inutilis est sternutatio.

CXXXIV. Quin

CXXXIV. Quin & cum impetuose admodum tunc lidatur Spiritus³ abdominalis musculi violenter se stringant, ob id & ea, quæ firmius aut naribus, aut fauibus, ac asperz arteriæ impacta sunt, simul ejici facit, & ad foetus ac secundinarum exclusionem promptiore non parum confert.

CXXXV. Quæ denique particulares corporis cavitates vel naturales, intestina, uterum, vesicam, &c. vel præternaturales, sinus & fistulas, eluunt & expurgant arte prius injecta, clysmatum generali nomine veniunt, utut ad alvum eluendam frequentissimus illorum sit usus.

CXXXVI. Intestinalium clysmatum, utut substantia eorum materialis ultra coli valvulam naturaliter adscendere nequeat, late tamen diffusus est usus, adeo ut non tantum non omnibus abdominis & intestinalium pathematis, hinc & vicinis locis, renibus, utero, &c. tam in adultis, quam etiam frequenter, in infantibus, conduceat.

CXXXVII. Altius tamen in corpus penetrant subtiliora & volatilia eorum miasmata, unde non tantum ex vino cum aromatibus pro clysmate injecto ebriosum dilirium observat RHOD. obs. 38. c. 1; sed & 3j. opii cum clysmate injecti abortum notat SALMUTH c. 3. obs. 97. per clyisma aliud ex vino malvatico curatum: Sic, quibus aquæ beneditæ pro fortiori stimulo adduntur, interdum vomitus movent: vis tamen nutritiva eorum plane est nulla.

CXXXVIII. Euporiston ergo clyisma foret; Rx. flor. chamomill. samb. m. j. bacc. Junip. 3 fl. sem. 4. carmin. an 3 i. coqu. ad. f. q. ∇ simpl. colat. 3 ix. add. elett. bened. lax. 3 i. vitelli ovi num. j. M. pro clysmate. Ut pro particularium affectuum ratione delectus subinde habendus sit, qua ratione in dolore intestinalium scorbutico ex latte clysmata, in dysenteriis ex cancerum jure parata, &c. soleant commendari.

CXXXIX. Quod si symptomata graviora peculiarem sui urgeant medelam, quæ etiam per unicuique appropriata remedia optime perficitur, tamen omnibus iis in genere commode succurrit opium; quod quatenus quoscunque spirituum motus, & humorum vitiolas effervescentias, & præternaturales excretiones sifit, ita & inde subinde oriundis symptomatis periculosioribus resistit.

CXL. Mirandus hic opii & similiūm, narcotica dictorum, est effectus, qui tamen ex eo, quod spirituum motum impetumque sufflaminet plus minus, eorum volatilitatem & subtilitatem, indeque facilimam expansionem & mobilitatem figendo quasi aut condensando, explicari potest; unde consequenter tam continentium quam contentorum reliquæ motiones omnes naturales & præternaturales cessant.

CXLI. Hæc figendi potentia opiatorum consistere videtur in principio eorum Sulphureo, sali volatili acri juncto, adeoque secundum communia asserta potius in calore, quam frigore; cum & alia narcotica vi prædicta, ut Spir. vini, carbones incensi, Gas liquorum effervescentium (quod est de natura quodammodo Sulphureo volatili) ex dicto principio Sulphureo efficaciam suam mutuentur.

CXLII. Unde & Sulphura mineralia fixa vi anodyna archæi sedativa insigauerit excellere dicuntur.

CXLIII. Sed

CXLIII. Sed cum benedicta in opio sit medicina, ut recte adhibetur, tria sunt consideranda: (1.) ut rite correctum, vel per digestiōnēm cū alcalibus, vel per fermentationem, (quæ præfertur à nobis utpote minori tempore & felicius procedens) citrā castrationem per acida usurpatur.

CXLIV. Hinc (2.) ut constantibus adhuc nonnihil viribus legitimo tempore adhibeantur, in acutorum nempe saltem incremento, ut symptomatum atrocitas mitigetur mature: non in statu, né critici motus impediantur: in chronicorum vero paroxysmis, saltem nimius exacerbatis, pro tollenda eorum ferocia.

CXLV. Et demque (3.) nunquam solum sed débitis sociatum specificis affectuique simul appropriatis remediis, ne solo opio palliando saltem morbos, horum vel recidiva, vel contumacia nimia, inducatur.

CXLVI. Hactenus ea, quæ ex remediorum genere materiali sui contactu & miscela operari solent, adeoque magis cognita sunt: Sed parvi hæc facit *Helmont*, qui saltem idealiter, & per radii quasi diffusionem, citrā materialem contactum, spiritum insitum illuminando, in specie in stomacho operantia remedia, cœu insigniora & magis potentia urget, eaque ex metallis sub forma Sulphurum fixorum, in specie ex vitriolo veneris, preparanda jubet ac postulat.

CXLVII. Sed idealis hæcce ejus hypothesis, sola imaginatione constans humana, & in subjectis non rationalibus plane inconceptibilis, & ideis archæi seu spiritus insiti superstructa, partim subtilitate sua nimia, partim ex §. 29. adductis & probatis, plane evanescit.

CXLVIII. Huc tamen revocari possint quodammodo curæ morborum sympatheticæ seu magneticæ & transplantatoria: illæ quidem, dum citra remedii cum parte laborante contactum, in distans fit cura, quasi per certum consensum cum parte affecta; hæc vero quando ægitudines transferuntur vel in animale, vel in vegetabile subjectum, ut exinde sanetur corpus humanum.

CXLIX. Sic sympathetice nasus corrumpitur Bruxellis in nobili, ob mortem bajuli Bononiensis; pulvis vitrioli veneris in Oe calcinati curat hæmorrhagias, vulnera & ulceræ cruenta in distans, modo sanguinem ex parte lœsa oriundum contingat; vocatur ob id pulvis sympatheticus: & perficaria per aquam frigidam tracta, vel contusionibus gravioribus vel ulceribus imposita, donec nonnihil intepuerit, & inde, ut putrefaciat citius, in loco commodo sepulta, dictos defectus curat: Gladio, quo vulnus fuit inflictum, sive cruento sive non cruento, applicatum unguentum, quod vocant magneticum seu armarium, curatur vulnus: lac in prunos emulctum, ut vaccæ ubera inflammat, ita mulieris ubera sterilesccere facit; vel dum contactu lardi aut pomi per medium dissecti curantur verrucæ, mediante dictorum putrefactione. Eadem ratio est cum clavis pedum.

CL. Sic quando in Phthisi similibusque affectibus recipitur raphanus recens, excavatur, inque illum urina immittitur, adaptato ei operculo suo, hinc sub stilectio in terram collocatur; pereunte urina, cessat affectus.

CLI. Transplantorie v. g. curatur panaritium intrusionē digiti in felis aurem, *River.* c. 4. obs. 19. & 63. aut dum placentulæ, ex urina ictericæ cum farina factæ, a cane esitatz, icterum tollunt; vel dum

dum podagra tollitur cum sanguine & urina ægri in salices tenellas, vel arboris radicem, transplantatis: vid. Tim. l. 5. Epist. 8.

CLII. In omnibus his curis mediate certa portio Spiritus vitalis ex corpore ægræ decisa cum igne, sive cum urina, seu cum sudore, seu cum insensibili transpiratione, reparaturæ toto, & in aliud subjectum transfertur. Hæc enim omnia aliquid de Spiritu vitæli demuat, inestque iis participatio quedam totius extra concretum naturale, ut loquitur Helmontius.

CLIII. Unde prout hic alteratur diversimode, sequitur similis in corpore toto alteratio, plus minus tamen, prout vel citius, vel tardius ad omnino dissolusionem ac interitum vel evanescentiam disponitur, ac ita vel brevius vel diutius cum toto consensum sustinet.

CLIV. Mumia spiritualis nomine venire solet his in casibus dictæ spiritus vitalis portio, quæ à toto separata fundamentum distarum curationum constituit. Ut ut enim proprie spiritui insito tribui solet hæc differentia, ratione cuius est etiam differentia inter corpora violenta & naturali morte obeuntia; tamen hoc in casu promiscue sumi solent.

CLV. Mumia hæc, si sub forma effluvii subtilioris ex habitu corporis extrahi debeat, id mediante corpore tertio, Magnete dicto, fieri solet, sive ex stercore humano cum Tenzelio hunc magnetem parare, in ejus medicina diastatica; sive cum aliis ex stercore & sanguine hominis fani, aut ex carne hominis violenter interempti, desumere velimus.

CLVI. Pertinent huc philtra vera ad certam personam determinata, quorum vis in tali mumiæ confermentatione consistit, ut ad certum objectum trahatur dilectio, ut rete loquitur HELMONI. Tr. Magnet. vuln. Cur. §. 27. & 28. h. e. in unione certa & arcta Spiritus vitalis mumiæ unius subjecti cum altero, ut ita hujus Spiritus transmutetur & omnino subigatur ab ista mumiâ; unde sequatur propensio naturalis & quasi raptus in illam personam. Sed hæc pro excitanda saltem curiositate in his abstrusioribus sufficient.

CLVII. In omnibus curis non raro plus arte medica valet gravius malum; unde subinde necesse est, ut mature artificiosa conjectura cognoscat medicus, an & quomodo curabilis sit affectus? adeoque & eventum morbi, & tempus eventus, & modum eventus artificiosa prognosi eruat.

CLVIII. Neminem autem prognostico relinquat, quia nunquam omnia adeo manifesta esse possunt circa ægros, ob ipsaciam unius cuiuscunque individui idiosyncrasiam; quin interdum hujus ratione miracula in medicina fieri videantur, & ii qui conclamati putantur, præter spem convalescant.

CLIX. Fundamentum legitimæ prognosēos cuiuscunque est circumspecta consideratio roboris naturæ & violentiæ morbi, & utriusque collatio mutua. Horum quod prevalitum judicatur, & quomodo? eo vergit omissis prognosis.

CLX. Fontes, ex quibus sub utriusque collatione prognostica oriuntur signa, sunt tria, & antecedentia & propria, tam objecti ægri, quam ipsius morbi, attributa, seu, ut alias ducunt, essentialiter inherentia; & denique consequentia, atque ipsa vel juvantia vel nocentia: quorum & in morbis acutis coctionis & cruditatis signa pertinent.

CLXI. Nempe processus quasi judicialis in prognosi instituitur: Reus est æger, actus est morbus, Testes sunt signa, in specie quæ à consequentibus desumuntur; nempe ex parte ægri functiones, quæ adhuc sunt salvæ, ex parte morbi symptomata: advocatus est natura; judicis vicem obtinet medicus, vel condemnans alteram partem, vel judicium in re dubia & periculosa suspendendo, ad supremum judicium, divinum auxilium, interdum partes ablegans.

CLXII. Quod ipsum sub crisi imprimis evidens est, sub qua subitanæ sit mutatio, eaque vel in manifesto melius, vel in pejus; ut ut rarius apud nos contingat, cum corpora nostra solidiora, vietu crassiori intentia, frequentius labore scorbutica infecta, sanguine minus turgescente prædicta, in climate minus fervido ineptiora sint, ut criticas subeant alterationes; unde sèpius evenit, ut subinde negligatur crisis, partim quia bonus medicus nititur prævenire, partim quia ipsi minus certi existunt, cum & extra septenarias crises subinde laudibiles eveniant.

Finis Synops. Instit. Med.

Michaëlis

Michaelis Etmulleri
Collegium Chymicum
S I V E
Pyrotechnia Rationalis.

Chymiam in Compendio tractaturus, ea solommodo tradam quæ pro fundamento Chymico sufficiunt medico; de principiis autem Chymicæ in genere pauca præfari necessum est. Paracelsus quinque introduxit Corporum naturalium *Principia*; *Sal* nempe *Sulphur* & *Mercurium*, quæ *activa*; *phlegma* itidem & *Caput mortuum*, quæ *passiva* nominavit. Posteriora duo appellavit & *Rerolæa* i. e. viribus insignibus destituta. *Caput mortuum* quidem communissime Remanentiam vitrioli significat; proprie tamen omne illud indiget quod post virium & principiorum extractionem remanet. De principiis activis multa Gloriatur Paracelsus, licet eorum primarius Author non fuerit: mutuo enim accépit à *Basilio Valentino*, qui omnia metalla *Spiritu*, *Anima* & *Corpo*, i. e. *Mercurio*, *Sulphure* & *Sale* constare statuebat: multa etiam habet Paracelsus quæ *Hollando*, *Villanova* & *Lullio* jure meritoque pertinebant; quorum tamen nomina caute suppressit. Utcumque se res habeat, persuasum habeo veteres per mercurium, vivum illum & vulgarem nostrum non intellexisse; nec per Sulphur, Crudum istud nativum Sulphur. Adeoque me non abs re facturum esse arbitro, si paulo accuratius principiorum Chymicorum natu ram prosequi satagam. Inter illa autem, salia primarium sibi ven dicant locum.

C A P. I.

*De salibus. In specie, de Acido, Urinoso & Salso : De Ammoniacu-
etiam & Tartaro vitriolato.*

Per *salia* intelligo particulas quæ facillimæ sunt solutionis in A-
qua & sæpius linguam gustu afficiunt ; adeoque Hippocrati
saporum nomine veniebant. Particulæ hæ magnæ sunt considerati-
onis, quia corporum naturalium efficacia illis debetur. Duplex
autem est sal : *Universale* nempe, & *Particulare*. Prius varia po-
sterioris genera procreat in diversis matricibus. In prima Crea-
turarum productione universum pervagatur mundum, auditque
spiritus mundi ; In vegetabilium productione terræ visceribus incar-
ceratur, diciturque *Sal Terræ Centrale* : Aerem itidem parmanat,
aviculaque Hermetis nomine insignitur. De hoc mundi spiritu Ta-
bula *Hermetis Smaragdina* intelligenda venit ; Vid. Nollii phys. Her-
mit. p. 701.

Salia Particularia sunt vel *acida* ut *Spiritus vitrioli*, vel *Alcalia*
seu *urinosa* ut *Sal Tartari*, vel denique *Salsa* ex horum conjuncti-
one emergentia. Notandum autem per *salia* non semper *secca*
& *coagulata* intelligi, quædam enim sunt *resoluta* in forma
spiritus.

Salia Acida in omnibus tribus regnis reperiuntur. In *Regno mi-*
nerali manifeste se produnt. Speciatim autem in *Sulphure*, utpote
ex quo reliqua mineralia suum mutuantur acorem, Alumen nem-
pe, *Sal Commune*, &c. *Aurum* itidem, *Mars* & *Venus*, aciditatem possident à *Sulphure* adeptam. *Baculus* enim ferreus
auro fuso immisus in rubiginem vertitur ; non aliter, ac si cum
Sulphure accenso concrematus fuisset. Similiter *Mars* in aere
humido resolutus, ope acidi proprium corredit corpus. Et *Venus*
humectata, vi interni acidi hoc pacto resoluti, in viride æris con-
vertitur.

Habent & *Vegetabilia* suum acidum. Omnes plane fructus an-
te maturitatem & sufficientem fermentationem acido replentur ;
ut nihil moneam de iis quæ tota sunt acida, *Ribes*, nempe, *Berberis*,
&c. Plerique *vegetabilium* succi beneficio fermentationis conci-
tationis acetosum exhibent liquorem ; quin & *saccharum*, sal
illud omnium dulcissimum, spiritum dat intense acidum. Decocta
Plantarum calori exposita acescunt. *Cerevisia* omniaque *vege-*
tabilia infusa acetum reddunt. Ipsa etiam *vegetabilium* semina
acido fruuntur. Panis enim ex his confectus, moderato igne spi-
ritum fundit acido volatilem, *veneris* & *martis* *Tincturas* extra-
heatem, & *Corallia* & *Hæmatitem* solventem, & in nonnulla cor-
pora mineralia potentius fere agentem ipsa *Aquaforti*. Omnia
denique *Ligna*, immo ipsa fuligo, acidiusculum suggerunt spiritum.

In

In *Animali Regno* salia acida particulis oleosis occultantur. Adeoque pinguedo animalium, acido occulto reserta, cum salibus urinosis in saponem seu sal salsum vertitur. Formicæ acidissimum dant Spiritum; immo & flores Cichorei, cumulo formicarum immersi, colore suum ceruleum cum rubro mutant. Acidum secundum naturam in stomacho hospitatur. Rejecta quoque præternaturalia, pelvin æneam corrodendo, aciditatem produnt. Acida ulcerum ossa quandoque corrodentia, satis superque nota sunt. Notandum; ubi dantur acida, sunt & urinosa, sed varie pro dominii ratione.

Salia urinosa ita appellantur, quod urinæ saporem referant. Sunt autem duplia; *Volatilia* nempe, quæ facillime volant, ut *Spir. Sal. Ammon.* & *Fixa* quæ ignis examen constanter sustinent, ut Θ *Absinth. Fumar.* & alia ex *Cineribus Elicita*. Priora in *regno animali* potissimum sedem habent, digestio enim fermentativa & continua aeris inspiratio, in omnibus animalium partibus salia volatilizat. *Gaudent* & *vegetabilia* urinoso volatili; *Antiscorbutica* quidem acri & nudo; *aromatica* vero (*Mentha* nempe, *Salvia*, &c.) oleo temperato. *Vulneraria* quantumvis insipida volatile occultum possident, ut ex mercurii revivificatione patet. Quid multa? *Fuligo*, *absinthium* furno *Glauberiano* inclusum, *Panis* rite distillatus, *Tartarus* sublimatus & pleraque *vegetabilia* putrefacta (non fermentata) volatile dant urinosum. *Minerale regnum* vixullo gaudet. *Salia fixa* inter *vegetabilia* maximè reperiuntur, non sunt tamen nativa, sed igni accepta referenda. Dum enim concrematur planta, sal ejusdem volatile partim fugam tentat & in fuliginem abit: partim à *Sulphure* retentum cum eodem se unit & figit in Alkali. Sic nitrum solum crematum in aurasabit: addito autem sulphure in sal fixum convertitur. Unde *Plantæ oleofæ* & *virides Copiosiora* dant salia fixa; *Siccatæ* nempe, aut igni forti admotæ sale volatili orbantur. Sit itaque ignis latus, sint & recentes, aeri itidem non usque adeo exposite, si copiam velis salis fixi. *Ligna* enim putrida aut in aperto aere cremata pauca dant salia fixa; avolante nimis rum sale volatili cum sulphure, ex quibus fit sal fixum. Dicuntur hæc salia *Lixiviosa*; etiam *Alkalia* à herba *Kali* (specie sedi) sapore nitroso & sale hujusmodi fixo gaudente. Hodie autem latius extenditur hujus vocis (*Alkali*) significatio; omne nempe denotat urinosum sive volatile sive fixum; & sub hoc sensu apud nos intelligenda venit.

Sal salsum dicitur & neutrum, quia neque est acidum neque urinosum, sed de utroque participans, ortum nempe habens à mutuo amborum congressu et effervescentia. Sic *Tart. Vitriol.* ex mutua *Spir. Vitriol.* cum sal. *Tart.* effervescentia ortum ducit. *Salsum* hoc cum acidis aut urinosis placide maritat. Si alcali quod acido jungitur volatile sit, *Salsum audit Volatile*. Tale est Θ *. Si fixum sit *Alcali*, *Salsum* etiam fixum appellatur. Tale est *Tartarus Vitriolatus*.

Sal Ammoniacum veterum ex urina Camelorum cum Lybis arenis fermentata juxta Ammonis templum nascebatur, & exinde nomen sortitur. Nostrum autem Artificiale est. Constat ex sale Communi in magna $\square x$ humana copia dissoluto, addita centesima circiter fuliginis portione. Hæc fortè igne cocta, & frigori exposita, sal reddunt candescens. Dum nempe evaporat phlegma, Sal volatile urinæ & fuliginis cum acido Θ -is comm. in falsum Volatile concrescit. — *Sal Ammoniacum* in a-pepsia aromatibus junctum singulare est stomachicum. In Febribus (præmissis præmittendis) cum ocul. Cancr. commixtum, & horam circiter unam ante paroxysmum exhibitum, nobilissimum est *Antifebrile* ratione Θ -is Volat. In Ischuria etiam, Calculo & Renum affectibus, potens est diureticum. Ubi peccat acidum, multum confert; vinum enim Rhenanum sapore suo privat. Pro usu medico præparatur depurando; i. e. Solvit in Aq. simpl. filtratur, & post phlegmatis exhalationem in strias concrescit. Sublimatur in flores vel solum vel in Aqua solutum. Quidam (malo consilio) limaturam martis superaddunt. Tunc enim acidum Θ *ci martem rodit & vitriolum cum eo constituit: sal vero volatile in auras avolat, dum flores martiales fortiori igne ascendunt. Utimur & *Ammoniaco* in Alchymia, fixa enim corpora volatilisat & secum in flores sublimat, Lapidem v. gr. hematit. in rubeos flores & antifebriles; Aurum, Corallia, etiam in flores rubores unde tinctura; Caput Mortuum itidem vitrioli venis in flores coloris aurantiorum, hypnoticæ virtutis. Ut autem Spir. & flores *ci et ab acido Θ -is com. liberentur & puro consistent volatili urinoso; addantur Θ -ia Alkalia, hæc enim acidum arripiunt, & simul in fundo remanent. Acida nempe quæ fixa sunt libentius fixis se maritant. Sunt tamen & alia præter Alcalia quæ acidum *ci arripiunt; v. gr. Limat. Mart. Minium, Lapis Calaminaris, & Marcasita: Idque, quia Corpora hæc metallica nondum satarata acidum absorbent & Sal Volatile dimittunt. Spir. *ci cum Calce Viva destillatus penetrantissimus est, & nunquam coagulatur: ille autem cum Θ Tartari & aliis Alcalibus fixis, magis est urinosus, in flores siccos se coagulat, & ad modum Spiritus $\square x$ cum Spiritus V. in offam albam condensatur. Ordinario albi est coloris, addito tamen Sulphure aureum acquirit. Notandum autem Alcalia Volatilia subjectis commixta sulphureis rubrum acquirere colorem: unde forsitan sanguinis rubedo. Spiritus *ci Spiritui V. artificiose commixtus ita ut non coagulet, egregium est menstruum pro myrrha extrahenda, aut Elixyre Propriet. conficiendo; solvit etiam terfol. Tartari in Essentiam Auream optimam in malo Hypochondriaco; Limaturæ Mart. affusus Essentiam dat in morbis Chronicis egregiam. Si misceatur Spiritus *ci cum Spiritu V. Campi dupla parte & applicetur, dolores podagricos lenit, acidum Articulis insidens destruendo. In Affectibus Chronicis, Scorbuto, malo Hypochondriaco, Suffocatione Uterina, Cardialgia flatu-

lenta, egregium est Remedium. Naribus admotus Castoreo & pennis incessis praefat: In mensum obstructionibus adhibetur fæminis cum successu per certum Glauberi Instrumentum. Omnia febrium symptomata, sive ab æstu sive à frigore provenientia, mature tollit & compescit. Sanguinem Coagulatum, in pleuritide, inflammationibus, &c. resolvit: Cani enim in venam immissus sanguinem reddit tenuem. Egregium est Nephriticum & Sudoriferum: idque quia penetrat fortiter Corporis intima, acida superflua destruit, & in falsa commutat per sudorem vel urinam evacuanda. Dosis à gut. XXX ad L. Caput mortuum Spiritus *ci cum Ciner. Clavell. distillati, in Aqua calida solutum, filtratum, & coagulatum dat sal falsum, quod egregium est digestivum in malo Hypochondriaco, ad 3j. Si distilletur Spiritus cum Calce viva, ex capite mottuo paratur sal quod optimum est Lithontripicum ad 3j. Idem Caput mortuum in Aqua solutum, & affusum Limat. Mart. eundem rodit in Cromum martis, meliorem eo qui fit cum Θibus.

Tartarum Vitriolatum sal esse falsum fixum, & ex sale Tartari & Spiritu Vitrioli constare, dixi superius. Debet autem Spiritus Vitrioli probe rectificari & separari à particulis metallicis, alias nauseosus evadit Tartarus. Optimum est diureticum; purgantium vim, sine tormentibus ventris, adeo promovet ut quarta sufficiat dosis pars.

C A P. II.

De Salibus mineralibus. In specie de Sale Communi, Sale Gemma, Nitro, Vitriolo, Alumine & Acidulis.

Salia Mineralia solubilia sunt in menstruis Aquosis: Sed Sulphurea respuant. Pro varia tamen conformatio[n]e propria expetunt aquosa menstrua. Licet teste Gassendo una eadem que aqua sal commune, Oum, Vitriolum, & Alumen, succelfive receperit. Salia, h[ec] distillata spiritus reddunt acidos, variis tamen pro cuiusque salis varia textura. Licet sicca sint, reddunt nihilominus spiritum humidum, partim per humoris in Corpore adjecto & aeris ambientis immissionem; partim per salinarum particularum inversionem, agitationem nempe sub ignis tortura, adeo ut motu impetuoso à se mutuo dissipentur & in forma nebulae cum impetu proru[m]pant. Separationis hujus gratia additur plerumque corpus aliquod terrestre, bolus aut argilla. Et beneficio ejusdem potest Θ comm. redigi (per repetitas solutiones) in puram putam Aquam.

Sal Commune triplex est, *Marinum*, *Fontanum* & *Montanum*. *Marinum* ejusque *Spiritus* seltquis præstat. Immo pater est & *fontani* & *montani*. Nam cum *Aqua marina* centrum terra petit, ibique in vaporem resolvitur, qui exinde ad circumferentiam adducitur sub forma *Aqua fontanae* salis: quo in itinere debilior iubile redditur. Et ubi haec *Aqua marina* in aliqua terra Cavitate subsistit, oritur sal fossile, fontano paulo præstantius. *Fontanum* ex fontibus salinis excoquitur & inspissatur: & ut citius granuletur addunt salinarii fel vel sanguinem bubulum, cuius sal volatile cum acido Θ is concurrens granula promovet. Granula autem marini per aquæ exhalationem parata, longe sunt majora, duriora, & Crystallos dant multo eleganteres.

Sal Commune *salsum* est ex acido præpollente & urinoso constans. Hoc probat resolutio Θ is spagyrica. *Spiritus* enim Θ is Θ i Tartari vel Ciner. Clav. affusus, solutus & debite inspissatus, evadit perfectissimum *Sal commune*. Elixiviatur etiam sal communis simillimum ex Capite mortuo ex Θ is *ci cum ana Calc. vivæ distillatione residuo. Quod spectat Θ is communis præparata; ante distillationem Calcinari debet. Immittitur scilicet in Catinum & ubi à flamma exardescit, particulæ aquosæ in sale concentratae, ab ignis tortura agitatæ cum impetu & crepitu profiliunt. Nisi haec præcederet decrepitatio, metuendum esset ne in distillatione vasa rumperentur. *Sal Decripitatum* distillatur in spiritum acidum, addito semper duplo triplo aut quadruplo boli aut argilla, immo & Vitrioli, ad separationem partium salinarum promovendam & fusionem impediendam. Aliæ enim corpora, salina quatumvis, admixta, *Spiritum Salis* non inquinant, sed propter gravitatem in fundo remanent. Sic *Sal Commune* cum Spir. Vitriol. destillatus genuinum & perfectum Salis spiritum reddit. Modus ille distillandi qui fit cum folle per retortam tubulatam periculosus est, 1. ne vas valde calefactum a fusa aqua frigida rumpatur; 2. ne sal dum fluit, fundum retortæ penetret. *Glauberi* methodus convenientior est. Imbibit ille carbones ignitos aqua in qua solutum est sal commune. Siccatos dein Carbones in furno peculiari destillat. Metuendum autem ne fuligines Carbonum Spiritum inquinent, aut sal fixum calcinatione ista paratum illum debilitet. Optimus ergo est modus qui fit per Retortam igne aperto, calore graduali & continuo. Fieri etiam potest per Arenam. Pro usu medico, *Spiritus hic* multum consert. Omnia alcalia oleosa, bilem & effervescentias febribles, compescit. Cum alcali fixo concentratum potens est Diureticum. Putredinem Gingivarum, & progressum Gangrän cohobet. Propter ninium ejus acorem edulcoratur vulgo, cohobando his terve cum ana *Spiritus V.* & egregium evadit stomachicum. Quidam dulcificare volunt per diurnam digestiōnem; hac autem methodo acidæ particulæ non satis invertuntur. Alii *Sal Tartari* primæ distillationi addunt, dulcificati-

onis Ergo, falluntur attamen: Sal Tartari enim acidos absorbet Spiritus; unde loco Spiritus Salis dulcis habetur solummodo limpidum acidum phlegma. Quod usum spectat Alchymisticum: Spiritus hic aurum solvit; immo probe rectificatus & concentratus in flores elevabit. Concentratur atem hac methodo. R. Lap. Calamin. imbibatur Spiritu Salis; destilletur; & prodit phlegma insipidum (calamisari acidum absorbente.) deinde Caput: Mortuum mistum cum Arena Δ e fortiori urgeatur, sic prodit Spiritus acidissimus concentratus, qui omnia Corpora metallica solvit, excepto Sulphure & Luna. Poterius assundit Capiti mortuo (post Spiritus distillationem residuo) Spiritum vini ex uvarum racemis tempore Vendemiz collectis destillatum; mixturam fimo equino committit; et post digestionem aliquot dierum ponit in loco frigido, ubi elegantes oriuntur Chrystalli dulces, valde stomachici.

Sal Fossile alio nomine vocatur Sal Gemmæ, quia sub gemmarum forma eruitur e fodinis. Aeri expositum insigne acquirit gravitatis incrementum. Efficacius est Θ e com. Egregium est diureticum. Clysteribus additum ad 3j scybala emollit. Spiritus Salis Compositus sit ex aa Nitri & salis Gemmarum aut salis Communis; & aurum solvit, intacta Luna. Spiritus autem nitri simplex probe rectificatus omnia metalla solvit, auro excepto.

Nitrum originem capit in terra pingui ab urina & stercorebus animalium humectata: quorum sal volatile sulphure imprægnatum ab acido terra subigitur, mutatur, donec simul concrescant in unum tertium falsum, quod *Nitrum* audit; quod exinde excoquitur & elixiviatur. Terra hæc nitrosa distillationi subjecta Spiritum fundit acido falsum, Spiritui Tartari similem; qui super Alkali fixum cohobatus, urinosus evadit: & in Capite mortuo remanet sal quoddam fixum, beneficio Aquæ extrahendum. Spiritus hic Volatilis Urinosus non semper ab excrementis animalium dependet: terra enim argillacea, hujusmodi excrementis nunquam imprægnata, similem reddunt spiritum, beneficio scilicet Aeris. In Muris etiam antiquis, Sal Calcis Vivæ quocum incrstantur, cum Spiritus acido terra unit se in sal nitri. Nitrum constat ex acido Sulphuris & Θ e Alkali. Nam Sal Tartari cum Spiritu Θ i conjunctum, Θ m evadit. Omne nitrum ex terra excrementis Animalium imprægnata elixivatum, participat de sale communi, quod in Corporibus animalium invincibile est, & uti assumptum fuit ita rursus excernitur. Antequam Θ in usum revocetur, sal hoc, si adsit, removendum est. Ejus presentia in deflagratione dignoscitur. Nitrum enim si purum sit, deflagrat sine remanentia: si secus, remanebit aliquid salis albi & caustici, quod removendum. In usu medico Nitrum egregium est medicamentum. Sitin reprimit, febribus tam continuis quam malignis subvenit: hemorrhagias & externe & interne fistit, & crebrius usurpatum Satyriatum compescit. Depuratur

ratur vulgo cum Sulphure; pessimo tamen consilio: idque, quia Sulphure injecto Spiritus Θ acidus Sulphureus totus exhalat, remanente solum sale fixo quod cum acido sulphuris coniunctum, tertium sal evadit. Optima ejus depuratio fit per Alcalia fixa. Fit scilicet Lixivium fortissimum ex sale Tartari vel Ciner. Clavell. Coquitur in hoc nitrum: Sic Alcali fixum arripit omne corrosivum & excrementitium quod est in Nitro. Unde post levem humiditatis assumptionem ex crescere nitrum in Crystallos depuratissimos.

Inter Nitri preparata eminet Spiritus, qui eo copiosior observatur quo plus addatur boli vel argillæ. Conducit in febribus malignis, Tympanitide, Nephritide & Calculo. Verum quia crudus nimis est Corrosivus, propterea dulcificatur, destillando per Retortam cum duplo Spiritus Vini vel alterius, post aliquot dierum digestionem. Sensim autem permisceri debet, ne nimia effervescentia vasa rumpat. Per hanc encheiresin eliciunt quidam sal volatile ex Spiritu vini. Scilicet Spiritum Vini cum ana Spiritus Nitri Pedetentim mixtum *lenissimo igni* committunt, donec abstrahatur Liquor, & remanebit sal volatile spiritus vini fixatum à Spiritu acido Nitri: quod sal additione Alcali fixi facile potest destillari in Spiritum Urinosum. Spiritus utique Nitri hoc pacto dulcificatus Colicis doloribus, flatibus, pleuritidi, & renum inflammationi mirè subvenit. Dosis 3j. Nitrum basis est Aquæ fortis; immo ipsa Aqua Fortis solus est Nitri Spiritus, & eadem solummodo præstat; utut enim additum sit Vitriolum, tamen de Vitriolo nihil prodit. Unde & Aqua fortis assusa Sali Tartari, adinstar Spiritus Nitri verum prodit Nitrum. Aqua Regia fit ex Nitri ii p. & salis com. vel *cip. i. cum silicibus contus. destillatis. Hæc solutioni Θ is, sicut Aqua fortis Lunæ, dicata est. Duxi in Aqua forti nil de Vitriolo adesse: hoc tamen certum est Nitrum partes Veneris metallicas secum rapere. Culter enim Aquæ forti bullienti immisus rubedinem contrahit, & pannorum tinctorum (quibus Spiritus Nitri nil prodest) Aquam fortem in usu habent. Si puriorum vis Spiritum sine metallicis his particulis, loco vitrioli addatur Alumen. Caput mortuum Aquæ fortis calcinatum & aqua communis elixiatum dat sal Album quod *Nitrum Vitriolatum*, vel *Acum duplicatum Miniechtii* audit: Constat scilicet ex Alcali Nitri cum Sulphure fixo Vitrioli; ratione cuius anodynum est: egregii etiam usus in Melancholia, mensum suppressione, Stomachi affectibus, febribus intermittentibus, & omnibus morbis Chronicis. Dosis 3j.

Vitriolum generatur per corrosionem martis vel veneris a Liquore Sulphuris acido: si veneris minera corrosa fuerit, cæruleum; si Mars, Viridem nanciscitur colorem. Paratur & Vitriolum Artificiale naturali simillimum. Recepitur scilicet Spiritus Sulphuris (qui salina est substantia, bituminosa enim Sulphuris pars in igne deflagrat) diluitur cum Aqua, additur que

♂ vel ♀. Spiritus corrodet materiam injectam. Facta a corrosione filtratur & evaporatur, & in loco frigido concrecent. Crystalli Vitrioli ♂ is vel ♀ is. Aliis (elegantiori modo) Laminam ♂ is vel Veneris pulveri Sulphuris permiscent, ut fiat stratum superstratum; deinde igni mixturam committunt; facta Calcinatione committitur mixtura ∇ a simplici; quæ filtrata & evaporata, Crystallos deponit in fundo. Artificiale hoc eundem habet usum, & eosdem dat effectus, quæ nativum. Reperitur autem nativum vel sub forma Vitrioli, vel sub forma lapidis *pyrites* dicti; Ex quo calcinato & aeri exposito vel sponte efflorescit Vitriolum, vel cum ∇ a elixiviatur. Participat scilicet hic Lapis de ♂ vel Venere & Sulphure: adeoque Sulphur Vehementia ignis inflammatum acidum prodit Spiritum qui metalla corrodit & humoris aeris conjunctus in Vitriolum convertit. Vitriolum plerumque mixtum est. Ut purum evadat, solemus solutum in ∇ igni committere, & ebullienti baculum ferreum immittere; sic enim acidum aggreditur ♂ em, & ♀ m in fundo relinquit.

Vitrioli destillationi præmittitur *Calcinatio*, ne colliquescat & vas rumpat; nullum tamen requiritur corpus terreum, ut in destillatione salis, nitri, &c. quia particulæ suæ metallicæ sufficiunt, & præterea calcinatum liquefcere nequit. Destillando prodit 1. Phlegma insipidum. 2. Phlegma acidulum copiosus. 3. Aucto igne nebulas quæ coagulatae Spiritum consistunt. 4. Sub ultima Ignis vi oleum particulis metallicis magis imprægnatum, unde Crastitæ & Coloris obscuritas. Spiritus enim phlegmate dilutus debilior est: sed si avocetur phlegma lenissimo Δe, eandem acquirit cum Oleo consistentiam. Et Oleum ē contra cum ∇ a destillatum sub forma Spiritus prodit. Quo minus habet Vitriolum de substantia metallica, eo major copia Spiritus acquiritur; adeoque si Spiritus copiosior desideretur à Terra ochrea prius liberetur. Si spiritus omnis abstrahatur, Caput Mortuum nigrum apparet, sin aliquid remaneat fuscum est. Fuscum hoc (non nigrum) caput mortuum, aeri à pluvia & radiis solis libero expositum, mensibus scilicet autumnalibus & vernalibus, novo eodemque penetrantiore imprægnatur Spiritu. Constat hic Spiritus regeneratus partim ex acido quod intus in Capite Mortuo latuit, partim ex acido nitroso ab Aere attracto. Intermedium itaque nanciscitur naturam inter Spiritum Vitrioli & Spiritum Nitri.

Pblegma Vitrioli elegans est Remedium; turget enim Sulphure Vitrioli ♂ is: Interne exhibitum massam sanguineam refrigerat, & rorulenta sua sulphureitate egregie refocillat. Externe in doloribus & ardoribus Capitis fronti admotum consert. Cohobatum aliquoties à Vitriolo, & per digestionem exaltatum, in Phthisi, Tabe, Vomica Pulmonum, & omni viscerum inflammatione vel abscessu, optimum prædicatur remedium. Spiritus & Oleum Vitrioli gradu tantum differunt. Spiritus Elixiri Proprietatis additum egregium est stomachicum: vi sua adstrictoria viscera

viscera rebarat : sed pulmonibus nocet propter metallicam aciditatem. Dentes nigredine afficit, & testes debilitate. Pro usu Diuretico præstat coagulatus, acido scilicet ab alcali quodam in Thsum tertium converso. Quod autem spir. vitrioli particulas metallicas secum rapiat, exinde patet quod si ad tempus steterit flavescat, & Terram ochræ instar ad fundum dimittat ; etiam & vel sang. Hum. huic spiritui instillatus particulas metallicas & as præcipitat sub colore viridi. Prout vitriolum de & vel & e participat, differunt & exinde eliciti. Quidam destillant Vitriolum & & artificiale, adeoque & aquirunt duplicitis naturæ, qui in affectibus mulierum commendatur. Credo tamen & vitrioli vulgarem sicut & ipsum plerumque vitriolum de duplice hac natura participare. Zwelsero jude, separatio & rectificatio ab oleo & phlegmate, quæ communiter instituitur, fieri non debet : quia cum phlegmate, dum separatur, ascendit simul & volatilis sulphureus, vitrioli nobilior pars. Laborant multi in & vitrioli dulcificatione. Sed res est difficilis. Digestio & Cohobatio cum & vini palliative solum dulcificat. Destillatio à proprio Capite mortuo phlegma elicit, non & m, cum hic fortiter in Capite mortuo concentretur. Destillatio & vitrioli super & em & & am Hum. deceptoria est operatio, nam & absorbet & m acidum erumpentem, & & a eum mutat in falsedinem. Hoc tamen Certum est quod & à vitriolo & is artificiali paratus dulcedinem habeat astrictoriam : nauseosus enim sapor à & dependet.

Spiritus Vitrioli vulgaris fixus est, datur tamen volatilis Paracelso notus, qui facili & in altum striatum elevatur, & naribus admotus non sine gravi molestia penetrat. Qui hunc præparare cupit, sequentes observet regulas 1. Omittatur Calcinatio Vitrioli, ne nobilior pars avolet. 2. Ignis sit facilis ne vulgaris ille Spiritus prodeat, & volatilem figat. 3. Dum calent vasa removeatur Receptaculum, alias Spiritus volatilis reintrat Cap. Mort. & ibidem figitur. 4. Expulsus Spiritus cum phlegmate Proprio digeratur, & à Cap. Mort. cohobetur. Acquirunt quidam spiritum Vitrioli cephalicum, nobilissimum in Capitis affectibus, Miscedo scilicet spiritum à Cap. Mort. aeri exposito & regenerato destillatum cum p. ii. spiritus vini cum speciebus Epilepticis digesti ; deinde post aliquot dierum digesti onem destillando. Alii Urina mediante volatilem eliciunt spiritum. Destillant nempe Cap. Mort. Vitrioli digestum cum octuplo Urinæ. Sic prodit 1. phlegma anodynnum (ratione sulphuris) quod doloribus podagrlicis egregie subvenit. 2. Phlegma subtilius & constans volatili urinoso in tertium converso, qui in omnibus oculorum affectibus mire deprædicatur. Succedit tandem Vitrioli-spiritus ab Urina mutatus in Th tertium Volatile, qui in Epilepsia infantum mirum præstat usum.

Cap. Mort. post spiritus & olei destillationem remanens colcothar dicitur. Si fuscum sit, & non rigorose omni orbatum spiritu, assuosa aqua communis elixiviatur Sal vitrioli, quod purum est Vitriolum, nam lixivium exinde consecutum & igni expositum, fit verum Vitriolum. Sal hoc

hoc vomitum & nauseam inducit à 3 fl. Sed ventriculi tonum destruit & si ejus plicis se infinuet, nauseam & inanes vomendi conatus per aliquot septimanas infert. Emetica ejus vis à 2 ℥ dependet, Θ enim Vitrioli ℥ is vomitum non ciet. Sublato hoc sale residuum Cap. Mort. dicitur terra Vitrioli balsamica, & nihil est aliad quam Mars vel 2 ad ultimum calcinata. Dicitur balsamica quod acida ulcerum & vulnerum egregie absorbeat, omni enim acido evacuato per destillationem multum sitit. Ubi adstrictione opus est, adhibetur tam interne quam externe. Ex hac terra paratur Tinct. Sulphuris Vitrioli; affundendo scilicet spiritum Θis, solvendo dein, filtrando & abstrahendo ad mellis consistentiam, deinde cum spiriti vini Rectificatissimo extrahitur Tinct. egregie rubens, filtranda, à qua abstrahatur spiritus vini ad oleositatem. Potius dicatur tinct. ℥ is astringens, nam in Diarrhæa, Dysenteria, Hæmorrhægia, & sputo sanguinis, optimi est successus. Dosis à Gutt. xx. ad xxx.

Commendatur à Paracelso & Helmontio Sulphur Vitrioli anodynum, quod ex Vitriolo veneris paratur; habet quidem Vitriolum Veneris Sulphur quoddam, sed non tam efficax quam Sulphur Vitrioli Veneris. Helmontius destillat hoc Sulphur in Oleum vitide, quod per liquorem Alhahest fixatum, constituit aurum ejus Horizontales. Pauci sunt qui norunt sulphuris hujus præparationem. Parant quidam ex ana *ci & Colcothar Vitrioli seu terra probe edulcorata, sublimando scilicet donec flores acquirant aurei coloris. Ex his cum Spiritu vini elici potest Tinctura Stackius Θ Tartari cum Cap. Mort. ebullit, putans fore ut alcali fixum propter convenientiam Sulphuris in radice attrahat ad se Sulphur Veneris, quod postmodum volatilisat. Sed paucis datum est Θia fixa volatilizare. Virtus sympathetica Vitrioli (si quæ sit) ab ejusdem Sulphure dependet.

Alumen Vitriolo Cognatum est. Constat enim corpore terreo petrolo à Spiritu Sulphuris acido seluto, & in pellucidam substantiam unito. Fundit itaque Alumen Spiritum acidum illo Vitrioli non absimilem, sed paucissimum & non adeo acidum. Textura enim particularum spiritus acidi à corpore petrolo ita immutata est, ut pristinam aciditatem non amplius obtineant. Sic Terra sigillata in spir. Sulphuris per Camp. soluta spiritum reddit non adeo acrem, ac Mars in eodem spiritu solutus. Sunt & qui se expertos esse dicunt, quod spiritus Sulphuris per Camp. Cretæ affusus post solutionem & evaporationem in Alumen concrescat. Perites Calcinatus quandoque Vitriolum quandoque Alumen generat; acidus scilicet ejus spiritus corrosione metalli dat Vitriolum; corrosione adjecti corporis terrestris dat Alumen. Cap. Mort. Aluminis aeri expositum, spiritu novo exinde imprægnatur. Alumen Rupestrum veteribus fuit incognitum. Illorum vero Alumina liquida nobis sunt incognita. Alumen Plumosum vulgo confunditur cum amianto; malo tamen consilio; nam prius adstrictorii est saporis, & in igne rigido substantiaz jacturam facit: Posterior autem insipidum

sipidum est, & ab igne invincibile; immo parantur inde marsupia texendo in fila, in quibus ☽ liquefit salvo marsupio. Alumen Rupeum febrium paroxysmos compescit, vomitum & diarrha am reprimit, quotidie ad 3 ℥ usurpatum in mensum fluxu nimio comprobatum est: habet autem pinguedinem quandam excrementiam quæ separanda est solvendo Alumen in Aqua, & affundendo Urinam hum. ut pinguedo fundum petat. In febribus Alumini crudo præferendum est magisterium; quod paratur affundendo Acetum destillatum Calcinato Alumini, & solutionem filtratam evan- rando in Crystallos, quorum dosis 3*i.* Landatur & saccharum A- luminis, i. e. ipsum Alumen crebris proprii phlegmatis abstractis nibus ab omni acrimonia liberatum. H̄i Dysenteria & Hectica ex- pertum est. Externe curat Alumen ulcera sinuosa, uvulam relax- atam, Gingivas scorbuticorum, Ichiadicum dolorem, & ai- duras membrorum ex vulneribus ortas; calinatum nempe in Aqua solutum præcipitat pulverem, qui spiritu vini edulcoratus cum un- guentis miscendus. Utimur etiam Alumine in suppositoriis.

Vitriolo & Alumini subiectimus acidularum historiam. Sunt enim nihil aliud quam minera ♂ is à spiritu sulphur. embryonata resoluta. Aqua quæ meatus Terræ transit, spiritu ☽ in impre- nata, quando fluit per venas & eas redditur acida seu parum Americans: si mineram veneris corrodat nauseosum acquirit saporem. Ratione Venæ martis salia corporis nostri vitiosa absorbet, cum illis unit, & sub forma exrementorum nigrorum per alvum dei- cit: penetrant etiam acidulæ mesenterii Venas, & in omnibus morbis Chronicis sacra sunt Anchora: gradatim autem progredien- dum est à parea ad majorem dosin. Stomachum interea requirunt validum, & phthisicos nocent. Non debent transmitti ex loco natu- rali in alienum; minera enim martis quæ acidum absorpsit ad fun- dum præcipitatur, si diu in vase contineatur. Artificialium Acidularum fundamentum est Mārs. Quidam extinguunt ferrum ignitum in Vino Rhenano pro Virginum Cachexia. Alii Limatu- ram Martis miscent cum Aceto destillato Hydromellitis, & addito tantillo Vitrioli diluunt cum s. q. ∇x. Elegantiores ve- ro parantur ex phlegmate Vitrioli acidulo Limaturæ ♂ is affu- so; vel Crystallis Vitrioli ♂ is in proprio phlegmate cum Vi- no dilutis.

C A P. III.

De operationibus Chymicis. Solutione scilicet & Extratione, & ad hanc facientibus menstruis: Effervescentia, Fermentatione, Pra- cipitatione, Calcinatione, Coagulatione & Crystallisatione.

Doctrinæ Salium Operationes Chymicas postponimus, quia maxime diversi in operationibus eventus, salibus accepti refe- rendi sunt. Inter illas autem *Solutions* primum sibi vendi- cant

cent Locum; Differuntque ab Extractionibus ut magis & minus; In solutione scilicet totum Concretum in sua minima refolvitur, in Extractione non totum sed nobilior ejus pars, nunc sulphurea nunc salina pro menstrui ratione. *Menstrua* autem sunt claves quibus mediantebus recluduntur Corporea; adeoque utriusque operationi inserviunt. Suntque vel universalia quæ omnia Corpora indiscriminatim; vel *particularia* quæ non nisi sibi proportionata solvere queant. Promovetar menstruorum operatio ab Ae, illorum particulas agitante & in corpus solvendum impellente; unde apparet digestionum in facilitandis solutionibus utilitas. *Menstrua particularia* varia sunt, pro proportione varia inter particulas menstrui & poros subjecti solvendi. Sic Saccharum & salina facile in Aqua, difficulter in spiritu vini aut Tarta eis menstruis solvuntur; & Contra Jalappa quæ resinosa est non ∇ sed spiritui vini virtutem purgantem communicat. In Regno etiam minerali Q̄ius cum Oe, non autem cum & e, facileungitur. *Menstrua itaque particularia* sunt in triplici differencia, *Aqua* nempe, *Sulphurea* & *Salina*.

Aqua Menstrua insipidi sunt Liquores, substantiæ omnis salinæ atque sulphureæ expertes. Corpora salium, Tartarum v. gr. Vitriolum, &c. prompte ingrediuntur. Sulphurea tamen & Resinosa respuunt. Inter hæc eminent *Aqua simplex* quæ Terreas particulas non complectitur nisi ratione Ois cum illis conjuncti. Sic in Tartari solutione per præcipitationem particulae Terreæ fundum petunt. Inservit autem ∇ a solvendis & extrahendis vegetabilibus non resinosis, purgantibus mucilaginosis, & animalium partibus, imprimis accende Coctura. Ad aquosa pertinet *Ros malalis*, qui turget Oe Nitroso, solvit aurum, phlegma dat Oinum egregium pro extrahendis Essentiis vegetabilium, & sulphureo illo vini spiritui longe præferendum; non M. B. nec radii solaris calore sed in loco umbroso de se ipso putrefit: putrefactus autem & evaporatus Terram relinquit Cinereum Oe repletum. Sequitur *Aqua Maria* quæ acuata est copioso Oe volatili exhalente è vegetabilibus germinantibus; & destillata elegans dat menstruum pro extrahendis virtutibus vegetabilium. De nive, an sal nitrosum contingat, adeoque pro menstruo inservire queat, multum dubito.

Menstrua Sulphurea extrahunt tinturas Oleosas. Talia sunt spiritus vini, spiritus vegetabilium ardentes, Oleosa destillata (quæ salia sunt volatilia à pingui acido concentrata) Terebinthina item quæ Gummata, & vitellum ovi quod ipsam terebinthinam & resinola solvit: Subjecta horum menstruorum resinæ sunt & Oleosa; etiam aromata quorum O volatile Oleosum cum menstruo sulphureo promptissime unit, & interdum metallorum sulphura modo prius per aliud menstruum fortius fuerint optime corrosa.

Menstrua Salina sunt vel *acida*, vel *urinosa*, vel *salsa* ex his mixta. Acida è regno vegetabili sunt, succus Citri, Cydoniorum, &c. item acetum ex his per fermentationem parata, & spiritus acidi lignorum. Temperatiora sunt acidis mineralibus, adeoque adhibentur ut

ut plurimum ad Corpora porosiora v. g. Oc. Cancer. Coral. & em. &c. cuimque illis ratione Alcali occulti effervescentiam excitant. Inter autem vegetabilia primatum obtinet *Acetum destillatum*, quod & ipsa metalla (calcinatione parum reserata) solvat. Sic vitrum & i*tinctoriam*, Minium in sal saccharinum, & em in Crocum, & em in æruginem convertit. Ex Regno minerali desumuntur menstrua accida maxime corrosiva. Qualia sunt *Aqua fortis*, *Regia*, spiritus *Theta*, sulphuris, &c. Compactissima corpora solvunt; non tamen omnia promiscue. Sic *Aqua fortis* solvit Lunam, non autem Aurum nisi addito sale. Regnum Animale spiritum dat formicarum qui in hoc convenit cum spiritu viridis æris, quod in solvendo, aciditatem sicut alia menstrua, non amittat. Dantur & menstrua insipida qualia sunt *Q* qui aurum, & Oleum quod & em & Lunam, modo diutius in eo contineatur, solvit. Hæc de salinis acidis. Sequuntur menstrua *Theta urinosa*, quedam fixa, quedam volatilia, prius lixivia sunt Saluum fixorum v. gr. Salis Tartari & Ciner. Clavæ omnia sulphurea solvunt; salia enim fixa sunt in calcinatione corporum ex *Theta* volatili & sulphure constantium. Posteriori sunt spiritus urinosi qui sulphureas tam vegetabilium quam animalium partes eliciunt: v. g. spiritus urinæ, spiritus **ci*. Quæ runt multi menstruum universale quod omnia dissolvat corpora in sua debilitatione; & à *Q*uo abstractus eum figet ut malleum sufficit. Ast rara avis. Starkius dicit esse corpus salinum unum apprenser, sed radicaliter ex duabus naturis, volatili nempe & fixo. Beckerus dicit esse corpus salinum *Q*ali terra constans; quam terram in sale communi reperiri ait. Tale menstruum *Alcalift* appellatur. Cujus succedaneum est sal tartari fixum volatilisatum, sed volatilisationis dantur modi varii. Hæc de menstruis pro dissolutione aut Extractione, quorum proportio varia est pro ratione subjecti.

Pergimus ad *Effervescentiam* quæ ex mutuo acidi cum urinosis concursu, oritur: efficitque ut acidum & urinosum non amplius exserant, sed in neutrum quid jungantur. Ille autem insignis motus & agitatio, quæ *effervescentia* dicitur, inter salia pura locum obtinet. Si enim salia sint impura, i. e. aliis particulis materialibus permista & ab illis temperata, impeditur exinde proximior concursus & succedit, non *effervescentia*, sed *fermentationis*. Sic in multo salia particulis materialibus intertexta fermentationem subeunt. Sal tartari cum spiritu vitrioli volatili *effervescentiam* init, ut & quodvis sal volatile cum acido. In vinigeneratione res patet. Dum enim Vinum degenerat in *Acetum*, acidum & alcali, aliis intertexta particulis, non liberam *effervescentiam*, sed *fermentationem* subeunt. Purum tamen *Theta* tartari, quod alcali est, & *acetum*, quod purum est vini acidum; hæc inquam combinata *effervescentiam* excitant. Pari ratione spiritus vitrioli cum *Oleo Terebinthinae*, *Oleum Tartari* per del. cum *Alumine*, acido scilicet fortiter concentrato & *Aqua cum Calciv.* hæc, inquam, mutuo effervescent. Corpora etiam Terrestria quæ alcali aut occultum aut nullum habent acidum absorbendo blande cum illa effervescent. Talia sunt &

Saturnus, Corallia, Creta, marmor affuso spiritu vitrioli, & Limatura & is affusa Aqua forti, imprimis si addatur Oleum Tartari per del. Partes animalium durz Alcali gaudent volatili quod cum acido effervescit. Notandum interea effervescentiam interdum calidam, interdum frigidam observari. Calida fit cum Sibis fixis à subjectis Sulphureis elicitis; frigida vero locum obtinet quando Θ volatile purum cum acidis puris concurrit; v. gr. ~ *ci vel ~ Ox cum ~ Ois. Causa autem effervescentie in genere ex mecha-nica conformatio-ne petenda est; saluum scilicet acidorum partes co-nice sunt & acuminatae; alcalium vero fissae, unde inter hæc tam diu-pugna constitutatur donec aciduna subeat alkali fissuras, & uniant se in Θ falsum tertium, neutrum ex his.

Ex dictis patet Fermentationem motum esse, quo acidum & urino-sum concurrendo simul alias particulas mistum componentes in mo-tum cident; nam à Θe dependet misti vinculum, atqueoque salia mota reliquas resolvunt particulas. Fermentationem sequitur insignis misti Alteratio; quia Oia sub isto motu de novo se unire gestiunt, particulasque unibiles in sui consortium rapiunt, alias vero que non bene unibiles sapient; que, si leves, supernatant; si graves ad fun-dum secedunt. Unde nova misti textura. Sic mustum sit vinum ope-fermentationis; hoc denique per ulteriorem fermentationem urino-sa deprimentem in acetum convertitur. Sic fructus austeri per fer-mentationem moderatam suavem dulcedinem acquirunt, illa autem protracta acescunt. Succi etiam Vegetabilium moderate fermentati Sulphureum ~ m fundunt: protracta autem fermentatione in ac-e-tum acerrimum degenerant. Fermentationi Symbolam conservat aer, cuius vis elastica Oia magis magisque commovet. Unde mustum dolio inclusum vis fermentat propter aeris defectum. Ex dictis illud se suggerit principium practicum, ubi in corpore nostra peccat aci-dum, profundit Alcalia, & è contra; teste experientia in omnibus pene morbis. Magna enim est convenientia inter fermentationem Ar-tificialem et eam que fit in Corpore humano. Nam pari ratione a-cidum Stomachi concurrat cum Θe volatili Alimentorum, quibuscum se maritat, & tandem ambo in salsum degenerant volatile. Si Chylus nimis sit acidus, adeo Bilia qui illum in Θ volatile transmu-ter. Hac autem deficiente innumerā sequuntur mala.

Fermentatione superata ad Præcipitationem pergimus; que separa-tio est Corporis in menstruo soluti ad fundum secedentis. Fit præ-cipitatio vel propter pororum mensuram repletionem & angustiam, vel propter gravitatem particularum soluta-um. Prioris modi Exem-plum sit extractio Salappæ, vel Tinctura Benzoës, cum ~ vini fa-fete; que affusa ~a Communi poro: S. V. replete præcipitan-tur. Posterioris exemplum sit solutio Oi in Aq Reg. que addito ~io, cum auro jungente ejusque ponens augente, particulas auri dimittit. Præterea Præcipitatio est vel spontanea ut in solutione Cor-allorum in succo Citri, vel violencia quando nempe additur tertium quid, ut in magisteriis officinalibus, & illo Nephilico dicto quod à vitrioli præcipitatur. Est porro vel totalis quando partes solutæ totaliter ad fundum secedunt, vel partialis quando aliquantis per f *

ex poris tantum excluduntur, ut in urina insperso sale, vel solutio Jalappæ quæ pallescit & albescit addita parva vix quantitate. Ut Clarius fiat *Præcipitationis Doctrina*, notandum quod acida & austera acetum v. gr. vel Alumen crassum *lactis* corpus coagulant, adeoque poros seri angustant, ut separetur Caseus: Alcalia vero caseum attenuantia adeoque poros dilatantia separationem impediunt. Tinct. etiam vegetabilium subito frigori poros menstrui astringent, expositæ turbidæ evadunt, i. e. particulæ solutæ aliquantis per extruduntur. In Calore autem detentæ perspicuæ remanent & Colorantæ. Solutiones factæ ab acidis per alcalia præcipitantur; & è contra. Sic Om in Aq. Reg. solutum per Oleum tartari in Om fulminans præcipitatur; è contra Sulphur solutum cum Lixivio Thios Tartari, præcipitatfir cum acidis. Decoctum etiam absinthii (aut alterius Vegetabilis) in Lixivio Thios Tartari, addito alumine magisterium vegetabilis colorem præse ferens præcipitat. Solutio itidem Granorum Chermes addito alumine Laccam Florentinam præcipitat. Ratio est; quia acida alcalium (& è contra) exoptant unionem, unde partes solutæ dilabuntur. Notandum autem magisteria ab Om præcipitata composita esse, quia Terra ejus petrosa simul præcipitatur. Ceterum non solum Alcalia præcipitant Acidæ; sed fortior etiam acida debiliora præcipitant, quia poros phlegmatis replent & particulas Terreas corrosas adoriuntur, cumque iis jungentes pondus augent. E. G. Corallia in aceto soluta per Oleum sulphuris, & Oc. Cancer. in ~ Oli soluti per ~ m. vitrioli præcipitantur. Hæc de Artificiali Præcipitatione, qua fiunt magisteria vegetabilium, animalium, &c. sed parum valentia; quia ab acido corrosa & ab alcali concentrata, à nullo amplius menstruo solvuntur, nullo igne calcinantur, in stomacho non digeruntur, sed post triduum per vomitorium excernuntur, acida in corpore non imbibunt cum sint ab acido hactenus saturata; &, ut verbo dicam, semper retinent aliquo menstrui Corrosivi, teste vel ipso ponderis incremento, non obstante omni edulcoratione. Horum itaque loco parat Zwelferus magisteria solubilia sine præcipitatione, per solius ~ Viridis xris affusionem, ejusque abstractionem & edulcorationem; quæ sane vulgaribus præstant.— Accedamus nunc ad *Naturales Præcipitationes*, quæ fermentationes sequuntur. v. gr. in musto, cerevisia, &c. salia concurrentia particulas Terreas ut faces extrudunt beneficio fermentationis. Quod si fiat ut impediatur fermentatio vel droptèr præminans acidum aut Corporis heterogenei admitionem, mox obortitur Præcipitatio. Unde Cerevisia acida facta per Cretam præcipitatur. Vinum itidem acescens à putaminibus ovorum. Hæc enim Alcalia recipiunt acidum in sui amplexum, & secedunt una fundum versus. Äqualem reperimus in Corpore Humano præcipitationem. In febribus ardentibus ipsa massa sanguinea scorias heterogenæ elimitur. Et auxilio sunt præcipitantia, Alcalia scilicet in febribus Intermittentibus ubi acidum præternaturale fermentationem ciet acida vero in Ardentibus ubi ebullitio ab acido volatili procedit. Sunt & *impropriæ Præcipitantia* quæ non præcipitant sed absorbent &figunt. Talia sunt & in Hypochondriacis & Scorbuticis, Creta, Soda, & dens Apri in Pleuritide.

Acc

Accedimus nunc ad *Calcinationem*, quæ est Corporis compacti in minutissimas sui partes corrosio & solutio, qua metalla in Calces & vegetabilia in Cineres rediguntur. Fit autem *Calcinatio*, vel *igne actuali*, qui in principio non sit nimius, ne materia calcinanda colliquescat, vel partes volatiles avolent. Huc spectat *Calcinatio* per radios solares mediante speculo ustorio concentratos. Vel fit *Igne Potentiali*, liquoribus nempe acidis, idque dupli modo. 1. per suffumigium vel vaporem, 2. nempe vel Sulphuris pro parte aut & e calcinandis, vel Aquæ bullientis pro animalium ossibus. 2. immersando in via humida res calcinandas in menstruum solvens, vel illinen-
do v. gr. Oleum vitrioli bacillo ferreo; vel in via secca per amalgamationem 3. ii calentis in Crucibulo cum metalli Laminis, expre-
so postea 4. io per Corium, injecta prius 5. a frigida; vel denique per stratificationem salinorum pulverum cum lamellis metallorum, quo in casu salia resoluta emittunt acidos corrosivos. Huc spe-
tant *Detonatio*, *Granulatio* & *Extinctio*. *Detonatio* fit, quando mi-
nerale cum O, Tartaro, &c. crucibulo per vices committitur, ut Sulphur superfluum partim avolet, partim figatur. *Granulatio* fit quando metallum e. g. & signitus Sulphuri admovetur ut à flamma liquefacit, & in Aquam frigidam suppositam tub *Granulorum* forma decidat. Fit *Extinctio*, quando e. g. Corallia, Silices & Lapidés Cal-
cinandi aliquoties igniuntur, & in liquore quodam extinguntur do-
nec friabilia fiant.

Altera Operationis Chymicæ pars est *Coagulatio*, quando nempe res liquidæ ad solidam substantiam per humili privationem rediguntur; estque duplex. 1. Res in calido solutæ in frigido coagulantur, v. gr. & Θia Essentialia. 2. Quædam in frigido solutæ, con-
crescent in calido, Θia v. g. Cinericea. Priora nempe in calido
us de se promunt, posteriora è contra.

Pertinent quoque huc *Congelatio* & *Cry stallizatio*: prior in Gelatinis patet: posterior fit quando ope evaporationis liquoris solventis ad pelliculam usque, Θia ante dispersa & discontinua congregantur, & poris menstrui per frigus constrictis in certam figuram concrescent. Salsa sint, oportet; nec Alcalia enim nec acida sola Cry-
stallos dant. Atque hæc de Operationibus Chymicis, quarum plerique eveniunt à Salibus originem ducunt. Pergimus ad Secundum Paracel-
lstarum Principium.

C A P. IV.

De Sulphure & Antimonio.

Per Sulphur, sulphureaque Concreta nihil aliud intelligitur, quam pinguedo facile inflammabilis; quæ cum in Sulphure crudo im-
primis inveniatur, ab hoc tanquam à potiori facta est denominatio.
Cum vero Olea tam Naturalia quam Artificialia sint imprimis pin-
guia & facile inflammabilia, factum est ut Oleum & Sulphur hoc in-
passu coincident. Pinguedo hæc Sulphurea non solitaria, sed cum aliis
particulis variis concreta, reperitur; unde non tam primum erit
f* 2

Principium, quam principiatum. Constat Sulphur ex acido à pinguisine temperato. Sic in Sulphure communi & ḡo acidum repertur. Succinum, Bitumina, Resinæ pingues, Pix nempe, Terebinthina, &c. in distillatione m̄ dant acidum. Fuligo itidem, quæ Sulphur est sublimatum, fortiori igne m̄ acidum reddit. Ligna quo pinguiora eo copiosiorem m̄ acidum suppeditant. Carbonum Sulphur per Alkalia fixa acidum destruentia extrahitur. Myrrha, utut amara, destillata acidum exhibet saporem. Oleum commune, acidi virtute & m̄, Cm et Qm corredit in rubiginem, & in occultum incidens, vehementissimos excitat dolores. Olea Destillata, utut in radice Oia sint volatilia, tamen non destituuntur pinguedine Sulphurea ab acido concentrata. Cinnamomum, si blando Δe destillatur, phlegma acidum reddit. Animalium pinguedines suum quoque habent acidum; & si Alcali fixo jungantur, producetur sapo: Alcalia enim acidum imbibunt in pinguedine latitans. Credo etiam in m̄ uini acidum subesse: s̄ enim ardentes nil aliud sunt quam Olea fermentando in m̄ volatilisata: Sic subjecta à fermentatione libera dant copiosa satis Olea; fermentata vero m̄ um ardentem exhibent, paucum vero vel nullum Oleum. Licet multa sint corpora metallica quæ Sulphur non produnt nisi aliis mediantibus, habent tamen perfectum Sulphur. Tincturas autem metallorum non tam Sulphuris extractiones, quam partium quarundam metallicarum solutiones, esse affirmarem. Hæc de Sulphure in genere.

In specie Sulphur Commune ex duabus partibus, inflammabilis nempe seu oleosa & acida componitur. Confirmatur hoc ex Analyse, qua acidus vapor in m̄ concentratur, ardente pinguedine; & Synthesi, qua Oleum Terebinthine cum dimidia parte vtrioi catus destillatum, perfectum dat Sulphur in Retortæ collo. Sulphur aliud est nativum ex fodinis elicitem, quod utut rarum, optimum est; aliud artificiale quod ex pyrite excoquitur, vel ex Aquis sulphuris insipiendo elicetur. Pro usu medico eligendum purissimum: depuratur autem vel ebulliendo cum Lixivio Calcis Vivæ, vel coquendo cum urina humana, & levi dein aceti inspersione; vel, fundendo cum cera, ita ut flammam non concipient, & in m̄ dum adhuc fervent, infundendo. A Sulphure pendet Thermarum virtus; aqua nempe saporis salini per mineram sulphuream transiens, cum Sulphure effervescit, unde calor & medicæ virtutes. Parantur etiam Artificiales ex Sulphure & tripla quantitate Calcis Vivæ in m̄ a coctis, donec Sulphur rubescat: id enim solutionis est signum. Inter Sulphuris preparata primo se offert sublimatio in flores. Omnia optima est quæ sit per se. Addunt quidam sal decrepitatum; vel Oustum vel Colcothar vitrioli; ne scilicet in Δe fluat Sulphur; inanis tamen est metus, nisi enim Sulphur liquefacit flores non sublimantur. Exactissime autem calcinandum est Colcothar vitrioli, alias flores tinguntur acido corrosivo vitrioli. Addunt quidem Aloen, Myrrham, Benzoen & quandoque saccharum, sed pessimo consilio, comburuntur enim in fundo & empyreuma acquirunt. Benzoe quidem egregium est balsamicum, sed addatur potius per se sublimatum. Alii miscent Corallia cum Sul-

phure trito, sieri putantes ut acidum Sulphuris corallia aggrediatur,
 & eorum partes volatiles in sublime secum rapiat ; quod tamen non
 sit. Pars florum balsamica & pinguis, ab acido separata, egregium est
 pectorale; omnibus etiam ulceribus tam internis quam externis, omni-
 que affectui à Lymphæ acore oriundo optime subvenit. Pestis veneno
 insigniter adversatur, Colicam ab acido ortam tollit, in scabie, cum
 alcali quodam acuata unicum est remedium. Ut autem ab acida
 parte separetur Oleosa, sunt variz Sulphuris infusiones cum Oleis
 variis, ut inde balsama evadant. Polemannus digerit flores Sulphu-
 ris in phiala leniigne per menses aliquot ; & perfecte digestos sua-
 veolentiam aromaticam acquirere affirmat. Post Sublimationem
 Sulphuris sequitur solutio. Solvitur autem vel per Alcalia fixa
 guoniā hæc ex Sulphure in concrematione oriuntur ; vel per Ole-
 osa destillata, quia sunt naturæ Sulphureæ. Per Alcalia fixa solvi-
 tur Sulphur coquendo in Lixivio Calcis Vivæ vel Cinerum Clavella-
 torum : & solutio prior ope urinæ, posterior ope aceti, præcipitatur
 in lac vel magisterium ; quod nullius est pretii : Sulphur enim, par-
 tim cum acido, partim cum Alcali unitum, fit ens novum fixum nul-
 lius usus. Egregium fit Lac seu magesterium Sulphuris, quando Bal-
 samum Sulphuris ad Extracti Liquidioris consistentiam inspissatum,
 cum ~ vini Rectificato extrahitur, & cum Aqua simplici præcipita-
 tur. Per Oleosa Sulphur solvitur in Balsamum ; melius tamen pro-
 cedit si prius liquefacat cum Θe Tartari. Ordinarie fit balsamum
 cum Oleo Terebinthinae ; alii cum Oleo atissi pro pectorali, vel Suc-
 cini pro Cephalico usu, parant. Addendo Sulphuri Myrrham & Ben-
 zoen cum Oleis destillatis, egregii sunt Balsami composti. Cam-
 phora etiam addita penetrantiores & affectibus malignis magis appro-
 priatas reddit. Quidam loco Sulphuris communis solvunt Sulphur
 auratum ♂ ii, & majorem, quod credo, sperant effectum. Balsamum
 Sulphuris destillatum coagulum relinquit in fundo quod pulverisatu-
 m *resina* dicitur in scabie egregia, ex quâ cum ~ vini probe Recti-
 ficato Tinctura extrahitur non inelegans, ut tantum solutio to-
 tius corporis videatur. Paratur etiam Tinctura cum ~ vini ex Sul-
 phure cum aa Θ Tartari, vel p. iv. Qi Liquefacto, & in rubedinem
 calcinato. Tinctura autem ex Balsamo parata, medietate abstra-
 ctâ, in cella Crystallos dat ; quæ aliquoties cum Sp. Vin. Rect. sol-
 vendz, & ad 3am part. abstractæ, de novo Crystallizandæ donec fx-
 torem deponant. Hæc de parte Sulphuris pingui. Altera pars di-
 citur ~ acidus, qui vix separari potest sine parte pingui, nisi per
 flammam. Inflammato itaque Sulphuri campanam vitream, justo
 interfecto spatio, applicamus ; quæ vapores ascendentes excipit, qui
 sensim concrescunt in guttas, decidentes in subjectum vas vitreum.
 Parum tamen acquiritur, nisi dies sit nebulosus, aut in cella de-
 stillatio fiat, & Campana cum Aqua aliquantum humectetur. Si
 ~ exinde evadat phlegmaticus rectificari potest. ~ hic Sulphuris
 est acidum univeruale, estque cognatus Θi terræ centrali ; à ~ vitæ
 oli vix differt, nisi quod particulas metallicas admixtas non habeat.
 Fumus Sulphuris vinum & omnes succos crudos à corruptione præ-
 servat. Immo tela Sulphurea accensa & lagenæ potu semiplenæ in-
 dita,

dita, protinus claudendz & fortiter agitandz ; Potum reddit Sulphuratum, in tussi aliquaque Pectoris affectibus, praesertim vero in Peste, Egregium. Hæc de Sulphure Communi.

Post Sulphur Commune in toto Regno minerali non datur subiectum magis Sulphureum quam Antimonium; quod minerale est naturæ metallicæ finitimum, & constituitur ex copioso admodum Sulphure minerali, & io metallico copioso, & substantia Thina Terrestri Alkalina. Sulphur Antimonio inesse, idque nobilius Sulphure communi, & ad Sulphur solare accedens, probant multæ ejusdem præparations & operations. Immo ex & io elici potest Sulphur, communi non dissimile, nisi quod adeo non flavescat, & non nihil viridescat. Sic & ium pulveris, cum mm vel Oleo vitrioli digestum, & postmodum forti Δe destillatum in fine Sulphur sublimat in collo Retortæ. & ium etiam solutum in Aqua Regia affusa ∇ a communi, præcipitat Sulphur viridescens; ut taceam, non secus quam cum Sulphure communi per Olea destillata aut expressa, extrahi Sulphur & ii, & cum eo fieri balsamum Sulphuris, quod melius est vulgari. Sulphur & ii minerale in fusionis Δe omnia metalla absumit, seque cuna iis saturat, cum in corpore proprio non saturetur, ideoque Lupus dicitur. Aurum tamen intactum relinquit propter amicam forsan Sulphuris & ii & Oaris conjunctionem. & ius quem obtinet, saturninus est, & in Regulum se conglobat qui cum Θe hi in perfectum Saturnum mutari potest. Pro usu medico optimum est & ium quod ex aurifodinis eruitur, quale Hungaricum; quodque strias habet albantes & ii & interspersa puncta rubra Sulphuris copiam indicantia. Crudum nec vomitum ciet nec purgat. Sanguinem tamen purificat in Brutis: Et Decoctis Antivenereis in nodulo ligatum additur.

Inter & Præparations Primum locum obtinet *Calcinatio*; quando scilicet & ium grosse pulveris, in scutella argillacea ampla calcinatur super carbones ignitos, ita ut successive Sulphur exhalat & pulvis remaneat Gryseus. Notandum quod fumus caute vitetur, quia corrosivus est & noxious, & & ium in Crucibulo continuo agitur ne coalescat & fundatur; & ubi jam calcinatum est, super addatur novum successive, præsentia enim crudi fusionem calcinati impedit. Calcinatio perfecta est quando fumum non amplius emitit. Quod remanet est Sulphur internum & ii. Fit etiam Calcinatio per radios Solares, qua gravius evadit & ium, & blandum vomitorium ac diaphoreticum. Si & ium prius Calcinatum in Δe fundatur donec intruso baculo ferreo non amplius fumet, & quod adherescit perspicuum sit, & postmodum in Patellam effundatur, in loco frigido in *Vitrum* concrescit. Ut clarum fiat *Vitrum*, sit dies serenus, & iniciatur aliquid Sulphuris Citrini frustulatim, vel Boracis; sit calx etiam recens, alioquin ab aere mutatur. *Vitrum* hoc non tuto in substantia, sed in Infuso in usum Vocandum; modo per acidâ acetum, nempe, destillatum, vel mm vitrioli vel Ori, vel Θi cicuretur. Optime corrigitur, quando pulverisatum aceto vini extrahitur in menstruum rubeum, quo decantato remanet & ium, cui affundatur S. V. digerantur aliquandiu, & deflagretur mm super materiam;

tiam, quæ in Regulum beneficio Δ is cogenda. Sic fit vitrum quod op̄tima dat infusa Vomitoria cum vino, ubi solventis, non solvendi, dōhs attendenda. Non facile est emeticam hanc δ ii vim in Catharticam mutare, virtus enim purgandi consistit in sulphure δ ii non nimis volatili, quod dum sigimus diaphoreticum evadit. Hucusque δ ii Calcinatio per se. Sequitur ejusdem Calcinatio cum aliis, imprimis cum aa. O_i & Tartari. Sic detinatur sulphur, & Alcalia sulphur cum quo in radice convenienter arripiunt & in rubram materiam *Hepar* dictum mutantur: quod in ∇ a comm. solutum dilabi finit pulverem obscure flavescentem, qui *Crocus Metallorum* audit, est que mitior vitro δ ii. Infusa dat Emetica sicut Vitrum; prius men corrigatur digerendo in ∇ vini, qui tandem deflagretur, sic enim avolant partes volatiles, remanentibus fixioribus. Paratur exinde sapo, infundendo scilicet in succo Cydoniorum, vel Musto, post filtrationem ad mellis consistentiam inspissando.

Regulus δ ii est Q_i us contentratus, seu metallica δ ii pars, quæ separatis scoriis in calice fusorio fundum petit. Preparationis modis hic est, partes æquales δ ii, O_i , & Tartari in Crucibulo detonantur, donec fluat massa quæ in calicem fusorium calefactum & sevo inundatum effundatur, & in fundo se sistet Regulus; qui si impurus videatur pulverisetur & cum dimidia O_i & Tartari parte denuo fundatur. Procedit detonatio à sulphure δ ii, O_i & Θ_e Alcali (ut in pulvere pyro.) Sunt itaque scoriæ Alcalia sulphure δ ii saturata; & Regulus purus est Q_i us metallicus à sulphure separatus. Quia autem salia hæc Alcalia avide sulphur rodunt, quandoque ipsum quoque Regulum suo spoliant sulphure: Unde, ne noc fiat, sunt qui addunt pulverem Carbonum ut O_i ia simul sulphure Carbonum saturentur: quo pacto acquiritur Regulus faculentior quidem, pouderosior tamen & copiosior. Sunt etiam qui parant Regulum ex δ io cum solo Carbonum pulvere: sed impurus est, quia Alcali Carbonum proprio sulphure quodammodo saturatum, non adeo prompte nec copiose absorbet sulphur δ ii. Acquiritur autem nitidus & copiosus Regulus fundendo δ ium cum Colophonio; sic enim pinguedo Colophonii imbibit cognatum sibi sulphur δ ii. Unde sit ut tota pars metallica in Regulum fecedad: in aliis autem præparationis, Alcalia δ ii sulphur rodunt, & volatilior ejus pars partem Q_i ii simul absunit. Alias etiam solum Antimonium probe Calcinatum, & à sulphure separatum, sine additione aliorum, vi ignis abit in Regulum. Et hi sunt simplices Reguli δ ii.

Sequuntur Reguli Compositi, quando scilicet metallum unum vel alterum additur. Tales sunt δ ales, Joviales, Solares, &c. δ s non facile funditur; ideoque injicitur prius in Crucibulum Limat. ferr. ad \mathfrak{Z} viii. Candefiat ad summum gradum. Tandem adcantur δ ii \mathfrak{Z} xvi. Δ_e aucto fundantur & abibunt in massam unam, quia sulphur δ is cum sulphure δ ii cognatum est. Massæ fluenti injiciantur per vices O_i pulverisati calefacti (quod notandum) \mathfrak{Z} .iv, vel O_i & Tartari aa \mathfrak{Z} ii. Erumpente flamma funditur massa, quæ fortis Δ_e ultra horæ quadrantem in fluore detineatur. Et Cito postmodum in Conum fusorium fundatur. Unde acquiritur Regulus δ i alis,

alis, qui si impurus denuo enim Nitro fundendus. Pro Regulo & Joviali. Et & il Crudi. Stanni aa. p. 2q. fundantur, & addatur nitrum. Pro Oari fundatur Om cum p. iv. vel vi. & ii, si regulus subsidebit. Si aliquid Oi in scoriis relinquatur addatur his pars dimidia & ii crudi, & iterum fundatur; addendo cum fluxerint paucum Lim. & is.

Soriz primo soluta in ∇_2 Calida, assuso aceto, dant Sulphur Auratum & ii obscuri coloris, quod purgat per vomitum & secessum. Altera & sequentes Præcipitationes exhibent sulphur magis firmum: & si ab ultimæ vini sulphure vini desflagretur, optimum est Diaphoreticum, diciturque Pulvis Epilepticus & ialis. Spiritus vitrioli huic solutioni assusus corrigit vim & ii Cathartican (sicut omnia acidæ) & sulphur reddit magis Diaphoreticum. Solutio vel Lixivium Scoriarum prodest in mensum obstructione, in forma suffitus. Ulcera abstergit, Gangrenam tollit, & Scabiem auferit. Cavendum autem ne addantur acida, alias cuti maculas impriment.

Antimonium Diaphoreticum differt à *Croco metallorum* in eo quod sumatur tripla Nitri portio & una & ii, sic enim figuratur & iunctum amittat vim cathartican. Cavendum interea ut sulphur & ii perfecte imbibatur ab acido Nitri, alioquin textura Sulphuralis emerget, & cum steterit aliquamdiu emeticum reddet. Hoc ne fiat, sunt qui ex Regulo parant, cuius sulphur haec tenus sub forma scoriarum sequestratum est & hoc modo paratum salivationem quandoque ciet. Massa itaque fusa (processum suppono vulgarem) solvitur in ∇_2 , in qua & in forma pulveris fundum petit, Om vero Δx permisetur, quæ in Crystallos abit, partim falsos, partim nitriformes, *Nitrum Antimoniatum* dictos. Post paratum & ium Diaphoreticum probe eluendum est ∇_2 calida, deinde digeratur cum vini, qui postmodum desflagretur. Si Lixivio in quo Massa & ii Diaphoretici soluta est acetum inspergatur, præcipitabitur Pulvis, *Magesterium* dictus, cuius dimidia dosis plus valet, quam integra & ii Diaphoretici. Parant quidam & m Diaphoreticum in Retorta Tubulata ut *Chyssiformem* ex Nitro de sulphure & ii participante in receptaculo apposito capiant. Dosis & ii Diaph. à 3 $\frac{1}{2}$ ad 3 $\frac{3}{4}$. Dosis Nitri Antimoniatij 3j.

Ex Regulo & ii cum aliis metallis sunt varie Compositio[n]es. Sic *Antibedicum Poterii* rite paratur ex *Fovis* p. v. & Reguli p. iv. simul fusis & cum triplo nitri detronatis donec album sit; male autem cœrulescit propter sulphur *Fovis* non dum fixatum quod levi encheires in igne separandum. Præcipitatur etiam Pulvis *Antibedicus* ex marte & regulo antim. cum triplo nitri fusis, calcinatis, & in aqua solutis, in ictero & cachexia laudatus. Cujus Caput Mortuum in aqua solutum constans ex antimonio & sulphure à spiritu salis corrosis dat acidulas artificiales virides.

Sequitur

Sequitur Sublimatio Antimonii. Sumatur Cucurbita Tubulata, sublimetur Antimonium in flores, addito triplo arenz, ne liquefiantur. Sit & Δ is regimen legitimum, si enim debilior fuerit, non sunt autem flores, si intensior & absit arena funditur massa & nihil dat florum. Sunt hi flores pars Antimonii Sulphurea cum Q iali unita, alcalicam parte in fundo relictæ; adeoque cum Alcali fixo in pristinum Antimonii corpus reduci possunt. Flores qui in summo adhaerent sunt albi & valde maligni, & propter ea corrigendi per acida: In medio sunt flavi; & in infima parte rubri, qui salubiores quia fixiores. Si cum Hg ex minera Antim. fiat sublimatio, simul cum albis & flavis etiam rubri acquiruntur flores, optimi in Cachexia aliquaque affectibus; quorum dosis gr viii. ad xii. & ex quibus sic Tinctura illa, *Lilium Antimonii* dicta. Sunt & flores ex Antimonii Regulo sibi sublimati & fixati, qui a colofo *Cheiri* audiuntur. Parant quidam flores ex Sulphure Oato Antimonii p. i. & Hg p. iii. ∇ a calida edulcoratis & cum Spiritu vini cohobatis; qui moschum redolent.

Ordine nunc propositam destillatam Antimonialia. Minera Antimonii nondum Δ m experta distillatur ex Retorta in Spiritum acidum acerum dictum (qui in Calcinatione periret) paucum, quique nil aliud est quam Spiritus Sulphuris acidus mineralis. In hac distillatione requiruntur Carbones Fossiles; & Spiritus destillatus cum nova minera digerendus & denuo destillandus est. Paratur etiam hic Spiritus extinguendo mineralm caudefactam in ∇ a comm. vel affundendo lb. xiv. Aq. Pluv. destill. super minera Antimonii lavigatae lb. vi. & digerendo donec effervescent & spumam edant: sic Aqua sit acidula quam distillatur in Spiritum acidum sibi coquandum, qui optimum est menstruum pro Tinctura Antimonii, in specie ex vitro Hyacinthino, extrahentia. Hæc de Antimonii distillatione per se. Destillatur vulgo Antimonium cum Saccharo, quod Spiritum dat acidum, qui rodit & secum vehit Antimonium, unde Spiritus Antimonii Saccharatus. Destillatur etiam cum melie, letato tamen Δ e (quod notandum, ne alias cum impetu proruant) unde Oleum Antimonii mellitum, quod externe ulceribus confort. Optime destillatur cum pane, qui dat Spiritum acidum volatilem corpus Antimonii resolventem. Notandum quod Spiritus panis Tincturam Antimonii, quibusdam in secretis habitan, prompte extrahat. Destillatur quoque cum Sale communis: item cum Q io Δ eo, unde butyrum Antimonii prodit, & aucto postmodum Δ e in collum Retortæ sublimatus Cinnabaris Antimonii. Circa hanc præparationem notandum, quod anatica Antimonii & Q ii Sublimati portio plus butyri quam Cinnabaris proficit, dupla autem Q ii Sublimati portio ad unam Antimonii plus dat Cinnabaris; quod Antimonium Sulphureum plus dat Cinnabaris quam stibiatum; quod si massa ex Antimonio & Q io composita in cellam per aliquot dies reponatur, liquidius butyrum exhibebit; quod Δ is fortissimus in principio majorem elicit Cinnabaris quantitatem; quod si in Δ e suppressionis destillatur, recipienda est Retorta ampli Colla, alias rumpetur; & collum non sit nimis breve, alias pauca seu nulla acquiritur Cinnabaris; quod denique Q ius sit parus, ita ut affusa gutta Olei Tartari flavescat; si enim nigrescat, Arsenico adulteratus est. Fundamentum præparacionis hoc est. Constat, Q ius Sublimatus e corpore Q ii & Spiritu Salis concentratio

concentrato in $\text{Q} \text{io}$. Hic itaque Spiritus Salis qui $\text{Q} \text{io}$ inest, ignis beneficio resolutus, rodit partem Q ialem seu metallicam Antimonii, & corrosam secum rapit, & cum eo abit in liquorem Crassiusculum odoris summe Sulphurei propter Sulphur Antimonii resolutum. Mercurius vero vivus à Spiritu Salis derelictus, partim in forma viva cum butyro, partim cum Sulphure Antimonii in forma testii compositi, Cinnabaris nempe, prodit. Butyrum Antimonii non est Q ialis sed Antimonialis naturæ; elicetur enim butyrum ex Antimonio cum Spiritu Salis destillato, licet propter defectum Q ii nulla adsit Cinnabaris; immo Antimonii p. 1. cum Salis decrepit. p. ii. & Vitrioli ad alb. calcin. p. iii. hæc inquam destillata dant butyrum Antimonii sine Cinnabari, & Mercurius Vitæ, qui est productum Butyri Antimonii, in Crucibulo fusus abit in antiquum corpus Antimoniale. Est itaque Butyrum Antimonii, Regulus Antimonii à Spiritu Salino in liquorem Crassiusulum corrosus. Spiritus autem Salis relicto Q io cum Antimonio se conjungit, quia mineralia cum metallis libentius se jungunt, & Antimonium corpus est semimetallicum. Paratur benignius butyrum Antimonii, & dein mediante Præcipitatione Mercurius Vitæ, ex Regulo, seu Antimonio Diaphoretico: nulla autem elicetur Cinnabaris, quia in his Præparationibus omne Sulphur deflagrat, quod alias cum Q io in Cinnabarini coiret. Caput mortuum in hoc casu remanens est verus Antimonii Regulus, quod per repetitam Q ii Sublimati additionem totum in butyrum destillari potest. Butyrum Antimonii Corrosivum est, interne vix adhibetur; exhibitum autem volitus non cier, forsan quia acida in Butyro coercent vim volatilem quæ in Q io Vitæ observatur. Externe fonticulos commode Excitat. In Gangrena partem mortuam separat. Bubonibus & Carbunculis applicatum escharam facit. In delicatis vero subjectis applicatus magnes Arsenicalis ex ana Antimonii, Sulphuris, & Arsenici in igne arenæ in Crucibulo fusis. Quando destillatur Butyrum Antimonii, vel etiam quando Præcipitatur Q ius Vitæ, simul solet progredi Q ius vivus, qui si leviter evaporet in Δe , post se relinquit aliquot grana $\odot i$ quæ ex Antimonio extraxit.

Si Butyrum Antimonii Rectificatum infundatur $\nabla \text{æ}$ comm. frigidæ, secedit Pulvis albus, per filtrum separandus & edulcorandus, qui *Mercurius Vitæ* dicitur: imbibit nempe $\nabla \text{æ}$ partes Salinas acidæ, quibus separatis Regulus ad fundum secedit sub forma pulveris; & $\nabla \text{æ}$ hæc destillata dat Spiritum Salis acidum; qui vulgo, sed male, Spiritus Vitrioli Philosophicus audit. *Mercurius Vitæ* Vomitorium est nobilissimum, & omnibus Antimonialibus facile palmam præripit. Datur in substantia ad gr. ii. tutius autem in infuso ad $\text{z} i$ aut ii Vini. Millies etiam infundi potest sine mutatione, forsan quia particulae vini poris Antimonii se insinuantes, jacturam si quæ sit compensant. Si Butyrum ex Regulo Antimonii (cujus Sulphur volatile avolavit) paretur, mitior erit *Mercurius Vitæ*: immo si in hoc casu præcipitur per Lixivium Tartari, & leniter edulcoretur, (modo butyrum probe rectificatum fuerit) per inferiora tantum purgabit. Salia enim Alcalia Sulphur ejus figunt. Sic si Nitri $\text{z} iij$, blando Δe fusis addantur $\text{z} ij$. *Mercurii Vitæ*, evader Catharticus. Porro si gr. ii. *Mercurii Vitæ* cum Sale communis, vel cum gr. xv. Q dulcis probe terantur, purgabit

gabit tantum per inferiora, quia fixatus est ab acido Salis, vel Spiritu acido in Mercurio dulci latitante.

Paratur *Bezoardicum Minerale* ex Buryro Antimonii, cui affunditur Spiritus Nitri Rectificatus guttarim donec nulla effervescens percipiatur; sic pulvis flavus ad fundum secedit, à quo ter per Arenam abstrahendus Spiritus nitri novus ad siccitatem usque, qui Spiritus nitri Bezoardicus dicitur: sive renaner Pulvis fixus, super quem leniter Calcinatum S. V. continuo agitando, deflagrandus. Brevius paratur per ternam Croci metallorum cum Nitro calcinationem in furno anemio Δe forti; vel sexies Spiritum Nitri forti Δe à Croco metallorum abstrahendo. Hæc de Bezoardico simplici, cuius dosis gr. vi. ad viii. quodque egregium est sudoriferum & alexipharmacum. Sunt & Composita Bezoardica mineralia. In specie fit Oare hoc modo. R. Bucyr. Antimonii ʒiv. affund. guttam Spiritus Nitri rectif. ʒiv. addatur Orum à ♀ probe depuratum & in Spiritu Nitri Bez. solutum (alias vomitum ciebit) destillentur per Retortam ex Arena ad siccitatem. Residuo Spiritus Nitri recentis dimidia pars præter propter affundatur & abstrahatur, quæ cohobatio cum novo Spiritu Nitri reperatur, Δm ultimo intensius urgendo. Eadem ratione fit Lunare, solutæ scilicet Luna in Aqua Regia. Fit & ♂iale ex buryro Antimonii ♂iali more solito. Paratur autem brevius exstrahendo à Croco ♂tis cum Buryro Antimonii Tincturam, quæ cum Spiritu Nitri præcipitatur, abstrahatur, &c. Fit etiam Joviale ex buryro Antimonii Joviali; brevius autem ex ɿis ʒiv. ♀ ii Sublimati tib. β. in buryrum destillatis, quod cum Spiritu Nitri præcipitandum.

Diximus Cinnabarin Antimonii ex ♂ io & Sulphure in collo Retortæ concretis constare; quæ pro usu medico aliquoties sublimanda est ut perfecte rubescat & superfluum deponat ♀ ium. Est Cinnabarin Antimonii Remedium Polychrestum. In morbis Convulsis & malignis affectibus par non habet. Dosis ʒi. Boyle suspendit Cinaabarin Antimonii in amphora vini Rhenani, quo mirabiles vires medicamentosæ in casibus Chirurgicis contumacioribus expertus est.

Post destillata sequuntur *Extracta Antimonialia*; quorum vis in Sulphure consistit. Extrahitur autem Sulphur communiter per Alcalia; licet sint qui Tincturas per acida, Aq. Regiam scilicet & Oleum Vitrioli, instituant; quo in casu acida substantiam Mercuriale corrordunt, & Sulphur non tam solvunt seu extrahunt, quam secum supernatans arripiunt; quodque denno per repetitas destillationes seorsim partim recipienti partim retortæ collo adhærebis. Paratur autem Sulphur Antimonii per Alcalia in via humida, coquendo Antimonium crudum, vel mineram quæ plus habet Sulphuris externi, in Lixivio Salis Tartari per aliquot dies, novum semper affundendo loco illius quod exhalavit. Sic Alcalia extractum reddunt Sulphureum, quod filtrandum & evaporandum, ut sponte subsideat Sulphur, aut mediante aceto destillato præcipitetur. Paratur etiam per Alcalia in via sicca; quando nempe calcinatur Antimonium cum Tartaro aut Nitro, scorias dat, quæ in aqua Calida solutæ per acetum destillatum in Sulphur præcipitantur. Alcalia scilicet arripiunt Sulphur, partim quia cum eo in radice conveniunt, partim quia in Sulphure latet acidum quo cum se conjungunt;

gunt; & instillatum denique Acetum cum Alcalibus combinat, ut Sulphur secedat; sed Sulphura hæc per-Alcalia extracta non sola sunt, sed mixta cum particulis Reguli Antimonii solutis per Salia lixivii & Sal acidum menstrui Præcipitantis. Hoc probatur. 1. Quia ex Sulphure hoc mediane fusione cum Borace, acquiritur Regulus Antimonii. 2. Quia Vomitus ciet, partibus Regulinis ascribendus. 3. Quia non est inflammabile; propter Salia adjuncta volatilitatem fagentia. Dum paratur Regulus Antimonii, solvantur scoriz in ∇ a calida, filtrantur, & cum Cremore Tartari præcipitetur Sulphur Antimonii: sic acquiritur Sulphur usus egregii. Paratur etiam Sulphur purius ex Cinnabari Antimonii, ebulliendo in lixivio acri & præcipitando cum Aceto destillato; vel distillando Cinnab. Antimonii p. ii. cum Limat. & tis p. i. sic enim prodit & ius & remanet Sulphur cum & te conjunctum: Quod subigendum cum XCO & in flores distillandum; qui in ∇ a soluti & cum Acero præcipitati Sulphur ad fundum Dimitunt: Et sane optimum est medicamentum. Sunt qui Sulphur Antimonii Volatile acquirunt volatilisando scorias Antimonii cum Alcalibus Volatilibus. Alii Sulphur præcipitatum cum S. V. Rectificissimo digerunt & distillant, primoque Spiritum, postmodum autem Oleum rubicundum saporis dulcis & maximarum virium obtinent.

Post Sulphura sequuntur Tincturæ Antimonales, quibus Sulphur ejus fixius quod solaris est naturæ extrahitur, adeo ut Lunam in \odot mutant. Extrahuntur hæc Tincturæ per acida, acetum distillatum, Spiritum Virid. Aëris, Panis, &c. quæ Sulphur figunt & vim emeticam tollunt. Deinde cum S. V. digeruntur & artificiose distillantur. Videntur autem Tincturæ hæc per menstrua corrosiva institutæ, non verae extractiones, sed superficiales totius corporis in partes minutissimas corrosiones. Sunt qui cum Oleo Terebinthiæ Tincturas extrahunt; sed in Sulphur Antimonii fixum Oleosa non agunt. Pro Tincturis extrahendis commodissime inservit Vitrum Antimonii, cuius Sulphur volatile avolavit, relicto \odot ari. Tinctura quæ ex Scoriis Antimonii paratur, est potius Saluum quam Antimonii Extractio. Non quidem contenenda est quæ sit ex Antimonio cum ana Tartari calcinato donec flavescat massa, quæ in ∇ a calida soluta, pulverem dimittit cum S. V. extrahendum, unde Tinctura in debitam consistentiam inspissanda. . Omnia autem optima est Antimonii Tinctura quæ cum S. V. & aceto destillato præparatur. Sed dubito interea, an dentur Metallorum, Gemmarum, Corallorum, &c. Tincturæ genuinae, quia in pristinum corpus per contraria reducuntur.

C A P. V.

De Mercurio & Cinnabari.

Mercurius est ultimum Paracelsistarum Principium ; Estque 3 plex
 1. Vulgi, qui satis notus. 2. Corporum, ex semimetallicis &
 metallis praesertim Luna extractus ; quique potius novum est produ-
 ctum artis beneficio generatum , quam pars constituenta concretum.
 3. Philosophorum ; materia scilicet Lapidis Philosophorum huc usque
 ignoti. Mercurius Vulgi videtur esse amalgama seu compositum cor-
 pus metallicum à fumo subterraneo resolutum. Hoc probant maculae
 quas relinquunt in Cochleari dum effumare finitur. Dicitur *servus*
fugitivus, quia ignem expertus semper avolat, &, licet centies figatur
 aut ad tempus fixus maneat , facile per Alcalia resuscitari potest.
 Non potest itaque fixari ut instar metalli fundi queat & tractari ;
 coagulatur autem facile cum particulis metallicis in corpus duriusculum
 quodammodo malleabile , immittendo nempe in foramen in
 medio h̄i tusi & parum frigefacti ; vel in ovum effuso albumine, cui
 obturato foramine affunditur h̄i nus Liquefactus. Eruitur nunc in
 forma Liquida ; nunc ex Terra minerali *Cinnabari* dicta destillando
 cum Alcalibus evocatur. Cinnabaris enim ex Sulphure communi &
 q̄ iō vivo componitur, unde additā Alcalia Sulphuris acidum absorbent,
 & sic q̄ ius vivit. Magna q̄ iō cum metallis intercedit amicitia, maxi-
 ma cum Œc, minima cum Œte. q̄ ius enim mollissimus Œm compa-
 tissimum subito penetrat & albefacit , & in amalgama convertit,
 Qum etiam Salivationi , paralysi, tremori, aliisque noxis à Mercurio
 illaris optime subvenit q̄ sum cognatum extrahendo. Vis Salivationis
 ciendi fundata est in maligno Sulphure Arsenicali , quod resol-
 vit tam utilles quam inutiles humores, eosque subtilissimos per glandu-
 las maxillares exterminat. Ratione hujus Sulphuris abit in Œc per
 se in Pulverem rubicundum. Virus hoc in q̄ iō vulgi solum residet; q̄ ius
 enim extractus ex corporibus metallorum non inducit Salivationem.
 q̄ ius cum Saccharo in pulverem redigitur, qui vermis maxime ad-
 versatur.

Inter q̄ ii p̄parata occurrit primo *depuratio* à sordibus adhærenti-
 bus. Quem in finem exprimitur vulgo per corium : hoc tamen non
 semper sufficit, quia metella intimius conjuncta simul transeunt. Alias
 intunditur in S. V. & agitatur, repetendo operationem donec depu-
 retur. Melior modus est, si q̄ ius Œtus aut Cionabaris cum ana Tarta-
 ri vel Calcis Vivæ destilletur, sic enim purissimus q̄ ius manifestat se
 in receptaculo, effusa v̄a frigida. Nota puritatis est quod carbonibus
 impositus totus effumeret sine strepitu.

Post Depurationem sequitur *Precipitatio* vel potius *Calcinatio* , quæ
 fit ordinarie cum Spiritibus acidis qui assuvi q̄ iō eum solvunt ; & so-
 lutione demum abstracta remanebit Pulvis qui improprie dicitur q̄
 Precipitatus. Si fiat cum Spiritu Sulph. fit albus ; si cum Spiritu
 vel Oleo Vitrioli fit flavus & dicitur *Turpetum minerale* ; si cum
 Spiritu

Spiritu Nitri vel Aq. fort. sit ruber. Color non à Spiritibus sed à proprio & ii Sulphure dependet; sic Spiritus Nitri admodum extraverterit ejus Sulphur unde sit ruber. Datur & Precipitatum & ii per se, quando nempe & ius vivus immittitur Cucurbitæ planti fundi & strictissimi orificii, quæ imponatur Arenæ, & lento & longo temporis intervallo sit Præcipitatum rubrum. Hoc tamen sit beneficio externi Sulphuris heterogenei separabilis, quo ipso & ius tingitur Colore rubro. Unde & ius Corporum externo hoc Sulphure carentis, calcinari hoc modo nequit. Paratur autem eadem plane methodo ex Oi & io, Præcipitatum Solare, quod postmodum cum S. V. digerendum & deflagrandum & egregium est Diaphoreticum. Reliqua Precipitata vomitus movent & secessus nisi figantur; quod optime sit, quando & ius cum Aq. fort. præcipitatur, & ab eo dictum illud menstruum aliquoties cohobatur, postmodum septies cum S. V. digeratur, & toties deflagretur, & tandem cum ▽ Sal. Tartari probe edulcoretur, sic acquiritur *Mercurius Diaphoreticus*. Cum & ius Præcipitatur vel per se vel cum acidis Spiritibus, periculosus sit pro interno usu. Parant quidam Præcipitatum cum aliis metallis, v. gr. Oe. Solvitur nempe O in Aqua Regia & & in Aqua Forti; junguntur, destillantur & cohobantur solutiones; sic exsurgit Pulvis qui edulcoratus cum S. V. dicitur *Aurum Vite*, quod quandoque vomitorium est in Iue Venetæ, quandoque *Catharticum* in *Hydrope*. Keglerus cum & io depurato & O amalgama facit, de hoc Aquam Fortem abstracto, & Pulverem relictum sub tegula calcinat. Si addatur *Regulus Antimonii* vocatur *Panacea*. Immo sine corrosivis paratur ex O per Antimonium depurati ʒ & & ii pur. ʒ iv. Amalgama per lotionem cum Sale & Aceto ab omni nigredine depurandum, per linteum exprimendum & modo supra allegato per aliquot dies leniter digerendum. Huc referunt quidam Riverii *Antiquarianum*, sed male, quia non est præcipitatum sed blandum remedium, (ut credo) ex & io dulci, O fulminante, Sulphure Antimonii, & Scammonio præparato. Præcipitatur quoque cum & unde Præcipitatum *Viride*, certum in Gonorrhæa virulenta Remedium. Pertinet huc *Arcaum Corallinum Paracelsi*: solvitur scilicet & ius in Liquore Alcahestino, quo abstracto fit Pulvis, à quo abstractatur ▽ a album. Ovor. Pertinet huc quoque *Chaos magnum Poterii*, quando & ius in Aqua Forti solvi cum ▽ Salsa Præcipitatur. Optimum est *Turbith Minerale*, quod sit ex & io & to in ▽ soluto, filtrato et cum Oeo Tartari Præcipitato; Pulvis in fundo subsidens edulcorandus est, & cum S. V. deflagrandus. Hæc de Præcipitatis.

Sequuntur Sublimata. & & ii in Aquæ Fortis p. ii. soluti, Vitrioli exsicc. Salis decrep. an. p. aq. & tentur in Cucurbita humili; cuius orificio in principio non adeo arte claudendum, ut exhaleret phlegma Salium adjunctorum. Sed quando nebulæ albantes elevantur firmissime claudatur, & gradatim aucto, sic ascendet & ius & tu in fornax Salis Crystallini. Si Sublimatur & ius cum duplo Nitri & Vitriol. calcinati, elevatur & ius ruber non corrosivus ejusdem ponderis atque fuit ante missionem cum Salibus; illa enim secum non evexit, sed Sulphur Nitri agit in Sulphur Mercurii, unde ruber sit; si cum Sale sublimetur, illud secum evexit, & ab hoc habet vim corrodendi.

Minori

Minori labore & Temporis Jactura & mari potest quando in Aqua Forti solvitur & hac abstracta Δ ultimo augetur: sic ascendit sine Salibus. Si \mathbb{Q} ii \AA ti p. iii. addantur novi \mathbb{Q} ii. p. ii. & sublimetur Δ circa finem non adeo intense austro, sic *Mercurius dulcis*, qui purgat ad 9i. satis benigne, vivus enim \mathbb{Q} ius Salia corrosiva dijungit. Hec præparatio, uti omnia purgantia \mathbb{Q} ialia, phlegmaticis & hydro-picis convenient, biliosis nocet; sed Antimonialia è contra. Pro externo usu fit *Aqua Phagedenica ex Mercurio dulci in Δ Calc.* Vivæ soluto, addito S. V. quæ grangrænis optime subvenit. Revivificatur \mathbb{Q} ius \mathbb{Q} ius bulliendo in ∇ Communi, in vale ferreo, quia & absorbet Salia corrosiva. Idem quoque fit per additionem Alcalium, quæ acida illa Salia rodunt. Impostores sunt qui ex \mathbb{Q} io per se, ∇ m, Spiritum, Oleum & Sal elicere volunt.

Pro *Cinnabari*. \mathbb{Q} vivi fl. ii. Sulphur com. iii. Menter, sic acquiritur *Cinnabaris Artificialis* rubri coloris. Parant alii *Cinnabarini caruleam* hoc modo. R. Sulphur p. ii. \mathbb{Q} vivi p. iii. \mathbb{Q} ci p. i. Menter. In his præparationibus acidum Sulphuris \mathbb{Q} ium corrodit & in altum evehit sub forma corporis *Cinnabarini*, nam *Cinnabaris* cum Alcalibus (acidum denuo absorbentibus) destiliata vivum reddit \mathbb{Q} ium. Fit etiam *Cinnabaris* \odot aris ex amalgamate \mathbb{Q} cum \odot , \AA to cum Sulphure. *Cinnabaris* *Nativa* est corpus rubicundum concretum ex Sulphure cum \mathbb{Q} & Terra lapidosa; & varia pro est varietate mineræ Sulphureæ. *Hungarica* est optima, quia ejus Sulphur participat de natura \odot i. Nulla autem nativa, proper Sulphur Arsenicale, intra assumatur; nisi prius corrigatur partim repetita \AA ne, qua Sulphur Arsenicale avolat & fæces nocivæ segregantur; partim coquendo in ∇ aliquoties, & partem puriorem supernatantem cum S. V. deflango.

C A P. VI.

De Metallis in Genere; & in specie de Marte, Venere, Saturno, Jove, Sole & Luna.

Metallum est compositum ex Principiis distinctis in unum homogeneum & essencialiter indivisibile concretis. Sunt autem hæc Principia secundum Chymicos Sulphur, \mathbb{Q} & Sal. non quasi vulgaria illa corpora actu inessent metallis, nam si quæ ex illis eliciantur nova sunt artis & Chymici Laboris producta; sed per Sulphur intelliguntur particulæ inflammabiles seu acido pingues; per \mathbb{Q} particulæ mobiles in Δ e & fusibles; per Sal particulæ de natura Alcalium, Sulphur figentes & cum \mathbb{Q} io in corpus malleabile ligantes. Primum dicitur metallorum *Anima*, Secundum *Spiritus*, & Tertium *Corpus*. Generantur itaque metalla ex fumo subterraneo pingui volatili, in corpore lapidescente (sed tractabili) coercito. Pater metalla omnia de Sulphure acido plus minus participare, unde oritur acetositas illa Vitriolicæ

lica quam gustui communicant. Si hoc Sulphur fixum sit ad matrum, metalla sunt eo nobilia; tali sunt O & C, quae sine facili iactura Δm sustinent. Si Sulphur non adeo fixetur, sunt metalla ignobilia; eaque vel molia quae multo constant \ominus io, & facile funduntur, ut P & H; vel dura quae copiosissimo Sulphure gaudent, adeoque facile igniuntur, sed difficulter funduntur, ut S & Q. Multa autem quae densa sunt, non sunt dura, sic O densissimum est Vitro mollius. H omnia metalla absorbet exceptis Oe & C, copioso enim gaudet Alcali volatili, quod metalla minus compacta seu magis Terrestris avide absorbet. Conveniunt metalla omnia in Kadice, & non nisi gradu & perfectione differunt, quod inde patet, quia plerumque mixta reperiuntur & ignobile de nobiliori participat, & v. g. de O, H de C, &c. Non repugnat itaque imperfectione ad majorem fixationis & maturationis gradum perduci posse, nam à fixa sit O album, & si superaddatur Tinctura auri, O erit perfectum. Usus Metallorum quod concernit, certum est cruda solummodo passim operare, quantum Salia acida in corpore metallia corrodunt & acrimoniam suam perdunt. Tincturæ quæ prostant sunt tantum superficiales corporis metallie in minutissimas particulas corrosiones; à quibus resuscitatur metallum ope Alcalium præsertim Salis Tartari, quæ cum acido concurrunt, & metallum ab ejus vinculis liberant. Si Genuinæ habentur Tincturæ, de essentiæ Sulphure separatis participantes, miros edunt effectus & omnino reduci nequeunt.

Mars constat paucò \varnothing , unde difficulter funditur; Sulphure potest, sed paucò & fixo, unde proxime ad O accedit & prompte incenditur; & copiosa Terra seu principio Salino, unde firmam texturam, & vim adstringendi, acidosque quoscunque humores in Corpore nostro absorbendi, nanciscitur. Chalybs à Ferro non differt nisi duritie; Mars scilicet in Lamellas redactus cum Carbonibus, aut Cornubus straticatus, fortissimo Δ committitur; unde acidum \varnothing tis cum Alcali Carbonum fixo, vel Cornuum volatili concurrens, partem Terrestrem magis constringit, & Chalybem facit. Sie ∇ Lumbric. vel Raphani. ferrum Ignitum, ope Salutis Volatilium cum ejus acido concurrentium, indurat, quod pinguis illitum denuo mollescit. \varnothing tis vis adstrictoria ex sapore constat; aperitiva autem accidentalis est, quatenus viriosos acidosque humores (obstructionum Causam) absorbet, & sub forma fecundum nigricantium eliminat. Cruda \varnothing Limatura is qui ventriculum habent debilem non conceditur, quia in ejus fundo subsistit, illumque magis pessundat. Notandum autem post assumptionem \varnothing alia corpus movendum, & acida omnia (quæ \varnothing saturant) vitanda esse. Inter \varnothing preparata occurrit primo Crocus adstringens, qui à colore subflavo nomen sortitur; etique nil aliud quam \varnothing in Δ calcinatus; Qui ponderis augmentum notabile recipit ab acido Carbonum se insinuante. Sunt qui pulverem rubicundum baculis ferreis, in furnis Chymicis exhibitis, adherentem, pede Leporino abstergunt; crocumque non incommodum acquirunt. Convenit hic Crocus in omnibus affectibus, qui opus habeat adstrictione, vel acidorum absorptione; idque tum interne tum externe. Similis est huic Croco Terra Vitrioli duscis, quæ nil aliud est quam Crocus sive \varnothing tis sive Q is, & forsitan nobiliores præstabit effectus. Alii sunt \varnothing tis Croci

Aperitivi

Aperientis dicti, qui commodius fortan Alterativi dicerentur, quia aperiunt tantum per accidens. Magis estimatur sequens. R. Limat. & tis; affunde parum ∇z , & expone radiis solis in diebus Canicularibus; sic mire incalescit & vertitur in Crocum cum ingenti effervescentia; nam Acidum copiosum in & exstiens ab ∇ dissolvitur, & accedente. \odot is calore proprium corrodit corpus. Sic quoque & aeri expositus ab acido æthereo in Crocum seu rubiginem corroditur; unde præcavetur hæc rubigo ope alkalium, in specie Olei Tarrari per del. Malo autem consilio inunguntur gladii & alia instrumenta ferrea Oleo communis, notum quippe est quod scateat copioso acido, quod potius corrodit quam præservat. Paratur etiam Crocus & tis cum vino, non inelegans. Fit quoque Tartarus & tialis ex Tartaro in ∇ ferrarium soluto, addita postmodum Limatura & tis; unde acidum Tartari corrodit & em; deinde per filtrationem & evaporationem acquiruntur Crystalli egregii in morbis Chronicis. Habet etiam Willius (*De fermentatione*) præparationem secretissimam, quam tamen certum est fieri cum ana Crem. Tartari & S. V. Damnantur merito omnes præparations & tis cum nimis acidis, v. g. Aqua Forti, Spiritu Nitri, Salis, Vitrioli, Sulphuris, aceto, &c. vel cum magdaleonibus Sulphuris ad modum Calcinationis fusoriz; sic enim saturatur & s ab acido extra Corpus, & nullas in corpore exerit virtutes, immo ventriculum onerat, cum sit calx fixissima nullo liquore solubilis. Sunt qui partant Crocum cum Salibus Alcalicis ∇z commixtis, vel Lixivio herbarum aperientium; sed parum valer, quia Salia in Lixivio contenta cum & te concurrunt in corpus calciforme pro hoc scopo inutile. Hæc de & tialibus. *Siccis. Sequuntur Liquida; Tincturæ nempe, quæ semper adstringunt, liceat interdum per accidens aperiant.* Damnantur merito menstrua nimis acidæ; debent enim parari cum Alcalibus vel blandis acidulis, cum Vino v. gr. vel succo Cichorii, vel Spiritu Panis acido volatili; horum enim acidum & tem blande rodit & imbibit. Pertinet huc egregia illa Tinctura Vitrioli & tis cum Terra foliata Tartari. Paratur autem Vitriolum & tis aut per Calcinationem cum Sulphure donec desflagrat, aut per solutionem & tis in Spiritu Sulphuris vel Vitrioli cum aquæ p. iii. diluto, quæ postmodum filtratur & crystallisatur. Parat etiam Riverius Vitriolum & tis ex Spiritus Vitrioli Rect. p. i. & S.V. p. li. in vase ferreo digestis & Crystallisatis. Fit quoque *Essentia* & tis Tartarisata solvendo & inspissando ad melluginem Vitriolum & tis cum ana Cryft. Tartari, & deinde affundendo S.V. quæ optimum est remedium. Sub præparatione Tincturæ Vitrioli & tis & Terræ foliat. Tartari, sepe evenit ut & è Vitriolo cadat, unde Tinctura magis est Tartarea quam & tialis; hinc loco Tincturæ parant quidam ex ana Vitrioli & tis, & Terræ foliat. Tartari exsiccatis. Huc pertinet Tinctura & tis \odot aris, quando nempe minera & \odot aris, in Aere efflorescit in Vitriolum, quod cum s. q. Roris majal. Destillat. solvit & filtratur; ex hac cum ana Liquor. Terræ fol. Tartari fit Tinctura & extempore. Pertinet quoque huc noduli Limat. & tis in vino infusi, qui valde convenient. Ut verbo dicam mulræ sunt & tis Tincturæ, cum blandis menstruis, succo acetosæ, v. gr. musto, &c. paratæ: Omnia tamen optimæ est quæ cum succo pomorum *Borsdorffianorum* instituitur, solutione inspissata affundendo S. V. Paratur quoque Tinctura flava cum S.V. ex floribus

floribus & c, qui sunt ex ana & *ci sublimatis, denuo masse in fundo relicta commixtis; aeri humido expositis, & tandem cum p. i., *ci de novo &tis. In hoc casu acidum *ci seu. Sal commun. & rem rodit & secum evehit. Parant curiosi Chymici & rem fulminantem solvendo & in Aqua Regia & Præcipitando cum Oleo Tartari per del. Notandum autem exacte Saturationis punctum, & evendum ab effervescencia nimia aut præcipitatione nimis subitanea, alioquin vix fulminabit propter subitaneam Gas volatilis & fulminantis evaporationem. Deducunt Autores hanc fulminandi vim ex Sulphure Solari quo Chalybs gaudet, à *co extraverso & Nitro accenso; & allegant Sulphur in pulvere pyro cum nitro fragorem dans. Quicquid sit hac in re, videbimus sub titulo de ☽ fulminante.

Cuprum gaudet Sulphure fixiori & ☽ io copiosori quam Mars, unde citius funditur, promptiusque inflammatur, & ratione ☽ facile cum ☽ & ☉ miscetur, ita ut eorum fusibilitatem non impedit; cuius contrarium fit in Marte & reliquis metallis. Ratione Sulphuris in ☽ e, Caput Mortuum Vitrioli ☽ is dysenteriam curat, Dysentericorum excrementis suppositum. Sulphur & ☽ in ☽ equalitur mixta, illam volatilem reddunt, adeo ut super forti Δ Terram & totam fere ☽ secum in auras rapiant. Luna ☽ affinis est, adeo ut raro unum sine altero effodiatur, & utrumque possideat vim tam catharticam quam emeticam. Lapis Calaminaris cum ☽ triplo forti Δ agitatum Orichalcum constituit. Alcalia Volatilia ☽ solvunt, non vero Martem; quia prius plus habet Sulphuris, & alcalia promptius Sulphurea aggrediuntur. Unde quidam ☽ is Sulphur cum Alcalibus fixis Volatilitatis extra-hunt. Acida fortiora ☽ in Vitriolum solvunt; siin Volatiliora & blandiora in Viride æris. Sic in SSS. ☽ cum Vinaceis, affusa aceti p. i. & Urin. p. iii. vel iv. in loco calido, blanda volatilis aciditas vinaceorum (quam eructant proper blandam effervescentiam aceti & urinæ) ☽ em in Viride æris corredit; quod distillatum cum arena dat Spiritum ex vinaceis, urina, & acero destillato ortum, egregii usus tam in medicina quam Alchymia, presertim in affectibus soporosis. Destillatur etiam ex Virid. æris p. ii. & Gum. * p. i. Spiritus acidulus optimus; qui si fiat ex Viridi æris p. iv. G. * p. ii. & Sulphur. p. i. est melior & asthmaticis multum conducit. Altas Viride æris nullum usum habet medicum nisi externe in ulceribus detergendi. Quin & de ☽ ipsa vix aliquid tuto usurpari potest interne, nisi ejus Sulphur anodynum prius fuerit extractum.

Saturnus ratione principiorum contrarium est Marti, multum enim possider ☽, unde facile fluit & ponderosum est; parum Sulphuris; & minimum Salis; unde Terram Salinam reliquorum metallorum avide absorbet, exceptis ☽ & ☉ quæ pro saturatione inepta sunt. Saturnus reverberatoria calcinatione abit in minium cum augmentatione ponderis à Sulphure Carbonum quod se illi conjungit, quod denuo demi potest additione Alcalium. Saturnus cum acido conjunctus augetur pondere; Calculatus vero in aceto destillato (melius fit si cum Spiritu Nitri acutetur) solvit, & abstracta humiditate (non tamen omnino omni, alias fulminabit) dat Crystallos seu Saccharum h saporis dulcis; quod in malo hypochondriaco, quartana contumaci, phlogosibus à Salinem

Saliū effervescentia ortis, & Dysenteria, ad gr. xv. multi est usus. Ex hoc saccharo h̄ cum Vitriolo Martis paratur Tinctura antiphtisica mediante S.V. quæ valide adstringit & ulceræ internæ sanat. Ex eodem per Retort. Sublimato cum Vitriolo Martis fit Hemarites artificialis. h̄ vapore aceti calcinatus cerussa dicitur; quæ (sicut omnina Saturnina) acidum vulnerum ulcerumque egregie absorbet: Unde in Cancro occulto, Ambustionibus, Erysipelite, Scabie, ulceribus Scorbaticis, omnibusque affectibus cutaneis, magnam navat operam. Saccharum h̄ distillatum dat Spiritum qui nil aliud est quam S.V. regeneratus, aceti nempe paribus acidis fixioribus h̄ adhærentibus: adeoque nil de h̄ participat. Aucto quidem Δe cum aceto concentrato partes h̄ simul rapiuntur in forma Olei, primo rubri, postea nigri. Certum est itaque, quod uti ex omnibus metallis, ita maxime, ex h̄ nil liquidū elicatur, nisi quod aliis additis debetur. Minera h̄ volatilis Hungarica cum ♀ Sublimato destillata dat Butyrum h̄ constans ex Spiritu acido Sal comm. in ♀ Sublimato contento, & particulis h̄ una evectis; & in collo Retortæ Cinnabarin ex ♀ & h̄ constantem. Ex Butyro mediante ▽ Præcipitatur Pulvis albus blande Laxans, ejusdem usus cum saccharo h̄. Butyrum hoc cum Spiritu Nitri Sublimatum, illoque ter abstracto, ter edulcoratum & calcinatum, fit Bezoardicum h̄ ninum in peste, febris malignis, scorbuto, arthritide viga & malo hypochondriaco egregii usus. Butyrum denique super Saccharum h̄ destillatum dat Oleum rubicundum dulce egregiarum virium in morbis Chronicis, & ulceribus corrosivis. h̄ per se nullos præbet flores, quia ratione ♀ ii copiosi facile in Δ liquefit. Vulgo faciunt S.S.S. ex h̄ & Sulphure cujus acidum rodit h̄ corpus: Postea addunt aa. Sal decrep. & p. ii. bol. comm. Mixturam committunt Retortæ duobus tubulis constanti; uni apponitur Receptaculum, alteri vero follis, sic destillatur Spiritus, & fortiori Δ flores qui nihil aliud sunt quam pars Saturni à Spiritu Nitri corrosa, qui bene edulcorati in medicina multi usus sunt. Si Saccharum h̄ debite cum Oleo terebinth. vel Junip. uniri posset, esset Balsamum non inefficax in morbis Chronicis; sed credo Oleum non tam à h̄ quam beneficio digestionis super corpus Saturninum colorari. Oleum destil. h̄ nil aliud est quam acidum concentratum saccharo h̄ affusum. Tincturæ Saturni falsæ sunt, parum enim participant de Sulphure, de quo omnis Tinctura oritur.

Stannum constat ♀ non perfecte fixato (unde mollius est) sed magis maturato & minus copioso quam h̄, unde minus ponderosum & malleabile est; & Sulphure copioso vol. minusque cum Terra Salina subacto; unde porosissimum est, & cum aliis metallis mixtum difficulter ab illis separatur. Stannum cum Venere mixtum in Δe flammarum concipit, quia utraque sunt Sulphurea. A Sulphure est quod Stannum cæruleum sit, quod vomitus moveat nisi detractum sit Sulphur, quod in Aqua forti accendatur, & cum Nitro accedente quodam Alcali instar pulveris pyrii accendatur. Stannum crudum non usurandum est. Calcinatur non sine difficultate. Agitatus cum ana. Sal. decrepit. in pyxide creta illita abit in Granula, quæ ab acido quocunque facile corroduntur. Ex his Granis fit Saccharum Stanni; ad eundem modum quo Saccharum Saturni ex minio; etiisque in Hysterieis

ricis interne laudatum. Ridicule autem umbilico admoveatur. Fiant ex minere P & i. cum Spiritus Vitrioli & ii. & duplo Δ font. per evaporationem debitam *Cryphalli* egregii ad \triangledown Hydropicas per secessum educendas. Dos. gr. iii. Ex P cum Q Sublimato fit Bezoardicum Joviale, in febris malignis & puerarum purpura egregium. Huic simile est Sudoriferum maximum Joh. Fabri ex Stanno & Mercurio Sublimato beneficio destillationis paratum. Ex Stanno paratur etiam *Antibellum Poterii* quod laudandum. Tincturæ Joviales nil valent.

Aurum coustat Sulphure descatissimo copioso, & Purissimo arde connexo & Terræ Salinæ fixæ mediocri quantitate. Unde adeo indestructibile est, ut centies licet calcineretur tamen reduci facile potest. Adeoque ejus præparata sunt nūl aliud quam atomi aucti ob compactissimam unionem nihil operantes & facile in \odot reducibles. Tincturæ \odot sunt tantum superficiales corrosiones. Si radicaliter dissolvitur, requiriunt menstruum, non corrosivum, sed insipidum, ex rore, nive, aut aliunde; sed cuiusvis non contingit adire Corinthum. In Præparatione unice \odot cavendum ut descatissimum sit & à Q purgatum, ne vomitus creer. Liberatur autem à Q i. per h qui cum \odot fusus, adjunctis metallis se saturat & \odot intactum licet pallidius dimittit. 2. per calcinationem \odot ad modum S.S.S. cum *co, & farina laterum, haec enim metalla ignobilia rodunt, \odot intacto. 3. per Antimonii p. iv. fusas cum \odot , p. i. deinde adjectis Nitri, p. i. Litm. Mart. p. iii, & fusis donec Regulus secedat, qui Δ e fortissimo denuo fundatur, sic Antimonium avolabit, remanente \odot purissimo coloris exaltati. Sol per Corrosiva non solvit nisi addito Sal. comm. Cum Luna fusus intimissime cum illa jungitur: separatur vero in Aqua Forti vel Aqua Regia, quarum prior argentum, posterior tantum Lunam solvit. Sed observari meretur, quod nisi Lunæ p. iii. & \odot p. i. sumantur, Aqua Fortis massim non probœ corrodet. Sol solitus reducitur per Q qui illud secum in amalgamate ad fundum rapit; Δ vero admotus avolat & \odot in fundo relinquit; vel per Præcipitationem cum Spiritu Urinæ vel Oleo Tartari. Cæterum Spiritus Sal. concentratus, & Spiritus Nitri Bezoardicus etiam \odot solvunt; Quin & Salia sicca & coagulata idem præstant. Sic Sal vol. C. C. ad modum S.S.S. ope sui Sulphur vol. \odot in Crucibulo rodit in Pulverem purpureum in febris malignis & mulierum Purpura commendatum. *Aurum Fulminans* paratur solvendo in Aqua Regia & Præcipitando cum Oleo Tartari p. d. notandum autem quod Aqua Regia pareret cum *co, & in Præcipitatione saturationis punctum attendor. Consistit fundamentum virtutis fulminantis in Sulphure Solari ejusque cum Sal. Alcalibus concursu, eademque est ratio quæ cum pulvere pyrio. Sed \odot fulminat deorsum quia ponderosius est, & non est inflammabile, sed saltē incandescit, proinde fumum sursum, fulmen vero deorsum emitit; pulvis autem pyrius habet Sulphur nimis vol. & inflammabile. Hoc \odot fulminans non edulcoratum laxat; probe vero edulcoratum sudorem pellit, & egregium est Carminativum. Vis fulminandi admittitur per acida, Sulphur v. g. Spiritum Sal. vel Sulphuris, &c. Unde *Poterii Aurum Diaphoreticum* fit ex \odot fulminante Sulphure cicurato, & cum S.V. digesto. Quin & ex \odot fulm. affuso

ffuso S. V. Rest. & accenso, ascendit tum fulmen, & Sulphur fumis aureum elevatur in flores, qui optimum sunt sudoriferum. Colliguntur etiam flores ex Auro fulm. per in se Retorta tubulata. Sol per se non Sublimatur; sed cum Butyro Antimonii elevatur supra alembicum. Cum & co item & Spiritu Nitri Bezoardico in flores sublimatur, qui denuo auro miscendi ut efficaciores acquirantur. Pro solvendo & extrahendo Sole, S. V. Sale vol. Urinoso aquatus optimum est menstruum, unde forsan Aurum potabile confici posset. Ceterum si quis adeo fortunatus sit ut veram possideat Tincturam Solarem, operabitur certe ut analepticum & anodynnum egregium.

Argentum constat Terra Salina copiosa & maturata, cum & minus copioso & paucio Sulphure. Unde minus fixum & indestructibile, minusque ponderosum est. Crudum nil facit in corpore. In Preparatione separari debet à & cui sepe combinatur, ne vomitus creeret: Quod sit, partim solvendo in Aqua Forti, partim fundendo cum Saturno. Luna cum Spiritu Nitri rectif. optime solvit, & sic soluta Præcipitatur affuso Spiritu Salis, diciturque Cornea quod instar corru deflaret; è contra soluta in Spiritu Sal. Præcipitatur cum Spiritu Nitri in preparatione Bezoard. Mineral. Ex Lunæ in Spiritu Nitri soluta residuo post menstrui abstractionem, moderato & (ut caveatur effervescentia) fuso fiunt Crystalli, seu *Lapis Infernalis* elegans pro excitandis fonticulis, & ulceribus putridis in carne gangrenosa coercendis. Hujus vis sita est in Spiritu Nitri in Luna concentrato. Ex Luna in Spiritu Nitri soluta, post menstrui blando igne abstractionem, agitando interea instrumento quodam ut equaliter evaporet, fiunt Crystalli purgantes qui ad gr. iv. hydropieos & catarrhales egregie purgant; sed quia tonum Ventriculi laxant, Martialibus jungantur. Si parentur Crystalli beneficio Nitri artificialis ex Calce Viva & Sale com. Viridis sunt coloris, cum tamen omnia alia medicamenta Lunaria sint cærulea. Si Luna cum duplo flor. Sulphur (si minus surmatur, Luna non calcinabitur; si plus, comburebitur) septies sublimetur, sublimatum materiæ restitanti semper addendo, sed ultima vice abjiciendo; fit ut acidum Sulphur. lunam rodat in corpus Vitriolaceum, cui Aqua hyperic. affusa & ad cochl. i. bis de die propinata manian & capitis affectus curat. Tincturæ Lunæ fiunt cæruleæ à & co, vel à & co quocum fieri solent. Sed sunt omnes tantum superficiales solutiones, beneficio Alkalium reducibles.

C A P. VII.

De Gemmis.

Gemmarum virtus pendet à principio Sulphureo metallico. *Gemma* non colorata constant simplicissima à Sale coagulata. Colorata colorem habent à principio metallico; scil. dum Aqua Salina transit per loca metallica, ex ente primo metallorum liquido ramenta colorata secum coagulat. Unde Gemmæ rutilantes à Sulphure Solis, cæruleæ

æruleæ à Luna, virides à ♀, & fuscæ à Marte, colorem habent.
Gemma crudæ intra corpus nil operantur, excepto Crystallo, quod
ob mollicitem suam omne acidum absorbet & educt. Ridicula est
Gemmarum levigatio super marmore, propter duritatem enim abradunt
similis aliquid de marmore. Tincturæ etiam nullius sunt pretii propter
*arctam illarum compaginem. Externe quidem, *Fajpis* in haemorrhagia*
*barium aut uteri appensus juvat; circulus cum *Sapphîro* ductus circa*
carbunculum, eum excidere facit; imo & circa oculos in variolis &
aliis affectibus conductus: Lapis Nephriticus appensus in calculo mul-
tum prodest. Cæterum vis amuletica & radiativa pendet à Sulphure
metallico.

C A P. VIII.

De Vino, Spiritu Vini, Aceto, & Tartaro.

QUÆ de *Vino* ejusque productis dicemus, ad reliqua vegetabilia,
imprimis liquores vinosos ex fructibus expressos applicari pos-
tunt. *Vinum* ex fermentatione seu concursu acidi & alcali in *musto*
depuratur & exaltatur. *Uva passa* videntur esse mustum concentra-
tum, unde cum succo pyrorum moschatellinorum fit *Vinum antica-*
cheticum, sicut cum succo pomorum. *Borsdorf.* anti-hypochondriacum
egregium. Musta autem quæ concentrata sunt per abstractionem
phlegmatis in usum navigantium, sunt nimis arcte unita, unde nec
in ∇ dissolvi nec in vinum fermentari queunt. Mustum intus as-
sumptum ob particulas heterogeneas confusas nondum cum S. V.
exaltatas, diarrhœas excitat sed non inebriat. *Spiritus Vini* est Oleum
cum Sale vol. fermentando in *Spiritum mutatum*. Ratione partis
Oleosæ acidum in se continet, unde cum *Spiritu* **ci* in offam abit.
Parum aut nihil dat Olei, unde liquet quod S. V. & omnes *Spiritus*
ardentes sint tantum *Olea* fermentando dissoluta, quodque per se
in concreto non existebant, sed mediante fermentatione ex corpore
vinoso fiant. S. V. probe rectificatus est, quando in Terram affusa
gutta in auras evanescit, item quando cum pulvere pyrio accensus
nullum vestigium relinquit. Si abstrahatur à Sale *Tartari* probe cal-
cinato, *Sal phlegma* (si quod sit) retinet & *Spiritum* adhuc puriorum
dimittit; quin & *Spiritus* quædam *Tartari* particulas secum rapit,
unde menstruum fit optimum *Spiritui Vini* longe præferendum. Imo
Spiritus ex facibus *Vini* destillatus, ob partes *Salinas* quas secum
evehit, & ille in medio vini in frigore congelati, vulgari etiam longe
præferuntur. *Vinum* ratione partis *Spirituosæ* *Spiritus* recreat, &
humores acidos in corpore temperat, sicut extra corpus *Spiritus* mi-
nerales dulcificat. Externe putredini, gangrænæ, podagræ, & erysi-
pelati resistit. Ratione partis acidæ *Vinum Stomachicum* est; & in
febribus ardenteribus tutissime propinatur. Animio tamen usu, ejus
acidum cum sanguine ad partes nervosas delatum, arthritidem, con-
tracturas partium, aliosque dolores infert.

Cæterum

Ceterum acidum hoc basis est totius concreti, unde exaltatum fit partem Oleosam, & sit *Acetum*. Spiritus enim in aceto non exhalat sed fugitur. Quo generosius est *Vinum*, eo fortius acetum; unde additis sem. Eruc. Sinap. &c. sit adhuc fortius. *Acetum Destillatum* dat primo phlegma, & non nisi postea Spiritum quia fixatus fuit. Lento autem opus est Δe , ne Spiritus empyreuma contrahat. Addito *eo vel Nitro & Sale gemmæ in destillatione, insigniter exaltatur. Acor aceti plane volatilis est, unde merito præfertur Spiritibus mineralibus. *Acetum Alexipharmacum* est in peste theriacæ anteposendum. Post opii aut purgantium nimiam dosin, in integrum restituit, quin & sanguinem coagulatum egregie resolvit. *Hystericis* autem & *Hypochondriacis* nocet.

Acidum *Vini* faciem rodens, cum particulis solutis Salinis coagulat & partes Terrestres constringit, unde sit *Tartarus*. Fæces enim beneficio fermentationis separatae non sunt in totum Terrestres, sed habent copiosum acidum & alcali; unde ex illis elicetur Sal vol. in forma nivis, *Spiritus item volatilissimus*. *Tartarum* itaque ex acido fæces rodente genitum, in ambitu dolii concrescit, quia ibi vinum magis est acidum, ut patet ex glacie tempore hyberno; & ipsum lignum quernum dolii, subjectum firmum est, ad quod salia concrescere amant. Constat *Tartarus* ex acido & alcali, ita ut præpollear acidum volatile, unde mucum in primis viis incidit, renes abstergit & alvum laxat. Sed purificari debet à partibus Terrestribus quæ à stomacho digeri nequeunt; per solutionem nempe & coagulationem, unde *Cremor* & *Crystalli*. Sufficit autem unica solutio, ne debiliores evadant; & pessimo sit consilio, quod quidam laxativos hosce Crystallos additione aluminis stypticos reddant. Crystalli hi, propter acorem, in affectibus Chronicis non convenient; quapropter fermentantur cum proprio Sale fixo; unde fuit falsi in hypochondriacis, hydrope & Scorbuto multi usus. In æstu autem, & siti cortigendis, & crapula dispellenda, multi quoque usus est *Cremor* seu *Crystalli Tartari* rubicundi.

Tartarus destillatus dat *Spiritum phlegmaticum*, deinde *Oleum fætidum* in quo acidum *Tartari* residet, remanente capite mortuo nigro Sale alcali constante. Sed si *Tartarus* crudus prius fermentetur cum Sale proprio, habetur *Spiritus volatilissimus* ab acido liberrimus, summarum in *Medicina Virium*, quod omne acidum nervos infestans absunit & dulcificat, & tam interne quam externe, in affectibus Chronicis, malo Hypochondriaco, Paresi ex Colica, Hydrope, & Pleuride, partim per Urinam partim per Sudorem commodissime operatur. Imprimis acido à *Vino* orto adversatur, non enim quolibet volatile, sed hoc alcali illi acido specificè contrariatur. *Sal Tartari* cum Calce Viva destill. dat *Spiritum egregium* sed paucum. Cum Alum. crud. vel usq; destil. dat *Spiritum* vol. urinosum, qui cum Camphora basis est *Tinctura Bezoardicæ*.

Post *Spiritum* in destillatione *Tartari*, prodit *Oleum fætidum*, quod est alcali acido pingui concentratum. Hoc super C.C. usq; aliquoties rectificatum sit clarum, & ad gut. illi. in morbis malignis, Colica & *Hystericā* passione potentissime sudorem movet. Externe in Podagra, Calculo & Bubonibus, convenient. Ex Capite mortuo sit *Sal Tartari* fixum

fixum, summum Diureticum & Diaphoreticum, in febribus admodum conducibile, Cosmeticorum princeps, menstruorum vim pro solvendis mineralibus & aliis egregie intendens, & metallis resuscitans. Ex hoc Sale cum acido vol. aceti sic Terra foliata Tartari quæ cum Spiritu & ci optimum est remedium in malo hypochondriaco, affectibus Urinæ, morbisque virginum. Estque n.l aliud quam Tartarus regeneratus, unde elicuntur Spiritus, Oleum, & Sal fixum; idemque Spiritus est in Vino & aceto.

Sublimioris est Chymici Sal Tartari fixum volatilisare. Quidam cum acero, alii cum S. V. alii cum Oleo Tartari fætido, periculum faciunt, sed frustra. Alii cum sere tentant, qui modus multum habet in receſſu. Male autem in cella liquorum cum aere volatilisari concipiatur. Ex Sale Tartari cum S. V. phlegmatico paratur Tinctura quæ aliquas laudes meretur.

C A P. IX.

De Plantis, Floribus, Lignis & Seminibus.

Vegetabilia ante incinerationem nullum habent Sal fixum; si enim, dum exurente Sulphure, acidum & alkali fixantur in cinere. Si arefacta sint in sere, aut putrida, tum evolat Sal vol. acidum & alkali, & minus Sal. fix. obtinetur (in ligno putrido nihil) quam in recentibus. Si Δ nimirum usserit, alkali mercurius exfurgit, si liquefactivo urgeas Δ exuberat alkali, acido abacto.

Plantarum Clases ad Schaderum Dilucidamus recententur. Ex prima, aquosis scildicet & insipidiis, dantur succi insipisciati utilis; sed Aquæ destillatae nil valent, nisi per repetitas digestiones & cohabitationes sapore & odore simplex suum referant. Ex 2da, aquosis acme & acidis, conducunt succi, qui etiam insipisciati dant Sal Escandale qui virus est Tartarus. Harum Aquæ sunt inertes. 3a. Clases, amaræ nempe & inodore, commode decocta, & nodulos alterativos, diureticos, &c. ingrediuntur. Ex harum succi paratur Sal Escandale per coagulationem & insipidationem, quod per lixivium deparatum concrevit in Sal inflammabile. 4ta. Clases seu plantæ acriæ dant Aquas de Sale vol. acri participantæ, quæ alicuius erunt efficacie. Per fermentationem particulæ illarum Salinæ junctæ Oleofis volatilisantur in Spiritum; quia tamen, Salia magis volatilia forsitan in fermentatione (quæ odorem prægrandem spirat) evolarent, sunt qui dictas herbas primo destillando, destillatum deinceps novis herbis abstrahendo, & reliqua species fermentando egregium acquirant Spiritum. Clases 5ta. odoratæ nempe & aromaticæ, destillatae dant Aquas cum Oleo supernatante & Sale fix. In cap. mort. Paratur ex his Spiritus per fermentationem, sed præstat Oleum elicere, sic enim virtus plantæ minus est alterata.

Flores sunt vel *Inodori*, quorum ∇ est iners, siccus vero insipissatus non semper reiiciendus; vel *Odorati* superficie tenuis, ex quibus parum vel nihil Olei per destil. acquiritur; vel *Odorati & Aromatici*, ejusdem cum plantis aromaticis virtutis.

Ligna per destil. dant Spiritum ex acido & vol. ardente compositum; adjectis enim Coralliis aliisque Corporibus, acidum detinetur & praedit Spiritus instar S. V. Post Spiritum succedit Oleum. *Fuligo* itaque est Spiritus ex acido vol. & Sal. vol. urinoso compositus; datque eadem producta quæ *Ligna*.

Semina quæ sapore & odore excedunt, ut *Carminativa*, constant Sal; vol. Oleoso, quod interdum per vesicam destillando elicetur. Illa quæ sapore maxime excedunt, ut *antiscorbutica*, gaudent Sal. vol. acri cum paucō acido & fermentando Spiritum exhibent, alias nulla dant præparata. Semina temperata gaudent mucilagine nunc ∇ sa, ut in sem; 4. frig. nunc Oleosa ut in sem. Lin. Ex his exprimitur Oleum. & beneficio fermentationis elicetur Spiritus ardens inflammabilis, insigne inebriativus.

Panis præparatio legitima consistit in fermentatione. Adiecto enim fermento acido vol. partes Salinæ & Sulphureæ extricantur & volatilisantur; & dum Cibano massa tortetur, pars volatilisatorum Saliūm avolat in Spiritum suavissimi odoris, qui colligi potest, & quibusvis perlerum ∇ in Virtute confortativa præferendus. Pars vero altera Salium nondum perfecte volatilisata, impedito fermentationis per excitationem motu, à reliquis particulis implicata detinetur, facile tamen Vulcano in Spiritum subacidum vol. per Retortam separanda.

C A P. X.

De Animalibus Perfectis & Imperfectis.

Animalia perfecta in generè constant Sal. vol. sed Oleoso, quod in suo vigore est salsum ex acido & alkali vol. constans, ita t. me q. ut prædominetur Urinolum. Apparet hoc in excrementis. Animalia eorumque partes in Δ e dant. 1. Phlegma, quod Spirituosum esse indicant striæ. 2. Sal vol. copiosum, quod figura sua non tardò refert concretum. Salia hæc in Sylvæstribus, Maribus, & non Gastratis acriora sunt quam in Domesticis, Fæminis, & Castratis. 3. Oleum vel Sal v. 1. ab acido pingui concentratum, quod cum proprio Sale vol. junctum, abicit in saponem, in signum conjunctionis mutuæ acidi & alkali. 4. Caput mortuum nigrum, sine Sale fixo, quia in corpore animali omnia per fermentationem & continuam aëris inspirationem fuerant volatilisata. Si quid reperiatur est saltum Sal esculentum quod non potuit superari à fermento ventriculi; destillatum enim dat Spiritum Spiritui Salis simillimum.

Insecta constant Sale vol. non Oleoso, sed Nitroso, maxime diuretico & penetrantiori. Partes animalium molles, Secundina puta, Cere-

brum; immo & Lumbric. Terrestres, sub Δ examine in liquorem spirituositatis transiunt.

Phlegmata ex animali regno plerumque cum proprio Sale vol. unita usurpantur, & dicuntur Spiritus Essentia. Salia Volatilia cum sint de natura Alkalium, omne acidum præternaturale corrigunt, & per sudorem egregie emittunt. Olea sudorem etiam movent, tumores duros resolvunt & artus illividendo roborant; si rectificentur super Cap. mort. odor insuavis emendabitur. Caput mortuum corpus est vacuum & fitibundum, adeoque omne acidum & humidum avide absorbet.

Finis Pyrotechniae Rationalis.

Schroderus

Schroderus Dilucidatus:

SEU

Commentarius in Job. Schroderi Pharmacopeiam Medico-Chymicam.

SECT. I.

De PHITTOLOGIA.

Seu Regno Vegetabili.

CLAS. I.

De Alterantibus primariis, quæ sunt Plantæ earumque membra.

Absolvitur universa Materia Medica tribus communiter regnis, Minerali nempe, Vegetabili & Animali. Nos à vegetabili, quod omnium facilius sic, initium faciemus. Vegetabilium facultates plerumque à qualitatibus primis, caliditate, frigiditate, &c. ut & aliis occultis determinantur; sed minus recte; hæ enim prorsus imaginariæ sunt. Rectius igitur virtutes vegetabilium determinandæ sunt à mistura materiali seu textura minutissimorum particularum, inter quas primatum obtinent subtiliores & volatiliores, salinæ & oleosæ; his enim per destillationem exhaustis, quod reliquum est *lyggeia* carer. Prout autem variat hæc textura materialis, ita & variant vegetabilium vires; hinc longe alia virtus sapientia est in foliis, alia vero in radice unius ejusdemque plantæ. Conveniunt autem in genere radices & ligna cum suis corticibus, & vim suam debent sали acido volatili: Dant enim in vase clauso Spiritum acidum volatilem, & Oleum penetrans. Quod si vero igne aperto comburantur, Spiritum & Oleum sub forma flammæ evolantia condensantur in fuliginem, Sale volatili Oleoso repletam. Dant etiam mediante S. V. essentias resinosas, quarum Caput mortuum destillando suggerit adhuc Spiritum acidum, sed nullum Oleum; adeo ut talia Olca destillata nil aliud sint, quam resinæ vi ignis in Oleosum cor-

pus colliqueret. Omnia hujusmodi producta copiosiora longe habentur ex corticibus, ut pote magis resinosis, quam ipsis lignis. Post ligna considerentur plantæ, quæ ratione texturæ materialis commodè sub quintuplici classe veniunt. Prima est illarum quæ sere sunt insipida, & succo & phlegmate abundant, quales sunt *laetula*, &c. Harum Essentia, ratione alcali temperati, h̄ in aceto solutum teneat. Secunda est earum quæ habent saporem acidulum absque odore, & Sal essentiale tartareum in succo concentratum, talis est *acerosa*. Tertia est earum quæ habent saporem amarum sine odore, adeoque in suo concreto constant Sale Nitroso Tartareo, unde vis diuretica; tales sunt *fumaria*, *lupulus*, &c. Quarta est earum quæ saporem habent acrem, & Sale volatili acri abundant, ut *nasturtium*, *cochlearia*, &c. à quibus per fermentationem Spiritus egregii habentur. Quinta est earum quæ habent odorem fortem & penetrantem, quarum vis in Sale volatili Oleoso later, ut in Aromaticis. Post herbas sequuntur flores sub triplici classe contenti. Prima est eorum qui sunt inodori, in quibus later alcali seu Sal volatile blandum. Secunda est eorum qui odorem habent suavem sed superficialem, quorum vis in parte Mercuriali volatili consistit, & parum vel nihil Oleosi ex illis elicetur. Tertia est eorum qui habent odorem fortem & aromaticum, quorum vis fundata est in Sale volatili & Oleo. Flores sequuntur Fructus, suntque vel succulenti dulces, vel acido dulces, vel acidi. Ultimo occurunt semina & subdividuntur, 1. In ea quæ mucilagine aquæ turgent, ut sem. *Cydon*; 2. Ea quæ continent Oleum aquosum, ut sem. *papav*. 3. In ea quæ sunt acria, ut sem. *Sinapi*. Et 4. in ea quæ habent odorem suavem & saporem gratum, quorum vis in Oleo volatili, V. G. sem. *Anisi*.

Accedimus nunc ad ipsas plantas secundum Autoris nostri Methodum.

Abies resinâ balsamica turget (adeoque perpetua fronde viser) & in recessu habet acidum volatile; unde ex Conis recentibus cum aqua destillatis prodit etiam Oleum subtile instar Olei terebinthinae. Ratione hujus Olei balsamici, alterat acrimoniam Salis Scorbutici, & per sudorem auspicio illud eliminat; adeo ut in Scorbuto, presertim cum membra externa arthritide vel paralyssi vel contractura afficit, Decoctum Summitum multum decanteatur. Præcipue in usu sunt Coni juniores & cortex. Coni in fine Martii & initio Aprilis collecti, vel solitarii vel cum aliis signis decocti, Scorbutum tollunt, lympham corrigunt, genus nervosum restituunt, & potenter sudorem Movent, bibendo mane & ante pastum iiiii, vel iv. Inspissatur etiam decoctum strobilorum ad consistentiam mellis, cui affusus Spiritus proprius essentiam extrahit. Elicitur autem Spiritus coquendo strobilos in aqua donec omnis sapor sit elicitus, deinde Cerevisiam recentem pro fermentatione addendo, & tandem destillando. Sic habetur Spiritus qui affusus novis strobilis essentiam extrahit. Externè usurpantur Coni & folia in balneis antiscorbuticis, & pediluvii emmenagogis. Est etiam in usu aqua Cymarum à Cymis contusis (vel illarum succo) cum vino & aqua fermentatis, hinc per M. B. destillatis, reperendo operationem super recentibus strobilis, donec acquiratur aqua, in Scorbuto, Podagra & Arthritide mutui usus. Egregius etiam

etiam est cortex in hujusmodi decoctis; & viscus abietis qui in pulvere à 36. ad 51. exhibetur. Rarum est, sed verum, quod Nuclei pini Masticiati inebrient. Pulvis ex corrosione à vermis in abiete natus intertriginem levat, parti inspersus. In minoribus strobilis reperitur farina flava adspersa, quæ levj igne inflamatur, estque verum Sulphur vegetabile.

Abrotanum mas penetrantem Spirat odorem, Camphoræ ferè Similem, gaudetque Sale volatili non vulgari; ratione cuius in ictero, & febribus chronicis, multum præstat; morbis malignis succurrere, mulierum affectibus chronicis medetur. Decoctum vel essentia Summittatum, egregium est carminativum. Paratur autem essentia cum Spiritu per fermentationem elicito. Coma pulverisata cum Nitro mixta validum est diureticum. Oleum destillatum externe illitum insigne carminativum est. Decoctum foliorum pro lotione Capitis contra Capillorum desfluvium commendatur.

Absinthium ponticum vulgari efficacius est & magis carminativum. Consistit vis absinthii in Sale volatili acri admodum Oleoso, ratione cuius bilinei mifrice corrigit, illamque non evacuat sed auget; in cachexia & hydrope multum valet, stomachum corroborat, mucum & cruditates in primis viis Sale suo volatili potenter incidit & abstergit: in affectibus scorbuticis, febribus intermittentibus, colicis torminibus, & mulierum passione hysterica ab esu dulcium orta, mira præstat. In genere vix morbus est chronicus cui non conveniat. Gaudet amaritie adstringente, magis tamen pingui & dulci; Sal enim acre volatili Oleositate dulcificatur adeo ut vim habeat anodynæ, & in vigiliis senum à cruditate ortis multum conferat. Lumbricos enecat & eliminat, sive interne, sive externe inunctione Olei. Ratione Salis Salsi & quodammodo nitrofi, succum nutritum corporis asperum reddit & ablumit, unde emaciatis & in re veneræ impotentibus prohibetur ejus usus. Oculis etiam officit. Inter Absinthii præparata primo occurrit Spiritus, qui optime per fermentationem paratur. Quin & per putrefactionem moderatam & destillationem igne aperto per rectoram terram amplam acquiritur copiosus liquor, qui per alembicum igne Arenæ rectificatus evadit in Spiritum urinosum aurei coloris, Sal volatile urinosum in recessu habens, in quo crassis hujus plantæ consistit. Febricitantibus maxime commendatur vinum Absinthites ex fermentatione cum musto paratum. Essentia Absinthii parata cum Spiritu proprio plantæ siccaæ affuso & super succo Absinthii inspissato denuo rectificato, egregia est in affectibus Stomachij. Oleum Absinthii ab aqua separatum & aliquoties in cucurbita vitrea rectificatum, in fundo relinquit substantiam spissam, quæ leniter per Cineres destillata dat Sal volatile in ipsius Absinthii forma, quod aucto igne in liquorem resolvitur. Paratur ex absinthio Sal fixum duplex, nunc alcalisatum, nunc salsum, prout scilicet in calcinatione diversus ignis gradus adhibetur. Salsum autem destillando acidum suggerit Spiritum. Sunt qui dieunt Sal fixum Absinthii cum p. ii. Olei proprii per tensem digestum, sublimare Sal volatile, quod in febribus intermittentibus mira præstat.

Acacia vera, est succus insipissatus ex planta Ægyptiaca, qui sanguinis profluvia inhibet & podagram avertit; verum cum apud nos sit cara & rara, ejus loco sumitur *Acacia Germanica* cuius flores & fructus sunt in usu: flores vel blande ebulliti, vel infusi recentes in sero lactis pro scorbuticis, vel vino pro Istericis, Hydropticis, &c. vel denique in lacte ipso, blande laxant & seri acredinem emendant. Syrupus & conserva ex floribus etiam laxant: flores autem exsiccati, uti & Syrupus *verus*, vim purgandi amittunt. Rob *Acacia* adstringit valide, sed externe plerumque usurpat. Fructus *Acacie*, praesertim immaturi, eleganter astringunt. Maturi autem recenti vino vel Cerevisie infusi potum dant egregium in Dysenteriis & Hæmorrhagiis pueri. Fructus exsiccati ac pulverisati vino infusi sunt egregium diureticum. Succus prunorum *Sylvestrium* immaturorum in M. B. de-phlegmatus acetum suggerit admodum forte.

Acerosa nomen obtinet à blanda sua & volatili (*non fixa*) aciditate: sed participat interea de Alcali, unde succus recens (qui vino rubro est simillimus) solutionem Saturni in aceto præcipiat. Hæc planta est Stomacho amica, acido suo compescit bilis acrimoniam, nimiamque fluiditatem, indeque facilem ebullitionem febrilem. Unde ejus decocta loco Juleporum in febribus propinatur. Plantis Scorbuticis acrioribus juncta illarum acrimoniam temperant, & effervescentiam Salis volatilis Oleosi in corpore in Phlogosibus vagis coercent. Quod dixi de planta, valet de semine. Inter præparata est conserva *Acetosa* in predictis casibus egregia. Paratur etiam cum succo acerosa extractum martis egregium, vegetabilium enim succi aptiores sunt pro parandis ex marte remediis, quam Spiritus minerales nimis acidi.

Acetosella folia terra cordis figuram habent, unde inter plantas cardiacas referuntur. Sed omnis signatura est fallax: hæc enim ab acerosa non differt nisi quod magis sit anti-scorbutica.

Acorus verus, calamus aromaticus officinarum dictus, est planta arundinacea, cuius folia Sale volatili aromatico egregie turgent; habetur pro optimo anti-scorbutico. Radix est insigniter aromatica; Suavi Oleo & Sale volatili acri gaudet, ac proinde in coctione vitata, in affectibus quoque uterinis, dolore colico, passione hysterica, in morbis denique Chronicis, convenire dicitur. Quod autem est acerior eo melior; quia exsiccata acrimoniam perdit & Salis sui volatilis jaéturam facit. Radix condita tanquam Stomachica commendatur: Oleum destillatum carminativum & anodynnum putatur. Electuarium de acoro Stomacho convenit.

Acori adulterini radix tantum est in usu, vi adstrictoria & stiptica commendata, unde succus expressus in diarrhaëis, dysenteriis & hæmorrhagiis laudatur. *Langius* ex hoc nectar sum adstringens præparavit, ipsi in vomitu cruento familiare. A quibusdam tanquam certum amuletum, contra Dysenteriam, Catarrhos, aliosque certos morbos statuitur.

Adianthum ingreditur vulgo decocta aperientia in affectibus pectoris venum & aliis morbis chronicis. *Adianthum aureum* rari usus est, nisi quod in morbis ab incarnatione ortis laudetur, & externè, uti omnes herbae capillares, in calvitie proficit. Notari meretur quod *Capillus* quamvis

quamvis ad aspectum sit planta arida, tamen illius & i. expressa sere tandem succi fundat.

Agallochum lignum est resinosum acidum, cuius succus recens venenosus est, aridum tamen suavem afflat odorem & resinam dat balsamicam maxime cordialem quæ in Stomachi affectibus à cruditate ortis multum prodest; Memoriam senum juvat & interne, & externe admodum naribus. Fumus ac odor ligni incensi naribus attractus passionem hysterica avertit. Fit cum Spiritu vini extractum & essentia *Agallochi* pro Epilepsia.

Agnus castus semen subministrat quod in pulvere vel emulsionibus, specifica sua virtute in substantia Oleosa fundata, genituræ acrimoniam indeque ortam libidinem gonorrhæam & fluorem album extinguit. Paratur inde *Essentia Castitatis* D. Michaelis.

Agrimonia nobilissimum est Hepaticum & Vulnerarium, speciatim in vulneribus & ulceribus renum, & inde dependente mictu cruento; imo ad quascunque viscerum exulcerationes, imprimis hepatitis, extenditur. Usurpatur in vino decocta, vel sola, vel cum comis Hyperici; vel denique sub forma essentiaz. Externè succus recens ulceribus commode adhibetur. Ingreditur hæc planta balnea pro mictu cruento; quin & contusa & in vino cocta cataplasma fit pro inflammatione scroti & testium egregium.

Alcea vulgaris est emollientis altheæ cognatum; *Syriaca* & *Vesicaria*, raritatis gratia in hortis coluntur.

Alchimilla inter Vulneraria eminet. Omnia autem vulneraria constant Sale alcali volatili, temperato ab acido, blande diuretico; hinc illorum succi solutiones ab acido factas præcipitan, & ratione saporis subadstringentis lac facile coagulant. Cum vulneraria non sint usque adeo volatilia, melius in decoctis, quam essentiaz exhibentur. Convenient autem Alchimilla in ulceribus, tam externe, decoctum injiciendo, vel succum cum unguentis miscendo: quam interne in potionibus vulnerariis quæ dysenterias, rupturas, &c. tollunt, & acidum in Stomacho imbibunt, illudque per urinam eliminant: temperato enim hoc acido Stomachi, impeditur fluxus acidus in vulnera. Itali vaporem decocti mammis & genitalibus, pro virginum Sophisticatione, submittunt; sed magis adstringeret si immediate applicetur.

Bacca Alkekengi sunt ex Solanorum genere & quodammodo anodynez; gaudentque Sale essentiali vere nitroso, indeque vi insiguntur Diuretica & Nephritica; unde in omnibus affectibus nephriticis & in Ictero maxime convenientiunt; & speciatim conducunt in sanguine coagulato, quem per urinam vel sudorem eliminoant. Exhibitetur succus expressus vel solus vel cum vino, vel paratur inde essentia cum Spiritu proprio per fermentationem elicito, quæ addito opio fit anodynæ & ipsis trochiscis de Alkekengi efficacior in ulceribus renum, ardore & suppressione Urinæ, &c. Conducit etiam infusum baccarum, tam succulentarum quam siccarum, in vino; uti & decoctum cum radice liquiritaz.

Alliaria congener est allio, & iisdem viribus gaudet. *Allium* itaque gaudet Sale volatili acri insigniter penetrante & minus Sulphureo, cuius intuicu inter exsiccantia & calida refertur. Hinc capita aliquoë

allii vesperi in vino adhibita, cruditates Stomachi corrigit & aperitum conciliant. Allium flatibus ab acido ortis utri & colicis affectibus hystericsque, ratione scrimonie suz salina, optime medetur, adeoque vel externe umbilico illitum, vel interne cum vino seu Oleo olivarum calido, Vergobus quibusunque, imprimis pericardii, resistit. Urinam egregie ritet, idque tam interne in Aqua vitæ Juniperina, quam externe instar cataplasmatis pubi admotum; unde hydropicis commendatur, estque egregium præservativum & Curativum calculi; Coagulum eum calculi dependet ab acido in Stomacho orto, quod allium discutit. Capita ejus cum aceto per sudorem à peste & febribus malignis, cum vino à benignis, liberant. Contra morsus viperarum interne & externe commendatur. Destillatur etiam ex alio aqua contra venena, quæ cum novis capitibus blando solis calore per 3. vel 4. hebdomades digeritur. Applicatur denique allium cum stercore humano locis dolorificis ab incantatione cunctis.

Alfine contusa & applicata mammis lactis provenientem coereat. Decoctum ejus pro lotione manuum scabiem pellit. Ipsa planta in aceto macerata cicatrici sanati vulneris imposita, eandem aperit & crenatam facit, teste Smuckio.

Althea malva virtute bis superat, unde *Bis malva* vocatur. Inter Emollientes & Maturantes primatum obtinet. Consistit ejus vis in mucilagine Aquea temperatissima, ratione cujus acrimonię humorum mitigat, in Dysuria, Stranguria, Ardore Urinæ, asperitate faecium, raucedine, tussi secca, &c. Extrahitur mucilago in levī maceratione vel ebullitione. Ad Laxandas Calculi vias minime conyenit, operatur enim (sicut *Omnia Emollientia*) acidum temperando, & in falsum tertium convertendo, unde calculus ac Clysmata & Cataplasmatum Anodyna semper ingreditur. Externe ejus Unguentum cum Camphora dolorem lenit, & in suppressione Urinæ cum Oleo scorpionum illitum præsentissimum est Remedium.

Alysson Galeni Essentiam dat in Hydrophobia decantatam. Est planta Hispanica.

Amara Dulcis, ut arbitror, cum usu Solani extero in Cancris conspirat.

Ammi semen est Carminativum, cuius 3i. alternis diebus cum Vino propinata feminarum fæcunditatem promovet. Quo die haustis tamina, cum viro non concumbat. Hujc semini substitutus Cuminum, cui simillimum,

Amygdala dulces constant Oleo temperatissimo, quasi Aquoso, quod nutritivum est, emaciatis conducens, & acrimonię Urinæ omniumque humorum optime mitigat. In Pleuriticis Oleum liui quandoque substituitur. Remanentia Olei expressi redigitur in Panem insigniter Nutritiorem. Emulsiones Anodyoz & Nutrientes ex amygdalis parantur.

Amygdala Amara vim habent Nitrosam Diureticam. Oleum redunt Carminativum, & Laxativum, quodque tussim levat & sputum promovet;

Anacardium ratione acrimoniz volatilis febres excitantis in Desuetudinem abiit.

Anagallis Phæniceo flore, in forma Decohti, vel Essentiaz (additis Hyperici floribus) in mania & deliriis Spiritus egregie ficit: Externe dolorem ulcerum lenit, eademque abstergit.

Anagallis Aquatica habet alcali blandum urinosum quod acidum scorbuticum temperat. Quædam enim Antiscorbutica sunt acria volatilia, ut nasturtium, &c. quæ non semper convenient, propter effervescentiam & Phlogoses quas excitant; quædam autem magis temperata sunt, quæ illis commixta acrimoniam mitigant. Talis est Anagallis. Usurpatur interne Decoctum vel succus expressus, cum sero Caprino, & externe contra Scorbuticorum tumores ulcera & maculas, & hæmorrhagias genitalium post partum.

Anethum in recessu habet Sal vol. Oleolum temperatum; unde folia & flores acidum flatulentum, tam comesta quam clysteribus incocta, destruunt: Quin & Urinam & menses promovent, fiunt etiam exinde Cataplasma & Pediluvia Anodyna. Semen lac auget. Oleum temporibus Ilicitum Cephalalgiam & Vigilias abigit, modo recens sit; yetus autem somnum non inducit.

Angelica Sylvestris est optima, sed *Aquatica* nil valet. Habet in recessu, tanquam Erasos fundamentum, Sal vol. Oleosum temperatum, quod ex sapore & odore acri dignoscitur, & aromaticum insignitur; ratione cuius Carminatiya est, Alexipharmacæ, Sudorifera & simul Diuretica; affectus hystericos, & dolores post partum respicit; partum promoveret. flatibus & colicis restitit; menstrua suppressa restituit, & nimia ficit. Radices acero infusa cum Camphora egregium sunt pestis præservativum. In Oleo destillato rotæ ejus crasis later; quod additur Clysteribus Anticolicis, & Scrobiculo cordis pro inflatione Stomachi inungitur. Ex Extracto Angelicæ fiunt Pill. Sudoriferæ.

Ansum Aromaticum est. Semen mala ex deficiente Stomachii digestione ortunda corrigit. Unde commendatur in insomniis turbulentis & incubo, quæ venetculo & intestinis sœpe ortum debent. Oleum destillatum Peccoris affectibus specialissime convenit, præsertim si cum floribus Antimonij fixis digeratur. Semen lac auget & corrigit, acidum coagulans in matrum mammis & infantum Stomachis corrigendo; unde infantibus si. seminis cum pulte commode propinatur. Oculis Cancrorum Admistum Intantum tormina & flatus egregie compescit. Omnibus ejus præparatis præferenda sunt Oleum destill. & Spiritus. Externe Oleum in Contusionibus partium nervosarum & infantum casibus, modo mature illinatur, multum conducit. Estque Odoriferum penetrantissimum. Fit etiam ex hoc Oleo, cum corpore pro balsamo, balsamus umbilico illinendus contra tormina.

Anserina creditur de Sale alcali Nitroso participare, unde Urinam pellere dicitur. Succus ejus seu Decoctum egregium sunt Nephriticum, & crebrius hausta Isterum pellunt. In Paroxysmo febrili planta cum Sale & Aceto subacta Planis Pedum applicatur; sed interne non adeo tuto adhibetur quia paroxysmus exinde prolongatur.

Antibora antidotum est *Thora*, quæ venenosa est; unde & reliquis venenis repellendis convenit.

Antirrhinum ad Incantationem commendatur.

Apium est Diureticum, unde ejus Radix in morbis chronicis commendatissima est. Decoctum Apii Palustris cum Coriand. in Aceto & ▽ menth. Mammis commode applicatur in Lumbis Redundentia; Semen, Menses & Urinam ciet.

Aquilegia semen inter expulsiva primatum obtinet; unde mediante diaphoresi in variolis & morbillis conduce. Cum semine nasturtii & ▽ parantur exinde Emulsiones quæ in principio effervescentiam febrilem compescunt; alias Icterum, maculas scorbuticas & achores Infantum egregie pellunt. Syrupus etiam & Tinctura ex floribus Aquilegia insufsis valer contra febres petechiales. Paratur etiam ex floribus Unguentum quo utimur cum Spiritu Nitri dulci in Scorbuto oris.

Aristolochia sapor acris aroma occultum innuit; Menses, partum, secundinas & Lochia promove, in Epilepsia per consensum uteri convenit. Est etiam Vulneraria, tum interne ulcera pulmonum & mucum pectoris detergendo, tum externe in Linimentis.

Armoracia vis consistit in Sale vol. admodum acri; ratione cuius radix Vino infusa mucum Pectoris, Stomachi & intestinorum abstergit, appetitum feliciter conciliat, & Urinam potenter movere: Infusa autem in lacte contra Scorbutum & Paralysin Scorbuticam valet. Succus expressus ad 3ii. calculum optime pellit. Infusum rad. in Spirits formic. ariduras partium externe corrigit. Hodie ejus loco *Raphanus Marinus* Usurpatur, qui easdem possider vires. Radix *Armoracia* in Vino infusa, & cum foliis nasturtii contusa & subacta, & Colatura hausta, per Vomitum & lecessus purgabit.

Artemisia participat de Sale vol. & Sulphure fixo; rubra tamen alba preferenda, quia constat Sulphure paulo fixiori: Decoctum Herbae & Radicis dolores post partum lenit, menses & Lochia pellit, & in omnibus affectibus uterinis convenit. Ad Radicem *Artemisia* reperiuntur Carbones, qui in Epilepsia revera juvant; suntque nihil aliud quam Radices annosæ demortuæ.

Arum haber Sal vol. acerrimum & penetransissimum; unde in Asthmate pituitam viscida in Bronchiis incidit. Stomachum roborat, acidum ejus plicis adhærentem incidendo; febres Quartanas & Scorbutum pellit. Si infundatur Radix vel folia in Acero, figuratur ejus acrimonia, & tertium evadit Sal diureticum, in casu ab alto commendatum. Radix etiam sicca recenti multo debilior est. Fæcula nil valet.

Asparagus Diureticum Nitrosum est. Urinam fætidam reddit, unde putrescendo resoluta ejus Salia in calculum abeunt; adeoque calculum non pellit sed generat. Radix inter Aperientes refertur quæ Sale suo vol. bilis acuunt, pituitam & austern Stomachi corrigit, adeoque in morbis Chronicis commendantur.

Atriplices Sale blando Nitroso turgent, unde refrigerant, & feces induratas emolliunt. Externe Glysmata & Cacaplasmata Emollientia & Anodynæ ingrediuntur.

Avena usurpatur in Jusculis pro nutritione, & temperandis succis acribus, in asperitate saucium, &c. Sacculus Avenaceus contra

contra tortura abdominis usurpatur; sed Cura dependet ex solo calore.

Aurantia Mala acida ejusdem cum Citro usus sunt, dulcia in Scorbuto & Melancholia usurpantur. Cortices habent Sal vol. acre facile inflammabile, cuius intuitu Colicos flatus, passionem Hystericam & Stranguriam respiciunt, vel in forma Pulveris, vel Olei, quod egregium est sudoriferum & simul Carminans; quodque Dysuriam (acidum primatum visum corrigendo) tollit; Et Umbilico illum stranguriaz medetur. Flores gaudent Sale Mercuriali, hinc per se destillari nequeunt in Oleum, sed cum Baccis Bean; cum Vino destillati reddunt √ in passione Hystrica egregiam; sit & Essentia aurea ex floribus, moschum odore referens & egregie confortativa.

Auricula Maris non solum Adstringit, sed etiam Vulneraria est, tam interne, quam externe. Item prodest in calculo, & infantibus exhibetur pro Hernia.

B.

BARDANÆ radix in Pulvere vel Decotto congrumatum sanguinem resolvit; & egregium est diureticum praesertim in Arthritide: In Lue venerea convenit, sudorem expectando. Semen est Diureticum & commendatur Phthisicis. Oleum ex rad. siccata calcum promovet. Externe Folia succulenta contusa, & singulis 12 horis mutata, hydropicos tumores & arthriticos dolores certe levant.

Bardana minoris Radix Decocita Cappillos promovet, & colore flavotincta.

Basilicum Aroma est efficax, & Cephalicum mirum, odore tenus in senibus. Semen sternutatorium est optimum.

Bellidis tenella folia magni usus sunt in Vulnerariis. Flores sunt diuretici in hydrope; in pleurite à frigore post calorem hausto, sanguinem congrumatum dissolvunt. Succus foliorum tenellorum recens Asthmaticis subvenit. Tinctura cum Phlegmate Vitrioli ad gut. 50. in febribus ardentibus, egregia est. Conserva Bellidis Albæ in fluore albo juvat.

Berberis gaudet acido blando nonnihil adstritorio; unde in febribus tam benignis quam malignis, diarrhaeis, & imprimis Dysenteriis cum febribus junctis, egregie convenit.

Beta gaudet Sale Nitrolo, unde alvum laxat, intestina blande adstringit. Succus recens Errhinum est.

Betonica Vulneraria est. Succus recens ad Consistentiam mellis codus egregie convenit in Vulneribus & Contusionibus, specialissime Capitis. Recens *Betonica narcotica* est, unde dolorofis Vulneribus multum prodest; immo quandoque hortulanos evelentes inebriat. Diureticum insuper est, ut omnia Vulneraria. Imprimis autem in omnibus Capitis Affectibus commendatur. Ejus Decoccum post partum difficilem, quod Izsum est in utero restituit, & Lochia promover.

Betula Cortex tenellus inter duas patinas super carbonibus coercitus, Liquorem Oleosum exsudat, in gravi auditu & tinnitus aurium, cum bombace

bombace guttatum usurpatum. Per incisionem arboris verno tempore acquiritur succus seu ∇ , quæ in Scorbuto, Nephritide, Calculo, Podagra, Ictero, & omnibus affectibus Chronicis Tartareis, singulare est remedium tam Præservativum quam Curativum. In Arthritide Scorbutica paratur ex odem balneum injecto insimil formicarum acervo. In Scabie & Melancholia M. S. purificat, Phthisi etiam subvenit; Et certe multum habet in recessu. Serverur autem in Vasis & Lagenis probe clausis Sulphuratis in cella; aut fermentetur leniter cum Aqua appropriata aromatica, & tunc duitius servari posset.

Bistorta Radix adstringit, speciatim in hemorrhagiis uterinis. Decoctum rad. merito ∇ præfertur; estque Alexipharmacum sudorem movens & congrumata dissolvens.

Borago & *Buglossa* ejusdem sunt naturæ, unde coniunctim tractanda. Temperatissimæ autem sunt Plantæ, & inter Cordialia referuntur. ∇ Buglossi ophthalmica est: Arbitror inde per deliquium parari posse liquorem aliis non inferiorem. Acidum Hypochondriacum non nihil temperant, sed non curant. Pro quo scopo usurpatur Syrupus cum Croco. Conserva ex floribus & ∇ Cinnam Borraginata iisdem malis succurrunt.

Botrys (utut ab authore neglecta) incosta optimum est remedium in *Orthonae*. Habetur & ∇ Botr. Destillata quæ in inflammatione hypochondriorum infantum usurpatur.

Banca Ursina Emollit; unde Glycymata & Cataplasmata Emollientia ingreditur.

Brassica gaudet Sale vol. temperato, & Nitrosa substantia quæ urinam moveret, & alvum Laxat. Laudatur Syrupus in raucedine post diuinam loquaciam. Unde & Decoctum cum Passulis Concionatoribus est in usu. Externe folia vesicas à vesicatoriis elevatas, & fontanellas apertas servant; mundificant etiam & consolidant ulcera. Nec non in Pleuricide abscessus tam resolvunt quam suppurant.

Bursa Pastoris abundat succo Glutinoso adstringente, in sputo & mictu cruento usitato. Externe contusa vulneris recentis sanguinem fissit. Imminente Paroxysmo febris intermittentis cum Aceto carpis manuum adhibetur.

Buxi Lignum Sulphure gaudet narcotico; unde Oleum destillatum quoscunque dolores, in specie Odontalgiam & Epilepsiam levat. Decoctum in Lue Venerea, Scabie, &c. potenter sudorem & urinam moveret, & Corpus exsiccat, quo ipso & merito præfertur Ligno Guaiac. Proper vim narcoticam laudantur dentiscalpia ex hoc ligno.

C.

Calamus Aromaticus apud nos non habetur genuinus, cui nos Acorum verum substituimus.

Calamintha, Vid. *Mentha*.

Calcarippa adstringit, urinam & partum promovet: Destillatur ex eadem & Cyano ∇ ophthalmica lympham acrem temperans. Conserva florum cum Spiritu Salis acidulata contra retentionem Urinæ commendatur.

Calendula

Calendula ratione odoris aromatici *Cordialis* est; menses suppressas, parvum & secundinas pellit. Immo iu omnibus *Crocum* imitatur.

Cannabis semen gaudet principio narcoticō Sulphureo, sed immatu & crudo. In Ictero tam in forma Emulsionis, quam in lacte decoctum, remedium est optimum, Gonorrhreas etiam reprimit, & semen imminuit; uti Oleum expreſſum renū regioni illitum. Cum polca decoctum uvulam laxam restituit.

Capparis frutex est Nitrosus & diureticus; flores Sale vel Aceto conditi & Cortex convenienter cum aliis aperientibus in omnibus morbis Chronicis, succos enim primarum viarum corrigunt, & per urinam expellunt. *Cremor Capparum Salitorum* ad 3vi. alvum exat.

Caprifolii Decoctum optimum est Diureticum, in Arthritide conlucens, & in lue & ea ejus surculi Sarsaperillæ substituuntur. Succus ex foliis est Vulnerarius; prodit egregium Balsamum Vulnerarium, ex baccis rubris maturis in fimo equino digestis.

Cardamomum aroma est elegantissimum, ventriculo, præ aliis, conveniens; ad intestinorum flatus & cruditates ab acido oriundas, & vertiginem à ventriculo ortam speciatim Laudatur. Memoriam confortat. Destillatum paucum sed elegans dat Oleum.

Cardiaca præcipue convenit suffocationi hypochondriacæ infan-
tum.

Cardui Benedicti folia cocta in febris malignis, intermittentibus post vomitum, sudorem movendo conducunt; sanguinera etiam gru-
mosum per Urinam expellunt. Semen in Convulsionibus & Pleuride
asurparur, expectando sudorem.

Carduus Marie in usu Anti-pleutitico priori non cedit. Semen ejus in Pulvere contra morbum canis rabidi laudatur.

Carlina Radix inter Alexipharmacæ refertur.

Cari semen speciale *Carminans* est, & Anticolicum. Oleum destil-
lo iisdem affectibus & Cardialgia conduit, Urinam item promovet,
tamque suavis odoris reddit; alias & *Tragæas* post pastum sumendas
ingreditur.

Caryophylli hortenses rubri cæteris præferuntur. Vis horum con-
sistit in parte vol. & iali, unde amici sunt Capiti, in Apoplexiis,
Epilepsis, &c. speciatim in seculibus. Conserva flor. Tun. ad Apo-
plexiam præcavendam, uti & ∇ destill. contra loquaciam amissam, ad-
hibetur.

Caryophylli Aromatici aroma sunt Oleosum, immisso acu candente
Oleum fundens, modo boni sicut. Stomacho autem conduit, & cru-
ditates acidas expellunt. Oleum Caryph. dest. cum Oleo Camph. con-
tra dolorem dentium valet; contra febrium rigores, sumitur ante pa-
roxysmum interne, vel sterno illinitur. Mulierum affectibus uterios
conducit.

Caryophyllata Radix colligitur antequam in flores ablerit. Cepha-
lica est, & sudorifera; specialiter in affectibus Catarrhalibus lympham corrigit, Stomachum (in forma Vini Medicati) confortat, &
Uterum curat.

Castaneæ crudæ flatosæ & stomacho nocivæ sunt; coctæ vero be-
nigne adstringunt: in asperitate faucium & fluore albo interdum usur-
pantur.

Centaurium

Centaurium Minus amarissimum est & febrisfugum. Decoct. Summir. præmissio vomitu in tertianis Intermittentibus instar omnium est. Billi etiam vitia corrigit, menses cier, & cachexie aduersatur. Clysteribus pro stimulo addictr. Abscessus item & ulcera mundificat. In Aperi- entibus ejus Extractum seu succus inspissatus, & Sal fixum primatum ducunt.

Ceparum vis consistit in Sale vol. acri qiali seu admodum subtili, quod coquendo leviter evanescit; habent & Sulphur quod factorem dat. Sunt insigniter Diureticae, & in febribus malignis quandoque sudorem movent. Succus ex Cepa cava Theriaca repleta & assata in febribus malignis propinatur. In aceto macerata menses acerrime cident. Cataplasma ex cepis & allio cum adipe anserino subactis, inguini vel rebus applicatum, urinæ suppressionem revocat. Tonsillarum inflammations externe curant. Abscessibus malignis Theriaca cum succo Ceparum applicata convenit. Applicantur & mortui canis rabidi; item crudæ cum Sale contusæ in ambustionibus adhibentur; tumores difficulter suppurabiles, tam malignos, quam benignos, acidum debellando, & humores crudos incidendo maturant.

Cerasa acida blando acore appetitum conciliant, in aceto macerata & masticata sitim & æstum febrilem compescunt. Condita, perforata, & vino infus. Croc. metal. crebrius irrorata, & exsiccata, & dehinc in ore masticata Vomitum cident. Nuclei masticati diuretici sunt, & renes purificant. Oleum ex nucleis expressum rarum est, sed contra nephriticos dolores commendatissimum. *Cerasa Dulcia* dant Spiritum volat. aromaticum & suavis odoris, qui in loquela amissa vel Epilepsia linguae admotus vel interne propinatus multum commendatur. Unde inter Cephalica tanquam specificum refertur. Notandum autem Specifica huic vel illi parti non inservire propter sympathiam ullam occultam; sed quia mediante circulatione in universum corpus diffus, mechanica sua conformatioe certis quibusdam partibus se insinuant, ut effectum suum exsequantur.

Cherefolium est temperatum quasi aroma. In vertigine à Stomacho orta præsentaneum est Remedium. In casu ab alto grumosum sanguinem resolvit; est etiam vulneraria & diuretica, unde in ulceribus rerum deprædicatur. Paratur inde *Essentia* contra vertiginem, quæ conductit etiam mulieribus quibus Lac in mammis coagulatum est. Coquitur in Cerevisia vel Jusculis; vel cum pane butyro oblio comeditur. Habet & usum externe in Cataplasmate Diuretico.

Chamædrys & *Chamopitys* affectibus articulorum sunt dicata; sed pa- rum juvant. In Scorbuto etiam & omnibus fere morbis Chronicis frequenter adhibentur. Dicuntur etiam mixtum Cruentum juvare, & febres intermittentes curare.

Chamomilla Romana vis consistit in Sale vol. Oleoso, unde anodynum est, & Carninativum in Colica simile non habens; præsertim ejus Oleum ex flor destill. cærulei coloris, quod tam interne quam ex- terne umbilico illitum mirifice prodest. In doloribus post partum in- terne Oleum & *Essentia* hujus herbae propinantur, & externe sacculus in vino coctus abdomini applicatur. Ira menses & urinam ciet. Externe tumoribus flatulentis felici cum successu adhibetur.

Chelidonium majus amarissimi est saporis. Succus Plantæ recentijs cum Vino Isterum perfecte curat. In febribus maligois pro egregio sudorifero cum Sale & co propinatur. Oculos etiam clarificat, & nubesculas removet; imprimis ∇ ejus destill. Oculi humores restituit. Recens contusum & pedibus applicatum, corundem tumores à morbis Chronicis ortos, tollit. Usurpatur etiam Radix.

Chelidonium minus acre anti-scorbuticum est. Succo ejus tumentes hæmorrhoides illinantur, aut & intro sumatur.

Grana Chermes robort, abortum præcavent, færum robort, memoriam instaurant, & tristitiam seu metum abigunt. In Melancholia Hypochondriaca Confectio Alchermes cum Corallii mista summum solatium adfert. Tinctura ejus cum Camphora in melancholia & morbis cum delirio conjunctis famosa est. *Hartmannus* Extractum Conf. Alchermes cum succo Pomorum Borsdorffianorum commendat in affectibus Hypochondriacis.

Flores Cbeyri & eorum ∇ a usurpantur interne ad Partum, Lochia & Secundinas expellenda; & externe illinitur Oleum abdomini pro sedandis doloribus post partum. In affectibus Capitis non adeo conveniunt, cum minus sint Aromatici.

China Vera nigra textura constat admodum acri, & Volatili aromatica, satisque penetrante. Radix autem nodosa, ad nos allata, est tan-tum *Sylvestris* non *Hortensis*, ideoque magis temperata, vi tamen sudorifera in Decotto Antivenereo maxime poliens. Convenit ejus Decoctum in Scorbuto membra exteriora affligente, Arthritide Vaga Scorbutica, & Paralyse Scorbutica. Radix Chinæ in sero lactis cocta seibus Catarrhosis & Podagricis est admodum proficua. Paratur & inde Essentia.

china Chine seu *Cortex Peruvianus*, si genuinus sit, est Crassus, spissus & albicans, saporis amarissimi, similis radici Gentianæ. Ulsus ejus est in febribus Intermittentibus, quartana præprimis & tertiana tam simplici quam duplicata, præmisso tamen vomitorio. Infunditur scilicet Radix à 3i. ad 3ii. in Vino, & infusum hauritur bihorio ante paroxysmum. Operatur per sudorem, interdum per Vomitum, raro per sedes. Si genuinus sit, post secundam vicem quartanæ cessant: & ab usu ejus purgans adhuc seperaddedum est. Quod si minus Genuinus sit, periculosa & sæpe Lethalis ejus cura est; unde Gentiana nostras commode illi substituitur. Inter ea certum est hunc Corticem operari acidum vitio digestionis primæ contraria, corrigendo, à quo febres Intermittentes oriuntur.

Ciceris semen diureticum est, cuius Decoctum cum Rad. Petrosel. in Jusculo carnis puerperis post parum euporiston est: nitroscit enim sua uterum abstergit, secundinas moveret, & subsistentibus in Virginibus mensibus succurrerit. Lac minime cogit.

Bryanthemum Peruvianum non tuberosum seu flos solis, dat scapum seminum non maturorum, qui incisus ac decoctus copiosum præbet Gummi, quod quidam canquam Vulnerarium singularissimum in formam Emplastri redactum extollunt.

Cichorium in subjectis biliosis multum præstat. Consistit ejus vis in Sale alcali temperato, quo abstergit per urinam, & mitigat in ab-domine phlogosæ & tormina orta ab effervescencia Salis vol. in bile cum

cum acido vitorio digestio[n]is prime; unde infantibus recentis natis, & in chronicis affectibus, cruditates corrigendo convenit. Ex floribus fit elegans ▽ ophthalmica per deliquum, quæ in albugine & alijs oculorum affectibus deterativa egregia est. Paratur inde succus fortis decoctione elicitus, qui Sale essentiali fere nistroso imprægnatur, & in extractum insipissatus Oleofitarem aliqua bilis vitia, calidæ hepatis intemperiei adscripta, egregie corrigit.

Cicuta exulat à medico usu interno ob venenum. Sunt tamen qui scirrhos Lienis & Hepatis per 3l. rad. curare volunt. Externe fit inde enplastrum, quod cum gum. amm. in aceto soluto strumis adhibetur. Quin & ipsam plantam cum ▽ Chærefol. vel succum cum acero, ad lac inhibendum, ut & ad Mammas ex lacte coagulato induratas, immo & tumorem penis ex nimia venere, applicamus.

Cicutaria Palustris est modernorum decantatum antiphthisicum præservative & curative, semen nempe crudum sepius assumptum.

Cinamomum nulli analeptico cedit. Tota ejus vis in Oleo; quod si cum semine cannabino, ut s[ecundu]m fit, destilletur & adultereatur, fit squalidum, inodorum & nigrum. In Syncope nausea aliquique stomachi affectibus præstantissimum est. Convenit etiam ejus aqua non secus ac Oleum ad omnes uteri affectus, partum nempe difficultem, serum roborandum; Menses, Secundinas, & Lochia expellenda. Oleum ex cinamomo copiosissimum habetur, si compages ejus cum phlegmate Vitrioli non nihil reseretur. Verum in destillatione vulgari per excessivum ignem Oleum comburitur; concinnius ergo fit inspergendo frustula Cinamomi modico vini, & postea ex V. B. per retort. destillando. Habet utique *Cinamomum Oleum duplex*, subtile unum phlegmati supernatans, aliud crassum rubicundum (quod *vulgare* est) quod in aqua subsidet. Reddit etiam acidum manifestum, cum cortex sit resinolus. Syrupus qui prostat nil valet. Melior est Tinctura seu essentia cum Saccharo in Syrupum redacta. *Cinamomo* similis est *cortex winteranus*, in scorbuto, malo hypochondriaco & affectibus Stomachi usitatus.

Citrus succum reddit in febribus malignis ardentibus, & in Scorbuto ex aeris inquinamento contracto, egregii usus: gaudet enim acido volatili quod acidum Scorbuti rancidum corrigit. In quem finem habetur & conserva Pulpæ citri. Cortices vero sunt admodum Oleosi volat. & essentiam dant in flatibus egregiam. Habetur & acetum citri pro morbis epidemicis. Fiunt etiam ex seminibus emulsiones in febribus pectoralibus & malignis egregii usus. Fit denique ex toto citro essentia, excipiendo Saccharo suceum Oleosum eorticum, deinde pulpam albam à succo liberam cum aqua fermentando, & postmodum destillando Aquam Spirituosa[m], quæ Stomacho convenientissima est & imprimis his conductit, qui zegros morbis malignis afflitos necessario visitare tenentur.

Citrulli semen diureticum est & ingreditur emulsiones in febribus malignis, dolore nephriticō & ardore renum usuales.

Coecule orientales in pulvere cum butyro illite phthyrias & pediculos fugant.

Cochlearia gaudet Sale volatili acri, ratione cuius in Scorbuto & Morbis chronicis tartareis usitatissima est. In illis tamen, in quibus est acidum acre, phlogosē & alia symptomata excitat; nisi cum lacte vel sero lactis, aut vino, temperetur acrimonia ejus Salsa volatilis. Ejus succus gingivis Scorbuticis prodest. Paratur ex eadem Sal volatilis vel per se destillando, vel fermentando & purrefaciendo. Fit etiam ex *Cochlearia* quæ florere incipit, Oleum de tillatum, quod in Scorbuto plurimum Valet.

Contrayerva usurpatur pro sudore ad 3*l.* in morbis malignis & venenosis.

Consolida media vulneraria est tam internè quam externe. Decoctum ejus in phthisi & aliis exulcerationibus satis est frequens; laxat blandè alvum, contra naturam aliarum consolidarum.

Coralina convenientissimum est remedium contra lumbricos, ad 3*l.*

Coriandrum aromaticum est & *Stomachium egregium*; cruditates enim acidæ & inde natas inflationes præcavet. Acetum cum quo vulgo preparatur ei omnem vim surripit. Fit exinde cum *Saccharo* & *Scammonio* confectione laxativa egregia.

Coryli surculi juniores per descendens destillati Aquam reddunt Spirituosa cum subseqente Oleo, quæ omnia legitime rectificanda sunt. Oleum hoc ad gut. 8. vel 9. in Epilepsis, vermis enecandis, pediculis fugandis, & odontalgia sovienda, multum præstat; & in partu difficili umbilico illitum congruit: est enim anodynum. *Corylus* post centum annos viscum plorat, cui in epilepsia curanda simile remedium vix invenitur.

Costus acris est, Oleosus, adeoque aromaticus. A medicis masticas ab ægrorum contagio maligno præservat. Oleum costinum in paralysi remedium est optimum.

Croci flores gaudent Oleo vol. & admodum Spirituoso; fortiter penetrante: Cujus intuitu vim obtinent inebriantem seu narcoticam; quæ tamen non confundenda est cum ceteris Stupefactiis. Cordiale item insigne est, stimulatque urinam, menses & foecum, Jusculum scilicet ex cerevisia Croco insigenter tincta. In asthmaticis aquæ Dispnæis 3*l.* in vino generoso commode propinatur. In affectibus etiam capitis Spiritus animales reficit. Verum, si dosis ejus nimia sit, malignitate sua Narcotica ebrietatem, delirium ridiculum, quandoque micrum cruentum, & interdum mortem inficit. Externe in agrypnis sacculus Croco repletus capiti suppositus exemplo juvat; caute tamen & non nisi fortioribus adhibendus est. Ventriculo impositus vomitum sistit; veram si justo diuersus detineatur prorsus interimit. Ceterum ipse quoque crocus nodulo inclusus & cum camphora de collo è regione ventriculi suspensus, remedium est melancholicis apprime conveniens. Sic & cum Spiritu vini membra frigore lœsa restituit. Pro essentia croci optimum menstruum est *Aqua Vitæ*, quæ tamen non extrahi, nisi volatilis cum menstruo avolat, sed sub forma essentiæ, quæ in dysenteria interne est elegans, asservarī debet. Præterea convenerit crocus pro concoquendis & matrandis tumoribus, & doloribus fistendis.

Cubeba gaudent Sale volatili acri minus temperato. Memoriz dicata sunt, adeoque somnum conciliant & venetem insimul stimulant; proinde

proinde cavendum est ne nimius eorum usus pro acumine stupiditatem induat. Grana utique cruda mane deglutita in affectibus capitum à Stomacho ortis conducunt.

Cucumeris & Cucurbita semina tantum sunt in usu pro Emulsionibus anti-febrilibus: sunt tamen qui carnem in taleolas dissectam capiti raso in phrenitide applicant.

Cumini semen gaudet Oleo Salino temperato aromatico; convenitque in omnibus cum aniso, excepto quod lac intercipiat; colicam levat, menses stimulat, & in specie pro dolorofis mensibus corrigendis nil praestans. Oleum ejus umbilico illitum tormina infantum eorumque suffocationem tollit; fortiter etiam urinæ odorem afficit interne sumptum, stranguriamque sanat.

Curcuma convenit in omibus affectibus cachecticis & ubi bilis peccat, in Ictero nimirum.

Cuscuta super thymum crescens *Epithymum* dicitur; super hyssopum, *Epibyssopum*. Habentur hæc plantæ pro nitrosis, adeoque pro laxantibus diureticis, quæ & M. S. purificant.

Cyani flores Menses, Urinam & Lochia suaviter promovent. In affectibus oculorum ex variolis ortis liquor inde per deliquium paratus utraque facit paginam.

Cyclaminis radix succum acrem suggesterit qui abdomini illitus in hydrope laxat: Paratur & inde unguentum quod idem præstar. Succus hic durissimos emollit tumores, & in hunc finem emplastra splengetica ingreditur: linteo etiam exceptus & ano blande applicatus Hæmorrhoides levat.

Cynoglossa narcotica est & adstrictoria; modernis autem exoleta.

Cynosbati flores magis odori sunt quam hortenses. Fructus sunt diuretici sive cocti sive conditi, adeoque à calculo præcavere feruntur. Quin & in Soda, remotis lapillis, stamina cum Saccharo conducunt. In spongis reperiantur vermiculi in aceto contundendi, quo illinuntur tempora pro conciliando somno; & interne etiam commendantur in epilepsia, & urinam movent.

Cyperi radix reliquis aromatibus est paulo acrior, & paludosa loca amat, uti omnia plerumque vegetabilia Sale vol. prædita. Ejusdem est usus cum aromatibus.

Cydoniorum vis in Sale acido austero consistit, unde blande astringunt, Stomachum & appetitum, roborant; vomitum nauseam, dysenteriam & diarrhæam curant. In eorum enim succo inspissato Sal ejusmodi crystalinum ad oculum appareat. Externe in Vulneribus Venenatis conducunt. Seminum vis consistit in mucilagine, quæ cum phlegmate Vitrioli parata in æstu & fauci affectibus conduceat; & addita camphora & Saccharo Saturni in Ambustionibus & ardore Hæmorrhoidum egregie juvat.

D.

Datura Indorum narcotica est, adeo ut sint qui ipsi Turcarum opio eandem præferant.

Daucus Creticus in usu est uterino, decoctum autem seminis in Cerevisia egregium est diureticum, & à calculo liberat.

Endivia

E.

Endivia Cichorio temperatior est; quod vide.

Equisetum in vulneribus constringendis commendatur. Item ejus destillata pro vehiculo medicamentorum in nephritide habetur.

Eruca & **Sinapi** habent Sal vol. admodum acre, unde appetitum conciliant & in Scorburo convenient, sive cruda, sive recentia contusa cum vino. Certe in apoplexia melius remedium non datur, præsertim Spiritu exinde cum Calce Viva destillato. Paratur quoque exinde electuarium in his affectibus & venere stimulanda commendatissimum. Cuti cum fermento imposita vesicas excitant; Masticata autem phlegma ex ore elicunt.

Erysimum constat Sale vol. pungente, ratione cuius in faecium raucediae seu tussi chronica a Stomachi muco orta, non inelegans est. Externe planta & semen coacta Scirrhis ad cancrum degeneratus cum melle applicantur.

Eupatorium epaticum est. Fibra radicum in vino decoctæ alvum, urinam & vomitum quandoque movent, teste *Gesnero*.

Euphragla inter ophthalmica tam interna quam externa primatum ducit. Multo infusa vinum dat in hebetudine oculorum conveniens.

F.

Fabarum stipites mediante calcinatione Sal reddunt valde diureticum. Externe farina in contusione & inflammatione partium glandulosarum, præprimis testium, cum aceto & Lythargyro multum prodest. In tumore etiam mammarum farina haec non incongrua est. **V** florum cosmetica est.

Ficus temperata gaudent dulcedine, unde in raucedine, tussi & urinæ acrimonia convenient. In variolis frequentis sunt usus. Coctæ alvum laxant. Externe ficus assaræ & calidæ tumores emolliunt & maturant, & gingivis suppuratis succurrunt; quin & ad tuissem faciunt removendam, si in Spiritu vini infundantur, qui postmodum accendatur & hauriatur.

Filix in chronicis maxime commendatur; in melancholicis cum **Sabina** coquitur.

Feniculum variolas expellit & oculos protegit; egregium est nephriticum, in omnibus renum affectibus polychrestum; ejus decoctum mire lac auget. Oculis vero commendatissimum est, imprimis à lubricationibus nocturnis lœsis, in quem finem liquor ex Saccharo caulis excavatis immisso collyrium præstantissimum est. In omnibus fere cum aniso convenit.

Flammula Jovis, ratione Salis vol. acris antiscorbuticum est. Per frequenter cum Spiritu vini cohobationem Spiritus egregius inde elicetur. Extrinsicus Vesicas excitat.

Fænum Gracum externe usurpatur pro scopo anodynæ & resolutive.

Fragaria in Cachecticis & Istericis frequenter adhibetur. Fructus gaudent alcali vol. blandissimo, unde reas abstergunt & M. S. purificant.

cant. Cavendum ne nimius eorum usus choleram aliosque intestinorum affectus excitet.

Fraxini folia vel succus vulneribus applicata, Hæmorrhagias fistunt. Cortex seu lignum habet omnes *Guaiaci* vires in usu antivenetos; applicatum autem naribus vel recentibus vulneribus, sanguinis fluxum extemplo fistit; & dentium cavitatibus intrusum vel Gingivis affricatum odontalgiam fugat. Notandum autem quod certum & determinatum tempus requiratur ad ejus collectionem. Semina lithontripatica sunt & venerem stimulant. Alias lignum altera extremitate igni commissum liquorem exudat in affectibus aurium commendatissimum.

Fumaria constat Sale vol. non adeo Nitroso. Succus expressus in Scorbuto, malo Hypochondriaco & Scabie acorem vitiosum corrigit, & urinam ciet. Succus autem diu non durat, nec coctionem fert herba. Paratur exinde conserva ejusdem usus; ut & pillulæ cum Mercurio dulci in Scabie & Lue venerea usurpare.

Fumaria bulbosa cum aristolochia rotunda convenit.

G.

Alanga Aromatica est & Stomachica egregia; in affectibus flatulentis, suffocatione hysterica, aliisque à cruditate acida ortis, commendatissima.

Genista flores ex omni cum floribus *Capparis* convenient; et que ejus Sal in vino dissolutum admodum diureticum.

Gentiana amarissima est, & alexipharmica nobilissima. In morsu canis rabidi optime confert, vel interne vel externe cum theriaca. In febribus quartanis pulvis vel succus inspissatus multum prodest. Acidum austерum Stomachi mitigat, unde in colica & hysterica passione cum Vino calido propinatur. Externe Pulvis inspersus fontanellas fluere facit. Radix quoque fistulis augustis sæpe immittitur, ut gallum ulceris fistulosi exedat.

Geranium Rupertianum applicatur cum Sale & Aceto plantis pedum in tumore corundem hydropico. Succus ejus grumosum sanguinem tam interne quam externe dissolvit.

Glycyrhiza grati est saporis cum amaricie quâdam in fine. Temperat acrimoniam Salsam seri & sanguinis; unde in raucedine, tussi fissa, dysuria & doloribus renalibus convenient; estque de genere nephriticorum quæ non fundunt sanguinem, sed modeste temperant. Hypochondriacis, hystericis illisque qui ab aliis dulcibus offenduntur, raro exhibetur, ex eo quod præ ceteris dulcibus sit minus effervescibilis. Si decocta ingrediatur, in fine infundatur, alias dulcedinem amittit. Succus præscribendus in ∇ appropriata dissolutus, sic enim abjicit impuritates quibus vulgo adulteratur.

Gramen adstringit & lumbricos enecat.

Granata dulcia temperata sunt & M. S. conservant. Acidorum succus in febribus ardentibus (non per se sed in Julepis) in Gonorrhæa à rurgescente semine, appetitu vitioso, & hæmorrhagiis ab æstu oriundis, conducit. Flores gargarismata adstringentia ingrediuntur; cortex autem validius astringit. Infusum florum in variolis oculis infillatur ad ulcera præcavenda. Potest etiam malicorium vi acidum absorbendi quandoque menstrua movere.

Guaiacum

Guaiacum in ▽ validius decoctum, in lue venerea, arthrite, scabie, febribus aliisque morbis chronicis M. S. purificat. Paratur inde essentia cum Spiritu Sambuci in scabie catarrhis & odontalgia commendatissima. Reddit etiam Spiritum acidum vol. qui ad 3l. vel 2. sudorem movere. Oleum destillatum extrinsecus in lue venerea illinitur: Crasis consistit in Sale vol. & sapor quasi nitrosus est. Vis odorifera residet in decocto. Constat ex principiis Salino Sulphureo Oleofis quæ in recessu habent acre alcalium & acidum vol. Hoc testantur Spiritus ejus acidus & Sal volatile in forma sieca. Ut ergo paucis multa comprehendam, vis ejus consistit in parte resinosa, quæ constat Sale alcalino & acido vol. Cortices ejus eodem, imo maiores, præstant effectus. Oleum ligui cum C.C. usto rectificatum penetrans & maxime sudoriferum est, ut & carminativum in affectibus hysterics & colicis. In usu pariter est gummi in gonorrhæa, lue venerea & scabie maligna, vel in substantia, vel pillulis, vel essentia cum Spiritu vini.

H.

Hedera terrestris vulneraria est in ulceribus pulmonum & renum nulli cedens. Cocta in vino vel cerevisia adhibetur in Phthisi Scorbutica, asthmate, & pleuridite; sanguinem grumosum resolvit & per urinam expellit.

Hedera arboreæ baetæ recentes vomitus & secessus movent; siccata autem ad 3l. in Aceto Destillato vel Vino sudorem in peste proficuum excitant. Externe folia vesiculos fluere faciunt.

Helenii radix aromaticâ vi gaudet. In Stomaco confortando, in asthmate & tussi pectorali, vinum ejus per fermentationem vel infusionem paratum egregium est; ubi & extractum ejus exhibetur. Decocta heleniata colicam & paralysiam Scorbuticam mediante sudore curant; & addito foeniculo Mercurium è corpore procellunt. Paratur etiam ex helenio unguentum in Scabie proficuum.

Herniaria in herniis prodest, vel decocta, vel in forma essentiae cum rore maiali parata, quæ egregia est.

Hispidula in viribus cum Pilosella, cuius species est, convenit.

Hordei decocta quibusdam suspecta sunt ob cruditates flatuosas; hinc in paranda cerevisia prius germinare debet, ut cruditates illæ tollantur. Decoctum hoc cum C.C. in expellendis variolis, cum rad. Chinæ in febribus ardentibus, cum rad. Scorzoni. In petechialibus, egregium est. Item emulsio ex semine ad crepaturam cocto parata, in febribus benignis egregia est.

Horminum spirat odorem Citratum penetrans & acutum. In tribus his affectibus (1.) fluxu mulierum albo. (2.) Suffocatione hysterica & (3.) Colica: Præstantius remedium vix habetur. Propinatur vel decoctum ejus, vel Spiritus vini à summitatibus florescentibus aliquoties abstractus, sic enim partes aromaticas secum rapit. Externe in hysterics castoreo non cedit.

Hyoscyamus niger exulat propriæ virulentiam. Albus gaudet vi paracotica opio non cedente, quæ sita est in principio Sulphureo, quod ejus viscidas, quæ circa flores reperiuntur, ostendit. Foliorum de-

Coctum in latte, Stomacho dolenti calide applicatur. Semen conserva rosarum exceptum sputum sanguinis & omnem haemorrhagiam compescit; cavendum autem ne nimius usus stupefaciat. Oleum ex seminibus expressum, temporibus illitum, somnum inducit; item doloribus dentium Scorbuticis conducit; imo in quacunque odontalgia Radix Gingivis affricta vel dentibus inserta cercissimum est remedium. Odontalgia à vermis per suffitum herbae vel semen curatur. Emplastrum ex succo foliorum & Oleum seminis contra quoscunque dolores & tumores duros usurpatur. Semen basis est secreti Heurnii contra haemoptysin.

Hyperici flores & semina contrita spirant odorem gratum, & succum fundunt rubeum. Summitates florentes par vulnerarium non habent. Semen diureticum est singulare, à calculo præservans, & in ulceribus rerum à mixtu cruento maxime proficuum; ab hinc & in resolvendo sanguine grumoso convenit. ▽ vel essentia yalet contra lumbricos, tremorem artuum, deliria, & maniam. Externe Oleum ex sem. expressum, vel Oleum comm. in quo summitates maceratae sunt, in vulneribus, convulsionibus & ulceribus partium nervosarum, simile non habent.

Hippopus expectorans est pulmonibus dicatum. Syrupus ejus & decoctum in vino, in asthmate & tussi chronica expectorat & viscidam resolvit. Quin & ▽ ejus Spirituosa, cruditates absorbendo, Stomachi malis succurrit. Externe summitates vino calido immersae in oculorum suggillatione & sanguine conglutinato ex contusione multum conferunt.

I.

*I*mperatoria cum Angelica convenit, quam vide.

Iris nostra, ex radice tempore verno antequam germinare incipiat collecta, succum reddit acrem purgantem & hydroticum: Qui Syrupo viol. corrigitur ne fauces excoriet. Quidam destillant succum, & ▽ destillatae 3ii. dant pro purgante. Idem est errhinum efficacissimum. Quin & Oleum per infusionem in coryza & gravedine insigniter commendatur. In scrophulis hoc Oleum & succus remedium sunt specificum. Fæcula nullius valoris est; & radix cocturam non fert.

Iris florentina lympham acrem corrigit. Usurpatur in Pulvere, oxymellite vel decoctis, in asthmate, raucedine, tussi sicca, &c. & pulveres pectorales ingreditur tanquam primarium ingrediens.

Isatis sine aere putrefacta Spiritum urinosum, cum aere vero Sal vol. simul suggerit; quod formaliter in planta non existebat, sed ex actione Salis alcali vol. in particulas terreas fixiores & Oleosas gignitur.

Juglandis rad. mense februario perfosse succum dant in odontalgia efficacissimum; qui & podagram curat, tam externe, quam interne, vi diuretica. Cortex superior astringens est, ex cuius succo (in faecibus adstringente optimo) cum Sal comm. evaporato fit Vitriolum vegetabilium, deinde Spiritus acidus corallia aliaque solvens. Cortex interior à 3 b. ad 3i. validissimum est vomitorium. Juli seu flores

flores ad 3i. in dysenteria & passione hysterica laudantur. Juglandes maturæ contra Pestem valent; Contritæ morsui canis rabidi impositæ conidunt.

Jujuba temperatæ sunt & in affectibus pectoris usitatæ. Syrupus earum in tussi sicca, & principio pleuritidis & variolarum, stranguria item & dysuria, commendatur.

Juniperus frutex est perpetuo virens, adeoque insigniter balsamicus; qui ligno Sassafras substitui potest. Ejus baccae quorannis bis maturæ sunt, & crassæ totius concreti obtinent. Scatent Oleo aromatico non nihil resinoso, & sunt insigniter sudoriferæ, æque ac diureticæ. Unde in affectibus nephriticis ▽ & rob & malvaticum (quod essentia est ex rob & Spiritu constans) admodum conducunt. In affectibus Catarrhalibus & Chronicis, primam Stomachi digestionem mire adjuvant. Ratione vis sudoriferæ alexipharmacæ sunt, menses movent & hydropem curant. Quibusdam in locis paratur cerevisia ex bacca fermentando. Paratur etiam per fermentationem Spiritus, Sal vol. & O'cum in affectibus nervosis & prædictis internè & externè commendata. Ex remanentia paratur elixivando Sal fixum optimum diureticum in hydrope & affectibus hypochondriacis. Gummi Juniperi usurpatur pro suffici in affectibus capitis catarrhalibus. Ex Spongiis recent. Concus & Soli expositis fit liquor qui colatus & acervo formicarum impositus in oculorum affectibus admodum est proficuus.

L.

L Atta cum Cichorio convenit.

Lapathum acutum in affectibus cutaneis, sive interne in decocto, sive externe, omnibus simplicibus præfertur. Radix in aceto trita & imposta serpiginem inverteratam curat. Eadem in ▽ cocta, addito Sterc. Gallin. & instar Cataplasmatis imposta Scabiem auferit.

Lauri baccae sunt aroma carminativum perfectissimum; cocta item in vino doloribus post partum imposta egregiæ sunt. Oleum Lauri interne contra colicam, externe vestriculo in inflammatione, pubi in sterilitate mensium suppressione, &c. Paralyticis denique partibus, illitum prodest. Cum floribus Sulphuris miscetur Oleum Lauri (tam per infusionem quam coctionem) & corpori Scabioso illitum raro fallit. Oleum contra pediculos quoque adhibetur. Ipsæ baccae ad 3i. cum aceto destillato vel vino in febri maligna sudorem commode movent.

Levisticæ radix in vino macerata applicatur naribus in passione hysterica. Et rad. & sem. carminativa sunt & aromatica, in suffocatione hysterica & partu difficulti magnopere commendata; quæ & clysmata anti-colica ingrediuntur.

Ligustri suces & decoctum in ulceribus faucium & gingivarum externe conidunt.

Lilii albi flores & rad. habent mucilaginem ▽cam temperatam, unde emolliunt & suppurant. Oleum lil. alb. in tarda suppuratione humorum, difficultate urinæ, & nephriticis doloribus lumbis illinitur; pubi illitum partum facilitat. Quin & Oleum florum infusum vulnera consolidat.

Lilium convallium minus Oleosum est, constans Sale vol, magis Mercuriali quam Sulphureo, unde Spiritus animales valde reficit & in affectibus capitis primatum dicit. Paratur Spiritus per cohabitationem florum cum Spiritu vini, dum rore adhuc madidi sunt; vel etiam per fermentationem; qui ad affectus nephriticos & nervinos maxime conducit; cum quo parari potest essentia pro scopo analeptico egregia. Flores & rad. in Pulvere errhinum sunt haud vulgare, & satis temperatum.

Limoniorum succus cum citro convenit; in specie ramen ad calculum, gonorrhæam & nimium æstum venereum commendatur. Sunt qui ex muria limonum abstracta & destillata Sal vol. acquirent volunt.

Linaria in lacte cocti vel cum pinguedine porcina subacta, hæmorrhoidibus, imprimis cæcis, applicatur.

Lini semen Oleum dat in pleuride, russi & affectibus pectoris, ad iii. vel iii. egregium. Interim cum nauseosum sit, Oleum amygd. dulc. ei præferri deber. Alias in colica & obstructionibus alii à dolore nephritico ortis in forma Clysteris confert.

Lupuli flores recentes sunt pingues resinosi, suavique admodum odore prædicti; adeoque Oeo gaudent quod Cerevisiam ab acescentia præservat. In genere acidum corrigunt, adeoque in morbis Chronicis, Ictero, hypochondriacis, &c. adhibentur. Summitates recentes sæpius comesta alvum lenius carent, & M.S. fermentatione blanda depurgant; unde Scabiem certo præcavent.

M.

Majorana vis consistit in Sale vol. admodum Oleoso. Oleum ejus externe capiti illitum catarrhos dissipat & naribus infunditum applicatum mucum resolvit, adulterisque olfactum amissum restorat. Herba in Pulvere errhinum est.

Malva arborea florum in lacte decoctum egregium est gargarisma in affectibus faecium. Quin & pulvis florum cum melle & alumine fauces Scorbuticas, imprimis mulierum, levat.

Malva vulgaris continet substantiam aqueam temperatam, non nihil mucosam; unde maturat, emollet, & acrimoniam Salsam temperat. Conserva florum affectibus urinariis dicata est. Malva denique in doloribus capitum externe in lotionibus adhibetur. Alii linimentum parant ex Malva cum buryro non Salito & camphora.

Mandragora cortex in tumore scirrhoso discutiendo Cicutam superat.

Marrubium album odorem habet citratum & pituitam primarn virum egregie resolvit. Unde Syrupus ejus in russi serum, quo in Stomacho ut plurimum radicatur, & decoctum ejus in hydrope uteri, laudantur.

Maym cum majorana, cuius nobilior fere species est, convenit.

Matricaria odoris & saporis penetrantis est, unde mulieribus est dicata in pellendis mensibus, lochiis & doloribus post partum. Clystera etiam carminativa ingreditur. Contusa item & fronti applicata Cephalalgiam levat, modo odorem ferat æger.

Melilotus

Melilotus magis est vol. & resolutivus quam malva & althaea ; quin & vi anodyna gaudet in doloribus podagrī applicatus.

Melissa aromatica est, sed simul volatilis & Mercurialis, parumque admodum Oleosa. Unde in virium prostrationibus, apoplexia, fletilitate & palpitatione cordis maxime conduceit. Paratur inde essentia quæ memoriam roborat, & ætatem senilem quasi cum juventute commutat.

Mentha crispa & *Calamintha montana* Stomachum ejusque affectus imprimis respiciunt ; cruditates, imprimas acidas, tollunt ; lactis coagulationem præcavent. Oleum destill. Stomacho illitum vomitum, cardialgiam & nauseam arcet. Nervinum quoque egregium est. Acetum Menthae tam interne quam externe, quin & ipsa herba consulta cum fermento applicata, vomitum sedat.

Mercurialis gaudet succo Salino Mercuriali nitroso, ratione cuius interne abstergit & laxat.

Mespilea immatura condita valde adstringunt, Stomachum roborant & fluxiones quascunque fistunt. Capiti applicata capillorum deflumum inhibent. Semina pariter astringunt, & usurpantur in gargarismatibus, & injectionibus pro ulceribus. Nuclei id pulvere acidum in primis viis destruunt, atque adeo à calculo præservant.

Meum cum angelica vel faeniculo in viribus conspirat.

Milium gaudet mucilagine temperata copiosa admodum nutritiva. Decoctum ejus ad crepataram Sudoriferum est in tertianis egregium ; quod & variolas promover, sanguinisque servorem mitigat. Externe fæculi ex milio & Sale tosto capiti vel ventri, pro cephalalgia vel torminibus, applicantur.

Milium Solis calculum pellit, gonorrhæam levat, & parturientibus subvenit, ad 3i. vel ii. cum quocunque vehiculo.

Millefolii succus recens, vel & ipsa planta recens contusa, vulnera recentia citra suppurationem consolidat. Rad. recens naribus intrusa hemorrhagiam mover, Interne decoctum herbae abortum præcavet ; hemorrhagias internas, fluorem album & gonorrhæam compescit ; menses autem moveret.

Momordicae fructus macerantur in Oleo ollvarum, quod exinde summum vulnerarium evadit, præsertim in fissuris mammarum & hemorrhoidam doloribus. Semen per se Oleum non fundit, quia nimis durum est.

Mori immaturi succum dant per expressionem ad quoscunque alvi fluxus commendatum ; qui inspissatus rob dicitur, in faucium affectibus aliisque astringens egregium.

Nux Meschata Oleosa est & temperata, quam ambiant filaments flava Macis dista, magis volatilia acria & penetrantia. Hujus Oleum admodum conduceit in vomitu, cruditatibus, diarrhoea & stranguria ; quin & vi carminativa non cedit Oleo Auranticorum. Decoctum macis vel tunc moscharæ egregie convenit in flatibus uteri ab aere frigido post partum hausto ; ubi & fumus nucis genitalibus commode excipitur. Propter similiam Oleostatatem Nuces haec Stomachum gravant. In Dysenteria affricantur pani ac cerevisiæ, vel coquuntur cum aceto ros. & vitello ovi, quod commedendum ; vel paratur magisterium ; Destillantur sc. cum ▽ quæ ab Oleo fixo supernatante separatur, deinde

deinde cum S. V. omnis color extrahitur donec cedat Pulvis albus qui ad 9ii. vel 3i. in vehiculo calido propinatur. Externe Oleum Stomachio illictum cardialgiam fugat, umbilico vero foetum roborat.

Muscus querentus astringit sive in decocto sive in Pulvere; in terrestri vero reperitur farida vol. Sulphurea ad candelam facile inflammabilis, Idque cum sonitu, ad 9g ad epilepsias & Hecticas infantum commendata; alvum etiam suavissime laxat, sed colligi debet mense martio.

Myrtilli baccæ semina habent parva, sed admodum dura, quæ intesta exulcerant & dysenterias grassari faciunt.

Myrti baccæ arefactæ cum odore grato & aromatico potenter adstringunt. Oleum ejus in tussi cum hæmoptysi conjuncta conducit.

N.

NA P I semen emulsiones expulsivas ingreditur, in febribus malignis, variolis & ictero adhibitas.

Nasturtii vis consistit in Sale vol. admodum acri, unde renes abstergit, & in Chronicis, Hypochondriacis & Scorbucis multum præstat; quartanas, imprimis Scorbucas, curat, interdum vomitum movendo. Succus lumbricos, quibus sæpe affliguntur Scorbucici, pellit. Semen ejus Oleum possidet, non tamen adeo copiosum, ut aromata; & emulsiones variolarum expulsivas ingreditur; immo succus viciae lactis in infantum corporibus, unde variolæ sæpe oriuntur, emendat. Externe puerorum tinea & crustosæ Scabiei semen cum pinguedine porcina subactum applicatur; adhibetur etiam herniis cum Gum. caran. & alb. ovi, quod acrimonia sua caustica uberiorem alimentorum affluxum exciter, quo ipso peritonæum eo facilius consolidatur. Succus in Lethargo naribus admovetur, unde paratur & Spiritus Antiscorbuticus egregius.

Nephriticum lignum Aquam cui infunditur cæruleam facit in loco umbroso, in obscuro viridem, & in pellucido claram. Diureticum est, adeoque in affectibus nephriticis, hydropicis & spleneticis polychrestum.

Nicotiana vis consistit in Sale vol. acerrimo, cui in recessu jungitur Oleum admodum crudum; unde mucum incidit, vomitum moveret & alvum laxat, ad 3i. in vino infusum. In asthmate, empymate, & pleurite suppurata, egregie commendantur decoctum ejus & Syrupus. Clysmata tabacina colicos dolores fistunt, & alvum laxant. Essentia paratur cum Spiritu vini, addito Nitro fixo Virulentiam corridente: quæ inspissatur etiam ad extractum, cuius tantillum linguæ impositum copiosum phlegma elicit; ubi cavendum ne in Stomachum dilabatur. Quod Oleum ejus narcoticum sit, patet ex masticatione tabaci proficia in odontalgia; ex fumo qui somnolentiam & stuporem infert; & ex decocto in pediculis necandis & curanda tinea capiti applicato, quod stupidos & quasi ebrios reddit, &, nisi caute usurpetur, infantes cardialgia affligit. In planta succulenta Sal vol. aliis humoribus temperatur, in arida vero per putrefactionem evanescit & acrius sit. Succus recens vulneribus commode instillatur, tumores duros mire emollit, lieni applicatus quartanas levat. Decoctum, Infusum, vel Oleum, in vulneribus & affectibus cutaneis laudem merentur.

tur. Fumus phlegmaticis & catarrhosis conductus, præprimis si ad datur Succin. mastix, sandar. flor. spic nard. styrax, & irrorentur Oleo anisi seu succin. Landatur autem iste fumus qui attrahitur ex infundibulis vitreis vasculo excretorio, in quod Oleum destillat, præditis, ut solum Sal vol. cum fumo hauriarur; interim abusus ejus Stomachi fermentum obtundit, pulmones aridos facit & maculis nigris conspurcat. Prosternat ejus Oleum destill. cuius paucæ guttulæ quodvis animal enecant. Ablata tamen ista vi narcotica tabacum hystericas convenientissimum est remedium.

Nigella Semen vel Oleum ejus infusum cum Oleo major. naribus applicatum olfactum restituit.

Nummularia antiscorbutica est, ut ut temperata.

Nymphae flores succulentæ sunt & in recessu habent Sal vol. temperatum, ratione cujus fervorem & acrimoniam mitigant in Febribus, Mania & Gonorrhœa. Oleum temporibus illitum vigilias & æstus arcit.

O.

OLEÆ fructus immaturi muria conditi austeri sunt & Stomachici; & muria dat Sal egregium diureticum: maturi vero ob Oleostitatem Stomachum gravant. Ex maturis fit Oleum *olivarum* vulgare, quod intus vel in Clysmate assumptrum alvum solvit; à nimio tamen usu Oleostitate sua Stomachum dejicit, & lubricum reddit, ut facile vomitus sequantur; præterea insignem fovet acrimoniam, acidumque occultum, quo pylorum stimulando & contrahendo, vomitus movet. Habet interim Sal volatilissimum, ex quo cnm Sale Tartari singulare menstruum paratur. Ex immaturis Oleum expressum, *Omphacium* dictum, austерum est & astringens, & fibras roborat. Alias ex lateribus Oleo olivarum sufficienter imprægnatis distillatur Oleum vol. insigniter penetrativum, quod in tumoribus scirrhosis resolvendis optimum habetur remedium.

Ononis rad. diuretica est, in doloribus nephriticis primatum ducent. Paratur essentia ex herb. rad. & flor. in vino malvatico digestis & destillatis, liquorem destillatum denuo super recentem herb. rad. & flor. digerendo, exprimendo, abstrahendo & dein filtrando; cui additum Sal fixum Salsum ex capite mortuo calcinatum essentiam dat lithontripicam egregiam. Rad. in ∇ & acero cocta gargarisma fit in odontalgia & scorbuticis faucium affectibus utile. Laudatur etiam in sarcócele.

Origanum aromaticum est. Paucum suggerit Oleum: Creticum ramen, quod magis pingue, plus dat Olei in retort. quod contra dolores capitis & dentium ipsi Caryophyllorum Oleo præfertur.

P.

PALMÆ fructus, seu dactyli, acrimoniam temperant in affectibus pectoris, & ardore ruinz. Lapilli contenti cum pulp. in fumo siccat, ad 3 g. vel 3 i. diureticum sunt optimum.

Papaveris

Papaveris albi capita sunt mater opii. Scater tota planta (ut & omnia narcotica) succo non nihil pingui & Oleo seu Sulphureo, in quo fundatur vis narcotica. Flores & capita dolores fistunt, somnum conciliant, morus sedant, & fluxus inhibent; lympham itaque & Catarrhos temperant. Oleum ex sem, expressum temporibus illitum in Agrypnis & Cephalalgiis optimum est remedium.

Papaveris erratici via Sulphurea & Anodyna mitior est. Ejus flores in pleuride, angina, erysipelate & inflammatione quacunque renum, &c. sanguinem grumosum egregie dissolvunt. Hinc succus, aqua destill. & Tinctura cum Spiritu Sulph. sepe usurpantur.

Parietaria gaudet nitro à muris in quibus crescit absorpto, & ex Calce Viva oriundo; unde laxat & urinam moveret, præsertim in hydrope, ubi diuretica lympham peccantem perfectissime tollunt. Hinc Syrupus ex succo cum Saccharo inspissato paratur; ut & Cataplasmata ex planta cum Oleo Scorpionum cocta & subacta, vel ex decocto plantæ in vino cum cæpi subacto, quod applicatur in suppressione urinæ.

Paris externe, in decocto vel cataplasmate, in tumoribus malignis, & inflammatione, præsertim scroti, laudatur. Denique in cancro oculi folia contusa in mortario plumbeo & imposita conferunt.

Pastinaca cum Apio consipiat.

Perfoliata herniis interne & externe succurrunt.

Perfice succulenta sunt, adeo ut propter faciliorem fermentationem diarrhæas excitent. Ex floribus rore madentibus paratur Syrupus blande laxans. Conserua ex flor. lumbricis imprimis opponitur. Nuclei in emulsionibus diuretici sunt, ut & anodynæ, Oleum enim eorum expressum temporibus illitum, & interne ipsæ emulsiones, Cephalalgiam pellunt. Cæterum Oleum ex nucleis expressum cum flor. digestum & colatum, ad aurum affectus commendatissimum est. Cortices lapidose Nucleum ambientes, nil aliud sunt quam ligna durissima; Spiritus enim & Oleum fundunt, illis lignorum similima.

Perficaria habet Sal. vol. acerrimum; ratione cujus coagula quæcunque p. n. potenter resolvit, & per urinam evacuat. Hinc √a à planta recenti cohobata calculum, tormina, scorbutum, hypochondriacum & omnes morbos chronicos pellit. Planta per √ frigidam tracta, vulneri imposta, deinde sub fimū sepulta, vulnus magneticè curare dicitur: contusiones etiam quascunque & odontalgiam eodem modo curatas esse observatum est.

Petasitidis rad. acris & resinosa insigne alexipharmacum est.

Petroselini folia recentia ad Chærefolium accidunt; Et similiter vi diuretica polleunt. Quin & cunctis morbis Chronicis succurrunt, & lactis grumos impediunt. Folia siccata infusa vel externe applicata lac diminuunt. Sahe petroselinum siccum M. S. purificat, & externe ulcera mundificat.

Pimpinella diureticum est M. S. purificans.

Pinus sylvestris abieti cognata est; nisi quod abies sit strobilifera, pinaster vero conifera; quin & abies folia ex adverso, pinus vero utrinque & ex omni parte sita habeat.

Pinus domestica nuces suggestit, & in iis contentos nucleos, quorum virtus in substantia Oleosa temperata, admodum mucilaginosa & nutritiva; unde emulsiones ex illis ut & Oleum expressum insigniter emaciatos nutritiunt, & in re venerea semen egregie augent.

Piper album & *nigrum* non differunt specie, cum omnia grana dum immatura viridia sint, matura vero nigra evadant, sicut in bacca *Juniperi* observamus. Vis ejus in Sale vol. acerrimo parum Oleoso consistit; hinc cruditates acidas, in specie illas post crapulam, in Stomacho destruit. Grana integra deglutita aque efficacia sunt atque pulverisata; ipsa enim ▽ comm. volatilem vim aromaticam facile extrahit. Præterea omnia aromata in pulvere diu servata substantiam vol. amittunt, & ita minus efficacia sint. Cæterum in colica & rigoribus quartanarum suppressoribus grana integra cum *Spiritu vini* comode propinatur. Externe piper usurpatur in apophlegmatismis & sternutatoriis, ubi acri remedio opus est.

Piperitis acrem habet gustum piperi non cedentem. Masticata vel vino infusa cruditates vilcidas & acidas absunt, & ita appetitum conciliat. Folia in tcorbuto pariter convenient.

Pistacia nuclei cum pineis convenient.

Plantago terrestris saporis est nonnihil amaricantis, insipidi & adstringentis, unde fluxus quoquaque sistit. Succus recens in vulneribus cutaneis cum inflammatione junctis, tam interne quam externe convenit. Paratur Syrupus ex foliis cum rad. symph. maj. in vomitu vel mixtu sanguinis & haemorrhagiis quibuscumque, egregius. Ulterius planta haec in jusculis consuetis coquitur pro cura diarrhae & dysenteriarum.

Plantago aquatica acerrima est, & contusa vesicas externe excitat, præprimis in hydrocorum pedibus tumentibus, quæ ▽ emittunt cum insigni levamine. Pulsibus applicata vi causticâ febres intermitentes curat. Interne Scorbutum tollit & Urinam ciet.

Paeonia rad. essentiam & ▽ dat contra morbos Convulsivos, colligenda tamen quando versatur in Ω , die Solari mensis Julii. Semen ingreditur emulsiones contra epilepsiam & puerorum horrores nocturnos.

Polygoni decoctum haemorrhagias sistit, & Mammis applicatum lachrymib. inhibet.

Polygonati rad. in recessu acrimoniam habet, & de Sale vol. participat, unde in usu cosmetico primatum dicit. Cum vino & ▽ costa maculas cutis & contusiones abigit. Quin & post ineptam V. S. nihil melius est Cataplasmate rad. cum vino subactæ, quoniam acre mitigat.

Poma, in specie *Borsdorffianâ*, acidum temperant, alvum laxant, & effervescentias hypochondriacas solvunt. Unde extractum Martis cum illorum succo in vino solutum addito creme. tartari hypochondriacis gratum & efficax est remedium. Syrupus de pomis pueris in alvo obstructa una cum oc. catarr. conductit. Externe ▽ destillata contra gangrenam & ulceram malignam magni est momenti. In inflammatione oculorum nil melius est cataplasmate pomorum putridorum, cum camphora, quæ resolvunt & sistunt dolores & que actumores.

Populi gemmæ nigrae anodynæ sunt. Externe Oleum & Ung. in cephalalgiis & membris paralyticis adhibentur.

Porrum cum allio convenit.

Portulaca succus occultum habet alcali blandum, unde effervescentiam acidi vel bilis in haemorrhagiis, sputo cruento & ardore urinæ temperat. In haemodias planta dentibus affricata & succus illitus optimum est remedium.

Primula veris gaudet vi blanda anodynæ, unde flores inter articulares numerantur.

Prunella inservit pro gargarismate in affectibus oris, addito phlegmate vitrioli vel nitri.

Pulegium aromaticum est, Secundinas, &c. expellens: externe adhibetur in cataplasmate ad podagrum & in affectibus diureticis.

Pulmonaria vere vulneraria est, unde ad sanguinis sputum, ulcera pulmonum, aliarumque partium, conductus.

Pyrethrum acerimum est. In lethargicis affectibus cataplasmata & clysmata fortiter stimulantia ingreditur; imo inter sudorifera numeratur. In odontalgia rad. Mastica lympham incidit & elicit. Alias & pulvis ex pyrethro, gallis, & alumine paralyzin & stuporem membrorum sanat.

Q.

Quercus stiptica & nitrosa est. In dysenteria laudatur, ubi & uva ejus tempore verno collecta singulare est specificum. Folia & corum in uteri haemorrhagia laudantur. Glandes & Gallæ adstringendo excellunt, & simul vi alcalina destruunt acidum, quod impedimento erat consolidandis vulneribus. Viscus in ea reperitur, qui post corylium optimus est, in curanda epilepsia ad 3i. usurpatus. Lignum dat spiritum acidum non nihil astringentem.

R.

Raphani Orbicularis succus imprægnatus est Sale vol. acri admodum copioso; unde Vomitus interdum ciet. Si edatur, cum Sale assimendus, quia acidum Salis Acrimoniam Salis vol. destruit & quasi figit. Certe in Stomachi muco incidendo & inde frequenter oriunda tussi, item in cienda urina & calculo pellendo, succus mirabilis est. In cephalalgiis cum deliriis junctis ipse Raphanus plantis pedum commode applicatur.

Rapi Rad. gaudet succo Nitroso temperato, unde urinam acrem temperat; & tussin à lymphâ acri oriundam mitigat. Externe contra Perniones decoctum raporum, vel aridorum, vel frigore ante conglacatorum, commendatur.

Rhodie Rad. Oleum reddit odorum. Planta Contusa sub forma Cataplasmatis fronti circumponitur, in cephalalgiis Chronicis.

Rhaponticum est acre amaricans, adeoque grumosum sanguinem resolvit in casu, haemoptysi, &c.

Rhus Coriariaria in semine adstringit interne & externe, in specie in procidentia uteri,

Ribes

Ribes rubrum cum Berberibus convenientur.

Rosa Domestica vis consistit in substantia volatili spirituosa, admodum iali, non nihil tamen Oleosa, unde odor eius facile perit. Vi analeptica imprimis claret, in quem finem Spiritus & Aqua prostant. Si rore matutino humidæ colligantur vim habent laxativam, unde Syrupus laxativus prostet; & apud nonnullos Conserva laxativa. Ceterum vi spirituosa dissipata adstringunt. Unde Conserva & Syrupus in Phthisicis usitata.

Ros solis, imprimis succus illi insidens, habet Sal Sulphureum in se concentratum, qui oculorum inflammationibus externis succurrit. ▽ cum vino destillata insigne est restaurativum.

Rosmarini vis consistit in Sale vol. Oleoso; unde utero & capiti datur, contra morbos convulsivos & paralyticos multum valet ejus decoctum & Essentia, *Aqua Regin. Hungar.* dicta. Deinde contra sterilitatem & ad roborandum uterum decantata est hæc herba. Guttas aliquot Olei Rosmar. tertianas curasse refert *Pauli*.

Rubia Tinctorum in casu grumosum sanguinem resolvit & urinam ciet.

Rubi Vulgaris folia in vino decocta pro lotione vulnerum merito inserviunt. Fructus immaturi *mora* dicti, vulnerarii sunt interne & externe.

Rubi Idei fructus succo gaudent copioso acidulo blando aromatico, adeoque vi analeptica.

Ruta gaudet odore Nitroso & Oleofitate Anti-venerea; unde Carminativa est & anodyna. Externe oculis inflammati succurrit; vel Conusa capiti applicatur contra Cephalalgiam febrilem.

Ruta Muraria Sal vol. habet, unde in morbis Chronicis, & in specie Scorbuto, optima est.

S.

Sabinæ vis consistit in Oleofitate vol. acri. Interne in vino cocta menses pellit. Succus cum melle mixtus purificat & vulnera manantia optime curat. Externe umbilico imponitur Pulvis sabin. cum melle in nuc. Jugland. medietate contra lumbricos, in specie umbilicales.

Salicis folia infantum ariduras & tabem curant. Succus ex tenellis salic. incisis in placentulas cum pane formatus libidinem egregie arceret.

Sambuci flores sudoriferi sunt; in lacte cocti Erysipelati succurrunt interne, item & externe si S. V. irroretur eorum Pulvis. Quin & vi anodyna & discussiva externe commendatissimi sunt. Baccæ dant Spiritum inflammabilem per fermentationem. Expressæ dant Rob alexipharmacum egregium in febribus malignis & petechialibus. Ex hoc Rob elicetur Essentia in Erysipelate euporiston. Imo & ex baccis exsiccatis paratur Essentia cuius dos. coch. 1. in passione hysterica. Tragea ex iis in Dysenteriis paratur egregia. Ex semine exprimitur Oleum & ad 3i. datur. Cortex interior ad 3b. vino infusa aquas purgat. Spongæ in ▽ a appropriata infusæ aphthis & oculis succurrunt. Medulla arboris urinam egregie ciet.

Sanguisorba

Sanguisorba Stomachica est, in Dysenteria, mensum fluxu nino, &c. usurpata.

Santalum citrinum aromaticum est, adeoque reliquis praesertim, *Rubrum* in phthisi & atrophia bene convenit.

Santonici sem. in ▽ Zedar. propinatum vermes evocat.

Saponaria interdum additur Decoctis Venereis. In Scabie fol. & flor. decoct. pro lotione & cosmeticco adhibentur.

Sarsaperilla in Catarrhalibus, Venereis, & pro scopo sudorifero qualicunque admodum conducit.

Sassafras vi sudoriferâ pollet, & hinc in petechialibus optime usurpatur. Paratur inde Tinctura cum *Aqua Spirituosa Serpili* quæ lympham egregie corrigit & Stomachum roboret.

Satyrii rad. Condita & stimulat. Pulvis autem analepticus est & memoriam confortat. *Satyrium maculosum* cosmeticum est.

Scabiosa in pleuritide ut & omni abscessu interno suppurratis par non habet, imprimis ▽ & Syrupus. Etiam alexipharmacum est, in tussi epidemica & variolis ubi pulmones afficiuntur egregia. Denique vulneraria est & patatur inde Balsamus qui vulnera recentia optime consolidat.

Scolopendrium verum plantula est rara, similis capparibus, modo minus Oleosa, Nitrosa tamen, unde in Chronicis & Quartanis decocta ingreditur. Vulgare stipticum est.

Scordium fere cum *Allio* conspirat; unde in febribus malignis adhibetur; vermis mire resistit; & ulcera putrida curat, corruptionem eorum corrugendo.

Scorzonera alcalina est & temperata; Leviter sudorem movet; adeoque in variolis nil præstantius.

Scrophularia rad. in Pulvere ad 3i. contra strumas propinatur. Vino infusa haemorrhoides dolentes juvat. Externe ex rad. succulenta cum butyro conusa in fimo sepulta deinde liquefacta & colata cum pingued. hum. unguentum fit contra haemorrhoides optimum. Observavi quod rad. lumbis appensa haemorrhoides juvat.

Scylla marina acerrima est, adeo ut pustulas exciter. Vis ejus in Sale vol. consistit, unde mucilaginem & omnem materiam viscidam, præprimis biliosam, incidit, appetitum excitat, & à peste præservat ejus acerum ex infusione paratum; quod & in affectibus soporosis tam interne quam externe naribus admodum convenit.

Sebesten cum jujubis convenient. Lymham acrem temperant, & in usu sunt diuretico.

Secalis furfures in Cataplasmate vel sacculis cum aceto ebullitis anno admoti intestina abstergent. *Panificii* alias artificium consistit in fermentatione secalis. Dum enim per ▽m affusam excitantur Salia fermenti & farinæ, fit motus fermentationis, qua omnis mucilago resolvitur, & Sal cum *Aqua in Spiritum volabit Stomachio grarissimum*, ratione cuius *Panis* rite fermentatus nunquam nauseam movet; rostio in clibano facit ut Salia illa nondum penitus spiritualisata remaneant in concreto cum sapore acidulo volatili. *Panis* denuo fermentatus dat Spiritum vol. per se autem Spiritum acidum. Fit & Essentia panis ex crustis vino generoso infusis & destillatis, unde primo Spiritus, & ultimo ascensit Oleum rubrum elegantissimi saporis, pro appetitu delecto aliisque Stomachi affectibus egregium.

Sed

Sedi majoris succus alcali temperatissimo turget, unde astum temperat, & in prunella vel solus, vel cum \texttimes co, vel cum Aqua propria pro Gargarismate commode usurpatur. Item cum Nitro plantis pedum vel volis manuum frequenter applicatus astum egregie mitigat. Contra ebrietatem & haemorrhagiam narum cum Nitro & Aceto vini scroto alligatur; qui & in nimio mensium fluxu mammis adhibetur.

Serpillum admodum aromaticum est; Unde ex herba rore madente cum Vino generoso digesta per 14 dies, destillata & super recenti herba cohobata, prodit \triangledown spirituosa diuretica, in affectibus Catarrhalibus & Menstruosis egregia.

Siliqua substantia dulcis contusa & ebullita cum Aqua nymphæ contra tussin laudatur. Et Lignea Capsula in Pulv. sodæ medetur.

Sinapi cum *Eruca* convenit.

Solanum Narcoticum est interne non usitatum. Externe folia contusa *Erysipelati*, Cancer occulto & Capiti, contra febrilem ardorem, applicata conducunt.

Sorbi terminalis baccæ immaturæ in Pulv. ad 3i. maturæ in succo inspissato, in diarrhæis exhibentur.

Spice omnes aromaticæ sunt & Cephalicæ, insigniter Oleosæ. Unde penna Oleo spic. illita aphoniam curat. In tendinum morbis nil melius Oleo vel interne ad gut. vi. vel cum S. V. crebrius illinendo. Summitates & Flores sunt admodum in usu Cephalico. Externe Oleum capiti inunctum pediculos fugat, noxam à $\text{\textcircled{q}}$ io illatam corrigit; in hystericas passionibus umbillico illitum juvat.

Spinacia abundat succo copioso, nonnihil Nitroso, hinc alvum laxat & emollit.

Staphisagria scopo inservit laxativo. In Lixivio coctum & in Linimentum redactum pediculos & similia fugat.

Stachys Citrina capillos colore flavo tingit. *Arabica* habet odorem vol. qui magis de Sale quam de Oleo participat: Et omnes Compositiones Cephalicas imprimis pro senibus & uteri affectibus ingreditur. Virtute aromatica hyssopum excellit, unde & pectoralibus sapissime admiscetur.

Succisa vi Alexipharmacæ & blande diaphoretica Scabiosæ praesertim; sanguinem grumolum dissolvit quoque. Externe Gargarismata mutidicantia ingreditur.

Sympyti vis consistit in substantia mucilaginosa, glutinosa & temperata; Decoctum ejus contra haemoptysin & sanguinis concretionem laudatur; Interea tamen non nimis diu coquatur, alias decoctum fit nimis viscosum. Externe mucilago applicata vulnera consolidat & hernias optime curat. In Contusionibus partium, maxime nervearum, vel inepta V. S. accidente tumore, rad. vel in Pulv. vel cum vino calido in forma Cataplasmatis applicata, grumosum sanguinem egregie dissolvit. Emplastrum etiam vulneraria ingreditur.

T.

Tamarisci Cortex in infusis vel Decoctis Catarrhalibus & Hypochondriacis, ligno Sassafras non cedit.

Tanaceti Sem. & flor. contra Lumbricos loco Santonici substituta admodum conducunt; unde ∇ ejus & Oleum ibidem usurpantur, ut & contra affectus uterinos.

Taraxacum amaricante succo turget; qui in pleuritide aliisque morbis grumos sanguinis optime dissolvit, & externe visum clarificat & tunicam corneam absunt oculis instillatus; quin & ad ulcera putrida post Nicotianam omnibus præfertur. Planta contusa oculis vel Capiti afflicti congrue applicatur.

Thee potum præbet prorsus aromaticum, qui decoctum majorana repræsentare videtur, cui deficit odor. Hic potus digestionem pri-mam roborat, Somnolentiz & vertigini resistit, memoriam confortat, & M. S. per urinam purificat, unde Chinenses illi certam tribuunt calculi & podagræ curationem. Ego prefecto illo opus non esse arbitror, sed Rosmarinum illi substitui posse credo, qui paribus virtutibus Stomachicis & Cephalicis pollet.

Thymus cum Serpillo convenit.

Tilia flores vi antiepileptica pollent. In Ligno viscus reperitur Quercino vi epileptica non inferior; succus ex Radice expressus idem præstat. Folia in lacte cocta tenesimum curant. **Carbo** tiliae ex ligno Combusto ad resolvendum sanguinem grumosum adhibetur.

Tomentilla Alexipharmacæ est & Vulneraria. Saporis est adstrictoris, unde in alvi fluxibus præsertim cum variolis & febris malignis conjunctis certissimum est remedium. Hinc & Extractum ad 3 fl. vel 3i. in vino Diarrhæas & Dysenterias Epidemicas curat.

Trichomanes cum Ruta Muraria convenit.

Trifolium Aquaticum à Simon. Pauli commendatur à vi Anti-scorbutica penetrantiore ipsa Cochlearia & Nasturtio.

Triticæ farina interdum Erysipelati adsperrgitur.

Tussilago insigne est Expectorans. Fumus tubulis haustus contra phthisin valet; & nicotianæ fumo præfertur. Externe folia succulenta contusa ulceribus calidis mammilarum imponuntur. Decoctum laudatur contra asthma.

V.

Valeriana Rad. sudorifera est. In roborando visu singularem vim obtinet, & vix par habet. Vi alias aromatica convenit fere cum Angelica vel Levisticô.

Verbasci flores externe in sacculis cum lacte cocti anodynæ sunt in tenesmo & dolore hæmorrhoidum. Certe post Linariam in hæmorrhoidibus primatum obtinent. Contusi flores Soli in vitro clauso expositi Oleum reddunt per deliquium pro singulari anodyno extero in quibuscumque doloribus Arthriticis.

Verbena

Verbena contusa in formam Cataplasmatis & fronti circumligata, vel ejus succus inspissatus cum Oleo sem. hyoscy. temporibus illius cephalalgias scorbuticas aliasque extra febres mitigat.

Vermicularis acrimoniam habet, unde anti-scorbutica est. Succus Plantæ cum Aceto contusæ interne à tertiana liberat & interdum vomitus ciet, vel saltē sine vomitu sudorem. Una cum Camphora in tertianis loco amuleti usurpatur.

Veronica vulneraria est interne & externe, unde contra ulceræ internæ imo & colicam exhibetur. Diuretica etiam & Pectoralis est, ubi expectoratione opus.

Vinca Pervinca vulneraria est *Veronicae* non cedens, sed magis adstringens, unde in spuro & mistu cruento præ aliis usurpatur. Externe in Vino cocta in uvulæ tumore juvat: In forma Cataplasmatis mammis apposita lactis proventum inferre, dorso vero ubera omni lacte private, dicitur.

Vincetoxicii Rad. Urinam & sudorem valde movet. Unde in Hydrope, Srumis & Lue Venerea laudatur.

Viole purpureæ folia emolliunt; flores vere madidi dant Syrupum solutivum. Alias Lympham optime temperant & expectorationem promovent. Sem. in desperata urinæ suppressione potentissime urinam pellit, & simul blande laxat.

Virga aurea vulneraria & diuretica est.

Vitis & omnia ejus producta ex alcali & acido cum Oleo combinata sunt. In vino & aceto acidum prædominatur, in fæcibus alcali, in Tartaro uno fere vigore gaudent alcali & acidum. Cæterum acidum hoc ex Sale Aeris universalis omnia semina vegetante, & cum pluvia Sal Terræ centrale constitente, originem habet; unde in vino, aceto & tartaro vis residet metalla penetrandi & eliciendi. Lachrymæ ex amputatis Palmitibus excludentes, primum sunt ens vitis & multum in recestu habent; gaudent enim diuretica & singulari vi M. S. in debita crasi conservandi: In febribus purpuratis puerperarum, item ardentibus & phlogosibus, multum valent. Externe ratione blandissimi acidi volat. oculos abstergunt & aqueum humorem restituunt. Tandem Tartarus ejusque Sal fixum beneficio liquoris volatilisari potest. Folia blando succo acido turgent, unde pediloviis incoquuntur, & plantis pedum applicantur pro conciliando somno, immo & capiti contra æstus. Aliquali simul vi adstrictoria gaudent, unde non tanrum contra Diarrhæas & Dysenterias valent, sed appetitum restituunt. Sequuntur uvæ maturæ & immaturæ; hæ auferæ sunt & Syrupum dant adstritorium: illæ vero turgent principiis Salinis per fermentationem subactis, unde fit mutua acidi & urinosi temperatura, adeo ut accedente Sulphure sapor dulcis evadat; & comedæ per renovatam fermentationem Diarrhæas facile inferant. Adeoque in usu medico magis conveniunt uvæ exsiccatae seu Passulæ, tum majores tum minores, quæ Sal & Sulphur connexum & temperatum continent, & proinde nil aliud sunt quam mustum concentratum. Cum admodum temperatæ sint, nutrunt, pinguefaciunt, & atrophiam ex acrimonia Salsa & phthisis egregie curant, sive in Decoqto sive Electuari. Passulæ

(cum mustum concentratum sint) contusæ, in Aqua calida infusæ, addito Saccharo vel fructibus vini aut cerevisiæ, brevi turgescunt, & sic vinum instar Hispanici. Cum succo Pomor. Borsdorff. subactæ evadunt vinum hypochondriacum. Passim etiam laxant & ratione temperaturæ in asperitate faucium conducunt. Vinacea cum aciulis collecta turgent fermentatibus principiis copiosis, unde sponte incalcent (aut saltē injecta Calce Viva) & odorem spirant gravem, & pro Ischiadicō dolore, paralyticis affectibus & tumore testium chronicō egregium balneum siccum constituunt. Ipse tandem succus ex uvis expressus abit in Vinum cum motu fermentativo ab acidi & alcali pugna oriundo, & flatuum eructatione quando se unire incipiunt. Promovet fermentatio à Calce Viva quæ acidum & alcali occulta fover, impeditur vero à Marte quod acidum vini aggreditur.

Ulmaria sudorifera est, nonnihil adstrictoria.

Urtica urens succus nonnihil Nitrosus est, unde interne in hæmorrhagiis succus usurpatur ad 3i. vel ii. qui & externe in atrophiis convenient. Semen lithontripicum est; Decoctum in Gangrena valet. Colligitur urticae sem. maturat. ante Solis ortum & exsiccatur.

Urtica Mortua alba summitates florentes conservam & decoctum dant contra fluorem album.

Z.

Zedoaria rad. aromaticæ & alexipharmacæ est; & in ore gesta medicos ab ægrorum contagio maligno preservat. Quin & ad vapores mineralium reprimendos conductit. Præterea mucum Stomachi egregie incidit. In Colicis & Hystericis Aqua, Vinum & Oleum Carminativa sunt egregia. Pulvis ejus dolores post partum & lochia pellit. In Aqua cocta russi diurnæ ab Aere frigido contractæ medetur. Pertinet huc essentia per S. V. Tartarisatum in Stomachi & prædictis affectibus proficia.

Zinziber magis acre est. Convenit, imprimis Conditum, in vertigine, oculorum suffusione & stomachi affectibus. Decoctum sudoriferum est. Nonnulli addunt illud Decoctis liguorum contra asthmata Chronicæ & alios affectus.

C L A S. II.

De Alterantibus Secundariis, quae sunt Succi, Olea, La-
chrymæ, Resinæ, Gummatæ, &c.

Pleraque hæc fundunt primo liquorem acidum deinde Oleosum,
ex Corticibus enim arborum ut plurimum colliguntur, in
quibus Spiritus est acidus. Resinæ omnes sunt Oleosæ, Gum-
matæ magis Aquea, naturæ Silinæ mucilaginosæ.

A.

ACETUM est vinum per fermentationem ita alteratum, ut aci-
dæ particulæ exalentur & reliquæ figant; quod Spiritum vini
in se reconditum habet, ut patet in destillatione Sacchari Saturni:
Immo ipsum acetum destillatum 3tio Δ gradu ascendit & continet
Spiritum blande acidum volatiliissimum, qui longe pretiosior est S. V.
& cum *co acuatum optimum est menstruum in Alchymia. In peste
Aceto nil melius. In omni aceto sunt vermiculi celerrimi motus.
Porro melancholicis & partibus nerveis nocet, in specie fistit men-
strua. Externe fumus ejus oedemata discutit. In hæmorrhagia na-
rium vel uteri applicatum blande sanguinem coagulat. Alias & nar-
cosin corrigit.

Ammoniacum (Gummi) in Igne dat phlegma Spirituosum acidum,
deinde Oleum. Interne mucum quemcunque etiam viscidissimum in
hypochondriacis, tussi chronica & asthmate desperato resolvit, ad 3i.
assumptum purgat aliquoties. Spiritus ex Gum. *co rectificatus dici-
tur Asthmaticus. Externe tumores duros quoque resolvit.

Anima Gummi destillatum dat Oleum. Externe in Emplastris ad
contusiones & laxationes articulorum utile est: Imprimis sufficit in
Catarrhis, & affectibus Capitis conducit.

Arabicum Gummi lympham temperat: Externe solutum serpigini
illinitur.

Affa fetida magis gummosa est quam resinosa. In suffocatione hy-
sterica interne & externe convenit. Menses & ♀ m promovet. Ave-
teribus in Pectoris affectibus usurpata fuit. Essentiam dat Anti Coli-
cam; & cum Castoreo anodynæ.

B.

Balsamo vero apud nos raro, Tolutanum substituitur.

Balsamum Tolutanum in ulceribus renum, vesicæ, & Gonorrhæa,
cum vehiculo calido præsentaneum est remedium. In usu vulnerario
externe Peruvianum antecellit.

Balsamum Peruvianum sapore acri adeoque Salç vol. gaudet. Con-
cretum est anodynæ balsamicum, cum nullo Oleo mixtum. Si

eo utamur, dissolvatur cum vitello ovi in Spiritu Juniperi, vel Pulvis misceatur cum Saccharo, vel sumatur in ovo leniter cocto. Interne phthisicis, tussi in veteratæ, catarrhis & calculo medetur. Externe vulnera, præsertim partium nervosarum, sine suppuratione curat, muddificat, consolidat. Membris Paralyticis & Stomacho & doloribus Rheumaticis commode illigatur. In genere cum Oleo Succini convenit, & non tam vehementer.

Bdellii Pillulae astrictoriae in fluxu hæmorrhoidali usurpantur.

Benzoe-resina gummosa est, pulmonibus interne commendata. Externe cosmetica est, præprimis Tinctura cum S. V. quæ faciem & manus nitidas & à maculis liberas reddit. Oleum destillatum haberi nequit, Macerata in Aqua Ros. & Viol, more solito Crystallos dat.

C.

Amphora volatilissima est, attamen Sulphurea. In peste & malig-
nis febribus par alexipharmacum non habetur, præprimis si delirium adfit; nam utut volatilissima sit, narcoticam tamè vim ob-
tinet, adeoque in mania & delirio melancholico præmisso vomitu raro fallit; vim etiam habet Diureticam; adeoque in potu ordinario extincta
in Gonorrhæa, furore uterino, imo & hysterici passionibus, cum
distinctione prodest. S. V. camphoratus egregium est anodynnum ad
dolores sopiaendos, & ad Gangrenam utile. Externe Camphora lin-
guæ admota pustulas excitat; in nodulo præcordiis appensa, febri-
fuga dicitur. Pro Oleo Camphoræ habendo optime assumitur Oleum
amygdal. radicaliter autem non potest solvi, sed in ∇ denuo prodit.
Sic nec in S. V. solvitur eti si sit rectificatissimus. Acidis vero facilius.
Oleum cum Bolo destill. in ∇ a infusum Camphora est. Si digeratur
Camphora cum Oleo still. Rosmarin. & destilletur prodibit Oleum
pariter bonum. Sed autoris modus 3. plus habet in recessu, præprimis
in peste.

Caranna nobilior est *Taramahaca*. Vi anodyna dolores sopit externe
in dolore Stomachi, Cardialgia, & anxietate præcordiorum in febri-
bus, Stomacho commode applicatur in forma Emplastri cum Bals.
Peruv. Una cum Oleo N. Mosch. vomitum externe compescit, &
dolores artuum præsertim à frigore post sudorem ortos sedat. Quin
& contra Podogram & contusiones applicatur. In odontalgia autem
maxilla cedit. Si cum vino misceatur & in Arena destill. reddit
Oleum primo album, post luteum, denique rubicum quod quoescun-
que dolores in affectibus Coxendiçis, Podagricis, Uterinis, &c. optime
tollit. Hæc de *Tacamahaca* etiam intelligenda veniunt.

E.

Elemi Resina balsamica est vulneribus Capitis & Nervorum succur-
rens; sic cum terebinth. Cravii & Articulorum vulnera optime
consolidat. Oleum fundit odoriferum & penetrans in affectibus Para-
lyticis & tremoribus partium laudatum. Interne Elemi nullum usum
habet.

F.

Fuligo, præprimis camini splendens, nil aliud est quam resina ex lignis exhalans & condensata, i. e. eorum Spiritus & Oleum in forma siccata; adeoque fuligo destillata dat primo Spiritum, succedit Oleum flavum & rubicundum; & ex Cap. mort. habetur Sal fix. quod ab igne tanquam provenit. Ipsa enim mero gaudet Sale vol. ratione cuius cum aceto sumpta sudorem movere; in pleuride ad si. sanguinem grumosum dissolvit; passionem hysterica fugat, & partum difficultem juvat: Ante Paroxysmum febrilem propinata, vel pulsibus cum theriaca applicata conducit: Plantis pedum vel volis manuum cum album. ov. applicat. ardorem febrium mitigat. Spiritus ejus Rectif. in Syncope & Epilepsia potens est sudoriferum. Cura alcali destillata dat Sal vol. Oleum ejus in suffocatione hysterica & partu difficulti interno admodum copvenit, externe illinitur locis podagra affectis. In ulceribus malignis Sal fixum in Oleum resolutum ruira præstat. Oleum Destillatum illo per Congelationem *Glauberi* meritò præfertur. Denique ex fuligine & succino elicetur Oleum Camphoræ odorem repræsentans & multum in recessu habens. Beneficio quoque fuliginis, speciarim Salis, Solis solutio habetur. Differt autem fuligo ratione liguorum, quod notandum.

G.

GAlbanum in affectibus hystericis, Colicis, Spasmodicis & paresi partium Scorbatica, externe admodum coavenit, vel in forma emplastri, vel Olei still. Rectif. vel illius compositi ab authore descripti.

L.

LACEA gummi est perspicuum, quod in ore masticatum salivam rubore inficit. Ejus Tinctura addito alum. & myrrh. patredinai seu gangrenæ gingivarum & dentium vacillationi egregie succurrerit.

Ladanum concretum est singulare, nec in Oleo nec ∇ solubile, contra affectus nervinos utile, & in forma sufficius contra catarrhos y $\ddot{\text{a}}$ anodyna præditum.

M.

Maffice fundit phlegma Spirituosum acidum, Oleum flavum & deinde rubicundum. In Stomachi affectibus admodum commendatur, adstringit enim & roborat ventriculum, & in Cerebri morbis à Stomacho ortis egregia est. In Diarrhæa Decocatum ejus in ∇ pluviali frequenter usurpetur, vel assundatur subito ∇ aliqua vasi ejus fumo repleto, & sic potum dat valde Stomachicum. In substantia ad gr. vi. vel x. appetitum conciliat. Oleum ejus interne Stomachum insigniter roborat, externe in Spiritu vel Oleo Stomacho applicatur in doloribus

doloribus, in Diarrhæis etiam & nausea usum externum habet S. V. cum mastic. & galang. destillatus. Mastix ipsa masticata Salivationem eleganter movere.

Myrrha gummi resinosum est, & Balsamum naturale, nam S. V. Myrrhatus corpora à putredine diuissime asservat. In pellendis mensibus, lochiis & fætu primarium est ingrediens. In peste, febribus malignis cum excretione cutanea conjunctis, tertiana, quartana, variolis tam pro expulsione quam suppuratione, conducit. Tussin & febres Catarrales epidemicas egregie temperat. Lumbricis interne & externe adversatur. Externe Ulcera verminosa gangrenam minantia curat. In scorbuto oris & gingivarum putredine convenit cum *Lacca*. Mirum est Concretum quod neque Oleo, neque Aqua solvitur. Spiritus Salis, vel S. V. Tartarisatus vel sola Aqua cum Sale Tartari acuata, vel Spiritus Sal *ci, Myrrham solvunt. Oleum ejus haberi nequit. Authoris liquor p. del. egregium est Cosmeticum contra maculas, in specie Solares, rugas faciei & cicatrices delendas. Alias facies vapore vini super ferro candefacto, & deinde Myrrhæ fumo irrigata, continuando per septimanam, rugas dimitit & juventutem mentitur.

Q.

Opium est succus ex Capitibus papav. *Meconium* vero ex planta expressus. Vis narcotica fundata est in Oleo seu Sulphure cum Sale vol. combinato, unde Spiritus coeretur, humores compescit, dolores fistit & somnum inducit. In deliriis febrilibus sine dubio convenit. In delirio melancholico somnia turbulenta infert, si non legitimo tempore & modo propinetur. In Epilepsia, doloribus abdominis convulsivis & hysterics præcavendis, *Laudanum hystericum* paratur. Febres benignas in incremento fistit. In malignis cum præcordiorum anxietate alexipharmacis optime miscetur. Diarrhæam, Hypercatharsin & omnes fluxus, fistit, excepto sudore quem promovet. In dysenteria, tempore rite distincto, convenit. In debilioribus, imprimis Hypochondriacis, Scorbuticis, & Colicis, purgantibus dosi auctis jungitur. In Mensium fluxu, si anxietates præcordiorum adsint, usurpatur, sed caute. In sputo viscidio non convenit. Sed in tussi secca lympham corrigit & acidum obrundit. Angli ex opio cum ambra Elect. pro Venere fovenda parant. Cæterum radicem morborum non attingit, nisi legitimo tempore, modo, & in debita præparatione usurpetur. Tempus quod attinet, in morbis acutis in incremento datur, non vero statu. In Chronicis ad præcavendos paroxysmos graviores, alias non nisi caute. Modus consistit in eo ut nunquam solum sed appropriatis mistum, nec una sed partitis vi-cibus detur, & quamprimum somnus sentitur abstineamus. Præparatio tandem eò respiciat ut vis narcotica adimatur, retenta saltē anodyna. Extractiones cum S. V. vel rore majali oil valent. Trastatur itaque, 1. per acida quæ Sal vol. figunt, unde acetum, succus Citri, phlegma Vitrioli, aut S. V. cum Spiritu Sulphur. acuatus elegantem Tincturam extrahunt. Omnibus interim præparationibus præferenda est costio super ignem. 2. Corrigitur per Alcalia, in pri-

mis Sal Tartari, cum quo in S. V. elegantem dat Essentiam, vel solvatur in Lixivio Tartari. Cæterum ut exactius corrigatur, 3. fermentatio cum succis vegetabilium instituitur, quibus convenienter additur Sal Tartari quod quidem impedit fermentationem; interim si Saccharum addatur, hæc restaurari potest. — Infantibus etiam caute exhibetur Opium. Gravidas interdum abortire facit. In quibusdam mulieribus passionem hystericam curat, in aliis excitat.

P.

Pissaphaltos in loco profundiore discutit.

Pix valide discutit; podagræ conduceit partem nerveam robo-rando. Oleum picis melius fit per alembicum.

R.

Terebinthi Resina in recessu habet alcali volatile, utut destillata primo suggerat phlegma acidulum. Vis tamen in Oleo conficit, quod male destillatur per vesicam cum ∇ , quia resolvit Sal vol. alcalinum. Optime è contra subigitur cum Cineribus seu alio alcali fixo & destillatur per Retort. sic enim alcali retinet crassus, & Oleum prodit penetrantissimum. Interne Renibus, Vesicæ, & vasibus spermaticis dicata est. Renes purgat, calculum præcavet, urinam colore violaceo tingit, ulcera renum vesicæ & mistum cruentum temperat, in Gonorrhæa partes nerveas abstergit, Pectori & Pulmonibus læsis succurrerit. Optime autem interne assumentur, si in Balsamum Sulphureum redigatur. Externe Balsamicum est decantatum. Cum melle mixta vulnera sufficienter curat, ulcera mundificat, maturat & suppurrat. Spiritus terebint. interne nephriticus est, externe inunctus contra frigus mammarum aliarumque partium valet.

S.

Saccharum nil aliud est quam Vinum concentratum; unde solutum in ∇ fermentando abit in Vinum instar Hispanici propter faciem fermentationem. Hypochondriacis, Scorbucis & Hystericis; pulmonibus & pectori injicium est. Oleum ejus cum S.V. paratum asperitates faucium lenit. S. V. etiam Rectificatissimum Saccharum non solvit, quod mirum. Externe cum S. V. dilutum egregium est vulnerarium, imprimis in ulceribus putridis. Spiritus ejus acidus melius paratur, si Saccharum liquefiat & cum lateribus misceatur. Oleum ejus per del. cum alb. ov. oculorum affectibus dicatum est.

Sagapenum præ cæteris menstrua & lochia juvat. Externe Emplastrum attractiva ingreditur. Talia Gummata in acet: soluta cuti impensa pustulas & pruritum excitant & humores stagnare faciunt.

Sanguis Draconis cum Capræ vel Hirci sanguine adulteratur, unde nemo eadem utatur.

Sarcocolla conglutinat interne & externe.

Succola per Retortam dat primo phlegma quod sapis Jusculum carnis; postea succedit Spiritus; adeoque Phthisicis, Hæticis, Atrophiæ

phiz & Scabiei egregie convenit. Anglis in tussi & catarrhis in usu est. Præterea & sperma augmentat. Quin & in scorbuto cum lacte sumpta acidum Salsum temperat. Ceterum nil impedit quo minus nos similem mixturam ex amygdalis facere possimus.

Styrax quibusdam pro roborando Stomacho in Emplastrj forma arcanum est.

T.

Tacamahaca cum Caranna convenit.

Tartarus usurpat vel generaliter pro omni acido vinoso, quod variat pro vinorum varietate. Quo magis enim matura vina, eo Tartarus hic magis volatilis est. Sic vinum Hisp. minorem, Rheni majorem, Gallic. quoque parcam Tartari quantitatem suggerit. Vel Specialiter Tartarus vocatur, qui per fermentationem in fundum destruditor, & nil aliud est quam Sal esse entale vini. Quoad usum, abstergit & laxat. Tartarus Martialis ex Tartaro cum Lim. Mart. cocto, in Quartanis & Scorbuticis convenit. Spiritus, Oleum, Sal, fix. & vol. & Tincturæ ex Collegio Chymico patent.

Ithus Resina est temperata humores acres corrigens. Pomum excavatum & thure repletum in pleuride speciatim usurpat. Alias & ad diarrhæas & muliebris profluvia laudatur. Externe Epilepticum est primarium.

Tragacantha ingreditur Rotulas in tussi sicca & raucedine.

V.

VInum sub fermentatione partes suas Oleosas volatilisat, & fatus naturæ Sulphureæ emittit. In vino prædominatur acidum, in quo partes spirituosaæ volatilisataæ sunt per fermentationem & volatilisationem Sulphuris concreti. Spiritus autem vini est Compositus ex Spiritu Sulphureo & acido, hinc cum Spiritu & Sale vol. Urinæ in offam Coagulari potest.

C L A S. III.

De Purgantibus Primariis.

Purgantium vis consistit in parte Resinosa admodum acri, qua stomachum & Intestina irritare & M. S. in fermentativum motum ciere solent. Pro varietate hujus acrezinis dividuntur in minoria & fortiora. Præter vim purgantem adhuc specificas qualitates obiinent, quarum intuitu eorum delectus haberi debet, prout morbis appropriantur. Quia aliquid venenositatis habent & de viribus deprædantur, ideo corrighenda sunt, non per aromata quæ nil corrigit, sed vel per Salia fixa Oleosum corringtonia, vel acida quæ alcalia & vim purgantem enervant, vel per fermentationem cum succis v. g. promorum Citri, dy. quæ texturam variat. Notandum hic Antimonium diaphor. purgantibus additum earum vim augere. Jam de singulis in specie.

Agaricus

A.

Agaricus quas eliminat sordes in formam mucilaginis transmutat. Nocet stomacho & tormina excitat, adeoque optime corrigitur per oxymella seu blanda acida quæ partim corrigit & mucilaginosa resolvunt, partim abstergunt, quo facilius ab Agarico purgetur. Non usurpatur in substantia. Vis ejus consistit in Resina, unde optime fit extractum ex Agar. Troch. cum S. V. Dos. à 3i ad 3s. Pillulæ ab Auth. descriptræ in dosi tanta non usurpantrur.

Asarum est vomitorium & purgans per inferiora, imo simul Diureticum & menses stimulans. Rad. & fol. minutissime pulverisata ad 3i. vomitum & urinam pellunt; grosse autem, per inferiora purgant quia Stromachi plicas ingredi nequeunt & Quartanam curant. In □ cocta non laxant sed urinam movent, menses stimulant, & in febribus intermit-tentibus & morbis Chronicis pro resolutionis scopo convenient, sed in oxymellite & aceto vim laxativam regnent. Rad. in substant. datur à 3s. ad 3i. Extractum à 3s ad 3s. Folia recentia Vomitiva sunt; blande quidem si N° 12. scindantur more tabaci & stent infusa per noctem in 3iv. Aq. Card. Ben. Violentius autem si cum pistillo ligneo in mortario marmoreo conterantur assusa oxymel. simpl. 3i. terendo donec folia in succum liquidum sint redacta: Validissime verò, si 3iij. succi ex fol. recent. expressi propinentur cum Oxymel. 3s. & □ Card. B. 3i. quod ipsi Antimonio substitui potest. Fol. in oxymel, cocta pe-dori succurunt.

B.

Bryonia purgat hydropicorum serum, & simul grumos sanguinis dissolvit, & acidum temperat. Usurpatur ad aliquot 3 in infuso vel succo, non in substantia. Vermes singulariter expellit, & in hy-dropis, mensium & podagræ affectibus prorsus singularis est. Si Rad. excavetur & proprio operculo tegatur, liquor illic colligitur qui locis podagræ illitus & in grumis sang. dissolvendis egregie confert. Unde in Gangræna & aliis tumoribus Rad. recens contusa in forma Cata-plasmatis conducit; unde & regioni Renum ad Aquas collectas resol-vendas applicatur.

C.

Carthami sem. sordes in forma phlegmatis abducit; mucilaginosa est adeoque corrigitur per aromata acria. Exhibitetur in forma Emulsionis cum □ aromatica: male autem additur Decoctis vel infusis. A modernis flores in mensium affectibus & ictero usurpantur.

Cassia dulcis & aromatica austeræ prefertur. Pulpa ejus sordes fla-vescentes ejicit; vis in fermentatione consistit, unde hypochondriacis, hysteriacis & gravidis imo & in febribus minus convenient. Contra stranguriam laudatur. Sed nisi recentissima fit facile accessit & affectum auger. Eadem pleuriticis convenient & Arthriticis, externe contusa enim vel cum herba Solani decocta & podagræ locis illinita laudatur. In veterum præscriptionibus pro scopo ciendi menstrua præ-scribunt Cassiam Fistulam, sed cum Cerv. Cassia potius intelliguntur.

Cataputie

Caraputia succus inspissatus serum purgat. Grana x vel xii. decoricata & trita cum ovo sorbili sumuntur. Si vero blandius operari debent, masticentur & deglutiuntur.

Colocynthis resolvit succos cum acido concretos, in Lue Venerea, Epilepsia, affectibus menstrualibus & in specie atrocioribus abdominis tormentibus. Egregium est alterans & que ac purgans. Optime corrigit cum Sale Tartari in aceto, sic enim fit Tinctura aurea americana inspissata in Extractum. Externe Clysteribus additur & Lotionibus capitis in tinea. Oleum umbilico illitum vermes abigit. Spiritus vitæ aureus fit melius cum Spiritu vini Tartarisato.

E.

Ellebori nigri folia & herba sunt volatilissima, & acerrima. Calcinata parum dant Sal. fix. Vis ergo Purgatrix in Sal vol. acri, quod insimul corrigit acidum p. n. unde capiti in mania, epilepsia, vertigine, &c. dieatur. Si per acida corrigitur, ab illis nimis castratur. Melius fit per alcalia, sc. ut sero lactis vel Aquæ Sale Tartari imprægnatae infundatur. Extractum optime paratur cum △ simpl. Alias in morbis Chronicis hypochondriacis decocta & infusa ingreditur. Externe Sternutatorum est, & Coryzam curat.

Elleborus albus nonnisi maniosis, & furiosis adhibetur. Rad. nempe ad 3*lb* vel 3*li*. coquitur in Vino donec mollescat, deinde novo vino infunditur, quod propinatur cum vel sine expressione, prout fortius vel mitius desideratur. Si tamen rite corrigitur exsiccando ter in succo Rosar. vel cum Sale Tartari, usurpari potest à 3*li* ad 3*iii*. Quod si gravia eundem Symptoma sequantur, mature Theriaca propinetur.

Efularum vis consistit in acrimonia caustica & Sale vol. Cortex nunquam tuto adhibetur nisi vis caustica corrigitur per acida v. g. succ. Cydon. Citr. &c. Optime præparatur si Rad. per 24 horas in aceto macerata exprimatur, & Aqua menth. cum Sale Tarrari immersa insipitur ad mellis consistentiam. Exhibitetur etiam in Infuso, quando rad. per acida correcta vino infunditur, ad 3*ii* vel 3*iii*. Conserva è floribus violentum est Remedium.

F.

Frangula vino infusa à 3*iii* ad vi. serum, nunc per alvum, nunc per vomitum, edicit. In substantia nimis violenta est.

G.

*G*ratio correctione multa non indiget. Infunditur in vino à 3*iii* ad 3*lb* pro hydropicis.

H.

*H*ermodactylus radix effeta est tormenta excitans. Unde rarissimi usus est.

Jalappa

I.

JAlappa radix est resinosa, sordes flavescentes abducens, contra Lubricos appropriata. In Pulv. datur ad 3*i.* sed cum stimulo Salino, Nitro nempe vel Tartaro, alias tormina excitat. Paratur essentia ejus cum S. V. 3*β* ad 3*ii.* pulveris, ex qua Præcipitatur Resina cum communis, sed facile Intestinis adhærescit.

M.

Mechoacanna recens purgans est mitissimum, inveterata nil operatur. Sera mucilaginosa educit, unde in tertianis nothis & iis qui succis viscidis scatent valde convenit. In Cruditacibus Infantum ex lactis grumis suaviter purgat, gustui enim vel odoratui minime molesta est. Datur ordinario in substantia à 3*i.* ad 3*ii.* vel infunditur ad 3*β* vel 3*vi.* in Aqua aliqua cum Sale Tartari in loco frigido. Vis ejus latet in Mucilagine gummosa, adeoque extractum cum S. V. nil valet.

Mezerei Cortex causticam vim in Sale vol. sitam habet; quæ corrigit per succ. Cydon, immatur vel acetum: Dos. à gr. vi. ad 3*β*. Particulæ ejus in lixivio maceratae auriculis perforatis inseruntur loco setacei in affectibus oculorum.

Myrobalani saporem habent acidulum nonnihil adstritorium. Ratione pulpa succulente nonnihil laxant fermentando succos corporis, reliqua autem substantiæ adstringunt, unde in Diarrhæis, &c. usurpantur. Qui & fermentations blande temperant sapore suo acidulo. Magis agunt in infuso quam in substantia, quia mediante Aqua succulenta pulpa magis resolvitur. Quo autem plus coquuntur eo magis adstringunt.

P.

Polypodium Quernum optimum est, quia de acrimonia Quercina nonnihil participat. Additur purgantibus, quia vi aliqua abstersiva & acidi temperativa promovet purgantium operationem.

Phylli semen mucilaginem perutilem suggerit.

R.

Rhabarbarum Monachorum hypopatathi radix est, Rhubarbarum verum habet vim laxativam superficialem, quæ separata maxima ex parte adstritorum est. Ubi adstringendi animus est datur à 3*i.* ad 3*β*. Si torreatur, vis laxativa exhalat, unde adeo fere adstringit ac terra sigillata. Optime infunditur in menstruo Aqueo cum Sale Tartari vel cum Crem. Tartari modo ebulliat parum ad ejus dissolutionem. Extractum ejus verum (non cum S. V. sic enim nil valet) hepaticis & calculosis commendatur, bilis secretionem juvat, Isterum singulariter levat; & in cachexiis seu hydrope maximi est usus. Paracelsus inde Tincturam habet, in qua vim solutivam auferendam esse dicit, quod facit Sal Tartari. Hæc cito ad vias urinarias dilabitur & calculosis succurrat.

Ricini

Ricini grana valide purgant. Rusticis robustioribus gr. 1. aliis vero quata pars grani sufficit. Integrum iterum secedit, peracta tamen operatione. Exprimitur inde Oleum cuius gut. ii. in juscule carnis sufficienter purgant. In hoc Oleo singulare quid contra Epilepsiam infantum latet, si cum pinguedine erinacea in linimentum redigatur, cuius guttae quædam umbilico illitæ mira faciunt.

S.

Senna Coluthæ quo ad folia & affectus similis est. In affectibus Chronicis exoptatum laxans est. Nauseosa est & torminosa, adeoque in substantia raro datur; sed in infuso, idque magis quam decocto, quia si paulo diuturnior fiat coctio, vis laxativa magna ex parte perit. Menstruum est vel Vinum vel Aqua Tartareis acienda, quæ mucilaginem ejus resolvunt. Rulandus Decoctum ejus in vino propinavit cum Aqua C. B. pro sudorifero in febribus. In hypochondriacis loco Aquæ, infundatur in succo pomorum. Borsdorff. depurato. Extractum suspectum est, quia metus est ne vis laxans evaporaverit. Fit elegans Tinctura ex Senna & Rhab. cum solutione Salis essentialeis Tartari, sed cum S. V. fieri nequit.

Soldanella in hydrope & similibus affectibus officium suum egregie facit. Semper tamen Rhabarb. ipsi addendum. Dos. fol. à 3 g. ad 5ii. Pro Decocto vero ab 3g. ad 3i. Quibusdam succus ad 3g. In usu est, qui insipissatus ultra 3ii. dari non debet.

Spina Infectoriae Baccæ egregium suggerunt Syrupum purgantem. Inter reliqua præparata N° 3. Extractum Rhamni habet Author, quod elegans, cum vis Tithymali caustica aceto ros. destruatur. Ob Nitrum autem additum in solutione acquiritur Alcali fixum, quod dum extrahitur, habetur Tartarus regeneratus, hoc est Sal Essentiale Tartari ex aceto ros. & Nitro ortum & compositum.

T.

Turpeatum radix resinosa est, quæ omne quod attingit sub forma mucilaginis viscidæ evacuare solet, unde inter pituitam Evacuatio numerari solet. Tinctura aurea inde elicetur cum S. V. Tartarifato, egregium remedium ubi validiore evacuatione opus. Resina elicita in S. V. blande purgat. Vermes egregie deturbat.

Tamarindorum succus seu pulpa blando gaudet acore, quo bilem ejusque effervescentiam temperat. Propter aliqualem Nitrositatem abstergunt & laxant. In febribus, imprimis scorbuticis, astum egregie temperant, & alvum apertum servant. Pulpæ dos. ab 3g. ad 3ii. Pro Decocto 3iii. vel iv. Alias Tartarus ex Tamarindis fieri potest, qui tamen nil peculiare habet.

Hæc sunt primaria Purgantia, ex quibus sufficere possunt Senna, Rhabarb. Elleb. nig. Jalap. & Colocynth. Perlustremus adhuc Purgantia Secundaria quæ nil aliud sunt quam varia Vegetabilium producta.

C L A S . IV.

De Purgantibus Secundariis.

A.

Aloes *Lucida* sua *Tinctura* fæces *flavas* reddit, unde male *Cholagoga* dicitur. *Lumbricos* expellit, blande purgat, *Stomacho* amica est, & mucum ibi hærentem abstergit. Vim habet *Balsamicam*, unde inter omnia purgantia *aloe* & *rhabarbari*. habentur innocua, cum reliqua de virulentia participant. Dux autem in *Aloe* substantiaz sunt. 1. *Mucilaginosa Aquosa* quæ sola laxat & in *Aqua* solvitur. 2. *Viscida resinosa* quæ *styptica* est & *hæmorrhoidum* concitatix, & in *S. V. solubilis*. Vulgo lavant *Aloen* sed hoc ipso eandem vi purgativa spoliant. Pro scopo igitur purgandi extrahatur cum *Aq. simpl.* vel quadam appropriata cum *Sale Tartari* vel *Oleo Tartari* p. d. acuata, deinde insipsetur *Tinctura* in extractum ad gr. vi. egregie laxans. Interim non nimium *Sal Tartari* addendum, alias vim purgandi omnino destruit. *Tinctura* cum *S. V.* non purgat. Si rite paretur Extractum, superflua est insuffatio. *Oleum ex aloe* destillatum umbilico illitum vermes necat. Externe *Aloe balsamica* est, & vulnerum putredini resistit. Fit *Aqua ex Aloe* in *Aqua absinthi*, soluta terendo probe & subigendo, qua abluntur corpora pro enecandis vermicibus & crinonibus, & crines pro declvio præcavendo.

E.

ELaterium succus est ex cucumere asinino collectus, quando flavescentia & maturare incipit; purgansque admodum violentum in hydrope specificè convenientis. Substantia non usurpatur; sed Extractum paratum cum *S. V.* addendo in fine *Oleum still.* macis & Cinnam. Dos. ejus à gr. xv. ad 3*i.* Similiter ex Radice hujus plantæ paratur *Essentia* & Extractum cum *S. V.* addendo idem *Oleum*. In gravidis caute usurpatur; alias per acida & fermentationem corrigitur.

Euphorbium nostrum à veteri differt. In *Actimonia Caustica* cum succo *Efule* convenit, unde quæ de *Efula* dicta hic applicari poterunt. Datur contra quartanam febrem ad 3*i.* prius tamen correctum cum succo *Citri*; per acida cuim vis Alcalina Caustica castratur. Externe in carie ossium nil melius est *Euphorbio S. V.* irrorato. Sternutatorium est validissimum, adeoque debet 3*i.* cum 3*i.* pulv. *Irid.* flor. misceri. In forma Liquida 3*i.* *Euphorb.* cocta in 1*b.* i. \triangleright *Lil.* *Conval.* ad gut. aliquot potens Sternutatorium est.

G.

Gutta *Zemou* videtur esse gummi quoddam è rad. *Ricini vulnerrata* destillans & *Croco Indico* tinctum. Corrigatur necesse est, sive per Alcalia sive per Acida. *Lotichius* exhibet à gr. iii. ad 3*b.* cum 3*i.* *Tartari Vitrioli*. Optima est illa magisterii præparatio ubi *Oleum Tartari* vel *S. V. Tartarisatus* adhibetur. Quin & *Essentia aurea* inde elicetur. Spiritus autem *Vitrioli* acidus non tam corrigit quam castrat.

Manna

M.

Manna succus est ex arboribus destillans, qui per noctem jungitur rori, & postmodum in surculis arborum reperitur; post quam calore diurno aquosa pars absuntur & in granula inspissatur. Sub Collectione Martem in zruginem rodere valet, unde cum lapideis & ligneis cultris colligitur ne nigrescat. Variat ejus virtus pro varietate plantarum ex quibus colligitur. Vis ejus laxativa consistit in motu fermentativo, quo abstergit sordes & flavas reddit; adeoque hystericis hypochondriacis & febricitantibus non convenit, alias in asperitate & ariditate faucium conductit. Manna Tartarisata elegans est remedium, nam propter Tartarum mucus fermentat. Spiritus Mannæ ad 3*i.* utut insipidus, sudoriferum est egregium, & singulare quid in recessu habent. Qui n°. 6. ab Authore describitur, singulissimum menstruum est pro extrahendo Sulphure Solari, Manna enim turget rore Sale aeris hermetico imprægnato, unde Mercurium seu Spiritum plane singularem dat qui multum habet in recessu. Quidam Electuarium Laxativum parant ex Prunis, Passulis & Manna, alii vero Aquam Laxativam inde destillant per vesicam.

O.

Opopanax ad 3*i.* viscida incidit, & fæces sub forma mucilaginis abducit, ut & omnia Gummata. *Heraclinum* maxime in usu est, quod à quisquiliis depurandum solvendo in Aqua, Vino, vel Succi Citri. Externe tumores discutit. Vis ejus in Sale alcalino acriori later.

S.

Scammonium veterum succus fuit rad. herbæ cuiudam è Convolutorum genere; nostrum autem est succus Esulæ, estque acerbus, causticus & malignus. Sordes flavas & fætidas reddit, unde Cholagogæ falso dicitur. Per se Crudum raro præscribitur, sed loco stimuli aliis in Pulvere additur, ut & ejus Resina ad gr. ii. vel iii. Optime depuratur Glycerrhiza juxta modum Num. 5. quæ stimulos acerbos & volatiles inviscat & cicurat. Corrigitur vel per acida nempe suc. Cydon. ut Num. 2. & Spiritum Vitrioli Num. 7. vel per Alcalia quando Lixivio Salis Tartari Scammonium injicitur, unde emergit Tinctura rubicunda, quæ inspissata & cum S. V. extracta dat Essentiam laxativam; ubi per Sal Tartari invertitur sapor & odor ejus nauseosus. Ex Scammonio vel ejus Resina fieri possunt Emulsiones cum Sacch. & Aqua fumar. vel succ. Citr. gustui gratissimæ. Huc referendus est succus Citri Diagrydatus sc. R. Diagr. Sulphurat. 3*i.* affund. succ. Citr. depur. 1*b.* 3*b.* stent in vitro obrurato in loco calido per 3. dies. Ultimo die decantetur, & Colatura cum Saccharo blando igne ad Consistentiam redigatur. Dos. cochl. I.

Et hæc de Purgantibus Secundariis, ex quibus Aloe & Scammonium sufficiunt, adeo ut cæteris facile supersedere possemus.

Schroderi

Schroderus Dilucidatus:

S E C T. II.

De Zoologia seu Regno Animali.

ANIMALIA jam sequuntur, quorum partes distinguuntur in dures & molles. Duræ sunt ossa, cornua, unguia & dentes, quæ acidum absorbent non sine insigne effervescentia motu, quia Sale vol. alcalino turgent, adeoque sanguinem fluiditatem reddendo, simul sudorem movent. In Igne subministrant 1. Phlegma Aqueum quod parum habet in recessu. 2. Spiritum vol. Mercuriale, minus inflammabilem & cum Sale vol. non effervescentem, volatilem ramen & potens sudoriferum, adeoque mediæ naturæ inter Salinum & Sulphureum. 3. Copiosum Sal vol. quod rectificatum acida destruit & fortiter sudorem movet. 4. Oleum nigrum Empyreumaticum; quod per Retorram super proprium Caput mortuum rectificatum aurei coloris fit, fætorem deponit, instar Ignis penetrat, sudorem ciet, acidum quocunque simul destruendo. Interne in Hystericis affectibus & Colica; Externe autem podagræ illitum, optime coddicuit. 5. Caput mortuum nigrum, quod aperto vase calcinatum prosus albescit; quodque, utut iners, adstringit tamen, humidum acidum imbibit, adeoque in Dysenteriis, &c. convenit. Partes molles sanc pingues vel non pingues. Non pingues sunt viscera carnosa & sanguis, quæ rurgent succo pingui & Sale blando, suggeruntque Sal vol. penetrantissimum. Ex pinguisibus Spiritus & Sal vol. difficulter elicuntur, sed si putrefacta sint, copiosum Phlegma, Spiritum, Sal vol. & Oleum suggerunt. Omnia autem animalium Salia volatilia convenient in genere in eo quod acida destruant & sudorifera sint. Attrauen & specificas simul dotes habent. Pinguiores partes; sevum nempe, axungia, &c. in eo convenient quod constent parte Sulphurea, quæ in recessu ab acido occulto concentratur. Hioc cum Alcalibus in sapones abeunt (sicut & Olea vegetabilium) adeoque emolliunt, relaxant, attenuant, & plus minus anodyna sunt.

C L A S. I.

De Animalibus Terrestribus Perfectioribus.

A.

Alcis *Ungula* contra Epilepsiam interne & externe in forma amuletum valer. Alces nimirum bestia est meticulosa, & à strepitu etiam arboris in fugam pellitur: hic metus in totum corpus transfertur, præprimis in ungulas, & quidem posteriores, unde vis hæc dependet. Calcinata & magisterium nil valent. De nervis observetur quod Author habet. Cornu Alcis paratur eijam spagyricæ ut C. C. jmo Spiritum & Sal vol. Antiepilept. suggestie.

Apri dentes ad 3i. in pleuritide & inflammatio interna sanguinem coagulatum resolvunt, & acidum absorbent, quo absorpto sudor sequitur. Destillati dant Sal vol. admodum penetrans. Magisterium oil valet. Gelatina paratur ut Gelat. C. C. & in potu Pleuritico egregium est remedium.

Afini sanguis tempore verno prope aarem extractus, linteo exceptus & exsiccatus in Camino, ut de Sale vol. lignorum participer, per annum servatur sine virium jactura, & cum ▽ destill. Hyper. & Anagall. propinatus specificum est egregium contra maniam. Alias in Atrophia & Phthisi, lac ejus maxime salubre est, quia afinus bestia est sana & longæva. Ante ejus usum cibis sic dulcis & minus acidulus. Deinde tempore matutino & vespertino propinatur tepidum, addito Saccharo ne coaguletur. Stercus interne propinatum cum ▽ plantag. & syr. myrtill. hæmorrhagias curat. In quem fiodem & externe ejus Pulvis naribus insufflatur, vel ipsum cum aceto subigitur & intruditur.

B.

Bovis & vacca, Cornu, dum in coitu versatur, derasum, Venerem stimulat. Fel in Clysmate alvum proritat; externe umbilico cum Aloe illinitur contra lumbricos, & si stricte adhæret, certo adsuat lumbrici. Aqua fellis destil. cicatrices oculorum delet, & acrimonia volatili visum clarificat. Essentia fellis bovis inspissata & cum S. V. extracta præter usum cosmeticum, egregia est in tinctu aurum cum bombace illita. Splenis Decoctum vel Essentia meones cier & appetitum promovet. In Atrophia & doloribus artuum post vulnera, immittuntur membra in sanguinem bovis recens mactati. Stercus in doloribus, inflammationibus & ambustis externis egregium est anodynum; ▽ destil. suggestir, quæ cosmética egregia est, & in suppressione urinæ laudatur. In Ventriculo secundo generantur lapides ex pilis invicem convolutis mucilagine quadam obductis, qui nullius sunt usus. Illi vero in folliculo felleo constant Sale vol. alcalino ab acido p. n. coagulato, & ad 3i. cum vino vel aceto, in casu sanguinem grumosum resolvunt, Icterum denique & nephriticos dolores Scorbuticos per

De Animalibus Terrestribus Perfectioribus.

147

per urinam & sudorem curant. *Lac* confit substantia butyrosa Sulphurea, caseosa Salina, & vehiculo seroso; adeoque quamlibet corporis acrimoniam in scorbuto, ulceribus renum, mictu cruento, & dysenteria, temperat; egregium etiam nutritivum est; contra atrophiam, tabem, &c. si melius. Pro ratione autem Bestiarum & Pastus variat. Unde Sana esse debet; pro usu Anti-scorbutico herbis Auci-scorbuticis, pro Vulnerario, Vulnerariis vesecatur.

Bufones vivi furore percisi venenati sunt; sed mortui omni carent veneno. Mense Julio transfossi, exsiccati, & abscissis capitibus & intestinis pulverisfati, ad gr. xii. alternis diebus hydropticis propinati egregie sanant. Externe *Bufo* vivus contusus renibus in eodem affectu applicatur. Alii contra febres ardenties propinant ante paroxysmum. Quin & externe contra malignitatem pestilentialem adhibetur, later enim in *Bufonibus* vis anti-pestilentialis. *Lapis Bufonum* pigmentum est, forsan *Cratum senilium*. *Bufones* comburendo ceruleam eructant flamمام, unde suspicor in illis latere principium Sulphureum animale. *Pulvis Bufonum* appensus contra incontinentiam Urinæ valer, & virtute anodyna pollere dicitur. *Sal* ejus vol. penetrans est diureticum. Paratur quoque inde *Oleum anodynnum* beneficio *Salis marini* & *Olei amygd. dulc.*

C.

Catellus melitensis Colicæ & Podagræ applicati, anodynæ sunt; & postea claudicare dicuntur. *Axungia Canina* ob vim penetrantem vulnerarium præ ceteris laudatur; Multi in Acero contra Phthisim & Epilepsiam laudant. *Album Græcum canis* offibus sine Potu nutriti multum habet in recessu. Omnia enim animalium stercore gaudent Sale vol. urinoso & acido, quæ si in Stomacho fermentando aescant, Sal vol. transit & Sal Salsum remanet. Hoc Sal ubi alcali præcellit, in aere cum Sale aeris fermentatum transit in perfectum Nitrum. Omnia igitur stercore sudorem movent, sanguinis grumos dissolvunt, & hinc in Dysenteriis, Pleuride, &c. egregie convenient. Impri- mis *Album Græcum* quod & interne pro destruendo acido primarum viarum in passione hysterica, colica ex acido austero orta, & alibi conducit: Pariter Decocta vulneraria merito ingreditur, & in Angina faucium laudatur.

Capri sanguis modo Helmontiano collectus, ad 3i. in pleuride sanguinis grumos optime dissolvit, & cum aceto sumptus egregium est Diureticum, calculum renum & vesicæ absument, immo balsamum Anti-podagricum inde paratur. *Sevum Hircinum* Oleo non miscendum, alias nimis coagulat. In Clysmatibus in Dysenteriis & Tenesmo, anodynū est & consolidat. *Lac Caprinum* turget sero Nitroso & Nitto volatiliori; unde eminenter omnes vires obtinet, quæ sero lactis vaccini adscribuntur; præsertim pro æstu, in specie Anti-scorbutico, compescendo. Stercus in podagra & oedemate cum Urina ægri applicatum egregie juvat. *Urina calida* diuretica est.

Rupicapra in secundo ventriculo suggestum lapillos ex fibris duri- oribus vegetabilium, in specie *Doronici*, quæ difficilis concoctionis

sunt, cum visco chylo, generatos. Vi sudorifera pollent ad 3*i.* in Pleuritide, Variolis & præ cæteris in Partu difficulti.

Capricervus Orientalis dat lapidem Bezoar dictum de copioso Sale alcalino participantem, vi Alexipharmacæ pollentem. Sed inter mille vix unus genuinus. Imo licet omnes genuini sint, non tamen omnes habebunt vim Alexipharmacam, sed isti tantum qui ex animalibus montanis, plantis salubribus vescientibus, desumpti sunt. Adeoque Calculus humanus longe melior est.

Capricervus Occidentalis dat Bezoar Occidentale. Sed Lapis fellis bubuli ad 3*i.* propinatum idem præstabit ac Lapis Bezoar occidentalis. Idem Judico de Orientali.

Castor decantatus est ratione *Castorei*, quod liquor est in folliculis, à testibus longe differentibus, contentus, Oleosus, penetrans & Sale vol. imprægnatus. Videtur esse Crassa Lympha per ductum appropriatum in folliculum deducta, & per fermentationem partim ex sudore partim aliundè transmutata in talem liquorem. Vis ejus fundata est in Sale vol. Oleoso penetrante, & sensus graviter afficiente; unde in affectibus nervinis, in Colica item, & præsertim passionibus hystericas, interne & externe, sacra est anchora; austерum enim corrigit, motusque convulsivos compescit. Una cum Myrrha foetum, menses & lochia pellit, & dolores post partum sistit. In Lethargo, Comate & Caro ex gas liquorum fermentescentium orto, nil melius quam Castor. præmissio vomitu. In prædictis affectibus hinc cum Scammonio sepe propinatur, ut alterando simul laxer. Si tempestive ante febrem exhibeat, variolas præcavet: Præsente autem febre expellendæ sunt propinando Essentiam ex Castor. & Assa fætida cum S. V. Tartarilato. Oleum per vesicam cum s. q. Aquæ destillatum efficacissimum est, & minus fætidum. Extractum Castor. nil valet. Sed Essentia à 3*i.* ad 3*b.* in prædictis affectibus potens est remedium, imo & auribus purgatis ad gut. i. vel ij. instillatur in difficulti auditu, tintiru, aut murmuratione.

Cati Sylvestris axungia liquefacta, habita sexus ratione, & umbilico ad gut. aliquot instillata colicam avertit. In atrophia partium reliquis præfertur. In Epilepsia pariter certissimum est remedium.

Catus Zibethinus Zibethum suggesterit, liquorem per se fætidum, licet tantillum suavem spiret odorem. Interne Moschus ejus loco substituitur. Externe Umbilico illitum tormina quæcumque abdominis & passiones hystericas alleviat, modo nares nimium non feriat. Porro cum bals. Apopleft. glandi penis illitum fecundationem & Venerem promovet.

Cervi cornua quotannis mutant, forsitan quia plantis novellis utuntur. Castrati autem nunquam cornua deponunt. Colligenda sunt hæc Cornua inter 23. August. & 8. Septembr. tunc enim dura omnino & Sale val. copiosissimo imprægnata sunt. C. C. Ustum nil valet, nisi nuda ad strictione. Eligitur igitur Philosophice Calcinatum vel coquendo vel suspendendo in Alembico; ita enim Sal vol. & Olei partem retinet, ratione cuius à 3*i.* ad 3*b.* elegans sudoriferum est & malignitatem expellit. Gelatina coquendo elicita, est quasi Quinta Essentia; ad 3*i.* in potus ordinarii Mens. i. ustum æque ac malignitatem febrium reprimit,

reprimit. Pertinet huc *Liquor C. C. Succinatus*, qui elegantissima est medicina, R. Sal vol. Succin. & Sal vol. C. C. depur. ans; dissolve in Spiritus C. C. Rect. haec si destillentur Sal vol. cum Spiritu ascendunt, & liquorem huncce constituunt. Quidam Sal vol. figere volunt beneficio acidorum, aceti, Spiritus Salis, sed haec vim ejus destruunt; præstat per se ad 3*i.* in liquore proprio, h. e. Spiritu Sale vol. impregnat. 3*B.* Cornua tenella putrefacta (non alias) Sal vol. facile dant. Aqua è Typhis spirituosa in Variolis, Epilepsis, & mulierum Purpura vehiculum commune est. Caligæ ex Corio Cervino rite paratae contra Podagram laudantur. Os de Corde Cervi nil aliud est quam muscularum Cordis tendines ætate in veterata in os degeneratae, & præ cæteribus ossibus nil peculiare habent. Priapus Cervi in coitu transfossi Venerem maxime stimulat, & Dysentericis damnum infert. Priapus vero allo tempore transfossi, optimum euporistum est contra Dysenteriam, & affectus hystericos. Sevum Cerviaum excoriaciones superficiales, manuum à frigore fissuras, & ani procidentiam, calide illitum curat. Lapis componitur ex acido, & alcali urinofo prævalente, & lapidi Bezoar æquiparandus, si non præferendus.

Cochlea testacea majores circa vites repertæ, integræ cum testis contusæ, in forma cataplasmati abdominalis aliarumque partium tumores serosos discutiunt, imprimis si contusis inspergatur Pulvis simi capilli & sem. Carvi. Quin & Contusæ suggestum succum alcali temperato gaudentem, qui in Erysipelate egregie convenit, imo & Cosmeticus est si cum Sale Tartari in loco frigidiusculo fluat. Testæ exsiccatae & pulverisatae hydropem per urinam curant; vel in Spiritu Salis, vino, aut acero solutæ, menstruo denique abstracto coagulatae, per deliquum liquorem suggestum, egregie diureticum in hydrope, qui merito Aquæ destillatae præfertur.

E.

Equis (non Castratus) stercus suppeditat, quod in vino expressum colicam, passionem hysterica, Icterum, (propter vim Nitrosum vol.) Variolas, præprimis Pleuritidem & Inflammationes internas singulariter alleviat. Testes temperato Igne exsiccari, deinde Essentia Myrræ irrorati ut durent, & Pulverisati ad 3*i.* colicam admodum juvent, partum item difficilem & fætum mortuum egregie promovent.

Erinaceus in juscuso coctus egregium est diureticum anti-hydropicum; *Calcinatus* vero dat cinerem in incontinentia urinæ optimum. Ejus *Axungia* in Herniis lumbis inungitur, ut intestina retrahat & firmer. Contra Epilepsiam infantum fit *Lioimentum* ex hujus pingued. p. iv, & Olei cuiusdam destill. p. i.

H.

Hominis Capilli revera Vegetantur, & in Pulvere hemorrhagias sistere dicuntur; destillati dant Spiritum, & Oleum quod capillos illatum generat. Ungues seu tendonum appendices in Pulvere vel vind

Propinati vomitum cident: In Quercum perforatam immissti, podagram alleviant, teste *Marco Marci*. *Saliva Spiritu acido **kali turget, unde contra serpientes & maculas variolarum jejuna illinitur. In homine iracundo adeo venenata est, ut ejus morsus Gangrenam facile inferat. *Cerumen aurium* non solum anticolicum est, sed ad vulnera nervosa recentia egregium est vulnerarium. *Lac muliebre* phthisicos & Venerem roborat. *Sanguis menstruus* sanarum linteo exceptus, exsiccatus, & deinde cum Aceto scyllitico extractus, interne commode menstrua promovet. Externe Linteum hoc exsiccatum tumores Erysipelatosos, ac dolores podagricos sistit; quin & collo appensum febrem tertianam curat. Denique philtrea exinde parantur, quibus *Secundina humana* preparata contrariatur. Hac autem, *Secundina* nempe, multum habet in recessu, unde & Bruta secundinas suas avide devorant. In doloribus post partum & partu difficili reliquis remediis palmam eripit. In pulverisatione partes volatiles avolant. Quapropter potius membranā propriā detracta in cucurbita vitrea Capaci (alias frangitur) probe clausa in loco calido putrescat, sed sine vermis qui in vase clauso produci non solent. Sic fit liquor limpidus cum horrendo foctore, qui destillatus dat Spiritum Oleosum abjecto phlegmate, qui ad 3 g. promptissime fætum pellit, & contra Epilepsiam hæreditariam commendatur. Maculas Maternas alias cruentis adhuc secundinis tangendo curare solent. *Urina* egregium est anodynum doloribus partium nervosarum applicatum. In Podagra Pediluvia inde fiunt egregia. Imo Cosmetica est, maculas post variolas, fissuras à frigore & scabiem afferens: In flatulentis abdominis & hydrope, in Clysmatibus egregia est. Externe mundificat vulnera & ulcera, & contra Gangrenam stercore Vaccino & Urina humana nil melius. Destillata dat Spiritum & Sal vol. idque vel per crudam inspissationem, vel, quod melius, per putrefactionem & fermentationem. Spiritus autem per fermentationem paratus Olea destillata coagulat, cum eorum occulto acido se unlens. Porro ex Capite mortuo hujus destillationis elicitor Sal fixum vel potius Salsum (fixum enim nullum in animalibus reperitur) quod cum boli p. iii. destillatum dat Spiritum acidum similem Spiritui Salis; quodque in usu medico acidum & dolores inde oriundos destruit, febribus itaque & hydropi resistit. *Stercus humanus* volatile est, præ reliquis magis Oleosum, & minus Salinum. In tumoribus tam malignis quam benignis naturandis nil melius; In doloribus articulorum sterlus vaccinum antecellit; cum allii Capit. morsui venenato impositum cerrum levamen adfert. Destillatum per Retort. dat Aquam & Oleum fætidum quod in vulneribus fistulosis & ipso Cancro summum est remedium. Si redigatur hoc sterlus cum f. q. Aquz in pultem, & in V. B. ponatur, factor exhibet & gratum spirabit odorem; unde mercatores moschum debilem solent in Latrina suspendere ut odor ejus intendatur. *Sanguis* humanus recens ex homine decollato collectus, contra Epilepsiam haerit. Destillatus dat phlegma & Spiritum, & modo prius putrescat copiosum etiam Sal vol. Spiritus in Epilepsia, Apoplexia, &c. decantatur. Oleum super Cap. mort. rectificatum, propter luxurians Sulphur anodynum, dolores nervosos ab acido oriundos optime sistit. Spiritus Sang.

sang. hum. additis Camphora & Castor. egregium fit Antepilepticum & Hystericum. Si Spiritus cum Sale & Oleo proprio digeratur & cohobetur, fit liquor rubicundus seu Quinta Essentia. Sanguis irroratus cum S. V. acuato Spiritu Salis, & Myrrha imprægnato, fit *Mumia*. *Mumia* autem Paracelso duplex est: *Corporalis* sc. seu partes corporis violenter mortui solidæ; & *Spiritualis*, quæ Spiritus vitalis est unicuique concreto inditus, in quo consistit fundamentum omnium actionum Magneticarum & Sympatheticarum. Caro hominis suspensi aut rota confacti, myrra imprægnata & in fumo è ligno & baccis Juniperi successive exsiccata, fit elegans *Mumia*, propter remanentiam Spiritus vitalis mumiæ singularum Virium in sanguine congrumato à casu ab alto; dos. 3i. in vehiculo appropriato expetando sudorem: Imo in internis viscerum corruptelis vi Balsamica corpus restituit. Externe Mumia artificialis omnia unguenta in graviori vulnera ingreditur. De Calculo humano vid. Regnum minerale. *Cutis* Cingulum passiones hystericas levat. *Pinguedo humana* præ reliquis temperata est & anodyna, item contra atrephiam utilis. Destillata dat Oleum quod rectif. super Ossa hum. calcinata singulare est consolidans in luxationibus & fracturis. *Ossa humana* acidum absorbent, & præterea in doloribus artuum & Dysenteria specificè convenient, ubi ram *Ossa* præparata, vel Sal vol. quod efficacius est, convenient. Calcinantur autem sine Igne & ad 3i. vel 3ij. per se alvæ laxant. Præ Cæteris autem *Ossa Crani* in frequenti usu sunt contra epilepsiam cum Aqua Spirituosa Ll. Conwal. parata. Paratur inde Galreda contra vermes cum Spiritu hyper. *Usnea Crani* Humanæ seminum habet ex aere, & succum nutritivum ex Crani Liquore; & raro reperitur nisi in capitibus per longam annorum seriem Aeri expositis. Hemorrhagias utique sistit applicata, & epilepsiam externe arcit. *Cerebrum humanum* in M. B. dat Aquam; & postea ex reliqua massa exprimitur Oleum egregium Cephalicum & Antepilepticum, memoriam roborens, & vi anodyna in Contracturis tendinum proficuum. Melior erit Aqua si cum aromaticis destilletur.

L.

Leporis pavidi probe in vepratione agitati *Sanguis* ad 3i. in Poly, vel vino affumptus, singulare est remedium contra Epilepsiam. Externe Erysipela, locosque podagricos & noctu dolentes levat. *Cerebrum Leporinum* gingivis infantum illictum dentium proventum juvat. *Cor leporis* in fuga capiti lente exsiccatum ad tertiam partem in quartana ante paroxysmum commode propinatur. *Azunja vetus* præ aperiendis abscessibus suppuratis, & heterogeneis è vulnera extrahendis, præ cæteris laudatur.

Lupi Stercus contra dolores colicos est unum ex optimis remediiis.

M.

Moschi *Capreolus* suggerit Moschum in Capsulis supra Genitalia; haud procul umbilicum. Sunt qui congrumata tubera capellæ à canibus agitatæ, exsiccant & pro Moscho adulterino venditant.

Moschi quem odore non adeo rarus est, cum per putredinem intensum datur aque ac producatur. Ceterum ut potentius operetur, depurari debet, suspendendo scil. in Cucurbita superiori cui alia luctata est, linteo in medio posito, & in diebus canicularibus Soli exponendo; sic enim liquefit, & Oleum penetrans per linteum in inferiorem cucurbitam descendit. Paratur etiam Essentia ex Moscho vel Zibetho miscendo cum Oleo amygd. dulc. deinde affundendo S. Y. Reft. sic enim Spiritus digestus & destillatus extrahit substantiam medicinalem, Moschi inserte corpore in fundo relicto. Ceterum odores hi suaveolentes in iis qui gravidibus meditationibus indulgent, aut quibus Spiritus animales agiliores & volatiliores sunt, caute usurpentur. Ratio est, quia in maiores & confusiores impetus aguntur: Hinc qui pro confortanda memoria iis nimium utubuntur, tandem Spirituum defectum inde sentiunt. Legitime vero usurpata in affectibus Capitis summa medicina sunt.

Muris Stercus ad gr. vi. cum lacte tritum & colatum alvum certissime laxat.

Muris Alpini pinguedo anti-pleuristica unguenta ingreditur,

S.

Serpens venenosum non est, nec plagas infert venenosas, nisi sutorie percitus. Venenum enim non tam in forma materiali quam ideali consistit. Interne certe nocivum non est. Exuvias tempore verno indubie deponit, non tamen exinde Juvenescere facit, alias & Araneæ Lumbrici, &c. idem præstarent. Vi quidem balsamica turget. Et Remedia iude parata in morbis cutaneis, nempe lue Venerea, scabie ferina, imprimis autem Lepra & Ulceribus inveteratis, primatum ducunt. Quin & Decoctum Viper. in sterilitate lan-datur. Sunt qui comedunt Gallas & Gallinas quæ Viperis nascuntur ad sanitatem conservandam. Porro contra Venenæ vi alexipharmacæ sunt usitatissima. Itali Serpentes vivos concisos cum Aqua ebulliunt, & hauriunt pro usu Anti-Venereo sudorifero. Contra morsus viperarum laudatur Camphora in Petroleo soluta, vel bufo vivus applicatus, vel Ferrum candens morsui applicatum quod venenum extrahit. Ceterum ex tuberculis in Capite Serpensis Indici paratur lapis friabilis contra quæcumque Venena commendatus. Hepar Serp. in Pulp. à 3*s.* ad 3*i.* egregium est in Dyspepsia maligna. Pinguedo strumas incipientes optime discutit. Maculas & rugas faciei deler, & calidè palpbris illata visum acuit. Exuviae sponte depositæ commendantur contra Icterum, & urinam pellunt. Externe lumbis & ventri circumligatæ partum facilitant antecedente prius linimento ex Canceris, Lumbricis, & Axung. q.s Pulveres Viperini parantur non per calcinationem, sed lentam phlegmatis in M. B. abstractionem; qui tunc suo constant Secevol. & ad 3*i.* varie exhibentur.

Suis Pinguedo & Lardum temperata sunt, Emolliunt & Resolvunt: In Odontalgia dentes & gingivæ prius ligno acuto fricata, lardo com-mode illinuntur. Afferunt & tussio inyeteratam curari inunctione plantarum pedum vesperi prope Ignem cum Linimento ex Axungia porcina & Allii capitibus, *Stercus* quibuscurque haemorrhagiis cop fert.

scit, interne cum vino & Saccharo mixtum, externe parti admotum. Sunt qui aridum cum succo plantag. instar Cataplasmatis adhibent. Quz habet Author de Vesica, porus de vulva intelligantur; Calcinata cāim certum est levamen in incontinentia Urinæ.

T.

TAlpha sanguis papyro exceptus Gangrenam fistit, si papyrus sub usū humectetur Aqua & imponatur. In Erysipelate Mammorum & Cancro, manus, in qua mortua est talpa, imposita singulare quid confert.

Taxi adeps calidior & penetrantior est adipe squallo.

V.

VIpere Oleum cum Spiritu suo Rectif. dat liquorem Alexipharmacum. Sal vol. & Spiritus parantur more consueto in Igne aperto in vas recipiens capax. In Essentiis cum acidis paratis, destruitur Sal vol. In illis autem cum S. V. parum elicetur: adeoque sufficit Spiritus cum Sale vol.

Vituli medulla ex ossibus extracta, temporibus illita, agrypniam arcer, præfertim in febribus malignis & puerperarum febribus, ubi narcotica adhiberi non possunt. Idem his qui noctu meditabundi sunt conducit.

Unicornu Terrestre est non-ens. Cornua enim illa vulgaria sunt nil aliud quam dens superioris maxillæ piscis cetacei Greenlandici. Hic dens in epilepsia ab acido orta multum confert. Verum C. C. Raspatum eadem præstat.

Ursi pinguedo lumbis illita in Hernia conductit: Imo contra prolapsum sinus pudoris sursum est levamen.

Vulpis lingua mense Martio exsecta, exsiccatæ, & sub usu in vino macerata & vulneri imposta, omnia heterogenea extrahit. Quidam pro maximo secreto habent.

C L A S. II.

De Avibus.

A.

AViuum Excrementa reliquis animalium exrementis scria magis & Nitrosa sunt; perfectum enim Nitrum Crystalinum efflorescit, si Aquæ immittuntur, idque imprimis in Sterore Columbino.

Alaudæ caro urinam & calculum proritat.

Anatis sanguis inter Alexipharmacæ referratur.

Anseris pinguedo præ reliquis penetrans est. Umbilico illita alvum contumacissimam solvit. Quia subtilis est, membra à frigore, & inde fissuris

fissuris preservat. Membris Paralyticis illinitur pinguedo defluens ex ansere exenterato plantis nervinis repleto, & assato. *Stercus* ad 3*l.* contra Icterum egregium est; vi enim Nitrosa Sulphurea multum laudatur, sed melius erit, si herbis vesicantur Anti-Ictericis. Imo in Scorbuto desperato in vino haustum sepe summum est remedium. Qb vim Nitrosam in hydrope etiam convenit. *Stercus Junior.* anser, destil, dat Aquam Ophthalmicam egregiam.

C.

Ciconia tota Alexipharmacum est, quia busonibus, ranis & Serpentibus Vescitur. Ex sanguine paratur Electuarium mirificum contra Venena. *Stercus* podagræ illitum egregium est. Ex Pelle sunt tibialia pro cura Podagræ, posset & Sal vol. pro usu sudorifero adhiberi.

Columba sanguis oculis instillatus grumescit, & malum exasperat. Fimus Nitrosus est, adeoque Diureticus & Antihydropicus. Ex illo testo & in vino macerato extrahitur Lixivium summe diureticum. Vel cum sem. anis. & Cort. aurant in vino malv. destillat. Aquam Anticolicam egregiam suggerit. Externe propter Acrimoniam Nitrosam inter Pylatra resortur. Usurpatur vel per se Aquâ humectatum, vel cum sem. Sinapi tritum, & impositum in morbis Chronicis.

Coturnix Eleboro nigro vescitur, adeoque ejus excrementsa sunt antepilepticum haud contempnendum.

G.

Gallus vel *Gallina* integra, juxta podicem deplumata, tumoribus malignis & mortibus venenatis applicata, brevi moriuntur: Reperantur igitur donec nulli amplius moriantur, & res erit in vado. In Phrenitide graviore per medium dissecta & cruenta capiti raso imponatur, sed in quadrante horæ horrendum fætent. *Sanguis Galli* destillatus suggerit Spiritum egregie Venereum, & Rectificando acquiritur Spiritus urinofus optimus. Vana sunt quoq; de tunica ventriculi interiori narrantur. *Guttur Galli* tostum & Pulverisatum ad 3*l.* incontinentiam Urinæ juvat; quod cum erinaceo combusto, & Vulva suilla, omnibus in illo affectu palmam eripit. *Ovum* recens in vino sumptum vires refocillat & nutrit. *Testa*, ex quibus pulli modo exclusi, imprimis diureticæ sunt. *Albumen ov.* habet temperatissimum Alcali volatile, unde vulnera oculorum consolidat. Plus autem nutrit vitellum. Ad duritatem coctum & cum aceto Ros. cum ras. *N. M.* sumptum contra Diarrhæam excellit. Oleum exinde paratur, quod purificandum, scil. liquefactum sponte per linteum colando, postea in patella stannea, addito tantillo ceræ, lavando cum Aqua fontan. & agitando cum spatula lignea, ut Aqua eluat impuritates; dehinc expõendo Soli ad aliquot dies, ut feces subsideant, ut supernate Oleum quod contra ambusta, fissuras à frigore, valet; & egregium est cosmeticum si faciei illinatur post lotionem cum Aquâ simpl.

H.

Hirundinis excrements Nitrofa (non autem nidos) anginam & inflammationem tonsilarum levant, vi cuim Nitrofa ardorem compescunt & maturant.

O.

Oloris pellis Stomacho applicata colicam levat, accedente somnificatione calida que forsitan magis agit.

P.

Pafferis in coitu transfoSSI Cerebrum Venerem stimulat. *Trigloides* assatus ab Ischuria liberat.

Pavonis Stercus, habita ratione sexus, in Pulv. aut Vino epilepsiam & vertiginem curat & praecavet, expectando sudorem.

V.

Vulnus cum Mastiche tostus & Pulverisatus hemorrhagiam uterinam, & Dysenteriam desperatam curat.

C L A S. III.

De Piscibus.

A.

Anguille pinguedo, defluens dum assatur, & foliis lauri excepta, auribus rapide instillatur pro restituendo auditu. Ejus bepar perforatum, blando Igne exsiccatum una cum felle, egregium est ad s. in partu difficiili. In prolapsu sinus pudoris, sufficit ex cute Anguille eleganter institutur.

B.

Barba caute comedenda est, ne Choleram morbum exciter.

C.

Cancrorum succus expressus in delirio & cephalalgia graviore felicitate fronti applicatur cum Opio & Croco. Lapilli sunt liquor laetus, qui mense Julio dum agrotant Cancri concrescit in substantiam lapideam super Stomachum sitam; reperiuntur hi Capilli quando Crustam mutant, & hinc ejusdem naturae sunt & substantiae cum Crusta

Crusta seu putamine eorum, quod illis substitui potest. Et testa & lapilli turgent Sale vol. alcalino, minus tamen acri, quod beneficio acidi occulti indurescit, hinc assuso Vino vel acero effervescent propter lactum acidi & alcali interni. Ceterum acidum maxime destruunt, adeoque in soda ab effervescentia acida, torminibus, pleuritide, angina, casu & inflammationibus internis, acidum coagulam per sudorem & urinam expellunt. In Quartanis ubi nimium frigos excedit, praemissio vomitu, hi cum Saccharo Saturni curam perficiunt. Insigniter etiam diuretici sunt, imprimis si cum Sale vol. succin, vel Vino vel Acero propinati, unde in stranguria, Calculo, &c. præservatum sunt & Curativum. Mire etiam pro usu Vulnerario in febris post vulnera convenient. Licet enim vinum vulneribus & inflammationibus noceat, lapilli tamen adjuncti ejus acidum destruunt; imo & bibacibus arthriticis optime succurrunt acidum vini per diuresin evacuando. In Gonorrhœa item & ulceribus renum aut vesicæ, cum vino sacra sunt anchora.

Carpionis fel gaudet alcali temperato, unde præ omnibus acidum Erysipelatis destruit. Lapilli convenient cum Iap. Cancer.

Concha omnes vi febrifuga & diuretica convenient, quatenus acidum destruunt. *Margaritifera* constant Sale vol. magis digesto, & cum Perlis convenient; de quibus in *Regno Minerali*. *Ostrea* turgent succo alcalino, qui in Atrophia, Phthisi, Lue Venerea, &c. convenient. Ex *Margaritiferis* paratur Specif. Antifeb. Strobolb. non tamen solum nec sine aliis præmissis usurpandum, alias duplicatur febris.

H.

Halecum muria in hydrope egregium est Clyisma, & externe ulcerosas partes eluit.

Hujonis Glutæ Ichthiocolla dictum gelatina est consolidans.

L.

Lucii fel oculis succurrit, nam sella piscium minus acria sunt quam illæ Perdicis, Bovis, Hominis, &c. Hoc fel gaudet Sale vol. penetrante, adeoque attenuat, & resolvit. Hæc tamen habet incommoda, 1. quod nimiris viscidum sit & oculis adhæreat. 2. Quod acrimoniæ habeat; quæ temperari debet Aqua sperm. Ranar. *Mandibula* ad 3i. in pleuritide acidum absorbent & grumos dissolvunt. Pinguedo pedum plantis illita agrypniam curat. Paratur ex felle Aqua, quæ tunc instillatur oculis quam ipsum fel, vel cum S. V. sit Essentia in oculorum affectibus egregia.

M.

Mystæ infuscundæ Epar in Vitro probe clauso Soli expositum resolvitur in liquorem Oleaginosum penetrantissimum, qui vel Palpebris vel ubi fortius agendum ipsis oculis illitus, in ypsilon heberidine, suffusionibus, &c. singulare est specificum.

P.

Perca lapidem suggestum in Capite & Spina Dorsi, præ cæteris dia-reticum, facilius solubilem quam Oc. Cancer. quique in Dysuriis ab usu acetorum acidum melius destruit.

R.

Rana in peste carbunculis sub axillis infesta singulare sunt remedii. Præferuntur quæ in Aquis puris degunt. Sperma Ranarum nil aliud est quam ova mucilagine Aquea involuta. Pro usu itaque Medico ova eximantur. Applicatur hoc sperma cum acer ros. pubi aut lumbis contra nimium mensium fluxum. Quin & in ambustis, ophthalmiis, ulceribus inflammatis, cancerosis, &c. æstum & calorem coerct. Destillatur Aqua ex Ranis per 3 dies in Aqua putrescentibus, quæ interne ad 3ij. in hemorrhagia uteri, fluore albo & gonorrhœa admodum conduceit. Quin & ex spermate in M. B. vel V. B. lento Igne destillatur Aqua. Sed colligendum est Mense Aprili, ca-vendo novilunia, alioquin Aqua fætabit.

S.

Sepia os ad ej. in Pulv. vel emulsionibus in Gonorrhœa specificè convenit.

T.

Thymalli axungia in vitro clauso Soli exposita dat liqüorem Oleosum, qui foveas variolarum singulariter deleat, & vulnera citra cicatricem consolidat.

Tinca applicatur plantis pedum vel hepati contra Icterum.

C L A S. IV.

De Insectis.

Insecta Aquatilia temperatissimum habent Sal vol. Terrestria vero Sal acre Oleo nonnihil temperatum.

A.

Apes calcinati contra Alopeciam laudantur. Materia Mellis colligitur per linguam, & sub lingua in vesicula quadam parva seponitur, quam tandem per fermentationem maturatam evomunt Apes. *Cera viscidior* est substantia, non in corpore sed ad pedes ultimos secreta. Mel continet extractum roris qui resinam ex floribus exhalantem coerct,

coeret, ratione cujus Mel Spiritu universalis turgens metalla etiam nobilissima dissolvit, à putredine præservat, & vim vitalem mirifice suggerit. Gaudet acido & alcali. Destillatum vel fermentatum suggestum acidum; immo instar masti fermentatum dat potum vinosum feuiibus optime conuenientem. Facile in stomacho fermentat, adeoque febricitantibus, hypochondriacis & hysterics non convenit. Sed propter vim balsamicam Pectori, Pulmonibus, & Renibus succurrit. Ut Spiritus mellis habeatur optimus, prius ad tempus patrescat mel. Spiritus hic acidulus cum phlegmate circulatus dat menstruum singulare virium, quia in eo later Sal Roris. Oleum mellis externe ulcera mundificat. Oleum ejus compos. Num. 2. nil valet. Cera subiectum est Resinosum, quod in ipsa Aqua Fortis adduratur magis quam ut liquefaciat. Cum Oss. calcinat p. ii. mista, & destillata dat Oleum naturæ alcaliaz, quia Ossa retinent acidum ceras; quod ad gut. iv. interne diureticum est, & uteri procidentiam præcavet; Externe attenuat tumores frigidos, lenit nephriticos affectus, & cum Oleo oror. valet contra ambustas & lassiones ab Aqua.

Araneæ in vase conclusæ, se mutuis punctulis interficiunt, & post mortuantur in liquorem fastidum qui destillatus dat Spiritum Urinofum & Sal vol. Pulverisata febres intermitentes pellere dicuntur, ut & externe Oleum aran. major. pulsibus applicatum.

Afelli inter fissuras murorum antiquorum collecti, Sale Nitroso vol. scarent, sunque insigne diuretici contra Calculum. Mucum etiam acidum viscidum resolvunt in Asthmate. Contra Arthritidem vagam, dolores Scorbuticos & imprimis in morbis convulsivis, adhibentur. Externe infusi in Oleo Lipi dant Oleum anodynum, specificum contra dolorem hæmorrhoidum. Quidam cum Vino vel Spiritu Salis & Vitrioli, imprægnavit & exsiccavit, sed hæc volatilitatem ejus absorberit. In ulceribus in veteratis afelli miram vim habent.

C.

*C*antharides turgent Sale vol. acerrimo, & colligescendo aerimonia sua succum corporis vesicas excitant, immo & interne quandoque ardorem urinæ & mictum cruentum. Abjiciuntur Pedes & Capita, ut inutilia. Vulgo pulvis Canthar. cum fermento acri & aceto applicatur; sed hic modus non procedit, nisi ubi mitius agendum, quia acida castrant vim vesicantem. Elegantius inspergitur pulvis emplastro ex Terebinthina cum Cera liquefacta. In Infantibus adhibetur Emplastrum Citrinum. Cæterum & interne laudantur contra suppressionem Urinæ, & Gonorrhœam virulentam; ad pellendas Aquas in hydrope & promovendum Calculum. Scilicet zii. pulv. Canth. intund. vin. Rhen. ziv. in loco tepido per aliquot dies. Deinde Colaturz Cochl. viii. cum Cantharo vini miscentur, ita ut Cochl. i. sufficiat (ascendendo tamen in dosi) ad pellendam urinam.

F.

Formicae Naturales optime sunt que circa resinosa arbores & betulas colliguntur mense Julio Luna crescente, hæc enim spirant odorem acidum. Generantur etiam artificiales alata dicta ex fermentatione mellis cum pane fecalino. Colliguntur naturales in Cucurbita in cuius fundum frustum casei, quod illos alliciat, repositum sit. Destillarunt cum S. V. aromatico dant Spiritum, qui externe auribus in difficulti auditu & tinnitus succurrit; uti & ova formicarum, que etiam intus ad si, sumpta ructus & fatus excitant. Pro Ischiatricis, Arthriticis, Paralyticis, imo & contra sterilitatem, balneum ex acervo formicarum multum confert. Infunduntur formicæ in Oleo quod penis radici, scroto, & testibus illitum armat in Venerem. Preferuntur tamen Spiritus. Ceterum si formicæ per se destillentur dant Spiritum acidissimum, qui Martem rodit, & odore suo corpus mire restaurat. Si putrefascant ante distillationem dant Spiritum urinosum & Sal vol. elegantissimum; quin & cum Calce Viva affusa Aqua resolute, dant Spiritum urinosum, quia aciditas omnis à Calce Viva absorpta est. Hic Spiritus urinosus Sale vol. acutus egregium est diureticum in scorbuto & hydrope; & externe in malo ischiadico, doloribus artuum Vagis & Scorbuticis, imo in Paralyysi & tremore omnino praferendus est. Spiritus acidus cum S. V. destillatus analepticum est egregium, præprimis in Catarrhis suffocativis; memoriam & omnes sensus roboret, magnanimos reddit, & Venerem stimulat.

H.

Hbrudo applicatur temporibus, pedibus, brachiis, pro evacuatione sanguinis lenta; podici in haemorrhoidibus, & vulvæ in mensum suppressione. Servantur in Aqua cum Saccharo ut nutritantur & purificantur. Si pertinaciter nimis loco adhaereant insperso Sale deciduunt.

L.

LAcetes quadrupedes sunt, non Insecta. In aceto macerantur, ut corrigitur earum malignitas; deinde exsiccatæ propinantr ad 33. cum melle in forma electuarii pro strumis curandis. Oleum optimæ paratur infundendo in Oleo comm. in loco tepido; quo inunguntur loca herniosa.

Lumbriæ qui annulos habent flavescentes circa collum, meliores sunt. In Affectibus Chronicis conducunt, imprimis summe diuretici & diaphoretici sunt. In Ictero, Scorbuto & Arthritide vaga sunt adhuc celebres. In genere, in morbis Chronicis & Hydropicis idem præstant quod vegetabilia amara; infusi sc. vel cocti cum herbis aper. Externe conusi & applicati dolores arthriticos & Scorbuticos & palearium vi anodyna egregie tollunt. In punctura nervorum, & vulneribus articulorum Oleum per infus. cum Oleo com. paratum, conduit. Liquor per Solem destillatus & probe filtratus insipiletur ad tertias, & in loco frigidiore positus, crystallos generat inflammabiles inflat

instar Nitri. Liquor vero Authoris illitus Symtomata convulsiva praecaver. Tostio nil valet quia Sal vol. avolat. Destillantur per se; (non autem cum S. V. alias virtus in fundo remanet) sc. in virto capaci (ne disrumpatur) Soli exponuntur; & Liquor filtratus & destillatus dat Spiritum urinosum cum copioso Sale vol. cuius dos. à 3*s.* ad 5*s.* pro Diuretico & Sudorifero, qui & externe in doloribus majora præstat quam Spiritus Salis ~~*ci~~, &c. Caput mortuum in prata projectum lumbricos generabit. Essentia parata ex vegetabilibus arthriticis cum Spiritus Lumbric. p. i. & Spiritus C. C. Salini p. ii. egregia est in Arthritide vaga.

P.

Pediculi 4 vel 5. peni immissi urinam proritant.

S.

Scarabeorum Cornutorum Corpus in Pulv. partum difficilem levant. Illorum Oleum per infus. auribus contra dolores instillatur; pulsibus vero illitum febrem producit. Scarabæi Pilularii Oleo Lini infusi & cocti, dant Oleum singularissimum anodynū in doloribus aurium & hæmorrh. cæcis. Undūsi gaudent alcali vol. acri quod Tartarum Salinum in Nephriticis & Podagrīcīs per urinam evacuat. Paratur inde remedium Anti-Tartareum hoc modo. Sc. Scarabæi unctuosi mense Majo absque manuum attactu collecti suffocantur in S.V. deinde exsiccantur, & ex eorum medio eximitur liquidum viscosum, quod cum ipso corpore pulverisato formatur in Balsamum. Deinde R. Hujus balsam 3*s.* Olei anis. & Caryoph. *iii.* gut. *iii.* f. Pill. Propincentur gr. ii. in Aqua sambuci mane jejuno Stomacho; sequetur stranguria 3. dies durans, sin minus repetatur secundo die, & optatum habebis eventum in curando calculo.

Scorpius ad gr. 1. Venerem stimulat. Oleum ejus per infus. gaudet acrimonia vol. & pubi vel lumbis illitum egregium est Diureticum in suppressione urinæ; In dolore aurium anodynū est. Item pro uſu Anti-peſtilentiali pulsibus & membris illinitur.

Schroderus

Schroderus Dilucidatus:

S E C T. III.

De Regno Minerali.

Mineralia principia sunt Sulphur, Mercurius & Sal, i. e. substantia pinguis, substantia humida radicalis, & terra fixa. Quarum varia combinatio ratione varia fixitatis differentiam mineralium & metallorum constituit. Fusius tractatur hæc materia sub titulo, *De Metallis in genere, tam in Collegio Chymico, quam in hac ipsa Schrod. Dilucidati Sectione.*

C A P. I.

De Terris.

TERRÆ medicaræ constant terrâ alcâlina sumis Sulphureis volatilebus imprægnata; sunt enim rudimenta metallica quæ propter defectum Mercurii non potuerunt compingi. Hæ Terræ imbibunt humiditates & aciditatem, adstringunt etiam & sudorem movent. Sed & specificas virtutes habent pro ratione Sulphurei metallici de quo participant. Sic Terræ Solares Alexipharmacæ sunt; Martiales Anticacheticæ, &c. Præparantur vulgo Terræ, 1. Lotione, quæ purum ab impuro separat. 2. Præcipitatione, quæ nil valet, saturantur enim Terræ ab acido, & remanet Calx Viva nullarum virium, 3. Destillatione, ubi phlegma dant acidulum.

Terra miliea candida commendatur vi Alexipharmacæ.

Terra Sigillata Germanica gaudent Sulphure Solari. Unde contra venena & in variolis, imprimis si adsit alvi fluxus, valent. Cæterum pro usu adstricterio exhibentur cum acer. dest. vel Spiritu Nitri; sic enim aluminos evadunt. Per se saggerunt Spiritum acidum in febribus malignis usurpatum. Si imbibantur Spiritu Nitri vel Vitrioli, deinde exsiccantur, terantur super marmore, & in loco frigidò in sacculo ponantur, liquefcunt in Liquorem vel Aurum potabile, cuius gut. XII vel XX. in fluxibus malignis egregie adstringunt.

Bolus Communis de Marte participat & Sole simul; unde egregie adstringit, viciosas cruditates absorbet, & maxime sudorifera est. In sputo sanguinis laudatur. Externe fronti admodum cum acer. destr. fluxum narium compescit. Ingreditur unque Emplastrum Stypatica.

Creta participat de *Saturno*, unde adstringit & aciditatem edulcorat. Si Spiritu Sulphuris imbibatur sit perfectum *Alumen*. à 3*s* ad 3*i*. sedam in momento compescit. Cum Lacte Caprillo sumpta lumbricis resistit. Externe imbibit acida ulcerum & vulnerum.

Terra Japonica est compositum artificiale ex *Glycirrh.* *Sang.* *drac.* &c. corrigit Lympham acidam.

Marga Saxorum substantia est tenera, parum de Sulphure participans. Dicitur & lac Lunæ. Sanguinis grumos ad 3*s*. potenter resolvit, incontinentiam urinæ juvat, & acidum viciōsum absorbendo lac multiplicat. Externe inspersa acidum ulcerum & vulnerum absimit. Mirum quantum promoveat consolidationem ulcerum tibiae.

Ochra de Venere & Marte participat. Raro usurpatur, & non nisi externe. *Rubrica* Marte turget; adeoque adstringit & aperit; externe sanguinem fistit, & ulcera consolidat. Si solvatur in Spiritu Salis extrahetur totum concretum Martiale remanente limo.

Tripolis species est *Ochra*, sed principiis Martis vacua, adeoque nil valer.

C A P. II.

De Aquis.

OMnes Aquæ oriuntur à Mari; imbibuntur nempe à Terra tanquam spongia; & cum Terra intus calcar, evaporat Aqua relicto Sale, unde dulcis evadit. In fontium autem origine reperitur Limus viscosus in quo concentrantur hi fumi, ubi dehinc in Guttulas abeunt, & è Guttulis tandem fiunt Aquæ manantes. Illi fontes qui per loca saxea manant, meliores sunt, quia Aquæ turgent Nitro. Aqua stagnans pessima est.

Aquæ aereæ sunt *Pluvia*, *Nix* & *Ros*. Generantur ex effluviis Terræ, & singulariter agros fœcundant. Optima est pluvia quæ mense Martio, Aprili & Mayo cadit; &, quid mirum, adeo Balsamica est, ut non putrefiat. *Aqua tonitrualis* semper habet aliquid temporis, quia Sulphure constat; (cum tonitru sit nisi Sulphur & Nitrum accensa:) Inspissata & Destillata dat Spiritum, Sal vol. Oleosum, & Sal fix. in cap. mort.

Nix fœcundat campos; in recessu habet Sal singulare, unde suggerit Tincturam Corallia solventem. Inspissata dat Oleum pingue, unde ad 3*i*. purgat & urinam movet.

Ros digestus & destillatus suggerit Spiritum vol. striatum empumaticum; & magma relictum attracta aura sponte turgescit, & suggerit

suggerit Nitrum penetrans, ratione ejus ros vegetabilia fecundat. Habet & Ros Sulphur, unde Balsamicus est, & multum haber in recessu. Sal hoc Nitrosum cum Terra concentratum & fermentatum occultum est omnium nutrimentum. Si in vehiculo se abscondat dicitur Nitrum; nam ex Terra Nitri exhausta & aeri exposita, ope Salis hujus aerei & universalis fit novum Nitrum. Ratione illius Salis Sulphurei in rore, multa exinde parantur menstrua egregia, beneficio nivis, pro extrahendis & solvendis corporibus durioribus.

Acidula nil aliud sunt quam solutio Vitrioli Martis: Mars enim à Spiritu Sulphuris solitus Terram Virginem imprægnat, hæc autem Terra solvit ab Aqua. Male probantur Acidulæ per destillationem & evaporationem, sic enim volatilis substantia evanescit, & remansens mediante Igne alteratur. Si autem de Sale participant, evaporatione commode dignoscitur. Optime probantur per Præcipitationem cum decocto gallarum, nam si de Marte participant digrescent: assuta Aqua salsa si aliquid Nitri habeant turbantur & lactescunt. Nullatenus autem metuendum est ne Vitriolum Martis de Venere participant, quia acidum Sulphureum lubentius aggreditur Mars quam Venus, adeoque incompatibilia sunt: unde sit quod acidulæ (nisi excessive sumptæ) vomitum non excitant. Paet itaque quod acidularum vis consistit in Spiritu Sulphuris vol. acido & Marte corroso. Ergo mucum primarum viarum resolvunt, urinam movent, sanguinem purificant, & quæcunque Salia acida viciola absorbent & in nigris fæcibus deponunt. Cavendum autem ne hydropici, phthisici, & qui stomachum habent debilem, illas potent; deinde ut gradatim hauriantur ascendendo sub initium, & sub finem descendendo gradatim, corpus interea movendo, sudorem avertendo, & alvum laxam servando beneficio Clysmatum, ne forte pedes intumescent. Ante usum præmittatur V. S. & imprimis lenis purgatio, ut facilitetur operatio & transitus acidularum. Hauriri debent in ipso loco natali, si enim ad tempus in lagenis stent acidum Martem in totum dissolvit, & in forma Præcipitatæ dejicit. Parantur quoque acidulæ artificiales, sed acidum artificiale non adeo penetrans est ac Sulphur illud Embryonatum in Venis Terræ.

Therma constant ex minera Nitri Sulphure Embryonato (i. e. imperfecto) imprægnata. Usurpantur externe pro Paralyse Artuum, Tremoribus diuturnis, hemiplexiis, affectibus curaneis & sterilitate à vicio uteri, præmittendo tamen aut acidulas (in morbis Chronicis) aut blanda Diaphoretica Antimonials, vel lene purgans. Alioquin febris instat periculum, Arthriticis, autem, Podagricis & Ischiatricis revera nocent. Interne cum impetu purgant, quod periculosum est, nam Nitrum & Sulphur substantiam lapideam secum vehunt, cuius particulae affiguntur lateribus in Stomacho. Parantur Artificiales Thermae ex Calce Viva quæ minera est Nitrosa (non autem Nitro ipso) cum s. o. Sulphuris & Aquæ. Sic enim effervescunt, & postea ebulliendo dissolvitur Sulphur.

C A P. III.

*De Lapidibus, Gemmis, Coralliis, Margaritis, & illis
qui minus pretiosi sunt.*

IN Lapidibus dominatur principium Terreo Salinum, Sulphure saturatum, cum minima Mercurii quantitate. Sunt autem in triplici differentia. 1. Facile funduntur in Igne & vitrificantur; hi alcali abundant. 2. Non funduntur, sed suggerunt Calcem vivam; in his alcali est sufficienter Sulphure imprægnatum, unde Calx Viva constat Terra mortua, & Sulphure acido alcali coerecente ne fluat. 3. Sunt qui neque funduntur, neque calcinantur, sed si probe can-defacta extinguantur in Aqua, tandem Pulverisari possunt. Hi, v. g. Amianthus, Silices, &c. occultum habent acidum, quod tamen non sufficit toti corpori fundendo. —— Lrides constare ex Aqua verissimum est. Si clara est, dat Gemmas; si Terreis particulis admista sit, dat corpus opacum. Sic Adamas & Crystallus non differunt inter se, neque à glacie, nisi duritie. Et beneficio Olei Sulphuris cum Oleo Lini parati, fieri potest Tinctura Crystallorum. Quacunque ratione calcinantur Lides, (sive sicce adjecto corpore Salino, sive humide per Spiritum Sal. comp. &c.) mutationem naturalis texturæ subeunt. Salia lapidum sunt tantum concretum novum ex menstruo acido & corpore corroso. Volatilisatio insulsus labor est.

Gemmarum color, & vis amuletica, in Collegio Chymico tractantur.

Corallia nutrimentum capiunt à succo lacteo & Aqueo, qui super Aquam induratur, & sit naturæ mineralis ex acido, Sulphureo & Sale Aqueo urinoso. Corallia calcinata dant Calcem Vivam, quæ cum Aqua effervescit, ita tamen ut prædominetur Alcali, & præcipitet acidum. Per se destillata per Rerortam dant phlegma acidum. Notum est quod Corallia destruant acidum in primis viis, adeoque in ruftibus hypochondriacis, Dysenteria, torminibus, affectibus Chronicis, in hæmorrhagia cum aceto, in Soda cum Laudano Opiato, in Gonorrhæa virorum (rubra) & meliorum (alba) sunt decantatissima. In calcinatione sicca (quæ nil valet) acidum Lignorum vel carbonum illorum pondus auger, & Sulphur tingens adeo occultatur ut mutetur color. Sal Corallorum ex cap. mort. nihil est, quia à Sulphure non potest separari. Cum aceto destillato Corallia extincta, in novum corpus Salini forme concrescent, quod facile in loco frigido resolvitur, & ad gut. xxx. in tb. i. potus ordinarii in febribus multum præstat. Quævis acida solvunt Corallia. Ast Spiritus Viridis æris, Spiritus panis, Spiritus roris, Spiritus nivis, non tam solvunt, quam extrahunt illorum Sulphur. Pulvis Coral. Vitriolatus aluminosum est & pro scopo adstrictorio in usu. Sal dulce Coral. habet aliiquid in recessu propter rorem majalem. Ex Coral. in succ. Citr. solut. & inspissat. sit Tinctura rubicunda cum Spiritu Sassafras. Magisterium ex solutione cum succ. Citri est quidem cuiusdam usus; illa autem per solutionem in acido

acido & Præcipitationem cum alcali nil valent. Spiritus Viridis æris solvit Corallia, ita tamen ut denuo abstrahatur cum sua aciditate Tinctura. Tinctura Coral. vulgares nil valent. Vera Tinctura sit extrahendo principium Sulphureum beneficio Salis aerei ex Spiritu roris vel nivis. Spiritus quoque panis idem præstat; sed melius est menstruum ex farin. tritic. p. 4. fermenti p. 1. in Clibano costis & destillatis. Fit quoque Tinctura vera, cum Sale Tartari volatilisato. Tinctura Hartmanni est Extractum Sal. coral. Tinctura Holsatica non contempnenda est, si omnes adhibeantur encheireses. Nec Tincturæ cum Oleo veget. arom. negligendæ sunt. Ex floribus cum Sal *co elevatis non absolum est fieri posse Tincturam. Oleum Corallorum Sug-cinatum non est genuinum.

Margaritæ sunt primo exortu animale quid, sed tandem in naturam mineralē degenerant. Calcinatæ enim relinquunt Calcem Vivam in Aqua effervescentem. Concrescunt originaliter ex liquore lacteo aquescente Salino, in quo præponderat alcali temperatissimum, quo ipso in consistentiam duram coagulantr. Ipse hic liquor seu substantia mollis supremum est remedium pro tabidis, phthisicis, febrentibus, &c. Hinc tentant Spagyrici perlæ in succum primigenium reducere. Perlæ Aqua aperto destillatæ darent Sal, sed admodum pretiosum. Commune vero Sal, est novum compositum ex acido solvente & perlis destructis. Magisteria, Essentia, & Tincturæ nil valent. Optime præparatur reducendo ad succum primigenium, beneficio menstrui ex rore, nive, vel aere parati.

Ætites partum facilitare dicitur, ad 3*l.* in Aqua appropriata. In medio continet substantiam lapideam, & quandoque Terram argillaceam, contra pestem commendatam.

Alabastrites ingreditur unguentum Alabast. quo illinuntur tempora & frons in agrypnis & contra dolorem capitum à contusione. Cum latte hauritur contra Dysenteriam, & non incommode, quia acidum destruit.

Amiantbus ab Alum. scissili differt; nam nec menstruis nec igni cedit, & cuti applicatus non urit. Ejus Pulvis ad 9*l.* in vino vel S. V. in fluxu albo convenit. Liniment. de Amianto contra tineam puerorum & ulcera inveterata manantia, euporiston est certum.

Lapis Armenus & Lazuli pertinent ad marmora, sed participant de Venere, prior quidem de sola, posterior autem una cum corpore Solis; nam cum Mercurio vivo mistus suggerit Sulphur Solis animatum. Attractu acidorum degenerat in Vitriolum Venereum, unde purgat infra & supra. Cæruleus color. lapid. Lazuli procedit à Venere, sine Luna, adeoque male pro affectibus capitum commendatur. Tincturæ ejus cæruleæ ex ejus Venere saltæ extrahuntur, & ubi cum Sal *co parantur, *cum plus facit quam lapis Lazuli. Ex floribus quidem cum Sale *co sublimatis facile potest præparari Tinctura. Magisterium cum acer. destil. nil aliud est quam Venus. Interim hic Lapis vix calcinari potest; sed lotus & pulverisatus à 3*lb* ad 3*l.* propinatur pro scopo purgandi.

Lapis Calcarius conficitur ex lapide Sulphureo Calcis Viva, in quo luxuriat Sulphur quod alcali saturavit. Sal non potest elici, propter pinguedinem Sulphuream. Calx Viva non nisi externe pro usu cau-

stico usurpatur. In usu medico est Calx illa mortua quæ subsider, supernatante acido & alcali cum subtili pinguedine instar Cremoris; Est maximum absorbens acidorum in ulceribus antiquis, vel Venereis, contra ambusta, & pro scopo cicatricem inducendi. In Lixivio supernatante, sive Aqua Calcis Vivæ, præponderat alcali inter alia principia Salina, unde in inflammatione, ardore ulcerum vel vulnerum, & in gangraña, externe nil melius. Paratur exinde cum Mercurio dulci & S. V. *Aqua Phagedenica*, in sphacelo ultimum resugium. Scabies item & ulcera verminosa seu putrida curantur externe beneficio Aquæ Calcis Vivæ. Ubi tantillum Sulphuris cum Calce Viva in Oleo lini subigitur in mortario Saturnino, fit linimentum egregium contra ambusta. In Dicta Aqua Calcis Vivæ supernatat Cremor, qui alcali est temperatum à Sulphure, optimum in ulceribus cancerosis. Si cum Aqua Calcis Vivæ jungatur Oleum Rosarum, fient coagulum butyrosum seu sapo, remedium in ambustionibus præstantissimum, quodque vesicas certo præeavet; & præterea in vulneribus sclopetariis (ubi certo empyreum Sulphureum remansit) egregie putredinem arcit. Quin & Aqua Phagedenica sequens ibidem prodest. Sc. Rx Aquæ comm. n. xx. Calcis Vivæ, n. iv. Arsenici (quod virulentiam alcali in Calce Viva corrigit non secus ac Nitrum fixum) 3ij. Ubi probe ebullient adde Mercurii dulcis 3ij. quæ si probe fuerint agitata, Calx Viva subsider, & clarum successive separatur. Huic liquori adde S. V. 3v. Et hoc optimum est remedium in gangraña & sphacelo, & in Architide sub forma lotionis. Sunt qui topbos Podagræ sequenti Gelatina resolvere velint. Rx Calcem Vivam fervidam ex furno cum S. V. Alcohol. super Sal. Tartari; & Igne forti destilla, sic prodit Spiritus urinosus, qui accensus relinquit Gelatinam instar Cremoris. Interne Aqua Calcis Vivæ pro phthisi & ulceratione parium internarum commendatur. In Clysimatibus Abstergentibus valde convenit. Ex Calce Viva fixante Sal vol. fit Sal *cum. Sed Lixivium Calcis Vivæ affusum Sal vol. illud in calcem insipidam mutat. Spiritus Calcis Vivæ alcalinus rite destillatus, (non ut noster Author) menstruum est singulare, & remedium contra calculum non inelegans. Pro scopo etiam anti-nephritico fit Tinctura cum S. V. Rectificatissimo super coagulum solutio-
nis & cocturæ Calcis Vivæ p. iv, & Tartari crud. p. i. cum Aqua fontana.

Lapis Calaminaris est minera Martis cui pars Mercurialis deficit. Externe pro scopo adstritorio Croco Martis præsertur, ulcera abstergit & cicatrice obducit, absorbet etiam acida, & in excoriationibus præsentaneum est remedium. Ex lap. Calam. p. xxx. & Vener. pur. p.C. fusis fit *Orichalcum*. Si imbibatur hic lapis Spiritu Salis, Nitri, vel aliis acidis mineralibus, acidum retinet dum primo prodit phlegma, & deinde dat Spiritum *concentratum acidissimum*.

Calculus Humanus constat ex alcali vol. concentrato per acidum præternaturale. Distillando remanet Calx Viva. Ad g. egregium est diureticum & sudoriferum in morbis malignis & peste. In Lithiasi sumnum est remedium, præprimis si in ens primum resolvatur. *Calcinationes & Solutiones* in acidis ejus vim plus imminuunt quam promovent.

Crystallii

Crystalli alii sunt mollissimi in Dysenteria billosa, cholera & post assumptum Mercurium Sublimatum egregii. Sunt etiam in nephritico usu, si candefacta in Aquis appropriata extinguantur.

Hematites est minera Martis purior: unde fit artificialis hæmatites ex Sacch. Saturni & Vitriolo Martis simul Sublimatis. Astringit itaque in Dysenteria, Hæmoptysi, &c. Si nondum Aquam experientur, sed sub forma Pulveris irrorati cum Oleo N. M. addito extracto Croci, exsiccatur, pro usu medicinali est optimus. Distillando dat phlegma Spirituolum & acidum simile isti quod ex Vitriolo elicetur. Sublimando una cum Sale *co dat flores crocei odoris, in quibus dum Sal acidum rodit corpus durum, Sal vol. Urinæ cum Sulphure lapidis ascendit; adeoque magni in medicina usus sunt: In quartanis, cachexiis, hydrope, & morbis chronicis, sanguinem purificant, & sudorem optimè movent. Paratur & inde Tinctura lap. hæmat. Caput mort. ex Sublimatione flor. relictum in Aere frigid. sic liquor aurei coloris, blande adstritorius, & in Cachexiis egregius. Hic lapis cum menstruo ex Sale Tartari & Calce Viva Tincturam dant, quæ destillata redigitur in Oleum Sulphure Solari repletum. Tale enim est ejus Sulphur.

Lapis Judaicus blande diureticus & nephriticus est. Cum alijs lapidibus diureticis, in Spiritu Salis solutus, solutione inspissata, in Coagulum reducitur, quod Pulverisarum & in loco frigido expositum, solvit in liquorem, qui iterum coagulatus & liquefactus egregium est Nephriticum. Has compositiones *Lapis Lyncis* ingreditur.

Lapis Ceraunius de genere Pyritum est, & Sulphure scatet. Ictericis & Hydropticis prodest.

Magnes in Pulvere attractivam vim amittit, unde in Emplast. ad Herniam nil habet in recessu. Usus tamen idem esse potest, quam Martis; licet multo debilior sit.

Marmor dat Calcem instar Calcis Vivæ. Hinc lixivium exinde, ut & unguent. contra Gangrenam, singularissima sunt.

Osteocolla difficillime solvit vel Aqua vel aliis menstruis. Ad 3i. in vino vel aceto, in fracturis ossium, callum mirifice generat. Adhibetur etiam contra febres Intermittentes & fluorem album.

Pumex participat de Venere, unde Tincturam dat viridem. Bini lapides in lacte extinti & mutuo afficti in Pulverem abeunt pro dentriticio anti-scorbutico egregium, qui cum arcano duplicato in cura strumarum miscetur.

Silex in aridis locis reperitur; adeoque differt à pyrite qui in pinguis tantum locum habet. Imprægnatur Sulphure, quandoque Martiali, quandoque Solari, quandoque Lunari. Per se nec calcinantur nec fluant; per additum Alcali vitrescant, sed ne vel guttula liquoris ipso Igne fortissimo extrahi potest. Candefacti silices in vino extinti, illud egregie diureticum reddunt. Silex cum ana Sa's Tartari fusus abit in vitrum, quod per deliquium fluit in liquorem, vi alcalina intenta præditum, & cosmeticum egregium. Ex silic. calcin. 3iv. Antim. 3iv. & Sal. Tartari 3x. simul fusis, & deinde Pulverisatis sic Tinctura cum S. V. Rectificatissimo, quæ sanguinem optime mundificat. Hic enim alcali Tartari & Antim.

elicit Sulphur silicum. Ex silic. cum Nitro fixo & Tartaro sit Oleum vinum coagulans. Ex silic. Antimon. Nitro, & Tartaro sit Tinctura Nephritica Amelungii.

Lapis spongia solvitur facile in Spiritu Salis, adeoque ingreditur liquores Nephriticos. Calcinatus adhibetur pro cura strumarum & Scrophularum. Ipsa spongia calcin. valet contra strumas. Destillata dat Spiritum, Sal vol. & Oleum Empyreum. Estque medicina contra Scrophulas.

Talcum participat de Sulphure metallorum, rubrum quidem de Solari, & sic deinceps pro ratione coloris. Interne vix usurpatur. Durissimum est & vix ullo artificio in Pulverem redigitur. Preparationes ejus cum acidis minime succedunt. Oleum ejus cosmeticum frustra desideratur. Convenientius cum Borac. calcinatus in fluorem venit cosmeticum. Revera talcum est intractabile, & non nisi cum Sale Tartari mediante Aeris concursu solvitur.

Unicornu Fossile spurium nil aliud est quam Offa animalium post putrefactionem in Terra per vapores tepidos & humidos Calcinata: Verum autem est Marga quædam intercursu liquoris Salini indurata, & reperta in forma Dentium Elephantinorum, Ossium, Capitum majorum, &c. Quoad usum, cum Tertis sigillatis convenient: adstringit cunum & sudorem expellit. Unde in Variolis, morbillis, in specie si diarrhaea superveniat, egregium est remedium.

C A P. IV.

De Metallis in Genere.

Metalla, licet homogenea, sunt tamen mixta; ex illis enim separari possunt partes quæ non amplius possunt reduci in perfecta Metalla, teste Croco Matis. Subeunt etiam mutabilitatis Leges, nam generantur ex fluida quadam & unctuosa (non Aquea) materia, seu fumis Sulphureo mercurialibus, qui manus quidem non madefaciunt, sed inter saxa durissimæque petras se insinuant, & in Terra quadam Salina & Alcalina tanquam matrice gradatim in metallum perfectum concrescunt. Post certum denique temporis intervallum metallum halituum forma absuntur, eujus matrix metallo suo spoliata. Lignum exsiccatum exacte resert. Unde & experti metallurgi interdum ante debitam metalli perfectionem per Cuniculos subterraneos venam ejus se nudasse conqueruntur, sicut & contra interdum se tardius ac sero nimis post metalli geniti denuo consumptionem & ab effluviis subterraneis resolutionem se advenisse conqueruntur.

Materia metallorum proxima ex Mercurio Sulphure & Sale constat. Primum à Secundo, sicut Alcali ab Acido, coaguntur, & in tercio una in metallum coeunt. Ex his Principiis deducenda sunt metallorum Proprietates & Differentiae. Metallorum Ponde ositas à Mercurio oritur, unde Aurum quod copiosissimum habet Mercurium est etiam posaderosissimum: Ductilitas sub malleo procedit à firme Sulphuris

& Mercurii sibi mutuo sufficientium nexus, qui in Sole maxime locum obtinet. Ignis ex Sulphure oritur. Fusibilitas ortum dicit à Mercurio Sulphur quantitate superante, & cum Sale probe unito. Varia itaque horum principiorum proportio differentiam dat metallorum. Eruuntur Metalia ex Mineris diversimode mixta, adeo ut Ignis vi per modum liquefactionis ex mineris elicienda sint. Nociva autem sunt metallis adjuncta Sulphura mineralia seu Sulphur commune, Arsenicum, Antimonium, &c. quorum acidum volatile rodit junctum metallum & partim secum deflagrat, partim ei adhaerendo minus fluxile reddit. Semper itaque in Metallorum Liquefactione addendum est aliquod Alcali quod Sulphur illud figat ejusque acidum infringat, ut hujus medio metalla pura per fusionem haberi queant; huic Artificio optime inservit Saturnus qui omne acidum Sulphureum avide absorbet, & aliorum metallorum Sulphura tanquam magis cruda imbibendo Solem & Lunam à ceteris separat.

Pergo ad metallorum usum. Usus Chymicus est ignobiliora in nobiliora transmutare; sic purus Mercurius Sulphure Solari fixo imprægnatus & concentratus Sol evadet. Artificium hoc dicitur *Lapis Philosophicus*, qui non sanicatem sed metalla perficit. In usu Medico metalla corpora nostra active non alterant, sed tantum passive. Habet quidem vim medicinalem, sed in Sulphure sita est, quod sine aliis particulis commode extrahi nequit; nisi habeatur menstruum quod radicaliter & amice Sulphur Mercuriale à principio terreo Salino separare queat. Nam Vulgares Tincturæ & Solutiones licet exhibeant metalla Potabilia, ipsum tamen metallum integrum est & corporaliter præsens; utut pro præparationum varietate in formam punc Sulphuris, O'ci, Tincturæ, &c. combinetur. Idem dicendum de Salibus quæ ex metallis eliciunt, quod nempe de integra metalli natura participant, & denuo in verum metallum reduci possunt. Utut autem Reductio metallorum in prima principia res sit ardua, utilia tamen medicamenta per sublimiorem præparationem exinde elicere fas est; metallum nempe in minutissimas (licet integras) particulas reducendo, & ita saltem earum texturam alterando ut quodammodo aperiantur & Sulphuream substantiam quasi extravertant, quæ alias in concreto intime clausa delitescit. Res exemplo patet. Mercurius Præcipitatus per se Sulphur suum extravertit & sit pulvis rubicundus diaphoreticæ virtutis; qui facile reducitur in Mercurium vivum in quo istud Sulphur quasi obrutum delitescit, & qui alias possidet proprietates. Pro his ergo & elegantioribus metallorum præparationibus, metalla in minutis particulas rediguntur vel ope acidorum in Igne, fumo, vel l'quore; vel ope amalgamationis cum Mercurio qui quasi Alcalinus est, & cum metallis magnam habet affinitatem. Mars quidem & Antimonium & alia mineralia, propter Sulphuris abundantiam & Mercurii paucitatem, non sunt per se amalgamabilia cum Mercurio. Reliqua Alcalia metalla non solvunt: in solutis tamen, si volatilia sint, texturam intimius penetrant & Sulphur extravertunt; talia sunt S. V. cu n Spiritu vel Sale volatili Urinæ sociatus, &c. Inserviunt etiam Alcalia Mercurificationi vel Mercurio ex Metallis parando,

rando, non quod verum Mercurium extrahant, sed Sulphur metallorum ita alterant sui interpositione, ut coagulum evadat metallicum sub forma Mercurii vivi. Hujusmodi Salia Alcalina sunt Sal Tartari, Cineres Clavellati, Sal Urinæ, &c. Hactenus de Metallis in Generis.

C A P. V.

De Auro.

Aurum est purissimus Mercurius à fixissimo Sulphure coagulatus; unde ejus ductilitas, ponderositas & indestructibilitas deducuntur. Per se nullam efficaciam habet in corpore nostro: Adeoque necesse est ut prius Sulphur ejus eliciatur, quod sane quoscunque affectus cito & jucunde curat. Ad extrahendum autem hoc Sulphur requiritur, 1. ut volatilisetur Sol. 2. Ut extrahatur per menstrua, non corrosiva quæ superficiem rodunt, sed insipida & blanda, forsan ex Aere, Nive, &c. cum quibus ita præparatur ut in flores possit Sublimari, & tandem extrahi Tinctura seu Aurum potabile. Purgatur Sol vel miscendo cum Luna & solvendo in Aqua Regia vel Aqua Forti; vel fundendo cum Antimonio; vel calcinando cum Salibus & farina laterum; vel denique cum Saturno (sed non adeo bene.) De his in Collegio Chymico actum est. Calcinatur Sol immersive in Aqua Regia cuius basis est Sal com. quod tamen per se non solvit Aurum crudum nisi participet de Nitro; & Spiritus Nitri qui Lunam dissolvit Solem non attingit nisi addatur Sal. Ratio est quia Aurum totum fere Mercurius coagulatus est; & in Sale com. est Terra Mercurificans quæ cum Sole in radice convenit. Solutum tamen Sal com. Solem non attinger, nisi addatur Spiritus Nitri penetrationis ergo. Pertinet huc Sol fulminans, de quo notandum quod si subitus Ignem admoveas fulminabit, sive superius minime.

Calcinatio Solis vaporosa multum habet in recessu. Si Solis fiant S. S. S. cum taleolis C. C. crudi non usci, in tortura Ignis Sal vol. C. C. rodet Solem liquefactum, & evadet C. C. Solare, quod ad si. in morbis malignis Pelechialibus & puerperarum purpura commendatur.

Sol facile volatilisatur cum Spiritu Nitri Bezoardico, & Mercurio Sublimato; fiunt etiam flores Solis beneficio Salis vol. Urinæ. Item ex Auro fulminante. Sed omnes hi flores per Salia alcalia reduci possunt in corpus Aureum.

Quod attinet Extractiones, certe Tinctura prima à menstruo non ab Auro habetur. Sexta elegans est. Item undecima. Mala autem est descriptio quæ N° 13. habetur.

C A P. VI.

De Argento.

INTER Argenti præparata occurrit 1. purgatio solvendo in Aqua Forti (ex Spiritu Vitrioli & Nitrì parata) vel fundendo cum Saturno. Si solutio Luoz in Spiritu Nitrì, per abstractionem insipitur, fit appropriatissimum purgans anti-hydropicum ad gr. iij. Paratur & inde Lapis Infernalis. Ex solutione in Aqua Forti cum Sale com. Præcipitata fit Argentum Corneum. Quæ reliqua sunt in Collegio Chymico Tractantur.

C A P. VII.

De Marte.

IN Marte notabile est Sulphur, quod facile inflammatur, quod post incensionem cum Nitro illud figit, & quod ratione occulti acidii corpora metallica corredit; immo proprium ipsius corpus in rubiginem vertit, modo medio Aqueo vel Aereo solvatur: Aqua enim per se nullum rodit metallum, nec Aer, sed habeant acidum neesse est. Quoad usum Martis; adstringit, & per accidens acidum primarum viarum absorbendo aperit, deobstruit; & si in corpore ab acido corrodatur in Vitriolum abit, quod Laxativum est. Quod acida absorbant, exinde patet, quod Spiritus Salis & alia acida super Marte dulcescant. Pro varietate acidii quod in corpore hospitatur nunc aperire, nunc obstruere dicitur; quandoque menses sistit, quandoque movet, prout nempe Crasis sanguinis vitiatam ad spissitudinem disponit, vel venas uterinas ab acido obstructas referat. Si acidis in corpore, vel extra corpus occurrat, in substantiam aluminosam vertitur & adstringit, unde vomitus, alvi fluxus, hæmorrhagias quascunque, Gonorrhæas, & fluores muliebres, supprimit; acida membranas nerveas spasmodice contrahentia, & mali hypochondriaci seu cachexiæ somitem, efficaciter enervat: Ictero, Paresi, Hydropi, &c. medetur, & omnia plane acida coagulativa quæ viscera obstruunt potenter absorbet. Limatura Martis Cruda trita in Porphyritide & irrorata cum Oleo destillato appropriato (ne facile alteretur) iis quorum fermentum Ventriculi est p. n. acidum, commode propinatur. Debilioribus autem non convenit. Quod Præparationes attingit; Alkalia ram fixa quam volatilia Martem non solvunt, sed acida. Verum est quod Mars lixivio Salis Tartari irroratus in Crocum flavescentem faticat, quem vocant Crocum Martis aperitivum cum Salibus; sed potius est phlegma Alcali diluent, quod actuando acidum Martis, illum in Crocum seu rv' nem rodit. Mercurius etiam ut subjectus

subjectum Alcalinum & propter defectum Mercurii in Marte, in Martem non agit amalgamando. Utut autem in via humida Alcalia nullam actionem edant in Martem, dubium tamen est annon in via secca antecedente Ignis motu penetrare & plus minus solvere possint: Etenim quidam Sal Tartari cum Calce Viva calcinatum, & ita scuatum, cum Marte calcinando, ejus Sulphure imprægnari volunt. Facit huc Tinctura Vitrioli Martis extracta cum liquore in quo solutum est Nitrum fixum; quæ est omnis odoris & laporis expers, & vim habet laxandi; Item Tinctura quæ sit coquendo Vitriolum Martis cum liquore silicum, donec massa fluat; hanc ponendo in Cella & Aqua irrorando ut instar pulveris fiat; postmodum huic pulvi inspissato affundendo S.V.& digerendo 8 vel 10 dies in Balneo maris; sic enim extrahitur Tinctura quæ menstrui abstractione exaltari potest, & magnarum est virium in morbis Chronicis, nam de Sulphure Martis anodynō participat.

Alias ordinario acidis tractatur Mars, unde emergunt concreta Vitriolica. Sunt hæc acida, vel interna & Martis propria, ab humido quodam soluta, quando ferrum ignitum in Aqua aut simplici aut *Cotis*, extinguitur, aut Crudum Aqua irroratum in rubiginem vertitur; vel sunt externa, idque vel in via secca vel humida. In via secca sit Crocus obstructivus calcinatus ab acido Ignis, illeque à ferramentis Chymicorum pede leporino abstersus, cui tamen commode præfertur iste ex Vitriolo Martis in Aqua soluto, & cum Oleo Tartari præcipitato. Non arridet Calcinatio illa fusoria, ope magdaleonum Sulphuris admotorum Marti ignito, sic enim saturatur acidis extra corpus, & ulterius ab acido Stomachi corredi nequit, adeo ut Ventriculum oneret. Sunt qui hunc Crocum Martis *aperitivum* dictum viscent cum pulvere Lumbr. Terrefrium non incommode, sic enim eleganter operari inquit *Freilagius*. Ex Calcinatione Cementatoria cum Sulphure sit Crocus qui solvitur in Aqua calida; & illa demum filtratur, evaportatur & Crystallisatur, unde virides Crystallos seu genuinum Martis Vitriolum acquirimus. Paratur etiam Mars in via secca, dura Sublimatur in flores cum *co; vel distillantur scor. Reg. Martialis sine Sale paratæ, cum Mercurio Sublimato, (quo in casu redeunte Mercurio vivo acidum Salis comm. Marti partim in forma butyri, partim in Capite mortuo facile liquecente, adhaeret:) vel detonnatur Mars cum Nitro in pulverem sane inertem. Notandum, si in Retorta insticeretur detonnatio, colligi possent flores Martis & Nitri usus egregii. Fit denique in Via secca Regulus Martis ex Tartari, Antimonii & Sulphuris an. iii. Lim. Mart. iv. simul fusis & in Conum fusorium præcipitatis.

In via humida præparatur Mars per immersionem, evaporationem vel illinitionem. Per Immersionem quælibet acida Martem corrodunt, v.gr. succus acetosæ, Decoctum Tamarindorum, Acetum, &c. immo Viuum suo modo solvit Martem, unde vina extinctionis Martis igniti, vel Infusionis Martis in loco calido, egregia sunt Anticachectica. Tartarus etiam ratione acidi Martem commode solvit, simul fluendo super Igne. Vel & Lim. Mart. fl. i. Tartari alb. xxxii. Aq. fervent. fl. xii. bulliant per horas 12. affundendo Aquam recentem prout evaporaverit; Liquor filtratus & cochleatim haustus est optimum remedium.

Huc

Huc pertinet Tartarus Martialis, & noduli vel infusa Martialis cum Tartaro & herbis appropriatis, in Aqua, Vino vel cerevisia; quæ egregia sunt in morbis Chronicis. Fit etiam Tinctura Aperitiva Martis cum Spiritu Viridis æris: sique Crocus Martis odoris violacei, solvendo Martem in urina in qua Sal comm. & * soluta sint, post abstractiōnem sub sequente Calcinatione reverberatoria. Immo quilibet Spiritus mineralis Martem prompte solvit, præ ceteris Spiritus Sulphuris, & qui idem est, Spiritus Vitrioli, modo phlegmate proprio vel S. V. diluatur, in Rectificato enim particulæ acidæ sunt adeo concentratæ, ut uno impetu in Martem irruant & se invicem impedianter. Harum solutionum (in Spiritu Sulphuris vel Vitrioli) inspissatione, genu-
num habetur Vitriolum vel Magisterium Chalybis Vitriolatum. Obser-
vandum autem Vitriolum factum cum Sulphure melius esse eo quod
fit cum Spiritu Vitrioli; quia Sulphur acutissimis flamarum stimu-
lis adactum particulas metallicas exactius dissolvit. Parant quidam
Vitriolum *Hermaproditicum* ex miner. Vener. lib. iii. Lim. Mart. lib. i.
Vitrioli com. xxxii. digerendo in Aqua, evaporando & Crystallisando;
sed tantum est Vitriolum Martis, quia Mars Veneris consortium
tunquam patitur. Croci per Calcinationem vaporosam & Illinitio-
nem acquisiti sunt pessimæ præparations, propter nimiam aciditatem.

Sequitur *Volatilestatio*. Quam proponit Autor Aqua Martis nil valeret, melior est Burrhi qui Aquam simpl. Marti affusam in Cucurbita sub fino equino asservat; sic Mars à proprio acido soluto roditur & incalescit, & Aqueæ Particulæ Gas Martis imprægnatæ per Alembicum sine Igne transeunt; sic acquiritur Aqua egregie Ophthalmica. Mars itidem in Spiritu Salis solutus in vase clauso, blandissimo Igne gas reddit martiale quod in receptaculo coalescit. De Spiritu Vi-
trioli Mart. vel Vener. norandum quod non sunt simplices Spiritus acidi, sed participant de particulis metallicis ferri vel Cupri, injerto enim alcali pulverem præcipitant, & per Alembicum pro-
pulsi metallicum Pulver, in fundo reliquunt. Paratur etiam Spiritus *Hermaproditicus* ex Vitriolo Mart. Hermaproditico; immo ex ana Martis & Vitrioli Veneris elicitor Spiritus qui cohobatus moschi odo-
rem spirat.

Pergo ad Extractiones seu Tincturas cum S. V. extractas. Hic Spi-
ritus in Martem non agit, adeo ut necesse sit quod prius Mars solva-
tur in menstruo acido, v. gr. succo Pomorum *Borsdorffianorum*, de-
inde solutioni ad mellaginem inspissatæ affunditur Spiritus, qui cum
acidis facile se jungit. Inter Tincturas Aperitives, elegantissima, si
quæ alia, est illa ex terr. fol. Tartari & Vitriolo Martis simul pul-
verilatis, Aeri humido expositis, unde in Liquorem Rubicundum defluunt, qui vel per se vel cum S. V. mixtus & filtratus, in quam-
plurimis morbis à 3 b. ad 3i. propinari potest. Huc facit *Effentia*
Martialis sequens. B. Antimonii in Crucibulo fusi lib. i. Lim.
Mart. lib. ii. fluant, contundatur massa, addatur iterum Lim. Chalyb. &
procedatur ut antea. Harum lib. ii. affunde guttatim Spiritus Sal. lib. iv.
digerantur, & extrahatur Aqua com. Vitriolum & coaguletur. B.
hujus concreti Vitriolacei Antimonialis, q. v. destilletur in Arena &
acquiritur Spiritus, tandem fortissimo Igne ascendet Sublimatum in
altum

alium quod solvatur in Spiritu & servetur tanquam melior Eſſentia; Inter Adſtrictivas Tinctorias non inclegans eſt illa cum Spiritu Veneris vel Viridis æris iſtituta vel illa ex Croco Mart. Quercetani n°. 3, ubi notandum, quod ex ejusmodi Croco per Aquam Fortem parato cum aceto deſtil. elicitur adhuc Crocus qui cum Mercurio Sublimato tandem Lunam in Solem tingit. Loco Basilii n°. 5, longe melior eſt Tinctoria illa adſtrigens, quam Sulphuris Vitrioli vocant, parata ex Terra Vitrioli dulci post Vitrioli Martis deſtillationem & exactam edulcorationem reſtitante; vel, quod melius, ex Croco Mart. præcipito ex Vitriolo Mart. ſoluto in Spiritu Nitri à Sale abſtracto, hic enim Spiritus Martem qui natura eſt Solaris potentius penetrat. Ele-gans eſt Tinctoria n°. 6. ex iſpiffata Extractione cum S. V.

Sequitur Sublimatio. Hinc flores cum Sal Marti qui aureum acquirunt colorem, & ſane perquam egregii ſunt in febribus & morbis Chronicis. Parat Zuelf. Sulphur anodynum ex Marte cum Sal Martis genuinum haberi nequit; vulgare autem concretum novum eſt ex corrodente Martem.

C A P. VIII.

De Cupro seu Venere.

Venus cum Luna facile miſcetur ratione Mercurii copioſioris, & diſſicilis eſt separationis, unde vera Lunæ Tinctoria rara avis eſt. Propter couuenientiam in Radice, Venus facile in Martem, & Mars in Venerem mutari potest. Venus dealbata beneficio Arſenici, eſt Luna immatura minus fixa, nam Arſenicum principium eſt metallorum alborum, ſicut Sulphur rubeorum. Venus cruda non uſur-panda; ſed ſi pars Sulphurea volatilis figatur, aut pars Sulphurea fixior inde eliciatur, certe ſumma inibi medicina eſt recognita, unde Sulphur Vitrioli Veneris adeo nobile eſt medicamentum. R. Vitriolum Veneris, ſolve in Aqua; Præcipita cum Sale Tartari, & Venus in fundo cadit nonnihil fixata. Dof. gr. aliquot, que laxant al-vum.

Calcinatio Veneris *immersiva* fit vel cum liquoribus acidis qui viri-dem, vel Urinosis qui ſapphirinum, liquorem producunt. Spiritus Sulphuris mediæ quaſi natura eſt, & Venerem in Vitriolum cæruleum elegantrifimum transmutat. In ærugine viriditas fit ratione acidi, cæruleum vero ratione Urinæ. Viride æris deſtillatum cum Arena Spiritum reddit acidum volatilem; vel deſtillantur Crystalli ſolutionis *Vtrid. Aer.* in Acer. deſtill. iſpiffatae, & ſic acquiritur menstruum pe-netrantium aceto deſtillato, verum prior modus melior eſt, Solutio Ve-neris cum Spiritu Vitrioli, Vitriolum Veneris producit, quod Sulphure gaudet anodyno, & virtute illius Sulphuris vi ſympathetica gaudet; unde etiam paratur Sulphur Vitrioli fixum quod *Helmontius* vocat ignem Veneris, cui ſuccedaneum parari potest, ſi Spiritus Vitrioli vel Sulphuris cum Oleo terebinth. miſceatur; exinde fit effervescentia;

Postmodum

Postmodum destillantur & remanet corpus Sulphureum inflammabile insignem vim anodynā habēt.

Venus cum Mercurio Sublimato destillatus Spiritum reddit viridem. Tinctura Veneris non habetur Genuina, nisi Sulphur Veneris fixum legitime extractum fuerit. Salia Veneris sunt tantum corpora saliniformia per acidum corrosa. Sublimari possunt flores cum Sale *co, sed vomitorii sunt. Primum ens Veneris nil aliud est quam Caput mortuum Vitrioli Veneris cum Sale *co Sublimati. Beneficio Alcali fixi Mercurius ē Venere facilius quam ē Marte elicetur.

C A P. IX.

De Saturno seu Plumbo.

Saturnus continet copiosum Mercurium crud. vol. & in rad. conuenit cum Luna. Externe acida imbibit, & in ulceribus cancrofis, ambustis & inflammationibus utramque facit Paginam. Purgatur Saturnus fundendo & detinendo in fluore per quadrantem horæ, dehinc injiciendo Sal *, & agitando cum spatula ferrea donec * in auras abierit. Hinc impuritates supernatantes abjice, & Saturnus instar Lunæ splendens videtur. Minii rubedo demitur Sublimando aliquoties cum Sal *co; sic enim in forma calcis gryseæ in fundo subsistit. Saturoi vitra laxativa sunt, per infusionem in Aqua. Elegans paratur Saccharum Saturni si loco aceti destil. sumatur Spiritus Viridis æris. Cerussa sit etiam elegantior, si paretur cum aceto in quo aliquantulum Salis * solutum. In Oleo Saturni Balsamico nil prodit, nisi Spiritus Terebinth. Ceterum de Saturni floribus, Destillatis & Extractis, haftenus in Collegio Chymico diximus.

C A P. X.

De Jove seu Stanno.

Veteres Jovem s̄pē eo nomine vocarunt Bismuthum; imo & apud illos Saturnus candidum audiebat. Luxuriat autem in Jove Sulphur, unde minus ab acidis solvitur quam Saturnus. Crudus quidem contra Lumbricos & affectus oculorum laudatur. Maturatur Jupiter in flores beneficio Nitri ubi Sulphur superfluum deflagrat, & flores magis tractabiles sunt, & in acidis solubiles; egrie etiam sudoriferi, & hystericas maxime appropriati. Sali Jovis præferendi sunt Crystalli ex Minera in Chymia descripti. In destillatione primus Authoris processus est elegans, imprimis si Butyrum Joviale figuratur Spiritus Nitri trina abstractione, & S. V. deflagratione. Huc pertinet Antihæticum Poterii, scil. Jovis p. v. & Reg. Antim.

Antim. p. iv. cum 3plo Nitri detonata; cavendo ut post fusio-
nem & ablutionem Pulvis albus sit, non caeruleus, ne vomitus faciat
ratione adjuncti Sulphur. vol. Jovis. Dos. à gr. xv. ad 3i. in fe-
bribus malignis, hecticis, lenti & purpura mulierum. Authoris
modus sublimandi non succedit. Præstant flores cum Nitro pa-
rati.

C A P. XI.

De Mercurio & Cinnabari.

Mercurius Vulgi habet Sulphur acidum, Martem in rubiginem
corrodens, & salivationem in corpore nostro inducens; rati-
one cuius ejus activitas in metalla coeretur: Si enim abesset, posset
Mercurius aurum solvere. Convenit Mercurius crudus in Iliaça
passione ad tb. ii. vel iii. & contumaci alvi obstructione: Ejus Infu-
sum vel Decoctum in Aqua Hyperic. lumbricis maxime adversatur.
In forma secca cum succ. vegetab. datur ad 3i. in eundem finem.
Externe inungendo una cum pinguedine salivationem inducit,
Scabiem pellit, duros humores resolvit, & ulcera desperata à Gan-
græna præservat. Immo & Cosmeticum est; notandum autem
quod rugas in facie producat, & Gingivis, imprimis Scorbuticis,
noceat.

De Mercurii Purificatione dictum alibi. Si Mercurius cum silic.
Solaribus in Igne arenæ detineatur, exaltatur Sulphur silicum, &
dehinc Sulphur Mercurii; & sic ambo coeunt in Pulverem qui voca-
tur improprie Mercurius Præcipitatus. Arcanum Corallinum N°. 6.
descriptum, male Corallinum Paracelsi existimatur, hoc enim terra
fuit Balsamica. Aurum Horizontale est Mercurius vulg. Præcipitatus
cum Aqua Regia, imbutus Sulphure fixo Veneris, à quo postmodum
S. V. extrahitur, & remanet Pulvis fixus, remedium diaphoreticum
optimum contra Scabiem. Præcipitatio cum Tinctura simiridis nil
valet. Ut corrigantur Præcipitata adduntur alia, quandoque alcalia
volatilia, & tum Præcipitatum ad rubedinem vergit, quandoque alcalia
fixa ubi albescit. Præcipitatus luteus N°. 14. contra Isterum sum-
mum est remedium. In præparatis metallicis, præsertim Solari,
Sulphur externum nonnihil figitur, unde mihi evadit. Vitrum Mer-
curii est non ens.

Præparatio illa lanug. perlata. seu Mercurius argent. Closs. N°. 7. non
est legitima. Si vero rite præparetur maximi est usus. De Mercuri-
i distillatis, butyro nempe Antimonii, Mercurio Vitæ & Bezoardico
minerali tam simplici quam composito, in Chymia egimus. Notandum
autem in præparatione Bezoard. mineral. Spiritum Nitri ideo figere
Sulphura, quia ejus acidum se associat cum pinguedine, & hujus in-
flammabilitatem destruit.

De Chimbri nativa & Artificiali supra egimus. Egregiam habent
vim Alexipharmacam, Antivenereum, & ratione Sulphuris Solaris Ana-
lepticam.

C A P. XII.

De Antimonio.

Antimonium duo habet Sulphura; unum vol. crudum, in quo
& Solare unde vis analeptica & sudorifera. Observerur itaque Anti-
monialia in volatilitate sua esse maligna. Antimonii flores vulgares vio-
lenti sunt, nisi corrigantur beneficio Salis Tartari cum aceto destil-
saturati. Flores Cheiri dicti in loco frigido liquecunt in Oleum
arcuum contra fistulas. Clyssi Antimoniales non succedunt secun-
dum authoris methodum, propter abundantiam enim Sulphuris im-
peditur deflagratio Sulphuris & figitur in Nitrum. Modus Genuinus
hic est; R. Antimonii $\frac{1}{2}$ i. Nitri $\frac{1}{2}$ ii. Sulphur. ʒiv. destilla per
Retort. & habebis flores incarnatos & Spiritum vol. acidulum quibus-
cumque mineralibus pro vi diuretica præferendum. In Aqua Simmi
Tartarea № 2 i. est Spiritus Diaphoreticus & Diureticus, sed nil
aliud est quam Tartarus in forma Spiritus super proprium Caput
Mort. Rectificatus. Ex vitro Antimonii sunt infusa emetica; ut
& rob. (vomitorium optimum) cum succ. Cydon. vel Pomor. Borßdorf.
digerendo & inspissando. Hæc infusa etiam Oculis succurrunt. Reki-
qua Antimonii preparata; illorumque virtutes medicas videsis in Collegio
Chymico.

N

C A P.

C A P. XIII.

De Recrementis Metallicis Naturalibus.

HÆC sunt nil aliud quam Metalla immatura: inter quæ Cobaltum Venus est immatura turgens copioso Sulphure venereo & pure arsenicali.

Bismuthum gaudet Luna immatura; paratur exinde Magisterium cosmeticum solvendo in *Aq. fort.* & præcipitando cum *ol. tart.* quod etiam sursum & deorsum fortiter purgat. De recrementis artificiis vide Authorem.

C A P. XIV.

De Salibus: In specie Sale Communi, Sale Gemmae, Nitro, Alumine, Sale Ammoniaco & Vitriolo.

Intra Salia primatum dicit, *Sal Communæ*; reperitur hoc vel in forma siccæ, & dicitur *Sal Gemma*, quod aeri expositum durescit & insignem gravitatem acquirit; est autem absterfuum & commendatur in clysteribus ad si. *Balsamus Salis Gemma* legitime paratus est quando in tantum exaltatum est *Sal* ut ad candelam liquefaciat; dehinc add. *ol. tereb.* parum, & abstrahatur aliquoties à *Sal*, donec in fundo remaneat *Balsamum contra Rupturns*. Reperiatur etiam *Sal* in forma liquida, estque vel *marinum*, quod Sulphureum & pinguius *Sale Gemma*, vel *fontanum*, quod in granula non concrescit nisi additione fellis vel sanguinis bubuli. Est igitur *Sal* concretum *Salsum compositum* ex acido concentrato in subiecto terreo alcalino; sic *Spirit. Salis acidus* alcali affusus in perfectum *Sal Salsum* abit. Reperitur tamen Sulphur in *Sale*, adeo ut ejus alcali sit pingue Sulphureum. In usu Medico *Sal* decrepitatum egregium est remedium carminativum & discussivum. Pro usu vero interno, *Spiritus ejus* egregium est *Stomachum*, ut & diureticum in primis in hydrope. Dulcificatur *Spirit. Salis* vel cohobando cum *S. V.* probe rectificato, vel per se ope diuturnæ digestionis; author noster N° 10. varios habet processus, ubi tertius modus videtur singularium & magnarum virium. *Spiritus Sal. compos.* hic maxima ex parte est *Spir. Nitri*, participat tamen de *Spiritu halituoso Sulphureo Salis*. *Spir. Sal. com. virid.* virorem habet ab adjunctis lateribus à *Spiritu Solutis*. Parat *Rhumelius* crystallos ex coagulatione *Spir. Sal.* cum *Sale volat. succini*, qui potens sunt Diureticum, & Anti-hydropicum, unde & liquor nephriticus paratur.

Nitrum veterum nobis est ignotum, licet adhuc colligatur in *Ægypto*, quod naturæ saponariæ est. *Nostrum* autem colligitur vel coquendo ex terra pingui reddita à stercoribus vel urina animalium, & radiis Solaribus ab aere imprægnata, vel elixiviando ex muris antiquis & cellis Subterraneis, ubi Sal calcis vivæ animalatur ab aere. Constat *Nitrum* ex copioso Sulphure Excrementorum, cum occulto acido & alcali volatili. Terra exhausta aeri exposita novo nitro saturatur quamdiu pinguedinem habet. Qui noscunt prius separare *Spirit. corrosiv. Sulphur.* acquirunt *crystallos nitri dulces non Deflagrables*, qui in febribus ardentibus summa sunt Medicina. *Spir. Nitr. affusus Sal. Tart.* vel *Nitro fixo*, regeneratur in noyum nitruum denuo inflammabile. In usu Medico ratione Sulphuris dicitur *anodynum*; sane nil magis effervescentiam febrilem coercet; in salacitate venerea Spiritus ferocientes figit, & denique potens est diureticum. Sed antequam in usum veniat, purificari debet à *Sale Communis* mediante desflagratione, & à Sulphure mediante *Sal. armon.* vel quod melius per *alcalia fixa*. Inter ejus *calcinata*, *lapis prunella* nil valet, avolavit enim *Spir. nitri* & remanet *Salsum compositum* ex acido Sulphuris & alcali nitri. *Nitrum Saturnisatum* remedium non spernendum est in peste cum ardore conjuncta. *Nitrum antimoniat.* optime paratur cum *regul. antimon.* qui à superfluo Sulphure fuit liberatus, estque illius usus insignis in febribus ardentibus æquæ ac malignis ad 3*i.* *Nitrum purificatum crebriori* fusione in crucibulo, & repetita ebullitione in aqua, adhibetur feliciter ad 3*i.* pro cura febrium periculosarum. *Nitrum vitriolatum* (cujus præparationem, vide in Collegio Chymico) in febribus intermittentibus in specie, ubi nullum frigus precedit, plane singulare est ad 3*i.* Præterea in mensium defectu, suffocatione hysterica & febribus Scorbuticis mire conductus; & si *Camboram* addideris, sit quasi specificum in affectu hypochondriaco, imprimis cum Phlogosi & æstu, nam ad somnum disponit. Nitrum per se destillatum abit in *Spiritum*, addito autem Sulphure prodit tantum pars in *Spiritum*. Pro usu autem Medico dulcificatur *Spiritus Nitr. miscendo* guttatim cum duplo *S. V.* Sunt autem qui *Spiritum* hunc *appropriatum* reddunt abstrahendo à plantis aromaticis carminantibus, qui *anticolicus* dicitur & in omnibus flatulentis affectibus non habet par remedium. Pari ratione abstrahitur à plantis pleuriticis in Pleuritide. Cæterum ipse nitri *Spiritus* magis convenit in febribus quam *Spirit. Vitriol.* & vi diuretica *Spir. Sal.* antecellit. *Spiritus Nitr. Bezoardicus* aurum optime solvit. *Aq. fort.* nil continet de *Spir. Vitriol.* Genuino, sed solus est *Spir. Nitr.* qui secum rapit alias particulas in primis *Veneres* ex vitriolo, ejus enim fumus laminam ferream colore *Veneres* tingit. Paratur *Aq. regia* plane singularis ex *Spir. Nitr.* & *Sal. Armon.*

Alumen, est corpus terreum à *Spiritu Sulphuris* solutum & coagulatum, unde *Creta* similiter soluta & coagulata in *Alumen* abit. Veterum *Alumen* mellis consistentiam habens nobis est incognitum, Medicamenta ex *Alumine* præp. de *Alumine roche* intelligantur. Optime purificatur *alumen*, si sub coctione urina humana iniciatur,

sic enim separatur omnis pinguedo, & tandem in fundum precipitatur quod inutile est. *Alumen* autem adstringit valide in omni fluxu nimio.

Sal ammoniacum, Veterum in locis sabulosis sponte efflorescens, nos later. Nostras autem artificiale est, ex urin. hum. p. 5. *Sal. com.* p. 1. & fulig. p. 8. coctis & inspissatis, donec sublimetur *Sal ammoniacum*, quod aquila califis dicitur, quia Sulphura metallorum secum rapit. *Sal ammoniacum* crudum singulare est Stomachicum ad 9i. in vino absynth. ut & febrifug. præsertim in quartana, & tandem sudorif. Sed cum *Sal. alcalibus* non miscendum est ne pars volatilis expiret. Externe id inflamat. tonsill. & prunell. febrili valde conductit. *Spir. Sal. armon. urinos.* (cujus præparat. vide in Chymia) egregie temperat acidum, & per urinam & sudorem operatur; unde in febribus, etiam quartanis, præmissis vomitoris, sudores movendo eas curat. Dissolvit etiam sanguinis grumos, & acidum absorbet, in inflammatione, podagra, dolore ischiatico, & affectibus articulorum; acidum enim destructum sub forma saporis salvi eliminat. In catarrhis cum myrra & succino, & in affectibus hypochondriacis cum liquore terr. fol. tart. egregium est remedium. Menstruum quoque ad Elixir propriet. optimum est. Externe cum campora in inflammationibus nil melius.

Vitriolum est *Mars* & *Venus* à *Spiritu Sulph.* acido corrosa, & in *Sal compositum* coagulata. Hujus intuitu, aliud est *Martiale*, ex albo virgescens, aliud *venereum*, cærulescens; aliud denique *album*, quod ex minera *veneris* immatura fit, & participat simul de *Saturno*. Pro usu medico oportet *venereum* ex *Cyro* allatum. Paratur & artificiale ex *Marte* vel *Venere* in *Spir. Sulph.* soluta. *Nativum* autem vel reperitur in mitteris *Martis* & *Veneris* rosis ab acido Sulphuris, ab ejusdem pinguedine beneficio *Salis aerei* dissolventis liberato; vel paratur ex pyrii absumpta pinguedine Sulphurea in calcinatione, adeo ut acidum Sulphureum pyritem rodat, & accedente sale aeris *Vitriolum* evadat. *Vis vomitoria Vitrioli* sit ex *Venere*, sed ejus vomitoria in dissuetudinem abierte quia nociva sunt Stomacho. *Vitriol. alb.* in aq. appropriat. solut. egreg. fit collyrium in omnibus oculorum affectibus. Nisi *Vitriolum* prius calcinetur; in *destill. vase* disstringit, & *Spiritus* in auras abit. Modus calcinandi & destillandi in *Collegio Chymico* hactenus absolutus est. *Phlegma Vitrioli* in febribus hecticas & lentis cum Tabe & Phthisi, item in Phlogosibus internis, mire convenit; externe contra Cephalalgias applicatur; melior tamen evadit si super proprium *Vitriolum* frequenter cochoberetur. *Spiritus Vitrioli* & ol. subjectum acidissimum, egregie Bilem & æstum temperant, & vi acida *Sal alcalinum* destruunt; quin & acore suo blando appetitum reficiunt; & porro laudatissimum sunt nephriticum. Ratione tamen subtilissimi acoris, pulmonibus, testibus, & dentibus nocent. In Aq. Aperitiva Penoti propter filices & Tartarum calcinata destruitur acidum *Vitrioli*; unde paucissimus sed admodum volatilis acquiritur *Spiritus*, qui egregie diureticus est, in primis in hydrope cum essentia absinthii. *Spir. Vitriol. Diaphor.* nil valet, ratione enim C. C. usci & *Sal. Tart.* adjuncti nil prodat nisi phlegma. Ratione autem

autem Sulph. anodyn., Spir. Vitriol. optimum est antiepilepticum. in primis si cum urina pueri paretur. Spirit. Antiepileps. Quercet. paratur ex ana Vitrioli in aura penetrat. & Vitriol. carn. Hungar. affuso Spir. Vini à plantis cephalicis cohobato: Sic enim distillando & rectificando prodeunt duo Spiritus, qui simul misti in digestione abeunt in corpus Saliniforme blande acidulum & volatile, quod egregium est Stomachum & Anti-epilepticum. Huc pertinent Sal. volat. Glauberi, quæ in aq. solut. Scorbutum & putredinem oris multum juvant. Optime paratur Sulphur vitrioli anodium ex vitriol. vener. sed extraverti debet hoc Sulphur per corpus amicum & homogeneum, alcalia nempe, quæ ex fundamento Sulphuris oriuntur; unde ex Vitriol. vener. exinde jam distill. Spiritu, non melior via Sulphur vitrioli. anodium acquirendi habetur, quam per Salia fixa volatilisata; ex his autem Sulphuribus tice elicitis facile parantur Tinctura per S. V. Sulphur autem & Tinctura authoris nil valent,

C A P. XV.

De Arsenico, Sulphure Communi, Ambra & Succino.

Arsenicum est nil aliud quam Sulphur volatile quod secum rapit metallum. Sed inter venena primatum dicit propter acrimon. volat. quæ in copore se demum exercit. Veteres commendarunt contra asthmata, sed non imitandi. Externe nil magis ulcerosa curat; & in cancro exulcerato optimum sit remedium ex rad. ari prep. arsenico sublim. dulc. & panc. fulig. Optime autem tollitur ejus acrimonia fixando cum Nitri p. iii. in crucibulo simul fusis, vel abstrahendo Spir. Nitri ter. Sic enim in priori casu habetur Arsenic. fix. aq. simpl. separandum; & in posteriori Sulphur arsen. fixum, quod tamen subterfugiet usum internum. Per ol. tart. corrèctum, add. ol. myrra, in ulceribus cancerosis par remedium externum non habet.

Sulphur, concretum est, ex substantia pingui, unde inflammabilitas, & volatii acido, unde Spiritus. Sic fit & artificiale ex pingui ol. thereb. cum acido ol. vitriol. distillato. Sulphur pectori dicitur, unde in Phthisi, tussi, & quibusvis pectoris & partium internarum læsionibus, frequentis usus est. Hoc tamen intelligendum de parte ejus pingui, acida enim quæ vitriolacea est pectori nocet. Unde miscetur vulgo cum pingued. seu ol. vegetabilium, ut nempe exaltetur vis Balsamica & occultetur acida. Porro in affectibus catarrhalibus egregie lympham temperat. Quin & in Peste M. S. à putredine conservat, unde potionis Sulphuratae in febribus epidemicas laudatae sunt. In partu denique difficulti cum Myrrha faustus ejus usus est; sicuti & ejus florum in colica. Externe Sulphur cum ol. Laur. subactum in Scabie raro fallit; ad serpigines & Erysipelas exulceratas multum

moltum confert. Est quoque Sulphur cosmeticum. Modum purificandi, sublimandi, precipitandi, destillandi, & infundendi, vide in *Collegio Chymico*. Frustra sublimantur flores cum aloe, myrra & iure, nam adjuncta resinosa pinguis plane deflagrant; præstaret itaque ipsis floribus hæc addere. In floribus Sulphuris corallatis nil de corallis ascendit; in albâ vero, sit albedo à Nitro adhærente. Lac Sulphuris nil valer, est enim Pulvis neque ab acido neque ab alcali solubilis, qui albedinem haber à particulis Salinis Sulphur vivum offuscantibus. Flores Sulphuris cum Spir. Sal. distillati dant liquorem lacteum, qui virtutem anti-hydropicam, à Spir. Sal. acceptam, obtinet. Paratur etiam liquor volatilis urinous rubicundus ex Calce viva, Sal. ammon. & Sulphure vivo an. distillatis. Spir. Sulph. per campan. convenit cum Sp. vitrioli, nisi quod prior purum sit acidum minerale, posterior autem, propter fortē in Igne torturam, aliquid de minera secum rapiat, unde stypticus est. Spir. itaque Sulphuris minus est nauseosus, & in asthmate magis conveniens, cui tamen præfertur Gas Sulphuris seu fumus vitro exceptus, cui vinum infunditur. Balsama Sulphuris melius procedunt cum ol. expr. quæ melius solvunt Sulphur. Conducunt autem in corruptela viscerum incipiente, empyemate & vomica pulmonum, mictu cruento, & vesicæ exulceratione. Sed caute usurpentur de febribus causent. In abscessibus, præcipue mammarum, Bals. Sulphur, cum ol. papav. expr. parat. perfecte curat. Bals. Sulphur cum Bals. peruv. bubon. pestilent. vulnera rec. & ulcera perfectissime sanat. Notandum quod ol. lini, dum solvit Sulphur, abit in concretum, quod pro tingendis gemmis & parandis tincturis mire contumatur.

Ambra legitima ita cognoscitur, quod substantiam pinguem transuder, intrusa acu candente, & quod frustrum manu calida agitatum liquefaciat. Naturæ pinguis est, in liquoribus oleos. non autem in aq. solubilis. Summum est analepticum Spiritus animales refocillans & mobiles reddens. Senibus optime convenit, memoriam etiam & ingenium confortat. Nimius tamen ejus usus vi inebriativa stupidos reddit. In Stomachi affectibus & ructibus senum palmam ferunt *Ambrata*. Conveniunt etiam mulieribus in partu difficile, post partum, passione hysterica, &c. modo ne nimis feriant nares. *Ambra* pulverisari commode nequit nisi cum duplo *Sacchari*, & sic cum gut. aliquot cinnam. egregium est confortativum pro senibus. Paratur ejus essent. rubicundissima cum Spir. ros. per fermentationem vel Sp. cort. citri dos. gut. xv. sit & Spir. Elegantiss. ex ambra, cum flor. ros. fermentata, cuius òi. analepticum est *Perls* anteferendum. Præfertur autem *Ambra* forma liquida, quia sic facilius operatur, separantur etiam quisquilia quibus adulteratur, & cavitur à glutinositate, quæ in substantia incommoda est.

Succinum primum liquidum sicut, lacertæ enim, ligna etc. ei fuerunt inclusa; unde *Paracelso* videtur ejusdem esse naturæ cum petroleo, quod *Succinum* resolutum esse afferit. Etenim datur & Succin. fossile in Moravia, & ipse Gagates nil aliud est quam *Succinum*. Præstat succin. flav. *Album* enim ex flavo & Sale marino imprægnatur, & ipsum flavum beneficio Salis marijini tingi potest albedine.

Succin.

Succin. par cephalicum non habet. In Apoplexia & Epilepsia *Sal volat.* & ol. interne assumpta, uti & liq. C. C. *succin;* & externe ol. linguæ & vertici intinctum primatum obtinent. Affectum catarrhalium perfecta cura in *Succino* laret. In affectibus chronicis ol. *succin.* cum *succin.* per sudorem & urinam peccantem lympham evacuat. In affectibus nephriticis, uterini, gonorrhœa virulenta, fluore albo, optimum est. In partu difficili *Sal volat.* *succin.* ad gr. xv. & in passion. hyster. ol. *Succini* interne assumptum, & cum ol. *spica* dorso & cordi illitum; mire conducunt. Præparatur *succin.* levigando cum aq. ap- propriatis, cuius dosis à 3i. ad 3B. Fit *Tinctura succin. aurea* cum *S. V.* redificariſſ cum *Sp. urinæ circulato*, cuius gut. xx. vel xxx. mira præstant. Præcipitatur & magister. ex hac effente. affus. aq. simpl. *Succinum* destillando suggerit, 1. *Spirit. seu phlegma acidum volat.* quod in tinnitu & aliis aurum affectibus cum bombace inditur; interne autem non usurpatur. 2. *Sal. volat. acidulum* collo retortæ adhærens, quod purificari debet, solvendo in Aqua ut separetur *Oleum*, deinde in *S. V.* & tandem destillando per retortam in cineribus, ut prodeat *Sal. volat.* *oleo.* penetrantiss. 3. *Ol. flavum insignis & penetrantis odoris,* ex quo cum flor. *Sulphur* fit *Balsam. polychrest.* in nervorum affectibus. Caput mortuum post destillat. remanens pro corpore *Emplastr.* substitui poterit, sicut & *Emplastrum capiti* dicata cum ol. *succini* malaxari pos- terunt.

C A P. XVI.

De Spermate ceti, Asphaltō, Petroleo, Ol. Terræ, Car-
bone Petræ, & Gagate.

Sperma ceti veterum erat pinguedo ceterorum interfectorum; nostrum autem nil aliud est quam cerebrum animalis cuiusdam cetacei majoris. Usus ejus in quoconque sanguinis grumo dissolvendo, ad 3i. in cerevisia calida est egregius. In asthmatis paroxysmo graviori, & catarrhis suffocativis à sanguinis stagnatione ortis, mire convenit. In tussi etiam sicca nocturna lympham acrem & raucedinem temperat.

Asphaltos bitumen naturale est rari usus nisi quod pro corpore quorundam linimentorum adhibeatur; & *Balsam. apoplect.* admisceatur ut colore nigro eum tingat.

Petroleum sponte ex saxis transudans, est revera *Naphtha* veterum; & nulli cedit *Oleo* in penetrantia. Ante paroxysm. rigorem febrilem, interne, vel externe Stomacho illitum, egregie mitigat. Contra mensum suppressionem pubi illinicur. In Odontalgia cum bombace denti inditum, & in omnibus partium nervosarum affectibus dolorofis, vim anodynam externe obtinet. Illitum locis frigori expositis, præservativum aquæ ac remedium est.

Oleum

Oleum Terra easdem vires obtinet, penetrantiores tamen in arthritide vaga Scorbatica, externe illatum. Ligamenta etiam relaxata & tendines artuum firmat, & lympham resolvit.

Carbo-Petra est quasi nara succin. & petrolei, distillando enim liquorem dat simillimum *Ol. Petre.*

Gagates Succinum est fossile. Externe in quibusdam emplastris adhibetur, usus interius nullus.

Finis Schroderi Dilucidati.

Collegium

Michaelis Etmulleri

COLLEGIUM PRACTICUM.

L I B. I.

S E C T. I.

De Appetitu, ejusque Vitiis.

C A P. I.

De Fame Imminuta, seu Anorexia:

IN Corpore nostro functiones ex primariæ sunt quæ nutritionem spectant. Assumimus autem alimenta stimulati per *Appetitum*, qui quando fertur in sicca vocatur *Fames*; oriturque a molestiæ cujusdam sensu circa orificium ventriculi superioris seu sinistrum, ab acido volatili fermentativo excitato. Tribus utique modis læditur *Fames*; aut enim *imminuitur* & quandoque *aboleatur*, aut *angetur*, aut *depravatur*.

Causa Anorexia est defectus vellicationis in Stomacho. Causæ speciales sunt vel in orificio stomachi nervoso, vel in fermento digestivo. Deficit sensus vellicationis in orificio stomachi, vel propter nervos, aut per essentiam, aut per consensum in Nephriticis aut Colicis doloribus, affectos; vel propter spiritus animales a narcoticis stupidiores redditos, aut ab animi passionibus & doloribus a stomacho avocatos, & imprefisionibus acidi minus audientes. Deficit autem fermentum Digestivum, propter aerem æstivum spiritus (alijs a frigore concentratos) rarefactem & absumentem; propter nimium potulentorum, in specie seri lactis, oleorum, omniumque alcalium, imprimis urinæ, usum; ni-

miam cibi ingurgitationem; sallivæ in Hæticis & Hypochondriacis viscidat; usum cerevisie non defacat, quæ Tartarum alcalinæ naturæ in Stomacho deponit, vel S. V. qui Sulphure suo acrimoniam aciditatem temperat; bilis in Stomacho regurgitationem; aut excernendorum, putredinis, mensium, seminis, &c. suppressionem. Ex omnibus his causis, frequentissima est viscidum qualecumque in ventriculo acidum enervans.

Prognosis. Appetitus prostratus sine causa manifesta in initio febrium malignarum pessimum est signum. Si in declinatione morbi prosteratur, imprimis post febres tam continuas quam intermittentes, signum est recidivæ. Peius est signum si nil appetant ægri, quam si appetunt alimenta, allata vero fastidiant. Denique fatale est signum quando ægri in summa virium debilitate subito alimenta, quæ antea fastidiverunt, appetunt. In Morbis Chronicis Paroxysmum præcurrit. In Pueris mali moris est.

Cura. Attendenda est causarum varietas. Si a muco viscidio procedat; Expurganda sunt vitiola quæ in stomacho hærent, idque ope Emetici Antimonalis quod stomachum immediate evacuat; additis materiam viscidam attenuantibus. Qui abhorrent a vomitorii, purgantibus uentantur, Aloeticis puta, vel Pill. Aloephang. cum Scam. acuatis, vespertino tempore ante coenam. Ubi fortius agendum est, conductus sequens massa, quæ stomachum egregie evacuat, & mucum obſidentem incidit.

Re Mass. Pill. de Hier. cum Agaric. gr. xii. Extract. Absinth. (vel G. ammon. in aqu. solut.) gr. viii. Scam. Sulphurati gr. i. Extract. Troch. Alband. gr. β. cum f. q. Elixir. Proprietat. f. Pill.

Evacuatione celebrata pergitus ad Alterantia, Aromatica scil. paulo acriora, quæ beneficio Θis Vol. Oleosi mucum incidunt, & rugas stomachi detergunt. *Acida* quidem blandâ sua adstringente tonum stomachi firmant, plus minus per opiate, copiosa potulenta, S. V. abusum, aliisq; modis resolutum. Sed observandum quod per acida irritatur quidem fames; verum tamen digestionis stimulum suppeditare, non medici sed naturæ opus est. Immo acida quandoque laedunt; illorum enim occasione plus ingerunt ægri, quam naturali fermenti virtute digerere valent. Sane vix, præterquam à Tartaro, in hoc casu usum proficuum observavi, ab aliis præsertim mineralibus. Inter aromaticâ quæ hic conductunt, excellit Menth. item Absinth. Cinnamom. Piper, Zinzib. & Zedoar. Hinc Elix. Menth. cum Spiritu proprio per infus. paratum egregium est. Rad. Acori vel recens minutum incisa cum spiritu Junip. vel in loco umbroso siccata, pulverisata, & cum Extract. Tormentill. mista, multum confert. Rad. Armor. Helen. recentes optime salivam glutinosam in declinatione morborum corrigunt, & appetitum provocant. Vel potest fieri nodulus compositus.

Re Rad. acor. veri ȝii. Helen. ȝi. Herb. Menth. Cris. m. iii. Zedoar. ȝvi. m. pro nodulo. De quo eger bibat ante pastum, & in ipso pastu.

Extra haec convenient etiam amara acriora, Agrimon. scil. Card. B. Centaur. min. &c. in vino & aquâ decocta. Elixir. Proprietat. c. acido in trivio notum est. Spiritus Panis egregium est stomachicum. Tinctura Tartari, i. e. Θ alcali quasi caustica facta, ad 40 gut. ut & Θ Armoniacum cum aromaticis (non fixis Alcalibus quæ acidum arripiunt, & partem volatilem dimittunt) præscriptum, egregie viscidum incident & appetitum stimulant. Inter Θia conductus etiam Tartarus Vitriolatus. Inter acida

acida, Tartarus primas vias blande abstergit & relaxat. In Cydoniis autem absoluta est inappetentia cura, imprimis cum alvi fluxu conjuncta Unde

Rx Aq. Menth. 3ii. Aq. Cinnamom. 3ii. succ. Cydon. 3j. Syr. Cydon. aromat. 3f. m. cap. Cocheleatum. Conferunt etiam Spiritus Θ & Vitrioli, modò cum S. V. dulcificentur, ad gut. xx. vel xxx. in vehiculo præsertim calido. Ad aromaticæ pertinent Michaelis Elix. Stomach. ejusdemque pulv. stomach.

Rx Herb. Menth. Crisp. m. iv. Melis. Puleg. Salv. an. m. ii. Rad. Pimpin. 3ii. Calam. aromat. 3i. Granor. mastib. 3i. Zedoar. Galang. an. 3i. Curb. Nuc. mosch. Cinnam. Macis, Caryophil. Zinzib. an. 3f. Infundantur in Spiritu Menth. acuato Spiritu Vitrioli Philos. ad gratum saporem. Essentia probe extraæ add. Extraæ. Cal. Arom. q. potest dissolu. Dos. gut. xxx. vel xl.

Rx Pulv. Rad. Ari. 3i. Arcan. dupl. 3ii. Olei deft. menth. gut. vi. f. Pulvis.

Si oriatur inappetentia ex vitio Spirituum animalium & nervorum, v. g. in senio, convenit Ambra, & Balsamus Peruv. aut ejus Essentia sive Tinctura, cum Tincturâ Tartari parata. Ut & Aromaticæ, Vinum, &c.

Si pinguia vel bilis appetitum prosterante, convenit Elix. Propriet. & omnia amara. Si narcotica, convenientiunt acida.

Inter externa convenienti crusta panis probe ebria vino & aceto, pulv. Caryophill. insperso, & ventriculo applicata; item panis in Elixir. menth. tinctus, applicando deluper laterem calefactum, præsertim in Spir. defect. ut & Pellis vulturis, Emplastræ ex Tacamahac. & Çaran. Unguenta ex Oleis Arom. distil.

C A P. II.

De Appetitu aucto : Bulimo sc. & Appetentia Canina.

Bulimus est ingens famæ cum animi deliquio, propter orificio stomachi molestius affectum: Fames autem Canina continua est appetentia, cum valida digestione, vel saltæ subitanæ post pastum vomitu.

Causa utrobique est acidum vol. potentius & activum, stomachi orificio continuo morsicans. Acida enim assumpta appetitum promovent, & in fame caninâ jejuno stomacho succi insigniter acidi per vomitum quandoque rejiciuntur. Atque hæc causa ordinaria est: Extraordinariè quidem produci potest per nimium membranæ stomachalis sensum, ejusque facilem provocationem; vel per vermes membranas vellicantes; sed si prompte digeratur alimentum, necesse est quod simul adsit acidum esurinum. Ratione excessivi hujus acidi massa sanguinea fit minus nutritiva, unde qui fame canina laborant raro pingueſcent.

Prognosis. Bulimus superveniens morbos chronicos, funesti eventus est. Appetentia quasi Canina post febres est sine periculo, nisi nimium comedendo accersatur recidiva; si adsit vomitus & diarrhæa in Cachexiam vergit.

In Cura 2 sunt Indicationes. 1. Temperetur acidum. 2. Temperatum evacuetur: Antequam temperetur minimè evacuetur, ne acrimonia sua stomachum vel intestina lœdat. Quæ temperant acre acidum

sunt : 1. Alcalia, præsertim fixa. 2. Terrea, quæ absorbent; Ex, 3. Oleosa, quæ hebetant. Unde patet omnia Martialia maxime convenire, una cum aliis fixis, v. g.

*R. Coral. Rubr. ppt. Lim. & minut. trit. an. 3*ʒ*. Lap. Cancr. Carpion. an. 3*ʒ*. Croc. Orient. 3*ʒ*. f. Pulv. assumendus iu fuscule pingui. Additur etiam C. C. ustum, creta, &c.*

Inter Oleosa convenient, Olea quælibet expressa, & potentissime Olea destil. Carvi, Caryoph. &c. Huc pertinent vitella ovorum ad duritatem coctorum (quæ multum continent olei acidum egregie obtundentis) Cochlea, Cancri fluviatiles, Caro Suilla, Oryza cum butyro cocta, aliaque difficilioris paulò coctionis, adeoque acidum esurinum infringenta. Narcotica quidem sensum stomachi stupefaciunt, sed palliando saltem convenient.

Quoad Evacuantia, convenient Pulvis seq. *R. Rad. Jalap. 3*ʒ*. Resin. Scam. gr. v. Lim. & pp. 3*ʒ*. S. Tartar. gr. v. f. pulv. Vel R. Pill. Hier. Simpl. Gal. 3*ʒ*. Rhabarb. opt. 3*ʒ*. cum Syr. Ros. f. Pill. aliquoties mane sumende.*

Bulimus curatur per vinum imprimis Malvaticum vel Hippocraticum, & odorem panis vino intincti. Interdum Theriaca in vino dissolvitur.

C A P. III.

De Appetitu depravato, Pica nempe, Malacia, & fastidio determinante.

Pica est insitatorum, Carbonum v. g. appetitus. Malacia est usudium, halecum v. g. intensum nimis desiderium.

Subjectum Picæ sunt Spiritus animales vel vitiati vel vitiata mortis, quatenus exinde opus phantasie depravatur, utut crebrior occasio sit ex ventriculo & hujus fermento alterato, ubi est subjectum Radicationis. Licet enim vellicatio stomachi appetitum inferat, non tamen determinat ad particulare objectum, sed phantasia. Quin & multa appetuntur quæ stomachum non respiciunt, v. g. Odor Corii, fragor Cinerum, &c. Præterea Phantasia necessario depravabitur, quia sensus externi depravantur : Sic afficitur odoratus, cum fetore quodam delectantur : Afficitur gustus, quatenus cibum cum voluptate comedunt, quem alias abhorrent : Videtur autem gustus depravatio à saliva procedere, fermentum enim stomachi vel lymphæ viciose (v. g. à suppressione mensium) salivam indubie inquinat.

Causa Proxima est vitiatus Spir. motus. *Remota* est fermenti stomachalis alteratio : Hujus enim varia specificatio (licet à priori imperscrutabilis) varios in variis animalibus appetitus excitat. Fermentum itaque præternaturale vellicando orificio stomachi admodum sensile phantasiam ad certum quoddam edulium, vel loco hujus aliud quid insitatum, dirigit. Adeoque Pica revera est species melancholia Hypochondriaca. *Cause occasionales remotiores* sunt, mensum in gravidis suppressio, sanguinis & consequenter lymphæ stagnationem & corruptionem inducens, ulcera in faucibus materiam in stomachum deponentia, seminis aliorumve excernendorum suppressio, aut à matre graviter picante hæreditaria successio.

In Pica appetunt ea quæ sunt similia (non vero contraria) fermento stomachali; adeoque multa alias satis noxia sine noxa digerunt, modo nimiam quantitatem non ingerant, alias enim Cachexias, &c. inferrent. Mulieres gravidæ difficulter serunt rei appetitæ denegationem; sobriè tamen & temperanter comedant.

Cura 3 habet Indicationes. 1. Evacuandus est stomachus, vomitorio; vel in gravidis sub initium & finem gravitationis, & illis quæ non facile vomunt, Cathartico ex Aloe, Extratt. Helleb. Colocynth. & Merc. dulci. Quandoque superadditur res appetita, ut fermentum vitiosum eandem avide arripiens, una ejiciatur. Si depravata est integra humorum massa, sudorifera Antimonialia convenient. 2. Fermentum hoc acrius vel per & tialia saturandum, vel per alia appropriata alterandum. 3. Ipse ventriculus appropriatis plus minus acidis roborandus. Inter hæc egregiè convenient *Succ. Cydon. Granat. Limon.* Specifice commendatur *Aqua ex vitium surculis stillans* mixta cum *Aqua theriac. succ. Citr. & Aurant.* in forma Julepi. Vinum etiam generosum, imprimis infusum super Menth. Absinth. &c. singulariter stomacho amicum est.

Rx *Conseru. Menth. Crisp. (vel Ros.) Vitriolat. 3ij. Pulv. Zedoar. 3iij.*
Syr. Cydon. aromatis. q. s. f. Elect. Vel

Rx *Aq. Menth. Meliss. an. 3i. Elix. menth. 3ij. succ. cydon. 3vi. syr. cydon. 3ii. F. Mixtura gravidis (præmissis præmittendis) coquleatim exhibenda.*

Alias in non gravidis Cura fere ad imitationem Melancholiæ Hypochondriacæ instituatur. Vitentur dulcia. Quandoque Mithrid. & Theriac. convenient. V. S. non suadenda nisi ad sit plæthora vel mensum suppressio. Interdum hirudinum ad hæmorrhoides applicatio utilis videtur.

Succedit Determinatum Alimentorum fastidium; quod oritur vel à memoria prægressæ noxæ, quando v. g. Virgo fastidit Cinnamomum quo larvatum fuit purgans violentum; vel a similitudine molesti cuiusdam humoris, in iis v. g. qui in febribus molestum habent amarorem in ore, & qui ab assumptione opii vel resinoforum purgantium amariciem in ore contraxerunt, adeoq; Cerevisiam lupulatam horrent, quatenus amara est, & facile nidorem hostilem contrahit. Ad restaurandam utique suavitatem, & facilem assumptionem cerevisiæ & carnis nil melius Elix. Propr.

S E C T. II.

De Siti Læsa.

SItis est liquidorum appetitus. Inservit autem liquor appetitus, tam nutrimentis intra corpus distribuendis, quam excrementis extra corpus eliminandis. Ille liquidorum appetitus, Naturæ cursu in solam Aquam fertur, homines vero per artem nutrimentum cum vehiculo conjungunt. *Sitis* læditur 3 modis. Vel 1 nimia est; vel 2 deficiens, vel 3 depravata. *Sitis* nimia est vel moderata in pharynge sita, v. g. post exercitium, Loquela diuturnam, &c. vel intensa & clamosa in stomacho sita, & fere inextinguibilis.

Causa est quicquid acrimonia sua salsa fauces & stomachum velicit. *Causa Remota Externa* sunt, quælibet salita, piperata, purgantia, Mercurius Sublimatus, &c. Internæ sunt triples: 1. Est acrimonia alcalina bilis vel ejusunque fluidi in stomacho corrupti in cruditatem ridoſam, quem in febribus observamus. 2. Acrimonia salsa Lymphae (præsertim Salivalis) in Hydropicis, Catarrhosis, Scorbucis, &c. 3. Saliva pauca glutinosa, plus minus acris, in Nephriticis, Hæticis, & ex morbo convalescentibus; ubi maxime culpatur Spir. defectus, qui alias secretionem salivæ promovere deberent; vel eorumdem ad alia munia avocatio, in Doloribus, Ira, &c. Cæterum in promovenda siti Pulmones etiam multum conferunt in Vomica & Empyemate. Nec negligenda est consuetudo bibendi. Observanda est differentia Sitis, quod quædam affligat cam ardore febrili, quædam sine eo, ut in Catarrhosis, &c.

Prognosis. Sitis in febribus ardentibus pauca, est admodum suspecta. Si Lingua sit arida, os glutinosum aut exsiccum, Æstus insignis corporis, &c. & æger de siti non conqueratur, pessimum est signum, quia delirium vel stupiditatem partium significat. Sitis clamorosa appetitum prostratum indicat. Si liquida cum sonitu in stomachum dilabuntur, innuant ejus tonum resolutum. Sitis inordinata absque causa morbum imminere significat. In febribus cum eorum solutione evanescit. In Morbis Chronicis non facile pellitur.

In Cura, 1. Tollatur Causa; partim per acida, partim per temperata. Aqua simplex frigida caute usurpanda, metuendum enim est ne ex coagulatione sanguinis in præcordiis asthma intereat. In affectibus febrilibus acida plus minus austera sunt optima. Hæc inter sunt Acetosa, Semper. Suc. Citr. Cydon. Tamarindi (qui etiam alvum subducunt) Acetum (frue simpl. frue Ros. frue Viol.) phlegma Vitrioli acidulum, Spiritus Vitrioli, Spiritus Θois, & minerales Clyssi (potui imprimis ordinatio instillandi.) Huc refertur ♂, imprimis Antimoniatum, quod ad 3ii. egregie sitim mitigat, & interea viscidum resolvit. Ista quæ temperando sistunt sitim, sunt imprimis Lac, ejus Serum, & Passulæ, quibus suo modo Rad. Chin. & Lign. Sassafras addi possent. Conveniunt hæc Scorbucis, Phthisicis, Catarrhosis, & Hæticis, ubi acrimonia salsa sitim inducit, & acida sæpe nocent. Præ cæteris serum Lactis cum succo Citri à buryroſa parte purgatum, in febribus scorbucis beneficio ♂ sit temperati alvum laxat, Θia corrigit & per urinas expurgat. Elegans est etiam Decoctum Chin. & Sassafr. cum Liquirit. prosci scorbutica. Hæticis autem & Catarrhosis decoctum Liquirit. & foenicul. admodum convenit.

R Decoct. Rad. dr fol. Acetos. Ibi. Juc. acetos. res. expr. 3ii. Syr. Ribiun, Granat. an. 3vj. M. pro potu atido. Addi possent Tinctoræ Flor. Bellid. Ros. Viol. dr. vel parentur Julepi per infusum cum Tamarindis adinstar Tinctoræ.

R Hord. rec. m. i. Passul. min. 3j. Liquir. Raf. 3β. Cinnam. fem. Anj. Fenn. an. 3j. Coq. in Ibiru. Aq. font. bibat pro lubitu, qui temperata postular.

II. Augeatur Lympha Salivalis, per usum potus Aquei, cavendo interim ne stomachus nimium gravetur. Inter omnia autem salivam viscidam attenuantia excellit Θ Armoniacum.

III. Fallatur sitis volutando in ore cerevisiam secundariam, vel obluendo fauces cum succ. semperviv. maj. mucil. sem. Cydon. cum Aqua Sperm. Ran. extr. & Θ Armoniaco: præsertim si lingua simul sit arida, scabra & plus minus nigricans.

Qui sani siti matutinæ sunt obnoxii, levantur haustu vini absinth. Qui æstuantes, intensius laborantes, aut desatigati, sisticulosi existunt, levantur per S. V. assumptionem.

Sitis deficiens rara est. Depravata ad febrium, vel Pica & Malacia Symptomata pertinet.

S E C T. III.

De Masticatione Lœsa.

C A P. I.

De Musculorum Masticationi Inservientium Vitij; in Specie de Spasmo Cynico, & Tortura Oris.

ANequam Alimenta in stomachum transmittuntur, prius in ore mastificari debent. Læditur autem masticatio vitio vel musculorum, vel maxillarum, vel dentium.

Musculi Temporales, & illi genis & labiis communes inserviunt maxilla inferiori movendæ, & ad superiorem convenienter, idque validè, adducendæ. Si hi musculi spasmo laborent, inferior maxilla superiori constanter adducta persistit: Si paralyfi afficiantur, inferiorem maxillam pondere proprio deorsum labi permittunt, sine reductione ad superiorem. Convulsio ac Paralysis temporalis musculi rara est, quin cum universalibus Epilepsis & Apoplexiis concurrat, quibus curatis, curatur & ipsa: Nisi interdum specialiter musculus vulneretur aut alio modo afficiatur, quo in casu vulgari methodo externâ curabitur. Genis & Labiis Inservientium musculorum simultanea convulsio & paralysis pariter non nisi aliis gravioribus hujus generis aliarum partium internarum affectibus supervenient; & tunc speciatim utriusque partis faciei convulsio, & oris hinc facta utrinque deductio, ad modum cunctum ringentium, *Spasmus Cynicus* dicitur. Sin vero alterutra saltē faciei musculorum pars vel convellatur vel paralyfi afficiatur; in convulsione pars sana ad ægram, duram, dolore affectam & convulsam; in Paralysis pars ægra mollis laxa minus sensibilis (cum ejus oculi inferiori parte ferre decidente) ad sanam trahitur. Exinde recta oris figura distorqueatur, & speciatim *Oris Tortura* dicitur, in qua alter oculus rite claudi nequit, imo & æger literam O pronunciare, ridere, exsufflare, aut expuere, nisi ex altero tantum oris latere, nequit.

Causa Convulsionum & Paralysum suo tempore evolventur. Si diuidium faciei totius, & aliae illius lateris partes, simul afficiantur, in radice & principio nervorum alteræ istius partis hæret malum: Sin vero specialiter musculus unus alterve afficiatur, hæret malum in nervi cujusdam surculo speciali.

Prognosis. Tortura oris ex spasmo supervenientis morbis acutis, vel convulsioni aut paralysi reliqui corporis, mortem portendit.

Cura. Si paralytica sit, præmittuntur purgantia, deinde frequenter exhibentur sudorifera ex Aromaticis & Volatilibus, imo & ex lignis; postea vesicatoria aut cucurbitæ scarificatae nucha vel auri affectæ applicantur. Detineatur in ore extract. castorei, vel gargarisetur os cum castor. in vino soluto, vel decoct. rad. pyreth. cum sem. eruc. Quin & essentia castor. cum Tinctura Benzoës loco affecto crebrius illinatur. Detineantur item in ore *Plateri Rotulae*.

Rx Nuc. m. 3ij. rad. pyreth. angel. sem. staph. agr. (vel coriand.) sinap. an. 3j. sem. Angel. (vel cumin.) cubeb. an. 3ß. piper. 3ß. mastic. 3ß. ceræ q. s. f. Rotulae.

Ex spasmo si fuerit malum, Purgantia, Sudorifera, & ex Castoreo parata commode usurpantur. Curavit *Platerus* pcr. *Narcotica Aromatica*, e. g. *Mithridat.* *Syr.* *pap.* *Opiat.* &c.

C A P. II.

De Maxillarum & Dentium Vitiis.

Maxillæ luxatae a quavis violentia, nimia oscitatione, aut oris hiatu, facile per inflistam sub mento alapam restituuntur. Si tumore aut inflammatione faucium vel parotidum, vel decubitus lenti tartareique humoris in juncturam cum ossibus temporum, in motu libero impediantur, removendæ sunt hæ causæ, quæ per se facile patent. Si tremulè moveatur maxilla, propter spasmum reciprocum musculorum adductio- ni & abductioni inservientium, supervenit sonus ex crebriori collisione natus, qui *stridor dentium* dicitur. Specialiores *stridoris* hujus causæ sunt frigus externum, Lumbrici intestinorum, imo & febrium rigores, ob dentium consensum cum partibus circa præcordia membranosis. *Dentium stridor* subito adultis superveniens Apoplexiā aut Epilepsiam portendit. In febribus deliranti malum est. Pro *Cura*, applicetur externe Bals. Peruv. & removeantur Causæ.

Succedunt *Dentium* virtia, quibus læditur masticatio; quando scil. aut deficiunt, aut vacillant, aut stupore vel dolore affliguntur.

Deficiunt Dentes quando evelluntur, aut a causa externa ita alterantur, ut, instar partis mortificatae, cum gingiva viva cohærente nequeant; idque vel ratione *Senii*, vel ratione *nimiris frigidorum* quæ *Senium* eorum accelerant, vel *nimiris calidorum* quæ dentes & gingivas amburendo penetrant & arrodunt, vel ratione *nimiris usus Narcoticorum*, *Aceti*, aliorumque (in odontologia) quæ stuporem iisdem inducunt; vel denique ratione *nimiris viscidorum*, dulcium nempe, laetis, casei, &c. quæ pertinaciter dentibus adhærendo transpirationem impediunt, unde eorum nutrimentum in acorem nocivum vergit.

Inter causas defectus dentium imprimis consideranda *Caries seu Arroso*, qua dens insensibiliter absumitur & excavatur, donec frustulatum excidat. Inchoat malum, ut plurimum, in parvo puncto extrinsecus, quod nigrescit primitus, inde foraminulum aperitur; sicque ad interiore penetrat; unde sequitur dolor propter dentis radicem nerveam arrosoam; & ex arroso dente nascitur quandoque sanies, quæ, si per for-

foraminulum dictum non effluat, ad interiora pergit, & nunc gingivas nunc ipsam maxillam rodit, & præsertim per illa hujus foramina per quæ vasa in dentes subeunt effluens tubercula excitat, quæ ex ea famisum acre liquamen sundunt, & licet curata nova tamen famie ex carioso dente generata recidivant, & in fistulam degenerant. *Causa Cariæ* est acidum ex nutrimento dentis degenerato. Nutritur autem dens non solum per propria vascula, arteriolas nempe & venas, circa sui radicem implantatas; sed lateraliter etiam ex firmiter adhærentibus gingivis; unde acutissimus eorum sensus, licet ex se indolentes sint. Quandoque nutrimentum hoc corruptum, *Vermes* in dentium cavitatis generat, gravissimorum dolorum autores; quandoque foetorem, halitum oris inficiem, inducit, imprimis si excavatio tanta sit, ut aliments carnosa inhibe putrefiantur.

Si Nutrimentum dentium laterale (ex gingivis) ita depravatum sit ex flacciditate gingivarum externas injurias recipientium, ut perfecte cum dente assimilari nequeat, abit in lapideam substantiam denti adhærentem, & lapidem dentalem seu lithodonton dictam; quæ simul mucilaginem ciborum ac potuum secum indurat.

Dentes nigri, sordidi, aliove modo male colorati, *Cariæ* & *Lithodonti* obnoxii sunt. Quid enim nigrities, &c. nisi alteratum dentium nutrimentum, vel occasione externorum adhærentium, speciatim viscidorum & dulcium, vel gingivarum flaccidarum, ut in scorbuto & post inundationem mercuriale.

Quoad *Curas*. Si longius processerit *Caries*, necessaria est Evulsio, quæ peragitur appropriato Instrumento, & melius succedit quo magis dens vacillaverit. Quo autem disponatur ad facilem Evulsionem, sunt qui globulos ex latte titthymali, cum Θ Armoniaco aut farina triticea, cavo denti immittunt. Commandantur item in hunc finem *Lac Cataputia*, *Lac ficalneum*, *Succus chelid. maj.* & pinguedo *Ranis supernatans*, dum in olla vitrea affusa aqua coquuntur. Vel,

R. Gum. Ammoniaci, sem. *Hyoscyam.* succ. ejusd. an. 3i3. Adde parum Pingued. *Rana virid.* & cera, f. *Ung.* denti extrahendo applicandum vel indendum.

Si *Caries* nondum nimium processerit, propter pericula sub dentium evulsione observata, tentanda est cura remediis ejus progressum inhibentibus; inurendo nempe in loco carioso cum *Cauterio aequali*, vel saltem *potentiali*, sc. aq. fort. spirit. *Vitrioli*, &c. & deinde replendo dentem auro foliato, vel *Myrrha* cum cera viridi subasta, vel Zz. in *Oxymel.* costo, aut *Pulv. Coral.* cum *Camphora*: Hæc enim à majori putredine præservant.

Tollitur factor dentium abluendo os post prandium & coenam aq. in qua Θ Armoniacum solutum; vel denti cavo indendo *Gall. moschat.* cum *Cyper.* & *Mastic.* Eliciuntur *Vermes* ex dentibus retinendo in ore sabin. in *vino coct.* vel suffitum *Sem. hyoscyami*. seu *Fruet. halicac.* ore suscipiendo; vel denique Sp. Sulph. aut *Pulv. Gallarum* cum *Suc. rad. pyreth.* denti indendo.

Lithodontos, *dentium nigrities*, *sordities*, &c. curantur fordes illas abstergendo, vitiosum earum acidum absorbendo, & gingivas roborando. In leviori malo sufficiet dentes & gingivas fricare, *Osse sep. C. C. usq.* mand. luc. pis. test. ovor. calcin. cin. majoran. rorismar. *Urin. calida*, *Tartar. calcin.*

calcin. Θ Tartar. &c. Vitanda sunt lapidea ex *Silic. pumic.* &c. quia gingivas atterunt. Ubi fortius agendum, illinatur gingivis *Sp.* Θ aut oleum Sulphur. cum melle. *Sp.* Vitriol. suspectus est. Fit utique Pulvis dentifricius egregius ex *Rad. Polypod. infus.* in *vino* cum *Sp. Sulphur.* acuato. Interea non incommodum est hujusmodi Pulveribus addere *Rad. irid. flor.* odoris gratia, ut & Θ Armoniacum, quod in omnibus oris affectibus admodum conducit. Paratis dentifricii aliquot gut. *Ol. dest. caryoph.* aut lign. *rhod.* possunt addi. Huc etiam facit *Riverii liquor ex Alum.* usq. Vel,

*R. Gr. cherm. santal. rub. an. 3*β.* Sp. V. q. s. pro extrah. *Tinct.* qua irrora aliquoties Pulverem ex off. sep. C. C. usq. *Pumic. pp.* & mosch. quā postea exsiccatur pro dentifricio.*

Succedit *dentium vacillatio*, vel propria culpā, de qua haftenus, vel gingivarum culpa, quando sc. molles & flaccidae, aut à sanguinis copia in spuriā carnem ad tactum crūorem stillantem, intumescunt; aut, si ulterius procedat negotium, exulcerantur & ad gangrenām disponuntur: Procedit plerumque hæc gingivarum laxitas a vitiōso scorbutico Θ in saliva regnante, earum tonum resolvente, & plus minus rodente; unde q̄ iij usus, & omnia salivam copiosam eduentia, gingivas valdopere laxant, & hinc dentes mobiles reddunt.

Cura. Præmissa radicis morboſie interna curatione, gingivæ flaccidae adstringendæ, exulceratae detergendas & consolidandas, gangrenatas vero ab ulteriori malo præservandas. Si quid aliud, certe *Myrrha* & *Lacca* in scorbuto ori multum conferunt; unde & *Tinctura Lacca* prostat omnibus præferenda. Convenit etiam *Phlegma Vitrioli* in quo *Alum. solutum*, & *lacca pulv. infusa.* Optime abluuntur gingivæ decocto *Rute* vel *Salu.* sanando dein ulcera cum *Mel. ros.* & *tantillo Sp. Θ.* In genere convenient *flor. Ros. rub.* & *Aquileg. C.C. Ebur. usq.* *Alum. lap. cancer. fol. querc. ligust. rad. treos flor. bistort. tormentil. flor. malv. arboreal. nastur. Aq. rut. salv.* & *rosmar.* Ex his fiunt Pulveres dentifricii vel decocta, vel denique linimenta; e. g.

*R. Alum. crud. 3*β.* flor. Aquileg. fol. Salv. an. 3*j.* rad. Treos flor. 3*β.* Myrrh. elephant. 3*j.* cum q. s. mel. ros. f. Linimentum.*

In excrescentia gingivarum scorbutica *Sp. cochl.* cum *alum. usq.* est perquam egregius: Sicuti nulli cedit decoct. *Vermicularis* cum *Alum.* & *Mel.* Probatissimum autem est sequens.

*R. Cremor aq. Calcis Viva supernantis 3*j.* gum. lac. 3*j.* vitriol. cypr. gr. vi. aq. ros. salv. an. 3*β.* Solve calore leni ut probe impregnetur a *Lacca*, & eo laventur gingivæ.*

In graviori malo procedendum est ad *Linim. Hartman.* descript. in *Prax. Chym.* p. 123, & *Ung. Ægypt.* cum mel. ros. Interdum ad *Aq. Reg.* vel aquas virides ex viridi æris, paucō autripigmento, & quibusdam vulnerariis in aq. infusis & decoctis. Pro exulceratione, sufficit quandoque seq. *Pulv.*

*R. Alum. usq. Θ Armoniaci an. 3*j.* mastich. thur. an. 3*β.* f. *Pulu.* affrancandus gingivis decoct. salv. torment. & fl. ros. rub. antea & post elotis.*

Impeditur denique masticatio stupore dentium ab acidis assumpsis vel vomitu rejectis orto, vel saltē *Algore*, dum a frigoris attactu afficiuntur. Stuporem curant portulac. rec. masticata, item *caſeum*, *Siliqua ceracea*,

ovi vitell. ad duriciem coctum, & omnia alcali ditata. Algorem curant S. V. vel panis calidiss., vel vitellum ovi assatum, vel denique Theriacam, dentibus applicata.

S E C T. IV.

De Deglutitione Læsa.

Læditur Deglutitio quando diminuitur vel depravatur. Imminuitur autem, 1. Oesophagi ex parte, quando musculosa ejus tunica vel musculorum pars una cum sphinctere paralyse afficiuntur; quando angustatur nimis inflammatione aut tumore tam propriis quam partium vicinarum; quando coarctantur ejus fibrae spasmis Epilepticis, Hypocondriacis, Hystericis, aut nimia exsiccatione in febribus, & defectu salivæ; quando ab assumptis (v. g. infuso rad. consolid. maj. in vino malv.) nimium corrugatur; quando denique a hærentibus ossiculis, spinis, aciculis, &c. obstruitur & inflammatur. 2. Orificii ventriculi superioris culpa, quando rite licet per Oesophagum dimissa, admittere recusat, idque vel quia inflammatum, excoriatum aut tumore obsecsum fuerit, vel quia a flatibus in angustiis inclusis pertinaciter stringitur, vel denique quia nauseat, & alimenta tanquam sibi hostilia recusat.

Depravatur Deglutitio. 1. Quando liquida facile, solida difficulter assumentur. 2. Quando solida quidem deglutiuntur, liquida vero (quia Epiglottis Laryngis aperturam debite non claudit) per os & nares rejiciuntur. 3. Quando vel solidorum vel liquidorum quædam facile, quædam difficulter, quædam non omnino deglutiri possunt. De ejus ratione sub Tit. de nausea Ventriculi pluribus actum est.

Prognosis. Deglutitio læsa a paralyse muscularum faucium semper periculosa est. In morbis acutis Deglutitio læsa ob Spirituum defectum, ubi & potus cum sonitu in stomachum descendit, mortem portendit. Si lœdatur a spasmo, in vulneribus & morbis acutis, malum est periculosum: In chronicis minus. Si ab ulcere Oesophagi catasco, vel ipso cartilaginoso facto lœdatur, lethalis est. Deglutitæ res alienæ in faucibus hærentes dolorem, inflammationem, abscessum, &c. inferrunt. Quandoquerupto abscessu una cum pure vel sursum vel per secessum sine noxa ejiciuntur; vel per alia plus minus vicina loca, collum nempe, intercostale spatium, &c. exitum sibi querunt. Interdum dum ad ventriculum descendunt, pyloro pertinacius adhærentes mortem inducunt, vel in intestina delati asperitate sua dysenteriam excitant.

Cura pro causarum varietate variat. Paralysis partium tollitur tenendo in ore decoct. salv. & eruc. in vino, vel S. V. Infusionis thymi, & flor. lavend. cum castor. intra fauces sumendo N. M. cum gut. una aut altera Ol. dest. succin. anis. &c. vel effent. castor. cum Sp. Tiberiac. aut aq. anhaltinæ; & collum ac nucham illinendo Ol. lumb. terrestri. costim dest. succin. anis. lavend. &c. Clausura faucium & Oesophagi a spasmo, aromaticis & nervinis, blandis Opiatis additis, internis & externis curatur.

Si à vicio Hypochondriorum, per acidum absorbentia, & Opiata, item *Catapleratica*. Si ab Exsiccatione in febribus, mucilag. sem. cydoni, cum Aqua sperm. *Ran.* extracta gradatim deglutiatur: Externe applicetur *Ung.* *Zacti* compositum ex *Ung.* *Fil.* *Zachar.* *Ros.* *resumptiv.* *Oleo Amygd.* dulc. *Viol.* & *mucilag.* cum laetè muliebri. Salivæ defectus potu vini aut cerevis. secundar. vel Crystallis in ore volutis resarcitur. Res alienæ deglutitæ & in superiori tractu hærentes ocius eximendæ sunt, vel instrumentis, vel artificiali tussi, sternutatione aut vomitu, lambendo interea de oleo amygd. dulc. & aliis lubricantibus. Aciculæ, vitri frustula, piscium Spinæ, aliave acutiora, per inferiora excludenda, propinando interea pulrem spissiorem ex *Oryza*, *milio*, vel *Panico*, & abstinentio à potu, ut nempe res acutiores in spissis involvantur. De vitiis stomachi, agetur inferius.

S E C T. V.

De Chylosoes Læsionibus.

Alimenta in stomachum suscepta beneficio fermenti spirituosi acidi dissolvuntur, & volatilisantur in Liquorem plus minus spissum lâteum, salsum, volatilem & temperatum, *Chylum* dictum. Lædit autem Chylosoes opus, quando omnino aboletur, vel quando depravatur, unde alimenta depravata alio nomine *Cruditates* dicuntur; suntque vel *acide*, quando abeunt in succum acidum plus minus viscidum, nec sufficienter attenuantur & volatilisantur; vel *nidorosa*, quando abeunt in liquorem saporis horridi, plus minus putrilaginosum; quem imitantur rustus isti qui ab ovis frixis cum butyro comedebis solent eructari.

Cause. Male veteres intemperiem ventriculâ frigidam, in ejus læsionibus accusarunt; quandoquidem calor non effective sed dispositive digerat. Causa itaque proxima Chylosoes læsa erit vel in fermenti stomachi *vicio*, vel in *vicio alimentorum assumptorum*. In fermento quidem, quando non sufficienter aut non legitime digerit; vel quia spiritus deficiunt, aut à dolore & animi perturbationibus præoccupantur, aut ab exercitii effectu hebescunt; vel quia fermentum minus volatile est, & à peregrino acore in stomacho corruptitur, v. g. in scorbuticis & hypochondriacis, ubi alimenta quidem prompte dissolvuntur, sed non debite volatilisantur, at nimio acore in *cruditates acidas* mutantur; vel quia fermentum acidum deficit, aut à \ominus Vol. Oleoso bilis in stomachum regurgitantis, aut pinguium intro assumptorum, adeo obtunditur, ut cruditates nidorosas inferat. Quin & reliquæ ex præviis digestionibus, & copiosæ pituitæ viscidae rugis stomachi adhærentes, fermenti activitatem obtundunt, & coctionem lædunt. Verum in unoquoque subjecto peculiaris est fermenti digestivi varietas, adeo ut quæ unus facile digerit, alius respuat. Ipse autem appetitus varius monstrat quædam magis appropriata esse fermento stomachali, & consequenter facilius digeri. Unde insueta fermentum pervertunt, tanquam novum postulantia. Accedit, inter causas chylosoes læsa, stomachi relaxatio, excoriatio, & obstructio, vel ejus consensus cum Renibus in Nephriticis doloribus.

Altera

Altera Chyloſos laſa cauſa ab alimentis assumptis petea frequentior eſt; quando ſc. nimia ciborum ingeritur quanitatis, quam fermentum ſufficienter diſſolvere nequit; vel tanta auſumptio varietas, pinguium v. g. cum acribus, acidorum cum dulcibus, &c. ut dum fermentum promptius agit in unum cui magis appropriatur, alterum in cruditate tranſeat; vel quia appetita denegantur, & contraria offeruntur; vel quia nimium panis introſumitur, qui nimio acore auſumpta imprægnat, & nimia fermentatione mutationem chyli in falfum impedit. Pari etiam ratione literati, aut ii quorum ſubtilius ac minus potens eſt fermentum, facile a vino inebriantur, quia ejus acidum prævalet acri fermentativo Spirituſo: hypochondriaci autem tardius inebriantur. Item potus nimius diſtione turbat, quia fermentum nimis diluit, nimiam alimentorum fluctuationem facit, & ſtomachi fibras diſtendit & flaccidas reddit.

Signa. In imminuta Chyloſi conqueruntur ægri de dolore ſtomachi poſt paſtum, de ructibus ejusdem cum auſumptis ſaporis poſt 5 vel 6 horas, de inflatione ſtomachi, phlogofi in hypochondriacis, & ſubinde difficii respiratione quando dorſo incubunt. Matutino tempore os muco plenum eſt, qui revera à ſtomacho regurgitat. Accedit interdum Vertigo Symptomatibus hypochondriacis comitata. *Signa Digestio-nis Depravatæ* ſunt Ructus. In Cruditate acida, ſunt ructus acidi & flatuſ copioſi, quæ rejiciuntur per vomituſ ſunt viſcida ſaporis acidi, & alvus ſubinde eſt contumax. In Cruditate nidorosa ructus ſunt fetidi, ſicut poſt ova frixa auſumpta; mane in ore peregrinus & cinereus percipitur ſapor; quæ rejiciunt vomituſ ſunt liquida ſubflava, aut infiſido-dulcia, aut amaro-dulcia: & Alvus plus ſolito aperta eſſe ſolet.

Prognofia. Chyloſis laſa morbos chronicos inducit. Ex cruditate acida in ſtomacho oriuntur febres intermittentes, malum Hypochondriacum, Colica paſſio, Scorbutoſ, Cachexia, morbi Cutanei, Arthritis, & omne acidum vitiosum.

Cura. Promovetur Chyloſis, impedimenta removendo, ſtomachum aromaticis vol. extergendo & irritando, & acidis blandioribus ejus tonum conservando. Removentur impedimenta vomitu vel ſeces. Unde imprimis conducent Vomitoria Antimonia, hinc Purgantia, ſc. Pill. de Hier. cum Agaric. Pill. Maſtich. vel Aloephang. Scammonio acuatæ, una alterave hora ante prandium propinata ſemel qualibet septimana, vel quovis menoſruo ſpatio. Item Crem. Tartari non incommode in Iuſculo pulli ante prandium ſemel in ſeptim. exhibetur.

Quoad Aromatica ſtomachum extergentia & irritantia: Conveniunt imprimis Sem.4. cal. maj. Z. Z. (quod egregium) Abſinth. Acor. Rosmar. Lign. Saffafr. Effentia Piper cum V.S. Tartarifato parata, Elix. Ppr. (in cruditate acida j. acido parat. aliàs cum acid.) Elix. Vitriol. Mynſichz Facit huc etiam Θ Armoniacum, imprimis in Vin. Abſinth. vel Vin. Infus. Saffafr. Item Tart. Vitriolatus Tachenii, & Ⓛ Vitriolatum cum Aromaticis miſta. Senibus convenit Ambra in Pulv. cum Saccharo, aut ejus Effentia cum Spirit. menth. vel meliſſ. Huc pertinet Poterii Specificum, quod probabiliter paratur ex Reg. Antimon. ♂iali, ad modum Antimon. diaph. Quin & ſtomachum roborat infus. herb. Theo. Nux Moſchata nimis Oleoſa eſt.

R. Rad. Helen. 3*vii.* 2*xz.* vel Zedoar. 3*vii.* Herb. menth. criss. absinth. an. m. j.
Jen. anis. 3*lb.* Cinnam. acut. 3*vii.* f. nodulus pro uno medicato, in quo sumantur
Spirit. Θ dulc. gut. xx.

In Cruditate nidorosa, præmissa evacuatione, convenient insuper Rhabar. Tamarind. Crem. Tart. Spirit. Θ dulc. & conserv. Ros. Vitriolat. Cruditatem acidam corrigit Tinc. Tart. acris, Vim. Absinth. Infus. Rad. Armor. Spirit. & Essent. Menth. Spirit. Piperit. (perquam egregius) Θ absinth. cum Ocul. Cancr. & Coral.

Inter Externa convenient Oleum mastich. flav. vel Spongia S. V. infus. simplicium stomachalium madida calide stomacho applicata; vel

R. Ol. Stomac. Craton. 3*ii.* Ol. Desil. menth. 3*lb.* Caryoph. Zedoar. an. 3*lb.* m. illinatur stomacho applicando desuper laterem calefactum; vel Emplastrum ex Gum. Tacamah. & Caran. in Bals. Peruv. malaxat.

S E C T. VI.

De Assumptorum Retentionis in Stomacho Læsione.

C A P. I.

De Flatibus.

Turbatur Chylosis nonnunquam à flatibus, qui si erumpant cum sonitu Ruſsus dicuntur, sī copiose sursum & deorsum Cholera sicca audiunt; si stomachum sine eruptione distendant, Inflatio Stomachi nominantur.

Causa. Flatibus omnes sunt in primis viis per vitiosam fermentationem ab acido in materia viscida, unde hypochondriaci flatibus obnoxii sunt. Quod autem flatus non insint assumptis, patet ex eo quod idem alimentum in uno homine flatus generet, in altero non, propter diversitatem fermentorum: Unde Hypochondriaci & Hysterici fere ex omnibus alimentis flatus eliciunt. Verum est esse cibos præ reliquis aptiores, ut ex illis generentur flatus, uti sunt Raphanus, Allium, & Cepa; quoniam tales Θε vol. acri abundantes incidunt mucilaginem stomachi, & postmodum cum acido concurrunt. Quod autem adsit talis mucilago viscida, testantur viscida & tenacia vomitu excreta.

Differentia. Ructus sunt vel acidi; vel nidorosi; vel assumentrum saporem referunt; vel denique insipidi sunt.

Signa. Si in inflatione stomachi erumpant Ructus, sponte prodit malum: verum quando orificio stomachi sinistrum est occlusum adsunt praecordiorum angustia, distensio, & ad tactum renis quidam: Difficilis respiratio, praesertim si supinati sint, propter diaphragmatis à distento stomacho motum impeditum. Subinde dum se iactitant ex uno latere in aliud flatulentias in stomacho percipiunt. Accedit gravitas & distensio non solum circa ventrem, sed totum pectus, imo collum & dorsum, ubi inanes sunt ructus, & flatus qui per alvum excerni consueverunt inhibentur. Si ante perfectam restitutionem accipiatur Cibus, augetur inflatio.

Prognosis.

Prognosis. Inflatio ventriculi in convalescentibus recidivam morbi prioris significat. Si diu duret, ad Tympanitidem disponit. In hypochondriacis ordinarium sunt Symptoma. Ructus foecidi pessimi & funesti sunt.

In Cura, 1. Evacuanda materia viscosa. 2. Flatus discutiendi & acidum temperandum per aromaticā salina vel oleosa. Priori scopo inserviunt Vomitoria, & Purgantia Abetica seu Pill. Mastich. Pro secundo convenientur Rad. Angel. Gentian. Aristol. rot. Calam. Arom. Galang. Chamomil. (horumque Olea stil. & Aquæ) sem. cal. maj. vel min. in Vino bullita: Extract. & Essent. Castor. Bals. Sulph. Terebinth. In Ructu contumaciiori Ambra in Puly. cum saccharo est egregia. Tali Lepor. Pulverisati C. C. Ppt. Coral. &c. agendo in acidum flatus corrigunt. Ad Ructus accidos contumaces grana Piper. jejunè deglutita commendat Riverius. In Ructibus cum juncto ardore & phlogosibus ex bile cum acido concurrente ortis singularis est Spirit. O dulcificatus cum Spirit. Anis.

Externe convenientur Olea Carminativa; item Empl. è bac. Laur. malax. cum Ol. absinth. menth. & Junipe. item S. V. infusionis aromaticorum extrinsecus calide applicatus.

C A P. II.

De Vomitū & Nausea.

Si Pylorus ab irritatione quapiam gravi contrahatur, mediantibus fibris circularibus & transversis insequitur totius stomachi & gulæ convulsio, unde *Vomitus*. Si orificium stomachi superius contrahatur, ita tamen ut fortior Pylori constrictio non prævaleat, sequitur *Nausea*. Unde in nauseantibus ructus deglutitionem rei alicujus sequuntur, quia tum temporis aperitur orificium antea clausum. Et quando audimus res horridas, aut osfacimus ingratas, hoc ipso nauseamus, quia contrahitur orificium stomachi. Patet ex diis vomitum esse actionem involuntariam; nisi in hominibus ruminantibus ventriculo solito carnosiori præditis.

Causa Vomitus & Nausea est irritatio seu impressio molesta in fibras nerveas facta, cuius occasione Spiritus ad illa loca impetu elasto moventur. Irritatio talis vel est per *Essentiam*, vel per *Consensum*. Irritatur ventriculus per *Essentiam*, quando humores acres ex duodeno in ventriculum regurgitant, ut in principio febr. intermit. quando inflammatur aut exulceratur stomachus; quando saliva acrimonia scorbutica inquinatur; quando assumuntur stomacho ingrata, emetica aut pinguis fermento reluctantia, & orificium superius laxantia adeo ut pylori constrictioni & ciborum protrusioni facile cedat. Coeterum quando diuturni sunt vomitus, oriuntur a pyloro occluso vel callo obducto; item ex Sphacelo pancreatis, pancreate lapidoso, aut herpete ventriculi. Irritatur ventriculus per *Consensum* in colicis doloribus propter continuitatem tunicarum ventriculi & intestinalium; in nephriticis aliquique doloribus propter membranas cerebri stomacho aliquique partibus internis communes; mulieres etiam virorum cupidæ, & quibus non rite fluunt menses, vomitu per consensum sæpe corripiuntur.

Signd.

Signa. Vomitum praedictum Praecordiorum anxietas, vertigo, tremor labii inferioris, salivatio copiosa, & ventriculi convulsiones. *Vomitus essentialis* ex eo dico scitur, quod post vomitum artificiale remaneant adhuc vomendi conatus, stomachi inflatio, gravitas, nausea, & ructus. *Sympomaticus* autem sine praegressa nausea, aut debilitate stomachi, invadit.

Prognosis. In genere *Vomitus* non nimius salutaris est. In principio morborum acutorum criticus est & bonus. Vomitus lividi, fusci aut foetidi humoris, aut vermium in morbis malignis, ut plurimum lethalis est. Vomitus perodicus qui spleneticos, hypochondriacos, & mulieres quasdam constanter invadit, saluberrimus est, modo non nimius sit. De vomitu sanguinis dicetur infra.

Quoad Curam. Causa irritans removenda est, Opiatis Pylori sensus & Spirituum impetus reprimendus, ventriculus aromaticis & astrigentibus roborandus. Pro his scopis obtinendis, observetur 1. Somnum, quantum fieri potest, conciliandum esse. 2. In vomitu scorbutico calorem & acrimoniam mitigantia, ut *lac capr.* cum *succ. nasturt.* magis convenient quam calida & acria. 3. In vermis vomitus promovendus, & alvus soluta sit. 4. A veneno vomitus semper continuandus, donec nil veneni remaneat. 5. Clysteres valde convenient, sed pauca quantitate, ne colon distensum fundum ventriculi comprimat. 6. In nausea, Anorexia, &c. mature vomendum, ne humores aliò rapiantur.

Quoad Materiam Medicam. Causam removent *Vomitoria*, vel etiam *Purgantia*, interdum cum parca *Opii* dosi usurpata. Si Vomitus sit per Consensum, curato primario morbo curabitur Vomitus. Quoad *Opiata*, convenient *Effent.* op. laud. opiat. tiberiac. extraēt. theriac. syr. papaw. crecus, interne & externe. Inter *aromatica* convenient, *Menth.* *absinth.* *zedoar.* *cort. citr.* *dy aurant.* *caryoph.* *N. M. macis.* Præ cæteris *Cinnamom.* Horum *extraēta*, *olea dest.* *aq. simpl.* & *comp.* *Elix. ppr.* *Tinct. cass.* *lign. bals. peruv.* Et decoctum *Joelis* ex *caryoph.* *mafīc.* & *ros. rubr.* in *vino* *rubro* coctis. Inter *adstringentia* excellunt *succ.* & *caro cydon.* *syrup.* *ros. sicc.* & *coral.* *Querc.* *Acet.* *zedoar.* *Decoēt.* & *extraēt.* *rad. tormentill.* *Sp. Vitriol.* ♂, *Tinct.* ♂ *adstring.* Liquor *stipticus* ex *ter.* *sigill.* cum *Spir.* ♂ *paratus.* *Conseru.* *menth.* *vitriolat.* In vomitu febr. malign. ♂ *absinth.* cum *succ.* *limon.* *egregium* est.

R *Tiberiac.* 3*β.* *ol.* *dest.* *mac.* *gut.* *ij.* *laud.* *op.* *gr.* *i.* *cum succ.* *cydon.* f. *Bolus.*

R *Aq. menth.* *3ij.* *Aq. cinnamom.* *3β.* *sp. vitriol.* *3β.* *ol.* *dest.* *macis gut.* *vi.* *sal. alum.* *gr.* *iv.* *m.* *Capiatur cochleatim.*

Inter externa vomitum fistentia sunt *Ol. N. M. expr.* (pro corpore) *olea dest.* *carv.* *caryoph.* *mac.* *menth.* *zedoar.* item *empl.* de *caran.* cum *bals. peruv.* & *ol. menth.* ut & *empl.* *Barbette* vel *Deckeri* in hunc finem. *Theriaca* etiam cum *bals. peruv.* inuncta, panis tostus in *aceto* maceratus & aromat. inspersis, *sacculus* item *croei*, *fotus* ex decocto. *absinth.* *menth.* &c. in *vino*, vel seq. *Cataplasma.*

R *Ferment.* *acerr.* *3iv.* *Pulv.* *menth.* *3j.* *zedoar.* *3vi.* *N. M. no.* *iiij.* *mac.* *cinnam.* *an.* *3ij.* *acet.* *ros.* *q. s.* f. *Catapl.*

Hæc de *Vomitu* in genere. In specie, *vomitus spontaneus* cum euphoria ægri, ut & non *spontaneus* criticos, non sunt curandi, nisi nimii sint

sint & debilitent. Si vomitus sit per *confusum*, curetur primarius morbus, & Opio aromat. misto compescatur vomitus. Si per *Essentiam* sit vomitus; Considerandum, an vitium sit in stomachi fibris irritatis, ubi opata multum faciunt; an causa materialis generetur in stomacho, quo in casu prædictæ methodo insistimus; an vero aliunde advehatur, in quo casu corrigenda est & per alvum educenda, vel alibi avertenda, quâ ratione gravidis nimium vomentibus Venæ sectione in Brachio sâpe succurrimus. Si *Vomitus Artificialis* nimius evadat, convenit externè lacculus calidus ex *Absinth. Menth. & Aromatibus* in Vino Decostis; item haustus *Vini generosi* tepidi supervomitones ab *Antimonialibus* fistit. *Therica* etiam, si vires ferant, aut Pill. unica *Laud.* opati aut parum *Essent. Opii* in *Elix. Menth.* propinata. Præsentaneum etiam remedium dicitur potus *Laetus* cum *Pane cocti*, aut *Panis Vino Generoso* acido intinctus & comedens. Clyster itidem ex *Laete*, in quo *Theriaca* dissoluta, injiciatur; item *Crusta panis tosta*, vino generoso imbuta, cum pulvere *Aromatum* insperso applicetur. Si nausea vel vomitus immineat ab assumpto medicamento ingrato, convenit masticatio *Cort. Citr.* cui subinde *Pulpa* aliquantulum adhæreat; vel *Panis tostus aceto* intinctus, & pulvere *Caryophyll.* inspersus ori ac naribus admoveatur.

C A P. III.

De *Vomitu Sanguinu*.

Intra res varias quæ evomuntur etiam est sanguis. Fit autem sanguinis vomitus, ex aperta quâcunque ratione arteriola aut venula ad stomachum pertinenti, idque vel vicio suppressarum consuetarum sanguinis aliorumve humorum evacuationum, mensum puta tam in virginibus, quam prægnantibus; Haemorrhoidum, &c. Vel vicio splenis ex aperto vase brevi; vel denique vicio Pancreatis, in quo una alterave vena à lymphâ ejus præternaturaliter acidiore exesa, sanguinem in Duodenum deponit. Fit etiam vomitus cruentus ex ulcere antiquo consolidato, quia nempe sanguis sub forma puris evacuari consueverat, vel forsan ulceris fermentum Vasa Pulmonica corroxit. Caterum Spleneticis maximè familiaris est, propter Splenis infarctum, qui sanguinem in vase brevi stagnare facit; hoc autem ad ventriculi fundum subrepens illum ibidem dimittit. In Spleneticis ante vomitum percipiuntur Pulseationes circa dorsum prope latus sinistrum. Non tamen semper culpandus Lien, quippe & ex Hepate fieri potest. In sanguinis vomitu ex Pancreatis vicio, sentitur dolor profundus ubi inseritur ductus Pancreaticus in Duodenum; ut & dolor gravatus in superiori lumborum parte ubi situm est Pancreas; Immo sequi solet puris Vomitus propter Pancreas exulceratum. Sanguis ex Arteriis profluens fluidior est & rutilans; ille autem ex venis grumosus est & fusci coloris.

Cura. Causæ Antecedentes removenda (extra Paroxysmum) vel excretiones consuetas revocando, vel viscerum via corrigendo. In Paroxysmo Sanguis à ventriculo Revellendus per V. S. vel avertendus per hirudines haemorrhoidibus applicatas. Sanguinis verò jam effusus ratione; vas Adstringentibus coercenda, & sanguis grumosus resolvendus & ejiciendus. Inter Remedia quæ hic spectant primatum obtinent, *Succ.*

Plantag. & Portulac. præ omnibus aliis succ. rad. Urtic. Item Syrup. de Sympb. Fennel. Sed Expertissimum est Syrupus paratus ex succ. fol. Plantag. & Rad. Sympb. Alias optime sanguinem supprimit Oleum vel Spir. Vitriol. in Aq. urtic. maj. Porro Trochisc. de Carabe & de terr. Sigillat. cum Tinct. Cetis, Tinct. Sulph. Vitriol. & blande acidis. V. g.

R. Aq. Burf. Pastor. Portulac. Plantag. an. 3i. Acet. Rosar. 3ii. Troch. de Carab. de Terr. Sigil. an. 3i. Syr. Myrrin. à 3vi. ad 3i. m.

In hujusmodi misturis commodè adduntur *Ocul. Cancror.* quando nempe metus est coagulati sanguinis in stomacho hærentis; aut etiam *Sperma Ceti* in juscuso calido dissolutum assumatur, ad dissolvendos sanguinis grumos, ubi fluxus rite fuerit sedatus. Sanguinem autem coagulatum hærente ostendunt post vomitum color faciei Citrinus aut Lividus, Debilitas Pulsus, aut Syncope, aut Stomachi inflatio.

In Spleneticorum Vomitu, crebriores recidivas optime removent *Cetalia.* In vomitu copiosiore ad *Syncopen*, *Ascitem*, &c. tendente mira præstat *Afsinthium* quoquaque modo usurpatum. Præmittenda tamen aut subinde socianda erunt *Cetalia.*

Externe applicetur *Theriac.* cum *Croco Aceto Rub.* *Idæ.* irrorat. vel *Pannis Toftus Aceto intinctus*, & pulv. *Caryoph.* inspersus.

S E C T. VII.

De Doloribus Stomachi.

C A P. Unicum.

De Præcordiorum anxietate, Cardialgia & Soda.

Ventriculus ex se nullo sensu nullaque molestia corpori molestus est. Cæterum in Præcordiis, i. e. in eâ regione, quæ costis noctis, anteriora versus ad sternum se inflecentibus, circumscribitur; non raro sunt *Anxietates* seu inexplicabilis quædam molestia, quæ ægros maximè inquietos reddit: Non raro etiam *Dolores* difficiliimi in scrobiculo cordis sentiuntur, qui *Dolor Stomachi* seu *Cardialgia* dicuntur. *Anxietates* illustrat vomitus ab assumpto vomitorio imminens; *Cardialgiam* verò dolor ille atrocissimus qui duriora aut grandiora deglutita sequitur. In utroque Casu malum oritur ab affecto sinistro ventriculi Orificio, quod maximè sensibile & ad Contracturam proclive est. *Anxietas* vaga est, & ab irritante oritur; *Cardialgia* autem fixa est & à convulsiva adstrictione oritur.

Anxietates omnes oriuntur à superiori ventriculi Orificio; quod ostendunt similes angustiæ vomitum præcedentes, & coenam largiorem insequentes; *Hystericas* etiam affligentes cum à ructibus sæpius levantur, item febrium Intermittentium Paroxysmos nunc concomitantes nunc antecedentes, cum a potu frigido insigniter exasperentur. Accedunt *Anxietates* ejusmodi contorsioni vertebratum supervenientes, quæ indubie in Stomacho hospitantur; sicut & illæ in febribus malignis, quæ, licet per sudorem levari videantur, cessante tamen sudore redeunt, parili fere ratione ac diarrhæa immixtâ diaphoresi. *Causæ* *anxietatum* *Remote* sunt

sunt nunc aceriora assumpta, v. g. Mercur. Sublimat. Arsenic. &c. nunc Alimenta corrupta, ut fructus horæ; nunc Flatus & Humores æruginosi in stomacho; nunc Fermenta, nunc aliunde suscepta, in Peste, Morbisque Contagiosis; nunc ventriculi ipsius vitia, Inflammatio putreæ Eschara, &c. vel denique Nervorum ejus vitia convulsiva, ut in vertebrarum Contorsione. Pro quartum causarum varietate, varianda est Cura.

Cardialgia nomen sortita est à Lypothymiis, Sudoribus frigidis, aliiisque ejus Symptomatisbus, licet Cor immediate non afficiatur. Dolor sanguine est toti corpori funestus, in sinistro ventriculi orificio locatus, quod maximè sensibile est, & in quasvis operationes animales jus habet; adeo ut vulnus leye ibidem inflictum lethale sit. Observandum autem quod quandoque anteriorem abdominis partem fugiat, & circa ultimas pectoris vertebraes dorsum affligat; immo & ex subseciente æsophagi dolore sæpe intra scapulas sursum ascendere videatur. Interdum etiam in collo compressionis sensum infert.

Causa proxima Cardialgia est læsio orificii sinistri ventriculi; quod ratione nervorum & spirituum quibus ditatur interdum totum genus nervosum in consensum trahit. Læditur autem Orincium illud sinistrum vel per Consensum ut in Nephritide, & contorsione vertebrarum; vel per Essentiam; idq; 1. ex stomachi contentorum vitio, in specie flatum, frequentissime in ventriculo vacuo oberrantium, quique Hypochondriacis & Hystericis, præsertim si corripiantur febre quadam Intermittente, familiares sunt; & oriuntur primario ex pituita acida, vel sponte, vel bilis aut succi Pancreatici in Pylorum regurgitantis vitio, effervescente. Sunt & Contenta Porracea à viridi colore sic dicta; partim ex corruptione assumptorum, partim ex varia lymphæ pancreaticæ, aut biliosi succi inquinati miscela, in specie ex bile æruginosa acido vitiosè austero repleta cum bile amara concrecente, oriunda; quæ Anxieties & Cardialgias inferunt. 2. Propter Vitiosa Assumpta, v. g. Caseum, Lac Coagulatum (quod Symptoma Venenis similia infert) hirudines intus receperas, (aqua Θītā dennō evocandas) Arsenicum, Scarabæos, &c. 3. Ex ipso ventriculi aut partium vicinarum vitio, v. g. Ulcere in Orificio ventriculi, scirrho Mesenterium Pancreas Jejunum & Pylorum occupante. Pertinet huc mæror ad Cardialgias contumaces disponens.

Signa. Frequenter imminentia deliquia, faciei Livor, sudores frigidi, supervenient: Ægri interdum quasi exanimati jacent, interdum mire se jalicant nescii quid agant. Bene distinguenda est *Cardialgia à Colica*: Dolor enim in priore sursum vergit, in posteriori versus lumbos & renes descendit: Quin & Cardialgia raro sola est, & horrenda, interdum fere epileptica, symptomata infert.

Prognosis. Qui os ventriculi sensilius habent, & rarer sunt texturæ, magis periclitantur: Præsertim si in Cardialgia frigeant, aut si Lipothymia aut Convulsiones superveniant. In febribus acutis præsertim malignis Cardialgia merito suspecta est. Pessima Anxietas & Cardialgia oriuntur ex Bile Porracea & Æruginosa. Hinc est ista ex lacte eoagulato. Ista ex pituita viscida plus minus acidâ contumacior quidem, sed minus molestâ est.

Cura. Removeatur Causa, & placetur Dolor per appropriata Opiatis mista. Ad removendam causam in affectu per Essentiam ex contentorum aut assumptorum vitio, optima, imo necessaria, sunt Vomitoria: Conveniunt post hæc Purgantia, sed Opiatis miscenda, ne malum exasperent, adeoque in majori dosi propinanda. V. g.

R. M. P. Aloephang. cum Scammon. gr. xv. ad 9j. Extraet. Troch. Alband. gr. i. Laud. Opiat. gr. i. vel iij. Cumf. q. Extraet. Absinth. f. Pill.

Conveniunt tales misturæ iis quibus facile solvitur alvus, quibus Lympha acrior falso-acida est, ut in scorbuto; & quibus denique intestinorum dolores, aut ex levi purgatione suffocatio, superveniunt. In Poterii Pill. Cathol. in hoc casu commendatissimis, præcipuum ingrediens est Antimonii flores correli ut per inferiora purgent, qui *Magnesia Saturina Meteorizata* dicuntur.

Alias si Cardialgia oriatur à flatibus, aut exhalationibus ex effervescentia humorum in Duodeno, v. g. in feb. Intermit. aut Paroxysmo Hypochondriaco, convenienti imprimis Clysimata ex *Carminativis* præser-tim parata, V. g.

R. Rad. Angel. 3ii. Fol. Origan. Prunel. Menth. an. m.j. Flor. Chamom. m.ß. Sem. Anis. Fenic. Dauc. an. 3j. Bacc. Laur. 3ii.ß. Coq. in s. q. Aq. d. Urin. Hum. ana. Col. 3vii. adde Elest. Lenitiv. Elest. de Bacc. Laur. an. 3.ß. Ol. Still. Anis. Fenic. an. 9ß. M. F. Clyisma una, vel si flatus obstant duplice, vice injiciendum. Parantur etiam hujusmodi Clysimata ex *vino* albo cum Ol. Stil. Carmin.

V. S. in Cardialgia nil juvat, nisi per accidens, ut in inflammato Ventriculo. Conveniunt autem post Purgantia, pro *Causarum* ratione, vel aromata blanda in flatibus, vel absorbentia in bile porracea, ut taceam propria ventriculi vita debitum modis curanda. Aromaticæ sunt Rad. Enul. Campan. Angel. Fenic. mentha, flor. Anthos. d. Verbasc. Cort. Citr. d. Aurant. horumque Elix. Egregium Specificum est *Chamomilla* præsertim Romana. Ejus Decoct. vel Essentia cum proprio Spir. vel Spir. Carmin. Vegetab. parata, & Oleum still. Sappyrinum commendatissima sunt. Subinde Ol. de-stil. Carvi, & Succin. efficacissima sunt. Commendatur etiam Spir. Θ Armoniac. Essent. Opii commista. Si simul percipiatur ardor in regione stomachi addantur his temperata acida, sc. Spir. Ⓛ cum Spir. Anis. dulcific. & Syr. Granat. acid.

R. Aq. Chamom. 3iii. Succ. Cydon. 3i. Elix. Menth. 3.ß. Ol. Stil. Chamom. gut. vi. Laud. Opiat. gr. iii. Syr. de Canella 3ii. m. Dosis cochl. ii. vel iii.

Si dolor oriatur à contentis acribus, acidis, porraceis, specificum est *Crystallus*, v. g. R. Crystal. Ppt. 3i. Coral. rub. ppt. C.C. ust. an. 3.ß. Laud. Opiat. gr. ii. vel. iii. m. pro aliquot dosibus. In dolore ex haustu mercurii Sublimati convenienti Crystal. cum Theriac. & Butyr. rec. In dolore ex aciculis aut vitri frustulis convenienti Ol. Amygd. dulc. ad 3ii.ß. in jure Galli. Pro senibus egregiae sunt Pill. Poterii, &c.

R. Ambr. Gryf. gr. ii. Mosch. Croc. Orient. an. gr. i. Opii. Theb. gr. iv. f. Pill. devoranda, sumendo interea Decoct. Lign. Sassafr.

Inter Externa Tacamahaca cum p. 3tia Bals. Peru. subacta omnibus præfertur. Cui vix cedit Caranna. Conveniunt etiam Ol. dist. Chamom. Mac. Caryoph. Item Ol. Stomach. Craton. Item fatus aut sacculi ex Carminativis in *vino* decoctis. Si dolor oriatur occasione frigoris externi, & inde nate flatulentiaz, convenienti sacculus seq.

R. Mil.

*R. Mil. tost. m. ii. Furfur. m. iii. Sal. Comm. Decrep. m. j. m. Calefiant
in sacculo & applicentur. Mulieribus, quæ ex impuritatibus matricis, ut
putant, dolore ventriculi affliguntur, conductit Ung. Pomat. cum 2. p.
sevi bircin. Scrobiculo Cordis mane & vesperi inungendum. In Cardialgia
ex hausto Mercur. Sublimat. proficiunt fortis ex fol. Hioscyam. alb. Absinth.
Rom. & Mastich. in Ol. Rosat. Violac. Liliac. & Anethin. coctis. Item Ca-
traplasma hoc egregium anodynū;*

*R. Fol. Hioscyam. alb. & malv. sub prunis coctar. & Pistillar. an. 3ii.
Farin. Horde. & Lentium cum Decoct. malv. ad debitam Consistentiam redact.
an. 3ii. Mucilag. Tragac. sem. Pjyl. Cydon. an. 3ii. m. Applicetur calide.*

Succedit Soda seu Ardor Stomachi, in quo sentiuntur quasi copiosi fu-
mi sulphurei per gulam ascendentēs. Causa est ab acido vitiōso effe-
rescente cum quodam Thno Oleoso. Salina enim dum effervescent a-
corem inducunt, qui eō major, quō plus Olei vel Sulphuris adjunctum
est. Unde iracundi quibus bilis prompte in ventriculum regurgitat &
cum acido effervescit; Item Hypochondriaci, assumptis dulcibus & sac-
charatis quæ facile acorem contrahunt, vel aromaticis acribus, Allio,
Cepa, &c. quæ facile cum acido effervescent, Soda obnoxii sunt.

*Cura. Temperanda humorum acrimonia, aut acidum vitiosum inver-
tendum, per Absorbentia unde Morsul. ex Cret. Mynsicht. & Later. Pulver. ex-
pertissimi sunt. Conveniunt etiam Capil. Cancr. Ebur. uſt. Bol. Armen.
Coral. Ppt. Lapis Carpon. Crystal. Ppt. Lac Lunæ, Siliqua Ceracea, Syrup. ex
Summit. Querc. Album Gracum, succus & syrups Portulace, Lapis Prunellæ
in Aq. Sambuci dissolutus; Item Cremor Tartari. Post sedatam efferves-
centiam evacuentur Contenta per Decoct. aut Infus. Tamarind. vel usum
Rhabarb.*

S E C T. VIII.

De Contentorum in Intestinis Expulsionē lœsa.

EQuidem tractanda prius veniret, tam Chyli à fæcibus secretio lœsa,
quam succorum Pancreatici & Fellei effervescentia vitiōsa; sed ne
actum agam sufficiet annotasse quosvis morbos Chronicos propter cruditi-
atem acidam Stomachi, vel oriri vel soveri à vitio horum duorum suc-
corum, ac vitiata inde chyli perfectione & separatione. Adeoque &
isti morbi qui ordinariò obstructionibus hepatis, lienis, mesenterii, &c.
originaliter ascribuntur, reverā vitio digestionis primæ, & hinc altera-
tionis Chyli in Duodeno tribuendi erunt: Non secūs ac plura mulierum
circa menses vicia radicem primam circa has partes figunt; unde siquæ
obstructiones, tumores aut similia mala viscerum abdominis in Chronicis
morbis subinde observentur, producta potissimum morbos afferenda
sunt.

Expulsio Contentorum in Intestinis lœditur. 1. Quando diminuitur,
ut in Alvi Suppressione. 2. Quando augetur in Alvi Fluxibus. 3. Quando
depravatur, ita, ut contingat cum torminibus, dolore, &c.

C A P. I.

De Alvi Retentione.

Causa Alvi Retentionis est vel in *Intestinis* vel in *Contentis*. In *Contentis*, quando illa non rite perveniant ad *Intestinum Rectum*, ut idem possint stimulare; vel propter paucitatem, ex alimentis paucis assumptis, vel propter ineptitudinem ad motum, idque tribus ex occasiobus. 1. Propter *exsiccationem & indurationem*, ut in febribus ardentibus, aut in iis qui crebrius sudant, aut in convalescentibus, ubi uberior liquidi intra corpus sit distributio; aut in illis, qui spiras, ova ad duritatem cocta, cerasa eorumque nucleos, uvas crispas, aut uvas vitis tenaci pellicula obductas, magna copia assumunt; haec enim contentas fæces irretiunt & indurant. 2. Propter *Visciditatem* fecum, in iis qui vitam agunt sedentariam, minusque *Intestina* concutiunt; item in illis qui parce nimis potant, qui viscidis uruntur alimentis, aut eadem ex vitiata digestione transmutant in mucum viscidum; item iis qui subinde congerunt pituitam vitream, sive mucilaginem acidam tenacem, Hypochondriacis familiarem. 3. Propter *fæcum coagulationem*, idque probabiliter ex austerioritate lymphæ Pancreatica in hypochondriacis & hysterics, vel defectum *bilis* in quibusdam *Ilieri* speciebus, quæ alias fæces diluere debet.

Intestinorum *vicio* fit *alvi retentio*, 1. Quando nimis angustantur, propter inflammationem, gahgrænam, ulcus, aut excrescentiam. 2. Quando Paralyxi afficiuntur, ut in Apoplectis, quibus clysmata frustra injiciuntur. 3. Quando convulsionibus aut irritationibus dolorificis contrahuntur, ut in Colica (quo in casu, acriora purgantia ratione majoris irritationis minus proficia sunt, quam leniora, emollientia & quasi demulcentia) item ex consensu in Nephriticis doloribus.

Prognosis. Si alvi suppressio contumacior fuerit ratione Ilei, mortem inferre potest. Interdum superinducit animi deliquium, & semper capitis auges symptomata; unde in vulneribus & affectibus Capitis, Melancholicis, & imprimis Hypochondriacis alvus sit libera: Indurata enim fæces in angustiori Coli parte quæ in hypochondrio sinistro sita est, varia inferunt Symptomata, quæ lieni vulgo imputantur: cui non obstat quod purgantia suum faciant officium, tenuem enim educunt materiam & crassiorem in Colo relinquunt.

Cura. Ratione *Fæcum* convenient ea quæ emolliunt, easque fluxiles reddunt, ut Aquosa, Mucilaginosa, dulcia, & hinc Gummata. Ratione *Intestinorum*, ea quæ vel angustiam, pro affectus ratione, vel irritationem & spasnum tollunt, ut Anodyna Narcotica, vel eadem plus minus insensibilia stimulant, ut Θia acria, Purgantia, & horum instar intense amara.

Quæ dictis Indicationibus satisfacit *Materia Medica*, ex Internis est *Ol. Amygd. dulc. rec. expr. ad ʒii. vel ʒiii.* blande alvum subducens, *ova sorbita*; copiosior *potus* in Hypochondriacis & Hysterics; *Passula* in Decocitis egregiū lenitivum & laxativum in Scorbaticis & Hypochondriacis; Post *Passulas* convenit *Serum Lactis*, quod ratione *Ostatis* in alcali volatile oleoso fundata egredie temperat acrimoniam Θis scorbutici, acidumque

dumque vel austерum Succi Pancreatici saporem, Phlogosēs item in Hypochondriacis & astutis febribus egregiè temperat; nec non alvum obstruant reserat. Usurpetur per se, vel coquatur cum Tamarind. aut misceatur cum syr. Ros. solut. Alias nota sunt Decocta ex Emollientibus, v. g. Malv. Parietar. Alth. &c. additis purgantibus.

Si duriores fæces aut viscidiora Pituita alyum clauerint; Gum Ammoniac. est egregii usus, seu per se, seu cum stimulantibus laxativis. In Contumaciōni malo propinetur $\frac{1}{2}$ vivus ad $\frac{1}{2}$ ii. vel $\frac{1}{2}$ iii. una vice in Iuscule pingui vel Ol. Amygd. dulc. vel cochlearia ii. vini in quo $\frac{1}{2}$ vivus per mensēm infusus fuit, intercedente crebra agitatione; vel Aurum Fulminans ad gr. vi. quod fæces nigerrimo colore inficit: magis tamen profest si non nimis edulcoretur, ita ut Θ ina textura nonnihil remaneat. Cum Extra θ . Helleb. redigitur in Pill. Convenit etiam Succ. Rad. Iros ad $\frac{1}{2}$ i. Sed caute utendum purgantibus acrioribus, nē ægras in morbum Iliacum præcipitent. Tandem Tartarea Remedia, ut Crem. Tart. in Decocto Emolliente, Tart. Vitriol. ad $\frac{1}{2}$ i. cum gr. ii. Scam. pr. ap. acuatus, item horum loco \ominus Essent. Tart. à $\frac{1}{2}$ β. ad $\frac{1}{2}$ ii. in vehiculo calido.

Externe usurpantur Clysmata ex emollientibus parata, addito Θ e communi vel saccharo: In Nephritis ex Terebinth. vel Ol. Oliv. Lin. Rap. &c. Prævotius $\frac{1}{2}$ iv. olei comm. singulis horis feliciter injectit. Si illa non sufficiant, addatur pro induratis fæcibus \ominus Gemma à $\frac{1}{2}$ i. ad $\frac{1}{2}$ ii. vel in Paralyse intestinorum Decocti Emollientis $\frac{1}{2}$ ix. addatur Pulpa Colocynth. $\frac{1}{2}$ Sal. Gem. $\frac{1}{2}$ i. Benedic θ . Laxativ. $\frac{1}{2}$ i. Si Colocynthis non sufficiat, addantur infusi Croci Metallor. $\frac{1}{2}$ iii.

Post Clysmata convenient Suppositoria ex Θ e & melle cum pulv. Helleb. nig. vel ex melle cum Θ Gem. & Troch. Alhand. vel ex Aluminis frustulo ritè formato, aut ejusdem pulv. cum Gum. Tragac. in Aq. Lit. Alb. soluto. Ut autem eò melius operentur Suppositoria & Clysmata Medicamenta Emollientia vel Lubricantia per os præmittenda sunt, ne frustra irritetur alvus.

Præter dicta, & externè umbilico adhibentur Linimenta, ex Extra θ in Purgantium vel Ung. Arthan. aut Fell. Tauri cum Ol. Colocynth. Appli- catur etiam Pedibus Linimentum ex Ol. Popul. cum Hier. Pic. Si fæces in Podice subsistant, promovendæ sunt sternutatione, tussi, & fomentatione Podicis cum Oleo.

C A P. II.

De Ileo seu Volvulo.

Alvus obstructa Pertinacior non raro causa existit ut per superiora ejificant excrements; id quod fit in morbo Iliaco dicto. In hoc morbo nihil aut parum descendit per inferiora; è contra nauseant ægri, singultiunt, & tandem intestinorum excrements vomitu rejiciunt. Adsumt ut plurimum febris Lipyria, Tormina, Anxietates inexplicabiles; tandem sudor frigidus, convulsiones imminent, & saepius in tali puncto mors supervenit. Imminentem Ileum produnt alyus pertinaciter suppressa, Intestinorum tenuium crudelia Tormina, nausea cum singultu, & Podex ita adstrictus sive introrsum retractus ut specilli extremum non admittat. In Colica analoga observantur Symptoma, sed magna inter hæc est differentia.

Causa Ilei est motus Intestinorum Peristalticus inversus, incipiens in Intestinis, & plerumque in ea parte Ilei quæ Colo inseritur, in quâ magis vigeat motus Peristalticus. Eadem est & continua membrana quæ gulam, ventriculum & intestina constituit; habetque in statu naturali unum continuum motum peristalticum quo injecta protruduntur. Si invertatur hic motus, excernuntur contenta per superiora; estque hæc excrecio *vomitus*, si incipiat motus inverti à Pyloro; si incipiat circa insertionem ductus Pancreatici & Cholidochi, dicitur *Cholera*; si in Ileo vel Reliquis Intestinis dicitur *Ileus*, qui frequentius sedem habet in ipso Ileo convoluto, licet & quandoque in ipso podicis extremo incipiat, qua ratione non solum Clysma sed & Suppositoria per os rejecta fuere. Sistitur naturalis motus nunc vitio *Contentorum retentorum* induratorum, intestina infarcentium; nunc vitio Intestinorum vel Inflammatorum, vel Gangrenatorum, vel ingressorum mutuo, vel coarctatorum, vel ulceratorum, vel hernia translocatorum, vel convulsorum, &c. His nempe *Causis* quibusvis irritantur Intestina, & motum invertunt.

Causa itaque Efficiens Occasionalis est partim pertinacior irritatio spirituum Animalium motum provocans; partim remora quælam naturalem fibrarum deorsum versus motum impediens. Præter causas in super. cap. adductas, accedit Hernia tam inguinalis quam umbilicalis, (frequentissima hujus mali mater) scirrus aut ulcer cancerosum in Cæco, Ileum adeo opprens ut nihil ad Colon penetrare possit; ulcera Intestinorum cum Inflammatione (potius quam eorum intorta convolutio) austera assumpta, v. g. Cydonea, Avellana, &c. quæ pertinaciter alvum ocludunt. Peyerus affirmat lympham in Glandulis Intestinalibus anteriorum factam, pertinacem strictrum efficere posse. Panarolus 4 habet volvuli species, 1. Ex Hernia. 2. Ex Convolutione Intestinorum; quæ tamen reverâ impossibilis est, dum Mesenterio adhærent: Et quæ post mortem observatur convolutio, potius corrugatio est à gangrena orta. 3. Ex Adstringione Ilei instar farciminis Lucanicæ. 4. Ex defensu unius Intestini in alterius cavitatem; qui satis frequens est; oriturque nunc à flatibus, nunc à nimia & inordinata commotione. Hinc nunc superior pars intestini descendit in inferiorem, nunc inferior pars ascendit in superiori. Coeterum notum est pertinacem ut plurimum alvum in Ileo esse Causam. In Ileo quidem lethali, ante mortem quandoque excrecio alvi supervenit; sed pessimum est signum; innuit enim defectum spirituum animalium, adeo ut Intestina toties irritata jam flaccida concidant.

Prognosis. Ileus cum stercoris vomitu, ut plurimum exitialis; si ex Hernia, non adeo desperatus. Superveniens furditas, mortis est signum. Ileus ex Inflammatione & Gangrena lethalis est. Mutuus Intestinorum ingressus per ascensum curabilis est; per descensum vero incurabilis. Dolor Acutissimus subito evanescens, Gangrena signum est. Singultus, Convulsio, aut Desipientia, mala habentur. *Arabes* 5 gradus Ilei constiuerunt. Periculosisimus est, 1. Quando stercus vomitur. 2. Quando sudor faret. 3. Cum Spiritus respiratione emissus fatidus est. 4. Cum Ructus est fatidus. 5. Cum per alvum crepitus fatidus exit.

Cura. Irritatio sistenda, & Excretio naturalis Promovenda. Variatur subinde specialis cura pro varietate causarum. In Genere observandum, 1. Opiata sunt quidem irritationem, sed simul impediunt alvi excretionem. Hinc considerandum est quod magis urget; si irritatio, præmittenda sunt Opiata, & subjungenda alvum stimulantia; si obstructio, præmittenda feces eduentia, & subjungenda Opiata ad irritationis & motus universi memoriam tollendam. Deinde omnibus aliis irritis, quando proper continuum vomitum nil intromitti potest, usurpetur Opium, constantibus adhuc viribus. Porro in Spasmo Intestinorum & Θ acri scorbutico, ad illius remissionem usurpari possunt, ut remittente spasmo alia abstergentia melius operari possint. Tandem in Inflammatione Intestinorum fugiantur, ne ad Gangrenam disponant. 2. Purgantia per os malum exasperant, nisi prius corroborato ventriculo & sedata irratione: Et in genere laxantia fortioribus præferuntur. 3. Aegrum non esse extra periculum, nisi sequatur alvi profluviu[m] aut sponte aut ope artis; Quia cum totus venter commotus erat, facile recidivam patientur. 4. Propter animi deliquia, & spirituum à fætore prostrationem, semper propinari debet Spir. Theriacal. cum vel sine Camphora, aut Vinum generosum, aut Aqua Cinnamomi. 5. Ubi stercora dura sunt nil præstantius quam Emollientibus Clysteribus primò educere: Nam si exceptetur donee sursum ejiciantur, raro evadunt. 6. Omnia frigida vitanda. Convalescentes etiam tanquam Puerperæ tractari debent, victum imperando tenuissimum, ut non nisi cochlearia aliquot Jusculi ex Pullo Gallinaceo, & à frigore studiosè cavendo.

Imprimis Ratione alvi clausæ convenient Clysmata ex Vino, Urina Pueri, & Sem. Carminat. Item ex Ol. Sem. Lin. ʒvi. in quibus ʒiij. Troch. Alband. parum bulliat; injiciendo nempe, & umbilicum interea eodem inungendo. Riverius commendat Decoct. Intestin. & Omenti vervecum, cum Butyro & tantillo Θ Gem. In Inflammatione Intestinorum Lindanus adhibendum suadet Clyisma ex Decoct. Hord. cum Θ . Quòd facit il lud. Zact. ex oleo cum Ruta & Q decocto.

Ubi motus peristalticus inverti incipit in Intestinis Crassis vel ab ipso podice, exhibeantur simul iternè Juscula Gallinacea cum Chamomilla Decotta; vel Ol. Amygd. Rec. ad ʒiii. Mirabilis in hoc casu est Succus Pomor. Borsdorffian. Item Decoctum Raparum sive crudarum sive assatarum copiosè haustum. Immo & Pulta Pomor. Borsdorf. putridorum cum pauco croco super totum abdomen instrata multum juvat. Si hæc non sufficiant convenient globuli sclopotorum deglutiti, præmisso prius Ol. Amygd. d. ad vias lubricandas; præsertim illi ex Amalgamate ʒ & ℥. Sed notandum quod convenient hi tantum Globuli, quando à fæcibus remorantibus, vel ascensu intestini inferioris in superioris oritur malum. Quando descendit superioris in inferius, vel adeat inflammatio, minus conducunt.

Cæterum usum horum Globulorum superat ʒ vivus copiosè ingestus, ad minimum ad ʒiii. vel iv. applicando simul externè foimenta blandè calefacientia, & agitando ægrum in Curru, vel mittendo in folium aqua tepida plenum, ut ʒii operatio promoveatur. Quamprimum per alvum effluxit, capiat æger Ol. Amygd. d. ʒiij. cum Ol. dest. anis. ʒiij.

R. Aq. menth. ʒi. Mercur. vī. Purg. ʒiii. Aq. Cinnamom. ʒiii. m. Repe-tatur singulis diebus; interea Clysmata injiciendo ex Laðe Bubulo ʒviii. Terebinth. in vitel. ov. solut. ʒii. Θ Tart. ʒii. pro duabus vicibus; & inde sius ordinando ex Decocto Chamomil. mal. flor. Sambuc. & Baccar. Laur. & abdomen inungendo Axungia Anserina. Si diutius & hæserit inungatur Abdomen ung. de arthan. cum Ol. Diacolocynth. & applicetur de-nuo emplastrum ex Empl. de Cicut. & Gum. Armoniaco in acet. solut. Simul in Oleo Tart. Stil. malaxatis. Præter dicta, ratione irritationis, pro-sunt Anodyna ut Decoctum malva, vel flor. Chamom. vel flor. Aneth. vel denique Ráparum quæ simul blandè abstergunt. Si absit inflammatio Theriaca ad 9j in vino gener. calido multum præstat. Vel ad imitatio-nem Sydenham;

R. Aq. menth. ʒii. Θ Absinth. ʒβ. Spir. Theriacal. simpl. ʒβ. Syr. de Spin. Cervin. ʒvi. m. f. Potio, mutatis mutandis, sepius repetenda.

Externè Illinitur Abdomen Ol. Chamom. still. cum pinguedine Taxi sub-acto; vel Galbaneto Paragelfi cum Ung. de Arthan. & Ol. Chamom. comm. linta probè calefacta desuper applicando. Convenit etiam ster-cus vaccin. rec. abdomini illitum. Mirè dolorem lenit Omentum verveci-num recentissimè exemptum; item Exuvia Serpentum in Ol. Ros. coctæ, & ventri illitæ. Veteres solebant applicato folle per ventum copiosum intestina distenta à Scybalis impactis separare, ut facilius per clysmata elicerentur. In Casu desperato, sunt qui abdomen aperire & intesti-na manu reponere suadent.

C A P. III.

De Alvi Fluxu, seu Diarrhæa.

Communissimus Alvi Fluxus, Diarrhæa dicitur, quæ pro excretorum varietate, nunc serosa audit, nunc bilioſa, nunc pituitosa, &c. Adeſt ut plurimum Appetitus Dejectus, Sitis aucta, Urinæ & Sudoris suppres-sio; Interdum tormina, murmura & borborygmi, immediatè scilicet excretionem antecedentia.

Differentia. Diarrhæa est vel Artificialis per medicamentum instituta, vel naturalis. Hæc est vel Spontanea, vel non Spontanea. Spontanea fit, 1. Ob Errorem Externum, ut v. g. ex fructibus horæis, frigore nocturno, &c. 2. Ob internam materiae metastasim, v. g. in Pleuritide, dis-rupto Lienis vel Hepatis abscessu, fluxu Cerebrali, &c. 3. Ob Spontaneum humorum motum, tempore verno, v. g. vel ex mutata diaeta in peregrinationibus, ubi ordinariò Bilis peccat. Diarrhæa non Spontanea est vel morbus, vel Diarrhæa morbi. Hæc est vel Symptomatica, v. g. in principio febrium malignarum, ubi adſunt præcordiorum anxieties, de-liquia, sudores frigidæ, præsertim in fronte; aut in Phthisicis vel Hepti-cis, quibus diarrhææ Colliquatiæ facile superveniunt, unde ros nutritivus instar liquaminis serosi per alvum evacuatur: Vel denique Critica est, in declinatione morbi, eundem solvens. Sunt & diarrhææ perio-dicæ, cacochymicos singulis, v. g. mensibus affligentes.

Causa,

Causa. Excreta per diarrhæam rejecta, deferuntur in Intestina partim ex ventriculo, ratione assumptorum; partim ex M. S. per ductus, tam Pancreaticos, quam Cholidochos, ac glandulas intestinales. Si per Cholidochos, dicitur *Diarrhea Bilioſa*, si per Pancreaticos *Serosa* audit; si ex chylificationis vel intestinorum vitio excreta viscidiora ac minus tincta fuerint, *Pituitosa* dicitur, & in *Dysenteriam* vergit. Fit itaque *diarrhaea* eodem modo, quo *hypercatharsis* à medicamento purgante oriundā: scil. vel per *Irritationem* adeo ut uberior fiat liquorū fluxus, v. g. à *Resinis Purgantibus* vel à *Sublimato*, vel per *Fermentationem*; v. g. ex usū fructuum horæorum, eorumque fermento humores turbante & colliquante. Patet itaque *Causam proximam diarrhæe* esse humorem acrem, vel potius fermentum acre, vel Intestina irritans, vel M. S. Liquefaciens. *Fermentum* istud acre ac volatile, nunc *acidum* nunc *bilioſum* est.

Cause Remotæ sunt quæcunque acidum spirituolum stomachale destruunt (ventriculi enim culpam subito alvus luit) vel bilem in Organum concitant. Accedit densa cutis textura, illi enim qui poros habent apertos minus diarrhæis obnoxii sunt. Inter Assumpta Externa, *fructus horæi*, *Cucumeres*, *Melones*, *Pruna*, & omnia facile effervescibilia, aut corruptibilia, *Diarrhæam* inducunt.

Ex his etiam *Differentiarum Diarrhæe Essentialis* patet Ratio. In Specie *Maligna Epidemica* ex fermento acri, stomacho hostili, vel cum aere, vel assumptis, vel ex agrorum excretis suscepto, oritur. *Habitualis* fundamentum habet in vitio fermenti digestivi, quod non rite assumpta subigat & assimilet, & vitio *biliis*, quod eadem non separat ab excreto, unde simul commista acria evadunt. *Colliquativa* procedit à deficiente acido stomachi, & acriori redditu bile, unde *Chylus* falsus evadit, intestina stimulat, & acrimonia sua M. S. resolvit.

Prognosis. *Diarrhæa Critica* est optima; nec rejicienda est illa ex materia metastasi, aut spontaneo humorum motu, utpote de quibus intelligendus est *Aph. 2. Sect. 1. Hippoc.* Item *Sect. 17. § 6.* Item *Sect. 17. § 29.* *Symptomatica* in principio morborum acutorum semper mala, adeoque sistenda, quia impedit materiæ concoctionem, vires prosternit, & subsequens est febrilis Colliquationis, ut patet ex excretorum fatore. Superveniens vomitus longam *Diarrhæam* solvit. In morbo diurno sincerae dejectiones malum. Si mulieri uterum gerenti alvus fluat, periculum est ne abortiat; sed hoc non obstante ubi videris fluxum ad sistendum inobedientem, ne multum urgeas, mirè enim ferunt nonnunquam prægnantes hujusmodi evacuationes. Excreta crassa, alba, viridia, crocea, spumantia, hæc omnia mala sunt. Item mala est dejectio pauca, glutinosa, subpallida, lubrica. Exitiosa verò nigra, pinguis, livida, æruginosa, fætida. Versicolor quidem diuturnior est sed nihilominus exitialis. *Diarrhæa Colliquativa Phthisicis confirmatis*, vel quibus capilli defluunt, superveniens, lethalis est.

Cura. 1. Acrimonia fermenti vel acida vel alcalina seu æruginosa temperanda est; M. S. *Colliquatio fermentativa* inhibenda, & jam facta per sudorem ejicienda. Huc faciunt Absorbentia, imprimis *Smaragd.* & *Crystal.* 2. Irritationis sensus & spirituum impetus, *Opiatis*, imprimis *Discord.* sistendus. 3. Stomachus apprimè restituendus, quod facit *vīnum Cydoniat.* vel *Absinthit.* *mastiche*, &c.

Pro his scopis obtinendis, observandum. 1. Ventriculi summa semper habenda est ratio. Unde vitentur omnia frigida: parcè bibat; applicenter etiam fatus stomachici, vel *Emplastrum ex Tacamahac*, cum *Aromat. misto*. 2. In Diarrhæa à fermentatione præsertim maligna, *diaboresis* promovenda: in eâ ab irritatione, non adeo necessaria est. 3. In principio purgatio neutiquam confert. Sufflaminato priùs humorum impetu, & deleto irritationis sensu, potest *Clysmatis* alvus elui, vel blando *Rhabarbarino* abstersio institui. 4. Si maximè urgeant stomachi symptomata, Vomitus imperandus. 5. Adstringentia, qua talia, minime convenientia; nisi priùs curata fuit diarrhæa, pro tono primarum viarum redintegrando. Dum enim omnia in motu sunt, quid juvat excernenda retinere? Quin potius metastaseos in aliam partem nobilem & graviorum abdominis symptomatum ingruit merus. Multa quidem, sapore stypico gaudentia, v. g. *Tormentil. Terr. Sigil. &c.* conducunt; sed non tam adstringendo, quam acidum absorbendo, corrigendo, &c. 6. Vinum tam simplex quam medicatum egregie confert.

Præcellit omnibus aliis medicamentis, in *Dysenteria* etiam *Epidemica*, *Extractum ex Extracto Tormentil.* cum *S. V. paratum*, cum *Laudano-propinatum*; immo pulv. rad. *Tormentil.* vel ipsum *Extractum aqua quâdam factum*, & in Jufculo calido ad $\frac{3}{2}$ l. vel 3*i.* propinatum. Hinc *Rad. Plantag.* & speciatim ejus *Sem.* *Portulaca*, *mespila* (imprimis cruda) feliciter usurpantur. *Rob. Sorbi*, speciatim *torminalis*, nobile specificum est, in Diarrhæis etiam Epidemicis, item in Diuturnis ex usu fructuum horæorum. Hinc *Cydoniat a quælibet N. M. macis*, *Caput Mortuum Cinnamomi*, ex quo nempe *Aqua* & *Oleum* destillata sunt. Decoctum *Mastiches* cum *Aqua Cinnamomi* & *Succo Cydon.* *Sulphurato* nobile stomachicum est, in hoc casu. *Ovi Vitella bina* ad d'uritiem cocta cum *aceto Ros.* usurpata, euporiston sunt præstantissimum, Laudatur *Decoctum Gran. Junip.* item *Spongia salicis* exsiccata ad $\frac{3}{2}$ l. sicuti etiam *Sem. Sopb. chirurg.* ad 3*i.* Porro *Bolus Armena*, *Terra Sigillata*, *Caris*, & hinc *Gialia*, *erucus* ♂, *lapis haematis*, præsertim *Artificialis*, egregia sunt. *Gelatina C. C.* & pro potu ordinario *Decoctum C. C.* in epidemicis diarrhæis, egregie confert. *Theriaca recens*, & imprimis *Diascordium*, merito laudantur.

Rx Aq. menth. $\frac{3}{2}$ i. Aq. Cinnamom. $\frac{3}{2}$ i. Extract. Tormentil. gr. viii. Croci ♂ adstring. Laud. Hyster. an. gr. vi. Syr. Cydon. $\frac{3}{2}$ l. m. pro 1 dosi. Vel,

Rx Aq. Plantag. Portulac. an. $\frac{3}{2}$ l. Acet. Rosar. $\frac{3}{2}$ l. Diascord. Fracast. $\frac{3}{2}$ i. Terr. Sigill. $\frac{3}{2}$ i. Antimon. Diaphor. $\frac{3}{2}$ i. Syr. Ros. Rub. $\frac{3}{2}$ i. m. pro 3 dosibus. *Acida* nempe cum *Terra Sigillata* ac similibus propinata texturam quasi aluminosam acquirunt.

Rx Conserv. Menth. Vitriol. $\frac{3}{2}$ l. Diascord. $\frac{3}{2}$ l. Terr. Sigill. $\frac{3}{2}$ i. Antimon. Diaphor. Martial. Extract. rad. *Tormentil.* an. $\frac{3}{2}$ l. cum Syr. Imperat. f. Elecr. Do. $\frac{3}{2}$ i. bis vel ter de die.

Externè *Theriaca* vel sola, vel cum *Bals. Peru*. aut *oleis* fil. *Junip.* *Mac.* *Caryoph.* applicetur ventriculo & umbilico; item *Crusta panis* tosta, vino austero vel aceto ebria, pulv. *N. M. insperfo.* Cætera vide ubi de vomitu.

Quando opus est abstersione Intestinali, propinatur *Rhabarb.* ad $\frac{3}{2}$ i. cum *Conserv. Ros.* & pulv. *N. M.* item *Decoctum Tamarind.* Hæc tamen non convenientia nisi in declinatione; vel saltē in principio, quando metastasis humorum & fructus horæi diarrhæam inducunt.

Atque

Atque hoc in Genere de Diarrhoea Cura. In specie, *Artificiales, Spontaneæ ab errore externo, ex metastasi humorum, ex humorum spontaneo motu, Symptomaticæ si æstro commodæ, & Criticae, non sunt curandæ, sed si deficiant moderate stimulandæ: nisi quidem nimis sint, adeo ut Appetitum & Coctionem prosterant; quo in casu curandæ venient.*

In Diarrhoea Artificiali nimia, seu *Hypercatarpsi*, convenit *Theriaca* cum *Aqua Cinnamomi*: Item *Terr. Sigil. Antimon. Diaph. C. C. sine igne*; in Specie *Pumex*, item *Opium*, ac inde *Diascordium*; *Vinum Generosum*, imprimis *Absinthites*. Externe abdomini applicetur *Theriaca*, vel fatus ex *Absinth. Menth. & Aromat.* in *Vino decoctis*. Si tormina aut alvum egerendi conatus adsint, injiciantur *Clymata* ex *laetè tepido*, in quo *theriaca* soluta sit; quæ etiam conferunt in aliis casibus, quando nempe crebrius sed parciius dejiciunt, peccante magis acrimoniâ quam copia.

In Diarrhoea ab errore externo conducunt absorbentia, v. g. *Coral. rub.* *N. M. C. C. ust.* cum *Opiatis & stomachicis*. In ea quæ ex metastasi fit, & plerumque noctu invadit, conducunt *Vesicatoria & Fomiculi*, quæ catarrhum avertant & aliorum derivent. Diarrhoea ex Spontaneo homorum motu per amara & theriacalia speciatim curatur. Diarrhoea habituallis imprimis curanda venit Thermis, usurpando interne Aromatica stomacho grata. *Colligativa* vix nisi curato primario morbo auferri poterit, interim *temperantibus & blandè adstringentibus* ejus ulterior progressus, quantum possibile, cohibendus. In Epidemica appropriatis *Alexipharmacæ & Sudorifera* misceantur, v. g.

R. Antimon. Diaphor. Terr. Sigil. an. gr. xv. Sal. Vol. Viper. gr. vj. Pulv. N. M. gr. iv. m. pro 1 dosi, expeditando sudorem. In Praecordiorum Angustiis junctis, inungantur *Ol. dest. Mac. Junip. & Caryoph.* cum *Ol. N. M. expr. pro corpore Balsam.*

C A P. IV.

De Cholera.

Summus Diarrhoeæ gradus *Cholera* dicitur, quando nempe non absque impetu recrementa sursùm & deorsùm expurgantur. Adeo simul Ventris ac Intestinorum dolor, inflatio & distentio; cardialgia, pulsus celer & frequens, interdum parvus; anxietates praecordiorum insignes, inquietudo & jactigatio, animi imminentia deliquia, partium externarum refrigeratio, sudor circa frontem, & tandem Convulsiones. Hæc *Cholera humida* dicitur; præter quam datur & *sicca seu notha hypochondriacis* familiaris, in quâ flatus supra & infra eructantur.

Causa Cholerae humidæ (quæ modò consideranda venit) est fermentum acre ut plurimum acidum, nunc solitarium, nunc bili permistum, unde illa æruginosa redditur, stomacho maximè adversatur, & gravissima praecordiorum Symptoma inducit. Hoc fermentum acre non solum irritat, sed & M. S. fermentativo motu colligat. Quandoque in specie humoris copiosi se exhibet, ex assumptione nempe corruptis genitum; frequentius autem sub mole minima existit, & verè malignum est, in vehementi nempe affectu ab interna causa orto. Quoad Irritationem; locus

locus Irritationis est finis Duodenii, & Principium Jejuni, ubi succi vitianti effervescent, & tam intestina ad naturalem, quam Pylorum ad præternaturalem & inversum motum stimulant. Quoad Fermentationem *Colliquefacitivam*, patet quod M. S. partes sui vitiosas a fermento corruptas per vasa Pancreatica & Cholidicha in Intestina amander, ex eo, quod licet ex alimentis corruptis inchoetur *Cholera*, Excrementorum tamen quantitas quævis assumpta longè superat. Hinc enim est, quod in *Hystericis*, *Scorbuticis*, &c. purgantia læpe *Choleram* inducunt, salia nempe contraria, præsertim acida, in horum corporibus stabulantia in Intestina detrudendo. Hinc etiam est quod *fructus horæi*, in Chylum fermentativum abeuntes, M. S. cras in turbando & colliquefaciendo, *Choleram* excitent. Hinc febrilia symptomata ex præternaturali illa sanguinis commotione oriuntur. Ventris & Intestinorum dolor, inflatio & distensio, sunt effectus genuini contentorum acrium effervescentium. Fermentum illud in *Cholera* saepius malignum est, id est acerrimum, in minimo efficacissimum, nervosis partibus quam maximè hostile, id quod tetra testantur Symptomata, quæ aliæ a vero veneno procedere observantur.

Causæ Remota sunt vel *Internæ* vel *Externæ*; hæ sunt assumpta varia facile fermentescibilia, indeque corruptibilia, in specie Persica mala, Raphanus, Cucumeres, Melones, Lac corruptum, Oryza cum laete parata & frigidè assumpta, fructus præcoces cum ovis frixis, superbibita frigidâ; mustum, cerevisia novella, vinum non ritè defæcatum, ova barbi & Lucij; Medicamenta item acriora, v. g. *infusum Helleb. albi* (cujus antidotum est *pulv. flor. nymph. alb. ad 3ii*) *Aq. Fortis*, *Sublimatum*, *Arsenicum*, & quidam fungi. *Internas* inter *Causas* sunt febres malignæ, Occlusa Fontanella; menses deficientes, nimia venus (a quâ *Cholera* nata Æiv pulv. hæmat. in suc. granat. curatur) ut nihil dicam de singulari idiosyncrasia, ratione cujus ex auditu tonitru cholera subinde enata.

Prognosis. Periculosissimum est malum; periodum ferè observat tertianariam. Saepius convalescentibus recidiva lethalis supervenit. Quò magis Venter aut Ventriculus perturbatur, eò periculosior est. Si a bile æruginosa oriatur, malum; si livida aut nigra aut fætida ejiciantur, pessimum est signum. In Principio febrilum quarundam potest esse Critica & Salutaris.

Cura. Temperandum est fermentum acre & malignum; opiatis humorum motus fistendus, & appropriatis ventriculus Roborandus. Pro his scopis obtinendis, Observandum. 1. *Opiata* nunquam omittenda. Si tamen magna sit virium exsolution, præstat partitis vicibus, quam integrum dosin exhibere. 2. In initio nec *Adstringentia*, nec *Purgantia* convenient. Illa humorem a fermento inquinatum incarcerant, qui gravia inducit symptomata. Hæc licet lenissima, novos insuper excitant tumultus. 3. Bibat æger parcè, idque tepidè.

In principio itaque convenient blandè *abstergentia*, imprimis in corruptione alimentorum, v. g. serum *Lædis*, vel solum, vel cum *zi* aut *ij* *Syr. Ros. solut.* mistum; vel cum *zi* *Tamarind.* ebullitum; Item *Infusum blandum* ex *Rhabarb.* aut *bolus* ex *eodem* cum *Conserv. Ros.* Conducunt etiam *Clysteres* ex *Læde* cum *zi* vel *ij*. *Itheriaces*. Internè *mentha* egregium est specificum, unà cum succo *Portulac.* & *Plantag.* Item horum decoctum cum *Syr. Cydon.* & *Conf. Hyacinth.* propinatum.

Pariter

Pariter *Emuls.* ex sem. 4 *Calid.* maj. *Amygd.* d. cum appropriatis, imprimis *Terr.* *Sigillat* & *Antim.* *Diaphor.* & tiali, speciatim *Crystal.* ppt. tanquam specifico pro bile æruginosa temperanda, & curanda cholera, ex usu acidularum, corpore non preparato, natæ. Juxta *Crystallum* est *smaragdus*, speciatim ubi Convulsiones Imminent. Inter *Opiata* sunt *Laudana*, *Theriaca*, *Spir.* & *Effent.* *Iberiac.* tam simplex quam *Campbor.* & *Discord.* In *Cholera* a veneno corrosivo, v. g. *Aq.* forti bibitæ, conduct *Lac*, imprimis *Chalybeatum*, cum *cera flava* tantillo, *N. M.* & *Terr.* *Sigillat.* additis *demulcentibus*, oleo putâ vel *Emuls.* *Amygd.* d. Ex dictis facile est formulas concinnare. v. g.

R. Conserv. *Menth.* 3j. *Terr.* *Sigillat.* *Coral.* r. ppt. *Crystal.* ppt. an. 3f. *Laudan.* *Opiat.* gr. ij. cum *Syr.* *Coral.* *F.* *Bolus.*

R. Aq. *Menth.* 3iv. *Cinnamom.* *Effent.* *Theriac.* 3jj. *Syr.* *Coral.* 3vi. *M.*

Externe applicatur regioni Epigastricæ *S. V. Campboratus*, cum panno vel linteis multiplicatis, quæm calidè ferre potest æger: Item *panis tostius* vino generoso intinctus & pulv. arom. aspersus. Quoad *Differentias*. Si a veneno oriatur *Cholera*, *oleosis*, *pinguis*, & *absorbentibus* curatur, ut suprà. Si ex *Hypercatharsi*, *Opiata* cum *Theriacalibus* & *vino Absinth.* egregiè conferunt. Si a fructibus horæis sit malum, præter blande *abstergentia*, conductunt *terra fixa*. sc. *C. C.* iij. & *Theta Lixirijalia*, ad imitationem nempè *cerevisia* vel *musti* effervescentium impetuosiùs, dictis mediis cohibitorum.

C A P. V.

De Lienteria.

Si assunta, prout ingesta fuere, per alvum egerantur, *Lienteria* dicitur: Oriturque, 1. Quando fermentum stomachale aut deficit, aut iners est, aut ex retentis Varijs impeditur. 2. Quando tanta est *Pylori laxitas* ut alimenta non retineat, sed dilabi sinat; imprimis si conjugatur irritatio quædam & molestia stomachi. Hinc *ulcus ventriculi*, eundem continuo irritans, *Lienteriam* induxit. (Quod curavit *Forest.* primò mundando per *Aq.* *Mulsam*, & *Decoct.* *Hord.* cume *melle ros.* & postmodum adstringendo cum *Decoct.* rad. *Symphit.* *Terr.* *Sigill.* &c.) Humores etiam acriores retenti, & salia acria scorbutica tām cum saliva, quæm per membranam stomachi glandulosam ad ventriculum delata, eundem continuo irritando, ad præmaturam excretionem stimulant. Pariter nimius porus, *Pylori laxitatem*, adeoque *Lienteriam* producit. *Lienteria* gravioribus morbis superveniens ad tabem disponit; item diu durans virium prostrationem necessariò infert.

Cura. Stomachus roborandus, tām *Aromaticus*, quæm moderate *acidis*. Vel Irritatio fistenda temperando acrimoniam humorum, & ventriculi sensum sopiendo. Pro his scopis obtinendis Observandum. 1. In Præsentia Excrementorum Pituitosorum, aliorumve viciosorum retentorum, convenient *vomitoria*, sed Lenia; fortiora enim aut tonum laxant (si oleosa sint) aut malum irritant. Si vomitus minùs conveniat, exhibeantur blande *abstergentia* & simul *adstringentia*, v. g. *Rhabarb.* *Aloetica*, *Pill.* *Mastich.* &c. 2. Si à veneno, *Fungis*, aut Fructibus ho-

ræis excitata fuerit, appropriatis obviam eatur. 3. Fortiora Purgantia minime convenient. Præstant quæ stypticitatem aliquam participant.

In Genere, convenient stomachica, sc. *Absinth.* *menth.* *Satu.* *N. M.* *macis,* ZZ. *Cydonia,* *Mespila Condita,* &c. Item *Coralliana*, imprimis *Tinctura Corall.* quæ ratione *Corallij* temperant, & ratione menstrui stomacho grata sunt. Pariter *Elix Propr.* s. acido. *Spir. Mastich.* & *Syr. Mastich.* *Timei.* *Helmontius* euporiston habuit ex vitello ovi indurato, cum aceto; sicut *Forestus* ex vitello ovi cum pulv. unius N. M. super regula ignita assato. *Alumen* legitime usurpatum optimum est. Item *vinum Absinthites Chalybeatum,* *vinum Infusionis Abj. h.* *Menth.* *Meliss.* &c. *Panis biscoetus* in S. V. Maceratus, hinc *Theriaca illitus* & comedust. Denique *Mira Cydon.* aromaticum cum pauca terra sigill. & *Diascord.* Emittet imprimis hoc Elect.

R. *Conseru.* Ros. 3ij. *Theriac.* opt. 3ij. *Spir. vitriol.* gut. viii. cum mira *Cydon.* aromat. F. Elect, sumat mane q. n. Iugl.

Externe convenient pro fotu fæcculus ex *Aromaticis* & *Stomachicis* in *vino* coctis; & alia pariter in Sect. De *Vomitu* laudata.

C A P. VI.

De Fluxu Chyloso, seu Cæliaca Passione.

SI Affumpta in Chylum mutentur, sed hic cum excrementis una per salvum egeratur, dicitur *Cæliaca Affectio*; fitque 2 modis. 1. Quando Chylus non secernitur a fæccibus in intestinis, unde excreta grysea, plus minus alblicantia, invicem permista apparent. 2. Quando Chylus rite secretus non debite distribuitur, sed cum excrementis confusus excernitur, ipsa autem excreta à bile satis tincta flavescent. Prius sit ab defectum vel inertiam bilis; sine enim bile succus Pancreaticus non potest chylum perficere & secernere. Posterior oritur ex obstructione vasorum lacteorum à mucilagine Viscida. In utrâque hac Cæliaca forma ventriculus videtur salvus, quia alimenta in Chylum concoquuntur. Potest tamen Cæliaca oriri à Chylo male digesto, adeoque inepto pro subeunda alteratione bilis, quo in casu merito culpatur stomachus. Si diu duret hic fluxus metuenda est *Atrophia*.

In *Cura* prioris speciei, acuenda bilis ijs quæ Θ vol. acri. constant, & simul amara & stomacho grata sunt. In altera specie, abstergendus est mucus intestinalis parietibus adhærens. Utrisque scopis satisficiunt *Menth.* *Absinth.* *Agimon.* *Rad.* *Aperient.* imprimis *Cichor.* cuius amaror abstersivus hic est egregius. Convenient item *Tinct.* *Tart.* *acris,* *tam vulgaris,* quam ex scoris Reg. *Antimon.* parata. *Tinct.* *Tart.* *compos.* *Spir.* *Carminat.* de tribus, in Ag. *menth.* vel *vino Absinth.* & *Spir.* Θ *Armoniaci* cum *Spir.* *Cochlear.* mixtus.

C A P. VII.

De Dysenteria.

Expeditæ excrementorum per alvum expulsione, tam diminutâ, quam austâ, sequitur depravata. In quâ specie primatum dicit *Dysenteria*, quando nempe per alvum evacuatur sanguis.

Differentiae imprimis 3 obseruandæ. 1. Quando sine intestinorum vi-
tio, motu & impetu naturæ, per alvum sanguis evacuatur, v. g. in sple-
neticis & melancholicis, & in *Dysenteria Scorbatica Nosta*; Item in
mensium suppressione, vel ulcere Mesenterij aut Pancreatis. 2. Quan-
do *fluxus* est *Hepaticus*, de quo postea. 3. Quando ob vitium Intestino-
rum, cum torminibus & simultanea excretione muci albidi, plus minus
purulentî, sanguis ejicitur. Et hæc est propriè sic dicta *Dysenteria*.

Signa. Agmen ducunt Tormina; sequuntur dejectiones cum ingenti
intestinorum depressione, dolore, & molestissimo viscerum quasi om-
nium descensu. Dejectiones non sunt stercorosæ, sed nunc simpliciter
mucosæ, nunc intermistim sanguineæ, nunc simpliciter sanguineæ. Si
sanguis abundet, cruenta; si mucosa verò, alba dysenteria vocatur.
Adest subinde febris; lingua subalbida, mucilagine densè obsita, &, si
vehementius astuet corpus, nigra etiam & sicca. Prosternuntur vires,
egri sunt anxii & inquieti, sitiunt insinuiter; & si majora vasa corro-
dantur, sanguis sincerus confestim effuit. Nonnunquam Intestina in-
flammantur, indeque Gangræna incurabili afficiuntur. Si adstringentia
intempestivè adhibeantur, aphæ interdum fauces obsident, & intesti-
num rectum tenebro dolorissimo afficitur.

Pars Affectionis denunciatur, à dolore, loco doloris, tempore exitus
excrementorum, & horum variâ mistione. 1. Si Intestina *tenuia* af-
ficiantur, dolor adest intensus & discindens, qui in *Crassis* remissior &
obtusior est. 2. Si *tenuia* afficiuntur, circa umbilicum & regionem
hypogastricam magis eminet dolor: Sin verò *crassa*, infra & juxta
stomachum, & utrinque juxta latera, magis tormina vexant. 3. Excre-
tio post tormina celer, *crassa*; tardior verò, *tenuia* labefactata arguit.
4. In *tenuibus* affectis propter magnum iter bene permiscentur sanguis &
mucus; in *crassis* vero, apertiùs distinguuntur. 5. *Tenuia* (ventriculo
proxima) affecta ad vomitum stimulant, & anxietatem augent; *crassa*
minus.

Causa efficiens proxima, est spiritus influus occasione dolorosa ad im-
petum provocatus. *Causa materialis* est acre quodcumque intestina vel-
licans, ita ut propter irritationem continuam tandem & sanguis effluat.
Hinc videmus quod in *Hypercatharsi* subinde superveniat sanguinis ex-
cretio. *Acre* hoc in specie est acidum, membranis Intestinorum ner-
visque inimicissimum; unde v. g. *Hysterica* purgatæ facillimè *Dysente-*
rias incurvant ob acres, acidos, erodentes succos. Sic præter hyperca-
tharses, & casus hystericos, non rarum est quod diarrhæis, si acrius affi-
gant, superveniat *Dysenteria*. Sic ex uvarum, peponum, carnium ani-
malium cassia fistula nutritorum, esu; ex musti potu; ex ♀ inunctio-
ne, & ulcere pedum diurno, oritur interdum *Dysenteria*. Item ex A-
ceto vel Aqua in vase plumbeo asservato; & ex efflorescentia candida
in canalibus plumbeis testorum à diurna siccitate orta, & à superveni-
ente pluvia abrasa. Cibi etiam dulces, vitiösâ fermentatione impense

acescentes ut & Adamas, non exactè pulverisatus, propter angulorum acutiem intestina perforantem, *Dysenterias* inferunt.

Dysenteria Endemica, nullibi præterquam à Sydenham (quasi inter hibernos) memoratur. *Epidemica* frequenter autumnali tempore invadit. Oriturque ab acri acerrimo, subinde minimo & efficacissimo, adeoque maligno; subinde benigno; utroque tamen insigniter contagioso. Frequentissime enim non solum per Latrinas, sed & per Clysteres communicatur. Oritur autem, præter aerem plus minus alteratum, imprimis ex Aquarum vicio ac fructuum horaorum corruptela.

Dolor acerrimus Dysentericos torquens, non promiscue ex corrosione, sed, maximam in partem, ex intestinorum spasmo & motu vermiculari, oritur; unde excretionem præcedit, quia spasmus Intestina propellens, contenta exprimit. *Sanguis* excretus, in *Dysenteria Benigna* ab excoriatione Intestinorum, in *maligna*, à miasmate acri intestina ad proprium cruentum fundendum stimulante, procedit. Ita ut cruentis profusio consequens sit alterationis seu vellicationis Intestinorum, ab acri rodente in *Benigna*, & miasmate viruleto in *maligna* *Dysenteria*. Vellicatis enim Intestinis, sicut à spina alicubi infixo, sanguinis fluxus illuc derivatur. Mucus qui excrentur, pituita intestinorum parietes oblinens esse nequit, propter nimiam excreti copiam. Nec sanies est aut pus, licet hæc in diuturniori malo interdum observentur. Est itaque nihil aliud quam nutrimentum Intestinorum non rectè assimilatum, sed diversimodè corruptum. Excernuntur quandoque *Caruncula*, quæ non tam substantiaz Intestinorum Membranæ, quam glandulæ intestinales tumefactæ, & morbi progressu ab intestinorum substantia separatae, esse videntur. Exulceratio Intestinorum rarissimè locum habet; alias *Dysenteriae* cura per specifica tam citò fieri nequit.

Prognosis. Si afficiantur intestina tenuia, mala; si epidemica sit cum febre, periculosior est, præsertim si maligna. Si adsit vomitus, qui fere jungi solet cum singultu, deterrima est. Si excreta sint viridia, nigra aut varia, aut admodum graveolenta; si ab atra bile incipiat dysenteria; si superveniant convulsiones ac deliria; si veluti caruncula dejiciantur; exitiosa est. *Dysenteria indolens* intestinorum gangrenam ostendit. Estque hæc in dysentericis præcipua mortis causa. Si adsit vomitus biliosus in principio, vel singultus in progressu morbi, funestus est. Si superveniant aphthæ, aut lienteria, aut si intendatur febris, malum. Si macula nigra vel tubercula post aurem apparent, instat mors. Gravidarum dysenteria, abortum minatur; superveniente tamen partu legitimo, subinde solvitur. Si adsit *tenesmus* cum paralytico ani hiatu, ita ut clysteres injecti statim elabantur; aut cum tantâ adstrictione & tumore, ut nihil intromitti possit; plerumque mortis signum est. Superveniens ructus vel crepitus ventris, bonum signum est, sc. redeuntis fermenti digestivi.

Cura. Observandum, an benigna, an vero maligna; item an à causâ internâ vel externâ, & hæc vel ab affumbris acribus, &c. vel contagio nata fuerit dysenteria. Omnes enim Epidemicæ non sunt malignæ, & ex his considerationibus varietas variat praxis. Quoad methodum medendi igitur, 1. Irritatio intestinorum, opiatis & acria corrugentibus fistenda. 2. In benignâ laxantibus abluantur intestina; in malignâ, absorbentibus ac blandè sudoriferis miasma contagiosum eliminetur. 3. Noxa intestinis

stimis illata vulnerariis adstringentibus ac similibus restituatur. Qui communiter purgantibus, clysteribus, anodynis, & mundificantibus curam aggrediuntur ; tantummodo productum morbosum, non autem morbi radicem respiciunt.

Pro his scopis obtainendis obseruentur sequentes regulæ. I. Obtundentia, ut lac; aut absorbentia, ut corallia; acre vellicans in genere corrigit: Specificè autem, priapus ceti, &c. II. Opiata utramque faciunt paginam, sed appropriatis, sudorificis nempe ac laxantibus, debite mista. III. In dysenteria epidemica, plus minus maligna, sudor tam per se, quam diaphoreticis provocatus, probe attendendus est. IV. Abstergentia primas vias cacoehymicis in principio conveniunt; uti & si à fructibus horæis malum ortum fuerit; contrà, si contrà. In morbi progresu, & in malo contagioso, exulent laxantia. V. Clysmata irritatione suâ malum facilè exasperant. Conveniunt igitur saltem, 1. In benignâ, ubi eluenda fordes. 2. Ubi temperanda acrimonia. 3. Ubi necessaria consolidatio. 4. Quando malum est in crassis. 5. Quando tenuia superiora & pylorus nimis afficta, revulsorio stimulo liberanda. VI. Semper habenda est ratio stomachi, unde vinum, præsertim in juncto vomitu, non nocet; licet acoris ratione nonnihil suspectum videatur. VII. Venæfictio omnino exulerit. VIII. Adstringentia, ut talia, nocent: siquidem non relaxata, sed irritata sunt intestina. Imprimis nocentissima sunt intempestivæ, h. e. ante sudorisera in malignâ, & laxativa in benignâ, exhibita. IX. Si tantillum refrigerentur extrema, præsertim pedes; item si potus non calidus ingeratur, tormina & acerbiores superveniunt dolores. Unde calor, & juscula decoctionis galinarum, sunt maximè proficia. X. Quies, & iestigationis absentia, maximæ utilitatis est.

Inter specifica, acre dysentericum corringtonia, imprimis se offerunt; *Priapus Cervi, Tauri, & præsertim Ceti.* Usurpantur, vel exsiccati in pulveris formâ ad 3*i.* in juscule calido propinati; vel in formâ decocti, tam pro potu & remediorum vehiculo, quam pro emulsionum liquore. Pertinet huc *Gelatina C. C. recens*, in potu ordinario vel julepis propinanda. Quin & ex *Priapis*, qui sunt concretum quasi medium inter cartilaginiæ & ossa, paratur *Gelatina. Offa & Cornua animalium*, usitata vel non usita, convenient. *Rasura crani humani* ad 3*i.* vel ejusdem *Usnea* ad gr. xv. nobilissimum habetur Antidisentericum. Item *Dens Hippopotami* vel *Unicornu Verum* ad 3*s.* *Sanguis Leporis* aut *Agni* sub pavore mortis jugulati, exsiccatus & propinatus à 3*s.* ad 3*i.* cum. *Syr. Cydon. & Lap. Hemat.* specificum est. In Dysenteria Epidemica maligna *Hepar Serpentum & Viperarum* ritè exsiccatum & pulversatum, à gr. xv. ad 9*i.* propinatur. In Dysenteria acri cum bile porraceâ aut æruginosâ convenient *Crystalli pti.* *Ungula Equina* exsiccata aut cum butyro frixa & deinde pulversata, ad 3*i.* nobilissimum habetur specificum. Quoad *Hepata Ran. Virid.* fides sit penes Authores. Pauperculis commendatur *Album Græcum.* *Vva Quercina*, vel in ejus defectu *Viscus* aut *Fungus Quercinus*, specificum est. Item *Pulvis Granorum Aedes* ex succo bacc. sambuc. cum farina secalina bis in fornace ad duriciem copto, deinde pulversato; pulvete in 2da ut & 3ta vice cùm succo sambuci in panem formato, & copto; & tandem massa pulversata addendo *sang. Lepor. crud. Priap. Cet. & Suc. Gran. Sambuc.* quæ massa denuo in

Clibano coquatur & pulverisetur. Dosis ʒ. Inspergatur Pani tosto vi-
no intincto. *Cydoneum maturum* excavatum cum *Cera & Gum. Arab.* re-
pletum, assatum & comedum, etiam specificum est. Item *Aqua Sube-
rina*, *Pulvis Suberis combusti*, *Pulvis & Decoctum Tormentilla*, *Rob Sorbi
Torminalis*, vel *Aucuparia*, *Unicornu Fossile*, & *Terra Vitriol.* dulc. ex Vi-
triolo Martiali desumpta, quibusvis martialibus longè præferenda. *Martialis* quidem acidum saturant, ubi ab acido malum oritur; sed in Dy-
senteria contagiosa aut maligna minus convenient. *Sulphur* hujusque flo-
res sunt præstantes. *Saccharum Saturni & Alumen Crudum* in Vino rubro
vel lacte vaccino prosunt. Tandem Opium nunquam negligatur. Hinc
Theriaca, *Mithridat.* *Diascord.* *Laudana*, & *Trochisci de Carabe*, admodum
conveniunt.

R Decoct. Priap. Cerv. Ibi. Gelat. C. C. ʒi. Aq. Cinnam. ʒvi. f. Julepus.

R Terr. Sigil. ʒiʒ. C. C. f. igne Raf. Priap. Cerv. an. ʒi. Pulv. Rad. Tor-
mentil. Coral. Rub. Ppt. an. ʒiii. m. f. Pulvis. Dosis ʒi.

R Pulv. Hepat. Viperar. ʒii. Extract. Tormentil. ʒiʒ. Laud. Opiat. gr. ii.
m. pro 2 dos. in Dysenteria maligna.

R Aq. Plantag. ʒii. Aq. Cinnamom. ʒiʒ. Diascord. Fracast. ʒi. Trochisc.
de Carabe ʒii. Lap. Hemat. Ppt. ʒi. Syr. Card. Ben. ʒiʒ. m. sumatur
Cochleatim.

Hæc fere sunt Specifica. Progredior ad ea quæ communiter usurpantur,
adstringentia nempe, absorbentia, temperantia, & vulneraria. Inter dicta
magis usitata sunt *Plantago*, *Pimpinella*, *Sanguisorba*, *Lysimachia*, *Fol.*
Quercus, *Bursa Pastoris*, *Millefolium*, *Consolida major*, *Nymphaea*, *Bistorta*,
Rosæ Rubrae, *Balaustia*; flores *Papav.* *Rhaed.* *Bellid.* *Hyperic.* Sem. *Papav.*
& *Plantag.* *Cydonea*, *Mespila*, *Spongia Cynobat.* *N. M.* &c. *Mentha* cum
Absinth. in fine mirè ventriculum roborant. Unle horum succus benè
Depuratus, & Syrup. *Absinth.* cum *Aq. Cinnam.* post esum fructuum ho-
raeorum valde convenient; immo in ipso principio post esum fructu-
um horaorum. Hinc *Essentia* & *Syrupus Symphiti*, *Tint.* *Sulph.* *Vitriol.*
Tint. *Lap.* *Hemat.* *Crocus Martis adstringens*, *Succinum*, *Bolus Armenia*,
Terra Sigillata, *Tinctura Antiphthisica*, *Thus*, *Os Sepie*, &c. Præ cæteris
convenit *Lac*, imprimis serosius, postea ipsum lac, sed *Chalybeatum*,
vel addita ʒi. *Stercoris Canini* singulis haustibus. Incoqui etiam possunt
Rad. Syphit. vel *Tormentil.* vel si ipsum lac solitarium incommodum
videatur, addatur dimidia quantitas Aquæ communis vel cujusdam ap-
propriatæ.

Si in Principio laxandum, *Rhabarbarum* solum est, quod tuteum est;
vim habet enim anodynæ. Sed aut præmittendum, aut simul jun-
gendum, aut subjungendum *Opiatum*. Laxantia commodius mane,
opiata vero sub noctem dantur, quia raro de die agunt; & Dysenteria
circa noctem ordinario exasperatur.

R Diascord. Fracast. ʒiʒ. Rhabarb. Pulv. ʒi. cum f. q. Syr. de Ros. ficc. f. Bolus.

R Rhabarb. Elect. ʒij. Rosar. Rubr. p. iv. Infund. in f. q. seri lattis, colat-
tur. ʒii. vel iii. add. Syr. de Ros. ficc. ʒiii vel iv.

Fit interdum ut Dysenterici patientur dolorem gravativum sub um-
bilico, quasi materia quædam ibidem incuneata hæreret, propter sup-
pressos per opiatæ fecellus; quod tamen non est, quin potius ex conti-
nuato Intestinorum Spasmo originem ducit. Unde externe lenientia,
item later calefactus abdomini applicatus, dolorem illum fistunt.

Istis Hæstenus recensitis, legitima methodo usurpatiis, quando mitigatum est malum, pro restituendis Intestinis in declinatione morbi convenient *Vulneraria*, quæ inter eminet *Bals. Peru.* qui vomitum dysentericis molestum fistit, & intestinis lœsis mirè conductit, vel in forma pulv. cum sacch. & coral. vel in *vitello ovi* dissolutus, ad 3*lb.* Additur etiam Clysteribus. Conducit etiam potio *vulneraria* sequens.

R. Herb. *Heder. Terrestr. m. ii. Alchym. Plantag. an. m. i. Summit. Hyper. florent. P. iv. Ras. C. C. 3*lb.* Coq. in s. q. Aquæ Simpl. Colatur & iti. adde Syrup. Coral. de *Sympbit. Fernel. an. 3*lb.** Assumatur subinde bonus hau-
fus cum 6 vel 8 gut. *Bals. Sulph. Terebinth.**

Inter externa eminent Clysmata acrimoniam temperantia, ex *laetè Decoctionis flor. Chamom. & Capit. Papav. aut Rad. Symphit.* cum *The-riaca* aut *Sevo Hircino* dissolutis. Speciatim Clysmata *Terebinthinata*. Conducunt etiam Clysmata *Consolidantia*, ex *Decolis Herbar. Vulnerar.* vel *juvæ aut succo Cancror. Fluviat.* cum *Balsam. Peru.* & *Vitel. Ovor.*

Inter externè applicanda, adstringentia non penetrant, adeoque nullius sunt usus. Conveniunt quidem inunctiones ventriculi & stomachi, ex *Ol. Hyperic. Absinth. Menth. Nardin. N. M. &c.* cum *Ol. distillatis* subinde acuatis, item *Theriaca*. Inter fomenta egregii sunt facculi ex fol. *Querc. Furfure, Flor. Chamom. & Verbasci*; in aceto cocti & calide applicati. Porro suffitus egregii fiunt ex *Rasur. C. C.* vel aceto, vel *Z. Z.* aut succino, super laminam ferream ignitam, ano crebrius excepti. Sympatheticè curatur *Dysenteria*, si *fæces dejiciantur* super *Caput Mort. Vi-triol.* vel si *Persicaria* cum vino decies Chalybeato in *Cataplasmati* formam contusa, juxta Renes applicetur, refrigerata denuo applicetur, & post aliquot horas in fimo equino sepeliatur.

C A P. VIII.

De Tenesmo,

Tenesmus est continua cupiditas egerendi per alvum, in quâ parum materiae viscosæ, aut nihil excernitur. *Causa* est irritatio Intestini Recti per quam ſenſilis, cuius occasione ſe contrahit & excretionem urget. Fit hæc irritatio, vel per conſensum, in Calculo Renum propter nervos ex ramulis plexus mesenterici ad Intestinum derivatos; item in Calculo vesicæ & partu propinquo propter pondus incumbens: Vel fit per *Effentiam*, propter mucum acidum in Dysenteria Intestinum ſtimulantem, aut acriora excreta post purgantia violentiora; quo in caſu ſæpe etiam particulae purgantes resinoſæ intestino pertinaciū affixæ, hoc continuò ſtimulant. Porro Inflammatio, Exulceratio, aut Fistulæ ani, item Hamorrhoides cæcæ & Ascarides, tenesmum frequenter junctum habent.

Prognosis. Prægnanti abortum minatur. *Per conſensum*, est absque periculo. *Per Effentiam*, non raro ani procidentiam vel ulcus folidum infert.

Cura. Si fiat *per Conſensum*, Vellicatio Opiatis fistatur, & curetur prior morbus. Sin vero est *per Effentiam*, humor acris removeatur, & hinc facta excoriatio aut exulceratio mundificetur & denique consolidetur. Hinc convenient Clysmata in pauca quantitate, tantum ad 1*lb.* injecta.

Rx Flor. Verbas. m. j. Ros. Rubr. m. B. Lumbric. concif. 3j. Sem. Psyl. Ex-nugac. an. 3j. Coq. in latte rec. ubi magis dolor leniens, vel in sero laetis ubi materia peccans abstergenda. Colat itj. adde Sevi Hercin. 3j. m. F. Clyster pro 2 vicibus. Convenit etiam jus carnis vel capitis Vervec. cum aliquot. Gut. Ol. Stil. cera.

Oleum Cerae destill. egregie abstergit & consolidat; cui substituitur Bals. Peru. Prae ceteris Decoctum Verbasci in Latte cum spongia & Lin-teis multiplicatis applicatum commendatur. Item Decoct. fol. Querc. cum Furfure & Aq. Chalybeata tam cum spongiis quam in forma sacculi admota. Item suffitus anno excepti ex aceto ferventi lateri affuso, vel Thuve & Pice super Carbones Vivos projectis; vel aceto & Aqua decoctionis Sabinæ lateri infusis. Quoad Suppositoria cum Opio instructa, vereor me intestinum exasperent. In Anu exulcerata convenient inunctiones ex Ol. Ros. & Lumbric. Terrestr. probè in mortario plumbeo agitatis, vel etiam cum Solutione Lithargyr. in aceto in Linimenti formam subactis; aut & suppositoria ex sevo hircino cum pulv. thur. tutia & similibus, quæ unguento diapomphol. aut de Ceruss. Camphorat. illinantur; vel unguenta ipsa cum tantillo terr. Vitriol. dulc. applicata.

Si adsit ani pruritus, expertus est fatus ex Aq. Plantag. in qua modicum Aluminis decoctum fuerit; vel. R. Tragacanth. Sulph. Citr. Litharg. an. 3j. cum aceto adjecto paucō Ol. Ros. F. Linimentum. In dolore ani ex charta piperata, &c. prodest fatus laetis addita Aq. Ros.

C A P. IX. De Fluxu Hepatico.

Si excernatur sanguis aquosus, tenuis, loturæ carnium similis absque doloribus, dicitur *Fluxus Hepaticus*, ex falsa veterum hypothesi, quod nempe ex defectu sanguificationis in hepate oriatur.

Diarrhæa hæc cruenta, Dysenteriæ contradistincta, est vel 1. Hæmorrhoidum internarum fluxus; vel 2. Dysenteriam sequitur propter depauperatam M. S. ac nimis hiantia intestinalium vasorum; vel 3. Erit hæmorrhagia Intestinalis, easdem cum reliquis hæmorrhagiis causas agnoscens. In specie acrimonia serosa sanguinis vasorum orificia perforans; item suppressio consuetæ sanguinis evacuationis; item obstructio insignis in quodam viscere, circulationem impediens & arterias mesentariales in Intestina aperiens; fluxum hunc cruentum excitant.

Prognosis. In senibus raro curatur. Ad Cachexiam, Hydropem & Tabem disponit.

Cura. Si sit hæmorrhoidum apertio, harum lege curatur, in specie per Tincturam. Sulph. Vitriol. Si sequatur Dysenteriam, eadem est cura quæ dysenteriæ levioris. In specie Decoctum Agrimon. Poterii specificum est. Conveniunt etiam Remedia ex Tormentil. Plantag. Sanicul. Coral. nec negligenda Opiata. Si acrimonia serosa dictum malum induxerit Rhabarbarina, item Vulneraria & Adstringentia cum Opiatis conducunt. Hinc Corallia, Trochisci de Carabe, Unicornu Fossile, &c. convenient. In Progreßu conduce sudores provocare decocto Milii vel Rad. Chin. & Sarsaper. Sed si Hepar afficiatur, vix unam sudoris guttam emitent. Ad sanguinis dyscrasiam corrigendam multum faciunt Passula. Gelatina C.C. cum Aq. Cinnam. parata à quibusdam laudatur. Huc facit Foretti observation,

servatio, quod nempe diarrhaea cruenta ex sanguine acriori nata, cum suppressione urinæ, curata fuit hac sola potionē, sc.

R Fol. Malv. Viol. an. m.j. Rad. Petrosel. Fœnic. an. ʒj. Hyssop. m. β. Glycyrb. ras. ʒiβ. Prunor. Damasc. N.xv. Uvar. Passar. ʒj. Coque in Ceruſia, qua continuo utens ager sanabatur. Laudat Faber, usum Aquæ frigidæ & Lactucarum cum Aceto multo, præmissa purgatione ex extracto Rhabarb. Syr. Coral. cum Aq. Cinnam. ſapius sumpto.

Si ex suppressa sanguinis excretione, aut visceris infarctu oriatur, tollantur Caulæ, & instituatur Venæflectio Revulsoria.

C A P. X.

Affectibus Hæmorrhoidalibus.

Hæmorrhoides propriæ usurpantur, de fluxu sanguinis ex vasis intestinali recti; suntque vel superiores & internæ, quarum arteria ex mesenterica inferiori, vena verò ex ramo splenico venæ portæ oritur; vel inferiores & externæ, quarum arteria ex trunco hypogastrico arteria Iliacæ internæ, vena verò ex ramo hypogastrico derivatur. Cum itaque ex iisdem ramis hypogastricis deriventur vasa menstrualia, patet exinde quare defectus mensium subinde compensetur per fluxus hæmorrhoidum.

Differentiæ affectuum hæmorrhoidalium imprimis sunt attendendæ. Sunt nempe hæmorrhoides vel furentes seu cœcæ, propter clausuram insigniter dolentes & tuuentes; vel fluentes seu aperte: Quæ denique sunt vel Spontaneæ ex naturæ beneficio, vel non Spontaneæ; suntque hæ vel Criticae vel morbiæ. Dividuntur etiam fluentes in Erraticas & Periodicas. Ordinariò materia excreta est sanguis; subinde tamen etiam aliis humor, albidus, aquosus, aut mucosus excernitur. Interdum etiam Aqua Citrina effuit in hæmorrhoidibus, quas vesicales appellant. Hæmorrhoides cœcæ sunt incipiens ani inflammatio. Ordinario ferre insequuntur se mutuo dolor, tumor, fluxus. Primò, sanguis proper fibrarum vellicatarum strictram, & vasorum clausuram, stagnat, & in partis porulos intrat, unde tumor, inflammatio & dolor insignis; adeo ut, præsertim in internis hæmorrhoidibus, ſæpius patientur animi deliquia, &c. sub faciem dejectione. Externa, præter dicta symptomata, fectionem & ambulationem molestam reddunt. Cœcæ Externe interdum ad insignem magnitudinem foras eminent, & à tumoris varia figura varia sortiuntur nomina, a verrnis, uvis, &c. petita. Cœcæ nunquam in ulcus abeunt, nonnunquam in perfectos scirrhos: Suntque nunc benignæ, nunc malignæ, canceræ, gangrenosæ. Hæmorrhoides plerumque non voluntariae sunt, licet consuetudo interdum voluntarias reddat.

Causæ sunt vel Internæ vel Externæ. Prioræ semper sunt præter natūram & non nisi affectibus melancholicis & ab acido vitioso natis obnoxii contingere solent. Adeo nempe in sanguine ejusque sero fermentum salinum quod vellicando loca illa sensilia & fibras nerveas stringendo, clausuram, stagnationem, tumorem, dolorem, ac tandem fluxum infert. Unde ægrorum color faciei semper ad viridem declinat. Causa Externa, sunt equitatio aut vestio laborosior, conatus in partu

partu difficilior, sanguinis circulum circa dicta loca inhibens. Utur hæc hæmorrhoides non inducant, nisi in iis qui ad Melancholica pathemata proclives sunt, aut in mulieribus quæ crebrius pariunt, præsertim in ultimis gravitationis mensibus. Purgantia Resinosa, imprimis Aloe, non raro hæmorrhoides inducunt, partim quia particulæ resinæ intestino agglutinatae, illud stimulant, partim quia humores acres evacuati dolores excitarunt. Nimia etiam sanguinis commotio, ex iraundia, motione forti, cursu, saltatione, & quæcumque habituales alias sanguinis evacuationes inducerent, similitur hæmorrhoides in prædispositis excitant.

Prognosis. Hæmorrhoides Criticæ, non nimiæ, maniam, melancoliæ, scorbutum, tumores viscerum, arthritidem, &c. levant; suppressæ vero exasperant. Menstruationis loco, sunt salutares. Si nimiæ sint, hydropem, tabem, ad venerem impotentiam, debilitatem, &c. inducunt. Si suppressatur fluxus, simplicitur vasa stringendo, sine fermenti interni correctione, sputum sanguinis vel ejusmodi mala insequuntur. Hæmorrhoides valde dolentes, facile inflammationem contrahunt, unde Ulcera & Fistulæ, quæ optime unguento ex *Ol. Amygd. dulc.* cum *aero fulminante*, tractantur.

Cura. 1. Hæmorrhoides fluere consuetæ, ad consuetam periodum reducendæ. 2. Nimium fluentes, sistendæ. 3. Nunquam fluere consuetæ raro aperiendæ, nisi chronici affectus ratio aut suppressa sanguinis evacuatio illud postulet. 4. Cæcæ aut discutiendæ, aut si aliæ fluxerint aperiendæ: Semper vero dolor sistendus. Unde patet Remedia. 1. Aperientia. 2. Claudentia. 3. Anodyna; hic locum habere. In hæmorrhoidibus apertis convenient omnia quæ in diarræis & dysenteriis specifica virtute pollent: Cæcis verò omnia ea quæ in morbis spleneticis, & referandis viscerum obstructionibus adhibentur: In specie martialia, & hinc vegetabilia amaricantia & aromatica, quibus subjunguntur appropriata, ut *Scrophularia*, *Millefol.* *Crassulæ*, *Pill. de Bdell.*

Inter Aperientia & fluxum moventia excellunt *birudines* anno applicatæ. Si profundius delitescant vasa, ita ut commoda applicatio fieri nequeat, per cucurbitam manifestentur. Aperiuntur etiam hæmorrhoides fricando *foliis fucus* contusis donec lac exeat. Consultum interim est, prius vasa emollire fomentis, imprimis cum *læte* paratis. *Succus Cyclaminis*, vel solus, vel, si inflammatio adsit, cum *succo betæ* externe applicatus; item *succus ceparum*, præsertim cum *Aloe*; *succi Ari*, *Bryoniae*, *Centaur. min.* &c. egregiè aperiunt; ut & suppositoria ex *Rad. Cyclam.* vel *Hiera Picra* cum *pulv. Colocynth.* & *Melle* parata; & Limentiæ ex *Cancris fluu.* in oleo coctis. Si metuatur inflammatio aut ardor ani, agitentur dicta in mortareo plumbeo, donec lividum colorrem acquirant: Sic enim vim refrigerandi obtinebunt. Inter aperientia interna, eminent *Aloe*; *Elix. Propriet. Myrrha*, & *Resinosa Purgantia*.

Inter Remedia hæmorrhoides claudentia, conducunt internè *Rhabarb.* *Myrobalani*, ac præ cæteris *Tamarindi*. Item *Conseru. fol. Querc.* *Syr. de Ros.* *Sicc.* *Syr. & Succus Portulacæ*, *succus urticae maj.* ad *3ij.* *Succus & Syr. stercoris asini*, *Decoctum Sanguisorbæ*, *Dens Hippopotami* præp. *Trochisci de Carabe*, ac imprimis *Pill. de Bdellio* ad *3j.* *Martialia*, quo pertinent *Hematites*, & *Opiata*, quo pertinent *Theriaca*, *fatigatis*

tis nota sunt. Externe fluxum fistit & ulceræ sanat *Crepitus Lupi* siccatus; item *fuligo fiori* conquassata cum *album. ovi*, & applicata cum *tellis aranearum*, pulvis *sanguinis* recentur excreti & exsiccati, *Pinguendo* stillans ex *anguilla* dum assatur, Pulvis ex *Mumia* & *Subere* usq; *Linimentum* ex *tert.* *vitriol.* dulc. ritè edulcorata & succo *Plantag.* Unguentum de *Tutia* cum *cinere ostrearum* subactum, annulus ex *dente Hippopot.* pollici pedum applicatus, *Pulveres Sympathetici*, ac imprimis suffitus ex *Bdellio*. V. S. in Brachio non necessaria est, nisi suppressa solenni aliqua sanguinis evacuatione.

Cacarum dolorem fistunt, easque discutiunt, *Lac.* *Opiata*, fots ex decocto fol. *Hyoscyami* in latte Chalybeato: Specificie autem oleum ex infusione *Pomor.* momordice in ol. comm. vel *Amygd.* dulc. Hinc oleum ex infusione flor. verbasci in oleo, fots vel cataplasma ex flor. verbasci & *Sambuci* cum sem. *Hyoscy.* in latte coctis. Primarium specificum contra fluorem hæmorrhoidum est *Linaria*, tam ejus oleum & Unguentum, quam *sacculus ex Linar.* & flor. *Chamm.* in latte coctis; vel;

Rx *Ung. de Linar.* 3j. Ol. *Hyoscyami* express. 3j. *Sacchari saturni* (in ardore) 3f. m. pro Linimento.

Egregium in hæmorrhoidibus cæcis est *Linimentum ex baccis Herbae Parid.* in oleo cum modico vini coctis. *Aselli* & *Scarabæi* stercorarij, in ol. *Lini* cocti dant Linimentum, quod hæmorrhoidibus externis commode illigitur, in internis verò in forma glandis immittitur. Idem dicendum de *milleped.* in ol. *N. M.* expr. coctis vel digestis. Si ingens sit ardor cum dolore, certissimum remedium est *suber usq; cum ol. Rapistri* & succo *Sedi maj.* mistus; idque in mortareo plumbeo, si inflammatio adsit. Conducunt etiam *mucilag. sem Psyl.* *Cydon.* *Limi*, &c. continent enim in se Θ vol. ipsius concreti; quibus in ardore commode adduntur *succus Portulac.* *Saccharum Saturni* & *Campbora*, quæ etiam ad 3f. cum *Aq. Ros.* 3i subacta convenient. Laudantur etiam *sacculi ex glandibus contusis* & fol. *Quercus* in *aceto* coctis. *Scrophularia Radix* autumno collecta Lumbis applicata hæmorrhoides fluentes fistit, dolentes dissolvit. Recens contusa dat unguentum quod cum butyro recenti in olla per 15 dies in cella repositum, dein liquefacto sensim butyro lento igne expressum, egregium evadit Linimentum contra hæmorrhoides. *Scrophularia* radix femori alligata, infusum aut decoctum rad. & fol. pro potu ordinario, & folia minutim concisa cum butyro comepta, omnem absolvunt paginam. Huic succedit *Crassula maj.* seu *Sedum Telephium* pro usu interno & externo. Ejus folia primo vere turgentia contusa & cum ol. Ros. cocta, egregium reddunt Linimentum: Radix Lumbis applicata convenient in cæcis: *Cerevisia* etiam macerationis Rad. *Scropb.* & *Crassul. maj.* mane & vesperi oblata confert. *Chelidonium minus* ficcatum & cerevisæ infusum omne hæmorrhoidum vitium curat. *Succu* ejus expressus externè idem præstat. *Aqua* ejus destillata eos curavit qui nimio profluvio fere hydropticæ facti sunt. *Tusa Planta* oleo incocta ad dolentes & tumentes prodest. *Flores & Herba* manè commode comeduntur. Hinc alij recipiunt *Pulv. Rad.* *Scropb.* *Chelid.* min. an. 3i³ cum ol. *Verbasci F.* Linimentum. Hisce tandem addatur quod pro usu interno ad sedandum dolorem & absimendas hæmorrhoides profit decoctum *Millefolij totius*, pulvis item *Millefolij* & *Tormentilla*. Quod si dolor hæmorrhoidum chronicus evadat

dat speciatim post mensum emanctionem, egregie convenit Fonticulus in tibia. Notat *Vedelius* unguenta non semper conferre quia venarum capacitem augment, transpirationem inhibent & ardorem exasperant.

S E C T. IX.

De Varijs Intestinorum Doloribus; Imprimis, de Dolorre Colico.

Quandoque Intestina præternaturales patiuntur dolores, *tormina* dictos, à torquendo quod circumvolvi videantur. Proveniunt fere omnes hi dolores spasmis intestinorum convulsivis, unde & ordinario ferè alvus suppressa est, ex impedito nempe motu peristaltico naturali.

Differunt dolores intestinales, imprimis ratione *partis affectae*. Dum afficiuntur tenuia, jejunum & Ilium, vocatur proprie dolor *Iliacus*, qui propter situm intestini, in & circa & infra umbilicum percipitur. Quando in intestino crasto, colo, situs est dolor, sequitur ductum ipsius intestini coli, superiore & arteriorem abdominis partem circuli instar ambiens, usque ad umbilicum, imo interdum usque ad vesicam se extendens. Ad partem affectam pertinet & situs doloris, ratione cuius dolor est vel *hypochondriacus*, vel *umbilicalis*, vel *lumbaris*. Lumbaris est nunc *Nephriticus*, nunc *Mesentericus*; nunc *Pancreaticus*, nunc *Intestinalis*. Dolor *Hypochondriacus* qui in hypochondrio sinistro percipitur, lieni ascribi nequit, quia *punctarius* est & *terebrans*, quandoque cum tumore ad tactum renitente; Lien autem per se minus sensibilis, vix potest habere dolorem, nisi gravativum aut tensivum ab infarctu nimio enatum; præterea cum in profundo situs sit, ad tactum intumescere nequit. Situs est itaque punctarius hic dolor in intestinis, partim quidem in *jejunio*, sed ut plurimum in *Colo*. In angulo *jejunii*, ubi *Lumbis* & *Mesenterio* assurgens, contorquetur in abdominis meditullium, sœpe latent flatus, vel ut plurimum mucilago acida, quæ dolorem acerbum in profundo *Hypochondrij* sinistri inducit. Verum mucilago hæc acida & flatus frequentius in *Colo* observantur, ubi dolores plenrumque siti sunt. Dolores punctorii in *Hypochondrio* dextro non sunt ex *Hepate* sed ex *Intestino*. Dolor *Lumbaris*, *Nephriticus* similis, in *Duodenem* circa principium *jejunii* subinde oritur. *Pancreas* transversum lumbis incumbens, obscurum & profundum dolorem subinde infert. *Mesenterium Lumborum* vertebris annexum, subinde lacinantem circa lumbos dolorem excitat.

Omnis Intestinorum dolor in genere *Colica* appellari solet. Est hæc vel *Humorosa*, vel *Convulsiva*. Humorosa oritur a Mucilagine viscidâ & acidâ hærente in Intestino, imprimis in *Colo*, sub *Hypochondriis*, in cuius cellulis aptum invenit divertorium. Et hic dolor est iste, qui Hypochondriacos non raro vexat. Est autem nunc *fixus* & *Terebrans*, quando scil. Intestina uno quodam loco perterebrari videntur. Nunc *distendens* est & *disrumpens*, qui frequenter oritur a flatibus ortis ex materia

materiâ viscidâ, per fermentationem vitiosam ab acido productam; quibus cum concurrit spasmus flatibus exitum intercipiens: Nunc *Gravis* seu *Contundens* ortus ex pituitâ vitreâ seu muco viscido non acri: Nunc *Rodens* qui à falso est acri, muriatico & vellicante: Nunc denique *Pulsans* est ex Arteriarum spastmo, aut inflammatione quâdam.

Colica convulsiva, cum contorsionis aut vagæ lancinationis in abdome sensu à convulsionibus, sine humorum interventu, oritur. Estque vel *accidentalis*, à causâ externâ & per consensum frequentius excitata, ut in Nephriticis & parturientibus; vel *habitualis* radicatam causam in corpore habens, ut in doloribus scorbuticis, hysterics, & post febres intermittentes malè curatas. *Colica hæc convulsiva* sâpe conjuncta est cum doloribus Nephriticis. Oritur enim, non propter contenta in Intestinis, sed ex plexibus Mesenterii nerveis, qui diffundunt ramos ad intestina, renes, & stomachum: Unde dolor renalis per Nervum renum plexui radicali communicatus, Intestinorum ramos similiter infestat. Hujus generis est suffocatio hysterica, seu tormina ex convolutionibus Mesenterii & plexuum nervosorum, contracturam faucium inducentibus. Similiter tormina graviora inseguuntur convulsiones Mesenterii & Intestinorum, quaæ sub difficiili mensium fluxu & post partum eveniunt. Pertinent huc etiam dolores morbis diuturnis malè curatis supervenientes; qui videntur oriri ex metastasi fermenti morbos, irritantis glandulas & nervos Mesenterii. Accedit dolor Abdominis scorbuticus contumacissimus, qui ex convolutionibus Intestinorum & Mesenterii indubie oritur; inchoatque ordinario in dorso ubi annexitur Mesenterium, pergens interiora versùs usque ad Umbilicum. In tali *Colicâ* sâpe podex pertinacissimè clauditur, propter spasmum intestini recti, ita ut nihil intromitti possit: Non raro etiam umbilicus introrsum retrahitur, propter convulsiones, quibus umbilicus, & forsitan ipsum peritonæum afficitur. *Vagus* est hic dolor, nunc Abdomen nunc artus occupans.

Symptomata omnis *Colicæ* sunt, nunc, ardor & æstus nunc universum corpus occupans propter impetum spirituum & sanguinis à dolore ortum; nunc sub Hypochondrio dextro, ubi inseritur ductus pancreaticus & cholidochus in duodenum, perceptibilis, propter bilem acriorem cum succo pancreatico acidiore effervescentem, sicut ex confusione Spir. Vitrioli & Olei terebinth. intensus ardor oritur. Nunc adeat Algor in abdome perceptibilis, ex succo pancreatico austero bili paucæ aut inertis occurrente ortus: Estque non tam positivum frigus, quam frigoris quasi sensus ex spasmis membranarum ab acido vellicatarum. *Colicam* convulsivam comitantur vomitus; minus humorosam, nisi intestina tenuia magis affligantur; vel assumpta in ventriculo malum induixerint, vel Colon malè affectum ventriculum cui substernitur irriter. Alvus adstricta in *Colicâ* convulsivâ frequens est, ubi & alvi solutio parùm prodest; secus autem in humorosâ.

Cause *Colicæ* humorosæ sunt variz; nunc assumpta vitiosa vel vitiosæ digesta; nunc ad Intestina ex pancreate derivatum acidum austерum. Crebriores oriuntur *Colicæ* à flatibus, stercoribus induratis in intestinorum cellulis commorantibus; assumptis fructibus horæis fermentescibiliis, cerevisiâ novellâ aut pinguisibus, superingesto pocu frigido vel acido. Bilis sale vol. temperante gaudens, per se *Colicam* non inducit, nisi

nisi porracea vel zruginosa sit. Purgantia Intestina stimulando & humores commovendo tormina excitant; omnia item alimenta difficulter digestibilia, præsertim si superveniat abdominis nimia refrigeratio; aescunt enim & in mucilaginem viscidam abeunt. Hypochondriaci tormina saepè patiuntur propter excessum acidi, cum cruditate materiæ viscidæ. Istericis defectus bilis idem præstat. In lue gallicâ acidum specificum tormina infert; quæ nullis nisi mercurialibus unguentis succumbunt. Faciunt huc deglutiti nummi aurei, calculi in colicis reperti, & vermes. Accedunt inflammatio Intestinorum, eorum à dysenteriâ conglutinatio, obstructio occulta ineatus cholidochi, calculus in vesicâ biliaria Intestinum atterens, & pituita in externa Intestinorum superficie hærens.

Causa Colicæ Convulsivæ pariter est acidum, sed in plexibus nerveis Mesenterii, viciniisque locis membranosis, sive cum nutrimento, sive cum vehiculo lymphæ, ut in scorbuticis & hystericis, depositum. Saepè etiam abscessus in glandulis Mesenterii & Pancreate tormina Abdominis inferunt.

Prognosis. Colica ex se leve malum, ratione adjunctorum interdum lethalis est: Humorosa benignior est convulsivâ, cui non raro Epilepsia, Pareses, Cephalalgia & Mania superveniunt.

Cura. In Paroxysmo, 1. Sensus dolorosus opiatis sistendus. 2. In humorosâ, causa materialis corrigenda & per alvum educenda. 3. In Convulsivâ, appropriata nervina, in specie, salia vol. oleosa opiatis miscenda sunt. Pro his scopis obtinendis observetur, 1. Clysmata saepius prodestant, magis tamen quando in Intestinis crassis hæret malum, vel quando ventriculus afflitus stimulo revulsorio indiget. Si alvus pertinaciter adstringatur, & fomes hæreat in Intestinis crassis, in colicâ humorosâ, usurpantur acrius stimulantia, præsertim si purgantibus non respondeat alvus. Si malum hæreat in Intestinis tenuibus, præferuntur laxantia per os. Si clysteribus acrioribus malum non mitigetur, iis ulteriori non insistendum. In Colicâ convulsiva præsertim nephritica, clysteres anodyni, imprimis terebinthinati, multum præstant, v. g. Rx Urin. Human. lib. Terebinth. in Vitel. ov. solut. ʒiʒ. m. Ubi flatus adsunt, Clysmata ex urina pueri valde proficia sunt, quibus addi possunt olea destillata Carminantia. Sed in modica quantitate injicienda sunt, propter flatus injectioni obstantes. Præstant etiam Clysmata ex fumo tabaci. Si acrius stimulandum sit, addantur infusa Antimonialia, v. g.

Rx Juris Pifor. ʒviii. Sacchar. ʒβ. Aq. Benedict. ʒiiʒ. Ol. comm. ʒiv.m.
De hoc injiciatur quavis hora rerudescens doloris.

2. In Colica Convulsiva purgantia proprie dicta contracturam augent, adeoque minus laxant quam mitiora. Si vomitus simul affligat, blandè abstergentia convenient, v. g. Potis Passulata, Pulvis Salinus cum stimulo Scamm. vel Plateri Potio ex Ol. Amygd. dulc. ʒiʒ. Vin. malvat. ʒβ. Syr. de Papav. ʒβ. m. Conducit etiam Manna & Sperma Ceti. Si dolor ab inflammatione oriatur, exulent vel levissima purgantia. In Colica Humorosa ab errore externo in assumptis, & ubi dolor non adeo urget, initio purgandum cum Crem. Tart. & Resinis; secus differendum donec dolor cesset. In Colica ex pituita vitrea vel acida, ocyus evacuanda est per Purgantia proprie dicta attenuantibus juncta; ex Merc. Dulc. Gumm.

Gumm. Ammon. & *Scamm.* & nonnisi summa necessitate urgente ano-dyna evacuantibus præmittenda. Vomitoria caute usurpanda, ne Colica in Ileum transmutetur. Si ventriculus & Intestinorum partes superiores repleantur, necessaria sunt : Sed si infernæ potissimum afficiantur, frustra tentatur vomitus, immo volvulosos quandoque reddit.

3. In Convulsiva convenientiunt Opiæ appropriatis mista, præsertim si alvus aperta sit. In humorosa ab acri & tenui materia usurpari possunt, quia eandem temperant ; minus si viscidior sit materia, quia hanc figunt. In humorosa neutquam dentur ante purgantia, sed una mista, vel post purgantia, nisi tanta sit ventriculi debilitas aut Vomituritio ut Pillulæ deglutiuntur nequeant ; quo in casu dari potest anodynum, subiungendo Catharticum paucis post horis, ita ut ab opio non vincatur. Finita Cathartici operatione solenne est Anodynum ingerere, imprimis ex Essentia Opii, Laud. Hyster. Syr. Papav. Theriaca, &c. Pro exemplo opii cum purgantibus misti. *R. Aloes Succotri*, vel *Pill. Aleophang.* 3*B.* *Opii, Croci, an. gr. ii.* vel pro *Croco* ponatur *Castor.* *F. Pill.*

4. In omni Colica cautissimè fugiendum frigus, præsertim ventriculi & pedum. Unde Potus sit semper Calidus. Et si recepta sit noxa ab aura frigida, haustus bonus *Aq. Vit. Juniper.* optimè convenit. Potus Aquæ multæ nive refrigeratæ, apud *Septalium*, per accidens curavit, spasmos nempe intestinorum relaxando. Sed non imitandus est.

5. Si alvo relaxata, dolores perfistant, quod in Convulsiva sèpius accidit, adhibenda sunt appropriata, flatus Resolventia, acidum temperantia, ventriculo & intestinis grata ; & hinc etiam Hysterica.

Appropriata plus minus aromatica contra dolorem Colicum, sunt : Imprimis, *Veronica*, ejusque cum *Myrrha* in *Vino* decoctum: *Chamomilla*, ejusque florum in *Aq.* vel *Cerevis.* decoctum, quod in Colica Convulsiva calide haustum, est instar omnium: Hinc & ejus *Aqua* & *Oleum* dest. *Sapphirinum* ad aliquot guttas haustum: *Sclaræa*, ejus Decoctum, *Essentia*, vel *Spir.* sèpius abstractus, in Colica virorum, & Hysterica mulierum: *Helenæ Rad.* cum vino decocta: *Allium*, in juscuso nempe calido & oleo cum p. $\frac{1}{2}$ vini: *Cort. Aurant.* quorum pulvis, essentia, & ol. destil. potentissime acida quæcunque temperat. *Absinthium* decoctum, vel minutum dissectum cum saccharo, præsertim in Colicis sub peregrinationibus, & illis ex febrium reliquiis ortis: *Gentiana* pulvis ad 3*j.* si alvus sit aperta : *Sem. 4. cal. maj.* in *vino* ebullita & hausta, quæ acidum hostile spasmos & duritiem inducens egregiè corrigunt. *Zedoaria* in substantia, tinctura, & extracto, *Carminativum* egregium, si alvus aperta sit. *Fuligo* pulverisata cum *aceto* dest. calidè hausta, item ejus *Spir.* Urinosus : *Olea* destillata *Cort. Aurant.* *Angel.* *Sem. 4. frig.* & ol. baccar. *Laur.* per express. cum *Vino* factum, ad aliquot Guttas : *Castoreum*, non solum ubi adest pituita viscosa, sed in Colica Convulsiva, Hysterica aut Scorbutica, imprimis cum *Salibus Vol.* Item in forma *Tinctura* cum tinctura Tartari acriori, vel *Spir. Armoniaci* vino, parata, ad 3*j.* cum *Essentia Opii* sociatam ; vel in forma Extracti cum *Theriaca* & *Laud. Opiat.* vel cum *Ol. dest. Succini* in *Pill.* redacti : *Mandilule Lucii Pisces*, *Unicornu* præp. aliaeque partes animalium duræ acidum absorbentes : In specie *stercus Lupi* ad 3*j.* contra Colicam quamcunque decantatissimum : *Stercus Equinum* recens ex equo avena pasto, ejusque succus cum vehiculo calidè propinatus, nobile remedium, imprimis in Convulsiva : *Succus stercoris*

*stercoris Columbini cum Lacte expressus : Aurum humanarum sordes cum vehiculo calido : Pulvis testicul. equin. cum paucō croco in Aq. Lil. alb. vel ad 3i. cum 3*fl.* sem. anisi : Et tandem flor. Sulph. ad 3*fl.* in vino calido. Inter præparata, eminent Syr. de Alth. ubi temperandum ; Syr. Cort. Aurant. Papaveris, &c. Species Diacum. Diacalamin. Diagalang. Diapiper. Diasulph. Salia volatilia, Imprimis Spir. Carminat. de tribus in Colica flatulenta Hypochondriaca ; Liquor C. C. succinatus in Hysterica Convulsiva ; Spir. Nitr. dulcificatus cum Spir. quodam Vegetabili Carminat. ad 3i. in vehiculo calido, ubi phlogofes adsunt. Ex his varie fiunt præscriptiones ; v. g. in quavis Colica.*

R Aq. Chamom. 3*iiii.* Spir. Theriac. 3*ii.* Laud. Opiat. gr. iii. Syr. Cort. Aurant. 3*fl.* Capiatur Cochleatum.

R Aq. menth. Chamom. an. 3*fl.* Aq. Carminat. (statim describenda) 3*vi.* Elix. menth. 3*fl.* m. Cap. cochleatum in Colica flatulenta humorosa, expectando, si possibile, aliqualem sudorem. Si adsit æstuatio febrilis adde Spir. Nitr. dulc. Anticol. 3*ii.*

R Ol. Destil. Carvi, Cumin. Angel. Chamom. an. Gut. vi. Sacchar. albiss. 3*ii.* m. R. Eleosach, adde flor. Sulph. 3*ii.* Mandib. Luc. Piscis 3*i.* m. F. Pulv. Dosis 3*i.* cum f. q. Laud. Op. in Colica alia humorali.

R Aq. menth. Chamom. Veron. an 3*j.* Essent. Castor. 3*iiij.* Liquor. C. C. Succin. vel Spir. ⊖ Armoniaci 3*fl.* Essent. Op. 3*j.* Syr. Cort. Aurant. m. in Colica Convulsiva. Quibus inimica sunt volatilia, utantur seq.

R Aq. flor. Sambuc. Chamom. an. 3*fl.* Essent. Castor. 3*fl.* Unicorn. ver. 3*j.* Mandib. Luc. Piscis 3*fl.* Sal. Vol. C. C. gr. vi. Syr. Artemis. 3*iiij.* m. Sequitur Spir. & Aq. Carminat. Anticol.

R Flor. Chamom. Rom. Sambuc. Fol. Menth. Rut. sicc. an. m. iii. Bacc. Junip. Recent. 3*iiij.* Bacc. Laur. excoirt. 3*vi.* Sem. Cum. 3*j.* Sem. Anisi. Fenic. an. 3*fl.* Cal. Aromat. 3*fl.* Flav. Cort. Aurant. 3*iiii.* Cinnam. acuti 3*vi.* Zedoar. 3*iiij.* Pulverisentur omnia tenuissime, adspergantur Spir. Nitr. Rectif. 3*vi.* Infundantur Spir. Vini non adeo exacte rectificato, stent per 12 horas in M. B. Digerantur lento igne, vase bene munito ; tandem distillentur ex arena vel cineribus per alembicum lentè, ut ca- veatur Empyreuma. Dof. cochl. i. vel ii.

Externè illinatur Umbilicus oleis Aneth. Chamom. Rutac. Laurin. Item Ol. dest. Laur. Junip. Rut. Cort. Aurant. Mac. &c. cum Castoreo, impo-nendo desuper laterem calefactum. Nobile in Colica Convulsiva est Galbanetum Paracelsi, vel ejus loco Ol. Saponis ex Sapone in Spir. vino soluto & cum Calce viva cohobato ; item Ol. Succin. cum Ol. Spic. mistum ; item Zibet. cum Ol. N. M. expr. & Ol. dest. macis. item Balsam Apoplect. cum Ol. dest. macis. Conducit etiam Empl. ex Tacanahac. aut Caran. vel Linim. ex Galbani in Aq. Vita solut. 3*ii.* Ol. Chamom. Rutac. an. 3*fl.* Croci gr. vi. m.

S E C T. X.

De Situ Intestinorum mutato.

C A P. I.

De Hernia.

Intestina a mesenterio interius collecta, & a vertebris lumborum suspensa, naturaliter in Peritonæo, veluti bursâ, continentur. Si vero hæc bursa laxetur aut rumpatur, prolabuntur intestina cum tumore, qui *hernia* audit. Prolabuntur nunc sola, nunc junctim cum omento, nunc denique omentum solum prolabitur. Intestina crassa tam firmiter lumbis & hypochondriis annexuntur, ut herniam non patiantur. Sola utique tenuia huic malo obnoxia sunt. Contingit *Hernia* plerumque in processibus Peritonei, per quas in scrotum descendunt vasa spermatica; estque vel inguinalis seu incompleta quando in inguina fætem, vel scrotalis & completa, quando in scrotum descendunt Intestina. Post hos processus est umbilicus, ubi facile laxatur aut rumpitur Peritonæi membrana fibrosa. Ceterum præter loca hæc magis ordinaria, sunt & alia ubi herniæ oriuntur, quæ ab imperitis tanquam abscessus tractantur. Unde observatæ fuerunt herniæ, ex rupto Peritonæo in parte musculosa femoris, prope spinam dorsi, infra cartilaginem ensiformem, &c.

Causæ sunt quæcumque laxant, dilatant aut rumpunt Peritonæum. In rupturâ Peritonæi, subsistunt plerumque intestina intra musculorum confinia, quæ alias per dialatum Peritonæum, tanquam per demonstrata vestigia, in scrotum descenderent. Causæ hæc plerumque sunt externæ u. g. motus nimius, clamor nimius præsertim in infantibus; tussis, sternutatio & vomitus nimia; partus difficilis præcipue in omphalocele, quandoque nimia purgatio.

Diagnosis. Sædulò distinguatur hernia a testiculorum altero retracto, super os pubis hærente; herniarum enim tumor instantibus accrescit; decumbentibus verò successivè evanescit. Sine dolore etiam est tumor herniarum, nisi fæces indurentur, aut intestina in angustiore foramine includantur. Præterea si tussiat æger, & aliiquid in scrotum descendat, crepaturas observamus. Quoad *Prognosin*. In infantibus facile, in adultis rarissimè absque chirurgicâ operatione, curatur. Periculum est in herniis, ni morbus Iliacus ingruat ex Intestinis in loco prolapsu, a frigore, contusione, retentis fæcibus, flatibus &c. irritatis; vel ex inflammatione quâdam in Gangrenam aut Suppurationem tendant Intestina,

Cura. Repónantur Intestina, & reposita fermentur vel subligaculis vel consolidantibus. Observandum itaque, i. In prolapsu recenti Clysteres non infundendos, ne una cum Intestino in scrotum descendant: quo in casu præfertur suppositorium, cum sacculo emolliente & discutiente in aquâ cocto, applicato. Sin vero confirmatus sit prolapsus, & symptomata

symptomata gravia urgeant, enemata planè necessaria sunt. 2. Flatus nunquam negligendi. 3. Frigus subitaneum dolorem, hinc spasmum, duriciem & lethalia symptomata inducit. 4. Ut reponantur Intestina prolapsa, sit corpus resupinum cum natibus elevatis, & removeantur impedimenta, flatus nempe stercora & imprimis durities, quæ non tam a fæcibus duris, quæ in tenuibus nondum tales sunt, quam a membranarum tensione oritur, unde aromatica interna, & blanda fomenta externa, irritationem sistendo, duritiem amovent.

Ut disponantur Intestina ad repositionem, conducunt internè sem. 4. cal. maj. in vino bullita. Externè applicantur *Emollientia* in fæcum crassitię, *Discutientia* in flatibus, *Anodynæ* in dolore & duricie. Unde applicatur *S. V.* calide, item fokus ex *lixivio acri. Sem. Cumin.* & paucō *Malvatico*, filo crudo exceptis. Fokus aut cataplasma ex stercore ovillo dulci laeti incosto, in flatibus aut fæcum duricie, Intestina sæpe reponit frustra tentatis aliis. Illinuntur quandoque *pinguedo ursina* vel *leporina* dorso, ad Intestinorum retractionem; uti & *emplastrum Hoffmanni* ex *Sagapen. Gum. Ammoniac. Galban.* an. 3ij. *Teberinth. Cer. Virgin.* an. 3u. 3ij. *Magnet. Arsenic.* 3j. gr. xv. *Rad. Ari.* 3j. in aceto solutis & coctis.

Ut depositis Intestinis Peritonæum iterum conglutinetur, usurpanatur internè *Vulneraria*, imprimis *Syphutum maj. Perfoliat. sem. Nasturt.* Vinum decoctionis *Betonicae*, & præ omnibus *hegniaria*, in pulvere Es-sentia aut portionibus. Sane *sem. Nasturt.* ad 3i. cum vino rubro singulis diebus sumptum maximè Juvat: & externè ejus pulvis cum al-bum ov. subactus, & super alutam extensus, vel cum *Gum. Caran.* in *Ceratum redactus*, mira præstat. Post hoc egregium est decoctum *Rad. Sigill. Solom.* in vino ad plures dies.

Externa similiter *vulneraria* & *Astringentia* sunt, Præ ceteris laudatur *succus Herniar.* cum farin. fab. subactus, Prostant multa Cerata, quæ pardū valent. Curavit multos *Emplastrum ex resina, Pice,* & *lateribus coctis pulveris.* & crassie subactis. Laudatur *Emplastrum seq. R. Empl. contra rupt. Picis navalis liquefact.* *Empl. Diasulph. Ruland.* an. q. s. Malaxentur cum s. q. Ol. hyper, & quam calidissimè applicetur: Quando sponte decidit applicetur denud recens. Cataplasma ex *muci-lag. Sympb. Maj.* merito extollitur, uti oleum vitell. ovorum: quibus omnibus præfertur ol. lacert.

Sunt qui pinguis tanquam nimis dilatantia rejiciunt: adeoque non inepto confilio applicant linteæ intincta acer. distill. acer. in quo *litbar-gyrum* solutum. Coeterum unà cum externis multum faciunt debita subligacula, quies corporis, & continuus in dorso decubitus.

C A P. II.

De Ani Procidentia.

Intestinum rectum in alvi excretione protrusum, naturaliter a musculis levatoribus sursum retrahitur. Si vero protrusio ista excredat aut retractio deficiat, oritur *Ani procidentia*. Nimia & frequens extrusio infertur ab acribus Intestinum vellicantibus in *Dysenteria* & *Tenesmo*, item ab acri clystere aut suppositorio, a stercoribus duris aut viscidis

viscidis continuo stimulantibus, partu difficiili motum excretorum augeante, & Hæmorrhoidibus continuo stimulum suggestentibus. Musculi impedita retractio adeoque paralysit fit vel vitio fibrarum musculi nimirum relaxatarum ab excrementis serosis copiosis aut Intestino recto nimium protruso; vel vitio nervorum, in percussione sive casu ab alto, super os sacrum aut spinas lumborum. Quandoque extrusio Ani & Musculi retractio simul peccant, v. g. in calculo vesicæ à quo per consensum irritatur Intestinum ad protrusionem, & à crebriori excretionis conatu in tantum extenduntur aut relaxantur muscularum fibræ, ut pertinax alvi hinc sequatur protrusio. Quoad Prognosin. Si diutius procederet Anus, subinde tumorem insignem contrahit, in specie inflammationem quam facile Gangræna sequitur. Procidentia à fibrarum paralysi orta, difficulter curatur, curata autem recidivam facile patitur.

Cura. Anus reponendus, & repositus firmandus. Reponitur autem indice digito circumvoluto linteo decocto emolliente vel astringente ebrio. Reposito Ano, extendantur coxae & crura, & quietus jaceat æger; item & ante repositionem, ungatur Anus Ol. Hyper. vel Rosac. adsperso pulvere gallarum. Si stercora repositionem impedian, injiciatur enema ex Melilot. Verbasc. flor. Sambuc. &c. in lacte coctis; alijs recidivat malum. Si acria quæcumque Intestina stimulent, injiciatur decoctum fol. quer. Parietar. Cicer. Rub. & flor. verbasc. in Aqua ferrariorum. Si adfit inflammatio aut tumor, reposicio est impossibilis, donec tollatur fotu ex Flor. Sambuc. Chamomil. Hyper. an. m. ß. Ros. rubr. p. iii. Summit. Absinth. Melilot. an. m. ß. in lacte vel vino rubro coctis. Si adfit Paralyssis intestini, Rx Flor. Chamom. Anthos, Fol. Salv. Balaust. an.m. ß. Galla- rum paria duo. Coque in Vino Chalyb. quo ablauatur Anus & successive reponatur.

Ut Intestinum repositum firmius cohæreat, applicetur Emplast. officio sacro aut Lumbis calidissimè ex Gum. Sagapen. & Opopon. Conducit etiam Suffitus Ani ex Asphaltto, Succin. Mastic. Thur. & Myrr. super carbonibus ignitis. Insideat item æger asseri probe calefacto mastiche illito, vel medulla aut pinguedine cervina inuncto, vel florib. verbasc. in butyro non salito frixis & probè transcolatis illito. Firmant etiam Anum, Imprimis post partum difficilem, Sacculi calidi ex furfure, fol. millefol. & verbasc. in Acet. destil. coctis. Si natum sit malum ex Hæmorrhoidibus, inungatur Ol. Scarabeorum in Ol. Mastich. bullitorum; sin à tenesmo, bulliant Flor. verbasc. in eodem Mastiches oleo. Si post repositionem remaneat rubedo & inflammatio, foveatur podex Aquâ Plantag. in quâ solutum est Saccharum Saturni.

S E C T. XI.

De Chyli Distributione Læsa.

SI obstruantur vasa lactea, effunditur Chylus, & stagnat; unde Ascites frequenter inducitur, de qua vide Sylvium. Occasione hujus obstructionis, explicanda quædam, quæ ad antipraxiam & obstructionem viscerum referri solent. *Antipraxiam* rejecimus in Pathologicis. Obstru-

ctiones quod attinet, observandum tres imprimis meatus inveniri, in quibus obstructio fieri supponitur. 1. *Vasa Sanguifera*, in quibus sanguinis stagnatio tumorem, *vasorum capillarium* ruptionem, extravasationem, & dein inflammationem inducit. 2. *Vasa lymphatica*, in quibus stagnans lympha insert vasorum distentionem, ruptionem; unde lympha effusa, aut hydropem in cavitate quādam, aut tumores serosos in partibus solidis, inducit. 3. Pori & meatus partium continentium, imprimis viscerum & glandularum, per quā continua est liquoris traeſtio. Si enim obſtruuntur hi meatus, stagnabit liquor, unde tumor, qui vel in abscessum degenerat, vel Scirrhosus evadit. Tumores Scirrhosi ab acido coagulante proveniunt, ut patet ex eorum facili degeneratione in cancros depascentes. Ex his tumoribus pater, frequenter quidem inveniri obſtructions. Observandum autem has obſtructions non tam causam esse quam productum morborum Chronicorum. Origo igitur prima omnium istorum affectuum Chronicorum ex viscerum infarctu derivatorum, est ex stomacho & primis viis. Digestio nempe prima in ventriculo, & ejus perfectio in Duodeno, plus minus laſa, fuit fons omnium morborum Chronicorum: in specie cruditas acida, & multiplex alteratio *Succi Pancreatici*, ut & bilis vel parciō vel inertior. Adeo ut acidum in vehiculo feroſo aut pituitoso sit prima origo istorum affectuum. Hinc non raro in talibus ſubjectis, ſanguini emiſo ſupernatat mucus albidus, multis modis variatus, qui revera nil aliud est quam Chylus vitioſe di- gestus, qui cum non commode affimiletur ſanguini, fermentationem impedit, & ad emacias & chlorofyles diſponit. Confirmant hoc reme- dia ad horum morborum curam uifitata; tam generalia, acidum corri- gentia, viscidum attenuantia; quam specifica ſapores acidos enervantia. In minerali regno, decantata ſunt *Martialia*, quā revera adstringunt, & per accidens tantum obſtructions referant, quatenus ſcilicet ratione ſuæ texturæ terrefratis, promptiſſimè absorbent in ſe acida, quā ab illorum particulis tanquam vinculis conſtricta ſub formâ nigrarum frēcū unā e- vacuantur; id quod ſane ſignum eft martis recte operantis. Notandum autem ſub uſu martialium corpus apertum ſervandum, & movendum eſſe; item quod illi, quorum ſtomačus ſenſibilior eſt, tinturas & vina martialia melius ferunt quam præparata crudiora. Pari ratione convenit in hiſce caſibus *Saturnus*, imprimis ejus *Saccharum* & exinde parata tintura. In vegetabili regno conducent, 1. *Amaricantia*, v. g. *Absinth.* *Centaur.* *Min.* *Helen.* *Gentian.* *Cichor.* *Tarax.* *Gum.* *Ammoniac.* & *Galbanum.* 2. *Aromatica Oleosa*, v. g. *Rofmar.* *Salvia.* *Feniculum.* &c. 3. *Acria Vola-tilia*, qualia ſunt omnia *Antiscorbutica*. 4. *Temperata Diuretica*, v. g. *Rad.* 5. *Aper.* *Rubia tinctor.* *Genift.* &c. Ex hiſce omnibus parantur effentie, ſpiritus, ſalia volatilia & fixa. Inter ſalia eminent *Tartar.* *Vi- triol.* *Sal Hypochond.* Speciatim ſal volatile ac ſpiritus *Tartari*. In animali regno huic ſcopo conducent, præter *marina absorbentia*, *ſalia volatil.* aut *ſpiritus urinofiz.* v. g. *Spīr. ſal. Armon.* C. C. *Lumbric.* *formic.* &c.

Quoad methodum medendi horum morborum Chronicorum ex obſtructionibus vulgo derivatorum, revera autem ex acido vitioſo natu- rum. 1. Propinantur digeſtiva, v. g. *Tart.* *Vi- triol.* *Sal Hypochond.* *Ter. fol.* *Tart.* &c. 2. Hinc *Vomitoria*. 3. Præparato ſic corpore *Martialia*; quibus 4. Interponuntur per ſpiritus *Laxantia*, imprimis gummatum cum

cum laxativis acuata; item *Mercur. Dulcis.* 5. Subjugantur *aromata*, præsertim *volatilia* plus minus *Amaricantia*.

Artificium chronicos hujusmodi affectus ritè curandi, consistit in eo, ut tempori inservias, nec, per usum intempestivum nimis acrum, acriores succos excites, & partes nerveas irrites. Hinc præmittuntur *Digestiva* & *Vomitoria Martialibus*; quibus interponuntur blandè *Intestinaria* non autem propriè *purgantia*, quæ acriores succos in *Intestina* deri-varent.

Patet utique obstructiones & scirrhos viscerum ex *acido vitioso* nasci, cuius hostili præsentia stringuntur fibræ, clauduntur pori, ac ordinarius fluidorum transitus impeditur. Verum est quod hujusmodi scirri morbos Chronicos pertinaciter toveant, & mira inducant symptomata. *Mesenterii* affectiones difficulter cognoscuntur, quia in profundo fere situm est: Supervenire tamen solet mollis quidam, & sine fluidi contenti indiciis, Abdominis tumor, cum dolore obscuro plus minus gravativo in ejusdem profundo, excreta Alvi liquida, subinde varia, successiva maces; nec nisi ubi longius processerit malum cognoscitur tumor tactui renitens. *Lienis* aut *Hepatis* obstructiones & tumores comitatur. dolor Gravatus obtusus, plus minus tensivus (dolores enim puncrorum ad *Intestina* referuntur) Ægrorum faciei color obscurus & lividus. Hepatici quidem ad vitiosam ferè flavedinem declinant; accedunt urinæ crudæ, subinde variantes, eaque fere pauciores, & tandem tumor hydropicus. Deteriora sunt hæc mala, si *Lien* affectus *Hepar* in sui consortium traxerit, cum omnis ex *Splene* refluxus sanguis *Hepar* immediate petat. Si tumores hi in scirrhos adierint, incurabiles existunt; saltem in perfecto scirrho *Martialia* nocent.

Quoad externa ad hujusmodi tumores usurpata, primatum ducunt *Gummata*, & hinc *Vegetabilia Narcotica*, v. g. *Nicotiana*, *Cicutæ*, *Hyoscyamus*, immo ipsum opium; quibus sociantur alia appropriata. Hinc conducunt *Capaplasma* & *Emplastrum ex Nicotianâ*, *Emplast. ex Cicut. & Ammon. Emplast. de Ran.* cum *Merc.* In specie præstantissimum est *Emplastrum Carminativum Sylvii*. Malaxari posunt talia *Emplastrum Ol. Distill. Gum. Ammon.* utut fætido.

S E C T. XII.

*De Chyli Sanguificatione, Sanguinisque Fermentatione
Læsa.*

Notum est sanguinem continuo fermentari, & ipsius fermentationis medio Chylum successivæ sanguificari. Læditur autem hæc *sanguificatio* & fermentatio, vel vitio Chyli inepti pro assimilatione, vel vitio sanguinis similiter ad Chylum assimilandum inepti. Primaria fere causa in Chylo latet. 1. Quando non sufficienter fermentatur, aut attenuatur, aut volatilisatur in stomacho. 2. Quando non rite perficitur à bile, ejusque sulphure oleoso. 3. Quando non rite secernitur à scorriis, beneficio succorum fellei & Pancreatici. Massæ sanguinæ vitio læditur sanguificatio, quando deficit à debita crassi Seminali propter accidum

dum & urinosum volatilia male constituta. Læditur autem fermentatio sanguinis multis modis; in genere, quando augetur, imminuitur, aut diversimode depravatur. *Signa*, quibus proxime cognoscitur fermentatio sanguinis læsa, sunt *Pulsus* & *Urina*; licet utrumque interdum fallat, cum *Pulsus* ex quolibet animi affectu mutetur, & urina alteretur ab admisto potu aliisque ex læsione partium urinalium enatis.

Cause itaque, à quibus viciatur hæc sanguinis fermentatio, sunt omnia ea, quæ salium, imprimis acidi & urinosi, proportionem variare possint. Talia sunt Assumpta, inspirata vel suscepta contagia, quibus accedunt viscerum sanguinis perfectioni inservientium labes. Sanguini hinc ita viciato, non tantum Chylus perverse assimilatur, sed totius corporis habitus à sanguine dependens in consortium trahitur: Adeo ut exinde omnia ea derivanda sunt, quæ vulgo de intemperies dici solent. Sic nimius sanguinis calor, ejusque producta, ex aucto motu fermentativo, derivantur, & primario quidem ab acido volatili tanquam efficiente, intensius cum Alcali oleoso tanquam subjecto, ebullienti; non secus ac Aromata ratione volatilis acidi corpus calefaciunt. Similiter cessante debitâ fermentatione caloris remissio observatur, propter acidum quasi fixius, constitutivis nostris præternaturale, quod acidum figit & subigit. Certe omnis calor producitur ab acido agente in terreum plus minus Alcalinum, unde in ipso igne adurendi vis, & calcis vivæ incalcentia oritur. Cæterum in viciatâ sanguinis temperie, ex mutatâ fermentatione natâ, observandus est sapor specificus crassus plus minus vitians, ut proxime per specificum remedium curari queat.

S E C T. XIII.

De Aeris Inspiratione Læsa.

C A P. I.

De Suffocatione.

Notum est sanguinem circulari per pulmones pro debitâ sui suscipiendâ perfectione: In quem finem dilatantur pulmones ope vesiculosi parenchymatis, quod facile expandi & complicari potest. Aeris in Pulmones dilatatos susceptio, *Inspiratio* dicitur; læditurque, 1. Quando aboletur. 2. Quando augetur. 3. Quando depravatur.

Abolita *Inspiratio Suffocatio* dicitur: oriturque vel, 1. Vitio viarum aerem non transmittentium: vel, 2. Vitio Pulmonum aerem non admittentium: vel, 3. Vitio Musculorum ac Nervorum Thoracem non legitimè dilatantium ac moventium.

Quoad *primum causam*, quando viæ clausæ non admittant aerem, suffocamur propter externa vias angustantia, laqueum, v. g. in strangulatione laryngem constringentem: Item propter inflammationes faucium, tonsillarum, aut muscularum adjacentium: Item propter varia deglutita, quæ vel in fauicibus hærentia, ratione nimis molis, epiglottidis motum impediunt; vel in ipsam asperam arteriam ingredieantia, ratione irritationis

tationis sensilissimæ pertinacem ab epiglottide clausuram efficiunt, & ita suffocationem inducunt. Pertinent huc pili casu epiglottidi involuti, ejusque motum impedientes; & polypus narium crura in fauces protrudens. *Secunda causa* hæret in pulmonibus, quando sanguis ibidem stagnat, propter sui abundantiam, vel viarum impedimenta, calclum, v. g. in arteria venosa, materiam viscidam in dextrâ cordis auriculâ, Polypum cordis, &c. vel denique propter sanguinis coagulationem, quæ frequentissime oritur à subitâ ingurgitatione potius frigidi, post minimum corporis calorem. Pertinent huc sub aquis suffocati, in quibus, partim ex impedita aeris admissione, partim ex aquarum irruptione, fit suffocatio. Faciunt huc imprimis suffocationes frequentissimæ, ex fumis metallicis aut suoterraneis, exhalationibus vini sive cerevisæ fermentantibus, parietibus calce vivâ recenter incrustatis, odoribus aquæfortis, sulphuris, &c. Quæstio est de his, an fumi exhalantes pulmones & sanguinem, an vero cerebrum & spiritus animales immediate afficiant. Pro resolutione considerentur symptomata: ante omnia anxietatem circa præcordia, quandoque respirationis difficultatem, & hinc vertiginem caducam & tenebrisosam experiuntur. Hinc statim vox, sensus & motus intercipiuntur; hinc absque pulsu frigidi & quasi apoplectici jacent, ut plurimum cum spuma circa os. Ubi nonnihil ad se redeunt, plerumque vomitu exercentur, & mucosa multa sponte, vel arte, ex ore, naribus & ventriculo rejiciunt. His suppositis probabilius videtur sententia, omnia ista mala oriri, ex alteratione subitanæ sanguinis per pulmones circulati, hinc spirituum vitalium inchoatâ extensione, & continuati radii cum spiritibus animalibus interruptione. Confirmatur hoc ex eo, quod in tali aere ignis statim extinguitur, & parili sit aeris ad ignem & vitam necessitas. Cæterum percipiunt tales ægri angustiam præcordiorum quasi suffocatoriæ mox in principio, quoniam ex hostili præsentia aeris viati inspirati, pulmones & thorax se stringunt; hinc supervenit syncope, vertigo, sensus & motus abolitio, propter interruptum radiosum spirituum nexum; pari ratione atque suspensis, eo ipso quo constringuntur caroides, mox eadem symptomata superveniunt, propter interceptam spirituum continuitatem. Interim tamen dubium adhuc restat an fumi hi sanguinem & spiritus alterent, sanguinem coagulando, an vero spiritus inebriando & figendo. *Tertia causa* in musculis & nervis hæret. Unde in forti Apoplexiâ, item in Syncope, & nervorum resolutione, ex spirituum animalium defectu supervenit suffocatio lethalis. Fit etiam suffocatio ex convulsione nervorum, v. g. in hysterics, in quibus nervi parisi vagi & intercostales spasmo affecti, ut pleraque viscera Abdominis, ita in specie musculos thoracis ac Laryngis constringunt. Hujusmodi etiam est suffocatio ex fungis venenosis, strangulatoris dictis; sicut & illa ex coitu nata, notum enim est quod congressus recte appellatur parva epilepsia.

Cura variat pro causarum ratione. Sic v. g. *Suspensis laqueus solvendus*, vena secanda, frictiones artuum instruenda, spirituosa liquida infundenda, in loco calido seponendi. Si in faucibus hæreant frusta, descensus eorum promoteatur concussione in dorso, ac propinentur incidentia, v. g. *Oxymel*, *Squill*, & *Lubricantia*, v. g. *Cassia* lente deglutita, *Platerus* in officulo gulæ infuso, cum dolore & ardore, per cataplasma maturans & suppurrans, facta officuli cum pure excretione curavit. Ex

potu aquæ fortis fauces fere occlusæ, exhibitâ *Mucilag. Cydon.* in potu curatæ sunt. Sanguis stagnans vel venæ sectione vel sanguinem attenuantibus restituatur. Suffocatio ex sanguine coagulato à subitaneo frigore nimium calorem subsequentem, optime curatur cum succo expresso ex Bellidis flore rubro, quæ, præter vim vulnerariam, insignem habet virtutem dissolvendi sanguinem congrumatum. Si sub aquis suffocati sint; elatis pedibus inclinato corpore concutiendi sunt, ut aqua effluat; admoveantur interea panis assati micæ *S. V. calide imbutæ*, sæpiusque repetitæ. Quandoque lenis vomitus non male se habet. Ubi reviviscere incipiunt, pro alteratione corporis internâ corrigenda, propinetur *Decoct. flor. Chamom.* in cerevisiâ, evocando in lecto sudorem. Suffocatis ex fumis, convenit imprimis vomitorium in majore longe dosi; tam præmittendo quam permiscendo spirituosa, v. g. *S. V. Spir. Theriac. Aq. Apoplept.* & simul etiam sternutatoria insufflanda sunt naribus: Item in aerem exportandi sunt ægri, os diducendum, continuo ventus faciendus, facies crebro frigidâ adspergenda, acetum naribus admovendum. Nonnulli curati sunt solo vapore calido *Aceti*. Conducit etiam *castoreum* cum *aceto* naribus admotum; item *Acet. Rut. Aq. Hirund.* cum *Castor*. Dubito an larga venæ sectio conduceat, nisi forsan in plæthoricis aut obesioribus, in quibus naturâ tardior est sanguinis motus. In *Suffocatione* denique *Convulsuâ*, eadem convenient, quæ hystericis & epilepticis, in specie *Castorina* & *Salia Volatil.* Sin ex *Fungis* sit malum, horum Alexipharmacum est *Oxymel. Squillit.* vel solum vel cum *Theriaca*; præmisso, pro circumstantiarum ratione, vomitorio.

C A P. II.

De Asthmate.

Depravata Inspiratio, sive ea quæ fit cum difficultate, *Dyspnea* dicitur; cuius primus gradus *Anhelatio* audit, Secundus *Asthma*, Tertius *Orthopæa*, quia tales corpore erecto & sublatis alis respirare nituntur. *Asthma* est vel *Humidum* vel *Siccum*. *Humidum* oritur à materia viciosa, & ab ejus remotione iterum cessat; estque ejus sedes vel in pulmonibus, vel in stomacho. Fit *Asthma* vitio pulmonum, vel vitio nutritionis propriæ deprivata; vel per metastasin materiæ ex alio loco ad pulmones deposita. Fit *Asthma* vitio nutritionis propriæ quando læduntur Pulmones, vel ab aere vel ab aliis inspiratis, præfertim fumis metallicis, ita ut vietetur eorum digestio, & coacerventur succi crassi viscidæ in pulmonum *Parenchymate* vel *Bronchiis* hærentes, & aeris motum reciprocum impeditentes. Par ratio est, quando *Lympha Catarhalis* Asperam Arteriam lædit, adeo ut alimentum ejus proprium in succum vitiosum degeneret. Patet itaque hujusmodi Asthmata oriri à liquido hoc excremento nutritivo in *gypseam* & *vitream* visciditatem mutato. Pertinent hunc simili fere occasione geniti abscessus & vomicæ pulmonum; item *Phtisicorum* & *Empyematicorum* *Dyspnea*, propter pus in pulmone vel thoracis cavo fluctuans. Fit autem *Asthma* pneumonicum per metastasin, quando febres continua solvuntur per decubitum in pulmones materiæ in sanguine coctæ; quando ipsum serum suppressum intra pulmones leponitur, quo in casu largæ urinæ excretio juvat; quando sanguis in suo motu impeditur & in vasis pulmonum stagnat; aut etiam impensis ebullit & turgescit, adeo ut vix tam prompte per pulmones moveatur, quin non nihil

nihil subsistat in pulmonibus ; quando suppressio mensium vel haemorrhoidum, item & cahecticorum levissimus corporis motus, sanguinis per pulmones circulum sufflaminat. Cacheticorum interim alia est ratio quam in dictis suppressionibus : horum enim sanguis crudus & glutinosior, tarde ab aere alteratur, & lente per pulmones transit ; unde celerius moto sanguine sub corporis motu, faciliter circa pulmones subsistit ; atque *Dyspnæam* infert. Huc pertinent terrores sanguinem in pulmonibus coagulantes, materia viscidæ in auricula cordis sinistra coagulata, potus subitaneus frigidæ sub nimio æstu, & tandem hydrops pectoris, quæ omnia *Asthmata* gravia inferre solent.

Ex modo dictis duo notanda veniunt. 1. Materiam hanc, quæ in pulmonibus talia *Asthmata* infert, non ex capite destillare, sed somnmodo ex vasibus sanguinifuis vel lymphaticis eò inferri. 2. *Asthmata* hæc humida graviora esse, si materia peccans acrimoniam suam insigni Pulmones & asperam arteriam ad constrictiones stimulaverit.

Datur & *Asthma humidum* vitio materiæ crassæ in stomacho & primis viis, quando nempe quacunque occasione turgescit & quasi inflatur, partim quia nimia ventriculi distensione impedit motum Diaphragmatis deorsum, ad pulmonum dilatationem summè necessarium ; partim quia ipsum diaphragma, per consensum, ex irritatione ventriculi convulsiones patitur. Adeo ut frequentissima sint *Asthmata* ex stomacho, per vomitum sæpius curata, sed pectori male dicata. In talibus Asthmaticis sæpe conjuncti sunt flatus, ut in Scorbuticis & Hypochondriacis, post pastum præsertim vespertinum, qui multum ad *Dyspnæas* conferunt. Coeterum Hydropici etiam fiunt Asthmatici, partim propter liberum diaphragmatis motum impeditum, partim propter distentes musculos Abdominis respirationi inservientes, partim propter copiosius retentum serum crasin sanguinis vitians, & acrimoniam suam pulmones nonnihil vellicans.

Alterum *Asthma Siccum* dicitur, quod citra materiæ sensibilis accessio nem aut excretionem Paroxysmum inchoat & finit. Ut pateat hujus *Asthmatis* causa, considerandum tria esse quæ ad legitimum Pulmonum motum faciunt.

1. Legitima partium mechanica conformatio. Atque ex hujus defectu fiunt *Asthmata Sicca*, propter tuberculum, calculum, scirrum, aut alia concreta præternaturalia, in pulmonum Parenchymate vel bronchiis hærentia. Gibbosæ etiam, & illi quibus sternum & costæ nothæ viciose conformantur, ut plurimum sunt Asthmatici. Facit huc deficiens Pulmonum nutritio, unde Pulmones aridi & flacci redditi minus expandi queunt : quo etiam disponit crebrior Nicotianæ fumus, immediate pulmones ad Atrophiam disponens, non vero caput immediate alterans.

2. Ad legitimum Pulmonum motum requiritur Musculorum instrumentaliter moventium, & nervorum hos dirigitum sana constitutio. Cum enim Thorax per tot & tam insignes musculos moveatur, non mirum est creberrima inveniri *Asthmata Sicca*, quæ fiunt ratione nervorum musculos hos ad spasmus adigentium. Hujusmodi sunt *Asthmata* ex subluxatione vertebrarum dorsi nervos ibidem prodeuentes comprimente & irritante, ex vermis Intestinorum partes hasce ad convulsiones irritantibus, ex passionibus Hysterici & Hypochondriacis, ubi partes respira-

tioni inservientes vicio nervorum constringuntur. Viciū itaque hic hæret in nervis, sive in exortu, sive in progresu circa plexus ut in hysteris, sive denique in ipsis musculis quibus inservuntur; nervi enim *Intercostalis & parvus vagi*, qui thoraci præfunt, pluribus plexibus diversimode sociantur, & hinc varios spasmos etiam remotioribus in locis excitare valent; ut in Nephriticis & Hypochondriacis. Est etiam maxima varietas muscularum duplii dilatationis & constrictionis motui inservientium, qui omnes & variam structuram & distinctum motum obtinent; adeo ut non mirum sit tam insignem varietatem circa Asthma-convulsiva observari. Pertinent hoc Arthritici confirmati, quibus rarius vel diu cilius superveniunt Paroxysmi; in talibus enim hujusmodi *Asthma* solent supervenire, quæ denique per paroxysmi podagrī accessionem levantur. Cæterum *Asthma* hæc *Convulsiva* saepius sunt hæreditaria, non secus ac morbi epileptici; sunt enim ut plurimum periodica, & ubi cessaverint aliquandiu, facile per multiplices occasiones externas, v. g. per iracundiam, mutationes tempestatum, &c. recidivam incurront. *Causa* utique horum *Asthmatum Convulsorum* est acidum vitiosum nervis inimicissimum, quounque in loco nervos vellicarit. Hinc Hypochondriaci, Scorbutici, & ii qui inunctionibus mercurialibus male tractantur, huic morbo frequentissime sunt obnoxii.

3. Requiritur denique ad legitimum pulmonum motum, ut fibræ nerveæ istius membranæ quæ pulmones undique cingit, aliæque ad vesicas pulmonales, pro istis rite colligendis & constringendis, hinc inde dispersæ, rite moveantur. Sin autem fibræ hæ irritentur, vesiculos constringent & pro aere suscipiendo ineptiores reddent; unde *Asthma*. Percipitur hoc, quando à sulphure incenso aut aquâ forti naribus admotis, fauces & thorax exinde constringuntur, & spiritus intercipitur. Fibræ enim dictæ irritatae vel ab acido interno, vel a spiritibus metallicis, vel ab aere inclementi, pulmonem corrugant.

Asthma hæc, humida nempe & convulsiva saepè conjuncta sunt. *Scabiesorum* *Asthma* ex scabie retropulsa ortum, videtur complicatum esse, ex fermento scabiei pulmones irritante, & sanguinis crassi, quasi cachectica. Notandum autem materiam in *Asthmate* per os rejectam esse quidem causam *Asthmatis humidi*, sed in *Asthmate* sicco eorum qui gaudent copia lymphæ, esse saltem effectum agitationis pulmonum & reciprocationis aeris, qui in declinatione Paroxysmi Convulsivi ejicitur. Cæterum in *humoroſo* etiam concurrit aliquid Convulsivi, ratione irritatio-
nis pulmonum, unde idem sequitur effectus. Notandum ulterius difficultem Respirationem quæ tam in statu *tuffis humide*, quam in principio *tuffis sicca* adest, saepè non ab infarto pulmonum, sed eorum irritatione & contractura procedere. Signum mihi erat, adesse talem irritationem, quoties æger vel loquens vel validius respirans tussire cogebatur. Nam in talibus casibus, propter crebriorem aeris reciprocationem, irritati magis pulmones tussin concitabant magis. Hinc tali in casu, liberiore respirationem semper observavi ex Opiatis, vellicationis sensum sufflaminibus. Idem dicendum de sensu doloris compressivi in Pectori, quod nempe non à copia materia, sed fibrarum pulmonalium constrictione procedat. Observandum denique quod in *Asthmate Spasmatico* adsit malarum ac faciei rubor, vasorum in collo major intumescencia aut sensibilis etiam arteriarum pulsatio; in tali enim casu tardior est sanguinis circuitus per Pulmones.

Signa.

Signa. In *Asthmate humido* adest respiratio difficilis, cum sonitu ex profundo, eoque stertente, quando nempe malum sit à muco in bronchiis Pulmonum, una cum tussi ac pituitæ excretione, quæ quid magis excernitur, eò magis minuitur effectus. Si vero materia peccans sit in substantia pulmonum, sit sonitus minor, & minus excernitur per tussin, idque successiva. *Asthma humorale* solet esse continuum; & semel curatum successivi incrementi signa prodit, antequam recurrat. Hoc autem omni *Asthmati* commune est, quod cum aere mutentur, motu corporis exasperentur, quod denique vesperi ac noctu acerbius affligant. *Asthmata Sicca*, speciatim convulsiva, ingruunt ex improviso sine materiæ peccantis indicis, & cessant sine manifestâ excretione, aut sensili respirationis nocumento: si vitium sit in capite, præcedunt aut adsunt vertigo; sin vero in abdomen (in plexibus Mesenterii, lienaribus, &c.) antecedunt vel conjunguntur sonitus, murmura, & vermiculatio in Abdomine, aliaque Abdominis symptomata; si diaphragmatis musculi aut loca vicina sunt affecta primario, sensus instar Zonæ in ista regione percipitur; si musculi thoracem moventes, sensus est constrictiois ac compressionis thoracis; si *Larynx* & faucium musculi, adest suffocationis, quasi laqueo injecto, sensus; sin pulmo constrictus primario sit, inexplicabile quoddam respirationis impedimentum experiuntur ægri.

Prognosis. *Asthmata* omnia sunt periculosa, & quidem inveterata, sive sint humorosa, nam fere insignem Pulmonum lassionem arguunt, sive convulsiva, nam talia epilepticum in quodam nervorum plexu radicatum somitem presupponunt. Rarissime perfecte curantur, quod vel levissimo dietæ errore subito recidivent. Tandem omnes *Asthmatici* sub consumacia morbi vel cachectici vel hydropici moriuntur.

Cura. In Paroxysmo, libera & sufficiens respiratio promovenda, 1. Impedimenta in Pulmonibus removendo. 2. Organorum motus convulsivos compescendo. Ratione prioris, aeris ambientis ventilatio, erecta sessio, alvi subductio, V. S. potionis sanguinem attenuantes & viscida incidentes, blande dulcia pulmones demulcentia, & interdum vomitoria utiliter administrantur. Ratione posterioris, Antispasmodica, Anodyna, Volatilia, &c. sunt optima. Extra Paroxysmum, in *Asthmate humidoo*, pro causarum varietate varianda cura. 1. *Asthma humidum* à viscidio muco genitum, curatur per incidentia, vomitu vel tussi ejicientia, & stomachica recidivam præcaventia. 2. Si pus sit *Asthmatis* causa, evanquandum vel per expectorantia, vel per paracentes in thoraci. 3. Si vitium sit sanguinis, minuatur ejus copia, coagulatus dissolvatur, cachecticus emendetur, suppressus prorogetur, & turgescens temperetur. 4. Si serum *Asthmatis* causa sit, evanquandum per urinam, vel sudorem, vel vesicatorium confessim, vel per fonticulum pedetentim. 5. Si vitium sit in stomacho, convenienti vomitoria cruditates corrigentia. In *Asthmate* autem *siccо*, 1. Conformatiois vitia difficultime curantur; excrescentia tamen tubercula aut grandines beneficio spiritus sulphuris per campanam successivè absumi posse, sunt qui asserunt. 2. Acidum nervis inimicum, in Paroxysmo, antiepilepticis corrugendum; Paroxysmus imminens per opiate suspendendus; recursus paroxysmi præcavendum vesicatoriis vel fonticulis. 3. Si fibræ pulmonares primario stringuntur, causa irritans removenda, vellicatio opiatis sopienda, vulnerariis & balsamicis pulmonibus succurrendum.

Pro his scopis rite assequendis observandum. 1. Vomitoria in quovis fere *Asthmate* esse egregia, tam in quam extra Paroxysmum; in *humido* sane æqualiter materiam tam ex pestore quam ex stomacho hauriunt; quin etiam expectorantibus non male miscentur. In *Asthmate* sicco maxime convenient, ubi radix mali est in Abdomine, nisi metuantur pathemata hysterica. Hunc in finem optimum est vinum emeticum *Heurnii*, ex $\frac{3}{3}$. Rad. *Helleb.* *Alb.* *Macerat.* in lib. 1. *Vini Hispanici*, & soli expositis; cuius cochleare vomitum excitat; vel guttae aliquot additæ expectorantibus, eadem acuunt. 2. Purgantia in *Asthmate* convulsivo nequaquam, & in humido non nisi sedato Paroxysmo, convenient. Postea quidem ad reliquias exhauriendas convenient pillulae quæcunque cum *Gum. Ammon.* vel *Mercur. dulc.* 3. V. S. In *Asthmate* per se nil præstat; per accidens quidem, si sanguis in pulmonibus stagnet, liberorem circuitum conciliat. 4. Sudorifera in *Asthmate* convulsivo, tam in fine Paroxysmi quam extra Paroxysmum, non negligenda sunt; præsertim decoctum *Guajaci*; quod etiam in *humido* fuligines discutit & pituitam incidit. 5. Respectu Paroxysmi Opiata multum conferunt, præsertim appropriatis mixta. Tertia autem sunt in *Asthmate* sicco, in *Humido* enim excretionem sufflaminant, licet in concitatori spirituum impetu nimiam Paroxysmi ferociam benigne satis mitigent. Hujusmodi sunt *Effent. Op. Iberiac. Mithridat. Syr. Diacod.* In *Asthmate* sicco Paroxysmum etiam præcavent. Sane veteres in quovis Paroxysmo Asthmatico potius materiæ fluxionem opiatibus inhibebant, quam avertentibus eandem agitant. 6. Si sit ex scabie retropulsâ, curandum ut scabies revocetur, per *Effent. Fumar. Compos. Extraæ. & Effent. Helen. Extraæ. Theriac. Decoët. Helen. & Fenic. Antim. Diaphor.* cum salibus fixis; item per *vesicatoria* femoribus & brachiis applicata, vel denique collocando ægrum in eodem lecto cum scabioso. 7. Si sanguis coagulatus fuerit à subito post æstum frigore, conducunt grumos solventia, imprimis *Succus Bellidii*. 8. Si sit *Asthma* ex fumis metallicis, non expugnatur nisi mineralibus & metallicis appropriatis.

Remedia itaque ad *Asthmata humida* ordinario usurpata sunt *Incidentia* & *Expectorantia*. Inter quæ eminet *Sypp. Nicotian.* diuturnâ digestione à vi emetica liberatus; item decoctum *Fol. Tabac.* ad $\frac{3}{4}$ i. in lib. $\frac{1}{4}$ aquæ ad medietatem, addendo in fine *Malv. Branc. Ursin. Viol. an. M.i.* cum *sapa* calide haustum; item *Effent. Peti* cum spiritu vini extracta & melle excepta; quin & solus fumus nicotianæ Paroxysmum cohibere observatur. Asthmaticis utique perutilis est sequens potus.

R. *Vin. Malvat. Melicrat. coët. an. lib. viii. Fol. tabac. sic. $\frac{3}{3}$. Rad. Enul. $\frac{3}{4}$ v. Rad. Polypod. $\frac{3}{4}$ ii. ebulliant.*

Egregium incidens est *Gummi Ammoniac.* & in *Paroxysmum Humido* admodum laudatur haustus ex *Aq. Hyssop. $\frac{3}{4}$ iii. vin. Rhenan. $\frac{3}{4}$ β .* & *Gum. Ammon.* $\frac{3}{4}$ m. facit huc *spiritus Asthmaticus* ex $\frac{3}{4}$ ii. *aris viridis.* $\frac{3}{4}$ i. *Gum. Ammon.* & $\frac{3}{4}$ vii. *sulphuris*, distillatus per retortam & rectificatus per alembicum, cui imponatur nodulus *Croci*. Dosis gr. xxx. vel xl. Porro aqua ex raphano recenti in taleolas inciso, & faccharo adsperso, inter duas patinas expresso, potentissime mucum resolvit. Item Radix *Ari Pulveris*. Item *Spiritus rad. Zedoar. Bryoniae rad.* præter vim laxativam, grumosum quicquid in corpore dissolvit. Egregium est *Helenium* in Electuarii forma cum melle, præsertim in *Asthmate* stomachali. Mirabilis

rabilis est effectus Spermat. Cet. ad 3i. in Paroxysmo. His addantur *Marrub.* *Hyssop.* *Calamint.* *Rosmar.* & *Crocus.* Vidi à Cochl. ii. *Aceti Ruta* Paroxyfum mire sedatum ; cui addatur *Acet.* & *Oxymel.* *Squillit.* Oxymellita enim talia præstant fere Syrupis pectoralibus. In Paroxysmo etiam egregius est *Spir.* *Sulphur.* & extra Paroxysmum *Flor.* *Sulphur.* aut *Balsam.* *Sulphur.* *Terebinth.* & *Anisat.* Observandum interea Saccharata in affectibus pectoris non conducere, sed è contra materiam viscidorem reddere, & corruptelam pulmonum intendere. Millepedes denique unum ex præstantissimis specificis sunt contra Asthmata : turgent enim sale volatili nitroso admodum penetranti, & præterea vim habent Anodynæ : exhibentur in pulvere cum melle vel Syrupo *Nicotian.* Optimum autem præparatum, est *Vinum infusionis mellipedum expressum* & filtratum, quod quidam in dieta adhibent. Tentandum etiam aliquando quid *Salivatio Mercurialis* in *Asthmate humido* contumaciore præstitura sit. Sunt etiam qui commendant *Pediluriorum usum revulsori*um. Ex his haud difficile erit plures concinnare formas, v.g.

Rx Aq. *Flor.* *Rapar.* 3ii. Aq. *Cinnamom.* *Spirit.* 3*fl.* *Syr.* de *Nicotian.* 3*fl.* *Spir.* *Sulphur.* q. s. m. Addi posset *Gum Ammoniac.* nisi fapor sit molestus.

Rx Rad. *Ireos* florent. 3*fl.* *Rad.* *Helen.* 3ii. *Rad.* *Zedoar.* 3*fl.* *Herb.* *Marrub.* m. ii. *Comar.* *Hyssop.* *Rosmarin.* an. m. i. sem. *Anis.* *Fenicul.* an. 3vi. *Passul.* min. 3*fl.* Incisa infundantur in vino, vel coquantur cum *Aqua* & *Melle* pro multa Pectorali ; vel cum *Aqua*, *Aceto*, & *Melle* pro Oxy-mellite.

Rx Aq. *Hyssop.* 3*fl.* Aq. *Menth.* 3*fl.* Aq. *Asthmat.* *Rudolph.* 3vi. *Spir.* *Gum.* *Ammoniac.* cum *virid. eris.* 3*fl.* *Syr.* *Nicotian.* 3vi. capiatur cochleatim.

Rx *Vini Infus.* *Millepedum* 3viii. *Syr.* de *Marrub.* & de *Hyssop.* an. 3ii. Extract. *Helen.* 3ii. Extract. *Croci* 3*fl.* m.

Quoad Asthmata sicca ; convenient Remedia Antepileptica tam fixa quam volatile ; quibus addatur Laudanum in tali casu nulli remedio cedens. Conducunt etiam Vesicatoria, scapulis aut brachiis applicata, tam spiritus influentes divertendo, quam serum acre scorbuticum avertendo. Convenient itaque *Sal.* *Vol.* *Succin.* *C. C.* *Sang.* *Human.* aut hòrum *Spiritus* ; *Castoreum*, atque ex hoc parata remedia ; Medicamenta ex *Aesculis* & *Lumbricis* ; *Cinnabarina*, *Sulphura Metallica*, &c.

C A P. III.

De Singultu.

Inspiratio interrupta cum impetu & sono ingrato, *Singultus* dicitur ; fitque à subitanæ *diaphragmati* deorsum versus contractione. Cum impetu enim & subitanæ motu in hoc affectu inspiramus, & abdomen antrorsum propellitur. Parum itaque considerate statuitur Singultus affectus stomachi ; *diaphragma* enim primario affici probant sequentia. 1. Omni tempore voluntariò possimus singultare ; & necessario singulum inspirando : Sed nullus datur musculus inspirationi inserviens pro voluntatis imperio actionem illam mutare valens, excepto Diaphragmate. Præterea, ventriculus ita alterari nequit. 2. In Singultu Abdominis Contenta deorsum & antrorsum moventur, sub inspirationis actu ; quod per solam diaphragmati convexitatem nimiam explicari potest. 3. Sæpius curatur Singultus inspiratione continua, & inhibita exspiratione. Jam si esset motus ventriculi, per inspirationem, in qua diaphragma stomachum

machum premit, potius aggravaretur malum. 4. Joco quandoque & terrore aut nimio animi motu curatur, ergo aliquid voluntarii, *diaphragma* nempe, afficitur. 5. Sternutatio superveniens singultum tollit, quia sub forti exspiratione diaphragma concussum ex se dispellit quod antea istud irritabat. 6. Absque ventriculo Hepatis Inflammatio dat singultum, quia hoc immediate contingens *Diaphragma*, istud stimulat, ut convellendo singultat. 7. Observatur singultus non raro in morbis convulsivis, à contractione nempe *Diaphragmati* inspiratoria.

Causa, est omne id, quicquid ad violentam, reciprocam tamen, sui contractionem *Diaphragma* cogere potest. Hoc ipsum saepius hæret in *Ventriculo*, & specialius afficit superius ejus Orificium, quo pertinent imprimis assumpta. Unde *Panis* nimia quantitate comedens, *Refrigerantia* ut *Aqua frigida* & *Nitrum*, item *ol. vitrioli*, singultum induxerunt. Item in febribus *Julepi* *Refrigerantes* singultum quandoque inferunt vini potu curandum. Præter occasiones halce *externas*; & ex *internis* singultus supervenit Stomacho affecto, sive per *consensum* in vulneribus Capitis, Nephritide, Hernia, iniminate ileo, &c. sive per *Essentiam* propter succum acriorem & viscidum in rugis hærentem, cuius expellendi nixum singultus insequitur. Pater autem superius ventriculi *Orificium* affectum facile singultum inducere, irritando nempe musculum *Diaphragmatis* posteriorem, per quem transit. Inflammatio item Hepatis, Compressa thoracis vertebra undecima, Costarum ad ventriculum detrusio, Arthritis non amplius artus visitans, Purgatio effrænis & febris continua imminentibus jam convulsionibus, Singultum inducere observata sunt.

Prognosis. *Singultus* in quavis febre continua mortem prænunciat, licet contrarium quandoque observetur. Superveniens purgationi, diarrhææ, dysenteriæ, ileo imminentem, aut hepatis inflammationi, periculum innuit. Si malum diuturnum sit, & penitus incurabile, subesse videtur occultum quoddam conformatioonis, vitium, *Os Ventriculi*, aut *Diaphragma*, aut *Nervos* afficiens.

Cura. Tollatur irritationis sensus in *Diaphragmate*, & removeatur causa occasionalis. Prioris ratione Optima sunt *Opiata* cum appropriatis, v. g. *Theriac*. *Castor*. *Sem. Anis.* ejusque *Spir.* & *Ol.* item *Spir.* *Sal.* *Ammon.* *Anisat.* ut & *Z. Z.* in *India conditum*. Interim pro causarum varietate varianda cura. Si malum hæreat in Stomacho, præferunt ratione pituitæ vitreæ orificio stomachi impactæ, optimum est *Vomitorium*. Si purgandum est, convenient *Pill.* *Aloet.* cum *Laudan.* item *Mercur.* *dulc.* cum *Diagryd.* item *Hiera* cum *Oxymell.* Peracta purgatione, vel vomitu, ubi languet stomachus, propinetur *Mistura*.

R. Aq. menth. ʒiſ. Spir. *Theriac.* ʒij. Conf. *Alkerm.* ʒi. *Laud.* opiat. gr. ii. Syr. de menth. ʒui. m. usurpetur *Cochleatim*. Pertinet hoc mixtura saepius ad singultum experta, *Cydoniata*, cum *Extraðo Zedoar.* & *Laudano*. Si adsunt flatus, misturis talibus addatur *Spir.* *nitr.* à ʒiſ ad ʒi. Sin fiat singultus à cibo crudo, aut vitiata digestione, conducunt *Aloetica*, *Pill.* *Rosac.* *Elix.* *Ppr.*

Si singultus fiat ab humoribus acribus, corrosivis, æruginofis, plus minus effervescentibus, convenit *Ebur*. vel *C. C. ustum* ad ʒi. *Lapis Cancor.* *Terra Sigill.* *Lapis Percar.* *Carpion.* in specie *Pellicula interna* *stomachi Gallina*, siccatae & in *Aqua* & *Syrupo Portulaca* propinatae. Lau- datur

datur aliis Decoctum Sem. Anis. Aneth. Carvi, Portulac. & Papaveri. Alio in Cerevisia. Externe in tali singultu egregium est Cataplasma ex Bacc. Laur. Ros. Rubr. & Menth. an. m. j. Pulveris. & Subactis cum fermento acerrimo, quantitatis ovi; cum Aceto ferventi calidissime applicatum. Si exsicetur, denuo irroretur Aceto. Item Panis Calidus vino Generoso irroratus, ventriculo commode applicatur. Alii fomentum faciunt ex Aceto Calido, cum Castor. Piper. Sinap. ac Pane calido, cum spongia applicandum. Pariter Ol. destill. Anisi umbilico & ventriculo illitum est egregium. Si suspicio sit subefie in singultu Malignitatem, aut si oriatur in febre maligna, tunc aliis addatur Aq. Cord. Herc. Sax. Aq. Cinnam. Syr. Citri, Extract. Theriac. &c.

Singultum ex assumpto acriori, v. g. ol. vitrioli. lenit Mistura sequens. Rx Aq. Plantag. Endiv. an. 3ii. Succ. Semperivi. mai. depur. 3j. CC. usci. 3j. Ter. Sigill. 3B. Lap. Cancr. 3j. Laud. Opiat. gr. ii vel iii. Syr. Portulac. 3j. M. Singultus Symptomaticus curatur addendo appropriata remediis morbum primarium respicientibus. Observat Riverius singultum ex frigide potu post calorem ortum, balneo Aqua dulcis cum Plantis nervinis, curatum.

C A P. IV.

De Incubo.

IN CUBI Symptomata fere tali ordine sequuntur. 1. Læditur Inspiratio. 2. Sensus aut motus, cum imminente plus minus suffocatione. 3. Depravatur Loquela; sonum enim inconditum & boatum gravem edunt. 4. Adebat præcordiorum anxietas. 5. Insomnium rei cuiusdam thoracem prementis. 6. Maculae rubeæ, lividae, cærulecentes, artus imprimis pingentes & mane postmodum apparentes. 7. Expergefactis, dum omnia cætera Symptomata evanescunt, Corporis tremor, & non raro Diaphragmatis vibratio celerrima & violenta, supereft, una cum totius corporis lassitudine.

Causa est omne id, quod liberum Thoracis respiratorium motum impedit potest. Impeditur autem ille motus, vel vitio objecti externi, vel vitio nervorum motui inservientium. Prioris ratione *Incubus accidentalis* dicitur, quando nempe *Diaphragmatis* liber motus impeditur, propter impedimenta in primis viis & abdomine motui ejus deorsum resistentia. Hæc inter imprimis est stomachus nimium repletus, in quo materia viscosa in flatus abit. Experimur enim esum castanearum, & potum vini fæculenti, incubum inducere. Unde pueros nimia alimenta ingurgitantibus aliquaque temulentæ aut dietæ crassæ deditis, familiaris est incubus. Frequentior est etiam illis qui dorso incumbunt, unde diaphragmatis motus inferiora versus impeditur. *Incubus habitualis* oritur a vitio nervorum respirationi inservientium, idque imprimis eorum qui ex cerebello primas radices habent, adeo ut fundamentum *Incubi habitualis* in parte posticâ capitis circa cerebellum statuat *Louerus*. Dubitatur an vitium hoc nervorum sit *paralyticum* an vero *convulsuum*; i. e. an denegetur spiritum influxus, an vero nimis impetuose influat. Varia prostant apud Autores exempla utrumque concludentia: Et sane, sicuti non rarum est quod *Paralysis*

ralysis cum spasmis, & è contra, subinde permutetur; ita quidem causa *Incubi*, Acidum nempe peccans lymphæ medio ad cerebellum delatum, nunc irritando nervos respirationi inservientes, ac cordis motu dicatos, affectus *Spasmodicos*; nunc vero spirituum motum nonnihil sufflaminando, leviores affectus *Paralyticos* inducere potest.

Revera igitur *Incubo* infestante, laborant musculi thoracis motui inservientes, præsertim *Diaphragma*: Et cum idem nervus ex Intercostali surculum ad Laryngem mittat, adest etiam strangulationis sensus, loquela impedita, aut saltem sonus inconditus gemibundus. Thoracis autem motus impeditus ad somnia & imaginationes compressionis thoracis disponit; non dubium est enim quin anima rationalis in somno alterationes corporis percipiat, teste pollutione nocturnâ. *Incubus* itaque formaliter ad affectus nervinos refertur; subjective vero ad melancholicos vel scorbuticos, ratione *Lympha acidæ* subtilis nervos affidentis; quo etiam respiciunt maculae, quæ declinante *Paroxysmo* cutim pingunt.

Prognosis. *Incubus accidentalis* parum refert. *Habitualis* vero *Epilepsiam*, *Apoplexiā*, aut melancholiā portendit; præsertim si adsit etiam *Vertigo* diurna. Si accidat partim dormienti, partim vigilanti, *Epilepsia* propinquior est; sed adhuc deterior, si post excretionem sudor frigidus, tremor cordis, *Spasmus* aut *Syncope* sequatur.

Cura. *Accidentalis* curatur stomachum evacuando, dietam bene ordinando, lautam coenam & subitaneum post pastum decubitum vietando, & remedia Antiepileptica propinando. *Habitualis* vero ad modum mali Hypochondriaci curatur, nempe per digestiva præsertim *Martialia*, hinc per evacuancia præsertim *vomitoria*, quibus subjugantur *volatilia* ac *antiepileptica*.

Pro his scopis asequendis, post vomitoria, excellunt *Evacuantia Helleborina* cum *Mercur. dulc.* Deinde per epicrasis evacuanti, imprimis *pajule* cum *Aloe*, vel *pillul. Aleophang.* quæ non tantum ebrietatem arcent sed insimul coctionem juvant. Nobile specificum est *Radix Paeon.* in *Pulv.* ut & semen, ejusque emulsio, item aqua. Huic annumeratur *fem. Ans.* ejusque *Ol. destil.* sub introitu lefti usurparum. Ceterum in *Incubo Habituali*, *Martialia* & *sudorifera volatilia* non negligenda.

S E C T. XIV.

De Læsa Expiratione.

C A P. I.

De Sternutatione immoderata.

Comprimuntur Pulmones, pro aere expirando, à musculis intercostalibus internis, Sacrolumbo, & etiam musculis Abdominis, quibus in supplementum accedit Abdominis spontanea remissio. Læditur autem hæc aeris expiratio. 1. Quando fit cum impetu in sternutatione.
2. Quando

2. Quando sit interruptum & cum tussi. 3. Quando aer expirans vitia-
tam vocem proferit.

Sternutatio est motus convulsivus muscularum expirationi inservientium, in quo, post aliquam inspirationis suspensionem, subito per nares & os aer una vice exploditur. Percipimus in hoc casu thoracem à suis muscularis constringi, & Abdomen etiam à suis comprimi; & hinc à contentorum sursum motu diaphragma intra thoracem cogitur. Unde in *partu difficili* proficua, & in *Herniis* nocua est *Sternutatio*. Causa occasionalis hujus *motus convulsivi*, est quicquid membranam narium internam superiore irritat; sine enim hac irritatione nulla sit *sternutatio*. Nam nervuli ex pari tertio & quarto ad nares derivati, connectuntur per plexus cum pari nervorum vago & intercostali thoracem imprimis moventium: adeo ut nervuli illi irritati hos etiam convellant, unde diaphragma aliquamdiu propter inspirationem protractiorem deprimuntur: sicuti & cæteri musculi respirationi inservientes magis tenduntur: sed mox superveniente contrario *spasmo* nervorum & muscularum expirationi inservientium, *sternutatio* supervenit. Quæ irritant narium membranam sunt vel *externa*, odores nempe fortes, aliaque vellicantia; vel *Interna*, ut Lympha acrior in *Coryza*; item coitus, & conspectus pulchræ mulieris post abstinenciam à venere. Cæterum hæc membrana à nimio pulveris sternutatorii usu, & copiosore lymphâ affluente, minus sensibilis evadit. In omni *sternutatione* infons est cerebrum; quæ enim ejiciuntur, primario sunt ex contextu glandulofo post membranas narium & faucium fito; secundariò verò ex Bronchiis asperæ arteriæ, unde in *Pleuritide* & *Peripeumonia* *sternutatio* mala est; proficua vero ad pituitam in bronchiis expellendam quæ tussi rejici non poterat. Adeo ut ex capite nihil plane educatur.

Prognosis. *Sternutatio* sine causâ manifesta crebro repetens mala. Infert enim paralyticos aut epilepticos insultus. *Sternutatio* oculis nociva est. In *Epilepsia* aut *Apoplexia* post usurpata *sternutatoria* non succedens malum est signum.

Cura. Removenda causa vellicans, & irritationis opiatorum sensus. Unde odor opii omniumque Narcoticorum multum juvat, imprimis *Ol. Rosac.* opio imprægnatum interioribus naribus illitum. Post acrius sternutatorium, conductus nares abluere cum lacte tepido, aut injicere *cremorem laetis* aut *mucilag.* *sem. psyl.* vel *Cydon.* cum *Aq.* *Nymph.* extractam; item pro odoratu admovere *Sem. Fenn.* & *Anis.* acetato infusa.

C A P. II.

De Vociis Vitiis.

VITIA vocum sunt quando vel deficit vel *vitiatur*. Deficit autem vel *thoracis* *vicio*, in *Apoplectis*, *Hystericis*, &c. ubi nulla respiratio contingit; vel *vicio Laryngis*, propter ejus rimulam a tumoribus vicinis vel assumptis astringentibus constrictam; vel denique muscularum & nervorum *vicio*: Quo in casu vox deficiens *aphonia* dicitur; si vero linguæ motus deficiat, dicitur loquela amissa. Cæterum *vicium* hoc muscularum nunc *Paralyticum* nunc *convulsivum* est; prius sit vel *vicio proprio*, vel *vicio nervorum recurrentium* ad eos distributo-

distributorum, unde his dissectis, *aphonia* canibus supervenit; *Forsan raucedo aphoniam* infert, propter nimiam humiditatem, & exinde flacciditatem muscularum; qua ratione crapula & abundans phlegma idem præstant. Casus item ab alto, & terrores, *Paralyticum* hoc vi-tium infere observata sunt. *Virgo* etiam fumo lampadis ex oleo con-structæ per somnum inspirato, incidit in *Paralysin Laryngis* & sub-sequentem aphoniam. Quoad alterum aphonæ fiendi modum, *con-vulsionem* nempe muscularum & nervorum *Laryngis*; observatur hæc in *hystericis* & *epilepticis*, item ex vermis. Huc spectat aphonia ex retenta *Gonorrhæa*. *Virulenta*, propter acre luis venenum nervos re-currentes vel musculos irritans, fonticulis in inguine curata. Huc etiam referenda aphonia febris supveniens, imprimis variolis, quarum acre venenum nervos recurrentes facile irritat. Cæterum præ-ter *Paralysin* ac *Convulsionem*, etiam terror aut subitanea spirituum perturbatio aphoniam infert.

Prognosis. *Apoplexia* juncta *aphonia* diurna est & difficulter curatur. Quæ cum singulu sunt *aphonia* pessimæ sunt. Per se autem rite tractate curabiles sunt. *Balbi* profluvio alvi sæpe corripiuntur, teste *Hippocrate*, quo ipso fere sanantur.

Cura. Respiciendum ad primarium morbum aut causam antece-dentem. Removeatur *Paralysis* vel *Spasmus* muscularum vel nervo-rum *Laryngis*, per cephalica interna, subinde tudorem simul provo-cando, & *Ptyalisum* masticatoriis promovendo. In contumaciōri malo, præsertim *Paralytico*, dieta sudorifera ex lignorum decoctis in-stituentia venit. Externe applicentur collo sacculi ex nervinis aro-maticis spiritu vini irrortatis; vel spiritus apoplestici cum *spirit.* *Lum-bric.* vel *formic.* calidè; vel denique *ol.* *Succin.* *Laven.* *Rut.* *Junip.* cum *Theriac.* vel *Bals.* *Peruv.* mista, aut cum *Effent.* *Castor.* sociata. Inter-dum ubi circumstantiæ permiserint V. S. sub lingua institui potest.

Sequuntur vitia vocis depravatae. Inter quæ imprimis occurrit *Rau-cedo*; quando nempe aer expiratur per asperam arteriam aut *Laryngem* nimis humidam. Notum est continuam in asperam arteriam trans-fudare *Lympham*, ex glandulis juxta annulos *Laryngis* sitis & membra-na glandulosa interius asperam arteriam cingente; quæ partim ab a-ere inspirato inclemenciori vel variis permisso defendat; partim ean-dem planam ac voci firmandæ aptiorem reddat. Quod si itaque *Lympha* hæc copiosius effundatur & nimis humectet asperam arte-riam, *Raucedo* oritur.

Observanda autem est differentia *Raucedinis*; vel *recentis*, a *lympha* simpliciter tenui, tunc mitiori, nunc acriori nimis saltem humectante; vel *inveteratae* a crassiori mucoso tegmine aquoso *Bronchum* interius obducente, orta. *Causa remota* est irritatio *Laryngis*, producta vel *externè*, ab inclemencia aeris hyberni, Inspiratione fumi sulphuris, ali-orumve acriorum; quibus & suo modo *Loquela*, *Cachinnus* aut *Voci-feratio* intensior annumerantur; vel *interne*, a *lympha* acriori, salsiore, aut acidiore, ad asperam arteriam delata; quæ nullatenus a capite destillare putanda est, sed ex propriis *Laryngis* & *Asperæ Arteriæ* glandulis effunditur. *Scorbutici* autem & *lue venerea* correpti facile raucescunt, propter serum acrius partes asperæ arteriæ internas exco-rians. *Phtisici* etiam, *Empyematici*, & qui *tussi* crebriori laborant,

non

non raro raucescunt, propter acrem materiam frequenter rejectam, quæ Laryngem irritat & hinc copiosioris lymphæ instillationem provocat. Omnes hæ causæ moderatae levem inferunt raucedinem. Sin vero majori impetu aut diutius affligant, ita ut lympha continuo effusa in mucum spissiforem degeneret, & aspera arteria successive excoriata nutrimentum proprium cum lympha transmitat & undique bronchiorum canalis affigat, talia inveteratam raucedinem, & quæ muci spissioris expectoratione solvit, inferre solent; in quo casu ad pulmones maximè respiciendum.

Prognosis. Rancedo per annum vel duos confirmata vix sanatur: si ob suppurationem sive tabem fiat, sæpe sub mortem futuram fieri solet.

Cura. Attendum imprimis an *causa* sit *interna* vel *externa*; an lymphæ *mitior* sit, an vero *acrior*, quod juncta tussis ostendit; an denique sit recens, tenuis nempe & copiosior, an vero mucus sit crassior, quod partim ex sensu majoris vel minoris titillationis, partim ex excretis per os screatu vel tussi rejectis, manifestum est. In recenti igitur *malo à causa externa*, hac remota, opiate ac lenientia, temperantia irritationem, & hinc lymphæ effusionem fistentia eam curabunt. Si vero sit recens à *causa interna*, temperantia ac opiate, acrimoniam irritantem demulcentia, sudorifera lympham mundificantia & ordinarium ejus motum promoventia, convenient, præmissis, si opus fuerit, purgantibus talibus quæ sub seri formâ evacuare solent, in specie *Jalap.* *Esal.* *Elater.* &c. Inveterata vero curanda venit per *Incidentia*, & hinc *Expectorantia*, pro quo scopo interdum vomitus etiam necessarius est. Quod si altiores in corpore radices habeat malum, v. g. *Luem Veneream*, *Scorbutum*, *Veniam Pulmonum*, &c. Ad hæc primaria cura dirigenda, simul tamen symptomati *Raucedinis* succurrendum.

Inter temperantia eminent *Syr.* *Papav.* *Essent.* *Op.* *Diacod.* *Theriac.* item *Syr.* *Glizyrrb.* *Syr.* *Viol.* & imprimis *Syr.* *de juju.* Egregium etiam temperativum est *decoctum Rap.* secundum cum saccharo, ut & qualibet ex *Rapis* parata remedia. *Passule* etiam elegantes sunt, in specie *minores*, unde *Rob.* *Passular.* *Decoct.* *Passul.* cum *Anis.* Flores sulphuris etiam lympham temperant & erosionem præcavent in *Raucedine recenti*; sed *Balsam.* *Sulphur.* *Anis.* vel *Terebinth.* in *Raucedine inveterata* convenit, *Sperma ceti* itidem ad $\frac{3}{2}$ j. in jusculo calido hic convenit.

Inter *Incidentia* & *expectorantia* in *ravcedine inveterata*, excellit *Syr.* de *Erys.* cuius basis est *Erysimum*, quod saporis acri penetrante, quasi antiscorbutico, egregie mucum incidit & dissolvit. Loco hujus Syrii usurpatur *Pulp.* *Passul.* *min.* cum *Sem.* *Erys.* subacta; vel eorundem *decoctum.* Convenit etiam *Elephantar.* ex *Scord.* *Salv.* & *Rad.* *Helen.* *Pulv.* cum melle subactis; item ipsum mel *squilliticum.* Commendatur denique *Pulv.* *Rad.* *Ari*, cum *an.* *Sach.* *Can.* *d.* cum *Syr.* *Fuju.* instar *Elegmatis.* Admodum extollitur succus brassicæ. Cæterum experta sunt sequentia duo remedia, prius quidem in *recenti*, posterius in *inveterata Ravcedine.*

R. *Hord.* *opt.* non excort. *Passul.* *min.* enulceat. *an.* $\frac{3}{2}$ j. *Rad.* *Liquir.* *mund.* *by concis.* $\frac{3}{2}$ j. *Caric.* *Ping.* *N.* *b.* *Herb.* *Capill.* *Ven.* *Hyssop.* *an.* *M.* *B.* *Sem.* *Brassic.* $\frac{3}{2}$ j. *Pinear.* *recent.* $\frac{3}{2}$ *B.* *f.* omnium decoctio in *Aqua Fontana.*

Colature fumat $\frac{3}{2}$ v. ante somnum & in diluculo.

R. *Succ.* *Brassic.* depur. $\frac{3}{2}$ j. *Sacch.* *Penid.* vel *Syr.* de *Erys.* $\frac{3}{2}$ j. cum *Oxymel.* *Squillit.* q. *f.* *f.* *Elef.*

C A P. III.

De Tussi.

Familiare expirationis vitium est *Tussis*, quæ sit dum musculi thoracem cingentes & aerem sic expellentes non blando nec naturali modo subsident, sed potius violenter simul contrahuntur, contractione quidem momentanea, saepius tamen reiterata; qua ratione ad motus convulsivos pectoris, non autem veras convulsiones, refertur *Tussis*. Ceterum una cum vehementi aeris elisione, adeat etiam strictura aliqualis Laryngis ob irritationem, unde ille sonitus qui in *Tussi* observatur.

Pars affecta sunt nervi ac musculi à spirituum impetu in motum convulsivum acti. Afficiuntur igitur hi à quavis irritatione; ac interdum quidem ex solis Spasmis & motibus convulsivis, tam ex primario affectu, quam ex consensu cum aliis partibus nerveis. Unde *Tusses* hæc *Convulsive* dicuntur, ex simplici nervorum Spasmo, sine vitio partium spiritalium, ortæ; siveque hypochondriacis & hystericas familiares. Frequentior autem est *Tussis*, quæ causam materialem respirationis organa sufficientem agnoscit, præsertim eam quæ oritur ex sensu noxii sive mediate sive immediate, infestantis Laryngem à sui principio usque ad pulmonum profunditatem. *Focuſ* autem causæ occasionalis irritantis nunc in pectori nunc in stomacho observatur.

Differentiae. 1. Ratione modi *tussis* est vel *sicca*, quoties magno labore nil excernitur, sed fatigatur universum corpus *tussi mani*, non raro cum capitis, hypochondriorum aliorumque partium dolore contundente plus minus lacerante, qua ipsæ nunc Herniæ, nunc involuntarium urinæ aut alvi profluvium excitantur: vel *humida* est, quando concussionis illius ope humor per os excernitur. 2. Causæ irritantis ratione oritur *tussis* vel ab *interna* vel ab *externa* causa. Utraque *tussin* tam *siccum* quam *humidum*, & quidem foci materiae occasionalis ratione vel *pectoralem* vel *stomachalem* excitare solet.

Tussis Pectoralis sicca oritur frequenter ab *externis inspiratis*, v. g. aere inclementi, aut fumis acidis mineralibus, qui asperam arteriam & membranam pituitariam irritant & contrahunt, adeo ut simul adsit pectoris angustia & sensus pulmonum compressivus. *Tussis* hæc, ex successiva partis irritatæ laſione, tandem *humida* evadit; ac materiæ primo serosæ, tandem mucosæ, expectoratio sequitur. Colligitur enim lympha ex irritatione transudans, in larynge, bronchiis, immo & in ipso pulmone; quæ pedetentim condensatur in mucum viscidum: & si gravior fit laſio partium ipsarum nutrimentum successivè alteratum etiam sub forma muci evacuatur. Hinc ordinario duo tempora in tali *Tussi* distinguere solent: Quando enim est *sicca*, *tussin* à Catarrho tenui & crudo esse afferunt; deinde dum est *humida* materiam coctam esse dicunt & evacuationi aptam. Male autem *Cataarbus* ipse ex capite transmitti singitur; nullæ enim patent viæ; sed in ipsis his partibus colligitur partim ex irritatione glandularum, partim ex degeneratione alimenti proprii, & debilitate spiritus insiti. Oritur etiam non raro *tussis pectoralis* ex vitio lymphæ acrioris & falso acidioris, & catarrhalis dicitur, comitem habens febrem catarrhalem, à meridie & vesperi vagis horipilationibus, ingruente vero

vero nocte astu totius corporis præsertim capit is, non tamen adeo intenso, vexantem, revertente vero aurora cessantem. Hinc etiam non raro accidit, ut etiam sub astu illo febrili, artuum lancingiones & dolores vagi una affligant, ex lymphæ acido sapore, partes nerveas vellicantis, oriundi. *Tussis* itaque hæc *Catarrhalis*, quæ imprimis nocturna est, originem dicit ex lympha vel salsidiore vel acidiore, tam organa spiritualia irritante, quam in massa sanguinis febrem talem plus minus lentam excitante. Non rarum quoque est hanc *tussim* *Catarrhalis* s̄pē affigere sine febre. Ipse autem *Catarrhus* non ex capite sed ex glandulis post membranas pituitarias sitis transudat. Observatur *tussis* hæc nocturna frequentius in *Phtisis*, Scorbucis, aliisque quibus lympha vitiata est; & procedente ulterius malo exulceratur aspera arteria aut pulmo, unde *Phtisis* perfecta pulmonaris insequi solet, & tandem pus genuinum tussiendo expectoratur. Lympha autem vitiata, *tussis* hujus nocturna causa, radicem habet in stomacho; ex defectu enim digestionis chyli ejusque perfectionis in Intestinis, generatur Chylus falsus aut acido-salsus qui sui labem mediante lympha variis partibus, & hoc in casu pulmoni, affricat. Excerbatur autem hæc *tussis*, uti & omnes affectus lymphatici, remittente die; forsan, quia tum temporis minus procedit transpiratio insensibilis. Ad has *tusses catarrhales* pertinent etiam *tusses*, in principio variolarum & morbillorum, item quæ a scabie, tinea, aut achoribus repulsis nascentur. Ad *tusses pectorales* pertinent etiam *humidae* istæ post febres ardentes præsertim minus acutas contingentes, in quibus natura materiam coctam ex vasibus sanguineis in pulmones deponit, & ita copiosa *tussi* mucilaginosa judicat. Ejusdem speciei sunt istæ in pleuride observatae, in principio *siccæ*, procedente tempore ex lympha & sanguine mistis *mucosæ*, & suppurata pleuride purulentæ.

Ne autem confundatur *tussis pectoralis* cum stomachali, in specie consideretur, 1. Locus irritationis: Si enim æger profundius respirare jussus, mox tussire incipiat, vitium est in pectori & pulmonibus; seclusi si in stomacho. 2. Respiratio circa superiora pectoris loca magis impedita, *tussin pectoralem* esse indicat. 3. Sonitus etiam locum indicat. 4. Adjuncta quoque symptomata simul consideranda sunt; sane ubi magis noctu affigit, aut frēbícula simul adest nocturna, *tussin pectoralem* ostendit.

Quoad *tussim Stomachalem*, certum est hanc frequentiorem esse; quando nempe occasionalis fomes in Æsophago & stomacho latitat, & hinc mediate asperam arteriam afflit; sive quatenus diaphragma ab affecto orificio ventriculi superiore vellicatur sive quod simul Æsophagus Vellicatus contiguam sibi asperam arteriam per consensum afficiat ac in *tussim* proritet. Quando *tussis furibunda* est in qua vix a liquid egeritur, licet cum summo conatu tussiant, semper delitescit in ventriculo materia salsa & tenuis. Sane plerique *tusses* originem ducent ex materia vellicante in rugis & orificio superiore ventriculi. Quod confirmat quotidiana experientia; observamus enim *tusses siccæ* subinde satis vehementes, quoties *aqua vita* aut aliud spirituosum acrius gulam transit, etiamsi non intret asperam arteriam. Adeo ut frequentes sint *tusses stomachales* tam *siccæ* quam *humidæ*, tum ex causa interna tum ex *assumptis*. Hujus nocte sunt *tusses* illæ in principio paroxysmo-

rum febrium intermittentium, quæ sequuntur motum fermenti febri-
lis in stomacho & in primis viis, uti & *hypochondriaca*, & illæ quas qui-
dam contrahunt dum in lectis aeri liberiori regionem stomachalem ex-
ponunt.

Tusses Stomachales siccæ ferinae oriuntur a materia salta, acri, præsertim
tenui, pertinacius orificio superius affligente. *Humida Stomachales* o-
riuntur interdum, sed rarius, ex prægresso errore dietæ aut digestio-
nis, & hinc congesto muco falso, qui ex profundo excernitur eleva-
ta regione stomachi. Sed frequentior *tussis humida* sit ex læsione mem-
branæ pituitariae posterioris, sive ab aere externo sive a lymphâ acri-
ore. Talibus enim occasionibus per hanc membranam copiose lymphâ
spissior, & junctim simul nutrimentum ejusdem proximum, pedeten-
tim per æsophagum destillat, orificio ventriculi seperius vellicat,
& hinc primitus *tussis siccæ* hinc *humidam stomachalem*, non raro su-
perveniente vomitu pituitæ vel alimentorum ingestorum, concitat.
Estque hæc *tussis* ista, quam communiter ægri dicunt esse *cattarrhum*
ex capite depluentem, cujus defluxum per fauces exacte sentiunt.

Diagnosica. Cognoscitur *stomachalis tussis*, ex loco ubi primo senti-
tur tussiendi stimulus, ex sonitu profundiore quam in pectori, ex vo-
mitu tussin concitante, & adjuncta anorexia. Si subsit catarrhale vi-
tium, vespertino tempore exasperatur. Si senes, sine occasione in-
spiraci aeris, copiosa viscosa per *tussim* excernant, ac simul conqueran-
tur de dolore plus minus compressivo circa scrobiculum cordis,
tussis est revera *stomachalis* nata ac sustentata ex defectu digestio-
nis. Arthriticorum *tussis* humida cum sensu molesto circa scro-
biculum cordis, ac difficiili plus minus inspiratione, & superveniente
pœdagra quasi sponte evanescens, revera *stomachalis* esse videtur. Co-
eterum subinde complicantur hæc *tussim* differentiæ; *stomachalis*, nempe,
humida cum *pectorali*, & frequentissime *tussis humida* cum *tussi convul-
siva*.

Prognosis. *Tussis* a causa externa est absque periculo: Si vero cre-
brius affligat in subjecto quod debiles habet pulmones, aut quod lym-
pha sero aut sanguine salioribus ac acrioribus est præditum, *phthisim*
pulmonalem vel *hemoptysin* inferre potest. *Tussis* capiti & oculis no-
net: *Ferina* autem infantibus & adultis maribus herniam, prægnanti-
bus abortum minatur. *Nocturna catarrhala pectoralis* prodromus est
phthiseos. *Tusses* serum diuturnæ non maturantur. In scorbuticis fre-
quentiores phthisin introducere possunt. *Tussis humida* in declinatio-
ne febris continuæ, rite expectorans, bona est; sin minus, *hecticæ* peri-
culum infert.

Cura. Ate omnia attendendum an *tussis* sit morbus primarius, an
vero secundarius, v. g. phthisicorum, pleuriticorum, &c. nam hæc pri-
marium morbum sequitur. Si motus materiæ deficiat ut in phthisicis,
promoveatur expectorantibus; si sit nimius, ut in *tussi ferina* crebrius
inanii, inhibeat. Aliæ materia medica in *tussi* tribus fere genera-
libus capitibus absolvitur, scil. *Incrassantibus*, opatiis nempe ac tem-
peratis quæ irritationis sensum fistunt, acre vellicans mitigant, & ita
materiam vellicantem ad consistentiam moderatam pro meliore ex-
pectoratione disponunt; *Incidentibus*, quæ in *tussi humida* mucum glu-
tiniosorem pro meliori expectoratione disponunt, attenuant, ac mobi-
liorem

Item reddunt; & Balsamico Vulnerariis, quæ noxiā excoriationem bronchicorum aut pulmonum aut stomachi emendant; ut, ulteriores progressus mature inhibeantur.

His ita præmissis. 1. *Tussis pectoralis sicca*, si fuerit recens, & a causa interna inducta, hac tantisper remota vel correcta, opia eam fistunt. Præservat ab aere inclementi Balsam. Apoplec. largitur naribus illitum; a mineralium fumis, panis comestus largiter butyro illitus. Theriaca, sudorem expectando, aliqualem noxam promptè elicit. Si tussis nocturna sit & catarrhalis, curatur præmisso vomitu, per volatilia sudorifera opiatis mixta, vespere imprimis assumenda, v. g. Spir. sal. Armon. Anisat. liquor C. ex Succin. cum Essent. op. mixtus, modo adsit febris; citra febrem optimæ sunt pillulæ de Styrace, Sylv. vel Schroder. Item præter opia ac papaverina temperata, incrassantia dicta, ex rapis, violis, jujubis, succino, benzoe, Spermato Ceti, Flor. sulphuris, &c. parata: Item *ficus* cum spiritu vini combusti, species diaireos usitatæ, pulveres pectorales varii, &c. v.g.

Rx Aq. Foenic. 3ij. Aq. Asthmatis. 3vi. Diacod. Montan. 3*lb.* capiatur coquatim.

Rx Syr. de Jujub. Papav. simpl. an 3*lb.* Aq. Papav. Rhæad. 3j. m. pro 2 dos. biborio ante cænam & sub introitu lecti sumendis.

Rx Spec. Diair. usitat. 3i. Flor. Sulph. 3*lb.* Laud. Opiat. gr. iiij. m. f. Pulv. pro 3 Dos.

Rx Spir. Sal. Armon. Anis. vel Tinctor. Sulph. Willis. 3ii. Essent. Opii 3*lb.* m. Dos. gut. 40 vel 50 ante introitum lecti.

Rx Aq. Scabios. 3ij. Liq. C. C. Succin. 3i. Syr. Papav. Alb. 3vi. m. Capiatur crebro in Tussi sicca cum febricula Catarrhalis, imminentे paroxysmo, & post medianam noctem, expectando sudorem.

Rx Conseru. Tussilag. 3*lb.* Laud. Opiat. gr. ii. m. f. Bolus. Biborio ante cænam sumendus.

2. *Tussis humida pectoralis* curatur materiæ irritantis evacuatione, ad-eoque per incidentia expectorantia dicta, interpositis præsertim vomitorio vel moderate purgante (nam tusses pectorales à purgantibus solent exasperari) deinde per pectoralia vulneraria noxam tollentia & recidivam præcaventia. Pro priore scopo Gummata, in specie Ammoniacum, Spir. Asthmatis. Syr. Nicotian. Oxymel, Succus Raphani, Eleutharum ex melle cum scordii & helenii pulvere, & in genere omnia ea quæ in Asthmate humido & Raucedine inveterata commendata fuerunt. Pro posteriori scopo convenienter potionis pectorales ex tussilag. beder. Ter. sigil. Scabios. Helen. Veron. lign. Sassafr. Item Sulphur. Benzoe, Ball. Sulph. &c. Pro Purgationis scopo nota sunt vomitoria, nunc per se pro evacuationis scopo, nunc potionibus pectoralibus pro promovendâ expectoratione in minuta dosi addenda. Per inferiora commode purgant Pill. de Hier. cum Agar. addito Gum. Ammon. & Merc. dulc. In tussi humida opia non convenient, quia materiam spissiorem reddunt, & expectorationem impediunt. In fine tamen ubi maximam partem evacuata est mucilago, & superest crebrior tussis inanis sèpius repetens antequam aliquid ejiciatur, ad vestigia læsionis delenda commode cum aliis papaverina miscentur. In tussi pectorali à lympha acri commendatur Di flor. Sulphur. in ovo forbili quovis mane exceptus. Pro omnibus his casibus sufficient sequentes formulæ.

Rx Aq. Hyssop. & Tussilag. an. 3ij. Syr. de Tussilag. 3vi. Syr. Nicotian. 3ß. Ozymel. Squillit. 3i. Aq. Asthma. 3ß. m.

Rx Aq. Hyssop. 3ij. Aq. Asthma. 3vj. Gum. Ammon. in Aceto Solut. 3j. Syr. Nicotian. 3vi. m.

Rx M. P. de Hiera cum Agar. gr. xv. Gum. Ammon. Acet. Solut. 3ß. Extraet. Troch. Alhand. Gr. j. cum f. q. Ol. dest. Anis. f. Pillula pro scopo purgandi.

Rx Aq. Scabios. 3ij. Aq. Asthma. 3vi. Flor. Sulph. 3ß. Diacod. Montan. 3j. m. Detur in fine tussis humidae.

Rx Rad. Iros Florent. 3ij. Flor. Sulph. 3i. Ol. Destil. Anis. 3ß. Ol. Dest. Fenic. gr. xv. Sacch. Opt. 3ij. m. f. Pulvis vulnerarius in declinatione malii. Vel siat Elekt. ex Pulp. Passul. min. flor. Sulph. & Syr. Papav. Alb.

Rx Herb. Marrub. Hyssop. Tussilag. & Pulmon. an. m. 3. Veron. Heder. Terrestr. an. m. j. Flor. Scabios. Helen. an. P. ij. Rad. Iros flor. & Helen. an. 3vi. Sem. Cartham. Contus. 3vj. Mechoacan. abiss. 3i. Passular. minor. 3j. f. Decoctum Pectorale in Aqua vel Hydromel. bis terve de die usurpandum. Conducit eriam Decoctum Lign. Sassafr. cum aliis vulnerariis.

3. *Tussis stomachalis* *sicca* *ferina* curatur, præmisso vomitorio, tantillis temperatis postea assumptis, decocto, v. g. Rad. Helen. cum *Uvis Corinth.* in vino hispanico, post coctionem fortiter expresso, addito Diacodio vel *Essentia Opii.* Conducunt utique opia & temperantia supra in *tussi* *sicca* laudata.

4. *Tussis Stomachalis* *humida* curatur, præmisso vomitu, *Aromaticis* nonnihil temperatis, reliquias attenuantibus & stomachi tonum restorantibus, v. g. Elix. Menth. Elix. Propri. *Tinctura tartari acris* cum *Spir. Sal.* *Ammon.* *anis.* Syr. Diacod. *Malvat.* *Junip.* *Ficus* in *Spiritu vini* maceratae hunc postmodum deflagrando. Quin etiam præmissis præmittendis in tali *tussi* aliquando *liquor.* *ter.* *fol.* *tart.* item *Tinctur.* *Mart.* pro debita rugarum stomachi extensione proficia observavi.

Non omittenda est *Sudoriferorum* utilitas. *Decoctum Guajaci* materiam pulmonibus impactam mire attenuat & evacuat. In *Tussi Chronica* præsertim *sicca pectorali* à lympha acri oriundā, optime eandem corrigunt *decocta Sassafras* aut *Chinæ* cum *passulis.* Ratione faucium ab acriori lympha quasi inflammatarum, convenientē blandē dulcia pedetentim deglutienda, quæ partim fauces leniunt, partim pro expectoratione lubricant. Talia sunt Syr. Scabios. *Viol.* *Juju.* *Liquorit.* imprimis Diacod. cum *Baculo Liquorizie* sèpius lambenda.

C A P. IV.

De Catarro Suffocativo.

Quæcumque respiratio subito difficilior reddita, & suffocationem plus minus minitans, imprimis cum tussi coniuncta, *Catarrhus Suffocatus* dicitur. Adeo ut *Asthmata occulta* interdum recurrentia, & humerosa imprimis vesperi affigentia, sub hunc censem veniant; & interdum tusses nocturnæ cum copiosa excretione. *Catarrhus* dicitur ex præcepta falsa opinione, quasi ex capite fluenter. Revera autem complicatus est affectus ex *Asthmate* præsertim *siccо*, *tussi*, & *raucedine.* Ceterum

terum *Catarbi Suffocatiū putatīi*, *Asthmati Convulsivo congradis* tincti, triplicem pono differentiam.

1. Ex pulmonibus ab hostili acido vel inspirato vel intus genito irritatis, & proprias fibras fortius stringentibus ; adeo ut immineat suffocatio, non prius cessans quam lymphæ uberioris irrigatione irritans illud abstersum fuerit, & ex eorum mutuo coalitu concretum mucosum expectoretur. Remanet interea vestigium in fibris, ita ut levi occasione spasmum denuo minetur. Talem affectum observavi in muliere ex fumorum sulphureorum elevatione, sub assatione alaudarum, acidum enim viscidum ex buryro & alaudæ pinguedine incensis exhalans & inspiratum, Asperæ Arteriæ cannos, & hinc Pulmones tam acrimonia quam adhäsione glutinosa irritavit ; unde tussis sicca, hinc ex irritatione uberior lymphæ affluxus, & ab utrisque gravior irritatio & strictura fibrarum. Duravit hoc donec fuligo illa adhaerens lymphæ & nutrimenti proprii affluxu abstersum fuit ; & ex utrisque concretum novum, ob moram & exactam missionem spissum candidum & glutinosum genitum, excretum fuit. Sed ex laesa nutritione Pulmonum, & fibrarum facilis contractura, mansit vestigium, adeo ut levi occasione revocabatur pristinus affectus. Huc pertinere videtur Infantum quorundam *Catarrhus Suffocatus* cum Epilepsia motu junctus sed cum levi vel nulla tussi, constringitur nempe Pulmo ita ut sanguis non debite circuletur, & facies rubicunda sit : Et præcedere solet per aliquot dies raucedo levis, vel tussicula. — Ut itaque talem affectum in adultis *Opiata* & *Attemperantia*, vulgo *Incrassantia* dicta, optime levant, etiam paroxysmos ; ita & talibus infantibus *Thoracica*, item *Sperma Ceti*, &c. in vehiculo calido propinata observantur proficia : Cum è contra *Asthma humida* item *tusses humorales*, præsertim ex stomacho, in infantibus non raræ, imprimis per *Nicotian*. item per blanda *Emetica* curari debeant.

2. & 3. Differentia *Catarbi Suffocatiū* revera est Laryngis *Catarthus* ad Bronchum pertinens ; si enim Larynx afficiatur vel ex proprio vitio, vel ab aliquo extra Laryngi & Epiglottidi incumbente, sequitur pertinacior strictura ad instar *Catarbi Suffocatiū*. Notum est ab Aquæ guttula, vel panis micula laryngem ingressa, maxime irritari laryngem, & pertinaciter ejus rimulam ab Epiglottide occludi ; & quo diutius sit ista irritatio, (quæ ex quacunque causa fieri potest) eo plus muci postmodum excernitur. Caterum *Causa* est respectu laryngis, vel *interna*, affluxus nempe seri & lymphæ acrioris ; vel *externa*, lymphæ nempe viscidior ex membrana pituitaria posteriore ad fauces de-lata, laryngem quasi inviscens & Epiglottidis liberum motum impediens, unde jungitur materiæ viscidæ screatus. Sic ex aere inclementi, tussi diurna & chronica, & frigore sub somnum suscepto, hujusmodi *Catarrhi* orti sunt : Et evanescente paroxysmo, remansit aliquot die- rum febris lenta, tussis frequens, & pedetentim muci copiosi excretio & sic morbi solutio. *Cura* plana est. Nempe si sit *Catarrhus Laryngis* a causa interna curatur eodem modo ac *Raucedo Recens* vel *Tussis nocturna sicca* ; v. g. per *Opiata Incrassantia* & acrem lympham *temperantia*, præmisso, si opus fuerit, *Vomitorio*. Si malum est a *Causa Externa*, curatur ut *Asthma Humorosum* vel *Tussis humida stomachalis*, nempe per *vomitum*, deinde *attenuantia* & mucum viscidum incidentia, v. g. *succ. Raphan. Syr.*

Nicotian. Spir. Asthmatis. Ozymel. Squall. &c. Pater itaque in paroxysmo & sistendo & præcavendo primatum obtinere *Opiata Anodyna* & *Temperantia*; sponunt enim spiritus quorum impetu humores in partem ferantur, & in parte ipsa irritationis sensum tollunt, ejusque inchoatos spasmos curant. *Clysteres acriores*, quantumvis usitati, nil valent; nisi per accidens quatenus primas vias evacuant, & abdominis viscera in motum concitant, adeoque pectoris angustiam ex indirecto levant. *V. S.* item per se nil prodest, nisi impediatur pulmonum motus reciprocos, & gravior sit sanguinis in illis stagnatio. Frustrè etiam capiti, nucha & vertici applicantur *Balsama*, *Emplastrum*, &c. cum non sit in Capite mali radix. *Vesicatoria* item nil præstant, nisi per accidens, ubi asthmatis convulsivi quidpiam adest, quo in casu brachiis applicari possunt. Cæterum in subiecto phlegmatico fonticuli non male se habent.

Accedit & 4. Differentia, quæ nil aliud est quam suffocatio subitanea a sanguine in pulmonibus stagnante. In hoc casu adsunt gravedo, dolores pectoris, difficultas respirandi, vox fere amputata, periculum suffocationis, anxietas, interdum *tussis* (quando nempe vasa Laryngis simul lympham uberioris effundunt) *pulsus tardior* & *rarior*. Differt autem ab *Apoplexia*, quod hic æger ægerrime spiret & anima cum spiritu feratur: In *Apoplexia* vero leviori, abolitis cæteris actionibus, non adest talis respirandi difficultas; & in graviori, vix ulla sunt vitæ indicia, nec adsunt deficiens respirationis signa. Adeo ut *Catarrhus* talis ad *Peripneumoniam* accedat. Adest præterea spuma quæ ex pulmonibus oriri videtur; & interdum mucus, qui nil aliud est quam lympha paulo viscidior, ex larynge tunc uberioris emulcta, in tantis augustinis, mediante crebriori respiratione, cum aere secum elevata. Causæ hujus stagnationis Remota sunt variæ, imprimis aeris vitia, ratione cuius epidemicus & malignus interdum inducitur *Catarrhus*. Causæ propinquiores sunt 3. 1. Sanguis nimis abundans majus spatium in pulmonibus occupans. 2. Sanguis chylo crudiori imprægnatus, & ad motum tardior. 3. Sanguis ab acido vito, inspirato aere frigido, Olei Sulphuris in canis venam injectione, &c. coagulatus. Cura. Promoveatur sanguis per pulmones, vel ejus quantitatem minuendo, vel eundem attenuando, vel coagulum solvendo. Fere semper necessaria est *V. S.* nam nil magis motum circularem accelerat. Hinc etiam *Cucubitalæ* cum scarificatione hinc inde applicandæ. Clystere quoque acriori eluatur alvus. Interna remedia sunt *Aqua Asthmatica* & *Pectorales Spirituosa*; *Anodynus* mitioribus mistæ: Egregium autem est *Spermæ Ceti* ad 3*lb* in vehiculo calido. Forsitan etiam hic locum invenit mistura *Sylvii* quam habet in *Praxi*, l. 1. p. 280. Quod si *tussis* & materiae per Laryngem transudantis superveniat rejetio, declinante paroxysmo, commodè etiam leniter *Expectorantia* usurpari possunt. Sed de his vid. *Schneiderum*.

S E C T. XV.

*De Sanguinis motu per Cor vitiato, adeoque hujus
Pulsu Laeso.*

C A P. I.

De Virium Languore & Syncope.

Vitiatur Cordis motus. 1. Quando deficit in *virium imbecillitate & animi deliquiis*. 2. Quando austus est, nimisque impetuosus in *Palpitatione Cordis*. 3. Quando Depravatur, in *Febris*.

Virium imbecillitas, non solum quibusdam nativa est, sed etiam variis ex causis supervenit: In qua Languidi sunt ægri, tardi ad motum, membra ponderosiora & torpida, pulsus parvus & debilis, quandoque per intervalla certa aut incerta intermittens, &c. Concurrunt simul sensuum tam internorum quam externorum, item motus corporis, plus minus defectus. Cæterum præter talem virium imbecillitatem successive ægros affligentem, observatur etiam nonnunquam *subito ingruens virium prostratio*, non tamen diu permanens, per intervalla tamen subinde recurrens.

Hujus *subitaneæ virium Prostrationis* 3 statuuntur gradus. 1. *Lypothymia*, in qua præter pulsum minorem & debiliorem, sensus simul externi & interni obsfuscantur, & motus animalis tam voluntarius quam & quodammodo naturalis plus minus aboletur, ita ut *Respiratio obscura* aut fere nulla observetur. 2. *Syncope* quæ gravior est species; in qua subito concidunt ægri, pulsus mox nullus & nulla respiratio observantur, Corpus friget & pallit, interdum urinæ & alvi excrementsa sponte effluunt. 3. *Asphyxia*, in qua eadem Symptoma, ferè graviora, observantur.

Debilis virium repentina fit *remote & fundamentaliter* vitio sanguinis, formaliter vero & effective vitio spirituum, vel *vitalium* in sanguine, vel *animalium* in systemate nervoso. Observandum autem hos spiritus à se invicem dependere, ita ut *vitalibus* pessum euntibus eclipsenter animales, sicut his evanescentibus cordis ac sanguinis & spirituum *vitalium* motus itidem cefsent: *prius* in suspensis, *posteriorius* in *Apoplexia* fortis manifestum est. Ex dictis clarum est quod *causa virium imbecillitatis omnis* sit deficiens sanguinis in pulmonibus & sinistro cordis ventriculo turgescencia ac spirituascentia, unde hujus respectu pulsus minores & rariores, sicut ex hinc dependentे spirituum animalium moventium defectu debiles existunt.

Causa remota consistit in vitiâ crassi sanguinis, speciatim in deficienti acrimonia salis volatilis urinosi oleosi, cui è contra non raro supervenit acidi vitiosi exaltatio. Horum causa in cruditate Chyli plus nimus acida primario later. Hinc est quod post morbos acutos curatos, ex misia alimentorum assumptione, languores adhuc superveniant. Hinc est quod & in scorbuto vires subinde sint adeo imbecilles, quoniam ex-vitioso

tioso acido sanguinis fermentatio & spiritus ascentia immittitur, unde spiritus animales pauciores sunt & functionibus suis non sufficiens. Observatum est etiam ab odoribus ingratiss nonnunquam syncopen induci, item ex odore Zibethi, vel Myschi in hysteris, ex praesentia rei, v.g. felis, &c. quam ex idio-syncria quidam horrent; ex affectibus etiam fortioribus vel subitaneis, v.g. gaudio, terrore, imo & sola imaginatione rei horrendae; ex nimia sanguinis aut seminis effusione, nimio sudore, nimia aquarum hydropicorum evacuatione, puris ex thorace emissione, subitanea mutatione ex aere calido in frigidum, ingurgitatione potius frigidi post insignem astum, veneno aut intus assumpto aut extrinsecus per morbum, &c. applicato, nimio corporis motu ac defatigatione, & tandem in iis qui sunt rioris texturæ ex graviore dolore. Faciunt huc abscessus cordis & partium vicinarum rupti, qui periculosa dant syncopes. Sanguinis quoque habenda est ratio, qui aut nimis parcus, aut pure viciatus, aut subito coagulatus, spiritus ascentia debite ineptus evadit, & exinde necessarium Spirituum animalium & vitalium commercium intercipitur. Porro Epilepticis Paroxysmis, & aliis affectibus convulsivis gravioribus, subinde junctum symptoma syncope est. Imprimis considerari meretur Syncope Stomachica, ex lacte coagulato, esu fungorum, aut acribus succis, praesertim æruginosis, orificio ventriculi finistrum gravius infestantibus: frequens enim est haec Syncope Stomachica, nunc per se ex contentis stomachi, nunc per consensum cum affectis partibus stomachum affidentibus; & tales syncoptici, praeter inexplicabiles circa stomachi regionem molestias (quæ omnem fere lipothymiam comitantur) sub imminentे syncope sentiunt vertiginem & caliginem oculorum, unde sic animo delinquunt.

Ex dictis paret causas Syncopes proximas esse, aut *Spiritus vitales* subito deficientes ob cessantem sanguinis fermentationem ac circulum, aut *animales* subito in motu deficientes, unde quasi abrupti movendo cordi minus inservire posunt. Omnes enim causæ modo dictæ vel sanguinem & *Spiritus Vitales* afficiunt, vel *Spiritus Animales* in motu suo alterant, ita ut, 1. Vel in motu deficiant, v.g. in subitaneo terrore, vel dissipati evanescant. Vel, 2. In motu quasi exorbitent, & ex irritatione & inde natu spasmis cor in continuâ systole detineant, quod in morbis convulsivis non raro contingit. Pater itaque qualibet evacuationes, mutationes subitaneas aeris, sanguinis quascunque insignes aut in crassi aut in motu locali alterationes, syncopen inducere, sanguinem & spiritus vitales affiendo: dolores autem, odores graves, praesentiam objecti ex idiosyncrasia hostilis, gaudium nimium, & illa quæ stomachi orificium cum universo nervorum systemate consentiens afficiunt, Syncopes inducere, *Spiritus Animales* dissipando & abrumpendo.

Prognosis. Sine causa manifesta languidi in morbos inclinant; convalescentes, praesertim à morbis acutis, diu languidi vel cachexiam vel recidivam incurront. In morbo quoconque praeter manifestas causas mox superveniens summa virium prostratio maligni morbi signum est. Si ægri post exhibita spirituosa, post irrationem faciei cum frigida, post Ptarmicā, ad se non redeunt, summum periculum portendit. Sudor frigidus superveniens, quo copiosior & frigidior è pejor: est enim nil aliud quam mucilago torida nutritiva partium subcutanearum, quæ syncope resoluta spontaneo motu per poros ob resolutum fibrarum tonum hiantes emanat.

Cura. In languore successivo convenient imprimis Aromaticæ & acrioribus partiulis salinis præsertim oleosis turgentia, quæ acidum corrigunt, bilem actuunt, ventriculum restaurant, sanguinis glutinositatem attenuant, & ejusdem fermentationem promovent. Pertinent huc *vina hippocratica*, moduli ex aromaticis vino infusi, *salia volatilia oleosa*, *Elix. propr.* a quæ *Apoplect.* & 600 alia, mane, meridie, & sub introitu lecti, vix autem sub ipso pastu, usurpanda.

In *Syncope* & *Lipothymia* præstantiora requiruntur remedia, habita tamen semper ratione causarum antecedentium. Ratione spirituum deficitum convenient volatilia penetrantia: ratione defectus motus spirituum animalium, conducunt ea quæ partes sensiles tam internas quam externas fortius vellicant, & ita spiritus animales in motum debitum revocare valent: ratione spirituum aut facile dissipabilium aut in motu convulsivis pronorum, convenient ea quæ spiritus quodammodo figunt ac convulsivum eorum impetum fistere valent. Remedia igitur ad tres classes revocari possunt. 1. *Spirituosa Sulphurea ac Oleosa*: quo pertinent *Spiritus inflammabiles* per fermentationem parati; spiritus & oleosa distillata aromatica suaveolentia (quæ tamen mulieres quædam, immo & mares literati aut rariore texturâ prædicti, non commode ferunt) *Aq. & Ol. Cinnamom. spir. lil. cornual. spir. theriac. spir. rosar. Ambrat. Eff. Ambra cum spir. ros. parat. Essent. croc. Q. E. Meliss. Angelic. &c.* tam internè quam externe usurpata. 2. *Spiritus salini volatiles acres winosi*, in primis Oleosi redditi, v. g. *Spir. sal. Armon. oleosus, Spir. C.C. Liq. C. C. succin. quælibet ex succino* remedia volatilia, & *Elix. vit. Math.* cum sale viper. dissoluto. 3. *Acida volatilia acris*, v. g. *vinum, acetum destill. acetum Theriac. Caryophyllat. Rutac.* in aceto infusum *Castoreum, succus citri, &c.* quæ partim sensuum organa potenter afficiunt, partim spirituum dissipacionem præcavent. His addi possunt opiate, v. g. *Laudanum* in parvâ dosi, *Theriaca, Mitbridat. Extract. Theriac. &c.* quæ spirituum aut dissipabiliorum, aut in motu convulsivis pronorum impetum fistunt. Quoad externa, naribus temporibus & labiis affrictantur eadem spirituosa. Item *Spir. sal Armon. acetum vini vel florum tunicarum naribus adhibentur.* Ex dictis varia concinnari possunt formulæ, v. g.

R *Aq. Meliss. cum vino 3iiii. Syr. Flor. Tunic. 3vi. Conf. Alcherm. 3i. Q. E. Matth. 3iii. m.*

R *Aq. Cord. Herc. Saxon. Aq. Cinnam. Borrag. Aq. Meliss. cum vino an. 3i. Spir. Theriac. Simpl. 3ß. Elix. Citr. 3vi. Essent. Ambr. 9i. Syr. de Cort. Citr. 3ß. m.*

R *Aq. Meliss. & Foenicul. an. 3ß. Liq. C. C. Succin. 3ß. Syr. Fenic. 3iii. m.*

R *Ambr. Gryf. gr. vii. solve in Ol. Cinnam. & Cardam. an. gut. viii. adde Extract. Lign. Aloes 9ß. Margar. Præp. 9i. Sacch. Cand. 3i. m.*

In specie quoad causarum varietatem subinde varianda cura: v. g. in *Syncope stomachica* ubi nausea & similia symptomata urgent, confert vomitus: in hoc enim casu spiritus non tam resoluti quam oppressi, aut inordinate agitati, per vomendi conatus excitantur. In ipso autem vomitionis actu, ne animo delinquant, odores penetrantes imprimis *vini generosi* naribus admoveri solent. Quod si vomitus non æque tutus videatur, injiciatur *Glymma paulò acrius*. Si ex veneno sit *syncope*, præter *Alexipharmacæ & appropriata* convenit etiam vomitus, si in primis viis venenum

num latuerit. Si ex evacuationibus quibusvis, imprimis purgatione nimia, immineat *syncope*, convenient Theriaca, Extract. Theriac. in Aq. *Cinamom.* item mistura ex Aq. menth. spir. theriac. & conf. Alkerm. Sin ex terrore nata sit *syncope*, præter volatilia urinosa in specie *falia volat.* oleosa, conductit etiam venam aperire, præsertim in graviore *Syncope*: item in *Syncope* ex mensium suppressione conductit *sestio* *venæ Saphenæ.* *Syncope a gaudio* curatur per acida, *vinum*, *suecos vegetabilium*, aut *Julepos acidulos.* Si ex V. S. immineat *Syncope*, imponatur *æger* *supinus* *pavimento*, ac *sal commune* *ori* *indatur*, vel *labia ejus* *hoc ipso fricentur*: defectu *salis communis* utiliter *urina usurpat*, vel *acetum* *appliceretur* *naribus* & *affricetur* *linguæ.* Ubi metuitur *lipothymia* à V.S. optimum est præmittere *juscum* ante V. S. & hinc in dorso *cubantibus* *vena aperiatur.* Si ex nimia sanguinis excretione immineat *Syncope*, *opiata acidis* *sociata addito pulv. coral.* sunt optima. Si in convulsivis, *hyictericis*, &c. *Syncope* adsit, *falia volatilia*, *liquor C.C.* *succinatus*, *spir. carmin.* de *tribus* præfertim cum *Castorinis* si ferre queat *æger*, propinentur, aut etiam *opiatis* *additis* malum præcaveatur.

C A P. II.

De Palpitatione & Tremore Cordis.

Palpitatio *Cordis* est motus ejusdem convulsivus, quo fortis *systole* se contrahit; cognosciturque ex pulsu arteriarum vix ullo, adeo ut plurimum necessarium sit lateri sinistro admovere manus ut rite percipiat. Interdum est malum adeo vehemens, ut solo auditu & visu possit cognosci, imo exempla prostant costarum exinde distrastrarum. Unde patet *Palpitationem* *cordis* esse convulsionem musculi cordis.

Cognatum malum est *tremor Cordis*, in quo fibræ muscularorum cordis celerime & quasi semicontractæ *Systoles* & *Diastoles* vices obeunt. Dif- fert à *Palpitatione* in eo quod *Palpitatio* sit vehementissima contractio & impetuofissima *Systoles* molestia; in *tremore* vero minores sunt pulsationes, crebriores & quasi tremulæ.

Causa *Palpitationis* *cordis* est quicquid musculos & nervos cordis irritare potest. Causæ tales irritantes sunt vel in ipso corde vel in nervis. Ratione cordis causa irritans est vel *externa* vel *interna*. Inter *externas* refertur vulgo *Hydrops pericardij*; sed dubium est annon lymphæ hujus ubertas potius *Palpitationis* effectus quam causa sit; siquidem aquæ pericardii in homine vivente paucior, in mortuo major reperitur quantitas. Cæterum inter *externas* sunt vermes *cordis* dicti, præcipue intra pericardium cordi adhaerentes; effectus rarus nec ubique cognitus: patientur tales ægri *Palpitationem* *cordis* subinde recurrentem, rosiones puncturas & dolores cordis, facies paller, ex improviso interdum *lipothymia* imminet, interdum etiam convulsiones supervenire observantur. Observavit Petrus a Castro *scabiosam* in succo, *jusculo*, *decotto*, aut *syrupo*, omnia alexipharmacæ hoc in casu antecedere. Aliæ medicamenta ad huc vermem usitata sunt *Mercurialis*, & hinc *Succus Allij*, *Raphani*, *Nasturtij*, &c. Externè expertum est *catalplasma* ex foliis *cimara*, *tanaceti*, & *absinthii* aceto vini incoctis, & cum paucō *Mithridat.* mixtis, regioni cordis admotum. Causæ *interna* respectu cordis *palpitationem* inferentis, rariores sunt *abscessus* in corde & similia; frequentius culpatur *sanguis*

in circulo suo impeditus & circa cordis basin aggestus, cuius signum est pulsus in carpo languidus & motui cordis minus respondens. Has inter causas sunt tam ipse sanguis vitiosus, minus turgescibilis, ad stagnationem ac coagulationem pronus, unde ex mensium suppressione post levem motum, non secus ac in cachecticis, supervenit *Palpitatio*; quam alia quæ sanguinis bene constituti motum impediunt, v. g. pulmonum infartus, truncus arteriæ magnæ prope cor osseus, vena pulmonaris cartilagine adnata fere obstructa, excrecentia polypi aut calculi in corde. *Cause irritantes* ad nervos cordis referendæ sunt imprimis eorundem irritatio vel spasmus ex quaunque causa occasionali, v. g. animi affectibus, præsertim terrore, consensu nervorum splenicorum cum cardiacis in affectibus hypochondriacis & scorbuticis; in horum enim paroxysmis videatur cor quasi constringi aut ambabus manibus comprimi: acidum nempe vitiosum hypochondriacorum utcunque commotum, nervos vel stomachi vel lienis fortissime irritat, unde spasmus eorum ac partium appensa rum concitatur, & hinc facile nervi cardiaci per consensum afficiuntur, & ita ad palpitationem cor adigitur. Immo & nervuli arteriis cordis vicini, spasmo affecti, & ita sanguinis circulum turbantes, & mediante vasorum arteriori strictrâ impedientes, consequenter ex sanguine circa cordis basin congesto, hujus palpitationem inferre possunt. *Tremoris cordis*, in quo pulsus inequalis & languidus, interdum quasi vermicularis, percipitur, *Causa* vel in *Musculo Cordis*, vel in *Nervis* investiganda, cum pariter convulsi vi quid sapiat. Quod ipsis cordis musculos attinet, equidem in his aliquid vitiosum sive præternaturale contineri videtur, quod fibras motrices Parenchymatis continuo ad contracturas irritat; cum vero necessario diastole cordis à sanguine influente superveniat, hæc vix sufficiens conceditur, quin ex dicta causa subito contractio reperita superveniat, & ita continuus sed interruptus, atque adeo tremulus fiet motus. *Quoad nervos*, scorbutici etiam ac hypochondriaci, ex his ipsis affectis & ab aliorum viscerum nervis per consensum in spasnum coactis, leviores licet, tremores in corde pati observantur.

Prognosis. *Palpitationi* cordis superveniens pulsus sensim remittens, imminentis synopes signum est. Qui Juvenes, aut in declinante ætate sani, subito sine ullo manifesto symptomate palpitatione cordis corripiuntur, ante senectutem moriuntur. Quæ ex malo hypochondriaco aut scorbuto est cordis *palpitatio*, frequentior quidem est ac saepius recidivans, levior autem reliquis speciebus, præsertim per idiopathiam cordis & partium vicinarum accedentibus.

Cura. In Paroxysmo fortiori subinde necessaria est *V. S.* imprimis si subjectum sit plæthoricum sive revera tale sive apparens; item si ex terrore, aut suspicione stagnationis vel grumorum sanguinis oriatur; item si ex insigni commotione impetuofus circa vasa feratur sanguis. Si à conformatione lœsa sit vitium, fere incurabile est malum, ac saltem per exactam diætam & minimum animi & corporis motum, quantum possibile, sustentandi tales ægri. --- *Quoad Ceteras causas*, sive sanguinis subdit vitium, sive spasmodica per hypochondriorum consensum pathemata, pro his corrigendis tria prostant medicorum genera. 1. *Martialia*. 2. *Terrea*, in specie *Corallia*. 3. *Salia Volat.* imprimis temperata: Fortiter enim oleosa non omnibus conveniunt, quia quibusdam hypochondriacis & hysterics, genus nervosum fortius afficiendo,

parox-

paroxysmum exasperant; & in casu hujusmodi exasperationis, conductunt *acida*, imprimis *Spir. nitr. dulc.*

Excellunt itaque in Paroxysmo *Cinnamomum*, ejusque parata; licet palpacio ex usu *Cinnamoi* orta per *acida* curata fuerit. *Extra-paroxysmum* igitur, ut ista absorbentia imprimis conducunt; ita in paroxysmo volalilia salia præstantioria sunt. Imprimis laudatur *mellissa* tam internè, quam externe fatus cum *melliss. viridi & flor. Borrag.* cum *Aq. Ros.* & *Acet. Destill.* applicatus calidè. Præ ceteris laudatur *Cambora*, *Crocus*, *Castoreum*, tam internè quam externè: Item *Essent. croci* cum *Essent. Castor.* & *Ambr.* mixta in largiori dosi: Nodus ex *Croco* & *Cambora* circa cordis regionem suspensus: *Essentia Castorei* cum *Spir. sal. Armon. urinof.* parata, imprimis in hypochondriacorum palpitationibus; in quarum paroxysmo optima sunt *Corallia* & hinc *sal. volat.* &c. *Cor cervi* *vervecis*, &c. nil valet; horum tamen *spiritus* & salia volat. proficia sunt. Multi usus est *Tinctura Corall.* cum *Spir. C. C.* *Exteruè balsami*, *olea* & *Spiritus*, regioni cordis applicata, quandoque graviora symptomata inhibent, parum saltim *spiritus* reficiendo: Sed in malo ex palpatione hysterica, item per consensum *abdominis* & *lienis* nato, utiliter lieni applicatur *Emplast. de Nicotian.*

Quoad particulares Arteriarum palpitations tres imprimis agnoscunt causas: 1. Est Inflammatio, a quâ tenduntur, & cum dilatationi renitantur, pulsatorum dolorem adjunctum habent. 2. Impedimentum in sanguinis circulo, unde arteriæ etiam nimis distenduntur. In specie *Hypochondriaci* ex dicta causa pulsationem Arteriarum percipiunt, nunc in toto corpore, nunc in dorso infra costas ubi sita est Arteria Cæliaca & insignior ejus ramus. In his Arteriæ per consensum splenis aut partium vicinarum aliquid convulsivi patiuntur, unde rigidiores propter fibras sensibiliter pulsant, & talis pulsatio paroxysmi ejusdem hypochondriaci aut melancholiæ aut sanguinis vomitus, indicium esse solet. Curatur hoc malum per *Martialia*, sicut priores duo modi imprimis per *Sudorifera*.

C A P. III.

De Febre.

A R T. I. *De Febre in Genere.*

INTER Febrim concomitantia symptomata immediate existit *pulsus notabilis mutatio*, & speciatim præternaturaliter frequentior, adeo ut recte a *Sylvio* signum pathognomonicum febrium statuatur: accedit simul celeritas, unde celerem pulsum cuiusvis febris signum, & quod nunquam abesse possit, statuat. *Magnitudine & vehementia ratione variat*, quo major eo melius signum laudabilis & æquabilis sanguinis fermentationis. *Vehemens* spirituum influentium vigorem insequens, non rejici debet. Adeo ut magnus & vehemens pullus animosum reddat Medicum: Sic parvus & debilis, non nisi periculosa constitutione, vel in maligna febri adesse solet, virium enim labefactionem janctam habet.

Vulgo, *Calorem* præternaturaliter auctum signum pathognomonicum febrium afferunt, definientes calorem illum in corde incensum & hinc per arterias

in totum corpus diffusum. Sed male; non semper enim convenit febri calor, cum in principio paroxysmorum febrium intermittentium horror & frigus urgeat. Nec omni convenit; in malignis enim nil minus quam calor molestus est, quæ tamen pessimæ. Imo & frigidæ febres dantur, quæ minus molestæ sunt, absque astuatione superveniente. Nec rarum est intermittentes diurnas solo frigore & aliquali rigore statim temporibus invadere, fine eo ut nullum vestigium astus superveniat. Prostant exempla Veterum de Febrium frigidarum observatione, quod observavit *Hippocrates*, item *Avicenna*, & *Galeanus*. Exemplum tale mihi observare contigit. Erat hic artifex, qui laborabat perfecta ztiana, anticipando tamen semper duabus horis, nullo subsequente calore. Inclinabat ad pthisin, ac erat insignis scorbuticus. Paroxysmus ingruebat cum insigni horrore & gravissimo rigore, qui ultra horam integrum durabat, postmodum nullus sentiebatur calor, sed loco hujus acerbissimi dolores totum corpus & artus excruciant, imprimis regionem dorsi, femora, & in specie in regione lumbari circa connexionem mesenterii. Circa finem interdum materia viridissima & saporis amaricantis rejiciebatur, absque ullo calore. Urina turbida, crassa, cum copioso sedimento. Paroxysmi observabant ordinarium typum anticipando bihorio. Vocatus ergo, cum jam ab uxore purgatus esset præscriptis ad temperandum acidum,

R_x *Tart. vitriolat. ocul. cancr. pp. an. gr. xv. m.*

Propinetur hora 1. ante paroxysm. qui nunc erat quartus; post hoc frigus & dolores remiserunt in sequente blando sudore absque insigni incalescentia. Die intermissionis,

R_x *Spir. Sal. Armon. 3ij. Spir. cochlear. 3j. m. capiantur 40 gutt. bis in die intermissionis, & die sequenti paroxysmi tantum bihorio ante paroxysmum. Paroxysmus eodem modo redibat, cum frigore absque calore, remittentibus doloribus. Die 9. intermissionis spiritum hunc continuavit. Ante paroxysm. R_x *Sal. Absinth. 3i. ocul. cancr. 3β. m.* Detur bihorio ante paroxysmum qui non rediit. Die intermissionis continuavit spiritum & tempore paroxysmi adhuc semel præfatum pulv. & sic curatus fuit.*

Subiectum sive pars affecta in febribus sunt sanguis & spiritus. *Sanguinem* *affectum* præter alterationem pulsus supra notatam, & sudor sine quo nulla febris perfectly judicata & curata dici potest, & coctio & cruditas materiarum in sanguine contentarum, & per urinam manifestata, & icterus, facile febribus superveniens, & alteratio sanguinis quæ post absolutas febres observatur, eo major quo diuturnior extiterit, dum indeolem acidam exinde recte acquirere dicitur a Majow. *Tract. de Oo* pag. 135. confirmat. *Spiritus* vero influos simul laborare, confirmat cpiii usus, qui spirituum fistendo impetum, intermittentium paroxysmos penitus fistit, & minus hinc affligere facit; tandem Opium pariter in continuis obtinet, quorum ferociam mitigare, & extinguere interdum penitus notium. *wid. Bartholin cent. I. hist. 84. Ephemeram aut synocham* sine putredine dicas tales febres, eo ipso enim quo Ephemeris tales unius sive plurium dierum, a spiritibus affectis, undecunque alteratis, unice dependere concedis; spiritus in febribus aliis quoque multo magis affici negare non poteris. *Id quod magis confirmant maligniores*, spiritus magis quam sanguinem alterantes, quæ tunc etiam, ubi

bi urinæ sanorum similes, nec adeo insignis, pro ratione scil. pessime habentis ægri, in pulsu mutatio observatur, adeoque sanguis minus alteratus notatur, tamen ægros facile necant, spirituum magis affectionum culpa; *imaginatio* tandem, quantum in concitando febre valeat, cum meticulousitate aut horrore ægri, sanus sibi facile similem febrim contrahit, aut dum ludicris intermittentes subinde fugantur, ex sola imaginatio-ne spiritus saltem afficiente, per se notissimum est.

Consistere ergo dicimus febrem fermentatione sanguinis præternaturali, eaque depravata, sive ut aliis disproportionata, quandoque aucta, inducta a fermento peregrino, nunc sanguinem, nunc spiritus, nunc utrumque immediate afficiente, quo depuretur eadem aut separetur, quod ipsi præternaturale & hostile existit.

Quatuor primaria symptomata sunt, in quâvis febre notabilia .1. Mutatus pulsus. 2. Calor, sive æstus. 3. Frigus, horror & rigor. 4. Urina mutata secundum liquorem & contenta.

Pulsus mutatus fit a fermento Peregrino spirituum animalium & sanguinis motum præternaturalem irritante. Vehemens semper bonus existimandus. *Æstus omnis occasionalis* fit ab acido, cras in sanguinis immutante. Peccare autem acidum in corporis æstu probatur sequentibus. 1. In Febris symptomaticis ex vulneribus vel ulceribus acida nocent, æstum enim intendunt. Curantur enim per acidum imbibentia: Ut *Saturnina*, *ocul. canc. caput mortuum vitriol.* &c. 2. Pleuritides, anginæ & quælibet inflammations internæ curantur per acidum imbibentia, ut, *dentem apri*, *maxillam lucii pīcīs*, *salia volatilia*, *stercus equinum*. 3. Et omnes inflammations erysipelaceæ per acidum imbibentia etiam externe curantur. Ut *creta*, *cerussa*, *præparata ex saturno*, *lac virginis*, & sic acido ablato febris in Erysipelite evanescit. 4. Intermittentes ab acido viscido originem ducunt; hinc per alcalia fixa & volatilia curantur. Ut *sal absynthii*, *spiritus Sal. armoniaci*, *ostracoderma* & *alia testacea*; in quartanis convenienter magis martialia & saturnina. 5. Febres catarrhales, a lymphæ acrimonia originem ducunt, siveque curantur *spiritu sal. armon. anisato*, liquore succini, C. C. item opiatis lymphæ motum suspendendo. 6. Non secus in Variolis & morbillis acidum peccat. Curantur per absorbentia *salia volatilia invertentia*, *Tincturam tartari*, &c. 7. Sic & arthritis curatur per acidum imbibentia. 8. Etiam febres istæ, quæ ex retropulsa scabie oriuntur ab acido falso, plus minus viscido, superiora confirmant. 9. Febris lenta & hectica ex ulcere partis cuiusdam internæ nata, & sic saniem acrem producens idem confirmat. 10. Infantes patiuntur tormenta ex acido lactis vitioso; testes sunt excreta viridia semigrumosa: Hæc si durent; sequitur febris, convulsiones, &c. Sed destructo acido omnia cessant. 11. Urinæ videntur enim illustrare, in febris intensius tinctæ & per quam rubrae observantur; quo intensior æstus, eo color magis flammeus & rutilans observatur. Declinante febre, citrino colore apparent. Colorem illum intensum ab acido fieri, mechanica Chymia docet, instillatis enim *spiritu vitrioli*, *nitri*, *salis*, *sulphuris*, *aceto*, intensius rubescunt; econtra instillatis alcalicis, ut, *ol. tartar.* per *deliq. lixivio cinerum clavellator.* aut nonnihil pallescunt, aut nullam coloris mutationem patiuntur. In scorbuticis urinæ subinde intensissime tinctæ sunt ab acido luxuriante, & hoc absque æstu febrili. XII. Symptomata ex *vini abusu accidentia*,

ex acido tartareo volatili, originem dueunt, ut orexis, astus corporis, &c. curantur pulvrib. precipitantibus, spiritu sal. armon. osse sapim, laetze iipo, &c. 13. Sic Aestuantes & Phlogosēs in hypochondriacis, acidum præcipitantibus ut corallis, ebore, alcalibus fixis, curantur. 14. Sic soda & ardor stomachi, correcto acido, evanescit. 15. Aliqui acido prædominante vegetabilia calida, & alcali superante frigida dari assertant, Sæpius autem observavi in febribus intermittentibus æstum & ardorem multum remississe ex usu spirit. sal. armon. urinos. ante paroxysmum. 16. Sensus ardoris, qui post combustionem ab ignitis subiectis remanet, fit ab acidi spiculis, in parte lesa relitti. Et per Saturnina, alcalia animalium, sperma ranarum, urinam human. spirit. sal. armon. tollitur. Evidem plures ex bile ardoris rationem, tam naturalis, quam præternaturalis febrilis, derivare amant. Sed, 1. An ex bile ardor ille oritur, dubium. 2. Si ex bile; quæritur, quā ratione? 3. Unde in febrib. intermittentibus, amara, resinosa, bili quasi analoga tam proficia sint?

Observetur hic caloris duplex in febribus differentia. 1. *Vel humidus vel siccus.* 2. *Vel mitis vel acris.* Humidus melior est siccus, quia copiosa hic datur transpiratio & tensio minor fibrarum. Contrarium fit in siccus calore.

Mitis calor vel acris, cras in sanguinis sequitur, qui minus particulis acidis turgidus, mitiore, fini magis particulis acidis imprægnatus, acrem, & ad tactum mordacem calorem repræsentat.

Non raro de frigore verum magis de rigore conqueruntur. Si sensili convulsione quatiantur membra & per consensum musculi, rigor dicitur, medio modo horror dicitur, ita ut talis rigoris insultus epilepticis similis videantur. Afficiuntur sub hoc rigore omnes sensiles membrana tam internæ, quam externæ: (excepto saltē panniculo carnoso) si nimirum ab acido irritantur. Hinc in colica rigores frequentes, abscessibus internis rumpentibus, &c. Rigores in intermittentibus fiunt ex partibus membranosis in primis vijs affectis quod etiam fit in principio continuuarum. Vide plura apud fernel. Urinas quod atrinet, tintura harum intensior fit ab acido prædominante, ut supra. Cruditatis signum est urina clara absque sedimento excreta; crassiores vero, contentis saturatæ, & sponte turbatæ coctionem inchoatam ostendunt: Quod si remaneant turbidæ contrarium indicant. Sin vero clarescere & contenta ad fundum demittire incipient, ulterioris concoctionis signum. Particulæ enim illæ, non bene miscibiles, per fermentationem à sanguine separantur; ita in sudore intermittentium massa sanguinea sub paroxysmo plus minus colliquata propriæ substantiaz una jacturam facit. Sic in fine intermittentium, quadam quasi crisi, sudor copiosus supervenit.

Quam cito ergo se insinuant massæ sanguineæ particulæ facile fermentescibilis & non miscibiles, ex primis vijs, fiunt fomes pro febri. Sanguis enim naturaliter constitutus fermentatur & spirituascit. Ab isto negotio cruditatis & coctionis, universa crisium dependet ratio. In præcipitatione fecum varia concitantur symptomata, ut, rigores, sudores, hæmorragiæ, deliria, narium pruritus, &c. Hinc observavi quandiu urinæ, in continuis, crudæ, tam diu se res in ambiguo habent statu; si coctionis signa appareant, fausta prædicere licet. Sin vero recrudescant, periculum portendunt. Exemplum sit puellæ purpura affectæ. Die 9. urina

crasia & coctionis signa apparebant. Sed 15. urina pallida, & ex improviso delirium, convulsiones, circa Meridiem mors; ideoque bene notandum in urinis signa concoctionis continuu. Opus hoc coctionis solius est natura. Motus ejus circa coctionis negotium, in eo consistit, ut acidum morbosum corrigitur mediante motu fermentationis.

Ez dicitis haec tenus patet, nec calorem, nec frigus esse de essentia febrium, sed tantum symptomata supervenientia, non secus ac sitim & cephalalgiam.

Patet denique de putredine, a veteribus descripta in febribus putridis, illam non nisi per fermentationem posse explicari. Patet etiam cor, aliamve partem solidam non esse subjectum primarium febrium, sed Sanguinem & Spiritum. Alia tamen ratio foci febrilis cuius subjectum est viscus, ut ventriculus; item febris symptom. ex ulcere, vulnere, &c. Interim febris ratione circumstantiarum nunc hanc nunc illam partem corporis magis aut minus affligit.

Differentiae febrium reales sunt. 1. Ratione conditionis causæ. 2. Ratione modi afflictionis. Causæ sunt omnia, quæ sanguinis crasim perturbunt, ut ulcus internum, abusus fructuum horrariorum, &c.

In specie; Acidum volatile miserrime quodam putrido in ventriculo relicto, imprægnatum.

Causæ remotæ sunt variae ac multiplices. Prognosis Febrium in genere ex pulsu & urina desumitur.

Cura Febrium in genere consistit, 1. Ut acidum illud volatile corrigitur. 2. Ut materia viciosa fermenti separetur. 3. Utrumque quæ data porta per peripheriam cutis eliminetur; fitque hoc medicamentis specificis fermentum febrile enervantibus: ut, febrifugo River. Kercher. Hilmont. cortic. Peruv. sal. armon. antimon. diaphoret. &c. evacuatiōnes fiant in principio, conferunt enim ad futuram concoctionem. Ex fonte Chirurgico, inter alia auxiliaria hic se offert Venæsectio. Conceditur iis qui ad ebullitiones sanguinis & fermentationes sunt proni, & detractionibus sanguinis artificialibus consueti, laudabili & encymo victu utentes; verum in morbi principio, locum habet in benignis, minus in malignis. Ex fonte pharmaceutico se offerunt evacuaptia, in specie five purgantia, five diuretica, five sudorifera.

Purgantia non convenientiunt nisi in declinatione; turbabunt enim magis massam sanguineam. Secundum Hippocr. cocta medicari oportet non cruda. Interim blanda diaphoretica adhibeantur.

Evacuantia primas vias, sunt, vomitoria vel per inferiora laxantia. Illa enim in omni febris principio locum habent. Intermittentes & aliæ à cruditate ventriculi ortum ducentes, vix absque vomitu, vel inferiore laxante curantur. Posunt clysmata, vel assumpta pharmaca æstum partium præsertim capitis levando. Binae faltem conditiones obseruentur, Clysmatum usum prohibentes. 1. Quando natura vergit aliorum evacuationem instituere. 2. Quando excretio cutanea in febribus malignis imminent, adest, vel facta fuit. Hinc in variolis & morbillis, purpura, petechiis, non conducunt, nisi summa necessitate urgente ad eadem, eaque lenissima. Blanda laxantia per os, sunt, tamarindi, rhabarbarum, infuso Senna, &c. Sudoriferorum usum nobis natura monstrat. In toto febris decursu diaphoretica utilissima, item precipitantia, volatilia macra non oleosa. In malignis semper socianda sudorifera alexipharmacis, in principio temperata, in incremento &

& statu fortiora. Opiata non convenient in statu, ne motus critici impe-
diantur; nec in principio, ne naturæ conatus sufflaminetur: in incre-
mento quidem ad mitiganda atrociora symptomata, per accidens inter-
dum convenient. In intermittentibus vero, vel ante vel in paroxysmo
appropriatis mixta juvant. Ex fonte Diatetico, urgente sibi convenit po-
tus tenuis. Item gut. aliquot Sulph. quæ plus levant quam integra men-
sura potus cuiusvis. Vinum etiam in die intermissionis, vel post parox-
ysmum intermittentum, in febre item maligna & continua sub virium
prostratione, utile est. In continua benigniori & ardenti, ejus vis
fermentativa & acidum nonnihil suspecta sunt, nisi adsit vomitus, Syn-
cope, &c. Ceterum nocumenta ab usu vini, non à spiritu ejus volatili, sed
ab acido procedunt; talia sunt Phlogosis, &c. quæ absorbentibus remo-
venda. Cerevisiam lupulatam ut plurimum recusant febricitantes, quia
cessante stomachi digestione nidorem contrahit. Cerevisia autem se-
cundaria & porus aquosiores non sint denegandi, sed quia flatus gene-
rant & stomachi tonum lœdunt, addi debet Spir. nitr. dulc. aut nitr. anti-
mon. In continuis febribus aqua cum parte ʒtia vini addito pomo citri
convenientissima est; item serum lactis cum succo citri à parte caseosa
depuratum, quod & in intermittente scorbutica, nisi laxior sit alvus, locum
habet. In specie Spir. Sulph. cum f. q. aquæ præter alia commoda sudore-
rem movet. In genere concedatur potus in continuis, crebrius qui-
dem, sed parcus, nec minus frigidus. In intermittentibus autem, non
prius quam sub æstus vigore. Quoad Viðum tenuis esse debet, im-
primis si febris magis acuta sit; in ventriculo enim languido corrum-
pitur cibus & febri somitem præbet. In specie nocent carnes, sachara-
ta & dulcia, uti & fructus, aliaque facile fermentescibilia. Sufficiunt
enim iuscula, in primis avenacea, pulles ex pane & cerevisia, & ad sum-
mum ova sorbilia. Quies corporis optima est & bonum signum; uti
& somnus nisi præternaturalis sit, comatosus nempe; in somno enim
spiritus suo munere funguntur, & coctio materiæ & insensibilis transpira-
tio promovetur.

A R T. II.

De Febribus Intermittentibus.

F'ebris intermittens, redit per intervalla diversis paroxysmis, tem-
pore intercalari ab omni febre vacuo. Hinc diversa fortitur
nomina, ut quotidiana, tertiana, quartana, &c. vid. Sennert. Schenck.
de paroxysmorum invasione & intervallo temporis vide Sylv. Præter
has febres periodicæ dantur, quæ nullam periodum observant, & tales
sunt erraticæ vel vagæ. Sic erraticæ, v. g. hodie invadit hora 12. per-
indie 6 matutina, rursus perindie vesperi 8va, & sic porro. Vagæ sunt
quæ nullum certum tempus adeundi & redeundi habent. In febris inter-
mittentis paroxysmo frigus rigor & horror calorem præcedunt, & in sudorem
largum cessat. Hæc tria primaria symptomata paroxysmorum constituant.
Quorum delineationem vid. in Sylv. ratum enim est ut calor præcedat se-
quentem frigore. Ratione Symptomatum graviorum, 1. Observantur
algida aliquando tanto frigore molestæ ut raro calor sequatur. 2. Ar-
dentes in primis ʒtiana in qua nullum fere frigus rigor & horror observa-
tur, sed talis molestus calor, qui non remittit antequam novus paroxys-
mus

mus revertatur. 3. *Epiala* in quibus frigus & calor vehementer urgent. 4. *Siticulose* ab inextincta siti. 5. *Famelice*, a fame inexplebili. 6. *Cardaca* a dolore orificii superioris ventriculi. 7. *Terminales & colicæ*. 8. *Syncopales*. 9. *Præfocantes*. 10. *Abelosa*. 11. *Asthmatica*. 12. *Tussiculose*. 13. *Catarrhales*. 14. *Arthritica*. 15. *Insana*. 16. *Vomitorie, &c.* Affirmatur etiam dari febres intermitentes malignas a vicio aeris & alimentorum, vide authores. Omnes ha febres *Intermittentes*, cujuscunque fuerint typi, sunt omnino ejusdem naturæ: diversificantur tamen ratione subjectorum, unde talis diversitas symptomatum: in genere autem una medendi est ratio.

Causa proxima, est fermentum præternaturale in ventriculo genitum, massam sanguineam alterans & motum fermentativum immutans, estque illud fermentum saporis salino acide. Conspirant in hoc symptomata, & intermittentium cura. *Origo* ejus ex ventriculi digestione emergit, sequæ ex reliquis alimentorum in stomachi rugas inserit. Notum enim est aliquos incidisse in febres ex horrore aut intenso appetitu rei alicujus, errore diætæ. E contra exempla dantur eorum qui appetitu intenso rei alicujus postea fuerint curati. Non igitur putandum est ex distinctis visceribus distinctas oriri febres, nam in principio ut plurimum visceræ sunt sana, sed diuturnis vel inale curatis tumor schirrhosus plus minus visceri tali supervenit. Facile rursus concedo menstrua suppressa sanos subinde disponere ad febres vel aliunde natas fovere, primo tamen authore ventriculi digestione. Dum hoc fermentum se exserit partes nervæ primarum viarum vellicat, hinc earum spasmæ, succorum fellei & pancreatici nimia effusiones. Idem sanguini permixtum motum ejus fermentativum pervertit, hinc spirituum vitalium emersionem & volatilisationem sufflaminare potest aliquantis per; in tali statu *pulsus parvi*, donec ipso fermento cum sale volatili oleoso sanguinis ad præternaturalem effervescentiam concitato, oriatur incalcentia cum sanguinis turgescentia, pulsu magno, celeri, &c. donec distœ inordinata fermentationis motu separatis & præcipitatis illis particulis heterogeneis sudor quasi criticus superveniat. Hinc *wina* in paroxysmo collecta sanorum similis videtur; motu fermentationis adhuc vigente, post paroxysmum, turbida & multo sedimento onusta videtur. Ex acido igitur volatili tota hic potest explicari historia. Dum membranæ particulas abdominis, ventriculi, intestinorum tenuium, afficit, convulsivo motu quatuntur, unde frigus, horror & rigor. Confirmat, 1. Cura per alcalia & acidum absorbentia. 2. Oleosa distillata, tam intus propinata quam stomacho illita rigores sopiunt corrigendo acidum. 3. Opiata urgente necessitate convenientiunt. *Anxietates, vomitus, tussis clamosa, hypochondriaca symptomata, tormenta* oriuntur a copiosa effusione succorum hepatis & pancreatici; item frigus abdominis & circa lumbos, flatus, intumescentia, inquietudines, praecordiorum anxietates, difficiles respirations &c. Æstum inducit acidum illud volatile per fermentationem inordinatam. Æstuationes compescientia sunt, nitrata, nitr. anthron, nitr. vitriol. spir. nitr. dulc. &c. in febribus diuturnis ut zitanis & quartanis non videtur addesse insignis materiæ morbiferae moles cum paroxysmi sint satis tolerabiles. Verum Sennertus vult miasma aliquod in massa sanguinea hærente paroxysmos illos revocans. Tota *Differentia intermittentium uno nomine residet in fermento febrili plus minus libero aut impedito. Liberum*

rum propter nullum impedimentum graviora infert symptomata, sed citius saturatum febri finem imponit. *Impeditum*, propter vehiculum aut formitem, cui inheret, viscidius atque tenacius, vulgo pituitosum, quo humores temperatores existunt, minus se exsiccere potest, adeoque mitiora symptomata, diuturniores vero paroxysmos, & febres magis chronica solet inducere. *Cephalalgia*, *agrypnia*, *deliria* &c. ex sanguine astante & spirituum intenso calore solent ori. Itaque quo diuturnior febris eo magis viscosus ac glutinosus fomes fermenti existit in primis viis, indeque in *acutioribus absorbenzia* & *præcipitantia*, in *chronicis vero incidentia* & *abstergentia* dantur. *Scorbutus* sçpē se intermittentibus associat & periodum erraticam inducit, ut demonstrant lancinantes artuum dolores, vagæ maculæ post sudorem evanescentes, arenulæ rubræ & friabiles parietibus matulæ adhærentes, nempe salia sunt subtilia acido salsa crystallisata: consumaces propter scorbutum existunt, & si non ejus habeatur ratio, in cura recidivare solent. Febres hæ periodicæ nunc stata redeunt hora, nunc ante nunc post, nisi ægri aut medici culpa, turbato nonnihil naturæ motu, inæqualitas inducatur. *Anticipatio vel postpositio* illa tres habet causas. 1. Robur naturæ validius vel debilius. 2. Fermentum febrile magis vel minus actuum in volatilitate & acrimonia. 3. Fomes sive vehiculum magis vel minus viscidum aut copiosum, &c. *Multiplicantur* febres, 1. Vel errore curæ. 2. Vel errore diætæ, 1. Ex errore curæ, cum minus intempestive specifica, & figentia adhibentur. 2. Inconsideratus usus opii. 3. Usus acriorum aromaticorum, purgantium, vegetabilium vehementiorum, ante concoctionem, præsertim in quartanis. Verissimum est quartanam in principio lente esse tractandam, ne in duplice, triplice, aut continuam lentam mutetur. Error diætæ; quando imminente paroxysmo non habent stomachum vacuum & ante ipsum laeticinia bibunt, vel quando non absoluto comedunt, die intermissionis nimia comedunt, vel horarios fructus vel similia fermentabilia tempore morbi.

Prognosis. Urinæ inspectio, propter legitimum specificorum usum, observanda: Nam quo citius concoctionis signa apparent, eo brevior morbus immittitur, sin vero pauca & imperfecta, eo diuturnior, & morbi diuturni generatio metuenda. Observanda est urina aliquamdiu post paroxysmos. Nam omnes in paroxysmo crudæ excernuntur, mediante fermentatione, finito paroxysmo coctæ exhibentur. Si propter febris diuturnitatem scirrus visceri superveniat, malum, metus enim hydro-pis aut humoris cachectici est. Intermittentes successive curantur, vel male curatæ in febrim hepticam degenerant. Cura per sudores omnium tutissima; interdum supervenientes icteri has febres solvunt. Ut & ulcuscula labiorum fausto omniere erumpentia. *Tertianæ benignæ* ut plurimum absque periculo, dantur tamen malignæ & pestilentes cum intermissione, sed raro è medio tollunt. *Nothæ* vero curatu difficiliores, & si error committatur, in lethales morbos degenerant; quotidianæ cum longæ & pertinaces, periculosæ. Nam cum ventriculus hic afficitur & sanguis crudus & aquosus existit, facile in cachexiam, carum & lethargum incidunt. *Diurna Nocturna* periculosior cum tempus medium deficiat. Diuturnæ, si accessiones longæ, somnolentia, capitis gravitas, periculosæ: Carum enim affutatum notant. Si dejectiones accedunt pituitosæ & viscidæ, dolores articulorum, spem salutis denotant,

solvuntur enim ut plurimum his. Quartana tutissima propter longa intervalla, sed medicamentum exasperans vitetur, facile enim tunc in melan-choliam hypochondriac. hydrozem, icterum nigrum degenerat. Sex-agenariis ut plurimum Lethalis. Aestivæ breviores, autumnales longæ. Raro nisi vere solvuntur, & aliis anni æquinoctiis. Urinæ quartanar. extra paroxysm. aqueæ, tenues, & pallidæ, die paroxysmi ex ob-scuro flavæ, ante solutionem febris turbidæ & nigræ: In his nigræ salutare signum, in aliis periculosum.

Cura Intermittentium. 1. Fomes materiæ morbosæ in stomacho & primis viis removeatur incidentibus, abstergentib. evacuantib. 2. Fer-mentum febrile specificis energetur. 3. Symptomata ut rigor, ca-lor, & fitis mitigentur. 4. Dyscrasia sanguinis debitæ alterantib. re-stituatur; & hoc fiet præmissis salibus digestivis. v. g. *Tart. vitriol. vomitorio, blando purgante*; tum sequantur, *diaphoretica, & specifica* ante pa-roxyssum: Diebus intermissionis *digestiva, abstergentia, & postea alte-rantia aromatica, aperientia dista*. v. g. *effent. absinth. elixir propriet. &c.* Sed nota. 1. *Maturandam esse curam.* Maturetur autem cura, non pa-roxyssimi inhibitione, seu febris suppressione, sed motus naturæ sem-per promoveatur. Alias concentratum cum fomite fermentum illud febrile se ad alias partes deferr, & colicas convulsivas, hydrozem & alias morbos inducit. 2. *Venæctio* in his febribus non nisi summa ne-cessitate instituatur; in æstu opus hic absolvatur sudoribus. 3. *Vomitoria* hic conducunt, sed propinanda 4 vel 5 horas ante paroxysmum; si vi-tres non permittant isto die, dies ante paroxysmum eligatur. Conve-niunt præsertim in principio, non nocent in progressu nec declinatio-ne. *Indicantur*, si ægri conquerantur de saporibus amaris in ore & nauseabundis post somnum, angustia præcordiorum, vertigine extra pa-roxism. &c. Interdum enim in principio paroxysmi moventur humores vitiosi in primis viis ad os ventriculi; nec deterreat si sponte vomat, blando tunc succurratur vomitorio. Perausta vomitione capiat haustum ex *vino generoso, & q. cinnamomi.* Vomitoriorum formulæ sunt. Rx *sal. ar-moniac. gr. xv. tart. emet. gr. ii. vel iii. plus aut minus. m. d. in ve-hiculo calido in quartanis.* Rx *rad. astri pulv. 3ʒ. detur ex q. cardib. ante paroxysmum.* 4 *Purgantia fortiora præsertim vegetabilia* in principio in nulla febre convenient, turbant enim massam sanguineam, vires debilitant & febrim efficaciorem reddunt. Imo in statu, si copiosa sedimenta o-nerant urinas. Si vero instituenda videtur ob vomitionem impeditam, aut suspicionem excrementorum in primis viis stabulantum, sit levis, ultra 4 sedes non proritans, specialiter in quartanis. *Genuina purgan-tia ex antimonialib. aut mercurialib. desumenda sunt;* fomitem enim & fe-brile fermentum corrigunt. Substitui possunt mitioria vegetabilia ut *rhabarbarina, Senpata.* Quartanæ, à principio leviter sunt tractandæ, nul-lumque medicamentum in principio adhibendum. Observatum enim fuit illas ab exhibitis remediis in duplices & triplices mutatas esse & consequenter diuturniores & contumaciores. De quartanis vid. *Ballon. Deckerum, &c.* Formulæ purgantium leviorum sunt. Rx *tart. vitriol. gr. xv. scammon. sulph. gr. iij. troch. alhand. gr. ʒ. ol. caryoph. gut. i. m. f. Pulvis.* Sin Pill. Rx *mass. pill. de armon. vel tartar. ʒi. extract. absynth. gr. iij. scammon. sulph. gr. ij. m. f. pill.* optimum purgans in chronicis. Rx *conseru. ros. ʒʒ. mercur. dulc. Di scandron. sulph. gr. v. m. f. Bolus. Mer-curii*

curius hic viscidus & picuitosus, scammonium aciores & biliosas cruditates evacuat. Pertinet hoc specificum Empiricum, præsertim in tertianis. Rx mechoacanna alb. 3ij. granor. piper. alb. no. xxii. ocul. cancer. Di. M. divid. in iii. partes æquales, partem i. propinando imminentे paroxysmo, expectando semper largum sudorem. Sic pulvis comitis de Warwick additione maris correctus. Rx corall. rubr. pp. sal. absynth. aa. gr. xii. scammon. sulph. gr. ii. vel iii. m. detur ante paroxysm. confert etiam si mox in recediva capiatur. V. clysteres optimi sunt usus si adsint flatus, borborygmi, ardores abdominis, dolores acres & mordaces circa vertebrae lumbares, excrements indurata, &c. Stomachi debilitate laborantibus & difficulter vomentibus, fiunt ex leniter abstergentib. aut carminantib. v. g. ex rad. levistic. althea, herbis malva bismalv. flor. camomill. sambuc. sem. anisi, saniculi, sanugrac. elect. bacc. lauri, hiera cum agar. Injiciantur, imminentे paroxysmo hora i. vel ij. ante invasionem. In Scorbuto ubi dolores lumborum abdominis adsunt, ex lacte fiunt. v. g. Rx lact. caprill. liti. mel. rosac. rutac. aa. 3i ad 3i³ vitell. ov. no. ij. m. pro ij. vicibus. 6. Raro autem febres hæ solum purgantibus aut V.S. terminantur, ideoque hic recte Diaphoretica communia tam salina fixa quam volatilia appropriata, quæ fermentum illud febrile per sudorem destruunt & expellunt, postponuntur. Assumenda autem ii vel 3 horis ante paroxysm. Eligenda diaphor. autem pro varietate symptomat. in paroxysm. Ubi intensior æstus fixa conducunt; itaque calida, aromatica, sive theriacalia vitanda. 7. In tertianis pernicioſis sive malignis alexipharmacis semper miscenda specificis diaphoreticis: Et cautus sit medicus, si lingua aspera, & virium prostratio adsit. In Paroxysmo hic convenient dare aliquot grana citri & ejus Emulsion. 8. Opiata lenissimo usu conduceunt, præmissis evacuantibus universalib. præcipue duobus in casib. 1. Si paroxysmi ex confutudine naturæ febriendi recurrent, & non fomite. 2. Aut si graviora in paroxysmo adsint symptomata. Nunquam autem sola sed febrifugis immisceantur. Theriaca in quartana ne detur ante coctionem. Tunc Rx Succ. absynth. 3i. theriac. 3i. m. d. ex haustu vini. Quod si nimius astus theriacæ usum respuat, capiat ex moderato haustu acetii & mediante sudore febrim profigabit. 9. In omnibus febribus periodicis aeger ante paroxysm. nec cibum nec potum assunat. utilissime alvus exoneratur clystere. Pro potu in febrib. utatur vino absynth. dieb. intermis. Potus non concedatur nisi in vigore & declinatione paroxysmi, & sit calidus. In quartana in paroxysm. nimia potus copia noxia, nam febrim magis contumacem reddit. Potus sit vinum dilutum, cerevisia 2daria cum vino medicato correcta; in scorbuticis serum lactis depuratum, decoctum tamandor. cum passulis. Quod si nimius astus, aliquot gutt. spir. nitr. adantur. 10. Salia fixa vegetabilium & volatilia animalium adeoque quælibet alcalia omnes febres intermittentes tollunt. Ut, sal. absynth. cent. minor. addit. ocul. cancer. antimon. diaphor. corallia, &c. si frigus, salia fixa, si æstus volatilia convenientioria; Ut spir. sal. armoniac. 3i. ante paroxysm. & repetito usu præmiss. præmittendis universale intermittent. remedium est, in scorbuticis cum spiritu cochlear datur. Sequuntur formulæ. Ut, Respirit. sal. armon. Di corall. rubr. pp. gr. xv. ol. junip. gutt. ii. m. f. pulv. vel Rx corall. rubr. pp. sal. absynth. aa gr. xv. ol. caryoph. gut. ii. m. f. pulvis, vel Rx sal. cardui. Di. antim. diaph. gr. xii. v. xv. Laud. opiat. gr. i. m. f. p. vel Rx aq. cardui. 3i. ad 3i³. spir. sal. armon. 3i³ ad 3i effent;

essent. opii. gr. viij. syr. cardiaab. 3ii. m. f. haustus. Dentur omnia illa praescripta ante paroxysm. Contra quartanam Rx sal. absynth. corall. rubr. pp. an. gr. xv. ad 3i aur. fulmin. gr. vi. m. vel Rx spir. sal. armon. 3i essent. opii. g. xv. m. capiat unica vice. Vel, Rx aq. cichor. 3iiij. sal. absynth. 3β. spirit. sulph. vel vitriol. gut. xv ad 3i m. capiat praescripta ii horis ante paroxysm. 11. Fixa & calcinata non conducunt, nisi universalia abstergentia primas vias fuerint praemissa, ut sunt Specific. Strobelberg, Crollij, Mysicht, a 3β. ad 3i. v. g. Rx Aq. taraxic. 3ii. specific. strob. 3i. Syr. Cardiaab. 3ij. m. vel, Rx Specific. febril. 3β. Sal. absynth. 3i. m. pro 1 Dosi. Post profigatam febrim, die illo blandum laxans dandum est. Propterea commendatur hic magister. aluminiis Schroder. ante paroxysm. sumpt. Non inelegans est hic pulvis. Rx ocul. cancer. 3β. Sachar. saturn. 3β. m. d. ante paroxysm. 12. Salia fixa ut tartar. vitriol. sal. hypochondr. arecan. dupl. in principio ante universalia recte propinantr, diebus scilicet intermissionis. Ita ut ante paroxysm. Scorbaticis convenit, v. g. Rx Arcan. dupl. gr. xv. Sal. absynth. coral. rubr. pp. an. 3β. laudan. opati, gr. j. m. 13. Acida non convenire solent nisi rigori supervenient intensior astus, fritis clamosa, & hoc declinante paroxysmo, v. g. Rx Aq. rubi idæj. 3iij. succi ejusd. 3iij. antimon. diaph. 3i. syr. rub. idæj. 3β. spir. nitri dulc. q. s. m. Capiatur subinde cochleatim. Si adsint angustiae & anxietates praecordiorum, flatus, &c. proficia sunt. 14. Frigus & rigor. optime compescitur aromaticis sub ol. vel extract. forma usurpati, v. g. Rx Ol. macis caryophyl. an. 3β. Junip. 3i. nnc. mojch. 3i. f. Bals. Ingruente paroxysmo praecordiis inungendus. Pro internis, v. g. Rx Sal. absynth. 3i. matr. perlar. pp. gr. xv. piper. alb. gr. vj. m. pro 1 Dosi ante paroxysm. Vel Rx Extraol. absynth. 3i. Sal. absynth. 3β. c. s. q. ol. caryoph. f. Pill. 15. Ad ardentes intermitentes nil melius quam sal. armon. solum a 3i. ad 3β. vel cum 3β. antibed. Poterii mixtum. 16. Post rigorem superveniente insigni virium prostration, respiratione anhela, celeri & parva cum Successu propinatur Spir. sal. armon. vel ocul. cancer. cum aceto. 17. Si cardialgia, erosiones stomachi adsint, adhibentur recte clysteres, Emplastra ex gum. tacamah. gum. ladano. ol. distil. vel blanda vomitoria, &c. 18. Cephalalgia removeantur sudoribus vel blando Epithemate camphyr. 19. Vesicatoria, nuchis vel carpis manuum applicata rigorem cessant, quandoque febrim tollunt; applicantur die intermissionis. 20. Post intermitentes diuturnas curatas subinde convalescentes febriculas lertas experiuntur, aut saltem appetitus non debite reddit; levi vomitorio illis occurtere possumus. 21. Diuturnæ que per copiosa absorbentia aut calcinata terrea diu usurpata curatae fuerint vix sine insigni labo viscerum solent evanescere. Unde Colicæ, cachexia, tumores pedum, &c. insequuntur. Talibus optime convenit decoct. absynth. Crurum tumor sape evenit illis qui copiosius in intermittentibus chronic. biberint & parum sudaverint. Interne decoct. absynth. externe chelidon. in. plantis pedum admotione curatur. 22. Post remissionem universal. febris, convenit bis indie sumere, gut. 30 vel 40, ex essent. absynth. cent. min. spir. cochlear. elix. propriet. s. a. elix. febril. Mysichti, &c. 23. Febres intermitentes sape recidivam patiuntur propter scorbutum, ideoque semper remedii antiscorbutica jungenda. V. g. Rx Elix. febril. Mys. Spir. cochlear. an. 3ij. m. capiat. gut. 40. bis in die intermiss. Vel, Rx Aq. antiscorb. 3i. Spir. Sal. Armon. 3β. cochlear. 3i. laud. op. gr. i. Syr.

Syr. sceletyrb. 3*β.* m. Si sitis intensa, convenit Serum laet. depurat. cum succ. citri, decoct. tamarind. 24. Julapia refrigerantia, locum non habent, sufficit potus ordinarius. Nobilissimum remedium ad temperandum calorem febrilem est nitrum depuratum; licet dare successive ad 3*β.* dissolvatur in potu calido. 25. Externa specifica præmissis universalibus, sunt, Emplastr. cataplasm. amuleta. Parantur illa ex alio, sabina, ruta, rheubarb. calce viva, croco, araneis, fuligine fornicum, salvia & albumine ov. mixtis, &c. v.g. Rx Fuligin. fumi splendent. 3*β.* therebinth. 3*vij.* telar. aranear. camphoræ an. 3*i.* ol. aran. q. s. f. Empl. carpis manuum applicandum. 26. Notatu dignum est in tertianis, ante paroxysmos dextri hypochondrii & cruris dolores cum calore intenso, quievisse. 27. In cura quartanarum medicus tangat hypochondria an adsit tumor, durities aut scirrus lienis, hepatis, aut mesenterii. Querat itidem, an adsint flatus. Facto hoc, prognosin & curam instituat. Cum saepè hic adsit vitium lienis recte conducent martialia febrifugis mixta: ut, Tin*β.* Vitriol. martis, vitriol. mart. compo. & pulver. diaph. martial. si item supervenire velit. Externe splenis regioni applicetur Empl. de cibis cum gumam. ammon. acet. sol. Empl. carmin. sylv. vel Helmont. seq. Rx Tabaci q.v. affunde vini q. s. coq. ad ebullit. per med. horam, postea coletur & exprimatur. col. expr. add. succi Nicotian. inspiss. ceræ, olei, q. s. ut f. Empl. tepide applicetur regioni lienis. 28. In quartanis & chronicis aliis ægri diu tempus paroxysmi, observent, ut observata diæta recidivam declinent. 29. Inter pathemata, quæ febres male curatas insequuntur imprimis se offerunt dolores colici convulsu cum retraktione umbilici versus interiora cum alvi adstrict. Rx Aq. menth. 3*β.* Spir. Sal. Armon. 3*β.* laudan. opiat. gr. ij. Syr. cort. aurant 3*vij.* m. capiatur cochleatim subinde. Dolore paulum sedato potio laxativa passulata detur. Si dolor, & tumor, farciminis parvi instar, remaneat; Applicetur illi regioni Empl. Rx Gumm. Ammoniac. acet. sol. Empl. de galban. q. s. malaxet c. s. q. ung. alth. compos. irroretur denuo ol. philosophor. & fiat s.a. Emplastr. Omnibus sedatis in usu absinthiacor. persistendum aliquamdiu; inter febrifuga vegetabilia locum habent quævis amara ut absinth. carduus bened. cent. min. gentiana, scorbut. taraxic. nasturt. &c. Quartanis Zedoar. imperator. china chinæ. Sed cautus sit hujus usus. Myrrha, &c. in scorbut. Rx Myrrh. castor. opoponac. Extract. gentian. absinth. an. 3*i.* cum Mithrid. f. pill. deglutiat 7 vel 8 ii horis ante paroxysm. Facit huc pulvis febrifug. Rx Nitri fixi 3*β.* flor. sulph. 3*vij.* Sal. armon. 3*j.* Santal. rubr. 3*vi.* sachar. alb. 3*vij.* m. detur à 3*β.* ad 3*j.* His ita observatis ratio medicandi & remedia satis patent.

A R T. III.

De Febribus Continuis.

Occurrunt, i. *Febres continuae acutes*; suntque haec vel *primarie*, vel *secundarie*: *Primarie* sunt vel *simplices*, vel *compositae*: *Primaria simplex* dicitur *Synochus putrida & continens*, ad differentiam *Ephemera sive non putrida*, quæ ab abuso rerum nonnaturalium & subsequentे fermentatione sanguinis plus minus turbata oritur, sed ultra 5 vel 7 diem non durat, & aliquo critico naturæ motu finitur; adeoque raro sub *Medici curam* cadit.

Synocha febris, sive *continens*, ingruit cum frigore & aliquali rigore, progressa lassitudine & aliquali capitum perturbatione, quam insequitur æstus corporis, eodem tempore vel persistens vel similiter accrescens vel decrecens, usque ad finem status. Estque hic æstus similis fere illi, quem ex intensiori corporis motu aut animi patitum percipimus. Ad sunt urinæ intense tinctæ, successive turbatae, & tandem sedimentum deponentes. Qui tamen bilioli sunt, scorbutici, aut phthisifici, levi etiam febricula urinæ reddunt intense rubram, ob salia nempe acriora in sanguine; illi vero, quibus sanguis magis temperatus est & dulci succo chyloso æqualiter permixtus, urinam dant intensius tinctam & crassiorem; suntq; his etiam pulsus rariores & tardiores. Quoad cætera, adest sitis, saliva pauca & glutinosa, cephalalgia, & ut plurimum agrypnia. Pergit huius cursu haec febris donec solvatur, idque vel subitanea crisi die 7, vel 14, vel 21. in frigidis hisce regionibus perrara; vel successiva *aversio* mediante urina vel sudore, vel interdum copiosa expectoratione, vel ptyalismo, vel denique abscessu quodam in loco: materia nempe successive cocta, vel excernitur, vel in loca quædam transfertur, alias in lentam febrem hæticæ similem, aut recidivam degeneraret.

Peccat hic chylus plus minus sub digestione corruptus, & ob id in duodecio à bile minus perfectus, sed viciose alteratus; qui successiue sanguini instillatus, tandem vero copiosius congestus aut occasione quadam excitatus, spirituascentiam ejus naturalem turbat, indeque effervescentiam febrilem inducit, mediante qua materia ista hostilis vel secernitur in morbo salubri, vel sanguinis texturam ad mortem usque immutat. Adeoque depuratur sanguis in *salubri*, penitus vero pervertitur in *lethali*; sicut mustum fermentando in vinum abit, læsa vero fermentatione in vappam. Confirmantur dicta ex analogia quæ inter febrim intermittentem & continuam talem intercedit; facile enim complicantur aut permuntantur, & unus in intermittente paroxysmus est integrum morbi cursus in continua: acidum enim primarum viarum utrobique M. S. turbat; & resto dicitur omnes succorum in corpore fermentaciones esse saltem continuationes fermentationis in stomacho inchoatas. Grassantur autem haec febres in corpore athletico ob particularum fermentescibilium in sanguine copiam, item vernali & æstivo tempore, item sub iracundia fervore, acritum & volatilium abuso, immersione subitanea in frigidam post æstum.

Succedunt febres continuae *compositæ*, cum *intermittentibus* nempe complicate, adeoque periodica dictæ, ratione exacerbationis sub certo temporis

recurso

recurrū, sine autem febris intermissione. Sunt hæ ut plurimum *3tia-*
na, raro *quotidiana*, rarissime autem *quartana*: aut saltem, si hæ ali-
quando occurrant, ad lentarum naturam proximè accedunt. Continua
in his *periodicis* est febrilis fermentatio, adeoque pulsus mutatus & ca-
lor certa suo periodo exacerbatus, sed rarissime ad horroris sensum re-
mittens. Componuntur itaque hæ febres ex *intermittenti* & *continua*, &
contingit complicatio 3 modis. 1. Dum *intermittens* in *continuum*.
2. Dum *continua* correctā plus minus M. S. in *intermittentem* dege-
nerat. 3. Quando utraque simul inchoat & pergit.

Febres hæ acutæ pro varietate symptomatum diversimode denominan-
tur. Quædam dicitur *Caisos* sive *febris ardens*, præsente nempe *æstu inten-*
so & *siti clamosa* cum linguæ ariditate, labiorum fissura, capitis dolore.
Oritur autem intensissimus ille æstus ex volatili acriori acido intensiore
effervescentiam excitante; clamosa autem sitis ex contentis stomachi
depravatis, à calore partis & nimio æstu febrili in texturam alcalifatam
colliquatis, & membranam æsophagi adeoque ipsius linguæ per conser-
sum irritantibus. Alia *febris lipryia* dicitur, qua interiora uruntur ex in-
flammatione visceris interioris valde sensibilis, exteriora vero, universi
nempe corporis habitus, frigent. Algor autem non ex tactu, sed ex ægri-
jardio dijudicatur. Periculosa est *lipryia* ex inflammatione partis mem-
branosæ, ventriculi nempe, uteri, vesicæ, &c. Adfunt autem summus æstus
partis affectæ, linguæ crux nigra, corporis agitatio, sitis, delirium,
pervigilæ, &c. Notatur partis sensibilis inflammationem sequi *lipry-*
iam, non sensibilis vero febrim plus minus lentam. Porro dantur cum
Prunella juncta febres; saliva hic alterata & mox glutinosa mucilaginis
instar obducit partes teneras, quæ pedetentim exsiccata, ab æstu, mox
phlogofin sive inflammatoriam dispositionem inducit, unde rubedo,
ardor, dolor, mucus spissus, &c.

Febres acutæ quædam sunt *delira*. In his fermentum febrile inimi-
cum videtur Spir. animalibus, & generi nervoso circa partes interiores
capitis, & hinc sua continua vellicatione (unde intensior æstus circa
frontem) vigiliarum, deliriorum, ac convulsionum causa existit. Be-
nignæ quoque hæ acutæ, sed sèpius malignæ existunt, eæque periculosa:—
accedit enim sèpe ut malignitas sua primis diebus lateat. Dantur & *Col-*
liquativa, corpus subito emaciantes. ex dissolutione roris chylofi in M.
S. & solidis partibus, & ipsa pinguedinis fusione. Accidit nunc medi-
ante sensibili substantiæ colliquata excretione crebriori, hinc dicitur *di-*
arrhaa colliquativa, in qua copiosa fætida oleosa & pinguia excernuntur,
item urinæ fluxus *colliquatus* copiosus, interdum plus minus calidus &
glutinosus. Nunc autem sine sensibili excretione, dum ros corporis paulatim
absimitur & non aliud suggeritur. Causa colliquationis partim in subjecto
patiente aut succo chylofo nutritio, partim in efficiente consistit. In
patiente, si succus iste rarioris texturæ, minusque ab acido concentrata
existit, hinc facile resolvitur. E. g. Olea per Spir. Nitri acidum in pin-
guedinem coagulare possumus, è contra alcalia & saccharum butyri
coactionem penitus imminuunt. Causa efficiens menstruum dissolvens,
non est tantum motus caloris, sed *acrimonia septica* frue *caustica* fermenti
febrilis succum illum & pinguidinem liquefaciens, simili fere ratione ac
particulæ acres purgant. sudorifer. resinol. acrimonia sua partes nutritivas
dissolvere solent. Distinguendi sunt autem hi duo affectus: I. Generalis
Atro-

Atrophia, quæ à colliguatione seu emaciatione oritur. 2. Partium mollium coincidentia à spirituum influorum defectu orta, vitio enim vel influxu illorum denegato partes molles ut natus, facies, oculi orbitæ, &c. subito afficiuntur. Itaque mutatio illa subitanea in quovis statu morbi malum signum denotat.

Plures apud veteres adhuc annoctantur differentiæ acutarum, v. g. **Pemphigodes**, latine *ampullosum dices*, in qua totum corpus bullulis prætuberantibus dispergitur. Effectus videtur esse fermenti, maligni, cum suo vehiculo, quasi critico motu naturæ, exclusi. **Febris Typhodes**, **Eloides**, **Hydrodes** latinis sudorificæ dictæ, ubi ægri primo invasionis die copiose sudant; de his *Sylv.* **Febris assedes** sive *anxiosa*, in qua ab anxietate sepe figuram jacendi variant. Causa hujus frequentissima est *oris ventriculi affectus* à fermento maligno vel pravis humoribus ortus; accedit orgasmus vel malignitas materiæ, item imbecillitas. **Febris Lingodes**, quæ singulum per totum morbum comitem habet, ut plurimum ex ventriculo per essentiam vel consensum affecto. **Febris Phricodes** cum continuo nempe horrore & rigore; idque non solum in suppurationibus partium, sed & in febribus compositis.

Inter **Febris Compositas** eminet **Semitertiana**, quam vulgo compositam esse dicunt ex **Tertiana** & **Quotidiana**, quarum una sit continua periodica altera intermittens, cum horrore sub quovis paroxysmi insultu. Unde **Regius** exemplum dat **tertiana** cum **quotidiana** intermitente; **Tympanus tertiana** intermitens cum **quotidiana continua**; **Riverius continua quotidiana** cum quadruplici **tertiana**; **Platerus continua** minus acuta cum dupli **tertiana**, cum singulu & sinistri hypochondrii tumore. **Sennertus** & alium addit typum ex **intermittente**, præsertim **tertiana**, vel simplici vel multiplici, conjuncta cum **febre symptomatica continua**, inflammationem partis internæ sequente. Observandum etiam **febrem malignam** interdum **semitertiana** typum referre, vel ex vago exacerbationis quasi mortu, vel quia revera **tertiana** intermit. jungitur. Unde **Hemitritæus** pestilens passim ab authoribus describitur. Observandum & **intermittentes** male curatas in **continuas** facile degenerare, unde & tali **lenta** ipsa **intermittens** complicatur. Ceterum probabile est **semitertianam** non tam complicationem febrium esse, quam febrem **continuam horrificam** & plures intermitentes invicem succedentes. **Signum** utique **pathognomicum hemitritæi** fere esse solet, quando febris continua est, sed succedunt rigores, cum in sequente æstu intensiore si **tertiana** sit intermitens, mitiori autem incalescentia si sit **intermittens** quotidiana. Ex dictis patet fermentum acidum membranas vellicans, horroris & rigoris; item M. S. inquinans, ex æstuationis occasionem suggerere: Unde multiplex ille complicationis typus facile derivari potest. Sic, in variolis nongunquam **semitertiana** observatur, ab acri variolarum fermento, partes membranaceas vellicante, & in sanguine æstuante; cui accedit ratio specialis contentorum idiosyncrasiz. In **Erysipelite** etiam, ejus acidum membranas vellicans febris infert, quæ typum hunc repræsentat. Ut dignoscatur denique, an simplex an complicata sit febris, observandum rigorem sine subsequente sudore, aut forte plures rigores cum uno sudore in continuis **compositam** indicare. Nam in **Synocha** rigor non appetet, nisi crisis tempore, quem sudor sequitur. Deinde pulsus crebrior contractio in **continuis novi paroxysmi** adeoque febris **compositæ** indicium exhibet.

Prognosis.

Prognosis. Febres acutes continuæ perfecte ad sanitatem, vel imperfette ad mortem terminantur. Perfecte quando crisi subitanea, aut ~~successiva~~ successiva convalescunt ægri. Imperfette, dum ab usu præcipientium fermentatio febrilis supprimitur, & fixatur in tantum ab acido morboso, ut recidiva periculosior infurgat. Alias febris tam continens, quam continua ætiana seu acutes sunt ambiguæ exitus: per se quidem minus periculosæ, de facili tamen periculum supervenit. *Periculosa illæ* sunt quæ nimis acutes, & in symptomata in principio ingrunt, & tales fere malignæ consendæ. *Urina alba*, aut cruda in febribus ardentibus periculosa; *alba tenuis & clara* in delirantibus cum febre & æstu lethale signum. Quando *rubricundior* initio est, cum signis bonis ad bonum, cum signis malis ad malum terminatur. Quæ lethales, *vires*, citra ullam evacuacionem criticam, prosterunt. Apud nos morbi acuti 7 aut 14 die finiuntur, quin & adeo solent extendi, quæ in aliis locis rarius ad 14 extenduntur. Unde ratio circumstantiarum habenda. Rite signa coctionis attendenda. Crisis quæ in his sudore vel alvi fluxu, in aliis calidis regionibus fit hæmorrhagia.

Cura. In febribus acutis, medicus naturæ sit minister. Cum enim M. S. effervescentia hic à sua heterogeneitate depuratur, & sic per illam crises manifestantur, medicatio sit *conatum illius moderando & adjuvando.* 1. Impedimenta removendo. 2. Alterantibus & blande dia-phoreticis, h. e. acrimoniam absorbentibus & bilem corrigentibus. 3. Symptomata urgentia mitigando; quem in finem, 1. V. S. Præstat evacuatio. 2. *Nitrata antimon. fixa, partes animalium dura.* Et, 3. In genere *Anodyna*, in specie moderata acida, aliave appropriata. Hac methodo medicus non negligit, sed expectat crisi. Observandum, 1. Cautus sit medicus, ne pro causa aliave continua curet præsentem malignam; malignitas enim primis diebus latet & formam *causi* præ se fert. Ideo statim bezoardica & alexipharmacæ recommendanda, ita tamen ut nequaquam ad sudorem cogatur æger; si certo constet nullam malignitatem adesse, reliqua tuto peragi poterunt. 2. In tali febre continua acuta *V.S. locum habet*, in quali nimius urget, aut metuendus est æstus, aut nimia turgescentia contentorum corporis, assuetis item aut quibus suppressa est solennis evacuatio. V. S. instituatur mox in principio, quo-cunque diei tempore. Ut igitur frænetur æstus, & ut fiat circuitus sanguinis liberior, instituatur mane aut vesperi in meliore aliquo tempore morbi & remissiore calore. Quantitas mittendi sanguinis à conditione subjecti ac impetu febris desumitur. 3. *Vomitoria* conducunt si inanis vomendi conatus, ructus acidi, vel præcordiorum anxietas urgeat; item si dubium an non maligna, aut si ex contagio ortum traxerit. Observandæ simul *Vires* ne vomitoria sint nimis valida, quoniam in talibus ægris multum & vehementer solent evacuare. 4. *Purgatio*, non nisi costa materia, in declinatione morbi convenit. Si vero morbi decurru alvus admodum constipatus videtur, utimur his blandioribus: ut, *Syr. ros. solut. sero lactis cui tamarindi sunt incoeti.* In febribus malignis in quibus natura vere intendit motum ad partes intercutaneas, cautissimi fimus in alvo aperienda, *R. Pulp. rhab. tremor. tart. an. 9j. Scammon.* pp. gr. j. m. capiatur in vehiculo calido. Vel, *R. Tart. vitriol. gr. vii. ad xv. Scammon. Sulphurat. gr. ii. vel iii. m. f. Pulv.* Item *Infus. Senn. cum Rhabar.* 5. *Alterantia & blanda diaforetica* & quæ symptomata urgencia

gentia mitigant, conduceant. 6. *Clysmata*. Duobus in casibus. 1. Si symptomata praecordiorum & abdominis urgeant, & orgasmus ad caput ferri videatur. 2. Si nimis ebullitio sit & exstatio sanguinis. 7. *Diaphoresis*, ut in omni febre, ita in specie in continua servanda libera: sic enim calor & exstus & symptomata mitiora esse solent. In principio propter omnia cruda ægri non ad sudorem sunt cogendi. Conveniunt in primis *diaporetica salina, terrea, minus volatilia sulphurea vel resino-sa*. 8. *Opiata* in febris ardentibus optima sunt. Si materia peccans turget & orgasmus sit humorum, optime datur *Syr. papaver. alb. ad ʒi. cum nitri f. q.* etiam alia opiate, semper addito tantillo *nitri*; semper dum vires constant danda; exstum enim compescendo, ægro quietem conciliant, & diaphoresin promovendo orgasmum nonnihil sufflaminant, & hinc, ut costio melius procedat, per accidens juvant, & spiritus blande figendo, absumptionem & dissipationem eorum nonnihil præcavent. In caufo cum dolore ventriculi, v. g. Rx *Aq. Scabios. ʒvi. Syr. papav. ʒi. Succ. Limon. ʒβ. Spec. diamarg. frig. ʒi. m.* Vel ad tumultum emetico concitatum sopiendum: Rx *Aq. papav. rhaad. ʒij. Aq. mirabil. Syr. de mecon. an. ʒii. papav. err. ʒβ. m. f. baustus.* 9. *Vitis* in ardentes tenuis. Appetitus hic fere prostratus est, & quæ assumunt calore febriliter putrescent & sic stomachum aggravant. Reconvalentes a carnis & fortiori comeditu diu temperent ne relabantur. 10. In Ardente continua *Potus* liberalior concedendus; quo major sitis & exstus eo liberius indulgendum, sed parcus & frequenter, ne nimia ingurgitatione tonum ventriculi labefactet. In *Selectu Potius*, ratio effervescentia, hinc symptomatum circa primas vias urgentium, præsertim alvi plus minus clausæ vel apertæ, habenda est. Hinc serum *laetis depurat.* & *succus citri aliquant. acidulat. convenit*, sic *aqua fontana vel cerevisia 2daria cum 5 vel 6 parte vini mista cum Syr. cydoneor. vel rubi idæi edulcorata, &c. gratissimum potum ægris suggerit.*

In exsttu nimio ac causa, *acida mineralia*, in exstu moderatori *vegetabilia*, convenient. 11. *Vesicatoria* quo modo in his applicanda, infra de malignis exponetur. Remedia alterantia in his usitata vel ipsum affectum ejusque causam materialem occasionalem, vel symptomata primaria respiciunt. Illa sint *nitra & nitrata, imprimis nitr. antimoniat. nitr. vitriolat. antimon. diaphor.* tam simplex quam compositum, aut *Martiale Ludovicj, Saturnale Poter. antihereticum ejus, bezoardic. miner. simpl. aut Saturn. antimonij.* Hinc absorbentia animalia, hisque cognata terrea, v. g. *C. C. sine igne, hujusque gelatina, cujuvis acris temperativa, ebur sine igne, maxille lucij pisces, Corallia pp. aut illorum magister. cum succo citri, unicornu fossil. terr. sigil. &c. Quin & Sal. Volat. C. C. it. liquor. C. C. & Succini.* Hisce ex vegetabilibus refrigerantia & hepatica addenda, v. g. *Cichor. tarax. plantago, acetosa, portulaca, fumar. fragar. flor. ros.* ex quibus decocta parari possunt. Item *Emulsion. ex sem. frigid. maj.* Corrigendæ bilis acrimonie apozema convenient, v. g. Rx *Rad. acetos. cum fol. m. ij. fol. fragar. violar. aa. m. coq. ex aq. bord. ad colat. ʒxx. add. Syr. acetos. citr. ʒij. Spir. nitr. dulc. ʒβ. m.* Ad emendandam bilis oleositatem inflammabilem, Rx *Rad. plantag. ʒj. fol. semperviv. maj. portulac. an. m. ij. coq. ex aq. pura ad ʒxx. add. Syr. portulac. ʒij. ol. sulph. per campam q. f. ad acidit. temperat.* Ad bilem sanguini immixtam secernendam *Rad. tarax. cum fol. m. ii. herb. fumar. m. i. coq. ex aq. ad col. ʒxx. add. Syr. cichor. simpl. ʒij. tart. vitriol. ʒi. m.* Præscripta apozemata 2 vel 3 in die, medioeri

mediocri quantitate, tepide sunt usurpanda, nempe ad $\frac{3}{ii}$. vel $\frac{4}{iv}$. Ad bilem ad evacuationem jam dispositam minuendam & evan-
andam sensim & blande, conducte sequens, Rx Rad. cichor. $\frac{3}{ii}$. fol. en-
dru. m. ii. flor. ros. pallid. m. i. tremor tart. $\frac{3}{ii}$. coq. in vase sc̄tili vitre-
ato ad $\frac{3}{xx}$. add. Syr. de cichor. emm rhabar. $\frac{3}{ii}$. m. Remedia symptomata
magis respicientia sunt imprimis acida, aſtim, ſitim, oris ſquallorem, vi-
trium diminutionem mitigantia. Talia quæ ex regno vegetabili ſumuntur me-
tiora, quæ ex minerali acriora exiſtunt. Hec in aſtu minori, illa in ma-
jori. Hac facilius in falfum, temperatum, diureticum in nobis alteran-
tur. Illa è contra fixioris magis naturæ, & acida potentiora figentia &
inde aſtuationes natas mitigantia. Vegetabilia uſitatoria ſunt, Succ. citri,
cydoneor. ribium, rubi idæi, acetosa, tamarind. &c. Commendabiles ſunt
hi per ſpontaneam residentiam post sulphurat. depurati. Mineralia fug-
gerunt fp. acidos tam ſimplices, primario sulphuris, hinc vitrioli, nitri,
quam compositos, nempe elyſeos sulphureos. Temperatis ſemper inſi-
ftamus, quia intemperata nimiam mutationem inferunt, & nunquam
bona. Ex omnibus eligerem Spir. ſulph. hinc Spir. nitr. dulc. Ex Dictis
plures formulae in incremento & ſtatu concinnari poſſunt. V.g. Rx Ar-
can. dupliſati gr. xvi. antimon. diaph. $\frac{3}{ii}$. m. pro doſi. Pulvis hic ita com-
poſitus nonnihil laxare obſervatur. Rx Nitr. antimonial. $\frac{3}{ii}$. ad $\frac{3}{ii}$. an-
timon. diaph. $\frac{3}{ii}$. m. pro 2 Doſi. Vel, Rx Ebor. fine igne, antiher. Poter. an.
 $\frac{3}{ii}$. ad gr. xv. m. pro Doſi. Vel, Rx C. C. fine igne gr. xv. bezard. miner.
vel ſaturnal. $\frac{3}{ii}$. campb. gr. i. m. Vel, $\frac{3}{ii}$ ebor. fine igne, unicorn. foſſil. cin-
nab. antimon. an. gr. viii. m. pro Doſi. Vel, Rx Aq. tarax. card. bened. flor.
acacia an. $\frac{3}{ii}$. gelatin. C. C. $\frac{3}{ii}$. ad $\frac{3}{ii}$. C. C. fine igne $\frac{3}{ii}$. antim. diaph. anti-
her. poter. an. gr. xii. Syr. Portulac. $\frac{3}{ii}$. m. Ubi magis acrimonia ſalina
peccat; $\frac{3}{ii}$ Sem. frig. maj. an. $\frac{3}{ii}$. papav. albi $\frac{3}{ii}$. c. f. q. aq. flor. papav.
errat. f. Emulſio. add. ebor. fine igne $\frac{3}{ii}$. antimon. Diaph. $\frac{3}{ii}$. ſacch. parum: ca-
piat ſubinde haufſtum. Alias ſub fulleporum forma præſcribuntur, v. g.
Rx Aq. bord. $\frac{3}{xx}$. flor. ros. rubr. $\frac{3}{ii}$. Spir. vitriol. q. f. ad grat. acid. Stent
per 3 horas in loco calido, add. Syr. jujubin. $\frac{3}{ii}$. m. f. Fulap. Rx Decoſt. bord.
 $\frac{3}{xx}$. aq. Cinnamom. $\frac{3}{ii}$. Syr. violar. ſimpl. $\frac{3}{ii}$. Sal. prunel. $\frac{3}{ii}$. m. Doſis,
haufſtus mediocris. Vel, Rx Decoſt. rad. ſcorzonera cum C. C. ibi. Syr.
Acetof. de nymph. an. $\frac{3}{ii}$. ad $\frac{3}{ii}$. Tinet. ros. viol. an. $\frac{3}{ii}$. Spir. ſulph.
parum. m. Vel, Rx Rad. ſcorzonera. $\frac{3}{ii}$. glycyrh. $\frac{3}{ii}$. fol. acetof. m. j. flor.
violar. ros. rubr. borrag. an. p.ii. bord. ſelect. m. j. raf. C. C. $\frac{3}{ii}$. ad $\frac{3}{ii}$.
paſſuſ. mund. $\frac{3}{ii}$. coq. in f. q. aq. ſimpl. ad lib. add. spir. vitriol. q. f. ad
gratum ſaporem. m. de quo aeger ſubinde capiat. Par ratio eſt quoad
methodum medendi continuarum tertianarum, niſi quod in his ad exacerbationem &
viciſſitudinem magis respiciendum; adeoq; ſupra laudata con-
niunt; in ſpecie, nitrum vitriolatum, corallia, lapid. cancr. antiher. po-
ter. &c. imminente paroxysmo conservandum corpus in diaphoreſi bla-
ndia. Eadem tere de ſemiterianis aliisque compositis. Sunt autem omnes
terianæ periculofæ & nunc magis nunc minus acute, & pro varietate com-
poſitionis cura eſt varianda, attendingo an magis benigna an maligna
uerit. Si intermittenti juncta fuerit lenta, pro ratione originis prognosis
& cura nonnihil modiſcanda: In genere rigorem & horrorem tollunt abſor-
bentia alcalia, &c. aſtim vero eadem, diaphoreſi & alvi libertate juncta.
Si ſtaſa periodo recurrent paroxysmi, ante exacerbationem remedia poſſunt
propinari.

propinari. Vomitoria in plerisque optima; si cum inflammatione juncta diaphoret. & sudorifera, si cum lenti salia abstergentia & incidentia: ut, Sal Armoniacum, arcan. duplicit, &c. Quoad differentias continuarum iam recentitas; Causus nil singulare in cura obtinet, saltem nitrata, ratione situ & effus, tam in forma sicca quam liquida convenient, v. g. Rx Niter. antimon. 3ij. dissolv. in mensura potus ordinarij, ita ut 3*fl.* liceat in die dare, nisi liberior obstitterit alvus. Quod, si Nitro dato, zeger incipiat liberalius & cum nullo ardore mejere, bonum signum. Spirit. nitri in Julepis & Potionibus, vide supra. In hoc passu laudan. opiat. prudenter exhibitum omnem vim caloris refranat. Lipyria periculosa sepe, propter internos quasdem partes inflammatas, curanda per diaphoret. tam absorbentia, quam volatil. alcalia penetrantia & discutientia, quæ medendi ratio infra de inflammatione in specie Pleuride tradetur. Prunellam promovent, S.V.Ranip.oris lotiones tam cum, quam sine gargarisatione, v. g. Rx Fol. prunel. salicis, fragar. an. m.j. bord. integri p. i. decoq. ex aq. pur. ad 3*xii.* add. diamoron. 3*j.* lap. prunel. 3*fl.* m. quo os sèpius colluat & gargarizet ægrotus. Item 4*fl.* mucilag. sem. cydon. aq. rubi idèi extract. 3*fl.* Syr. portulac. 3*vi.* nitri parum. m. detineatur in ore. Item ex cancer. fluviatil. cum acero contusis fit expressio, cui add. succ. sedi maj. 3*iii.* & hoc liquore fricanda lingua. Item, Rx Aq. semperviv. vulg. cum succ. prepar. rec. impragn. & in ejus ibi. dissolv. sal. armon. 3*j.* qua ipsa fauces eluantur aut humectentur. Si autem fauces sint siccae & aridæ sine crustæ pituose præsentia, Rx Aq. commun. ibi 3*fl.* mel. com. cocht. ii. spir. vim. reßif. 3*fl.* vel 3*j.* m. pro Collutione. Si post tales collutiones in graviori malo mox lingua denuo arescit optime conductit linguam emollire, butyro non salito, frustulo lardi non saliti, &c. Curam malignarum infra tractabimus. Delirium, Agrypniam, Cephalalgiam in febribus curant blanda anodyna & opiate cum appropriatis caute usurpata. Quod si astus intensior circa frontem, quam reliquas partes observatur; & ratione pathematum capititis & ratione junctæ Prunellæ, apertio venarum raninatum subinde proficia existit. Imminente delirio hirudinum applicatio pone aures non utilis foret. Epithemata tepide applicata, ita ut tempora etiam tegant, hic locum habent, v. g. Rx Aq. flor. Sambuc. 3*ii.* Aq. apoplect. usit. 3*fl.* philon. rom. 3*j.* m. Vel. Sem. papav. alb. 3*ii.* nucl. perfic. 3*ii.* vel 3*iii.* aq. sperm. ran. 3*iiii.* aq. semperviv. maj. solan. an. 3*fl.* f. Emulsio, add camphor. gr. 8 vel 10. huic ana succ. canc. fluviat. permisceatur, & ita crebrius fronti applicandum. Tandem pedum plantis applicantur, v. g. 4*fl.* ruta recent. m. iii. rad. raphan. inc. N. iii. sal. com. m. i. ferment. acerr. m. ii. c. s. q. aceti rutac. f. Cataplasma. Aliqui linum recens cum aceto mistum, vel fermentum acre aceto & sale subactum, plantis pedum applicant. Quin & si impetuofior raptus ad caput metatur, vesicatoria, femoribus vel brachiis applicata, convenient. Quoad febres colliquativas, hic acre colliquescens corrigatur. Ad hoc corfigendum nil magis, quam absorbentia, convenient, v. g. Antimon. diaphor. martiale, terra sigill. unicorni fossile, &c. quæ eo videbuntur efficaciora, si sociatione blanda acidorum aliqualem quasi austерitatē contraxerint. Hinc Spir. Sal. dulc. & quodvis acre temperans; & inter composita discord. fruct. juncto succo citri, conductit. Hæc de continuis acutis.

ART. IV.

De Febribus continuis Lentis.

Sequuntur continua lenta, ita dictæ, quod tardiori motu sua tempora absolvunt, quodque calore minus intenso & acri, & mitioribus symptomatis stipentur. Sunt quidem febres lente minus proprie sic dictæ, non nihil ad acutarum naturam accedentes, quæ graviora symptomata habent, & brevius tempora sua, absque tamen motu critico, successiva saltem solutione percurrunt. Lenta sunt omnes benignæ, licet & petechiales præ cæteris malignis lenta esse videantur.

Sunt hæ febres lente nunc primaria, quæ per se incipiunt & subsistunt, niuc secundaria ab alia causa dependentes, v. g. A corruptione partis internæ, febri alia male tractata, &c. Sunt autem omnes febres lente fere periodica, quæ certis periodis exacerbantur, idque vel vespertino tempore, & sic quotidiana typum repræsentant, vel ab omni pastu, hæc cum adinstar.

Symptomata lentarum primiarum, sunt horror levis sed diurnus, insequente calore non adeo intenso, utut subinde mordaci, qui vespere intenditur usque ad medium noctis, & dein absque sensili excretione solvit, pulsus celer ad parvitatem declinans, appetitus nullus, fitis intensus, os glutinosum, urinæ crassæ intensius tinctæ, quæ facile turbantur & subinde multum crassamenti seponunt. Adebet simul lassitudo corporis contundens & subinde lancinationes artuum & cephalalgia tensiva & gravativa. Ex dictis patet lenta ad acutarum naturam accedere, quod confirmatur ex eo, quod acuta in lenta facile degenerant. Hæc enim sola est differentia quod in acutis acidum acrius & volatilius concretatiorem impetum febilem excitat; in lenta autem acidum minus acre, aut in subiecto viscidiori hærens, remissiorem dat impetum. Notum enim est, morbos lento ex materia viscida, acutos autem ex acerio originem ducere.

Causa itaque lentarum febrium primiarum erit vitium digestionis primæ, dum ex inertia fermenti digestivi aut bilis, chylus minus volatilis & vitiouse acidus fomitem febilem sanguini continuo suppeditat. Si poterit sanguis heterogeneum hoc concurrere & per urinam & sudores eliminare, salubriter cessat febris. Sin vero chylus ille vicius, lympham totius corporis æque ac sanguinem vitiaverit, sane vitium illud lymphæ ad gelatinæ naturam accedens febrem fovet & nonnulla symptomata inducit, qualia sunt exacerbatio vespertina, in specie caloris; notum enim est affectus lymphaticos appetente nocte intendi, forsan quia uberiore transpiratione impedita, lymphæ aut copia aut acrimonia augerur, aut textura ejus vitiatur; ejusmodi etiam est lassitudo contundens & lancinans, quæ lymphæ vicia sequi solet; & si in acutis obseretur, semper fere subest scorbutus, adeoque lymphæ vitium.

Refertur huc Epiala, in qua interiora algent & exteriora fervent. Linanus hanc fictitiam esse ponit, & hoc nomine nil aliud intelligit quam febrem continuam cum calore leni, humido ac molli. Et merito quidem. Si enim talis obseretur febris cum calore & frigore coincidente,

non est febris peculiaris, sed symptoma intermittentium copularum, vel saltem intermittentium cum continuis junctorum, cum calorū unius misceatur horror alterius. Simile quid observamus in puerperis, aliisque *purpura* affectis, in quibus ante *purpura* eruptionem, urgente licet æstu, tantilla tamen parte extra lectum prolatum, mox horroris sensus in corporis peripheria percipitur, à particulis salinis jamjam excernendis, panniculum carnosum contrahentibus. Referuntur huc febres *Syncopales*; licet animi deliquium in aliis febribus etiam observetur: Et videtur originem ducere, vel à muco vitioso superius ventriculi orificium irritante, vel ab humore æruginoso in ventriculo contento.

Prognosis. Continua quotidiana, quo magis vel minus diurna esse solet, difficilis tamen curatu, nec semper omni periculo vacat. Quo pejora symptomata, eo periculosior est. Considerandæ bene circumstantiæ. *Paroxysmi* *vespertini* si sint longi, cum ad 16 horas aliquando extendantur, vires debiles, appetitus prostratus, periculum subest. Salubris hæc febris, nisi caute curetur, nunc in cachexiam, si nempe plus minus acuta, nunc vero in hepticam, si lenta magis extiterit, degenerat. *Epiala* lenis periculo vacat, sed diurna facile in hepaticam terminari potest.

Cura. 1. Fermentum acidum corrigendum. 2. *Fomes pituitosa*, cruditas acida removenda. 3. *Symptomata* mitiganda.

Pro his scopis consequendis. 1. In *Principio* & *incremento*, & si vires constent, optime mitius vomitorium conductit. 2. *Diuretica* attenuantia M. S. quæ si cruda excrements circa primas vias aut aliis in locis restitent, ea dissolvunt & abstergunt, & remotioni aptiora reddunt. Remedia itaque hac in febre, proficia, sunt *Sal. armoniac. nitr. antimon. tart. vitriol. antihæct. Poter. spir. sal. dulc.* &c. V. g.

R *Sal. armon. depur. 9i. antihæct. Poter. 9ʒ. ad gr. xv. m.* detur ante exacerbationem. Vel, 4 aq. hyssop. carduib. an. ʒiʒ. spir. theriacal. simpl. ʒiii. Spir. sal. dulc. ʒʒ. ad ʒi. Syr. de hyssop. ʒʒ. m.

Epiala cura facile ab origine aut generatione derivatur. In *Syncopali* habenda ratio causæ. Hinc optime unicornu verum in principio paroxysmi, tempore syncopes, datur. Item decoctione tamarindorum ubi succinidorosi acres, &c. addunt. Si viscidum plus minus flatulentum in causa fuerit, spirituosa volatilia alcalia, vel sulphurea, seu inflammabilia ad Syncopes curam convenient. Si interdum lypothymia præcedit febrem, non cardiacum, sed purgans potius est dandum. Si suspicio sit cruditatum pituitosarum, aut addit Cephalalgia & astus intensior, seq. emetic. conductit.

R *Aq. menth. ʒʒ. Syr. Emetic. ʒiii. m.* Hinc ante exacerbationem,

R *Sal armon. arcan. dupl. an. 9ʒ. m. pro 1 dosi.* Item *Spir. sal. armon. bis in die ad gutt. 30.*

Præter *Primarias*, dantur & secundariae lenta ex aliis morbis enatae. Non raro tales in praxi occurunt, & frequentius febres continuas acutas vel intermittentes insequuntur, quando præcipit antium sive absorbentium abusu nimio, fermentum acidum morbosum præmaturefigitur, & hinc copiosæ particulae heterogeneæ in M. S. retinentur, quæ alios humores inquinant, ut, lympham, salivam, succ. pancreat. &c. quibus occasionibus febres lenta continua oriuntur cum calore mediocri, æstro interdum vix adeo sensili, nisi ubi suas habent exacerbations, easque vespertinas, in quibus astus intensior & mordax percipitur, pulsus celer, mollis, vires

vires prostratae, appetitus prostratus, os glutinosum, ex quo copiosa viscida subinde rejiciuntur, molestia præcordiorum gravativa, excrementa liquida & putrida, nunc cum, nunc sine torminibus, urina crassa, copiosum album crassum sedimentum seponentes. Superveniunt hæ febres etiam iis, qui post febres supradictas curatas aut alios affectus avidius alimenta ingerunt; itur, ubi depauperata M.S. ex copiosore & crudiore chylo non rite affimabili, febris lenta, & quasi hecita dignatur.

Pro harum febrium cura, acidum salsum peccans, est corrigendum, viscidum attenuandum. incidend. & ejusdem excretio, vomitum, alvum vel sudorem ciendo indicatur. V. g. Rx Nitr. antimon. gr. viii. antibeet. Poter. 3*fl.* m. pro 2 dosib. mane & vesperi. Vel, Rx Sal. armon. depur. gr. xv. d. in duplo. Vel, Rx Antibeet. Poter. gr. xvi. Sal. armon. depur. 3*fl.* m. pro 2 dosibus. Etiam matutinus & vespertinus usus Spir. Sal. Armon. cum Elix. Propriet. conducit, præmisso vomitu si vomituriæ æger.

Contingit etiam ut aliquando hæ febris lenta eveniat iis, quorum corpus ante mercurialium usum non sufficienter est evacuatum, & curantur jam præscriptis. Et si appetitus sit prostratus potest præscribi decoct. seq. Rx Rad. china 3*fl.* rasur. lig. safffr. 3*vi.* rad. liquir. 3*vi.* Santal. rubr. 3*iii.* macer. per noctem in aq. comm. 1*lib.* Incoq. Passul. min. 3*iii.* Colat. 1*lib.* de quo capiat mane & meridie haustum largiorem, unicuique haustui add. tint. antimon. gut. 40. Si lenta evenit post scabiem male curatam, optimæ sunt Pill. ex extraet. helleb. nig. cum mercur. dulc. essentia viperar. &c. Pertinet huc etiam chlorosis sive cachexia ex cruditatibus primarum viarum viscidis orta, hinc bilis inertia cum suppressione menstruorum.

Fuerunt hæ febres continua Primaria; sequuntur 2daria, h. e. quæ non proprie subsistunt, sed à graviori alicujus partis affectu originem trahunt. Dicuntur etiam symptomaticæ, quia ut symptoma morbum sequuntur, & remoto morbo removetur hæ febris. Sunt autem hæ secundaria nunc acute idque crebrius, nunc lentæ, pro affectuum quos sequuntur & partium affectarum conditionibus; dum nempe affectus graviores vel leviores sunt; partes vero sensiliores & nobiliores; aut è contra.

Inter has symptomaticas se offerunt, 1. Illæ quæ vulnera insigniora sequuntur, ab acido in vulnere aborto, doloris, inflammationis, & hinc febris authore. Præter externa, interne mistura sequens est egregia, viz. Rx Aq. hyssopi 3*ij.* Aq. fanic. 3*j.* Spir. theriacal. 3*iiij.* aceti vini 3*iii.* ad. 3*fl.* ocul. cancer. pp. 3*ii.* ffr. card. b. 3*iii.* m. Vel, Rx ocul. cancer. pp. 3*ii.* extract. theriacal. gr. ii. m. quibus alia appropriata pro ratione symptomatum addi possunt.

2. Febres quæ inflammationibus gravioribus adsunt, ab acido causantur; suntq; nunc acute, v. g. in Pleuride, angina, erysipelate; nunc lenta, ut in inflammatione prope fundum Mesenterii, &c. Curantur per attenuantia, acidum absorbentia, volatilia, &c. vide de inflammationibus. 3. Quæ, à sanguine, intra corporis cavitatem coagulato, oriuntur ex acore putredinem antecedente. Conducunt hic grumos resolventia, putredini resistentia, ut bellis minor, papav. rheas, antim. diaph. & potionis vulneraria. 4. In suppuratione apostematis semper adest febris, magis tamen lenta quam acuta, v. g. dum ex latte coagulato, vel in duribus fit, & tamdiu durat febris, donec facta sit suppuration. Unde maturatio

promovenda remedii supra indicatis. 5. *Ulceræ insigniora interna* insequi solent febres symptomaticæ, lenta, fere hætica, adeoque diurna, & ad tabem ac mortem deducentes, à sanguinis infectione, à pure salso, acri, viscido, ut in ulcere pulmonum: Curantur per absorbentia, portiones vulnerarias, ex hæder. terrestr. chærefolio, bugul. pulmonar. scabios. decoct. lignor. item Sulphur. balsamicus, flor. sulph. myrrh. balsam. sulph. Vide de Phthisi. Sane quam plures lenta oriuntur à latente quodam ulcere partis cuiusdam internæ, ut mesenterii, pancreatis, renis, hepatis, vesicæ, uteri, & difficile curabiles existunt. Febres lenta perpetua abscessuum latentium comites esse dicuntur & non nisi causis remotis curantur: item à satu mortuo, secundinis retentis; etiam à fistulis diurnis, oriuntur.

6. Præ cæteris notandæ hic febres catarrhales, quæ in principio & incremento coryza, tussis, raucedinis, &c. molestæ sunt, & ex vito lymphæ glandularum circa caput & pectus constituarum oriuntur, dum nempe illa acidior aut salior facta, copiosius circa dicta loca effunditur, occasionem sèpius suggesterente aeris inclemensia, aut alio subjecto. Talem catarrhalē lymphæ motum comitatur febris ex alteratione sanguinis, in qua capitum perturbatione, & dolore gravativo, levis horror molestus est, quem vesperi insequitur ardor rodens, magis mordax quam magnus; increvens fere ad medium noctis, à quo remittit; durat tamen lentus, sed obscurus calor, qui omni vespera exacerbari solet. *Pulsus* est celer & moderatus magnitudine, sub exacerbatione acutus. *Urina* excernuntur intensius tintæ, sed uno altero die elapso crassescere, turbari, & copiosum sedimentum deponere solent. Durant illa symptomata sub coryza & tussi gravioribus ad statum morbi, dum *materia catarrhalis* costa fuerit & glutinofior pituita expectorari incipiat. Si enim acrimonia lymphæ sit correcta cessat febris. *Catarrhales* hæ febres subinde Epidemicæ esse solent, ab aeris vito communi, nunc, & crebrius, benignæ, raro malignæ, & tunc subinde acutæ; quæ malignæ contagio suo lympham inquinant. Ac sane lymphæ constitutio & motus naturalis præsertim glandular. congregobat. observetur in febribus tam intermittentibus quam continuis, cum diversa symptomata, ut *lancinationes artuum* sub paroxysmis urgentes, à lymphæ vito oriri videantur.

Catarrhales hæ febres, utut ex se graviori periculo careant, ob insignem molestiam curam postulant. 1. *Irritatio* partium solidarum, indeque natus spirituum impetus, ac copiosior lymphæ effusio opatiæ fistenda. 2. *Lymphæ* acrimonia corrigenda per incrassantia. 3. Correcta evacuanda, universaliter per diaphoretica & diuretica, particulariter per nares & os, atque hoc saltē in statu, cessante febre & costa materia. V. g.

R. Aq. serpilli, scabios. an. ʒi. Spir. sal. armon. anis. ʒi. Syr. papav. alb. ʒi. vel loco istius laudan. opati gr. ii. m. capiat ante exacerbationem vesperinam cochleatim. Vel,

R. Liquor. C. C. succin. ʒii. Effent. opii ʒi. dosis gut. 40 ad 50, aliquot horis ante exacerbationem & iterum ingruente nocte. Ubi diuresis intenditur, R. liquor. terr. fol. tart. ʒi. dos. gut. 40 ad 50, bis in die.

Sufflaminata febri, & impetu spirit. ac lymphæ sedato, si opus fuerit, laxatio blanda institui potest, v. g. ex mass. pill. de ammon. Querc. deinde expellorantibus evacuandum.

In Catarro Epidemico optimè hoc sudorif. conductus. Rx Aq. fimbuc. card. b. an. 3vj. Spir. C. C. cùm sal. volat. prop. acuat. 3ß. sal. vol. succin. 3ß. Syr. Papav. rhead. 3ß. m. pro 1 dosi.

Pro tussi humida conductus patio expectorans ex aq. asthmatis. oxymel. scyll. &c. Pro Coryza & capitidis affectibus inunctio verticis cum ol. succin. item Empl. ex cerati pro bregmate usit. & de betonica an. p. æq. cum ol. succin. malaxat. vertici imponendum. Pro artuum affectibus & debilitate, ubi dolores adiuntur, conductus, v. g. Rx Aq. fennic. flor. papav. rhæad. & menth. an. 3i. Aq. asthmatis. Rudolph. 3iii. ad 3vi. spir. lumblic. terrestr. per purgat. 3i. specif. cephal. 3ß. syr. flor. tunicae 3ß. ad 3vi. pro aliquot dosibus aliquoties in die capiend.

VII. Insigniores aut diuturniores dolores quarumvis partium, plerumque febris symptomaticam comitem habent, cum pulsu celeri, in principio vehe-menti, in progressu debili ac parvo, dum membranosa partes afficiuntur interdum duro, calore lento & miti; sive acidum vel acre M. S. simul alteretur, & fermentationem præternaturalem inducat, sive simpliciter ex spirit. animal. concitatiore impetu, hinc vigiliis, media, &c. febris quasi synoqua simplex plurium dierum concitetur. Sic v. g. colicas contumaces, aurum dolorem, odontalgiam graviorem, febricula talis sequitur, & consopito dolore evanescit, & blando sudore terminatur. Pertinent huc febres, quæ in principio paroxysmor. arthriticor. usque ad statum fere observantur, de quibus vide Sylv. Sed de Febrib. Symptomat. in specie vide Sennert.

ART. V.

De Febre Hætica.

Lentarum agmen claudit hætica, quæ plerumque secundaria est, licet & interdum primaria observetur. Est autem hætica lenta admodum febris ægro vix sensibilis, cum calore leni, & nisi diutius continetur manus ægri vix perceptibili, 2 vel 3 post pastum horis nonnihil acriori. Corpus insensibiliter emaciatur, pulsus frequenter est solito, sed parvus & debilis, cum clandestina virium prostratione. Ratione Marcoris dividitur hætica in 3 gradus. 1. Quando rorida substantia quæ in partium nutrimentum abiret absumitur. 2. Quando substantia jam mutata & paribus plus minus assimilata, successive denuo, liquefacta consumitur. 3. Cum absumpcio ipso rore, ipsa stamina partium fibrosa manifestam ariditatem congrahunt. Cæterum urina hæticorum in principio sunt sanorum similes; sin vero concurrat vitium stomachi, subinde albæ, pallidæ, & tenues excernuntur. Sunt autem oleaginosæ, Hæticæ ad Marasmus progrediente, cui simile quid observatur in febre ardente, in qua liquefacta corporis pinguedo cum urina excernitur, item in scorbuticis & hypochondriacis, ubi non vera pinguedo, sed salia vitiosa coagulata pelliculæ instar urinæ supernatant. Hæc autem salia ad latus aspecta iridis colorem exhibent, vera autem pinguedo uniformis est sine splendore laterali. In principio & incremento hætica, feces sunt duræ, postea vero labefactata ventriculi digestione liquidæ & copiosæ. In ultimo Hæticæ gradu fluor alvi fere est continuus, adfunt sudores colliquati nocturni, & tandem capilli defluunt.

Hætice primaria oritur vicio rerum nonnaturalium. *Secundaria* vero supervenit, instar symptomatis, febris continuis aut intermittentibus contumacioribus aut in epte curatis, viscerum in specie pulmonum inflammationi & hinc natis apostematibus, abscessu melenterii, ulceri renum, lui venereæ, aut denique multititudini tonticulorum omnem humiditatem & rorem consumentum.

Incipit ordinario *Hætice primaria* vicio ventriculi, reliquæ enim causæ naturales *Hæticeam* inferre vix sufficiunt, nisi subsit stomachi vitium, & hinc alimentorum corruptela. *Causa utique proxima* omnis febris *Hæticea* est discrasia sanguinis acido salsa & acris, cum nimia ejus & exinde lymphæ viscositate. Unde vitiatur fermentatio sanguinis in praecordiis, deficiunt etiam spiritus & nonnihil intenditur calor. Particulae enim salinæ, acidæ & urinosa in hoc casu inertes factæ, partim in tertium fere falsum coaluerunt, partim adhuc liberæ in debita fermentatione impediuntur. Augentur hæc omnia insigniter à visciditate salsa lymphæ. Sanguis interea falsus & viscidus asperitate sua rorem nutritum vitiat, eumque acri ac lento calore successive colliquat. Post pastum fluidior alimentorum pars sanguini infusa illum diluit, & ob resoluta magis salia fermentatio intensior insequitur, unde calor austus, pulsus frequentior, & color faciei plus minus roseus. Hoc autem chylosum supplementum, minus commode sanguini aut partibus solidis assimilatum, tempore nocturno in specie sudoris emanat. Ulterius propter dictam salivalis lymphæ visciditatem impeditur assumptorum fermentatio & imminuit appetitus. Confirmantur dista ex eo quod causæ remotaæ *Hæticea* disponant sanguinem & lympham ad acrimoniam acido falsam.

Prognosis. *Hætice* incipiens, facile; confirmata vero, difficilius curatur; tertii gradus plane incurabilis est. Febri putridæ superveniens plerumque lethalis. In adultis difficilius, in senibus nullo modo curatur. Si adsit facies hippocratica, lienteria, alvi profluvium, aut intumescant crura, instat mors. Longitudo ac difficultas ex aetate ac corporis constitutione est metienda.

Cura. Observandum an sit *Symptomatica*, an vero *Primaria*, eaque vel *simplex*, vel *complicata* cum febre quadam putrida. In genere acrimonia sanguinis & lymphæ acido salsa temperetur, corundem visciditas corrigitur, & ventriculi digestio restauretur. In *Hætice primaria simplici* nec evacuationes nec V. S. instituendæ. Si prima regio corporis excrementis sit referata, tuta est blanda purgatio. Si oriatur vicio stomachi, quod plerumque fit, convenit *vomitus*. Inter symptomata maxime funestum est alvi fluxus colliquatus, adeoque refrænandus, remediosis ex *cydneis*, *ros. rubr. sicc. laete chalyb.* &c. Denique *dulcia* *sacharata* & *mellita* *vitanda*, quia visciditatem augent. Si superveniat febri male curatae, ibi utilissimum est *Sal ammon.* cum *Antibet.* *Poter.* præmisso vel omisso vomitu. Sin ab ulcere, abscessu aut simili vicio dependeat, hujus *cura* intendatur, ut supra de *febris symptomaticis* insinuatum est.

In *Hætice Primaria* remedia *Chirurgica* nil valent. *Pharmaceutica* talia sunt quæ falsum temperant & attenuant viscidum, inter quæ eminent *terr. fol. tart. ejusque liquor rite paratus, sal ammon. antibet.* *Poter.* (cum *Conserv. Ros.*) *bezoard. jvinal. antimoniale* & *diaphoretica*; *mixtura ex acet.*

aceto destill. cum *lapid.* *cancr.* vel *perlis.* His accenseri solent remedia ex *cichor.* *endivia,* *laetitia,* *Nymphaea,* &c. In specie non datur melius nutritiens quam *pulpa passularum.* Item decoct. *passul.* cum *rad.* *cichor.* vel *rad.* *ch'na* egregie sanguinem temperat & quasi renovat. Hisce sunt qui addunt *rorem maialem*, & ex eodem paratum *spiritum* & *sal essentiale*; quibus accedit *pblemma vitrioli roridum* ante stigma acidum erumpens, quod licet insipidum sulph. volatil. singularum virium est impregnatum; id subinde rectificatum, & reiteratis digestionibus a *vitrilo* abstractum egregium fit remedium ad *hecticam* ab exacerbationibus partium internarum natam.

Cæterum in *Hecticæ* cura multum præstant *laeticinia*, sed præmissis necessario præmittendis, nempe primas vias mundificantibus. Cavidum autem ne adsit febris putrida, capitis dolor, hypochondriorum tenio, & ventriculi excrementa acria ex digestionis vitio nata. Convenientissimum est *lac ipsum muliebre*, imprimis si per ubera sugatur. Extra hoc usurpatur *lac bubulum* ex bestia fana, vel in specie *lac ebulyratum.* Quidam *lac caprillum* præscribunt, sed præ cæteris expertum est *lac asinum.* Usurpentur autem hujusmodi *laeticinia* mature viribus adhuc utcunque constantibus. Deinde sumatur lac adhuc calidum, addito tantillo sacchari ut impediatur laetis coagulatio; & denique primum alimentum sit *lac*, carne interdicta, cæteris nonnisi levioribus & facile digestilibus, iisque paucis, assumptis. Ante omnia exploret medicus an æger laetis usum tolerare queat; nempe ventriculo leniter purgato, exhibeat ægro initio 3ij vel iv laetis, & si nulla insequatur ventriculi gravitas, nec singultus, vomitus aut nausea, nec calor nec pulsus intendatur, rum potest itj. mane & vesperi propinari. Post sumptum *lac* nec violentius se commovebit nec dormiet æger. Optima sunt alimenta attemperata, v. g. *pulses ex oryza,* *juscula avenacea* & *hordeacea,* *amygdalata,* *nuclei pinearum,* *pistacearum,* *semina frigida* &c. *Ostrea* a quibusdam laydantur; *Cancri fluviatales* rore alcalino nutritivo turgidi modo a stomacho digerantur, egregie convenienti, & *succus ex his expressus* cum butyro salito optime miscetur. Prostant historiæ curarum ex *ostreis*, item *ranis*, item *testudinibus* comeditis, sed in his habeatur ratio stomachi, ejusque quoad appetitum dictamen, & quoad digestiōnē operatio. Si adsit fluxus, alijs propinetur *lac chalybeatum*, & aliamenta crassa de *oryza,* *pulses farinacea,* &c.

A R T. VI.

De Febre Maligna.

FEBRIS dicitur *maligna*, quando causa *occasionalis* vel *materialis* a sua natura degenerat in pejus; unde & malignitas communis affectio est quorundam morborum. Symptomata itaque graviora sunt in febre maligna, quam possunt ex causa ordinario modo constituta ori-ri; suntque haec symptomata valde multiplicia. Frequentiora autem sunt, virium subitanea & omainmodi sine causa manifesta prostratio; pulsus in initio naturali similis, & subito debilis & parvus eva-dens; interdum in initio frequens, debilis, parvus, & in progressu multis modis inæqualis; in genere autem pulsus parvus in febre ardentem simulante, malignitatem semper innuit; major autem evadens bonum est signum. Sitis intensa, sine gravi de calore quærela, malignitatis signum est; item si potus non profit, sed anxietatem pariat, linguamque scabram, aut aridam reddat. Urinæ sanorum similes sunt, præsen-tibus aliis pravis signis: Interdum in statu turbidae fiunt, sed tenues, sine sedimento, & cum colore dilutiore; adeo ut in malignis costio-nis & cruditatis ratio vix tanta habeatur. Interim tamen salutare est signum, si urinæ excernantur crassæ, & fiant turbidae, ac sedimentum candidum vel lateritium, sed æquale, depenant, etiam si pessime le habeant ægri. Cæterum in *malignis*, etiam melioribus signis præsenti-bus, urina existente cruda & perspicua cum sedimento quodam fla-vesciente, quod tantum chyli partiuncula est, intereunt ægri. Calor in his febris non adeo acris est foris, intus vero vehemens calor pravum malignitatis signum est, partibus externis moderate interea ca-lentibus. Subito perit appetitus, interdum cum nausea & fastidio ci-borum; unde bonum est signum si potum ordinarium non aversentur, & saporem adhuc percipient genuinum. Adsum ut plurimum *Agyr-pnia* mox in principio, eaque vel anxiosæ ex affecto stomacho, vel non anxiosæ ex affectis nervis & spiritibus. Accedit anxietas & inquietu-do insignis, non quidem semper in toto corpore, sed nunc brachium, nunc pedem &c. agitando, nesciis interim ægris quare hoc faciunt. Frequentissimæ sunt haec anxietates, nunc, utrū rarius, in principio, nunc frequentius in incremento & statu; & sedem habent in stomacho, unde etiam vomituriunt sepe ægri. Hinc observavi *vomitorium* in pri-mo malignarum insuitu propinatum, quietem per integrum morbi cur-sum procurare, præsertim si a contagio sit malum. Levantur quidem haec anxietates per sudores, sed his cessancibus recidivant, non secus ac diarrhææ ex suppressa diaphoresi. Alvis interdum clauditur, quod melius est, præsertim si excretio cutanea expectetur; frequentius ni-mis fluida est, cum excretis liquidis fæculentis, & pessime olientibus. Haec & similia symptomata varia *malignis* in *febris* observantur, sed sepe latent febres tales, ut non nisi tarde Medicus illas valeat inter-noscere. Sed suspicio earum oritur, 1. Quod ægri plus solito sint imbecilles citra manifestam causam. 2. Quod, licet omnes functiones sint naturales, tamen appetitus sit prostratus. 3. *Agyrnia* sine causa ægrum

zgrum vexet. 4. Urinæ sanorum similes. 5. Pulsus si minor & debilis. 6. Sitis & aridura linguae & faucium citra calorem. Observandum autem hæc symptomata non nisi ante coctionis signa malignitatem innuerere, possunt enim post coctionem a conflietu naturæ & morbi provenire.

Quoad rationem formalem morborum malignorum, asserunt quidam eandem consistere in singulari humorum corruptione, quam tamen explicare nequeunt. *Willis.* eandem ad coagulationem sanguinis refert; *Sylv.* autem ad acrimoniam nimiam salis volatilis alcali enervantis acidum lymphæ & sanguinis. Alii denique malignitatem in verminatione constere volunt, ex eo quod per microscopium innumeri vermiculi in febris, aliisque malignis morbis, observati fuerint. Sed *Marcus Marcius* hanc sententiam rejicit, ex eo quod vermes præcedentem corruptionem sanguinis, tanquam rationem formalem agnoscant. Ceterum probabilius sententia videtur malignitatem consistere in fermento acerrimo spirituoso, fluida corporis immutante, & solida irritante; ita ut accedat ad venenorum naturam, quorum vis in acrimoniam summa sub minima mole maxime activa consistit. *Sylv.* acrimoniam alcalinam intelligit; sed alcalia passiva sunt & acidorum ductum sequuntur; & nervosarum partium symptomat. v. g. deliria, vigiliae, &c. potius ab acido acri, quam urinofo oriri videntur; partes item solidæ & fluidæ maxime ab acido volatili oppugnantur; accedit ad hoc, quod remedia usitatoria polleant vi acidi volatilis temperativa, correctiva, ac plus minus fixativa. Huc facit quod febres continuæ, imprimis *Causi, variola,* item *pleuritides,* similesque manifesto ex acido natæ, sæpe *malignæ* existant. Sed si rite hæc consideremus, malignitas hastenus explicata, nonnisi illas febres attingit, quæ ex contentis humoribus fermento tali inquinatis oriuntur, & mitiores sunt; cum graviores ex maligno afflato spiritus vitiante, & quasi syderante, unde contenta corporis, in specie sanguis, notabiliter corrumpuntur, primario oriri videantur.

Sunt itaq; quædam febres *malignæ* quæ primario & immediate *spiritus*, & deinde mediante horum prævio inquinamento M. S. afficiunt. Harum Symptomata gravioria sunt, nimia virium prostratio, pulsus parvus & debilis, urina naturali similis, ægrypnia, delirium, contagium citissime & latissime se diffundens; quæ omnia probant venenum primo spiritus occupare, & his in specie inimicum esse. Probè itaque distinguendum an *vitales spiritus* una cum M. S. an vero *Animales* cum genere nervoso magis vitiarentur. In priori casu, adsunt, 1. Aëstus intensus, cum pulsu celeri frequente parvo. 2. Sitis clamosa, fauces aridæ, lingua scabra nigra & fissa, 3. Aëstus moderatus cum pulsu celeri frequenti & inæquali; mox sub ingressu morbi apparentes. Si vero *Animales* magis afficiantur, adsunt ardor capitis continuus circa frontem intensior, pulsus durus citra partis membranose noxam, aut pulsus laudabilis cum summa debilitate & stupore, urina parum a naturali statu recedens, aut saltē tenuior quam mordi ægrive conditio requirit, adeoque pertinaciter cruda; agrypnia pertinax sine causa manifesta, & forsitan cutis arida scabra squalida absque vaporoso calore aut blando madore. Ratio qua malignitas hæc spiritus pessundet nondum plepe innotuit.

innovit. Ipsa autem imaginatio contagiorum receptionem promovens ministerio spirituum, contagia in spiritus imprimis agere evincit. Ex dictis patet, quare æstus & febrilis ebullitione in malignis sit remissor, & quævis malignitas sanguinem adoriens sine insigniori febrili ebullitione longe periculosior sit. Innuit enim aut spiritus magis esse affectos, aut humores in confusione & texturæ inordinationem a misericordia malignis redigit. Sane in febribus eruptionem cutaneam moventibus, remissior æstus & effervescencia febrilis, valde periculosa sunt. Fermentum autem hoc malignum, nunc in corpore generatur, imprimis in primis viis, præsertim ex bile æruginosa, succo nempe pancreatico acriori existente; nunc ad extra à contagio aut epidemica aëris & alimentorum alteratione communicatur.

Tres observantur malignarum febrium differentiæ. 1. *Malignæ simpliciter*, quando nempe *benignæ* ex degeneratione fermenti febrilis in *malignas* mutantur. 2. *Malignæ Contagiose*, v. g. Petechiales, Epidemicæ, &c. 3. *Pestilentes*, & 4. *Pestis ipsa*.

Fundamentum *Contagii* consistit in fermento maligno, summe acri & activo, minima mole Contento, ob spirituositatem spiritibus nostris imprimis communicabili, & mediante intestino motu assimilabili & multiplicabili; quod medianibus effluviis spirituosis aliis spiritibus Symbolizantibus ad distans se sociat; unde ab ægris maxime consanguinei, & in peste homines non bruta contagio afficiuntur. Solet hoc contagium stomachum sensibiliter afficere, quatenus aer eodem imprægnatus salivam inquinat; unde semper adeat molestia in orificio ventriculi superiori, immo & interdum ventriculus alteratus & eschara affectus deprehensus fuit. Generantur autem febres *Epidemicæ* (malignis privatis ex particulari contentorum dyscrasia oriundis oppositæ) vel *vito Atmosphæræ*, quam inquinant effluvia, aut in se hostilia, aut mutuo halitus & associatione contraria facta, aut denique spiritus-nitro aerei alternativa; orta ex fracedine rerum putrescentium in castris, obsidionibus, &c. ex foecore paludum, ventilato frumento per annos aliquot quieto, antris subterraneis, terræ motibus, &c. vel generantur hæ febres *vito virtutis*, v. g. post famem, item ex esu carnium sine sale, vel carnium ægrotantium, potu aquarum putridarum; & frequentissime fructuum horæorum corruptorum maligna aura afflitorum. Bene autem distinguenda est fermenti *maligni* ratio formalis, ab alterationibus M. S. aliorumque humorum, quæ potius producta sunt morbosa, non secus ac bubones & carbunculi. Hujusmodi sunt sanguinis Coagulatio, nimia Dissolutio, Petechiae, Purpuræ, &c.

Prognosis valde incerta est, plurimi enim cum periculosissimis evadunt signis, & alii cum salutaribus è medio auferuntur. Pulsus quo major & magis æqualis eo melior; inæqualis autem, minor, & quasi contractus, imprimis in principio, periculosus. Urinæ sanorum similes, vel etiam perturbatae & crassæ, tales permanentes, malæ: Multi coctionis signis in urina apparentibus, sed denuo recrudescentibus, sublati sunt e medio. Urina tamen Cocta, laudabile habens Eneorema, per aliquot dies continuans, & in sedimentum sensim abiens, salutem certam perpetuo pollicetur. Rarum est quod Cruda Urina metastasis materiae peccantis sive producti morbos in morbis malignis felici eventu insinuet.

infinitum. Delirium post somnum, periculosem: Si copiosus adsit sudor & a somno compescatur delirium, non est metundum. In principio surditas periculissima, sed declinante morbo salutem portendit, ut & parotidum tumores. Narium stillicidium cum agrypnia, aut ardore capitis intensiori, & faciei rubore, pessimum est signum; innuit enim fermentum membranosis capitis partibus adinstar spinæ infixum. Tensiones aut titillationes in vola manus, & motus aut subsultus tendinum carpi quietis digitis, Convulsiones prænunciant. Muscarum Venatio, aut floccorum Collectio, fere semper Lethalis. Judicantur fere hæc febres, modo quasi Critico, per sudores.

Cura. 1. Fermentum malignum corrigendum & speciatim per sudores evacuandum: 2. Spiritus & Humores roborandi, ut fermento resistere queant: 3. Symptomata tam maligna quam ardentia mitiganda. Appropriata hic *Remedia*, Alexipharmacæ dicta, operari videntur, nunc fermentum illud acidum volatile corrigendo, quo facto natura sponte correctum excludit; nunc balsamica sua vi spiritus & humores condendo, ut contagii vim minus suscipiant; & nunc denique utroque modo. Sic *Sulphur commune*, imprimis ejus suffusus pro aeris & potus medicatione, inter alexipharmacæ primatum dicit; item *Antimonialia fixa*, quæ absorbent denuo febrilem malignum halitum, similem illi quem mediante igne & nitri yi antea dimiserunt. *Cambora* & *terra pinguis* balsami instar condidunt, & simul temperant. *Aceta* & *succi vegetabilis acidi*, imprimis si aromaticis infusis balsamicam vim majorem acquirant, conciliant firmorem texturam contentis corporis; quo pertinent *vina generosa acidula*. *Animalium partes dure* absorbent acre fermentum; & *salia* eorundum *volatilia* & *spiritus* cerasin sanguinis conservant, & per diaphoresin ac diuresin depurant; & ita suscepto maligno evacuando conducunt. Reliqua denique *Alexipharmacæ*, v. g. *aromatica*, *amara*, &c. constitutione sua resinosa oleosa æstum corporis intendunt, sanguinis vim balsamicam & spirituum robur conservant; & si societur *Opium*, ut in *theriacalibus*, impetum Spirituum intensiorem factum refrænant, & contra malignum virus defendunt, *acido præsertim* cum vehiculo usurpata.

Ut autem in suas quasi classes redigantur *Remedia* malignis febribus opposita, sunt ea vel fixa vel volatilia. Fixa sunt vel *Mineralia* ut *Antim. Diaphor. Bezoardica* quælibet, *Aurum Antim. Cinnab. Antim. Corall. Unicornu fossile*, flor. *Sulphur. nitrum & nitrata*; vel *Animalia*, ut *CC. Ebur. Lap. Bezoard. Unicornu verum, pulveres viperini*, &c. Volatilia sunt vel macra sive salina fere frigida, ut *Spir. & Salia volat. urinosa CC. viper. urin. Liq. CC. Succin. Acetum, Succus Citri, Clyssi sulphurei*; vel aromatica seu oleosa, ut *Cambora* (omnium optima) *Zedoar. Cent. min. Card. b. Scord. Allium, Chelid. maj. Helen. Vincetox. Calend. Crocus, Rob. Junip. & Sambuc.* Item olea distillata *Succin. Citri, Camphor. CC. Tartar. Effuentæ & Spiritus Theriacales Camphorat.* vel *Crocata. Acet. Bezoard. Tinctur. Bezoar. &c.* vel denique mediae sunt naturæ, ut *Gelatina CC. et Semina expulsiva*. --- Ex his varia fiunt composita, v. g. *Pulv. Bezoard. Senn. vel D. Mich. rub. Parmon.* imprimis ubi adest alvi fluxus; *Pulv. Saxon.* multum decantatus; *Theriac. Mithrid. Eleæt. de Pwo, Conf. de Hyacinth.* & præ his temperatum magis *Diascord.* imprimis

primis illud a *Sylvio* correctum. Hec autem propter æstum quem infestunt cum aceto propinanda.

Pro Remediis supra dictis indicationibus rite applicandis, Observ. I. Attendendum an major sit sanguinis effervescentia, an vero major malignitas; si prius convenienter minus oleosa, sed magis absorbentia, aut salia volatilia blandis acidis temperata; sin vero posterius, tutius usurpantur generosiora & theriacalia, imprimis in principio & augmento. II. Variat malignarum cura pro malignitatis gradu; sic febris maligna à contagio, magis requirit alexipharmacæ & potentiora sudorifera; illa autem ab humorum interna degeneratione, magis temperantia, absorbentia, & successiva diaphoresi resolventia. Si spiritus & nervi magis afficiantur, Volatiliora & Subtiliora Opiatis mixta conducunt; sin vero M. S. non nisi volatiliora aut fixa acidis blandis subinde interpositis conducunt. Deinde singulis malignitatibus differentiis appropriata opponantur Remedia, ut in Variolis, Petechiis, Dysenteria Epidemica & Purpura fieri debet. III. In malignis ex contagio externo, Vomitoria sunt optima in principio; imprimis adeat enim nausea & anxietas præcordiorum; immo & in Privatis malignis, optima sunt emeticæ Antimonialia in principio, vi enim fermenti maligni correctiva plus minus instructa sunt. IV. Nil exitialius Purgatione, imprimis si à contagio oritur febris, aut excretiones Curaneæ affuturæ sin. Alvus enim Laxa & Diarrhæa funesta Observantur. Clysmata quidem temperata adhibentur; si obstructæ primæ viæ necessario sint aperiendæ: Sed & hæc ipsa non nisi cautissime usurpentur, si excretio cutanea se offerat. Devicta morbi pernicie non incommoda sunt blande laxantia. V. V. S. nocet, sanguinem enim & spiritus debilitat; imprimis in excretionibus cutaneis, ubi æstuatio (modo non nimia) excretionem promoveret. Si autem mitior sit malignitas, juncta febri ardenti, in subiecto Juvenili, mox a principio, sed caute, instituatur. VI. Sudorifera igitur primatum obtinent. Si corpus facile perspirabile sit, conducunt potentiora; sin minus, cautiæ usurpentur & interpositis blandis acidis, ne magis turbetur M. S. Volatilia Sulphurea Aromaticæ non nisi in principio & incremento convenient, ne in statu novas turbas inferant. Si febris intensior sit, magis convenienter *volatilia macra*, & in statu fixiora *Animal.* aut *Antim.* Usurpentur hæc volatilia macra etiam caute; ne nimis sanguinem fundant aut haemorrhagiam inducant. Nocumentis omnibus medentur interposita blanda acidæ, in specie ex *Citro* aut *Cyclamini*, item *Clyssi* minerales Sulphurei, aut mixtura cum spir. nitr. dulc. In specie Theriacalia cum vehiculo acido tutius usurpantur. Nimia sudoris profusio, & virium defectus a sudoriferorum nimio usu inducta, largiori potu & blandis acidulis resarciantur, v. g. *Decoct. Citr.* cum *Syr. Rub. Idæi*; vel *R Decoct. CC* itij *Succ. Ribi. Granat. acid. an. 3j. Diacord. Fracast. 3jj. Syr. Rub. Idæi 3jj. Spir. nitr. dulc. parum.*

In ipso etiam sudoris fluore propinari posset *Cochleare Aq. Apolect.* cum *succ. Citr.* aut *Aceto* dilutum. *Acida* etiam *Urinosis* mixta naribus admovenda. Ceterum inter Sudorifera excellit *Camphora* quæ præter vim veneni correctivam simul obtinet aliqualem vim spirituum quasi fixativam, unde vigiliæ & deliria optime compescit. Sed illi quorum caput debilius, eruditæ v. g. & delicatores feminæ, item illi quibus alias horridæ

horrida est, nimium ejus usum non ferunt. VII. Opiata in febribus malignis egregia sunt sudorifera, & simul spiritus quasi coercent & graviora symptomata mitigant. Conveniunt imprimis in augmento morbi dum ad statum properat, vel cum sudoriferis propinata, ut sic melius proliciatur sudor, præsertim ubi anxi & inquieti sunt ægri; vel etiam post sudores cum Julepiis & misturis ut quasi roboretur & quietior fiat æger. Opium etiam coercuit hæmorrhagias in malignis subinde periculosa. Inter veterum compositiones excellit Theriaca cum vehiculo acido propinata, ne astum nimium excitet; sed temperatus est Diascordum, in specie in alvi aliisque excretionibus præternaturalibus. Usurpant moderni Laudan. Opiat. Essent. Opiat. aut Essent. Theriac. VIII. Egregie conducunt Vesicatoria in principio status, imprimis ubi adsunt gravia Capitis symptomata, item in soporosis affectibus, item ubi interiora uruntur & exteriora frigent, ubi excretio cutanea facta retrocesserit, aut adhuc facienda sit. Applicantur cruribus supra vel infra genu, item brachiis prope carpos & axillas; & tandem circa nucham, in affectibus nempe soporosis, aut ubi jam aliis in partibus applicata fuerint. Conveniunt eo magis in malignis quod sudor parcior observetur; & arbitror quod mediante spirituum impetu ad locum dolentem concitat in miasmate maligno evocando singulare quid obtineant: unde & bubonibus optime applicantur. IX. Attendat Medicus ad hæc tria. 1. Ad oculos igneos fulgidos & aspectum ferocem, delirium enim minantur. 2. Ad linguam & fauces, an prunella & faucium excoriatio immineat. 3. Ad manus, an convulsiones metuenda sint. X. Quoad diætam sufficiunt juscula aut similia; nam cum sa pius summe fastidiant alimentorum odorem, nullo modo ad eadem cogendi sunt. Potus sit Cerevisia 2daria, vel Aqua, cum 3tia parte Vini temperata; cum Citro in taleolas dislecto, vel succo Citri, vel Gelatin. C. C. Vinum generosum acidum moderato usu non nocet. Convenit etiam fumo sulphuris potum mediari, aut instillare Clyssos antimoniales sulphureos. Conducit etiam Nitr. Antimoniat. à 3i. ad 3ii. in mens. j. potus ordinarii solutum, nisi vel alvi liberior fluxus, vel stomachi nauseabundi imbecillitas obstiterit. His præmissis sequuntur Remediiorum formulae, v. g. in principio & incremento;

R. Aq. flor. Sambuc. & Card. Bened. an. 3*β*. Liq. C. C. succinat. 3i. vel hujus loco Sal. vol. Viper. 9i. Syr. Card. Ben. 3*β*. m. pro dosi, expectando sudorem. Ubi gravius urgent symptomata adde Laudan. Opiat.

R. Aq. Scabios. Aq. flor. Sambuc. an. 3*β*. Acet. Rutac. & Theriac. an. 3ii. Antimon. Diaphor. 3*β*. Bezoard. miner. gr. xv. Syr. Rub. Idæi 3vi. m. pro 3 dosibus. Si Theriaca minus conveniat, sumatur ejus loco Diascord. v. g.

R. Aq. Scabios. 3ii*β*. Suc. Citr. recent. 3vi. Diascord. Fracast. 3ii. Antim. diaph. 3*β*, Camph. gr. iv. Syr. Card. Bened. 3*β*. m. pro 2 dosibus.

In Progressu morbi & ubi volatilia, in specie sulphurea, cautius usurpanda veniunt. R. Antimon. Diaph. 9*β*. Ebor. sine igne, gr. xv. Sal. Vol. C. C. gr. v. m. f. Pulvis pro 1 dosi, cum seq. vehiculo.

R. Aq. flor. Sambuc. & Scabios. an. 3i. Aq. Papav. alb. 3vi. Syr. Cardb. 3iii. de quo capiatur pro lubitu.

Si Diarrhoea juncta sit, Rx C. C. usq. Di. Bol. Armen, 3*fls.* m. pro una dosi. Vel, Rx Aq. flor. sambuc. 3*fls.* Spir. Theriac. Campb. 3*fls.* C.C. usq. 3*fls.* Terr. Sigil. Di. Syr. Acet. Citr. 3*fls.* m. Posset & Myrrha addi, nisi saporem nauseat æger.

Si Convulsiones immincent, Rx Sal. Card. B. 3*fls.* Bezoar. miner. gr. vi. sal. vol. C. C. gr. iv. m. pro dosi. Vel, Rx Antim. diaph. Di. Cinnab. Antimon. 3*fls.* Camphor. gr. v. m. pro dosi.

Pro scopo expellendi, Rx Cort. Citr. flav. recent. 3*fls.* Sem. Citr. 3*fls.* Sem. Card. b. & Aquileg. an. 3*fls.* Myrrh. elect. 3*fls.* Amygd. dulc. Di. f. Emulsi. cum s. q. Aq. Scord. & Scorzonera. & edulcoretur parum.

Juxta hæc Remedia Diaphoretica, in & post sudorem subinde misturæ blando-acido-confortativæ adhibenda sunt. V. g. Rx Decoct. Rad. Scorzonera. cum C. C. ibi. Succ. Rub. Idæi 3*fls.* Succ. Citri 3*fls.* Gelatin. C. C. recent. 3*fls.* ad 3*fls.* Syr. acris citri, q. s. pro grato sapore, m. Posset & Tinctura Rosar. extrahi cum Decocto & Succo Citri.

Si alvus nonnihil liberanda veniat, Rx Decoct. Tamarind. cum Passifolia ibi. Syr. Rub. Idæi & Acetof. Citri an. 3*fls.* Spir. nitr. dulc. parum. m.

A R T VI.

De Petechiis & Febre Petechiali.

IN morbis malignis sæpius erumpunt maculae, quæ febrem Petechiale constringunt: non tamen signa sunt Pathognomonica febris malignæ; nam in Scorbuto & febribus scorbuticis apparent, & etiamnum in tertianis ante sudorem, & post sudorem evanescunt.

Symptomata febrium malignarum Petechialium, sunt lassitudo & dolor contundens totius corporis, vires insigniter prostratae, licet febris adhuc mitis existat. Calor in principio mitissimus, fere tamen vesperi intenditur. Hinc superveniunt graves & continuæ Cephalalgia, Agrynthia, anxietates & jætificationes: In principio ægri facile sudant, in progressu difficultus, in statu fere nunquam. Subinde alvi fluxus variorum spumosorum, ut plurimum fetidissimorum excretorum, supervenit: Quæ omnia fere aliis malignis communia sunt. Tandem 4to die, vel sæpius septimo, erumpunt maculae circa pectus & scapulas, hinc abdomen & crura, & tandem brachia, liberâ ut plurimum facie. Interdum non solum externas partes occupant, interdum etiam vibices apparent. In statu frequentissime superveniunt deliria & convulsiones, & in morbo salubri Ptryalismus. Hæ febres semper fere continuæ sunt. Distinguuntur autem maculae à morsibus pulicis, ex eo quod pulicis morsus habeant in centro punctum ruberrimum, & apposita farina lupinorum cum aceto aut oxymellite evanescant. Maculae quò magis rubicundæ è meliores; quò magis plumbæ aut nigrae, è deteriores; innuant enim superficie cutis majorem mortificationem à virulentia malignitatis inductam, quæ in extinctione spiritus insiti consistit. In morbo salubri maculae intenſe rubræ pedetentim pallescunt, flavescent, sicque evanescunt.

Causa fere est corruptela interna contentorum & consequenter M. S. & spirituum. Admodum Contagiosæ sunt, sed contagium minus actuum est, quasi latere aliquandiū queat, antequam se exerat.

Prognosis.

Prognosis. Quò magis blanditur hæc febris, eò magis nocet. Maculæ latæ rubræ, die 7, 10, 11, 12, &c. præcedentibus coctionis signis apparentes, bonæ sunt. Paucæ autem, febre ingravescente & urinâ cruda existente, lethales. Plumbeæ cum virium debilitate pessimæ. Quæ subito disparent aut recurrent periculissimæ. Hæmorrhagia parca, aut post maculas jam efflorescentes, suspecta est; larga vero in incremento die critico erumpens bona. Excrementa alvi nigra aut fætida periculosa. Hæc febres lentiores sunt quam aliae malignæ, in statu enim interdum 6, 8, vel plures dies in eodem tenore persistunt ægri. Qui curam differunt, & aerem liberum non devitant, sèpius succumbunt. Si omnia autem rite procedant, nec vires adeo prostratae sint, fere intra 14 dies, acutarum more cessant. Solvit hæc febris plerumque per successivam diaphoresin, nonnunquam per criticam hæmorrhagiam narium, vel urinam, vel metastasim materiæ coctæ.

Quoad *Curam*; obseruetur, 1. Vomitoria, imprimis in principio, anxietates graves huic familiares optime præcavent. Purgatio, nisi in primo principio, ferè nocet, cum alias ad diarrhœam facile propclives sint *Petechiales*. 2. V. S. inutilis, immo nociva est. 3. In Principio & Incremento, Sudorisera Volatilia, imprimis *Theriacalia*, tutissime adhibentur: In progressu ac statu fixioribus indulgendum. Si gravior sit malignitas, ad minimum ter in 24 horis porrigenda sunt *Remedia*. Ratione autem virium, nec linetiæ nec stragulis nimis opprimendus est æger. 4. Apparentibus Petechiis, non solum laxantia, sed & Clysimata, nisi urgeat necessitas, exulent. Si superveniat alvi fluor, non adeo subito supprimendus, nisi copia excesserit; imprimis si non tam ex contagio quam interna contentorum corruptela vitium duxerit. Ita tamen regatur, ut macularum expulsio ab alvi fluore non cohibeatur. 5. Velicatoria pedibus & brachiis applicata egregie convenient, imprimis si retrocesserint maculæ, aut superveniant nervosi generis symptomata. 6. Vini moderatus usus conductit. Et in æquali calore naturali conservandi sunt ægri. Remedia eadem sunt quæ in aliis malignis; v. g. In principio.

R. C. C. f. igne Antim. Diaph. an. 9i. Sal. vol. C. C. gr. xii. m. f. Pulvis pro 2 dos. Vel,

R. Aq. flor. Sambuc. 3ii. vel 3ii. Acet. Sambuc. 3β. Theriac. 3ii. Antim. Diaph. 9ii. Syr. Card. b. 3ii. m.

Præmisso vomitorio, præscripsi olim, Theriac. 3ii. Antim. Diaphor. 3β. Sal. Absinth. 9i. cum f. q. Syr. acetos. Citr. f. Bolus. pro 2 dos. quarum unaquaque capiatur in cochleari aceti vini, unde copiosus emanavit sudor. Postmodum præscripsi Seq. Eleæt. de quo die nocteque capiebat æger. R. Conserv. Pulp. Citr. 3iβ. Discord. Fracast. 3β. Antim. Diaph. 3iβ. cum f. q. succi citr. f. Eleæt.

In & prope statum usurpentur sequentia. R. Aq. flor. sambuc. 3ii. Aq. Ceras. nigr. 3i. Spir. V. Camph. 3iii. C. C. f. igne 9ii. Bezoar. min. 9i. Sal. Vol. Succin. gr. ix. Syr. flor. Tunic. 3vi. Capiatur Cochleatim. Item, R. D. coll. Lign. Sassafras, itiβ. Succ. Citr. 3iii. Discord. 3iii. Antim. Diaph. 3iβ. Bezoar. min. 3β. Syr. flor. Tunic. 3iβ. m. Capiatur sèpius pro lubitu.

In statu, dum summa urserit virium prostratio, potest usurpari sequens Potio. Rx Aq. scab. ʒiij. Aq. Cord. Herc. Saxon. ʒvi. Aq. Cinnam. ʒiii. Conf. Alcherm. ʒi. Bezoard. Solar. Di. Syr. Rub. Id. ʒiij. m. Capiatur pro lubitu.

Si stomachi urgeant Symptomata, externe applicetur scutum stomachale ex Gum. Tacamah. Cerat. Stomach. & Theriac. Androm. Epithemata, fronti & præcordiis male applicantur, quia facile refrigerantur & poros claudendo petechiarum eruptionem impediunt. Commodo autem applicantur scrobiculo cordis & pulsui Linimenta ex Oleo distillatum cum Ol. N. M. expr. Solebant veteres petechiarum eruptionem promovere per frictiones & inunctiones totius corporis, in specie dorsi cum nitratu, v. g. Rx Ol. amygd. amar. ʒii. Vin. Rhen. ʒvi. Aq. Chamom. ʒiij. Nitr. ʒii. Bulliant ad aquæ consumptionem, & affricetur Colatura.

ART. VII.

De Variolæ & Morbilli.

Variolæ & Morbilli sunt tantum Symptomata Febris continuæ nunc benignæ nunc malignæ. Earum Historia sic se habet. Præfesso horrore plus minus sensili insequitur astus intensus, gravitas totius corporis, cephalalgia insignis, dorsi imprimis lumborum dolor, cum pulsatione in spina, oculi tumidi subrubentes & quasi lachrymantes, tuisis sicca, raucedo, faucium dolor, pulsus celer vehemens frequens durus, Urina sanorum non dissimilis, natura nempe ad ambitum corporis serum propellente, subinde tamen turbida si magna sit contentorum ebullitio, & interdum alba cum sedimento furfuraceo. Respiratio non-nihil difficilis, vomitus vel saltem inanis vomendi conatus, subinde haemorrhagia narium occasione sanguinis nimium ferventis, quæ in principio morbum levem, in statu funestum prænunciat. Adsumt inquietudo, agrypnia, deliria; interdum Convulsiones Epilepticae aut Diarræa, & interdum Diabetes & mictus cruentus. Tertio vel quarto die erumpunt macula rubra, & si rite procedant prædicta Symptomata mitigantur. Si Maculae hæ sint simpliciter tales & ita maneant donec post aliquot dies sensim evanescant, Morbilli appellantur. Si vero successive iu pustulas rubras eleventur, quæ albescunt pedetentim in centro, cum circulo ambiente purpureo livido, atque in medio sui in pus abeunt, hinc in crustas & squamas, & tandem decidunt, Variolæ dicuntur. Maculae tales potissimum manus & faciem occupant, quæ omnino intumescunt. Nullus est morbus qui tot mala post se trahit, ac Variolæ non bene judicatae, ulcera enim gravia ossa carie affecta, & mille mala exinde originem ducunt. Præter Variolas & Morbillos refert Schenius tertium pustularum genus Crystallinum, quæ nunc solitariae, nunc petechiæ sociatae, nunc post variolas prodeunt. Afficiuntur in Variolis & Morbillis, non solum partes Externe, sed & internæ, præcipue Pulmones, unde qui ex hoc morbo intereunt, aut suffocantur, aut ex convulsionibus aut Dysenteria interimuntur.

Febris Variolarum ac Morbillorum, nunc benigna est; nunc, idque saepius, maligna. Estque nil aliud quam sanguinis despumatio, mediante fermentatione febrili, qua sanguis se à recrementis lactis matris vitiati aet.

ab acido corrupti depuratur. Unde talia recrementa una cum sanguine ab iisdem inquinato, per fermentationis modum præcipitantur intracutem, ubi acrimonia sua inflammations & tandem harum suppurationes inferunt. Differunt itaque *Variola* & *Morbilli* tantum secundum magis & minus. Et peccat imprimis acidum in sanguine, à cuius acrimonia oriuntur convulsiones nervosarum partium, dolores lacinantes dorsi, dysenteriae, urinæ cruentæ, ulcera, & adeo ossium caries, & phthisis pulmonalis non raro post variolas relicta. Inquinatur etiam lympha ab hoc acido, unde tusses siccæ, raucedines, oculi lachrymantes, &c.

Acidum illud ita ex sanguine secretum ac in pustulas intercutaneas congestum, sanguinem in parvis, quas acrimonia sua excitant, inflammatiunculis in pus mutat, per præcipitationem sulphuris sanguinis ab acido. Idem illud acre rodit cutem, pruritum infert, & fibris ejus profundius erosio cicatrices efficit; & si volatilius & acrius existat, malignitatem comitem habet.

Cum omnes fere homines *Variolis* & *Morbillis* afficiantur, idque fere semel, probable est earum causam occasionalem altius in sanguine radicari, non quidem ex vitio sanguinis menstrui, sed ex acidi laetis nutritivi corrupti reliquis. Hinc earum cum achoribus & favis convenientia: hinc consanguinei longe distantes eodem tempore iisdem mutuo corripiuntur; hinc gravidæ aut variolis correptæ, aut liberis ægrotantibus ex variolis sedulo assedentes, fætum enituntur similiter iisdem correptum. Seminarium autem hoc nonnisi accidente cauṣâ externâ, speciatim certa aeris alteratione, in actum deducitur, unde sæpe Epidemicæ existunt. Non quod actu præexistant tot sordes, quot eliminari videmus; sed acidum fermentando se multiplicat. Unde illi quorum sanguis est caco-chymicus aut magis alterabilis, copiosioribus iisdem afficiuntur. Licet Essentiâ *Variola* & *Morbilli* convenient, differunt tamen pro ætatum, nationum, aliarumque rerum non naturalium varietate. Unde in Hispania, Gallia, Germania, Islandia, Japonia, Æthiopia, &c. diversimode se habent. Et Adulti gravius laborant quam Pueri, quia densior ilorum cutis & firmior ejus textura dispositioni materia non adeo apta est, & sub suppuratione sensibilius dolet. *Variola maligniores* frequenter vermes junctos habent, per sudorem aut urinam nonnunquam rejectos. Curiosum est, quod quidam altera corporis parte *Variolis*, altera vero morbillis affectus fuit.

Prægnosis. *Variolæ* cito & confertim erumpentes, bonæ, quia materia obedientiam & naturæ robur ostendunt. Si post erupcionem Febris & Symptomata non remittant, res periculosa est; aut enim insufficientem expulsionem aut defectum virium ostendit. Gravius laborant quorum parentes morbo gallico laborarunt. *Variolæ meliores* citò albescunt cum circulo rubro; sunt & magnæ, molles, acuminatae, rotundæ, distinctæ, & sine continuitate propinquæ; & quæ loca externa & ignobiliora occupant, facile maturantur & decidunt. *Male* sunt *variolæ* discolores ad livorem declinantes, aut quæ habent circulum lividum, violaceum aut nigricantem; item duræ & verrucis similes; ut & depressæ; item si ante acuminatae subsideant & in medio sui foveolam acquirere incipient; his adde duplices, tardius erumpentes & maturantes, & illas in quorum medio nigra appetat macula. Convulsiones ante eruptionem non me-

twendz; sed si continent aut redeant post expulsionem, s̄epe lethales sunt. Si sanguis largius ē naribus effluat in principio, pauciores & leviores sunt variolæ; hæmorrhagia verò aut alvi fluxus eruptioni superveniens, malum, aut enim pustulas retrocedere faciunt aut inquinamenti humorum insignis ab istis pustulis inducti indicium sunt. Unde Hæmorrhagia salutaris debet esse, 1. In principio & incremento. 2. Sufficiens & moderate copiosa. 3. Continua, non interrupta. 4. Per Anastomosin. Urina sanguinea, & sanguinis sinecī supra aut infra excretiones, sunt lethales. Tensio & Meteorismus ventris cum anxietate mortem prænunciat, præcipue si adfit dolor. Si febris ex pulsu & urina levior appareat, & insolita adfit virium prostratio cum magno dorsi dolore, 4to subinde die lethalis est. Si prompte recteque agatur respiratio & vox facile sequatur sine raucedine, admodum salutare signum est. Sed si difficultur trahatur spiritus, aut conciderunt vires, aut in septo transverso adeat Phlegmone; Si ægri vehementer sitiāt, intusque continenter angantur, prompteque refrigerant bullæ, detumescantque variolæ glauco livore pallescentes, instat mors; hoc enim caloris nativi extinti argumentum est. Si pustulæ hæ male carentur, aut partem nobiliorem gravius læserint, diurna vel lethalia post se relinquunt Symptomata.

In Cura, 1. Fermentum acre acidum temperandum. 2. Correctum per diaphoresin, natura monstrante viam, ejiciendum. 3. Symptoma-ta urgentia mitiganda. 4. Latio partium vel imminens præcavenda vel facta restituenda.

Pro his scopis ritè obtinendis, Observ. 1. Distinguendum est *tempus Ebullitionis*, quando effervescentia febrilis M. S. depuratoria viget, & *tempus Expulsionis* quando excretio cutanea incipit. Prius primis 4 diebus absolvitur; posterioris à 4 ad 11 protrahitur, adeo ut circa 13 diem curatio ut plurimum absoluta sit: Licet pro circumstantiarum varietate interdum utrumque ulterius protrahatur. His autem temporibus rite distinctis, in principio dum pustularum elementa nondum apparent, haud protinus ad *Expellentia* dilabendum, sed naturæ conatus ita expectandus, ut interim primordia fermenti mitigentur, & ulteriori sanguinis corruptioni obviam eatur. Dum verò erumpunt, sive jam eruperint *Variola*, Symptomatis urgentibus pro re nata prospiciat æger. Cautè tamen, ne forte turbetur naturæ opus magna pharmacorum molestia. 2. Semper post sanatas variolas corpus purgandum, sanguisque purificandus, ne hinc inde hærentes reliquæ acido falsæ mille mala inferant. Pro quo scopo excellit *Mercur. Dulcis*. Sub primo etiam principio, si corpus sit cacochymicū aut primæ viæ sordibus obsessæ, ne supervenientia exiade Symptomata naturæ motum turbulent, conductit nonnunquam blandum laxans passulatum, vel, quod magis appropriatum, *Merc. dulc.* parca dosi. Cautè tamen & sub primo saltem principio hoc fiat. Nam in progressu morbi ubi pustulæ plus minus erupunt, à quolibet alvum stimulante, etiam levissimo clysmate, nisi summa urgente necessitate, studiose abstinentum. 3. In nostro climate V. S. multum nocet; præcipue si jam apparet *Variola*. Interim tamen in aliis regionibus hæc regula non obtinet. Immo & hic loci in Adultis Plethoraicis aut habitioribus, vena aperta haud nocere solet,

et, sed in primo fiat principio. 4. Opiata debitibus cum cautelis adhibita perquam proficia sunt; symptomata enim urgentiora mitigant, alvi fluxum sistunt, nervosi generis symptomata præcavent, & intumescentiam faciei & manuum, quam insignem in hoc morbo natura habet, ad debitum terminum pertrahunt; in specie theriaca infantibus, & Laud. Opiat. adultis, vesperi exhibita. 5. Peracta cura interrogerur æger an in pectori, abdomen aut aliis partibus symptomata sentiat, & parti latere mature succurratur: Phthisis enim, aut pleuritis, aut periculus alvi, fluxus, variolas non sufficienter expulsas sequuntur. 6. Aer studiosissime cavendus, sed & insimul cavendum à nimio calore, nimirum que stragulis. Si nempe tempore ebullitionis excedat astus febrilis, nullo modo per integumenta aliis modis intendendus est; è contra si est debilior & materiæ expellendæ vix sufficit, omnino augendus est. Sin verò medius sit astus, in mediocri calore detineantur ægri. Quicad Dieta tenuis sit, præsertim ebullitionis tempore. Lentium decoctum nil valet. Vinum semper nocet.

Remedia sunt vel *generalia* vel *specifica*. *Generalia* sunt absorbentia & volatilia: illa acre temperant, & potius conducunt ubi circa primas vias urgent symptomata: hæc magis sudorem & urinas movent, & magis convenient, ubi volatilius peccat acidum, cum inquietudine, convulsionibus, &c. Illa magis tempore ebullitionis, hæc excretionis, in primis ubi pectoris aut pulmonum metuuntur mala, conducunt. Illa sunt unicorni fossile, antim. diaphor. cinnab. antim. corall. C. C. sine igne, & sem. expulsiva dicta. Hæc sunt sal volat. C. C. viperar. &c. & in infantum variolis nunquam satis laudatus liquor C. C. succinat. His sociari possunt Opiata quovis morbi tempore pro symptomatum ratione.

Specialia remedia sunt Myrrha. Castor. quæ balsamica vi alterationem à fermento maligno inhibitent; item horum essentia cum S. V. tartarisato parata, essent. ex castor. & affa fætida cum tintura tart. parata. Crocus mire expellit, dolorem sedat, & venenositati resistit. Scopoli omnibus optime satisfacit stercus equinum, in forma noduli potui infusum, aut eriam cum cerevisia calida ejus succus expressus; & in specie ab angina & pleuritide & cognatis in variolis morbis præservat. Laudatur stercus ovillum ad variolas, sicut & caprinum ad morbillos. Ficuum decoctum multum laudatur ad expellendas pustulas & temperandam acrimoniam; sed ne alvum laxet, præstaret decoct. milii cum ficubus parare. Succinum pro externo usu multum deprædicatur, brachialia nempe carpo circumposita. Ex his variæ fiunt formulæ. V. g.

R C. C. sine igne 3j. Myrrh. gr. vi. theriac. gr. ii. m. pro dos. infantibus, præmisso præsertim usu mercur. dulce.

R Aq. Scabio. Scorzonera. an. 3ij. Antim. Diaphor. 3j. C. C. sine igne 3j. Sal. vol. viper. gr. xv. Syr. flor. Calend. 3j. m. pro 3 dos.

R Sem. Nap. Aquileg. Card. b. an. 3i. cum f. q. Aq. Scabios. f. Emulsio. Adde Bezoard. miner. C. C. f. igne, Unicor. foss. an. gr. xv. Edulcoretur parum.

R Aq. Scabios. 3ij. Essent. Myrrh. 3i. C. C. f. igne 3j. Bezoard. min. 3j.

Laud. Op. Ferment. gr. i. Syr. Card. b. 3iii. m.

R Antim. Diaph. Martial. gr. xv. Castor Myrrh. an. gr. iv. Camph. gr. j. m. Profuit pueru 10 annorum, cum inciperent variolæ evanescere sine suppuratione, cum alvi fluxu.

R Tinctur. Tart. acris, Essent. myrrh. an. 3ij. m. dentur adulto gr. 60. infanti 30. ter in die, circa statum, dum remittunt symptomata & copiose jam pustulae effl. resunt.

R Aq. menth. Aq. flor. Sambuc. an. 3j. Gelat. C. C. 3vi. Succ. Cydon. 3β. Terr. Sigill. Di. Antim. Diaphor. 3β. Syr. de toto Citro 3β. m. pro infantibus in morbillis diarrhoea affectis.

Symptomata in his morbis mitiganda, sunt, vel ante eruptionem, vel post eruptionem. Ante eruptionem sunt, 1. Anxietates praecordiorum & jejunationes, quas quando vel vomitus spontaneus praecessit, vel medicamenta nauseosa provocarunt, optimus est *Liq. C. C. Succin.* præsertim in infantibus: Cui *Extr. Theriac.* vel *Laud. Op.* in parva dosi addi possunt. 2. *Vomitus* in principio non statim supprimendus; ast si nimius fuerit, curatur *extr. theriac.* *Syr. Papav.* *Laud.* *Opiat.* una cum *Absorbentibus.* 3. *Diarrhea*, curanda per pulv. ter. sigil. largiter agitatum cum cerevisia; item *C. C. ustum* & *theriacalia.* 4. *Vigiliae, Deliria,* imprimis *Convulsiones Epilepticae*, quæ infantes in principio morbi cum abdominis duricie affligunt, quas optime curat *Liq. C. C. Succin.* *Cinnab.* *Antim.* & si necessarium videatur, in morbi principio, *Clysimata levia.* 5. *Hemorrhagia narium* moderata finenda. Præstat ut plus fluat sanguis quam minus. Quod si non sufficenter procedat, potius promovenda venit vellicando nares cum seta porcina, aut crebrius & fortius easdem emungendo. Quod si excédat, optime curant *bufones appensi* aut sub axillis agitati. Si oriatur ex nimia sanguinis ebullitione, convenient *opiata* cum *absorbent.* vitando tunc *volatilia.* 6. *Tuffis*, curanda in principio ab *Incrassantibus*, v. g. *Syr. Viol.* *Papav.* *Fujub.* *Diacod.* in *Aq. Scabios.* *Tusfilag.* &c. in statu vero per *Incidentia*, nempe *Syr. de Nicot.* *Erysim.* cum *Aq. Menth.* *Hyssop.* In omni tempore Remedia ex *Scabiosa* speciosè præservant & curant partes respirationi dicatas. 7. *Virium prostratio*, corrigitur à *Tinctura Corall.* cum *Spir. C.C.* item haustu *Vini Rhen.* speciatim quando prosternuntur vires à nimio sudore.

Post Eruptionem Symptomata, sunt, 1. *Retrocessus*, in quo casu nil melius quam *Vesicatoria.* 2. *Suppuratio*; pro qua promovenda, ac ne lœdantur, præsertim partes internæ, Optime convenient *Lapid.* *Cancr.* 3β. *Myrrh.* gr. xv. *C.C.* f. igne Di. sal. *Card.* b. gr. v. m. pro 3 dosi. Vel vesperi ad promovendam suppurationem & levandum ejus dolorem in adulto, **R** *Aq. Scabios.* 3vi. *Oc. Cancr.* præp. Di. *Myrrh.* gr. vi. *Laud.* *Op.* gr. β. *Syr. de Succo Scabios.* 3ij. m. 3. *Cicatrices & Foveæ* ab erosione ab acido acri falso. Pro levando hoc symptomate mitigetur pus illinendo *Ol. Amygd. d. expr. rec.* calide cum penna, quando jam maturaverint. Vel applicando sæpius pinguedinem *lardi incensi* distillantem. *Spiritus V. Aromaticus* cum *Salibus Vol.* leviter acuatus, subinde calide variolis applicatus optime pus mitigat; item *S.V. Myrrhatius* sub eruptione variolarum calidè per 2 dies illitus. Potest etiam *Emplast.* de *Sperm. Ram.* cum *Sacch. Saturn.* imponi faciei, sed caute talia fiant ne repulsi variolis superveniat mors. Ne autem facies tot variolis obsideatur, impoñunt dorso vel scapulis *Vesicatoria*; alii vaporem ex *decocto Herb. Emol.* pedibus suscipiunt, vel pedes laeti calido immergunt. Sane in puritu manuum & plantarum pedum, dum erumpunt pustulae, multum confert, si ponatur dicta membra assidue in *Aqua calida.* Sed habeatur tunc pedum

pedum ratio, nè à copia variolarum dolores diuturni aliaque mala illud concilientur. Nervos tollunt imprimis Sperma Ran. hinc Aq. flor. fab. cum Ol. tart. per del. temperata, cum Cosmetic Clavii & pauca tertia. Applicatur etiam faciei per noctem Cataplasma ex farin. fabar. & lupin. cum urina bovis : & mane abluitur facies cum Aq. flor. fabar. miro cum successu. Si vero super sint Cicatrices mediante nutritione replentur illinendo axung. ascia pīcīs & pingued. anguill. 4. Ptyalismus ; de cuius tractatione vid. Sydenham.

Superest adhuc 4ta indicatio, nempe, lœsionis partium habenda est ratio. Si oculi affligantur, imponatur tepidè frustulum crudum carnis rec. vetulinæ, quod falsam humiditatem absorbebit ; renovando tamen post quadrantem horæ. In principio defenduntur oculi à pustulis instillando sāpius seq. Collyrium ; Rx Aq. Plantag. Solan. & Ros. an. 3i. in quibus ebulliant Sem. Sumach. 3i. Sem. Plantag. 3β. Coletur. Si humor jam ad partem appulerit, detractis Aq. Solan. & Sem. Sum. adde mucilag. sem. Alth. in Aq. fanic. extraēt. 3β. Loco Sem. Sum. malicorum sumi potest, v. g. Rx Cort. Granat. 3iii. infunde in s. q. Aq. Ros. & Plantag. stent in infuso in loco calido, postea filtretur, & adde margar. pr̄p. gr. ix. Croc. Orient. gr. iii. m. Aut pro Collyrio extemporaneo instilla Aq. Plantag. cum Sperm. Ran. et tantillo Sacch. Saturni ; vel adhibeatur Sacch. Sat. vel tutia præp. cum paucō Vitriol. alb. Si nihilominus Oculi intumescent vel inviscerunt, ita ut aperiri nequeant ; aperiantur Deco-*to* sem. lin. fœnugr. Cydon. & Malv. vel fotu ex Malva & Sem. Cydon. in Aqua coctis. Nebulae postmodum apparentes deterguntur inflando Sacch. Sat. vel idem cum Aq. Ros. adhibendo. Si his non obstantibus remaneat visus obscuratio, proficua est Aq. Ophthalm. Ruland. vel Aq. Op-*thalm.* ex Croco Metal.

Si Nares defendendi sint, admovereatur crebrius nodulus ex flor. ros. rub. p. iii. & Camph. gr. viii. aceto Ros. intinctus. Si crustæ hastenus concretæ spiritum intercipiant, inungantur Butyro rec. non salito cum Aq. Ros. sāpius loto.

Si auditus lœsus fuerit, applicanda Vesicatoria pone aures ; hinc immittatur auribus Effent. Card. b. aut Castor, cum bombace. Vel per tritorium immittatur suffitus ex Castor. Myrrh. Colocyn. sem. fanic. & paucō Croc. in vino coctis.

Pro Præservandis fauibus. Rx Aq. Prunel. Scabios. an. 3ii. mucilag. sem. Cydon. & Fœnugr. an. 3i. nitr. dep. 3i. m. & abluantur fauces : in quem finem & sterlus equin. cum succo Cancr. fluv. & Aq. Semperiv. maj. optime fauces & linguam præservat. Si nihilominus obsideantur fauces & lingua cum magno dolore & calore, optime gargarisatur tepidè cum laetè caprino & Aq. Plantag. aut salem detineantur in ore, sāpius expundo & repetendo. Item gargarisatur cum decocto Hord. Passifl. min. & similiūm temperantium, ad faciliorem maturationem ; cui vero, si jamjam se aperiant pustulæ, additur Mel. Ros. cum pauxillo alum. ad meliorem ulcerum purificationem. Si Lingua exulceretur, Rx Fol. malv. arbor. 3β. balauft. 3ii. Myrrh. Eleæt. 3i. Alum 3β. cum s. q. mellis despumati, f. Linimentum molle. Si Labia obdurentur & doleant, inungantur mucilag. sem. Cydon.

Si adsit vel sequatur *Dysenteria*, convenient interne *Diascordium*, C. C. usq. terr. sigil. torment. &c. Externè; si ferat conditio morbi, usurpetur *Clyster ex lache cum Rad. Sympyti*. In mictu cruento remedia ex *Plantag.* sunt optima. *Ulceræ* post variolas cautæ & non adeo vulgari modo tractanda sunt. Vide *Salmuth. Cent. 2. obs. 50.* De *Paralysi* post variolas, vide in *M. A. N. C. An. 4. p. 13.* De *Aphonia*, vide *Hild. Cent. 6. obs. 14.* De *Gangrana* vide *M. A. N. C. An. 4. p. 50.* Et de *Articulorum tumoribus* & *ulceribus*, ibid. An. 6. p. 139.

A R. T. X.

De Febre Purpurata & Morbo Hungarico.

Febris Purpurata quosvis adoritur, mares & fæminas, infantes & adulos, præsertim puerperas, quibus & malignis & funestior existit, forsan mensum retentorum occasione. Acidum sui generis *malignum* est ejus formes. Hoc enim ubi secretum fuerit & ad loca intercanea propulsum, horum ardor, pruritus & desquamatio excitatur. Subinde *acutus*, non raro *præceps* est affectus, qui dum maxime videtur blandiri, etiam ex levissimo horrore, subito jugulat. In Cura convenient *Volatilia*, *Myrrha*, *Rob. Sambuc.* cum C.C. imprimis *Liq. C.C. Succin.* & in genere eadem quæ in *Malignis* usurpantur.

Morbus Hungaricus, febres alias malignas superat, 1. Gravi *Cardialgia* & *anxietate*. 2. Intolerabili *Cephalalgia* & gravissimi *delirii*. 3. *Graviori Prunella*; quibus & dolor seu laffitudo artuum *ostikopos*, & subinde alvi fluor se solent sociare. Cura eadem est ac supra insinuatum. Valent in specie *Vomitoria*, quæ in morbi Principio adinodum sunt necessaria. Hinc etiam *Ven. Ranin.* *Sectio*, respectu nempe *Prunelle*; loco quarum *Ven. frontis* quidam secant, ratione *cephalalgiae* & *delirii*. Pro *Julepo* commode intervit *Decoctum C. C. cum Citro*. Pro *Diaphoreticis*, *Spir. Theriacal. Camphor. Diascord. Fractif. Pulu. rub. Pannon.* quibus nitrum Antim. in potu additur. Pro faucium *Gargarismate*, R. *Aq. Semperu. maj. Ibi. succi ejusdem 3ij. Sal. Armon. 3i. m.*

A R. T. XI,

De Peste.

Pestis supremum denotat malignitatis gradum, qui omnibus tere morbis, v. g. *Phrenitidi*, *Dysenteria*, *Angina*, &c. jungi potest. Proprie tamen Pestis est illa peculiaris morbi species, quam *Bubones aut Carbunculi*, subinde & *Petechiæ* insequuntur. Adeo ut per Pestem in genere nil aliud intelligatur, quam *morbus maximè contagiosus & Epidemicus*, qui ortum dicit ex *miasmate venenato*, ab aere primum suscepto, & hinc per contagium propagato, qui occulte & latenter homines aggressus in summum vitæ periculum conjicit, & fere *bubones*, *carbunculos*, *nonnunquam & petechias*, comites secum trahit. Miasma istud summe subtile est, quod non tantum per immediatum contactum, sed per intermedia quæcunque, vestes, nummos, literas, se propagat. In specie aerem inquinando,

o, quasi in distans multiplicetur, se propagat, cuius medio fermentum illud pestilens inspiratum spiritus vitales afficit, & cruentum inquinat, unde tam prompte viræ periculum, hinc & spiritus metu percussi tam facile contagium suscipiunt. Natura Miasmatis hujus nondum debite explicata est.

Causæ Remotaæ sunt imprimis *terre motus*, quo in casu merito culpanatur effluvia mineralia volatilia mercurialia; item *fames*, hominum strages, & cadvera putredine resoluta, ratione mumialis consociationis cum hominibus. Accedunt & aliæ plures aeris alterationes.

Symptomata. Nunc adeat febris, qui motus est naturæ irritatæ; nunc abeat, quo in casu spiritus quasi syderati sunt & majus subest periculum. Ægrum autem peste correptum ostendit naufea sine manifesta causa, ex contagio nempe suscepto. *Lindanus* dicit certum esse signum si ægri sentiant in locis bubonum, i. e. inguinibus, sub axillis, vel paracordibus, puncticulam, plures vel pauciores, vel etiam unam quasi candente acu factam; quæ ipsa confirmantur si præcesserit metus, & conjugatur capitis dolor insignior, vel similis præternaturalis subitanea corporis alteratio.

Prognosis. Scabies tempore pestis salutaris. Lue venerea infecti & ulcerosi raro corripiuntur; alia libenter lui venereæ se sociat Pestis. Bubones & Tumores citò erumpentia, cum remissione symptomatum, bonum. Bubonaria pestis mitissima, illa cum Anthracibus media, petechialis pessima. Bubones plures & boni coloris salutares; Carbunculi quo plures eo periculosiores. Si per sudores largiores materia discutitur, bonum; si sudor sit frigidus, vel si extrema frigeant, in specie nares, malum. Narium stibnidum lethale. Tumores Delitescentes periculum portendunt. Eminentibus exanthematibus vel bubonibus superveniens singultus, lethale signum. Super bubonem erumpens Anthrax sive Carbunculus lethalis. Anthraces in digitis propter multos tendines periculosi. Tumores ante febrim erumpentes, minus periculosi, illis qui post febreum apparent: tumores aliquantisper inflammati, non adeo; sed cum circulo livido valde periculosi. Si Cantharides applicatae vesicas non excitent, instat mors. Si post Vesicatorium applicatum & apertum, vel cauterium actuale, intra 12 vel 14 horas Anthracis progressus ad vicina non potest inhiberi, æger interibit. Idque etiam fit quando post cauterium sive potentiale sive actuale applicatum, locus aridus permanet: sin vero applicato cauterio erumpat vesicula, quo major eo melior, & postmodum laudabilis materia in illa generetur, æger erit extra periculum. Anthrax cum Vibice communiter flaveo aut rubeo est admodum periculosus. Quod si Vibex albescat circa febris decrementum pauca salutis spes superest. Si bubones in collo aut prope aures inducant dolores gutturis, & deglutitio citra infinem internam inflammationem impediatur, patiens vix ultra 12 vel 15 horas supervivet. Febris insignis citra anxietates cordis, minus periculosa est, quam anxietates cordis citra insignem febrim. Si orientur anthraces in oculis, manibus, stomacho, &c. intereunt, idque cum summis tormentibus, si in vesica urinaria.

Cura est vel Præservatoria vel Curatoria. Genuina præservatio cōsistit in causæ a verruncatione, & spirituum roboratione. Hinc sanguis quasi balsamo condiendus ad minuendam mamialem Symbolisationem cum Contagio. Pestis, sicut & febris omnis, jejunos facile affligit, unde ante egressum ex ædibus comedenda est bucella panis, sumendo hau-stum Vini Absinthit. cui immista fuerit Camphora quantitate pisi leviter accensa, ut supernatando comburatur. Sin extinguatur, denuo accen-datur. Egregium præservativum est Vinum acidum generosum, ex eo saltem quod animosos reddat homines; quod & medicari potest ex infusione Vegetabilium Alexipharmacorum, nunquam omittendo Myrrham & Camphoram. Purgantia ad præservationem sint Rara, Parca, & non Ve-hementia. V. g.

R Rhei elect. 3i. fol. Sen. mund. 3ii. Crem. Tartar. 3i. Rad. Scorzonera. 3i. Coq. ex Aq. Card. b. Colatur. 3iij. add. Syr. de Cich. cum Rhab. 3vi. Spir. Salis, parum; Conf. Alker. 3i. M. F. Haustulus.

Theriacalia, & Aquæ spirituosaæ oleosaæ, in præservatione non conveniunt, nisi acidis mixta. Optime præservant fonticuli corpori inusti, unde qui ignari accedunt ad infectos sentiunt punctiones in fonticulis. In præservatione solemus aerem medicari per sulphur accensum addito nitro; iunprimis per accensum pulverem pyrium & crebricres tormentorum bellicorum in Civitatibus explosiones; addi possunt Succinum, Thus, Myrrha, Camphora, Bacca Junip. Præterea Spir. Vitriol. & Nitri lateri-bus calefactis affusi; item acetum nitratum cum Camphora, vel acet. Rut. cum nitro & Camphora pro suffitu egregie convenit. Non inepte lac cal-efactum in conclavi suspecto reponatur, ut infestio lacti se insinuet, adeo ut crusta viridiuscula supernatare appareat. Formantur trochisci efficaces & suaviores ex Nitr. Ibi. Sulph. 3iii. Benzo. Styrac. simul liquat. an. q. s. carbonibus ardentibus injiciendi.

Post aeris medicationem, instituitur Præservatio per corporis medicatio-nem. In quem finem interna remedia sunt Acida, & hinc Sulphurea. In-ter Acida excellit Acetum Theriacale, vel Bezoardicum, vel Acet. Calend. vel potius Acetum medicatum per infusionem Rut. Pimpinel. Beton. Nuc. Jugland. Allii, Bac. Junip. addita Camphor. aut ejus vice spodio Cervino. Digerantur hæc spacio 40 horar. ad solem vel intra hypocaustum. Per-colatum detur ad cochleare i. jejuno stomacho; naribus etiam tempori-bus & pulsibus illinatur, pro antidoto certissimo. Mirus etiam fuit succeſsus Aceti Theriacalis Tymæi. Sane ipsum acetum in qua Theriaca sol-uta est, addita Myrrha, & Camphora in SV. solut. (nam in aceto non solvit) quotidie usurpatum cum bucella panis optime præservat. Sed ipse S. V. ſæpe noxius observatur. Laudantur etiam Elix. Propri. Spir. Sulph. aut Salis, aut Vitrioli, ex pauca cerevisia aut vino assumendum, fructus acidi ut Citra, Granata, &c. Aceti Aromatici spongia excepti odor; Adeo ut in pestis præcautione, acida semper probentur. Quibus acida meraca sunt molesta, temperentur Spiritu Vini; hinc Spir. Salis, ſæpius cum eodem cohobando, aciditatem amittit. — Post Acida sunt Sulphurea tam Mineralia quam Vegetabilia, balsamica vi corpus defen-dentia. Hinc omnis potus Sulphurandus; & usurpentur flores sulph. cum Myrrha. Juxta Sulphur est Succinum, Myrrha, & quæ omnibus palmam præripit Camphora. Laudatur Elix. Propri. Spiritu Sulph. acidulatum. His addendum

addendum est Opium, quod spiritus figendo & animi pathemata non-nihil coercendo, inter praeservantia non ultimum meretur locum. Hinc Theriaca, Mitbrid. Discord. cum aceto commode usurpantur. Item, Rx Flor. Sulph. 3ii. Myrrb. 3ii. Aloes 3i. Croci Campbor. an. 33. m. f. Pulvis, ex quo cum Conf. Pulp. Citri, f. Elestialium, aut, agitando cum Aceto, Aetum Praeservativum. Hec quoad Interna Praeservativa; inter Externa convenit spongea aceto imprægnata naribus admota, omnibus Pomambris præferranda; cui addi possunt Camphora & Myrrha in pyxide perforata. Rad. Zedoar. & Zinzib. in aceto macerata & cerebri masticata; aut Trochisci ex Myrrha & Camphora cum Mucilag. Gum. Tragacanth. in ore continuo voluti. Illinuntur & tempora, carpi, & præcordia, balsamo, v. g. Rx Ol. Delt. Junip. 3ii. Ol. still. Citr. Succin. an. 3i. Ol. still. Camph. gut. xxiv. m. pro dicto usu. Trochisci ex Magnet. Avsen. Ang. Salæ cum s. q. Benzoes, syndone rubro obduxi & circa regionem cordis appensi egregium sunt Amuletum: item illud ex merc. per fumum Saturni coagulato & appenso; item Bufo per caput perforatus, & ita appensus; vel trochisci ex bufon. & eorum vermiculis in patella cerea rejectis, similiter appensi. Hec de Preservatione.

Curationis totius cardo in eo vertitur ut venenum suscepturn potenti sudorifero alexipharmaco foras educatur, addita semper Camphora ob penetrantiam summam. Fundamentum suggerit natura venenum sponte deponens. Sed observetur, I. Alexipharmacum singulis 8 horis repetendum, & diu continuandum; nec metuenda virium prostratio, melius enim se habent ægri dum sudant. Interim ratio habeatur textura rara vel densæ, virium infirmarum vel validarum, & malignitatis majoris vel minoris. II. Sudans à somno arceatur, admovendo nempe naribus spongiam aceto vim, nonnihil camphorato imbutam. Nam somnus veneni expulsionem impedit. III. Dum sudat æger applicetur umbilico panis parvus à furno calens, cuius cavitas Theriacæ 3ii. repleta sit, detracta Crusta inferiori. Simili modo Pani Secalino infunditur Spir. Vin. Camphor. applicando umbilico ita ut foramen ei respondeat. Sic æger incipiet sudare, licet nihil intus sumpscerit, & venenum pani se insinuat, qui propterea defodiendus est. IV. Si adfit Agrypnia, Delirium, aut Inquietudo, sudoriferis addantur Opiata, præsertim in principio ut coercentur Symptomata, & post sudorem linteis calefactis sulphure succino thure & myrrha probe suffumigatis abstersum, ut blandus sopor sequatur. V. Si adfit febris ardens & effervescentia insignis, Theriacalia nisi acidis temperata non convenient. Usurpantur itaque Discord. fixa Antimonialia, & Salia Lixivialia. Sin vero febris mitis aut nulla sit, theriacalia aromatica conducunt debitæ sanguinis astuationi restituendæ. VI. Acida nunquam omittenda, semper tamen sudoriferis miscenda; convenient imprimis post sudorem ut reficiatur æger & simul malignitati resistatur. VII. Sicut fonticuli in præservatione, sic vesicatoria in curatione vertebris colli, versus humerum aut carpum, cruribus & Suris internis, applicata, conducunt. Talia enim à partibus nobilioribus revellunt, à vicinis derivant; vasæ calefaciunt, liquores reddunt magis obsequaces, & cum serosa colluvie noxios humores educunt. Sed acerrima esse debent, & pars prius ad ruborem fovenda, quo vis Emplastri potentius se exerat; & excitata ulcera diu aperta relinquenda, Emplastro

stro de Meliloto pulverem *Cantharidem* iterum atque iterum inspergendo; & inflammationibus dolorificis opportune succurrendo foliis *Brassiæ* ulceribus superimpositis. Interea hujusmodi *Epiphaesticis* semper addatur aliquid de *Magnete Arsenicali*. Si tamen urgeat urinæ ardor & incontinentia, sphyncteris vesicæ inflammatio vel ulceratio, mixtus cruentus; si mulier in utero gerat, vel instet fluxus menstruus, vel nimis sit virium prostratio; non sunt admovenda. VIII. A V. S. semper abstineatur; idque eò magis ubi alvus simul fluere cœpit, vel bubones, carbunculi aut petechiae manifestant. IX. In principio morbi, dum venenum in primis viis hærere testatur nausea, commode adhibentur *Vomitoria*, addendo ea quæ vim habent *Alexipharmacam*. Ubi mox apparent bubones & authraces, & necessitas vomitorium propinare suadet, applicetur buboni & authraci attractivum remedium, ne dum propinetur *Vomitorium* recedat tumor. X. Si vomitus adeo vexet ægros ut nihil retineant, solo integumentorum pondere sudor provocandus, superinducendo vultui linteaminis partem ad halitus colligendos. Sic enim vomitus & alvi profluvium sedantur, & assumpta deinceps medicamenta probe retinentur.

Inter Remedia pro curatione pestis, excellit *Camphora*; unde *Henissii Oleum pestilentiale* ex *Ol. Stil. Succin. Citr. & Camph. compositum*, ad gut. x. vel xv. multum præstitit. Habetur etiam *Liquor ex Camphora* ʒi. & *Album Ov.* ʒvi. destillatis per *Retortam*, qui cum *Spiritu Vini* cohabitus egregium est *Alexipharmacum*. *Camphora* etiam ad ʒss. cum *Croco* in *Aq. Theriac.* ʒi. soluta; vel cum *flor. Sulph. & theriaca*, mista, egregie sudorem prolicit. Juxta *Camphoram* laudatur *Spir. C. C.* rite paratus & sale volat. probe acuatus, ad ʒi. *Baccæ Hederae Arboreæ* ad ʒi. in *vino* vel *aq. Card. b.* item *Baccæ Junip.* multum laudantur. Allii *Capita contusa* cum *vino* vel *aceto* sumpta; & remedia ex *cervis* & *viperis* notissima sunt. Egregii etiam sunt *Bufones* vivi in *S.V.* Suffocati, unde *alexipharmacus* redditur; ut & *spiritus & sal vol.* ex iisdem ita maceratis & per *retortam* destillatis. Immo ipsi *bufones* ab interioribus purgati, exsiccati, pulverisati, & cum hepatæ proprio similiter exsiccato, in forma *pulveris* ad ʒss. vel ʒi. commodè propinantur. *Stercus Humanum* cum urina propria haustum egregium; quod & externè bubones pestilentiales optimè curat. Inter mineralia eminent *sulphur*, ram *commune* ad ʒii. cum *aceto & camphora*; quam ex *antimonio* rite paratum. Inde & *Potus* quilibet in peste sulphurandus est. De *Potionibus Theriacalibus*, aliisque, sufficient quæ circa *malignas febres* monita fuerunt. Ex dictis facile est parare formulas. V. g.

Rx *Theriac. Andr.* ʒi. *Bezoard. min.* ʒss. *Camph. gr.* vi. *Acet. Bezoard. q.s.* *F. Bolus, expelando sudorem.*

Rx *Antimon. Diaph. Flor. Sulph. an.* ʒss. *Sal. Vol. Viper.* ʒi. *Camph. gr.* viii. vel x. m. Divide in 2 partes æquales pro sudorifero.

Rx *Aq. Card. b.* ʒi. *Liq. CC. Succin.* ʒss. *Camph. gr.* v. *Syr. de Scord.* ʒss. m. pro *Haustu.*

Rx *Rob. Junip.* ʒiii. *Eleæt. de Ovo, Mithridat.* an. ʒss. *Theriac.* ʒiii. *Flor. Sulph.* ʒiii. *Myrrh.* ʒiii. *Camph.* ʒii. *Croc. Orient.* ʒss. *Succ. Citr.* ʒss. *f. Eleæt. Dof.* ʒss. in *Aq. Card. b.* & *Acetos.* an. ʒi.

Re Viridis eris bene calefacti iti. Irrora cum spir. acet. 3ij. Distilla per Retortam utream in igne arena intensiori. Jam Rx hujus Spir. part. ijs. Spir. Tart. Rectif. p. iii. Miftis his, adde singulis unciiis Camph. 3j. ponantur vitro bene obturato in digestionem, donec Camphora uniatur Liquori. Si cum aliqua particula Opii digeratur & filtretur, dat Elixir Antiloimicum Egregium.

Symptomata frequentissima Pestis sunt *Bubo* & *Antbrax*. *Bubo* crudus non aperiendus nisi ejus livor aut nigredo Gangrenam minetur; adeoque maturatio quædam est expectanda. Inconsultum autem videtur discussione bubonum operam dare, nisi simul sudor provocetur. In bubone itaq; curando applicantur externe, 1. *Attrahiva*. 2. *Maturantia*. 3. *Mundificativa* & *Consolidantia*. Sic pro attrahendo veneno & maturando tumore applicant quidam *Cepas coctas*, cum pulv. sem. sinapi, aut si dolor intensius urgeat, cum theriaca contusas. Huc faciunt *Bubones* exsiccati, in vino macerati dum mollescant, & buboni impositi; vel horum pulvis cum Aq. Scorzone. in forma *Cataplasmatum*, vel *Emplastrum magnet*. *Arsenicale Angeli Sale*, reliquis emplastris præferendum. Buboni nempe applicatur *vesicatorium*, etiam si tumor non sit magnitudinis insignis; intermissis *Cucurbitulis* quæ bonos æque ac malos humores alliciunt, sanguinem alterant, & dolorem & febrim excitant; vesicæ post horas 8 vel plures dissectæ applicatur *Emplastrum illud*, cuius formula talis est. Rx *Antim. Crud. Sulph. flav. Arsen. alb. an. 3ii. subtilissime pulverisata* sepeliantur in phiala in igne arenæ, donec rubescant; Vase refrigerato, eximitur *Magnes Arsenicalis* non venenata, deinde Rx *Gum. Serap. Ammon. Galban. an. 3j. Ol. Succin. 3ii. Ter. vitriol. dulc. 3i. Gummata* dissolvantur in *aceto* fortì; & per parvum lineum expressa ad consistentiam priorem bullita, misceantur cum ol. *Succin.* & terra *vitr.* & *Magnete Arsenicali*. Sic habetur *Emplastrum* egregie attractivum, quod tamen in corporibus robustioribus vel si profundius lateat bubo, nisi ope *vesicatorii*, escharam non producit. Eschara autem veneni extracti vera sedes est, & mediocriter crassa reperitur cu-te tantum superficialiter corrosa, unde multo citius & minore cum dolore separatur, quam alia *crusta artificiales*. Saltem ejus separatio promovet seq. *Unguento*, Rx *Mell. Virg. Axung. Anat. an. 3i. Fulig. Carmin. 3 vi. Terebinth. 3i. Vitel. ov. no ii. Theriac. 3iii. ol. Scorpion. q. s.* Si tumor, crusta prima ablata, sufficienter non sit imminutus, emplastro prædicto magneticō zdam vel 3tiā excitabis. Tandem ulcus *confolidandum* *Emplastr. de minio*, vel *albo cocto* vel *Diapomphol.* sed lente ad consolidationē festinandū, ne lateat adhuc virus.

Verzacha bubones curavit applicando *vesicatorium* inferiori parti, deinde imponendo vesicæ fol. betæ aut bræssæ rubræ oleo *Rap.* inunctum; secundo die applicavit *Cataplasma* seq. Rx *mic. pan. tritic. alb. 3ii. farin. alth. lib. alb. an. 3i. Herb. malv. Scabios. Scord. Rut. flor. Chamom. melilot. an. 3i. farin. sem. Lin. 3j. Fenugr. 3ii. sic. recent. N. vi. Cep. N. iii. Pulv. & coq. in Aq. font. ad formam pulpis, sub finem addendo Ol. Scorp. *Unguent.* *Resump.* an. 3j. *Theriac.* *Androm.* 3ii. *Pulv. Croc.* 3j. *Vitel. ov.* N. iii. M. F. *Cataplasma*. Quia tamen prædictum *Cataplasma* facile corruptitur, ejus loco substitui potest *Emplast. melil. Diach.* cum *Gum.* an. 3i. ol. scorp. q. s. m. Si tamen propter cutis densitatem bubones isti*

is medicamentis non rumpantur, aperuit lansetta, & ulcus mundificavit linimento ex Ung. Apost. 3ii. Terebinth. Venet. Mell. Ros. an. 3ii. Iberiac. Andr. ol. Scorp. an 3i. vetel. ov. N. i. M. —— Alii præmisso vel omissio vesicatorio, bubonem mitigant applicando Herb. Parid. aut Cataplasma ex fermento cum Strophularia & bacc. Herb. Parid. aut Cataplasma ex Rad. Lil. alb. &c Alth. an. 3ii. sic ping. N. iii. Coq. in s. q. ol. lib. alb. ad consist. Cataplasm. adde fulig. splend. 3i. Sapon. Venet 3vi. ol. Ran. 3ii. m. quo facto aperiendus est scalpello aut cauterio potentiali, ne suppurationis mora vires prosternat aut virus repellat. Solebat quidam Hodges chirurgicæ manus vicem supplere Emplastro ex oxycroc. 3iii. Galban. Colat. Gum. Caran. an. 3i. Pic. nav. 3ii. liquatis cum ol. Chamom. Apertio tamen artificialis ipsi auspicior habetur. Aperto utiq; buboni applicandus est balsam. sulph. anis. vel terebinth. cum ung. basil. & theriacæ, imponendo defuper Emplastr. Diapomph. pro mundificatione & confolidatione, observando tamen ut diutissime apertum servetur. De Cætero, probe attendedendum ne acetum, opiate, saturnina, vel mercurialia bubonis applicentur. —— Parotides eodem modo tractandæ sunt ac bubones.

Quoad Carbunculos & Anthraces. *Carbunculus* emergit cum calore purpureo & puniceo, & circulo circumcirca vel rubicundo, qui melior, vel livido, qui deterior; & gangrenæ instar partes vicinas inficit. Interdum pustula alba apparet, materiam quasi coctam continens, quæ aperta aut compressa sicca ac profunda in partibus carnosis radicata apparet. Interdum pustulæ plures emergunt, sub quibus durities inflammatoria apparet. In Cura, cum nil aliud sit quam incipiens partis mortificatio, 1. ejus progressus inhibendus. 2. pars mortificata separanda. 3. ulcus relistum mundificandum. Pro primo scopo ducatur circulus *Sapphiro* in cute circa carbunculum: dein illinatur apex carbunculi *butyro antimon.* hæc enim non solum progressum mortificationis inhibit, sed & totum mortificatum separant. Denique applicetur *Empl. de fulig.* vel *Magnet. Angel. Sal.* quo non datur melius. Alii non inepte mox applicant cauterium actuale, & escharam ruptorio ex ol. Lin. & *Chamom.* cum *Croco* successive separant. His factis, ubi substantia separata probe educta est, usurpetur *Bals. Sulph. anis.* aut *ung. Basil.* cum *Empl. tetrapharm.* & *theriac.* Si adsit ardor summus, vitentur oleosa & pinguia, metu sphacelismi.

Aëtus in genere mitigatur usu nitr. antim. ad 3i. in *Mens. S.* potus ordinarii; item *Arcan. dupl. Spir. nitr. d.* &c. Externe linea intincta succo semperu. maj. & acet. ros. in quo solut nitr. applicantur pulsibus, fronti & temporibus. Sed in febribus cum excretione cutanea junctis, calor non facile sufflaminandus est, nisi modum excesserit.

In dolore capitis, & vigiliis; notandum quod nunc a stomacho & præcordiis affectis proveniunt, & vomitorio in principio morbi dato vel Clysmatibus præcaventur aut levantur: Nunc capitis male se habentis pedissequæ sunt, & tune intensior est incalescentia circa frontem, oculi sunt fulgidi, & minor est inquietudo seu jestigatio. Si hæc symptoma diutius durent, delirium post se trahunt, cuius comes tandem sunt Convulsiones. Dolor Capitis in principio curandus venit, sed si prope Judicationem superveniat nil tentandum quia interdum vomitum vel hæmor-

hæmorrhagiam p̄fagit. Vigilie pariter circa crisi minus tuto anodinis tractantur. Interne mala hæc curant Opiata & Emulsiones. Externe illinitur temporibus Ung. Alabastr. cum ol. Papav. express. item Epithema fronti applicatur ex Emuls. nucl. Persic. & sem. Papav. alb. in Aq. flor. sambuc. aut Verben. aut Solan. cum Camphora. Applicantur etiam plantis pedum Cataplasma ex Fol. Rut. Rad. Raphan. & Sal. Comm. cum fermento. Applicantur & fronti linteas tintas in aqua solutionis nitri. Notandum antem Epithemata humida minus convenire quia refrigerata poros stringunt; item dolorem in parte capitum anterori a febre oriri, in posteriori vero a proprio capitum affectu. Medulla etiam crurum vituli recens temporibus crebrius illita vespertino tempore somnum adfert. Barbette temerarium Opii usum dissuadet, primis nempe 3 vel 4 diebus; item impuro existente ventriculo, ægrisque nimis debilibus; & tandem diu deficiente somno non nisi Alexipharmacis junctis concedit. Quin & priusquam ad Laud. Op. usum accedat, capitum dolorem sedat applicando plantis pedum & volis manuum Cataplasma ex fol. rut. ferment. acri, fimo columb. Sal. Comm. & acet. Sambuc. Vel ex bol. armen. terr. sigill. cret. alb. & acet. calend.

Si adsit profundior somnus applicetur naribus succus Rutæ cum acet., aut Castor. cum acet. Rutac. Adhibeantur Viscicatoria cervici, item carpis aut malleolis: & Fronti imponantur Thus, Bacc. Laur. & Piper. nig. cum albumine ovi subasta. Interne vitentur Theriacalia & quæ de Opio participant, & propinentur acida.

Hæmorrhagia narium Critica non fistenda: Symptomatica fistitur sanguinis fluxum prohibendo per interna refrigerantia, nempe Papaverina, Aq. Papav. Errhat. cum succo Portul. hinc succ. Cydon aut Rib. Syr. Portulac. denique terr. sigill. lap. Hemat. Corall. Bezoard. martial. aut Antim. diaph. mart. ex quibus fieri possunt mixturæ cum Aquis Sympb. Plantag. Ros. &c. addito nitro, spir. vitriol. aut Salis, aceto &c. Externe Bufo vivus sub alis applicatus, vel exsiccatus simili ratione detentus vel pugno compressus ut probe incalescat potenter hæmorrhagias fistit; abluantur etiam manus, pedes & collum acet., vel applicetur temporibus Creta cum acet. Sedata hæmorrhagia laxatio alvi instituenda est, si alia non impedian.

Sitis febrium levatur per nitr. antimon. in potu solutum, vel serum laetis succo citri acidulatum, vel aquam comm. acidulatam cum spir. sal. & Syr. Citr. quæ optime levat, & sudorem simul movet. Si alvus simul aperienda veniat, conveniens est tamarind. Pulp. & Decoq. Notandum autem nec nimia quantitate nec saepius frigidam bibendam esse, alias flatus, alvi fluxus, cordis anxietates & symptomata alia exinde metuenda esse scribit Barbette, quem vide de peste p. 615.

In Cardialgia & vomitu conductit sal. absinth. ad 3i. item Cons. menth. & Extract. Torment. In peste exhibit Barbette misturam ex Aq. Menth. Prophyl. & Cinnamom. cum Conf. Hyacinth. Sal. Coral, & Syr. Myrrin. inunxit dein ventriculum 3 vel 4 quotidie unguento ex ol. N. M. expr. 3iβ ol. mac. still. 3β ol. Absinth. 3i. Interea parvus potus conceditur, & sedato vomitu exhibetur sudoriferum. Notandum autem mala hæc non adeo facile profigari, si ex internis carbunculis orientur, quas ventriculum & intestina subinde occupare testatur cadaverum lectio.

Alvi fluxus & tortina abdominis curat Diascord. ad ʒi in misturis propinatum ; item *Essent.* *Theriac.* ad gut. 30 vel 40 ; item extract. *theriac.* ad gr. iii. vel iv. *Anodyna autem & Opiata absorbentibus* mixta optima sunt. Abstineat æger ab omnibus falsis & acidis alias in peste usitatis, item a largiore potu. Applicentur externe olea stillitia mastich. absinth. Aneth. &c. cum *Theriaca & Adstringentibus.*

Sudores, corpore adhuc pleno, non sunt eliciendi quia facile translatio fieri potest ad Caput. Interdum post febres continuas remanent crebri sudores nocturni ex sanguine depauperato & nutrimentum non assimilante nati, qui curantur per Emuls. temperantes, vel *absorbentia Coralliana*, interdum *martialia* cum *aromaticis*, subjunctionis amaris, v. g. absinth.

Urna suppressio prægresso sudore superveniens imminentis criseos per sudorem interdum indicium est. Interdum in statu fine criseos indicis delirantibus vel alio modo affectis supervenit, & in talibus illinenda venit Regio Pubis Ung. de Alth. ʒβ. cum Ol. scorpion. simpl. ʒi. Et omittenda sunt *Vesicatoria.*

Deliquia animi, palpitatio cordis & anxietas a ventriculo orta, curantur *absorbentibus*. Si procedant a sanguine grumoso aut Spirituum motu convulsivo, convenient Conf. Alcherm. Castor. C. C. Spir. Sal. Armon. Externe convenit faciem & tempora irrigare mixturas *Cephalicas* cum *Castor.* & *Acet. Ros.* junctis.

Si adfit *Prunella*, aut *Angina*, & incipiens oris putredo, collo applicetur sacculus interpassatus calidus ex *Croco. flor. Sambuci.* & *Sal. Petr.* & fiat gargarisma adstringens ex speciebus in *Aqua Hord.* decoctis addito *nitro* & *Sale Armon.*

Interdum maculae pulicorum morbus referentes dorsum brachia & crura criticis diebus occupant; interdum apparent vibices longiores a guttatum fanguinis syderati dispersione orta. In hoc casu continuanda sunt sudorifera imprimis *Aq. Galeg. Myrrha. Castor. Camphora.* & *Salia vol.* Sedulo frigus vitandum, & corpus quotidie fricandum sacculo *sale calido* vel *sale petrae* replete; & *Cucurbitæ* siccæ passim in dorso brachiis & cruribus calide affigenda & sèpus detrahenda.

S E C T. XVI.

De Nutritione Læsa.

A R T. I.

De Phthisi & Tabo.

Sanguis ex sinistro cordis ventriculo ebulliens distribuitur ad omnes partes ut corpus nutritur. Læditur hæc nutritio, 1. Quando redundat vel universe in *Corpulentia*, vel particulatim secundum partium nonnullarum & viscerum parenchymata, ut in *magnò hepate, liene, &c.* 2. Quando

2. Quando deficit in *Atrophia & Tabe*. 3. Quando depravatur, in *Cachexia, Anasarca, Ittero, &c.*

In *Atrophia* deficit nutritio, vel ratione pinguedinis & macies dicuntur, vel ratione carnis musculosae & tabes dicitur. *Cartilaginiæ* autem, ossa, parcnephymata, membranae & partes fibrosae non absumentur, ut subinde exsiccentur plus minus & arescant. Si unum vel alterum membrum tantum tabescat, *aridura* dicitur & rario est *atrophia universalis*. Cujus Causa efficiens sunt deficientes spiritus animales insitui, qui cum spiritu insito, fermentati nutritionem alias efficiunt. Deficiunt hi vel quando non generantur ex variis sanguinis vitiis & cerebri intextura, vel quando geniti absumentur labore, venere nimia, intensioribus meditationibus, mærore, &c. Subinde Causa atrophie est in *objeto* (& non in *efficiente*) nempe alimento, vel quando deficit nutrimentum, vel quando vitiosum est. Deficit autem, 1. In inedia aut quando alimenta parum nutrientia assumuntur. 2. Quando chylus genitus non distribuitur ad vasa sanguinaria, idq; vitio vel lactearum, vel glandularum mesenterii obstructarum. 3. Quando Chylus sanguini assimilatus nimis cum eo evacuatur, in nimia hemorrhagia, astu succum nutritum liquefaciente, nimio motu & sudore, fluxu alvi, fluore albo, ulceribus fistulosis in artibus, nimia venere, quam sequitur *Tubes dorsalis*, i. e. successiva in dorso extenuatio, & spinæ prominentia, cum sensu vernicationis subito per medium dorsum decurrente; hujus autem *tabis* duplex est *Hippocrati species*, vel a distillatione in spinam vel a genituræ copiosiori excretione. *Vitiosum* deniq; est *nutrimentum*, vel propter vitiosam in stomacho digestionem, vel propter vitiosam nutrienti geniti in M. S. antea plus nimis vitiata corruptionem. Sane multæ sunt tabes ex vitio ventriculi, quando aut lympha salivalis aut fermentum stomachi, aut etiam succi in primis viis, ita vitiatur ut alimentum immutent in chylum acido falso aut asperum, aut plus minus viscidum & serosum. Deinde & *vitio sanguinis* frequentes sunt *atrophie*, quando nempe in crassi sua vitiatur, unde etiam vitiatur chylus distributus, v. g. in Hecticis post febres male curatas, in scorbuto & hyponechondriaco malo ubi acrimonia salis scorbutici nutrimentum corporis inquinat, in mensibus Lochii aut haemorrhoidibus retentis aut male sanatis, vel deniq; in vitio partis solidæ nobilioris ratione cuius M. S. ad dyscrasiam degenerat.

Et talis ex visceris cuiusdam vitio quovis insigniori, ac speciatim ex ulceratione, nata tabes, singulari nomine vocari solet *Phthisis*. Et quoniam pulmo præ omnibus partibus internis maxime expositus est injuriis externis, & simul talem sortitus est texturam quæ facilime sanguinis recrementa suscipit, & frequentissime vitiatur: propterea κατ' ἔξοχην ii phthisici dicuntur qui ulcere pulmonum laborant. Ceterum in Phthisi quacunque semper adest febris hectica; & si viscus nobile suppurratum est, sequitur sordidum ulcerum, quod magis magisque sanguinem inquinando tabem admodum exasperat. Differt Phthisis Pulmonalis a *Vomica Pulmonum*, in eo quod prior sit ulcus sordidum cum sanie & pure degenerato; posterior vero sit abscessus eum pure puro albo levi & aequali. Licet autem Pulmonum exulceratio frequentior sit phthiseos pulmonalis causa; quævis tamen alia eorum labes insignior sanguinem ad phthisin qisponit. Adeo ut Phthisis Pulmonalis sit Contabescientia

tabescientia corporis ex vitio pulmonum nata: non ex sola exulceratione, sed etiam ex corrugatione, peregrino aliquo in asperam arteriam aut pulmonem illapso, &c. sicut è contra observari sunt pulmones exulcerati sine phthisi.

Causa autem Remotæ frequentioris phthiseos pulmonalis, nempe exulcerationis, sunt vel *interna*, in primis, sanguinis & lymphæ acrimonia & falsedo muriatica, cuius origo prima in digestione ventriculi vitiata posita est: vel *externa*, v. g. vulnus aut casus indeq; sanguis grumosus in thorace, halitus acidi & corrosivi mineralium; inspiratio odoris Aquæ fortis, gypsi aut calcis; acidulæ & omnia vitriolata; potus vini acidi, vel frigidæ post astum corporis; fumus nicotianæ copiosius haustus. Pleuritides etiam & Peripneumoniae male judicatae, sanguinis sputum, & variolæ, frequentissime phthiseos autores sunt. *Phthisis Pulmonalis* hæreditarium malum est, quod ex traduce propagatur: si ulcus confirmatum sit, fermentum ejus corruptum aut per halitum exspiratum aut per sanie expectoratum, conjugem, medicum sputa olfacientem, aliosq; inticit; quin & vestes phthisicorum post biennium contagium propagarunt; nec mirum, cum teste *Panarola* sputum excretum malignitate sua muscas instar arsenici interimat.

Diagnosis. *Tabes* aut *Atrophia* ex vitio externo, ex causarum antecedentium examine & symptomatum syndrome facile patet. In tabe ex vitio interno præcognoscenda, respiciendum ad 3 causarum fontes, 1. An sit a vitio stomachi; quod præcedentes coctionis lœsiones suspectum reddunt. 2. An ex vitio sanguinis: cuius suspicio subest, si macilenti sint ægri, horum enim sanguis asperior, falsior, minusq; dulcis & chylosus, quam obesorum, esse solet: item si præcesserit ulcus in quadam loco sanatum, fermentum enim ulceris cum sanguine raptum, malum infert. 3. An ex corruptela ulcerosa alicujus partis, in primis pulmonum: Phthisis enim Pulmonalis frequentissima est, circa quam inquirendum, an a catæxa externa, v. g. inspiratis, an ab interna oriatur? An affectus sit secundarius, quo in casu primarii affectus, *pleuritidis*, v. g. habenda est ratio; an vero primarius, cuius radix est in ventriculo male digerente, progressus in sanguine aut lympha exinde acido falsis factis, unde pulmonum vesiculos & cellulas erodunt, & in loco erofo supervenit *ulcus*, cuius fermentum nutrimentum proximum corrumpt, unde sordium sanie ac puris generatio, ac mediante tussi successiva excretion, donec vel ab ipsis sordibus suffocentur ægri, vel erosio & absumpcio maximam partem pulmonibus sanguis debita in crassi deficiens, nunc mediante diarrhoea colliquativa, nunc mediabantibus pedum tumoribus oedematofis mortem inferat. Hæc phthisis catarroha à capite defluenti falso adscripta, ita se habet: ægri nunc cum, nunc sine manifesta causa de virium labefactatione conqueri incipiunt, cum appetitu plus minus dejecto aut saltem carnes horrente; sentiunt flacciditatem substantiarum carnosarum in artibus, tussiunt sed inaniter, saporem in ore percipiunt falsum præsertim mane, & malo magis progressio putridum cinereum, item saporem piscium & carnium putridorum: tussis successive intenditur, præsertim vesperi, aut post lecti introitum: supervenit febricula lenta fere insensibilis, saltem levis calor post pastum cum sensu gravationis circa præcordia, & pulsus semper

per celer frequens & p'us minus parvus: Interea tussis vespertina exasperatur, respiratio fit difficilis, & expuunt alba nonnihil viscidia: tandem augetur hectica tussis, caler post pastum, & superveniunt sudores nocturni: & evacuantur, vesperi minus, manè plus, copiosa materia albida viscida, quæ successive flavescente, interdum livescente, tandem nonnihil foetere, denique purulenta fere evadere solet. Tandem omnia symptomata augmentur, simul ac oculos claudunt sudore diffluunt, capilli defluunt, & aut suffocantur, aut Diarrhæa vel pedum tumor mortem infert. Observandum autem non rarum esse surculos venarum & arteriarum expectoratione rejici; item tussim phthisicorum non statim pulmonalem sed in principio fere stomachalem esse; quin & insignes reperiri pulmonum erosiones & exulcerationes citra insigniorem tussim: & è contra copiosum pus rejectum fuisse, ubi pulmo sanus, hepar verò exulceratum inventum est.

Prognosis. Phthisis imminens facile curatur; incipiens difficilius, saltem necesse est ut cautissime & rigorose ægri obseruant omnia; confirmata nunquam. Quo sanior stomachus, eò melius. Qui ex pulmonum ulcere vult evadere, debet habere sex Hippocratis signa, de quibus Vid. Semmert. & Sylv. de phthisi.

Cura. Causæ removendæ; symptomata mitiganda; alimenta usurpanda quæ chylum alcali probe divitem suggurunt, & succos corporis temperatos reddunt. Quoad Causas, 1. Ratione stomachi, convenit vomitus, hinc acido blanda, ut Spir. Sal. d. Liq. terr. fol. tart. Elix. propr. f. ac. Oc. Cancr. cum aceto. Ratione acrimoniæ sanguinis & lymphæ, Sulphur, Succin. Myrrha, Antimon. Diaph. Antih. Poter. Papaverina & Opiata, Tragacanth. Amygd. Passifl. item decoct. lignorum imprimis Guajaci cum passifl. quod obtinet resinosa substantiam sulphuream acre temperantem, fortes impactas resolventem, & dyscrasiam sanguinis emendantem. 3. Ratione denique visceris lœsi, Vulneraria, in specie Veron. Scabios. Heder. terr. Chærefol. item Sulphura antimonia, Bals. sulph. tereb. Peruviana, &c. quæ substantiam puris ejusque proventum corrugant.

Quoad primam indicationem, convenit vomitorium in phthisi vel atrophia incipiente ex vitio stomachi & acrimonia M. S. item in ulcere pulmonum confirmato, ubi respiratio aut materiæ excretio difficilis est, dum vires constant; cavendo interim ne metus adsit sputi sanguinis, nam potenter & copiose saniosos ex pulmonibus evacuat vomitus. Purgantia multum nocent; à lenissimo enim purgante copiosissime evacuantur cum insigni virium jactura, & exacerbatione tussis vespertinæ. V. S. noxia est, nisi suppressa sanguinis evacuatio in causa sit. Fonticuli nil profundunt, cum catarrhus quem incusat nullus sit. Inter acida præstant blandiora. Nocent enim Vitriolata & Acidula. Dulcia, Saccharata, & Mellita stomacho & visceri eroso inimica sunt, adeoque syrapi caute usurpandi. Huc facit pulu Conderingii ex Sal. Armor. pur. Nitr. depur. an. ʒ. β. Liquir. Iee. flor. an. ʒ. i. m. Dos. mane & vesperi quantum cuspis cultelli capit.

Quoad secundam Indicationem, in primis laudabiles sunt Passiflæ, quæ omnium optimè temperant, bene nutrita & pinguefaciunt: hinc convenit harum decoctum cum Hordeo, vel cum Rad. Helen. temperant etiam Liquir. Beton. Tussilag. Amygd. Sulphur ac alia Sulphurea mire convenient:

veniunt: imprimis in exulceratione visceris Bals. Sulph. tam tereb. quam anis. ad gut. xii. in decocto pectorali vel lignorum: sed si bellaria adsit, corrigenda est ejus ignea vis saccharo saturni: hinc in hoc passu usitata est tincta. antiphthisil. ex sacch. sat. & Vitr. mart. cum S. V. parata; & perquam egregium est Antihel. Poter. cum Conserv. Ros. His accensendi sunt Pulveres Pectorales ex Rad. Iresos flor. oc. cancer. Antihel. Poter. Sulphure, Croco, &c. In morbo non confirmato absq; excretionie sanguinolenta exhibuit Cnophelius Pillulas ex Aloe, Myrrb. & Croc. cum bals. sulph. anis. ad 3*β*. ante somnum; dein post 8 dies ter in die 7 vel 8 rotulas ex Spec. diair. diatrag. frig. an. 3*ii*. Antim. fix. diaph. 3*vi*. fl. sulph. 3*β*. facch. alb. in Aq. ruffilag. solut. 3*vi*. ol. anis. gt. xii. f. Tabulae. Sumuntur pulveres tales in Decoceto Hederae terr. vel lignorum. In principio & incremento phthiseos largas opii doses sine noxa ferunt; adeoq; diu continuari debet, optime enim tussim fistit, puris proventum & sudores nocturnos coereat, & materiam magis coctam facilius expovere facit. Sed si difficilior sit anhelitus, & multa viscosa expectoranda sint, cautè usurpentur nè fistatur excretio. Convenit autem in specie quando tussis plus minus secunda nocturna urget. Crasis sanguinis & lymphæ egregie corrigunt decocta lignorum, in incipiente præfertim phthisi pulmonali, additis insimul vulnerariis, quæ fermentum ulcerationis inchoatae corruptivum corrigit. Præ cæteris convenient Rad. Chine & Lign. Sassafras. Huc facit Conserva Ros. tantopere decantata, pluribus scopis ad acrimoniam succorum corrigendam & viscerum tonum conservandum inserviens: sed saccharum junctum quibusdam nocivum est. Singulariter laudantur pulv. fung. salic. mens. maio collat. & in sole exsic. ad 3*β*. cum hac conserva usurpat. Huc pertinet Electuarium illud Antiphthisicum Wincleri, viz.

Rx Rad. Sympb. maj. tuffil. enul. mundat. an. 3*iii*. coq. in f. q. aq. ad molitatem. Tunde & trahice per setaceum. Rx Passul. maj. & min. an. 1*ii*. coq. in brodio reliquo à radicibus, & extrahatur pulpa eodem modo. Rx Salv. acut. beton. hyssop. veron. heder. terr. pulmonar. macul. an. m. j. coq. ad millietiam in brodio à Passulis relieto. Decoceto colato adde sacch. canar. ibi. coq. ad consistent. Coletur. Adde pulv. radicum & passul. amygd. d. excort. Pinear. rec. probe pistarum an. 3*iii*. Cinamm. 3*ii*. Croc. 3*i*. m. f. Ele&t. Hoc solo medicamento curabatur phthisis.

Rx Conserv. Ros. Heder. terr. an. 3*i*. flor. sulph. antihel. Poter. an. 3*i*. lap. Cancer. præp. 3*i*. Laud. op. gr. xvi. cum f. q. Diacod. Mont. f. Ele&t. capiat biborio ante canam.

Rx Antihel. Poter. 3*j*. Sacch. Sat. 3*β*. Extr. Croc. gr. v. Laud. Opiat. gr. iii. Bals. Peruvi. q. f. Pillulæ pro 2 dos. quarum unaquæque 2 horis ante canam assumpta, sudorem nocturnum aliaque symptomata in perfetto phthisico inhibebat.

Rx Rad. Chim. in taleolas incis. 3*iii*. flor. pap. rhead. beton. scabios. an. M. 3*β*. Passul. maj. enucl. & min. an. 3*i*. coq. in f. q. aq. Decocatum colatum edulcoretur tantillo syr. pap. rhe.

Rx Raf. lign. Sassafr. 3*i*. macer. in aq. com. mens. ij. adde Herb. bed. terr. scabios. pulmonar. an. M. ii. Sem. anis. foenic. an. 3*β*. rad. liquir. 3*iii*. passul. min. conquass. 3*i*. coq. ad 3*ii*. Colatur am dedi cum successu in tussi pulmonali phthisin minitante.

Rx Lign.

R. Lign. Guaiac. 3iii. Cort. ejusd. 3i. Rad. Chin. incis. 3i. rad. bardan. helen. an. 3ii. bacc. Junip. 3iii. herb. veron. m. ii. hed. terr. m. i. incisa macerentur in aqua. simpl. lb. xii. per 24 horas, coq. ad medias addendo in fine sem. anis. fanic. an. 3³. rad. liquir. 3i. Colatura cepit perfectius phthisicus bonum haustum omni mane in lecto expectando sudorem, addendo simul g. xii. bals. sulph. tereb. unicuique haustui.

Pro tertia deniq; Indicatione, quae læsionem partis respicit, præsertim ulceratæ, convenientiunt vulneraria, quorum Alcali pluribus usibus in phthisi curanda inservit, si ventriculi & primarum viarum habeatur ratio. Hinc admodum laudant Decoctum bugulae, item Decoct. Sympb. & Prunel. cum Chin. & Guaiac. assumendo in quolibet haustu dosin Antimon. Diaph. Hinc & Sanic. Veron. Plantag. Vin. Pervinc. Equiset. flor. Ros. &c. tam in decoctis quam pulveribus & elect. in usu sunt. Pertinent huc Eleutharia, imprimis screationi dicata, ex pulv. scord. salv. rad. helen. &c. cum melle. Sed cum his vulnerariis simul usurpanda sunt Ballamica quantum heistica plus minus juncta usum eorum ferre potest: adeo q; in incipiente phthisi aut præservatione ejus conducunt Bals. Peruv. cum saccharo in pillulas redactum, aut vitello ovi sorbilis solutum: item Pill. River. ex M. P. Ruff. 3i. Antim. diaph. Gum. Guaiac. an. 3³. Bals. Peruv. q. s. f. Pill. dos. 3i. capiend. per mensem integrum. Item terebinth. in vitello ovi soluta cum modico flor. sulph. Item Aloe, Myrrha, Bals. sulph. tereb. &c.

R. Herb. Alchym. pulmonar. sanic. centaur. min. veron. auric. mur. vinc. pervinc. flor. hepatic. an. m. i. coq. in cerevisia bene defæcata: de colatura bibebat chirurgus Stetinensis phthisi laborans 3 de die, & eadem per multis annos se sustentavit.

R. Herb. Hed. terr. chæref. veron. an m. i. rad. Helen. 3³. rad. ir. flor. 3i. sem. anis. 3iii. sem. fanic. 3ii. sic. ping. N. iv. passul. min. 3³. rad. liquir. 3vi. infunde & coque in aqua, in phthisi pulmonali nondum inveterata.

R. Visc. pyror. salv. an. 3i. pulmon. veron. flor. farfar. an. 3³. rad. enul. 3ii. sacch. cand. alb. 3ii. m. f. Pulvis. dosis 3i. Pulvis est antiphthisicus Erbenii.

Quoad Symptomata, Tussim, præsertim ferinam, & sudores nocturnos optime mitigant Opiata. Screamatum egregie promovent remedia ex tabaco, imprimis syrpus ex succo rite paratus. Si sputum multum ac fatidum fuerit, mel & myrrha screamatum promoventibus semper addenda erunt. Diarrheam Colliquativam inhibitent absorbentia, ter. sigil. C. C. ust. &c. vitando mellita. De Suffribus nil attinet dicere.

Quoad Diætam. Virtutis digestivæ & hinc dictaminis appetitus habenda est ratio. Hinc convenienti alimenta copiosum alcali acre temperantia & succum non facile exhalabilem sed roridum suggestoria, v. g. Cancri, Ostrea, & præ cæteris lac, modo colluvies viscerum & virtus stomachi correcta fuerint, alias enim in ventriculo corruptetur: Convenit imprimis in tabe ex acrimonia humorum, item ulcere pulmonali; nam abstergit parte serosa, conglutinat caseosa, nutrit & temperat butyrosa. Addi debet saccharum ne coaguletur, & post assumptionem corpus moderate moveri, ut facilius distribuatur. Optimum est mulieræ & butyrum ex eo paratum: huic proximum est asminum serotrate qua gaudet ulcus detergens, dein Caprillum optimum in scorbutica phthisi addito spir. Cochlear. aut sp. Sal. armon. Debet lac ter in die sumi

sumi, & vix ullus aliis cibus concedi, saltem *passulae* aut ova sorbilia, quæ egregie nutritur.

A R T. II.

De Atrophia Particulari seu Aridura.

Atrophia membra particularis sequitur, quando tam sanguis quam chylus non recte affluit in partem nutriendam, propter arteriæ ad eam tendentis lœsionem & compressionem, ex luxatione, fractura, tumore duro, & similibus: item quando pars adeo debilitatur ut alimento, licet conveniens, recipere retinere & commode agglutinare nequeat. Debilitas hæc pendet a vitio spiritus insiti, qui habet se utagens in nutritione. Debilitatur autem spiritus insitus, quando ex vulnere copiosius effluit nutrimentum aut synovia articuli, vel quando per ulcera in saniem & pus mutatur, & sic cum succo nutritio influosimul absumitur *spiritus influs*, a quo *insit* vigor dependet. Hinc licet vulnus aut ulcus sanatum fuerit, pertinax tamen *Aridura* sequitur, quia fibræ convenienti nutrimento antea destituta exficiant & contracta poros partis magis connivere faciunt, ipso interim spiritu insito labefactato & nutrimenti agglutinationi impari. Quin & debilitata dicto modo pars minus robusta existens aliâ ipsi respondent, faciliter objectorum exterorum impressiones recipit, adeoq; aeris mutationes praesentit. Debilitatur & *Spiritus influs* per paralyses, convulsiones articulorum, compressiones & distortiones nervorum & tendinum, item horum dislocationes: licet enim hæ lœsiones apparenter parvi momenti sint, & sine continui latrone, impediunt tamen plus minus radiosum influxum spiritus animalis influi, unde pars successive debilior cum sensu stuporis & formicationis, tandem flaccidior & plus minus tabida quasi redditur. Disponitur etiam pars successive ad *Atrophiam* ex decubitu lymphæ catarrhalis in quandam partem, ejusque articulationem, & inde fibrarum ac tendinum resolutionem cum sensu doloris obtuso; ut in Arthritide crebriori. Omnes hæ *aridurae* difficiles sunt curatu, idq; eo magis, quo magis confirmatae ac inveteratae.

Cura. Promoveatur spir. animalium & M. S. ad partem influxus. Si *Aridura* inducta fuerit cum solutione continui & effluxu nutrimenti spirituosi, convenienti magis *temperata* in calore, probe *humectantia*, & humore roscido oleoso partem perfundentia: hinc *calefacientia* & sensibilius *stimulantia*, ut spirituum uberior radius & humorum copiosior affluxus in parte conservetur: Sin fuerit cum sola lœsione absq; continui solutione, cum *internis* & *sudoriferis*, *externa discutientia* & *reflexiva usurpentur*. Catholicum remedium est *Arcanum Aluminis felic.* *Wurz.* cum linimentis & pinguedin. appropriatis applicatum. In specie si fuerit *aridura* cum effluxu nutrimenti, in vulneribus, &c. convenienti fatus cum decoct. emoll. v. g. *capit. ped. pulmon. & hepat. ovis & agni.* postea f. *Unguentum ex pingued. arde. ran. an. 3ii. porcell. 3iii. factu* applicetur *Empl.* ex pingued. porcin. Si ex paralyssi, contusione, &c. sequatur *aridura*, post frictions partium deorum institutas, f. *ung. ex alum. plum. pulv. sabin. ol. Laurin.* vel *Junip.* vel fiat *Aqua cum Vim de-* stillata

fillata ex sem. cort. & rad. armorac. & similibus, cum pannis calidis probe affricanda, præsertim ubi adest sensus formicationis aut stuporis. Si ex defluxu catarrhalis doloroso aridura superveniat, præter sudores internis concitatos, optimi sunt spir. formic. & lumbr. terr. cum pauco S. V. addito alcali fixo per retor. destil. & Restif. item Aq. Articular. ad extra cum paucō spir. sal. armon. cum calce viva; imprimis liquor. Lumbr. terr. per deliquium in cibano paratus.

A R T. III.

De Cachexia, Anasarca, & Leucophlegmatia.

Depravata Corporis nutritio vocatur in genere *Cachexia*, in qua nativus cutis color, imprimis faciei, languescit, mutaturq; in va-
rium, pallidum, luteum, virescentem. Dependet ab effusione humo-
ris viciosi, loco nutrimenti, hinc inde distributi in habitum corporis;
& si humor iste est *albus* dicitur in specie *Cachexia*, sin *flavus Ilerus*,
&c. Licer igitur in genere *Cachexia* quameunque corporis & partium
subcutanearum mutationem a statu naturali innuat; in specie tamen
istud ratiūm vitium *cachexia* appellatur, quando corpus a nativo co-
lore in pallidum & humidum subtumidum & flaccidum degenerat, &
a sanguificationis defectu in specie dependet. *Cachexia* talis junctam
simul solet habere dispnæam, præsertim sub adscensu corporis ad altum,
cum cordis palpitatione & arteriarum circa jugulum & tempora
pulsatione: Accedit Crurum lassitudo; non raro compressivus & anxi-
osus præcordiorum dolor, post pastum intendens; febris lenta, fere
quotidiana periodica; pulsus inæqualis parvus, frequens & debilis; u-
rina cruda aquæ, subinde turbida copioſe sedimento albo: tandem
sepernit *Leucophlegmatia*, *Anasarca*, & *Hydrops*. Fæminas frequentius
afficit ob vitam sedentariam & menstruationis vitia; nulli ætati par-
cit, & sæpe comitem habet affectum *Scorbuticum* vel *Hypochondriacum*.

Causa Proxima est nimia cruditas M. S. indeq; deficiens fermenta-
tio; unde chylus non rite assimilatus, cum crudo sanguine circulatus,
corpus non debitè nutrit. *Remota respicit Cachexiam vel Primariam vel*
Secundariam. *Pri maria causa Remota* est deficiens chylosis, dum ali-
menta in pituitram acidam degenerant: adeo ut iin causa sit acidum
quasi fixum in primis viis, quod fovet bilis inertia seu deficiens acri-
monia saline-volatile. Exinde M. S. particulæ fermentativæ succo isto
crudo obrutæ chylum non assimilant, sed massa cruda, viscida & oc-
culite acida, de facili stagnat in præcordiis, & dum levi corporis motu
celerius movetur ad pulmones & cor, dyspnæam & anxietates infert.
Si ulterius serpat malum, & habitus corporis tumidus sit, adeo ut fi-
brarum & musculosarum & nervosarum tonus relaxetur, dicetur *Leu-*
coplegmatia, summus *Cachexia* gradus. — Cum *Cachectici* non aut dif-
ficillime sudent & parum mingant, sanguis exinde fit serosior & glan-
dulæ partium musculosarum aut vasa lymphatica obstruuntur, quod vi-
tium *Anasarca* dicitur: Et si humorum istorum decubitus fiat ad crura,
scrotum, ac tandem abdomen, *Hydrops* audit. Adeo ut *Anasarca* &

Leucophlegmatio differant in eo quod prior sit habitus serosus crudus cum splendore & nitore cutis, & vestigia digito cuti impressa brevi in illa dispareant: haec vero sit habitus pituitosus, i. e. crudus chylous, cum nitore minore quam debet esse, & diu durantibus vestigiis à digito impressis. *Cachexia Secundaria causa remota* sunt menses suppressæ, febres chronicæ, quæ fermentum digestivum alterando, mediate sanguinem alterant; hæmorrhagia nimiæ & gonorrhæa, quæ spiritus dissipando fermentationem stomachi lœdunt; Lues venerea; Urina suppressa, viscera abdominis affecta, foetus mortuus, secundinæ retentæ, quæ sanguinem inquinando debitam ejus spirituascentiam impe-
diunt.

Prognosis. Inveterata difficultis est curatu & sæpe in hydropem de-
generat. Si superveniat mulieribus quibus menses ordine naturæ defi-
cient; aut sequatur febrem acutam vel intermittentem, male a me-
dico, vel a crebriori ab æstro potu, tractatam; difficulter curatur. Si ce-
currat scirrus hepatis aut lienis confirmatus, vix curabitur.

Cura. In *Cachexia primaria* acidum primarum viarum absorbendum; viscidum incidendum; bilis inertia acuenda aromaticis, præsertim amaris; cruditates primarum viarum evacuandæ, vomitu, secessu, diuresi, &c. In *Secundaria* morbus primarius errandus & lasiones ab illo inductæ eliminanda, observando semper primæ digestionis negotium. In Genere, quo lenius tractantur Cachectici, tanto citius curantur. Re-
gimen diætæ & exercitium omnino cōveniunt. Præmissis una alterave
vice absorbentibus, v. g. sal. digest. hypoch. crem. tart. lap. cancer. sal. ab-
sinth. sal. ammon. &c. propinetur vomitorium, aut si hec minus cōvenient,
potio Lenitiva cum Gum. Ammon. vel Rx Extr. Panchym. Croll. gr. xv.
Extr. mart. cum suc. pom. gr. vii. *Extr.* troch. alband. gr. iiii. cum s. q.
Essent. mart. f. Pill. In *Anajarea* cōvenit succus Ires rec. per resident,
depuratus cum pauca Mann. His præmissis usurpetur solutio mart. cum
suc. pom. vel. liq. mart. solar. vel sal. mart. comp. item tinct. vitriol. mart.
& vina martialis. observando conditionem ventriculi qui facilius aut dif-
ficiilius talia ferre potest. Sub usu martialis. alvus servetur aperta, em-
ni septimana semel purgando. His aliquan. siu continuatis fiat prægres-
sus ad aromatica imprimis amara; item spir. & salia volat. Rob. Juniperi quod egregium, vel solum, vel cum Rhubarb, quod non solum laxat, sed etiam acidum corrigit, bilem acuit, urinam movet & atoni-
am hepatitis corrigit. Passim mire sanguinem temperant, ejus fermenta-
tionem restituunt, & bilem conservant. Sane in Cachecticis adesse so-
let Intemperies frigida, & omnia aromatica amara resinosa hanc optime
corrigunt, in specie Elix. Prop. s. ac. Essent. menth. Essent. Cent. min. spir.
sal. Armon. Spir. Carmin. de tribus, tinct. nephrit. Liq. CC. Succin. Elix.
menth. & spir. Bacc. Junip. ad aliquot guttas ter in die usurpata.

R Herb. Absinth. menth. an. m. i. rad. Helen. 3i. Gentian. 3ß. Rha-
barb. cl. 3vi. fol. sen. s. stip. 3i. rad. belleb. nig. non præp. 3vi. cort. ejul. præp.
3iii. sal. tart. 3ß. Indantur nodulo vino infundendo pro scopo alterativo.

Rx Herb. rorism. salv. an. m. 3. Absinth. m. i. fl. cent. min. p. iv. fl. ge-
nift. p. iii. Rhab. 3ß. Cinam. galang. ZZ. an. 3ii. lim. mart. rec. 3ß. in-
cludantur nodulo ut prius.

R Pulp. passul. 3vi. Extr. mart. cum suc. pom. 3vi. rhabarb. 3ii. cynam
3i m. f. Elec.

R Eliz. Prop. s. ac. 3i Essent. absinth. cent. min. an. 3ii. M. Dof. gt.
50 ter de die.

In *Anasarca* & *Leucopblematia* eadem convenient, sed validiora, ad-
ditis sudoriferis & diureticis pro habitu corporis simul emendando. Su-
dorifera inter eminent decocti safffr. & Guaiac. hinc decoct. gran. Junip.
rad. vincetox. helen. fruct. Cynosb. cum arill. Pro scopo diuretico egre-
gium est *lrixivium ex ciner. absinth. & genist. cum vino albo parat. Vimur*
absinth. aut Enulat. pro potu, & quælibet amara post martialia utram-
que in his affectibus faciunt paginam. In Anasarca ab obstructione
mensium egregium est decoctum forte asari, addit. cinnam. sabin. bacc.
Junip. & rad. rub. Sequens decoctum in Anasarca proficuum obser-
vavi.

R Rad. bryon. rec. 3i. rad. asar. 3i. sal. tart. 3iii. Infund. in s. q. aq.
in loco tepido per noctem. Mane adde rad. vincetox. 3vi. comar. absinth. m.
i. flr. bell. m. B. bacc. Junip. 3iii. Incisa & contusa infundantur & confun-
dantur simul in aq. simpl. Colat. 3xv. ad spir. sal. ammon. tinct. nephrit. an.
3ii. syr. de hyssop. 3iii. m. De quo capiat ter. in die bonum haustum.

A R T. IV.

De Hydropoe.

Hydrops est collectio præternaturalis humorum serosorum, cum tu-
more, distensione, mollitie, & non raro fluctuatione partis. Si U-
niversalis sit, dicitur *Anasarca*: si particularis varia sortitur nomina,
v. g. in abdomen *Ascites*, in capite *Hydrocephalus*, &c. Fit & hæc col-
lectio subinde in bursa omenti, duplicatura peritonæi, pericardio, u-
tero, testibus, &c. *Tympanitis* a flatibus orta improprie ad *Hydrops* re-
fertur. Frequentissima est *Anasarca* partium inferiorum, viz. scroti,
pedum, & abdominis, quæ nec *ascites* est ratione tumoris pedum & scro-
ti, nec *anasarca* universalis, sed *hydrops* sui generis.

Causa Hydropis non est *hepatis* vitium, magis quam aliorum viscerum:
quin & generatur *hydrops* visceribus penitus illæsis. Pro causa itaque
eruenda, considerandum quod *hydrops* est nunc *morbis secundariis*, nunc
primariis. Oritur nempe, 1. Ex feb. intermit. speciatim quartanis ma-
le tractatis, præsertim quando ægri in paroxysmo nimis bibunt. 2. Ex
Asthmate tam humoroso quam convulsivo, & aliis pectoris affectibus, v.
g. Empyemate, Phthisi, sanguinis sputo. 3. Ex *Renibus* obstruclis, debi-
litatis, ulceratis, aut ullo modo affectis; idque frequentissime. 4. Ex
vitio visceris cuiusdam nobilioris in abdomen, hepatis, nempe, lienis,
uteri, & imprimis glandularum mesenterii. 5. Ex *Idero* & quibusvis
Cachexia specibus: in specie ex *Scorbuto* sequitur *hydrops* sui generis.
6. à sanguine vel præternaturaliter excreto, in hæmorrhagia nimia, vo-
mitu aut spuro sanguinis, &c. vel retento in suppressis hemorrhoidi-
bus aut menstruis. 7. Ex nimio alvi fluore, vel purgantium usu, Dy-
senteria, Ptyalismo diuturno & quavis nimia excretione. 8. *Crebriori*
aut Intempestivo *Potu*, in primis nocturno, vel frigidæ post astum,

vel in paroxysmis febrium. Quo facit S.V. & potum aromaticorum abusus. Juxta has causas magis particulares, observandum urinæ & transpirationis defectum, in hydropicis fere semper adesse. Et fere primam occasionem hydropi suggerunt Renes, adeo ut optima hydropis cura in urinæ provocatione consistat, & hac fluente subito evadant ægri. Serum enim quod aliæ sub forma urinæ emittendum erat, in abdome coacervatur, sed nullas habet urinæ proprietates, nec saporem, nec odorem, nec colorem, cessante nempe rerum functione. Quoad Insensibilem Transpirationem, ejus penuria colligitur ex eo quod hydropici & omnes cathectici difficultimè sudent vel in ipsis balneis, imprimis si jecur aut lien obduruerit: unde si sudor supervenerit, adeo ut æger se alleviari senserit, bonum est.

Symptomata Hydropis vel presentis vel imminentis, ita se habent. Incipit tumor Oedematosus plus minus serosus circa talos pedum, impresa digiti vestigia aliquamdiu retinens, qui noctu & matutino tempore imminentur, interdiu augetur, & vesperi multo major videtur. Transit hic tumor paulatim ad Ventrem, deinde ut plurimum ad scrotum, & tunc simul intumeicunt testes, præputium & colis. Dum æger de latere in latus vertitur, murmur & fluctuatio aquæ quasi sentitur; quin & in corpore, ejus impetus conspici potest. Venter nunc sensim, nunc subito & brevi intervallo; nunc in uno tantum latere, nunc in utroque intumescit: nunc quasi in 2 partes divisus est, nunc æqualiter distenditur ab hypochondriis ad pubem, & erto corpore sentitur pondus in regione inguinum. Plerumque tunidus manet venter post mortem. Dum sic inferiores corporis partes accrescunt, jugulum cervix & pectus emaciantur; quibusdam tamen facies præsertim matutino tempore à somno intumescit, interdum & ad extremum manus inflantur, colore faciei pallido plus minus ac livido. Adebet plerumque pruritus & interdum scabies; abscessus quoque & maculae in cruribus saepius lethales. Adebet ut plurimum febris continua lenta, circa vesperam manifestior; pulsus parvus crebrior, subdurus cum quadam tensione; siti intensa indulgendo crescentia; inapparentia, quæ (ut ut rarissime) cum minore siti juncta, melius est signum; magna angustia circa præcordia, & spirandi difficultas, maxime cum loca alta scandunt, quæ etiam imminentem hydropem præfigit; dyspnæa nocturna; & plerumque tussis sicca inanis mali ominis. Nonnunquam epilepsia aut apoplexia, ut plurimum lethales asciti superveniunt. Alvis nunc clausa est, nunc cum euphoria subito liberior. Hydropicae & gravidæ discernuntur invicem, 1. Ex harum colore faciei vivido. 2. In his tumor inæqualis ad præcordia vergit; in illis tumor æqualis & quasi oedematosus ad inferiora vergit, & mammae detumescunt; ut nil dicam de motu foetus. 3. In illis sentitur aquarum fluctuatio, cum siti; & quo se vertunt labitur aqua: in gestatione nil tale. 4. In illis perit oculorum nitor, in his vivacitas oculorum gestationem significat. 5. Hydrops membrum gravat, fœtus non. 6. Illis fluant sape menses, his non. 7. In his urina ut plurimum crassa, intense tincta & per quam lixivialis, pauca tamen excernitur; estque semper parcior quam assumptorum fert ratio; ut in quibusdam pallida tenuis cruda sed & pauca prodeat. In gestatione hæc non occurunt. ---- Contentum autem fluidum plerumque pallidum

dum & citrinum est ; interdum luteum, viride, flavum in nigrum vergens, vel loturæ carnium simile. Leni igne in Gelatinam nunc albam nunc viridem abire observatur. Acre est & acido falsum, adeo ut aquæ permistum instar saponis spumam exciter, & subinde interanea, crura, intestina, præsertim rectum, dum per alvum excernitur, rodit & exulceret. Acescentiam hanc confirmant tumorem discutientia tam interna quam externa ad alcalium naturam accendentia, & sudor hydropicus lac coagulans. Hinc colligitur tumorem quidem esse à contento liquore, sed tensionem & inflationem esse ab ejus fermentatione seu turgescencia, vel in se, vel cum succo partis nutritio concitata : Item acre hoc vellicans fibras partium, adeo ut obrigescant, quo ipso angustantur pori & quivis cæteri meatus, tam transpirationem & sudorem, quam urinæ excretionem, propter fibras & membranas renales eodem modo tensas, impedire. Ex hujus etiam acrimonia irritante oriri videtur, quod tanta sit anxietas præcordiorum, cum insigni tensione & quasi cingulo constrictorio non solum circa pectus, sed fere maximam partem circa hypochondria ; quæ in fæminis gravidis, utut ventre maxime tumido, non deprehenduntur.

His præmissis constat *causa proxima* asciris pedum, scroti & abdominis, cuius differentia ab *ascite* proprie sie dicto, i. e. abdominis particuli, in *observationum monumentis* probe attendenda. Suppono enim humorem contentum maxima ex parte serum esse, seu commune recreamenti & alimenti vehiculum, quod in corpore ad hydropem disposito coaceretur propter imminutam transpirationem & urinam ; generatur autem ex insigni in hæmatosi vitio (adecque hoc hujus hydropis causa erit proxima) ratione cuius chylus non debite assimilatur, sed alteratus, magis magisque attenuatus, & resolutus, certis in locis decumbit, & extra vasum cum vehiculo seroso subsistens ralem infert tumorem. *Remota cause* sunt omnia ad *Cachexiam* disponentia, fere semper lœsa in primis viis digestio ; item partium solidarum & sanguinis alteratio à morbis antea recentitis : Adeoque pro causarum remotarum diversitate, tanta nascitur diversitas humoris in corpore hydropici, ut nunc chylosus, nunc pituitosus, nunc cruentus, nunc alio modo affectus deprehendatur. Extravasatur autem serum illud multiforme, non lacteorum aut lymphaticorum vasorum vitio, nisi per accidens & in partialibus hydropis speciebus ; sed ex vasis arteriolis, ex virium aliquali defectu & massæ sanguineæ serofioris difficultori circulo : movetur enim sanguis non proprio sed cordis impetu ; hoc itaque debilitato difficultius movetur & magis deorsum fertur sanguis ; & spissior sanguinis pars debilem cordis impetum facilius recipit & tandem in venulas ex arteriis protruditur, dum fluidius serum qua data porta à sanguine secedit, proprio pondere ad inferiora & ubi notabilius languescit cordis impetus, delatum. Hinc est quod magis vesperi & stantibus, quam mane & jacentibus, tumor increscat, quo facit etiam fibrarum strictura ; item quod superveniens febrilis impetus adeoque sanguinis rapidior circulus, tumorem imminuat, scilicet serofitatem extravasatas in vasum retrudendo. Considerandum enim serum facile à sanguine separari, ut in sanguine venâ secta emissio constat ; idque potiori jure in hydropicis quorum sanguinis textura & mistio vitiata est. Ex impedito autem sanguinis arteriosi in venas transitu,

transitu, separationem & extravasationem seri facile contingere, pater ex *Loueri* experimentis, ubi ligata venâ cava infra cor, sequebatur abdominis tumor serosus; & ligatis jugularibus, quasi hydrocephalus; item ex eo quod gestatio oneris gravioris, aut compressio circa os stomachi, hydropem induxerint. In *Anasarca* autem partium inferiorum, seu *Acute*, debilis est cordis robur, unde contenta ex parte spontaneo sui motu deorsum magis feruntur. Hæc de *Hydrope Ordinario*. Extraordinarie quidem observatum est abdomen repletum à liquefacta pinguedine aliisque humoribus colliquatis, in diabeticis, hæticis, feb. acutis, &c. quo in casu colliquationis primaria ratio habenda est.

Prognosis. Si adsit scirrus visceris cuiusdam insignioris fere nunquam curatur hydrops; saltem curatus facile recidivat & tunc lethalis est. Si nascatur post febrem, minus est periculi, quam si à seipso incepisset. Hydrops ex perverso purgantium usu admodum periculosus. In hydrope, cachexia aliisque morbis diuturnis similibus, dejectio nigra, non à medicamentis, lethalis est. Quò minus urinæ redditur, eò pejus. Tussis, malum. *Vid. Hipp. l. 2. prædiction.*

Cura. 1. Humorum Colluvies removenda. 2. Eorum Scaturigo stenda. Pro his scopis rite obtinendis. *Observ.* 1. In principio *Purgantia* sint lenia, ut disponantur primæ viæ ad subsecuturas fortes purgationes; deinde dari debent vehementer *Purgantia*, imprimis in *Acute*, observando ut operentur, alias, contenta corporis colliquando, ast non evacuando, malum augent. Propinari debent luna decrescente, tum enim ipsum malum decrescere solet, adeoq; adjuvat natura. Crebra utique purgatio nociva est, quia utiles succos simul colliquat, & ita vires ac viscera debilitat. 2. Ubi adest vomendi conatus aut gravior dyspnæa, commode institui potest *Vomitus*, sed larga dosi, alias non movebitur *hydropicus*, idq; aut ob ventriculi atoniam, aut ob remediorum à contentis serositatibus acidosalis alterationem & quasi fixationem. 3. Diuretica vera sunt *Hydragoga*, natura viam monstrante: sed prius premitenda universalia, ex intempestivo enim eorum abusu potius impeditur quam promovetur urinæ fluxus. Alias his imprimis infisiendum, nam incident, penetrant, abstergunt, resolvant, &c. 4. *Opiata* in omnibus morbis Chronicis vires ulterius dejiciunt & viscerum tonum ulterius labefactant. Immo post acutos morbos, si languent adhuc ægri, ex usu opii hydropici evadunt. Per accidens quidem fibras irritatas demulcendo, & spirituum impetum nonnihil refrænando, sudorem & urinam promovent, & sic prodeince observata fuerunt: Sed cautissime hoc pro exemplo habendum.

Priori scopo satisfaciunt *Evacuantia*, tam *Interna*, *Purgantia* nempe & *Diuretica*, quam *Externa*, *Paracentesis*, *Vesicatoria*, *Escharotica*, &c.

Inter *Purgantia* selectiora est *Sambucus* & *Ebulus*, & horum corticis mediani succus cum *Oxymel*. *Squill*. propinatus. Purgat valide & simul acerrimo sapore specificie alterat *Rad. Ires* nostrat. *flor. cerul.* nempe ejus succus per residentiam depuratus ad 3*vi*. vel 3*i*. item *radix* incisa in *vim* vel sero laetis infusa. Ne acrimonia sua noceat succus jungatur *ffr. viol.* vel *rad. rec.* bulliat in juscule pulli, quod propinetur debilioribus successive. *Jalap.* ad 3*β*. aut ejus *Resin.* ad gr. xv. cum vitello ovi soluta in forma emulsionis, aut effent. ejus citrata, conducunt. *Gummi guttæ cauts*

sit usus, quia facile pulmones exulcerat. *Elaterio* vero aut ejus *Eff.* aut *extraell.* vix datur praestantius remedium. *Rad. Bryon.* *correpta* & purgat & singulariter alterat, in specie in *hydropo uteri*. In *Regno Mineradi*, mirè aquam evacuant, *Crystalli* ex *Luna* cum *Spir. Vitriol.* parati, sapore amarissimi, quos optime descripsit *Boyle* in *usu Philos. exper.* dantur gr. ii. vel iiii. cum *mica panis* in *Pillulas* redacta. Perquam conveniens est merc. dulc. cum *Merc.* *Vit.* mistus ut evadat per inferiora purgans.

R. Tart. Vitriol. gr. xii. *Res. Jalap.* gr. xi. *Extr. troch. alb.* gr. vi. ol. deft. mac. gt. ii. m.

R. Extr. Elater. di. *Res. Jalap.* gr. ii. *Extr. troch. alb.* gr. i. cum *Eff.* *Absinth.* f. P.

R. Conserv. flor. *Perfic.* 3i. *Merc.* vit. cum *Merc.* d. *mist.* gr. xv. *Extr.* *Elat.* gr. iii. cum s. q. *syr.* flor. *Perfic.* vel de spin. *Cervin.* f. *Bolus*.

Diuretica inter excellit *Decoct. lign. Junip.* (longe magis appropriatum in *Anasarca*, quam decoct. *Guajac.* & *Sassfr.*) *Decoct. Bacc. Junip.* in *vino*. *Rob. junip.* item *Malvat.* *Junip.* cum *tinctur.* *Nephrit.* quæ tam sudorem quam urinam movent. In *Anasarca* convenient magis *diuretica fixa*, viz. *Salia lixivialia*, *farment.* *vitri m. junip.* *Genist. stip. fab. absinth. sim. columb.* &c. in *vino* diluta, & sub forma *lixivii* exhibita; additis interdum *arom.* ut melius firmetur tonus stomachi. In specie *Sal betul. arbor.* in *vino malvatico* per urinam *hydropem* pellit. In *Ascite* vero, aut ubi urina crassa intensa tincta & *lixivialis* appetet, convenient magis *Diuretica Volatilia*, ut *spir. sal. tartar. Spir. Carminativus*, *tinct. nephrit. Spir. urin. per putrefact.* cum suo *sale vol. rectif.* & cum ana *S. V.* *Rectif.* addito paucō *Ambra* & *Moschi* circulatus, laudatur multum ad 3*fl.* pro dosi. Optima sunt *Lumbricalia*, ut *Decoct. Lumbr.* in *vino*; item *spir. lumbr.* per putrefact. *junctus malvat.* *Junip.* aut *spinitui urin. volat.* vel in *vino decoctionis rad. frenic.* & *bacc. Junip.* Egregius est *liquor. lumbr. terr.* in *cibano* paratus. Eadem de *Astellis* valent. *Pulv. bufon.* in *umbra* exsicc. sine *capit.* & *inteflin.* ad *di.* singulare quid obtinet. Potes dare 3 vel 4 *viciibus*, ita tamen ut 3 vel 4 *dies* post assumptionem *intermittantur*, ne debilitetur æger. Alias & *bufones vivi* *lumbis* applicati per copiosum urinæ profluviū *hydropem* solvere dicuntur. *Opercula Cochlear.* bene depurata & pulveris. in larga dosi, vel cum *spir. fal.* soluta, egregie perurina profluviū *hydropem* solvant. *Præmissis Diureticis*, convenient *Diaphoretica*, in specie *Decocta Juniperina, Lignorum, Miltii, &c.* sed magis in *Anasarca* quam in *Ascite*. *Forsan* & *Salivatio Mercurialis* interdum cum fructu iustui potest.

Externorum usum docuit *Natura*, nunc umbilicum aperiens, nunc vesicas in cruribus, nunc foramina in pollice pedis excitans, & sic colluyiem evacuans. *Naturam* imitatur *Ars*, in *paracentesi*, pertundendo abdomen per acum argenteam perforatam. Locus convenientissimus est umbilici dilatati prominentia, hinc à latere umbilici aliquot digitorum transversorum latitudine, notando simul membranam peritonæi in *hydropo* valde crassescere. Emitratur aqua successive ad 3*vi*, *vii*, vel *x.* pro virium ratione, nam ex substanca extractione subinde mors sequitur. *Operatio* est tutissima & efficacissima, idq; magis in *Ascite* quam *Anasarca*; modo non nimis tarde adhibetur; si enim jam accederit scirrus aut vitium nobiliores viscores, palliativum faltem est

est levamen. Fit & scroti tumidi apertio ferro vel cauterio, admota dein spongia ut evacuetur aqua. Sed colluvies per aperturam destillans gangrenam inferre potest, adeoque sedulo defendendus est locus apertus, non communibus defensis, sed additis in specie balsamicis, resinosis, amaris. Hinc Emplastro de minio adatur *Empl. Diasulph. Rulandi*. Solent & leniter scarificari Crurum loca carnosa circa suras, ita ut incisiones a se invicem distent; defensiva supra & infra applicando, & propter gangrenæ metum fovendo loca vicina cum *S. V. Theriacal.* aut *Crocet.* & vulnuscula *S. V. camphorato*. Serum linteolo molli citra frictionem, vel apposita spongia excipiendum. Subinde evacuantur *Aqua vesicis spontaneis* in *Cruribus*, quibus applicandum *fol. brassicae*; quod multum seri extrahit. Hinc usurpantur *Vesicatoria*, in partibus carnosis femorum vel crurum, in quibus gangrena minus metuenda quam in nervosis; vel, cauteria, tam actualia, quam potentialia, quæ successive, non confertim ut *vesicatoria*, aquas educunt, adeoq; cum minori gangrenæ metu. Praecavetur autem gangrenæ metus fotu aromatico, & balsamica yi picis burgund. His accedunt *punctura cum acubus*, & profundior paulo unginum abscissio, qua occasione aqua successive distillat.

Quoad secundam Indicationem in usu sunt *Alterantia*, in primis *Mars* & *Absinthium*. Optimum est *vinum martiale*, mane & vesperi usurpatum per 3 aut 4 septimanas; item *martialia quevis aperitiva*, pulveres & extracta anticachectica, præsertim cum tartaro parata aut sociata. *Absinthii* solius usu plures hydropici curati fuerunt. *Vincetoxicum* decoct. specifice per sudorem & utrinam hydropicis confert. Huc facit *Destillatum Paracelsi ex tart. rub. Iti. birundinar. Itb. Colcoth. 3viii. vin. ard. q. s. pro incorporatione*: sed continuato usu opus est, cum post aliquot dies saltem operari soleat. *Rhabarb.* nobile est specificum; in primis in elecl. cum *Rob Juniperi*, quod diuretica ac diaphoretica vi multa præstat. His accensetur *succus Alii vir.* cum *jure verueci*, vel *decoctum allii in laete*, vel ipsum *allium* comedendum, egregie diureticum. In *Hydrope* post *Illerum Chelid. maj. & marrub.* specifica sunt. Nobile est decoctum *bederæ terr.* quæ & externe locis tumentibus cum fructu imponitur. Ex *Tartaro*, *Tinct. acris*, *ter. fol. tart.* *tinct. mart. tartari*, *tinct. vitriol. mart. Spir. tart.* probe *Rectificatus*, *sal. tartari*, *dyc. polychresta* sunt, & tanquam digestiva purgantibus præmittenda optime convenient. Fit & specificum ex *lap. ceraun.* cum aqua quadam appropr. in *alcohol* redact. p. iv & excuv. *serpent. p. i.* invicem mistis. Sequuntur formulae.

R Rob. Junip. 3i. Extr. mart. c. suc. pom. 3vi *Pulu. Rhab. el. 3iii.* cum s. q. Aq. Cinnam. f. Elect.

R Spir. Carmin. de tribus spir. sal. ammon. na. 3β. m. Dof. 3β in vebic. corven. aliquoties in die.

R Sal. fum. columb. 3i. *Pulu. Bufon.* 3ii. m. pro 2 dof.

R Rad. Cichor. 3iii. Rad. gram. 3ii. rad. gentian. belen. cort. cappar. an. 3i Cort. lign. sassifr. 3ii. Comar. absinth. vulg. & pont. flor. Card. b. summit. Centaur. min. an. p. i. flaved. Cort. citr. 3ii. Ex incisf. nodulus, cui affundatur dimidia mens. vini malv. stent in loco tepido per diem & noctem. Hinc bibatur mane baustulus. Continuando mire urinam pellit.

R Rad.

Rx Rad. Vincetox. 3i. Herb. chelid. maj. marrub. absinth. an. m. i. cort. Citr. Aurant. an. 3vi. Sem. frax. fanic. an. 3ui. Galang. Caryop. ZZ. an. 3i. sal. tart. 3vi. Incis. & Contus. infunde in vino. Idem facile potest fieri purgans addendo Rhab. Helleb. nig. Rad. Iresos N. tyc.

Præter hæc Interna etiam Clysmata multis usibus inserviunt, imprimis ex urina pueri si flatus adsint cum Sem. Ap. fanic. ferment. com. & ol. terebinth. item ex urina cum terebinth. vel si urgeant pectoris ac capitis symptomata, Rx Cort. inter. frang. sambuc. an. m. i. rad. bryon. 3i. rad. Iresos N. 3vi. bac. junip. 3i. Sem. Cumin. fanic. an. 3ii. coq. in s. q. urin. puer. vel seri laetii. In Colat. Ibi. dissolue Elec. Hier. p. cum Agar. 3i. vitel. ov. N. ii. f. Clysm. pro 2. dos. Abdomini vero ut & scroto vel labiis vulvæ nimium tumefactis applicatur stercus caprillum cum urina propria subactum: laudatur & stercus columbinum, item humanum quod tamen nares nimis ferit. Hisce succedit spongia ebria aq. cale. viv. Singulare quid obtinent Cochlea cum suis testis contusæ, cum siccæ fuerint renovandæ; item vegetabilia aromatica attenuantia vel salina solventia, v. g. cataplaasm. ex bacc. Junip. & Laur. melle exceptis; vel ex fol. rut. & absinth. cum melle: item spir. Junip. cum ol. Carv. bufon. scorpion. Laurin. &c. pro inunctione.

Rx Fol. Sambuc. fl. Chamom. an. m. ii. sterc. caprill. Ibi. Rad. bryon. 3ii. Coq. in s. q. urin. puer. ad consist. cataplaasm. abdomini applicand.

Rx Flor. Chamom. m. ii. farin. fab. 3vi. Cochlear. cum test. contus. 3iv. sterc. capr. 3ii. Pula. sem. Cumin. 3i. coq. in aq. & acet. ana. & applic. pedibus vel scroto tumenti.

Rx Ung. de Arthan. 3i. Ung. Agrip. Dialth. an. 3i. ol. scorp. simpl. 3ii. ol. chamom. aneth. an. 3i. m. f. Ung. crebro tepide abdomini illendum.

A R T. V.

De Ictero, seu Cachexia Ictericæ.

Cachexia cum colore flavo cutim & imprimis oculorum album minutissimis arteriolis intertextum tingente, Icterus flavus dicitur; in quo non solum partes externæ, sed & viscera, imprimis hepar, & intestina, flarent. Quod si flavedo ista ad viriditatem, cæruleitatem, aut obscurum livorem inclinet, vocatur Icterus niger. —— Adest in omnibus Ictericis inenarrabilis angustia & dolor compressivus præcordiorum & stomachi, lassitudo omnium membrorum, dolores gravativi lumborum, subinde spirandi difficultas; urina fere semper pæsa, i. e. crassa tintæ rutilante colore, lineum immersum flavissimo colore instar croci tingens, quod aliæ urinæ coloratissimæ non faciunt; interdum ex viridi, aut ex flavo & rubro nigricans; quod si subsederint, sedimentum est argillaceum. In confirmatis, non omnibus, sapor oris amaricans est, aut varius, cum siti clamosa, & cerevisiæ horrore: alvus nunc fluida cum diarrhœa quasi biliosa, nunc, quando ductus fellei obstruti sunt, pertinaciter clausa, excrementis prodeuntibus albicantibus. Febris nunc adest, nunc abest, nunc præcessit. In quibuldam percipiatur dolor obtusus in hypochondrio dextro.

Icterus

Icterus nunc est Secundarius superveniens febribus, venenis, in primis morsui aranearum, viperæ, vel canis rabidi; manductioni staphisagriæ; affectibus convulsivis intestinorum in primis tenuium, ut colica, partu laborioso, passione hysterica; capitib[us] vulneribus gravioribus, per consensum: nunc *Primarius*, cuius *Causæ Remotaæ* sunt tristitia, ira, obstructiones ductus fellei a lapillis vel pituita, unde caculosi saepe sunt ictericæ (licet frequentes etiam sint icteri absq[ue]; ulla obstructione ductus fellei) ulceræ crurum oclusa, menses instantes non prodeunt, hepar induratum, inflammatum aut scirrhosum; vulnus scelopeti ventriculum perforans, &c. ----- His præmissis, *Icteri* tot sunt species, quæ colorum varietates, v. g. viridis, flavus, niger, &c. sed omnes unam agnoscent causam, impuram nempe M. S. recrementa heterogenea ad superficiem deponentem. Fallo enim existimatur, bilem in hepate obstructam *flavum*, melancholiam autem in liene obstructo *nigrum* inducere; nam datur & flavus citra bilis impedimentum motum, viz. ex ferarum mortu, &c. quin & obstructus reperitur ductus felleus sine ictero; pariter & niger sine liene obstructo, & lien obstructus sine *nigro* deprehenduntur.

Quoad *Causam Proximam Icteri*, certum est peccare austerum acidum in primis viis, quod digestionem vitiat, unde geniti sordes nidosi in corpus distributi, icterum illum inferunt: qui febribus supervenit; item qui V. S. abusum sequitur. Videmus enim quod crapula, item lac, fructus horæ, pinguia, &c. in stomacho corrupta, vomitus flavescentes & nidorem croceum inferunt. Sed datur & alius *Icterus* a *bile naturali* ortus; eaq[ue] vel *vitiata*, quod frequentius, ab acido illo primarum viarum quod eam incrassat & coagulat, adeo ut nec debite fecerni in hepate, nec secreta excerni poterit; vel solum in *debita distributione* impedita, indeq[ue]; orta ejus cum sanguine commixtione, quando nempe ductus hepatici quavis ex causa obstruantur, aut orificium ductus fellei constringitur a spasmis intestinorum tenuium, in *partu laborioso*, *passione hysterica*, &c. Hinc est quod excrementsa hodie pallida, cras flava reddantur, superveniente scilicet spasmo intestinali. Si *acidum* istud primarum viarum in mixtione cum *bile* præpolleat, fit *iæterus viridis*, *plumbeus* vel *niger*; si vero *bilis* præpolleat, *flavus* est. Peccare autem fere semper *acidum* in stomacho suadent cardialgiæ, anxieties, respirandi difficultas, aliaq[ue] symptomata; item *causæ remotæ*, viz. *tristitia* quæ humores incrassat & acidum fixum auget, *ira* quæ humores acido volatili acriores reddit, &c. accedunt *juvantia*, *vomitus*, *martialia*, aliaq[ue] *acidum* corrigentia.

Prognosis. Si adsit hepatitis vicium confirmatum, fere lethalis est, cum hydrops supervenit. Icterus ex calculo in folliculo felleo difficilime curatur, saltem recidivat. Facillimus est *flavus*, in primis post febrem criticus, & juxta hunc, qui ex impedito bilis motu oritur: *niger* autem post quartanas contumacior est.

Cura. Fermentum acidum corrigendum per *absorbentia*. Bilis vitia emendanda per amara plus minus resinosa & volatilia; quæ vero emendari nequit per urinas & sudores evacuanda: Distributio bilis promovenda per incidentia & fibras hepatis firmantia. V. S. nil juvat. *Purgatio* nociva est in principio, nisi lenis sit, aut adsit tantummodo lenis

nis obstructio meatus fellei in intestinis, quæ vel unica purgatione tolli potest. In progressu vero morbi, appropriate imprimis præmissis, purgationes convenient; sicuti indeclinatio Diuretica & Sudorifera.

Præmittantur itaq; vomitoria, hinc Absorbentia martialia, imprimis in ictero nigro vel plumbeo vel ex virtu mensium v. g. hemat. pulveris. item limat. mart. pulveris. & ol. deft. sassafr. irrorata; item vina martialia, vel infusum chalybis cum carbonibus de queru in vino. Huc pertinent Acidule quæ dyscrasiam humorum & viscerum atoniam, ex diuturno malo, optime restituunt. Succedant specifica; imprimis Chelid. maj. ejus succus expressus, vel decoctum aut infusum in vino, præsertim in vita-to bilis motu. Juxta Chelid. est Marrub. item Centaur. min. Tarax. flor. Chamom. Infantibus Ictericis optimum est decoctum fragar. cum passul. in aq. item scientibus pro potu ordinario, vel, si amaror molestus sit, solum decoct. passul. haec enim multum in recessu habent, & Elect. ex passul. cum Rhabarb. sane in quovis ictero egregium est. Vincetox. in de-clinatione morbi, in vino coctum, urinam & sudorem commode mo-vet. Nec negligendum absinth. aut. flor. hyperic. genist. & calend. Bonum specificum est sem. Aquileg. vel in emuls. cum Aq. Chelid. maj. vel in pulv. cum Croco & tart. vitriol. Accedit rad. Curcum. vel sola, vel cum antim. diaph. martial. & sal. vol. CC. in calculis folliculi egre-gia. Laudatur ab omnibus pulv. lumbr. terr. blande exsiccatus ad 3*i.* vel eorum spir. per putrefact. propter sal vol. nitrosum egregie abster-gens, incidens, &c. Quibus vix cedit spir. tart. rectif. spir. Carminat. de tribus, spir. sal. armon. spir. urin. human. quin & ipsa urina cum succo absinth. & marrub. euporiston est probatum. Ratione salis vol. nitrosi tan-topere laudatur stercus anser. junior. chelidonio & anserina nutritorum, item stercus canis ossa rodentis, item sterc. alb. pullor. ad 3*i.* Quidam laudant sterc. capr. cum lacte. His annumerandi veniunt lapid. in felle bovis vel porci reperti, lap. bez. occident. item lap. ceraun. ad 3*B.*

Remedia primas vias evacuantia, dictis subiungenda aut permiscen-da, semper sint moderata & blanda. Appropriate laxant flor. persic. in potu ordinario vel vino infusi; hinc infusum fol. sen. cum sale tart. in spe-cie Rhabarb. pulvis extractis preferendus, qui tam alterans quam pur-gans est. In ictero nigro confert infus. Helleb. nig. in sero lattis, aut Pill. ex extract. helleb. nig. His societur Gum. Ammon. optimum muci viscidi incisivum. Externa sunt Centaur. min. item rad. chelid. maj. item hyperic. plantis pedum suppositum. Optimæ sunt frictions corporis cum sacculis repletis farin. bord. & fab. aquæ calidæ intinctis; vel balnea ex saponar. chamom. parietar. aneth. &c. pro delenda penitus tinctura, licet jam fani sint ægri. Gravidis aut imbecillioribus, quibus non aquæ conducunt interna, applicetur plantis pedum cataplasma Foelis ex fol. marrub. vir. rad. chelid. maj. & vifc. querc. an. m. ii. cum aceto & vino subactis.

R Rad. Tarax. 3*ii.* Rad Chelid. maj. 3*i.* Herb. Cichor. m. ii. fragar. m. *B.* marrub m. *B.* tart. alb. 3*vi.* fol. sen. 3*vi.* Coq. in s. q. Aq. & Vin. in vase clauso. Sumat omni mane 2 haustus, addendo singulo haustui 3*B.* spir. tart. rectif. cavendo tamen ne sint secessus plures quam 2 vel 3 in die.

R Com. absinth. fl. ros. prun. sylv. an. part. viii. Croc. p. *B.* coque in vino diuretico & expime pro *uū.*

R Ex.

R. Extr. Chelid. maj. Gummos. ʒi. Lap. Bezoar. occid. Antim: diaph. martial. an. gr. xv. m. f. Bolus diluendus in haustu vini.

R. Aq. Tarax. ʒi. Extr. Chelid. maj. ʒi. sal. vol. CC. gr. viii. Syr. Card. b. ʒi. m.

A R T. VI.

De malo Hypochondriaco & Scorbuto.

MALUM Hypochondriacum, ab hypochondriis ubi fortius urgent symptomata, nomen sortitur. Symptomata autem ita se habent. Adeo appetentia intensa, subinde canina, sed cum quadam apergia, ita ut post aliquot horas a pastu percipientur dolores gravissimi convulsivi in stomacho: appetunt acida, quae insigne laedunt; ejiciunt ructus ab omni pastu, nunc acidos qui meliores, nunc insipidos qui deteriores, idque subinde cum stomachi inflatione, flatulentis tumoribus & borborygmis in abdomen, imprimis in regione hypochondriaca sinistra, remittente tumore admota manu retrudente. Jejuni acidos ejiciunt ructus. Accedit pertinax alvi adstrictio, & quae ejiciunt sunt pauca, interrupta, globulorum forma indurata, migrantia, adeo ut copiose a laxantibus, parum & cum noxa a purgantibus evacentur. Quae evomunt sunt aqua plus minus pituitosa, aciditate sua dentibus stuporem, & vasis orichalceis æruginem inducentia; ut subinde tantillum bilis amarorem importent. Sæpius adfunt Cardialgia, idque in spina dorsi ubi situm sinistrum stomachi orificium; phlogofis vaga, in specie in facie post pastum, eo citius si haustum vini assumant; dolores lancinantes abdominis cum contorsionis sensu a spasmis intestinorum oriundo; iliaci & colici convulsivi dolores, a pituita virea in cellulis coli, in sinistro latere, rarius in dextro, unde vomitus; difficilis respiratio ab omni coena; item matutino tempore, ratione crudæ remanentiae a coena vespertina, cum expuitione copiosa mucorum & tenacium humorum. Confirmatis accedunt Asthmata sicca, tumores viscerum duri, pulsationes circa hypochondria & lumbos superiores ubi dispersi sunt rami arteriæ cæliacæ. Jejunis supervenit vertigo, comepta panis bucella remittens; tandem ingenii torpor, memoriaq; lapsus. Post pastum sive quasi ebrii, anxi, timidi, melancholici, & in graviori paroxysmo patiuntur symptomata hysterica, ubi urina est pallida aqua, licet extra paroxysmum sanorum similis.

Causa Proxima est stomachi Cruditæ acida. Ex Chylo enim acido depravatur sanguinis crasis, hinc deficit ejus spirituascentia, aescit lymphæ, hebetatur bilis, irritaturque genus nervosum. Vitium hæret in fermento digestivo, minus volatili, sed nimis acido, unde quæ optimè apperunt & dissolvunt alimenta degenerant in pastam acidam plus minus viscidam, à cuius concursu cum bile oriuntur phlogoses, flatus, borborygmi, lancinationes, &c. Coagulantur fæces ab acido austero unde alvi segnities. Coagulantur & sanguis ab acido, unde grumosus existens circa auriculas cordis subsistit, & palpitatem cordis infert; crasis etiam minus spirituascit, unde anxietas, tristitia, &c. Acidum hypo-

hypochondria & membranas capitis circa tempora irritans, ibidem dolores infert tensivos. *Causæ Remotaæ* sunt, 1. *Affumpta Acida*, & difficulter digestibilia, v. g. sale condita & fumo indurata, de spiritu acido salis & fulig. non parum continentia, potus acscens, aut non rite defæcatus. 2. Deficiens motus digestionem non promovens cruditates colligit. 3. Curæ, & studia imprimis nocturna, spiritus absument, quorum defectu acidi succi insigniter accrescunt.

In gradu sublimiori acidum in Hypochondriis peccans successive exaltatur & volatilisatur, unde nascitur *Scorbutus*, malum contagiosum, Glandulas & Lympham præcipue afficiens, & graviora quam malum hypochondriacum in nervis pathemata inferens.

Symptomata Scorbuti hæc sunt. Laxitas & varia nunc excrescentia & intumescentia, nunc exulceratio gingivarum: fricatæ gingivæ nunc sanguinem stillant intense salsum, nunc serum: Saliva est admodum salia, præsertim matutino tempore. Accedunt tumores artuum nunc protuberantes nunc evanescentes; pruritus corporis, & si se scalpant loci intumescentia & rubor breviori tempore evanescens; subinde in loco quem scalpunt, ulcera serum acerrimum plorantia & ad gangrenam facile degenerantia. Si constantes sint tumores, occupant glandulas artuum. Obnoxii sunt catarrhis circa caput, exulcerationi & excoriationi faucium & regionum glandulis magis obfitarum; doloribus incipientibus in dorso, & pergendō ad umbilicum partes abdominis convellentibus, ad modum nephritidis nothæ; abdominis tumor & duritiae propter spasmum membranarum; doloribus artuum, nunc levioribus cum sensu vermiculationis in extremitate artuum, nunc gravioribus lacerativis & laciniantibus; nunc vagis, nunc fixis & gravissimis dentes & extremitates artuum occupantibus, imprimis tempore nocturno, adeo ut luem venereum perquam simillime referant. Accedunt frequentissimi partium internarum spasmi; urina flammea, cum copiosa arenula rubra facile friabili, & supernatante pingui pellicula, quæ ad latus aspecta variatur instar caudæ pavonis: Arenula illa & pellicula, nil aliud sunt quam salia coagulata, certissima tamen scorbuti signa. Tandem obnoxii sunt hamorrhagiis variis, sputo cruento, hæmorrhagiæ intestinorum & frequenter atrophiæ & tabi.

Causa Scorbuti proxima est acidum corruptum, exacerbatum ab aere effluviis salinis acidis prædicto, qualis est marinus, & noster aquilonaris loca paludosa perlans. Quoad Signa, Pathemata capitis & stomachi sola malum hypochondriacum monstrant. *Latens autem Scorbutus* dignoscitur, ex memoratis urinæ signis; item si in aliis morbis dolores adsint ultra naturam morbi, aut dolor lacinans in lumbis absq; nephritide; si doleant gingivæ, dentes; si maculæ majores, imprimis in cruribus appareant; item si adsit pruritus, unde pruriginosa purpura certissimum est signum scorbuti latentis.

Prognosis. *Malum Hypochondriacum* incipiens, facile, sc. solo corporis motu rite instituto, curatur; confirmatum vero difficilime, possumat enim contiguatum medicamentorum usum, quorum cædium percipiunt ægri. Hæmorrhoides, urinæ fluxus, aut Hæmorrhagia periodica insigniter levant. Pulsus hypochondriaorcum intermittens, aut Scorbuticorum parvus & debilis, si non alia adsint symptomata, non est metuendus.

metuendus. Maculae bonum signum; sed quo magis rubræ & grandes, eo meliores; cœruleæ aut lividæ, deteriores. Inveteratus Scorbuto ordinario terminatur in atrophiam & tabem. In scorbuto continua est symptomatum mutatio, nunc dolores vagi transeunt in pœsin, asthma convulsivum, subinde epilepsiam, nunc dolores artuum atrocissimi in lethargum mutantur. Quo fixior est scorbutus eo difficilius curatur. Præ cæteris gingivarum habenda est ratio, quæ subinde in gangrenam & pessimas exulcerationes abeunt.

Cura. Acidum Corrigendum; Correctum per sudorem & urinam evacuandum; stomachi digestio promovenda; & sanguinis crasis emendanda. Pro his scopis obtinendis, Obi. I. V. S. per se non convenit, ut ut indirecte quandoq; juvet, v. g. V. S. brachii in dolore crurum vel cephalalgia scorbutica incipiente. Fonticuli nil conferunt, nisi per acidens si cœbriores affligant Catarrhi. II. Diuretica salina vol. non terrea nec acida, in malo hyponchondriaco, & Sudorifera in scorbuto partes externas gravius affligente, convenient. III. Necessarius est Vomitus, nam sine ejus præmissione reliqua remedia parum operantur. IV. Purgantia semper nocent: facile pathemata excitant dolorosa, & dysenteriam. V. Symptomata Melancholica, Capitis perturbatio, item dolor artuum & abdominis, insigniter exasperantur, nisi alvus servetur fluida per passulata, & laxantia infusa in succo pom. borsdorf. qui optimus. Passule, licet dulces, temperatæ sunt; imprimis viris, non mulieribus, conducunt. Vinum infus. flor. acac. alvum servat apertam. Accedunt Clysmata ex urina puer. in flatibus hypochondriacis optima. In contumaciore malo, crassum mucum in intestinis optime abstergent Clysmata ex Lixivis addito mell. depur. In dolore abdom. convenienti Clysmata ex Laetæ, cum tantillo sacch. vel incostis plant. carmin. per integrum noctem retenta. In doloribus nephriticis Clysmata ex latè & terebinth. conferunt. VI. Malum Hypochondriacum sine anti-scorbuticis vix curari potest. Sed horum habendus est delectus. In subjectis enim biliosis ubi acidum est volatilius & acrius, acria & volatilia, nisi temperantibus & acidis mixta, propter phlogoses & effervescentias nociva sunt. VII. Præstat utiq; fixa sc. martis alia acidum primarum viarum destruentia volatilibus præmittere. VIII. Præmissis universalibus & acidum corridentibus, Lac omni mane & vesperi haustum, crasin sanguinis scorbuticam egregie corrigit, imprimis ubi nimium sudant & ad tabem inclinant. IX. Abstinendum a mercurialibns, quia fauicum symptomata, dolores nocturnos, phlogoses, æstuationes & angustias corporis, in scorbuticis, excitant.

Quoad Remedia in malo Hypochondriaco: præmittantur digestiva plus minus diuretica, viz. Tart. Vitriol. Sal digest. Hypochond. Liq. ter. fol. tart. Tinct. tart. Tinct. mart. Sal mar. comp. Tinct Antim. ex scor. regul. Pulv. mart. &c. bis quotidie bona dosi assumenda. His præmissis usurpentur vomitoria reiterata: Post hæc noduli ex blandis laxantibus & alterantibus parati, v. g. Rx Rad. Helen. Raph. rust. & Polyp. an. 3vi. Herb. absinth. agrim. centaur. min. an. m. i. Fl. anth. genist. an. p. iii. Cort. Tamar. frax. an. 3β. Rad. Helleb. nig. 3ii. Zedoar. ZZ. Cinnam an 3β. incisa & contusa infundantur in vino in nodulo, quod omni mane & vesperi capiatur ut relaxetur alvus. Aloe ratione resina nocet, nam uno die laxat, altero

altero obstruit. Confert quidem extract. gummos. cum aqua ad gr. iii. in Pill. omnibus 3 vel 4 septim. Usurpantur *martialia* nunc cruda; nunc in stomacho debiliore *Præparata*. Quibus nimis sensibilis est stomachus sufficit *Extr. mart.* cum succ. pom. borsdorf. vel cum decoct. tamarind. vel *Tinct. vitriol. mart.* *Zwelf.* Hæc aliquamdiu continentur, & post eorum usum blandus instituatur motus alvusq; servetur aperta. Post *martialia* fiat accessus ad *volatilia Diuretica & Sudorifera*. Inter hæc optimus est spiritus fortis igne per retort. destill. ex mixtur. *Calc. viv.* cum sale *armon.* addito S. V. aromatico; Dos. gr. xxx. Hypochondriacos mire levat *Spir. Carmin.* de *tribus*, dos. gr. xl. Ut hæc *volatilia* fiant diuretica; optime consultum est *spir. sal. armon.* cum liq. ter. fol. tart. miscere. Juxta hæc *volatilia* non omittantur *fixa*, inter quæ nobilissimum est *Arcan. dupl. Mys.* imprimis in phlogosibus scorbuticis: juxta hoc conferunt *sulia fixa* ex plantis *spleneticis & hepaticis* elicita. Atque his ac similibus actedente motu fere curari solet *malum hypochondriacum*.

In *Scorbuto*, præter dicta; sunt & specifica post *martialia* usurpanda. Hæc sunt in dupli differentia, nempe vel 1. respiciunt dyscrasiam sanguinis & inde derivatos succos, suntq; *volatilia* plus minus acrida, viz. *Cochlear.* *Nasturt.* *Chelid.* *maj.* & *min.* *Trifol.* *Aquat.* *Piperit.* *flam.* *Jov.* *rad.* *raph.* *rust.* *gentian.* *sem.* *sinap.* *eruca,* &c. Inter quæ excellunt *Cochlear.* *Flam.* *Jov.* & *Trifol.* *Aquat.* sed in biliosis subjectis temperanda sunt per *acetosell.* & *Citrata*. Vel 2 respiciunt noxam illatam iystemati nervoso & partibus continentibus; suntq; oleosa *salphurea*, quasi *balsamica*; in specie *pinus*, & ejus strobuli, item *Lign.* *Sassafr.* & *rad.* *Chin.* *Priora* usurpantur vel *cruda* vel *temperata*. *Cruda* Infunduntur in *vino*, vel in subjectis biliosis in *sero laetis*: aut confunduntur & conquassantur cum *sero laetis* & exprimitur succus blando tempore depurandus, cuius 3æ aliquot in *sero laetis* vel *vino* propinentur cum ana succ. *acetosel.* quæ quacunque ratione continuata est egregia. Hi succi delicatulis aut ad effervescentiam pronis minus convenient, saltem temperentur cum suc. citr. qui in scorbuto egregium est medicamentum. Ex his succis cum *limat.* *mart.* parari possunt *essentia*, aut *extract.* unde *tinctura* & *mart.* *scorbut.* eliciendæ. Delicatulis loco succorum exhibentur *Aq.* *dest.* *spir.* *essent.* &c. sic ex *flam.* *jov.* *contusa* affuso *vino*, elicitur *phlegma spiritoosum antiscorbut.* Spiritus antiscorbutici per fermentationem parati patientur jacturam aliquam salis volatilis, licet non omnem. Proinde ut *integra* habeatur *casis antiscorbutica*, paretur *spiritus* per fermentat. ex *antiscorbuticis* quibusdam: Hunc *coboba* cum *speciebus rec.* & *redificia*: dein affundatur *Extract.* *Antiscorb.* & extrahatur *tinctura* nobilis. dos. gr. xxx. ad 3i in *vehiculo conven.* His addantur oleosa *volatilia*, in specie *Ol.* *Cochlear.* in forma *elæsacchari*; item *volatilia artificialia*, imprimis *spir. Lumbr.* *terr.* *spir.* *destillatus à mixtur.* *calc.* *viv.* & *sal. armon.* affuso *spir. Cochlear.* vel *antiscorbutico* quodam comp. item *essent.* *Myrrh.* & *Elix.* *Propr.* cum dicto *spir. sal. armon.* comp. parata. ————— *Antiscorbutica sulphurea balsamica* sunt imprimis *strobuli abietis alb.* collecti *mense martio*, tum enim tactu sunt pingues & resinosi: Infunduntur nempe vel recent. vel *exsic.* ad 3ii. in *Mens. iiii.* *ce-revisio*, quæ bulliant ad tertia part. *consumptionem*, addendo in fine

Passulas min. Propinetur *Colat.* calide semel vel bis de die expectando sudorem. Addi possunt bac. Junip. rec. item summit. abiet. concis. Inspissatur etiam *decoctum strobil.* ad *extraicti* consist. unde cum spir. antiscorb. extrahatur essentia, quæ dos. gr. L. optima est. Item ex *strobil.* concus & affusa aqua cum paucō *serum laetis* fermentatis de- stillando prodit spir. suavissimus qui pro usu asservetur. Sed de *Remedii ex pino*, obs. 1. Quod eadem non convenient omnibus quia non nihil laedunt appetitum. 2. Quod Junioribus & ferventibus propter oleum vol. non sunt propinanda. His substitui possunt *decocta lign.* cum *specif. antiscorb.* imprimis quando adfunt pathemata catarrhalia. Prae cim- nibus aliis, scorbuticis convenient *dieta lactis*, imprim. *caprill.* cum tantillo sacchari. Cui incoqui possunt *rasur.* rad. *Chin.* & herb. *fumar.* & in- stillari aliquot *gutta spir.* *cochlear.* In febricitantibus, aut borborygris & phlogosis vagæ obnoxiiis, usurpatum *serum laetis*.

Inter Scorbuti Symptomata Urgentia, occurrit, 1. *Gingivarum laxitas, intumescentia, cruentatio, putredo, & subinde caries.* Origo est ex saliva sale scorbutico inquinata, quæ texturam fibrarum gingivarum laxat & rodit. Remedii sunt *collutiones oris, decoct.* *Salv. Rosmar.* flor. *equileg. balanit.* additis *specificis adstringentibus*; item *lacca, myrrh. Alum.* & *spir. sal.* quæ utramque faciunt paginam; hinc conductit *Decoct. salv. nasturt. fl. malv. hort. & rad. Polyp.* in *Aq.* addito *mel. Ros. alum. ust. & lap. prun.* Item *decoct. summi. pin. & nasturt.* in *vino*, vel, si *vinum acrius* sit, in sero *lactis* vel ipso *lacte*. Prae cateris optimum est *sal mir. Glaub.* in s. q. *Spiritus solut.* Post *Collutionem*, sunt *Tinctura dentibus affricanda*, imprimis *tinctura seq. Rx Lap.* medicamentos. *Crol. 3i. scive in aq. sedi min. & cochl.* post blandam ebullitionem filtretur solutio, infundantur, *Lacc. 3ii. myrrh. alum. ust. an. 3i.* & extrahatur *tinctura* *linteis imbutis affricanda.* Item ex *crem. tart. 3iii. Gum. lac. 3i. & vitriol. Cypr. gr. vi.* cum s. q. *Aq. Ros. & Salv.* fieri potest *tinctura.* Post *tincturas* sunt *pulveres v. g. bistort. alum. ust. flor. ros. & balaust. irrorati spir.* *Cochlear.* vel aliquot *gut. ol. Caryoph.* *vitando lapides & tartarea* quæ *gingivas laedunt.* In exulceratione & foetore convenient *linimenta* ex *Alum. crud. 3i. fol. salv. 3iii. rad. Ir. flor. 3i. myrrh. 3i. melle exceptis.* In gravi- ori malo fiat progressus ad *Aq. virid. Hartman. & Plater.* item *ung. egypt. melle dilutum.*

2. Dolores *abdominis, & circa vertebraes dorsi, cum umbilici retraktione, urina suppressione, & symptomatis hysteris.* Sunt hi dolores spasmis intestinorum & mesenterii, quorum fundamentum in plexu mesenterico nerveo & glandulis ibi consistit. Quoad Curam, 1. *Intestina* leviter abstergenda sumendo *serum laetis* & *ol. exp. amygd. d.* vel *decoct. rad. alth.* aut *Parietar.* Purgantia enim symptomata exasperant. Externe injiciuntur *Clysmata* ex *laete* cum *tereb.* diu retinendo, vel ex sero *lactis* in quo *Castor.* ad *3i.* sit subactum, add. *fyr. pap. alb. 3ii.* 2. Imperus convulsivi fistendi, per *salia volat.* *oleosa opiatis mixta;* imprimis remedium ex *Castor.* *Cochlear.* & *Cort. aurant.* cum *Spir. sal. armon.* & *laud. hyster.* item *spir. carminat.* & *de tribus in vehiculo antiscorb.* item *spir. tart. vol.* cum *spir. lumbr.* in sero *laetis.* Externe convenient *Empl. Poterii;* item ratione dolorum cum nephritis notha conjunct. *Ceratum Lum- bis applicandum, ex Pic. Nav. 3iv. Tereb. vulg. flor. sulph. an. 3i. sue- cin.*

em. gnaſtich. an. 3ii. Illinatur abdomini calide Galbanet. Paracelsi seu
ul. deſt. ex galban. & terebint. imponendo deſuper laterem calefactum.

3. Dolores Scorbutici Vagi seu Arthritis vaga, Rheumatismis seu Defluxionibus ordinario tributa. Differt ab Artritide proprie diſta, seu fixa; in eo quod vaga ſit nunc in uno nunc in altero artuum; quod tophos post ſe non relinquat, ſiquidem non materia contenta ſed contractus spasmoidicæ tumorem inferunt; quod deniq; partes muſculofas arctius affligat, & nocturno tempore ingravescat. Solvitur nunc per ſudores & urinam, nunc per excretiones cutaneas, ſubinde purpuram cum maximo cutis pruritu. Afflit in ſpecie, dum recrudet Paroxysmus, cum gravifimis anxietatibus praecordiorum. Oritur a ſale ſcorbutico vellicante fibras nerveas moſtrices carneas, magis tamen partes tendinoſas in Articulis. In Cura. 1. Impetus faliſ ſcorbutici refræetur, vitando volatilia in principio paroxyſmi. Eminet hic Bezoar. ſol. & interdum ſalia alcalia fixa. Postmodum accessus fiat ad volatilia ſcorbuticis mixta, imprimis lumbricalia, ſc. vel infuſum lumbr. conquaſſ. in vino, aut, ſi adſit febris vel phlogofia, in laetæ; vel ſpir. lumbr. per putref. ex quo & ſpir. CC. Sale proprio saturatis, affuſis plant. nerv. & arthritis exſic. egregia fit Effentia; vel Liquor piftoriuſ lumbr. in vase maſſe panis incluſo paratus qui datur ad 33. Quibus imprimis volatilia tartarea addenda. Declinante Paroxysmo conueniunt, remedia ex pino, item ex bacie. Junip. quarum vis balsamica multum conſert, Rob. Junip. antifcorbuticis junctum, decocta helen. abſinth. &c. expectando ſudorem. Quoad externa, male applicantur linimenta oleoſa & pingua, quia tranſpirationem inhibent, ut & fomenta aut cataplasm. ex ſimpl. in laetæ coctis, quia frigefiunt & cum humida ſint poros stringunt. Præſtant itaq; totus ſicci, vel ſufficiens ex decoct. lumbr. & formic. calide excepiti, ita ut membra ſudet, & ſudor linteis calidiſ abſtergatur. Tepide etiam Illinatur ſpir. aut liq. lumbr. item ſpir. formic. cum calce viva deſt. cum S. V. vel ſpir. ſal. armon. cum ſpir. bac. Junip. miſtuſ. Si ardor, rubor, & quaſi Eryſipelos in parte excitetur, ſolvatur Camphora in diſiſ ſpir. Hisce adde Cataplasma ex ſterc. vac. rec. cum lumbr. contuſ. item tindetur. balsamicam Deckeri in Comment. ad Praxin Barbett.

4. Contraſtura artuum Paralytica, deficiente motu, & ſuperſtitie ſenſu, nunc doloroſo, nunc formicante, nunc lancinante, nunc ex lancinante & oſtocopo composito. In formicationis ſenu vigil ſit medicus, ut poſſit praecavere paralyſin. In Cura, præmissis Vomitoriis, modo ſanum ſit abdomen, aliàs dolores ejus excitabunt; item Martilibus; ſi levius ſit malum, ſufficit lac vel ſerum laetis antifcorbuticis medicatum. In graviori malo, juxta vel una cum laetæ remedia ex pino, juniperō & roremar. per ſudores evacuantia conferunt. Imprimis ad paralyſin ſcorbuticam valent ſpir. tart. & omnia tartarea volatilia, tam interne, quam externe fricando prius membra. Externe etiam conuenit Galbanetum Paracelsi tepide illinen-lum. à radice membra ad poſteriora versus, & imprimis balneum ſiccum vinaceorum, aut ſponte aut injecta calce viva incalſcentium, inſedendo uſque ad regionem iliacam. Idem hic de Externis dicendum, quod in Artritide Vaga.

5. Corvulfio Scorbatica, dum corrugantur fibræ muſculorum & tendinoſa a ſale ſcorbutico. Curatur fere ut Arthritis vaga & Paraly-

sit, imprimis per lac in quo subactus sit sapo venetus, item tinct. Castor cum Spir. Sal. Armon. Comp. Laudant nonnulli contra Paralysin scorbuticam oleum dect. ex ol. lin. cum calce viva; quod penetrantissimum est, nulli forsan Oleo cedens.

VI. Maculae in cute propellendæ usu Cochlear. & Tinct. Coral. Antiscorb. Qui nitorem student, aut exulcerationem metuunt, illas removent affricando 3 vel 4 de die Sem. Sinap. tritum cum aceto destil. aut, si acrius fuerit, mistum cum Ol. Amygd. rec. & succ. Citr.

S E C T. XVII.

De Sanguinis ex partibus Refluxu vitiato.

A R T. I.

De Inflammatione in genere.

SAnguis ex corde in totum corpus distributus reddit per venas circulari motu. Vitiatur hic motus circularis quando stagnat aut effunditur sanguis. Si sanguis stagnet fit inflammatio, in qua propter impedimentum sanguinis refluxum pars tumet, rubet, doler, & à sanguine effervescente intense calet. Dolor inflammatorius triplex observatur, 1. *Tensivus* à fibris partis inflammatae convulsis adecq; tensis. 2. *Pulsarius* à fibrarum membranarum arteriarum constituentium, renitentia convulsiva. 3. *Punctarius*, superveniens ab acribus acido-salsis particulis pungentibus, imprimis quando sanguis stagnans sensim corrumpitur, & in suppurationem abiit. Præter hæc superveniunt & alia symptomata ratione partis affectæ, v. g. in *angina*, deglutitio læsa; in pleuritide, *Respiratio difficilis*; in visceribus inflammatis, gravatus dolor. Fiunt hæc quando sanguis ex parte tantum refluit. Si enim nil omnino refluat, adeoque nec reciprocus spiritus influi motus, à quo sustentatur insitus, pars moritur & *gangrena* corripitur.

Causa Efficiens Interna est, vel, 1. In sanguine fluente, quando nimis crassus est proper serî defectum, aut chyli crudioris sive pituitæ viscidæ congestionem; aut ab acido coagulationem; vel, 2. In parte recipiente, si nempe ejus pori & meatus angustentur, vel occasione acidi dolorifici fibras irritatione sua stringentis, vel occasione alicujus heterogeni molestiae sensum creantis. Hinc quicunque dolores, puncturæ, &c. inflammations inferunt. *Prior Causa* rarer est, aliâs danda foret ratio quare non universalis est inflammatio. *Cause externe remotæ* sunt subitaneum frigus post nimiam incalentiam, & inde sanguinis ad facilem sui coagulationem dispositionem; contusiones, compressiones, ligaturæ fortes, luxationes & fracturæ.

Sanguis extravasatus aut stagnans volat. *balsamicis spiritibus* mox pauperatur, unde ad sui corruptionem & acorem vitiosum tendit. Hoc acidum primitus quidem sanguinem coagulat, sed postmodum, sale volatili sanguinis magis emergente, fermentationem ciet & effervescentiam

am cum intenso calore & turgescientia, donec salia ista ex mutua pugna in tertium salsum ex acido & urinoso conflatum, abeant; quod album est ex sulph. sanguinis sub effervescentia motu ab alcali soluto & per acidum præcipitato, diciturq; *pus laudabile*. Quo concitator est motus hujus acidi volatilis, eo major *ardor*, *rosio*, *punctio*, &c. Est illud acidum causa *febris*, *acuta* internas, & *lenta* externas inflammations comitantis. Quod autem acidum hoc causa sit omnium in inflammatione symptomatum, patet, 1. Ex sanguine pleureticco extracto, semigrumoso. 2. Quia grumos dissolventia & acidum corrigentia decantata sunt hic remedia. 3. Quia externæ inflammations, in specie Erysipelaceæ, per acidum absorbentia tollantur.

Consideranda venit causa recidivæ crebrioris inflammationis. Quædam partes promptius inflammationem suscipiunt, *nervæ*, v. g. idque propter nimiam sensibilitatem & irritabilitatem. Inflammatio etiam semel in parte ulla facta, facillime recurrit, idque. 1. Quia debilitatur spiritus insitus, ob denegatum liberius cum influo commercium, imprimis si inflammatio suppurata fuit. 2. Quia partis fibræ laxatae & pri transformati restitant, unde facile sanguis in legitimo motu impeditur. 3. Quia relicta fuit spina seu aciditas fermentalis occulta, imprimis si inflammatio suppurata non rite mundificata fuit. Residuum enim acidum partim sensiles partes irritat, si vel animi passionibus vel diætæ erroribus excitetur; partim sanguinem alluentem suo contagio disponit ad faciliorem coagulationem.

Dignoscitur inflammatio sanguinis in *quanto* peccantis vitio, si adsit plethora aut intermissio consuetæ evacuationis sanguinis: huic enim sapissime superveniunt inflammations. Si sanguis *qualitate* peccat, dicitur inflammatio *illegitima*; sin vero bene constitutus inflammationem inferat, *legitima* audit.

Prognosis. Inflammatio, vel subito in yenas absorbetur, vel *discutitur* operante & prædominante alcali sanguinem dissolvente, vel *suppuratur* ex æquali vigore acidi & alcali; vel in *Scirrum* contumacem *coagulatur* prædominante acido; vel denique ex omnimodo spirituum & sanguinis in parte motu impedito, in *gangrenam*, omnium pessimam, abit.

Cura. Causæ stagnationis removendæ sunt, sanguinis tenuitatem ciliando per sudoriferâ alcalina tam fixa acidum coagulans absorbentia, quam volatilia sanguinem coagulatum positive attenuantia: & fermentum vitiosum in parte affecta corrigendo, interne per fixa absorbentia, & volatilia sudorem procurantia; & externè per *Saturnina* & *Alcalia* acidum absorbentia, *Aromaticâ Alcalina* sanguinem dissolventia, & tandem *Temperantia* mutuam salium effervescentiam, pro suppuratione nempe promovenda, quo facto abscessus aperiendus, exactissime mundificandus & tandem consolidandus. Pro his scopis. V. S. Ventilatoria habitâ ratione climatis omnibus concedenda est, secundum *revulsionis*, *aversio-* *nis*, & *diversionis* leges; licet subinde repetiti sudores per appropriata quibusvis sanguinis detractionibus præferendi sint. *Repellentia* sunt ridicula & nociva. *Purgantia* nil conferunt, utut blanda *laxantia* ratione febris proficua esse soleant. Inter *Diaphoretica* convenient omnia *Volatilia salina urinosa*, ut *spir. tart.* *Sal armon.* *urin.* & *C. C.* item *animalium* partes dura, salibus hujusmodi turgidae, v.g. *Mandib.* *Luc.* *Pisc.* *Lap.* *Cancr.*

dens apri, ebur, unicorn. item sperma ceti, antimm. diaph. bezوار. miner. ac ratione febris junctæ omnia nitrata, in specie Nitr. Antimon. & Spir. Nitr. d. Quibus pro circumstantiarum ratione addenda Opiata, quæ ffigendo spirituum impetum & hinc fibrarum nervearum solvendo stricturam multum promovent sudorem. Si Inflammatio sit Erysipelacea, appropriatissimum est Rob. Sambuc. Externa sunt vel discutientia vel suppurantia; quæ vide in Chirurgiæ. Ex dictis variæ sunt formulae. V. g.

Rx Aq. scabios. & fl. sambuc. an. ʒi. Spir. Theriac. camph. ʒii. dent. apr. præp. ʒi. Sal. Vol. C. C. Di. Syr. Scabios. ʒvi. m. detur in 2 vel 3 dos. in principio. Addi possint Laud. Op. gr. ii. vel iii.

Rx Aq. fl. Sambuc. Chæref. & Pap. Rhæad. an. ʒi. Acet. Sambuc. ʒi. lap. Cancr. præp. ʒi. mand. luc. pifc. Di. syr. pap. rhead. ʒi. m. pro 2 vel 3 dos. in incremento. Si febris urgeat, addatur Spir. nitr. d.

A R T. II.

De Angina & Tonsillarum Inflammationibus.

Partes in faucium isthmo inflammatæ, Arginam constituunt. Afficiuntur tam Pharynx, quam Larynx, earumque musculi tam interni quam externi, & hinc glandulæ; ut ut nunc una pars magis, altera minus. Affecti Pharyngis musculi interni, Synanche, externi autem Parapharynge, dicuntur; sicut interni laryngis inflammati, Cynanche, & externi Paracynanche audiunt. Præter generalia inflammationum symptoma, adsunt difficilis colli motus absque dolore, difficilis item respiratio, imprimis in Cynanche ubi suffocatio quasi imminet; deglutitio impedita, ita ut liquor, si ad gulam penetret, propter angustiam & laryngis irritationem, per nares sursum regurgitet; dolor in fauibus ardens; lingua rubet, tumet, in motu nonnihil impeditur, & copioso muco viscido continuo obducitur; pulsus tensus & rarus; febris acuta si exalta sit angina, i.e. ex solo sanguine, lenta vero si notha sit, i. e. tumor tantum oedematosus occasione lymphæ vitiosæ stagnantis, rodentis, excoriantis, & sanguinis circulum plus minus impedientis. Interdum observata fuit angina epidemica, contagiosa, cum febre continua maligna.

Tonsillarum Inflammatio fit, cum fauces quidem rubent sed minus inflammatæ sunt; tonsilla verò tumidæ insigniter prominent, cum maximo & conspicuo hiatu foraminis (quod in fauces apertum naturaliter habent) in summitate sui, adeo ut imperitis chirurgis pro ulcere habeatur; ex quo materia viscida glutinosa excernitur & linguam faucesque tenacis instar pelliculae incrustat; adest insimul febris continua magis lenta. *Causa*, lympha vitiata spissior & acido-acerior.

Cause Anginæ, præter Inflammationum generales, sunt vel internæ vel externæ. Internæ sunt sanguinis evacuatio suppressa, prægressa partium harum debilitatione, v. g. Dysenteria prave curata, mensium suppressio, &c. Item lympha vel glutinosa glandulas infaciens, vel nimis acris easdem rodendo & excoriando irritans, adeo ut sanguinis circulus per & circa glandulas impediatur. Externæ *Cause* sunt res ineptæ deglutiæ, vel nimia mole fauces augustantes, vel acrimonia fibras ad contracturam

tracturam irritantes, v. g. spina piscis, frustulum vitri, in faucibus hærens; potus aquæ fortis & liquorum corrosivorum, &c. Inspirata, subitaneum frigus, & potus nimis frigidus, immediate has partes lædantia & sanguinem in his circulan tem alterantia; quo perrinet in casu epidemico miasma inspiratum acrimonia occulta fauces in transitu lædens & sanguinem certo modo altearns. Huc facit usus mercur. & ipsum luis venereæ virus lympham glandularum speciatim inficiens. Male inter Causas Angina refertur. Luxatio vertebrarum colli, occasione aph. 35. sect. 4. Hippocrat. exinde enim non angina, sed convulsio emprostotono similis & lethalis, sequitur.

Prognosis. Qui hic moriuntur suffocati intereunt. Suppurata tonsillarum inflammatio fit ulcus diuturnum difficulter sanabile. Rarum est quod Cynanche fluxu mensium critico curetur. Si tumor & rubor externus subito evanuerit, citra criticam discussionem, inflammatio ad interiora recurrens, aut suffocationem, aut periculosiores alio in loco inflammationes, v. g. in cerebro, pulmonibus, corde, &c, infert. Suppurata Cynanche, contingit nonnunquam quod tunica arteriam asperam cingens ex materiæ turgescentia & pravitate rumpatur, ut metastasis materiæ fiat in pulmones, unde aut ex peripneumonia intra 7 dies intereunt, aut pulmone suppurato fit Empyema. Atq; hic est sensus aph. 10. sect. 5. Hipp. Febris anginæ juncta sæpius est continens, interdum typum tertianæ continuæ repræsentat, interdum est tertiana continua producta, seu cuius paroxysmi 36 horas durant, & hæc angina ut plurimum est lethalis. Tumor minus se oculis sistens, inflammatio magis interna, paucis tuta, est. Sane in Cynanche, ubi suffocatio quasi imminet, videtur simul affici pulmo. Spuma circa os cum insigni respirationis augustia, signum est lethale. Dolor in hypochondriis vel cruribus, non soluta angina, morbi augmentum innuit.

In Cura, Obs. 1. Eadem interna hic convenire quæ in aliis inflammatis, imprimis pleuritide, usurpantur, acidum nempe infringentia, sanguinem dissolventia, & mediante sudore partes abstergentia; in specie succ. sterc. equin. expect. sudor. & pulv. sterc. can. 2. Confert V. S. mox in saphæna, postea in brachio alterutro vel utroq; & in statu sub lingua; interdum repetenda pro varietate circumstantiarum. Sed soli V. S. non fidendum, quoniam sæpius ægri, quando videntur meliores, subito intereunt. Periculosa & non nisi experto chirurgo peragenda est venar. jugul. sectio. Dum sentitur anginæ principium, in corpore non plethorico absque nimia effervescentia febrili, incisione Venar. Ranin. mature malum removetur; alias non nisi in statu secentur, quando jam inflammatio nullum amplius capit augmentum. Si apertæ parum aut nihil stillent sanguinis lethale est signum. 3. Præter quæ in genere de inflammationibus observantur, semper lymphæ crassæ & vitiatae habenda ratio per Succin. Myrrh. item volatilia & absorbentia. 4. In Angina maligna vix locum habent V. S. nisi cautissime, nec purgationes nisi in summo principio: quin potius præmisso clysmate, solis diaphoreticis, junctis opiatis, infistendum. Caveant autem sibi medici ab halitu ejusmodi ægrotorum, qui maxime contagiosus esse solet. 5. In Cura Anginæ duo sunt tempora in quibus optime convenientiunt vocationis, nempe aut principium aut periculosisimus status. In Principio,

pio, imprimis si contagiosa sit, si gravitas in hypochondriis sentiatur, item æger si sentiat saporem æruginosum acrem rancidum, & titillationem seu quasi erosionem; sit enim sape, ut æruginosa bilis in primis viis, effluviis stimulantibus ad fauces missis, anginam inferat; & tunc optime malum tollit, *Aq. benedict.* *Ruland.* tam Sudorifera quam Vomitiva. Status est periculosus, quando tumor suppuratus commode aperiri nequit, sed suffocationem minatur, aut, si aperiatur sponte, metus est ne in pulmones irruat & suffocet ægram. In hoc casu vomitorium haustum, aut in deglutitione abolita pluma illo imbuta & linguae applicata, abscessum concurrit, maturatum rumpit, eoque; rupto pus per superiora evacuat. 6. In recurrentibus tonsillarum inflammationibus ex lymphæ vitio habituali, v. g. in scorbuto, &c. convenientissimus est fonticulus in brachio. Inflammatio enim semel suppurrata, fermentum aliquod in parte relinquit, quod in corpore caco-chymico facilime recrudescit. 7. Distinguenda sunt faucium inflammations à *prunella* febrium symptomate; Remedia enim huic dicata, in specie ex *suc. semperu. maj. prunel. mucilag. sal. armon. butyr. lard.* &c. nisi aliis temperata, in *anginis* non convenientiunt. 8. Remedia Externa debent esse blanda incidentia & stagnantem sanguinem resolventia; vel, si hoc fieri nequeat, suppurantia, dein aperientia, mundificantia, consolidantia & tandem tonum partis firmantia. Malo itaque consilio adhibentur adstringentia in principio, aut una cum discutientibus, nam impossible est inflammationem repellere, ac præterea periculum est ne hujusmodi adstringentibus superiora saltē loca proxime stringantur, inflammatio autem partium inferiorum & internarum sic intendantur. In progressu morbi gargarisatione molestiam & dolorem intendit, propter luctam aeris cum aqua; adeoque præstat *gargarisma* in ore tenere sine agitatione, & sic per cavum oris refundere resupinato corpore.

Remedia itaque pro *Gargarismis* sunt primo Resolventia & Discutientia, v. g. *Decoct. Rap.* cui parum *salis armon.* aut in gravi ardore nitri, additum sit; *Decoct. sem. sinapi*, ubi viscidior est mucus præsertim in tonsillis inflammati, si acrius sit, saccharo aut melle temperandum: Item *fl. sambuc. chamom. menth. salv. veron. origan. hyssop. scabios. sem. lin. fanugr. favin. fabav. aneth. cumin. rad. liquir. Croc. Passul. Fijub. Cep.* Sane *spir. vin. ust.* maxime confert; ut & *salia valatilia* *gargarismis* addita, in quantum ferre possunt partes dolentes; quin & ipsa ægri *urina* calide *gargarisata*, & *caligæ sudoribus* & vaporibus pedum *sale volatili* repletis scatentes & glandulis appositæ, optime prosunt. Pro hoc scopo etiam externe tumor illinitur *Ol. Amygd. d.* cum *spir. sal. armon.* vel *terebinth.* cum *sal. vol. urin.* malax. vel *Ung. dialth.* cum *ol. Chamom.* & *Philos.* vel applicatur *Emplastr. de melilot.* in *ol. suetin.* malax. Quin & egregium est *Cataplasma* ex *absinth.* contuso & cum *pinguedine* porcina mixto.

R *Aq. Plantag. lb. B. Acet. vin. Zi. Sacch. alb. Zi. Pulu. sem. sinap. Zi. m. Quo calide gargarisetur os.*

R *Herb. Hyssop. fl. sam. & chamom. herb. melil. an. m. i. Passul. min. Zvi. Coq. in s. q. aq. Colat. Ihi. add. spir. vin. Zi. vel spir. sal Armon. Zi. m. pro Gargar,*

Sequuntur *Suppurantia & Emollientia*, quibus semper asperitatem fau-
cium & dolorem mitigantia socientur. Sunt igitur *Althea, malva,*
Caric. mucilag. seminum & radicum, Lac, Ol. Amygd. d. pinguedines, vitel-
over. Optime tam suppurationi quam discussione inservit Cataplasma, ex
nido hirund. & albo graco in vino vel lacte coctis. In inflammatione a
sanguine non puro sed pituitoso optime dissolvunt cepa sub cimeribus
vita N. ii. cum nid. hirund. N. i. flor. sambuc. m. i. coquendo si-
mūl in cerevisia temui, coctisq; addendo alb. græc. ʒʒ. Ol. lib. alb. q
s. ut f. Cataplasma.

Rx Rad. Glycyrrh. ʒʒ. Herb. Malv. m. i. Chamom. melil. an. m. β. sic.
ping. incis. N. ii. alb. græc. ʒʒ. coq. in s. q. aq. simpl. vel seri laetis
ubi minor adest astus, vel ubi nimius est dolor in ipso lacte cum aqua
mixto.

Rx Nidor. hirund. N. i. herb. malv. altb. an. m. i. fl. cham. samb. an. m. ii.
farin. bord. fab. an. ʒʒ. Croc. ʒi. Ol. Chamom. ʒʒ. m. Calefiant ut instar
Cataplasmatis applicentur.

Abscessus maturatus aperiendus venit, illinendo abscessui interne mel
cum alb. græc. vel cum ciner. hirund. addito tantillo sal armon. Laudat-
tur pro hoc scopo decoct. sem. sinap. ʒi. in hydromel. Ibi. accedente
screatu, tussi, &c. in suffocationis discrimine. Si haec non sufficiant,
incidatur scalpello; aut si commode attingi nequeat, fiat, accessus ad
vomitoria & in extremo casu laryngotomiam, auxilium fere tutum. Aper-
to abscessu, mundificetur decoct. bord. cum mel. Ros. vel decoct. veron. aut
Plantag. & fol. querc. cum melle, addendo in contumaciori ulcere
parum spir. vitriol. Sapientius in contumaci & sordido tonsillarum ulcere
subest lues venerea. Si Scorbustus subsit, optime imprægnatur mel. Ros.
cum spir. sal. bene rectif. q. s. ad suavem acclentiam. Si sordidiora sint
ulcera, attingantur penicillo imbuto Aq. virid. Plater. aut Hartman.
cum melle Ros. vel Ung. Ægypt. cum mel. Ref. subact. Post Mundifi-
cationem, consolidentur decoct. veron. cum mel. & Alum. Si necessari-
um fuerit, roborentur partes gargarismate adstring. ex prunel. plantag.
& fl. ros. in vino coctis. Interea toto morbi decursu potui semper ad-
datur mir. depur. aut antimoniatis. optimum febricitantium & siccantium
auxilium.

Rx Prunell. Veron. Salu. rad. polyp. q. & liquir. an. ʒii. Alum crud.
ʒi. mel. Ros. ʒi. Coq. in s. q. aq. simpl. pro Gargarismo Mundificante.

Rx Rad. Ir. fl. ʒiii. Myrrh. ʒʒ. Alum. usq. ʒj. mel. Ros. ʒii. m. f. Lin-
imentum ulcera mundificata consolidans.

In Angina notba, lento viscidus linguam obsidens, abstergatur linteo
cum aceto, vel succ. semperu. rec. acuato cum sale armon. & fiat postea
gargarisatio cum decoct. fl. ligust. in Aq. cum paucō aceto & sale armon.
Purificatum os imungatur Rob. nuc. vel. diamor. subacto cum paucō mel.
& os.

A R T. III.

De Aphthis & Affectibus Uvulae.

APHTHÆ sunt excoriatio & levis exulceratio partium oris, subinde cœphagi & ventriculi, interdum cum rejectione squamularum & levis quasi crustæ. Supervenient febribus ingentibus, in iis qui crudo sunt ventriculo, aut æruginosis seu porraceis incrementis referti, imprimis si medicus evacuare in tempore neglexerit; & tales in imis fauibus observantur, & pessimæ sunt. Subinde tamen, ventriculo existente puro, oriuntur a saliva corrupta a salso & acri humore, & tales linguam incrustant, quæ tunc arida, pallida, viscosa & varia evadit. Infantes patientur aphthas a corruptione lactis. Optimæ sunt albæ, flavæ, fungosæ, molles; pejores, glabræ, viscidæ, subfidentes, compactæ, item rubræ; sed pessimæ sunt lividæ, virides & nigræ. Si intra triduum veniant & abeant; succedunt novæ, & longus fit morbus. Malum est, si longo tempore siccæ, aridæ, compactæ, maneat: Aphtha futuræ cognoscuntur ex sapore, &c., si ex ventriculo sunt, singultu. Qui toto morbi decursu non dormiverunt, in soporem incident & hinc aphthæ prodeunt.

Cura. Nil pejus quam sepe purgare eo tempore quo aphtha sunt. Quando lingua incipit exasperari, quod præcedit aphthas, humectetur imposito folio sedi mai. in aq. ros. macer. detracta prius pellicula; vel fol. portulac. aut mucilag. sem Cydon. cum Aq. Portul. extracta. Cum jam adiunt aphthæ, optime abstergit succ. expr. Rapar. linguæ impositus, addito tantillo nitri ratione ardoris; item herb. bellid. c. tot. m. i. sc. ping. N. ii. cocta in aq. com. addito sal. prunel. pro humectatione fauicium & linguæ. In maxima siccitate teneatur in ore bolus ex butyr. rec. infuso cum facch. cand. rub. addito tantillo sal. prunel. Si ulterius progrediautur aphtha degenerant in ulcera successive depascentia, quibus confert decoct. veron. & Plantag. cum melle; item phlegma vitrioli eum Aq. Plantag. & Prunella.

Uvula exulcerata eadem methodo curatur, in specie Gargarismo Hartman. ex malv. bort. m. i. fl. ros. r. prunel. veron. salu. an. mif. rad. polyp. q. coq. in Aq. Portul. ibiv. Acet. vin. 3vi. usque ad casum transversi pollucis; Colatur leniter expressa. ————— *Uvula Prolapsum* rec. curat ferment. cum S. V. vertici iinpositum; sal decrep. vel sal arm. cum piper. uvulæ applicatum; & gargarisma ex decoct. fl. ligust. cum nitro & sale prunel. Quidam laudant spir. alum. uvulæ applicatum. ————— In Inflammatione uvulae optimum est decoct. tarax. item suffusus succin. ore exceptus; item gargarisma ex rad. torment. & uvular. in cerevis. secundaria coctis add. melle. vel, quod optimum, ex sem. cannabin. in posca parum cocto. Ratione doloris interdum addatur Diacod. montan. Uvula nempe glandula est, cuius lympha viscidior aut in motu impedita, distendit & relaxat membranam in qua pendet tanquam in facco. Non enim hâc tegitur, sed præter hanc, propriam membranam suam obtinet.

A R T.

ART. IV.

De Inflammatione Ventriculi, Intestinorum & Ani.

Inflammatur Ventriculus, rarissime integer, saltem unum ejus orificium, cum juncta febri ardente, tumore aliquali admodum dolente sub costis nothis, æstu ejusdem loci, siti inexplicibili, festigationibus & vigiliis. *Cause* sunt eadem cum aliis inflammationibus, in specie, assumpta acria aut viciosa, v. g. deglutita acicula, &c. Nonnunquam succidunt deliria, nonnunquam convulsiones. Nauseant ægri & aslumpra ferre evomunt. Peracutum est malum: si suppurret & intra ventriculum aperiatur, per inferiora excernitur pus: Sin extra peritonæum aperiatur, metus est infectionis partium & gangraæ. Distinguitur ab *inflammatione lobi hepatis ex situ ventriculi*, & ex eo quod tumor hepatis tactui magis pateat, & magis circumscriptus gravioribus Symptomatibus stipetur.

Cura est eadem cum reliquis inflammationibus. Cauta fiat *V. S.* sollet enim affectum hunc syncope propter vehementem dolorem insequuntur. In principio *purgatio* ventriculum magis exasperat. Conveniunt autem *Clymata*. In principio & incremento optima sunt *nitrata*, item *Pap.* *Rha.* & *Card. b. sacc. saturn. Antibell.* *Poter.* Pro potu egregium est decoct. liquir. ras. in aq. Si in abscessum degeneret, convenit *Terebinth.* cum aq. *absinth. lota*; & omnia ex *scabios.* parata; item *mixtura ex Aq. Scabios.* 3ii. *syr. de suc. scabios.* 3iB. *spir. tart. redif.* vel *carmin.* de tribus, 3i. m. Aperto abscessu usurpetur decoct. *Hijop.* cum melle; item serum *laetis*, *lac chalyb.* decoct. rad. chin. cum *scabios.* CC. ust. terr. sigil. bol. armen. &c. In *Cultivoro expertum* fuit *balsam. mastich.* cum ol. *hyper.* Si acria corrosiva in causa fuerint, præmissio in principio vomitu, convenit *Lac*; item *tragacanth.* in *Aq. fl. Rorism.* solut.

Externa, pro *discussione*, sint *fotus ex chamom* & *rof. r. in vino coctis.* Pro suppuratione fiat *Cataplasmata* primo *emolliens*; & tandem ut citius maturetur abscessus, Rx *Sem. fœnugr.* 3iii. *ferment.* 3i. *sterc. columb.* 3ii. ol. *Chamom* 3iB. *mellis* 3i. m. pro *Cataplasmate*.

Inflammantur nonnunquam *Intestina*, cum dolore indicibili, fixo, diffidente, subinde pulsatorio, tumore rotundo chordæ instar renitente, intenso ardore, febre *lipuria*, alvi adstrictione, subinde podicis introrsum retractione, adeo ut sterces & clysteres immischi per os ejiciantur; interdum urinæ suppressione, ventris inflatione, respiratione difficulti, virium languore, &c. Si afficiantur *intestina tenua*, quod sit frequentius, symptomata graviora medium occupant ventrem, ad superiore magis vergunt, cum stomachi distentione, spiritus angustia & vomitu assiduo. Sin vero *Crassa*, lumborum adegit gravitas, dolor ad hypochondria magis vergit, & symptomata, imprimis vomitus, remissiora sunt. Acutissimum est malum, cui, si subito cesset dolor, succedit *Gangraæ*. Sæpius etiam sine *Gangraæ* in *Ileum* terminatur. *Cause*, prater communes, sunt *Ileus*, *hernia*, *dysenteria* immediate suppressa, externæ lassiones, &c.

In Cura tractentur leniter. Fiat V. S. revulsoria in brachio, eaque re-petita. Si alvus non aperta sit, injiciatur Enema extemporaneum, v.g. ex decoct. hord. cum mel. aut lacch. aut suc. plantag. vel ex decoct. *cancr. flui*. Externe abdomini calidissimè imponatur omentum vereci-num animali vivo extractum; si dolor non cesset, aliud imponendo, imo tertium. Interne dentur Anodyna & mixturæ contra ileum. Si post anodyna somnus succedat, bonum; si delirium, mors certa.

In Anu Inflammata adest dolor pulsatorius propter arterias hæmor-hoidales, tumor & dolor, nunc omnino externus, nunc magis in oc-culto; retrahitur podex, adstringitur alvus, & accedit febris. Se-pe fit abscessus, & hinc fistula interdum in vesicam penetrans. Causa in-terna est hæmorrhoidum suppressio; externa, concussio nimia, equita-tio, piperata admota, &c. In Cura, fiat V. S. revulsoria in brachio, & ante omnia solvatur alvus, licet cum dolore, injiciendo leniter & cum suspensa manu *Clyisma emolliens*, cui, si fæces induratae sint, necesse est sal gem. addere. Si hæc non aperiant alvum, propincentur passulata, fugiendo acriter stimulantia. Foveatur *Anus decoct. agrim. & menth. sarac.* in *vino* vel *aq. calc.* item *decoct. fl. verbasc. & fol. solan.* & *portul.* in *aqua*; additis (sed caute) *fol. hyosci.* si dolor urgeat. Utilis est *mucilago* *sem. psyl.* aut *cydon.* cum *aq. semperv.* extract. addito *sacch. sat.* & ap-plicata. Post contactum piperatorum & similiū optime admoveatur *lac cum album*, *ovi agitatum*. Si fiat *Abscessus*, curetur prompte *bals. sulph. Rulandi*, sc. ex *Sulph.* cum *Ol. Papav.* item *ung. Nicodemi*. In *fistula*, optimum est *ol. dulc. mercur.*

ART. V.

De Inflammatione Mesenterii, Pancreatis & Omenti.

MEsenterium frequentissimas inflammations, aliosque tumores pati-tur. Varias habet glandulas & multiplicem nervorum texturam, adeo ut diversimode affectum varia inferat symptomata, imprimis in ab-domine, & per consensum in aliis partibus. Affectus, quos inferunt ejus tumores & abscessus occulti, sunt varii, lenti tamen omnes & chronicci, quorum cura eadem est cum affectibus Chronicis hypochondriacis & cache-eticis.

Inflammatio Mesenterii haud adeo frequens est propter obscuriorem ejus sensum, ut copiosis vasis sanguinis sit instructum. Sæpius eam comitatur intestinorum inflammatio. Causæ, præter communes, sunt Dy-senteria male' curata, hernia mesenterium cum intestinis tenuibus in scro-tum detrahens, adeoque comprimens. Interdum febres ardentes me-tastasi Critica in *abscessus* mesenterii terminantur. Abscessus utique aut *Inflammatio mesenterii* febris aliisque morbis juncta eos magis molestos reddit. Signa inflammationis hujus, sunt pondus in ab-domine, dum æger se volvit, ardor subinde præcordiorum aut circa umbili-cum, dolor pulsatorius in profundo abdominis cum leni ardoris sensu, & sensu tensivo citra vehementem duritatem. Si profundum Mesente-rii afficiatur, febris adest continua, languida, vesperi exacerbans; si vero pars exterior, qua reliquis visceribus jungitur, acuta est & non ra-

ro semitertiana. Dum suppuratio sit, intenduntur omnia symptomata. Dum rumpitur apostema, adeat horror insignis, interdum rigor, superveniente æstu interdum insigni, cum puris præsertim per alvum excretione successiva. Cum in profundo situm sit mesenterium, sœpe confunduntur ejus dolores, cum uterinis, colicis, aut nephriticis pathematis, præcipue cum nausea & vomitus subinde accedant ; item cum aliarum abdominis partium inflammationibus, quæ hanc non raro comitantur, imprimis umbilici circa musculos internos, ubi abscessu facto pus per umbilicum evacuatur.

In Prognosi. Aut in *Abscessum* aut in *Schrubum* degenerat. Suppuratio est lenta & tardissima. Si pus non per alvum sed per locum excretioni inidoneum erumpat, affectus est *colicæ* similis : Si in abdominis cavum effluat, membra vicina gangræna afficit : Optime autem per alvum, & urinam expurgatur. Distinguitur ejus pus, ab excretione purulenta in ulcere intestinorum, ex eo, quod illud subito, copiose & cum sanguine permixto effluat, hæc autem tarde, parce, cum torminibus, & successive fiat. Malum diuturnum ad *Cachexiam* aut *Tabem* & *Hædicam* disponit.

Cura. V. S. haud ita necessaria, cum morbus minus sit acutus. Sed summo cum fructu aperiuntur *vasa hemorrhoidalia*, præsertim per *birudes*. *Purgantia propria* nocent. *Clysmata lenientia*, *emollientia*, *anodyna*, & *abstergentia*, imprimis quando per alvum purgari incipit *abscessus*, utilissima sunt. *Interna remedia*, sunt *resolventia*, imprimis *tartarea* & *martialia*, item *Amara*. Externe applicetur *Empl. ex cicut.* cum *Ammon*. Quod si citra dolorem emolliat, bene se habet ; si vero dolorem exacerbet, certum est factam jam esse inflammationem & *abscessum*. Conducunt etiam *Catapl.* & *Empl. ex beton. agrim. chamom. verbasc. melil. absinth. &c.* Si adsit febricula lenta, addantur internis *lap. cancr. anti-hect.* *Poter.* cum paucō *sal armon*. Si fiat *Suppuratio*, excernitur pus per alvum in principio confertim, postea successive, intermittendo per aliquot dies & denuo recurrendo ; supervenit sœpe urinæ profluvium cum copioso sedimento quod nil aliud est quam liquamentum corporis contabescens. Conveniunt itaque *mundificantia* & *consolidantia* interna in *pistilli laudata*, imprimis *terebinthina*, & ni intensior febris obstriterit *bals. sulph. tereb. aut succin.* hinc *bals. Peruv.* Conveniunt *Potiones Vulnerar.* præcipue ex *Persic. Agrim. & Hyper.* Insigniter conveniunt *Decoct. lig. sanet.* & *Sassafri*, cum *Scorzon. sic. & rad. liquir.* item *decoct. rad. chin.* cum *liquirit.* & *passifl.* Egregie abstergit *Serum Lactis* vel solum vel *decoctum* cum *rad. cichor. & liquir.* Nec negligendum *Rhabarb.* pro scopo tam *abstergi* quam *adstrictorio* & quasi *vulnerario*. Hisce add. blandiora *martialia*, præsertim *liquida*, & *acidularum usum*.

Eadem de *Pancreate* monenda sunt, cuius tumores *scirrhosi*, *abscessus*, & *obstructiones*, pluriū difficultium morborum subinde origo sunt. Nec omittendum hic *Omentum*, in quo collecti, tanquam in bursa, humores & flatus, item glandulæ *scirrhose* factæ varia pathemata infertur.

A R T. VI.

De Pleuritide & Peripneumonia.

SI inflammetur pleura, inflammatur simul altera pulmonum medietas, subinde membranæ humeri & juguli, & fere semper musculi intercostales interni ; diciturque *Pleuritis*. Inflammatio utriusque pulmonum partis dicitur *Peripneumonia*. Loco *pleura* interdum cum pulmónibus inflammatur *Mediastīnum*, interdum *Diaphragma*, cui supervenire solet delirium *Paraphrenitis* dictum.

Symptomata omnibus his affectibus communia, sunt respiratio difficilis & frequens ; febris acuta, interdum tertiana, cum insigni ardore ; pulsus frequens celer, in progressu parvus ; tussis primo sicca tunc cum sanie tenui varie tincta ; hinc sputum fit cruentum, & tandem album crassum costum ; caput dolet cum agrypnis & siti ----- Quoad *Symptomata specialia* ; In Peripneumonia primis diebus vomunt, *Pleuritici* non item ; maxima est spirandi difficultas, adeo ut subinde nec edere, nec bibere, nec spirare nisi erteti, possint ; dolor adest pectoris gravatus quasi spinam attingens, multo intensior si simul inflammetur membrana pulmones cingens ; facies rubet insigniter. ----- In Pleuritide minus urget spirandi difficultas, adest dolor lateris seu Pleura pectorius, imprimis dum inspirant, raro enim sine dolore pectorio observata fuit ; pulsus durus propter arteriæ convulsivam tensionem ; rubor in malis lateri pulmonum affecto responderet, & cætera symptomata in uno magis latere observantur. Notabile est quod pleura in regeione dorsi inflammatæ, ab incautis pro nephritis habeatur. ----- In *Diaphragmate inflammato*, adest dolor exiguus non pectorius circa costas & juxta sternum, respiratio inæqualis, tussis non adeo humida, delirium, & subinde convulsiones. Eadem fere obtinent in *Mediastino inflammato*. ----- Distinguitur *Pleuritis* ab *inflammatione hepatis* in eo quod hujus dolor sit in latere dextro, non pectorius sed gravatus, plus minus tensivus, ad jugulum adscendens, cum pulsu undoso non duro, tussi sicca non adeo frequenti nec tanta respirandi difficultate. ----- *Suppurationem* harum inflammationum incipientem monstrat rigor, & symptomatum ingrauescentia ; jam factam monstrant dolor minor, febris remissior, inspiratio liberior, vires non adeo debiles. Ut ut in lancæ ruptione, cum horrore denuo febricitant & difficilis respirent.

Causa Proxima est acidum sanguinem coagulans & dictas partes membranaceas ad contracturas stimulans. Hinc sanguis emissus semigrumosus apparet, cum pellicula tenaci alba viscida. *Causæ Remotæ* sunt aer seu potus frigidus post corporis astum, cantatio clerici bene potati, suppressa sanguinis evacuatio, imprimis menstrua, item dysenteria ; Febris continua aut præcedentes aut comitantes ; aer contagiosus in epidemicis affectibus ; scabies retropulsa ; contusiones externæ, risus & sternutatio simultanea, &c. Interdum *Pleuritis* male curata periodice recidivat.

Differentia.

Differentiae. Pleuritis dividitur, 1. In *Ascendentem* sitam in duobus spatis 3 costarum superiorum quæ vasa à truncis supra cor recipiunt; & *Descendentem* in 4 spatiis costar. infer. quæ vasa à truncis infra cor recipiunt. II. In *veram*, quæ est inflammatio medietatis pulmonum & pleuræ istius lateris juncta cum febri acuta; & *Notham* quæ triplex est. 1. *Inflammatio muscularum thoracis externi*. & interni. cum febri lenta aut nulla, tussi rara, dolore pulsante, non pungente, sed contactu extremæ manus exasperabili, & pulsu minus duro. 2. *Dolor Punctarius* in latere, sine siti febre aut tussi (nisi forsitan Catarrhali) cum pulsu fere laudabili; ortus ab acido in vehiculo lymphæ sine sanguinis stagnatione, ut in scorbuto, lue venerea, &c. Dolor hic exasperatur decubitu in latus affectum; vera autem pleuritis decubitu in latus oppositum, quia sic pars inflammata pondere suo divellitur. 3. Dolor quasi pleuriticus cum spirandi difficultate, febre, &c. ortus ab acribus vaporibus ab interioribus in pectoris regionem delatis, acrimonia sua pleuram inflammantibus: Sepe hic in causa sunt Verines & Corruptio in primis viis. Adeo ut *Vomitoria* mire conferant.

Prognosis. Peripneumonia Pleuritide periculosior est; & adhuc periculosior est diaphragmatis aut mediastini inflammatio. Pleuriticorum pulsus intermittens non adeo metuendus. Terminatur Pleuritis ut & Peripneumonia nunc discussione vel spontanea vel medica; nunc per sudores, hæmorragiam, mensum fluxum, sanguinis mixtum, interdum diarrhæam; nunc copiosa sputi excretione; nunc suppuratione ac empyemate; nunc metastasi in phrenit. ulcer. tibiar. morb. articular. &c. Diarrhæa superveniens malum. Peripneumonia Pleuritidi supervenientis malum. Pulsus perdurus frequentissimus, periculosus. Si in pleuritide 4to die sputum appareat album leve æquale, 7mo terminabitur; si 7mo die appareat, cum aliis signis bonis, morbus ultra 14 non extenditur. Nisi in 14 diebus repurgetur, in Empyema mutatur. Si Peripneumonia in anginam mutetur, intra 7 dies moriuntur, aut si hos effugiunt purulentii evadunt. Vomitus copiosus & biliosus in principio pleuritidis salutem prænunciat. Si pleuriticorum, dolore levato, facies sit tristis, & oculi perturbati, lethalis fit metastasis in cerebrum. Pleuritis molliter incipiens, sexto die primum acerbata, difficilis est. Delirium pleuritidem mitiorem, & dolorem thoracis intermittentem superveniens, metastasis in caput minatur; alias negligatur tanquam ordinarium symptomatum. In his affectibus costionis signa ex sputis petenda sunt, non ex urinis.

Cura. Sanguis stagnans solvendus; & exscreatio aut suppuratione promovenda. Pro his scopis, Observ. I. Nisi urgeant Symptomata, V. S. in nostro climate non adeo necessaria. Urgente quidem necessitate repetenda venit multis vicibus & intervallis, non in magna quantitate, idque in principio, revulsoris ergo, in pede si est ascendens pleuritis, in brachio vero si est descendens. In Peripneumonia nulla datur revulso, aversio, &c. adeoque fiat V. S. in brachio. In Pleurite maligna V. S. multum nocet. In Epidemica non usque adeo. II. Purgatio ante declinationem mali perniciofa est, ne diarrhæa accidat, & sic sputum non coquatur. Vomitoria nocent, nisi factus sit abscessus quem rumperent, aut saltē aruginosa cruditas in ventriculo vitiet sanguinem adeo ut impetum faciat in pulmonem. III. Ex omnibus auxiliis primarium est sudor, provocatus

vocatus imprimis per *Antimon. Diaphor.* IV. *Expectorantia* mox in principio, mala, quia concussionem inferunt pulmonum ac pleuræ. Inter hæc autem præstant decoctæ, syrups ac saccharo, dulcia enim in stomacho acescendo mukum nocent. *Liquiritia* & *Passula* nobilissima sunt expectorantia, sed cavendum nè liquir. uratur, tunc enim prava & acris fit. V. In principio & incremento *Opiata* pathemata dolorosa utiliter fistunt, & materiam incrassant; sed in statu vitanda, ne impediant expectorationem. Solum *Pap. iv. Rhæas*, ejusq; flores, ceu optimum specieum, in toto morbi decursu locum habent. VI. Omnia quæ bibunt ægri sint calida; adeoque pro potu sit decoct. hord. & liquir. decoct. pap. rhæ. cum syr. cap. ven. in contagiosa decoct. *Raf. C. C. crud.* cum *sarsaper.* Figidus autem potus, tussim provocat, inflammationem & respirationis difficultatem intendit, coctionem & excretionem remoratur.

Remedia Specifica eadem sunt quæ in *Dysenteria* locum habent. Talia sunt *Papav. rh. Card. b. & mar.* (hæc tria optima) *bells fl. rub. Chares.* *Aqua flor. acac. pap. rh. dyr flor. Chamom. Emuls. ex sem. card. b. & mar. & pip. alb. Succ. Tarax. depuratus.* Laudatur *pulu. rad. bardan.* in umbroso loco siccata ad cochl. i. in vitro vini generosi; vel ejus decoctum; item *pulu. priapi ceti, tauri vel cervi* (qui optimus) *ad 3i.* aut ex iis paratum decoctum. Accedunt partes animal. duræ, & ex his parata *salia vol. & spir. urinosi*; speciatim *dens pri, maxil. luc. pifc. lap. carpion. & perc. Sanguis hirci*, beneficio abscissionis testium parat. ad *3i.* repetendo multum juvat; item *sang. lepor. à canibus* in venatione capti. Exquisitissimum est succ. sterc. equin. masc. in principio, & quo citius eo melius. *Pulu. sterc. columb. ad. 3β.* magnatum secretum est. *Lindanus laudat sterc. ovill. cum aq. pap. errat. subactum.* Huc pertinet ratione salis vol. fuligo furni in aq. sambuc. lavata, exsiccata, & ad *3i.* in infus. papav. rhæ. propinata. In regno minerali excellit *Spir. Nitr. à speciebus antiplemniticis cohobatus*, vel *tinctura bezoar.* similiter cohobata; hinc *sulphur ejusque flores*; *pulu. pyrius ad 3i.* Quælibet sulphura fixa, imprimis cinnab. antim. antimon. diaph. bezoard. martial. & solare. Tandem *Sperma Ceti tam in principio quam in incremento.*

Hisce remediis subinde reiteratis, si per diaphoresin morbus non solvatur, promovenda est materia coctio & hinc expectoratio, primo per incrassantia, ut decoct. hord. cum mel. ros. Imprimis coctionem juvat *Ol. sem. limi rec. ad 3iii.* crebrius propinatum. *Tachenius Spir. vin. camph. & crocat. cum ol. limi* datum raro fallere asserit. Laudatur *pomum excavatum, repletum thur. & fl. sulph. an. 3β.* & ad ignem coustum. Prosunt alias decocta *pedoralia*, imprimis de *jujubis*, quæ temperant acres succos & expectorationem blande promovent. Quod si facta coctione fortius expectorandum sit, addantur dictis rad. helen. mel Ros. Syr. Nicot. & similia. Princeps remedium est *Aqua Mufa* cum specificis incocatis; item *Spir. Vitriol. d. moderata dosi.*

Quod si nec per expectorationem desinat inflammatio, promoveatur suppuration; interne, per *Syr. Nicotian. Hed. terr. & Symphyti Fernelii*; externe, per *Empl. ex lache & tremore malo.* Fit *Apostema* hoc frequenter in pleuritide, idque vel intra pleuram, vel, quod rarius, ex parte intra pulmones. Pleuritis suppurata intra pleuram, nunc rupta abscessu in cavum thoracis fluit, nunc colligitur intra saccum ex dilatata pleura

pleuræ membrana, in quo casu paracentesis frustranea est. Facta suppuratione rumpatur abscessus vomitu, aut sternutatione, aut alto clamore de latere in latus se volvendo. Apertio jam factam cognoscimus ex spuitione puris cum ichore plus minus cruento. Si locus in quo continetur abscessus exakte cognosci possit ex pondere dolore & calore, optime & secure perforari possunt spatia intercostalia ad illum locum; non autem locum sectionis ordinariae in Empyemate. Sane Vomicam suppuratorum optime rumpit decoct. tabac. mistum cum sapo; & fumus ex fol. tabac. in cineribus adhuc ignitis repositis per embolum assumptus. Facta eruptione puris in thoracem, præter remedia pus expectorantia, simul abscessum Mundificantia & Consolidantia ex Nicot. Chærefol. & omnibus præferend. Succ. Syr. decoct. aut pulv. bed. aliaque in ulcere pulmonum & Empyemate laudata, convenientiunt.

Ratione doloris in pleuride molestissimi, externe applicari potest in principio Sperm. Ran. item Spir. Vin. Camph. aut Crocat. vel unguentum ex Ung. diaeth. ȝi. & Ol. Amygd. d. ȝiȝ. addita Camph. aut ejus oleo, singulis bihoris illinendum. Laudatur etiam ping. mur. montan. cui substitui potest pinguedo hircini. item Empl. de melil.

Rx Aq. Papav. Rhaead. ȝi Card. b. an. ȝiȝ. mand. Luc. pisc. præp. ȝi. Sal. Vol. mand. luc. p. præp. gr. xii. Laud. Op. ferment. gr. ii. Syr. Scabios. ȝiȝ. m. Capiatur Cochleatum, in principio.

Rx Aq. Scabios. Hyssop. an. ȝiȝ. Spir. Sal. armon. anis. ȝiȝ. Syr. Scabios. ȝi Viol. an. ȝiȝ. Cap. cochleatum pro expectoratione promovenda; expurgando dein reliquias succ. Raph. cum saccharo.

Rx Sem. Card. b. ȝi mar. ȝi sem. pap. alb. an. ȝii. cum Aq. fl. pap. rhaead. f. Emulsio. Adde dentis apror. præp. mandib. Luc. pisc. præp. Antimon. diaph. an. ȝi. Edulcoretur parum, pro discussione.

Rx Succ. Tarax. depur. ȝi. Aq. Plantag. Ros. an. ȝii. Aq. Prophylact. ȝiȝ. Ocul. Cancr. crud. contus. ȝiȝ. Syr. papav. err. ȝiȝ. m. prosolutione morbi per discussionem.

Rx Pingued. mur. mont. ȝi. Ol. Chamom. Ros. an. ȝii. Ol. Amygd. d. ȝi. m. f. Unguentum ad mitigationem doloris.

Rx Pic. nav. ȝiȝ. Sulph. trit. ȝiȝ. Cer. flav. ȝvi. Tereb. clar. ȝiȝ. ol. Chamom. a. f. m. f. Emplastrum.

Si in declinatione morbi supersit tussis aut phthiseos metus, propinetur mane & vesperi decoct. Chærefol. & Hed. terr. Si remaneant sudores nocturni, confert Antibet. Poter. cum Laud. Op.

Quoad Pleuridem Notham, prima curatur internis diaphoreticis usitatis in inflammationibus, & externis sacculis ac fomentis discutientibus. Secunda per Sal. Vol. cum Opiatis mixta, in specie spir. sal. arm. anis. cum Es-sent. Opii, expectando sudorem. Tertia, quæ verminosa dicitur, per Aquam Card. b. in qua bullierit parum aut bene agitatus fuerit Mercur. Viuss.

A R T. VII.

De Inflammatione Hepatis & Lienis.

Inflammatur nonnunquam hepar, unde abscessus, ulcera maligna, & interdum gangrena lethalis. Causae externae sunt contusio, calus, unguenta nimis calida, &c. Inter Symptomata, febris, astus, &c. non sunt adeo intensa, quia hepar parvum habet arteriolam; & arteriosus sanguis magis quam venosus symptomata intendit. Adeo hepatitis dolor gravatus, obscurus, tensivus, sub suppuratione plus minus punctorius; febris magis lenta; tussis sicca per intervalla; difficilis respiratio; pulsus celer, frequens, inaqualis; sitis intensa, anorexia, lingua arida, calor mordax totius corporis; difficilis decubitus in utrovis latere, adeo ut fere supini jaceant ægri. In graviori malo, dum æger inspirat, dolor ad jugulum ascendit, propter pondus hepatis inflammati, diaphragmati, juxta connexionem hujus cum corde, allegati: exspiratio vero facilius; cum tota respiratio difficilis sit in Pleuride, de cuius differentiis ab hepatitis dictum haec tenus. Si inflammatio fuerit in gibba hepatis parte, adeo dolor acris circa cor, decubitus in dextrum latum ex pressura difficultior, tumor manifestior, partes ad jugulum dextrum deorsum tractæ, & alia thoracis symptomata; sin vero in cava fuerit, adeo singultus, vomitus & interdum diarrhaea, item dolores ventris. Differt Hepatitis ab inflammatione muscularum abdominis, in eo quod in hac adsit dolor pulsatorius insignis, tumor magis sensibilis & circumscriptus, nec adeo profundè situs, & absint pectoris symptomata. Interim observandum tumorem inflammati hepatis nonnunquam ad medium ventris extendi. In Prognosi, plerumque lethale est malum; in gibba parte gravius est & thoracem insinuat affligit; in cava vero ventriculum & intestina. Superveniens singultus, malus. Si duret cum febre ultra 21 dies, tumore non subsistente, in suppurationem fertur. Febris ardens & continua vehementer inflammationem significat. Si suppuratur, supervenit plerumque haemorrhagia primis 7 diebus, paucis 12mo. Certissima inflammationis signa sunt febris ardens, sitis inexhausta, lingua scabra, & lipyria. Morti proximis venter intumescit, & rupto abscessu frigidum sudant circa collum & faciem, atque animo linquunt.

Cura eadem est, quæ in Pleuride obtinet. Exulent Purgantia & Vomitoria. Præmisâ V.S. convenienti diaphoretica cum mirrati & antisept. Poter. Externa Discutientia sunt Spir. Vini blande Camph. cum Aq. Hyoscyami, Nymph. & Plantag. & Nitr. depur. item Rx Flor. Cham. Melil. Ros. r. an. p. i. sem. anis. foenic. lin. an. ʒi. Santal. rub. ʒi. Coq. in Aq. Colat. add. acet. opt. ʒi. Aq. Endru. ʒi. m. pro Epithemate. Si suppuration immineat, cujus signa sunt symptomata ingraevescencia, & rigores quos sequitur calor exacerbatio: & tandem confecto pure, omnia mitiora, vires tamen debiliores, pulsus frequens languidus & interdum animi deliquium: tunc promovenda est suppuration per Cataplasma. Emoll. & Discut. addito Croco & Absinth. Dein apertio promoveatur, ut pus nunc per alvum, nunc per urinam, nunc per vomitum, evacuetur. Si in

in Cava parte, rejicitur pus plerumque per intestina, cuius acrimonia per hydromel medicatum temperanda, & excretio per clysmata abstergeria promovenda. Si per renes mediante sanguinis circulo evacuetur, imprimis ex parte gibba, convenit serum lactis medicatum, dictum hydromel, emuls. sem. viol. & si febris mitior sit, decoct. rad. ap. petros. agrim. & bacc. Junip. in hydromel. Si vomitu rejiciatur dentur pinguis, ol. amygd. d. terevisia butyrata, &c. Si erodat hepatis membranam & in cavum corporis effundatur, instituitur incisio abdominalis, secundum Aph. 43. Sect. 7. Hipp. Ubi & observatum fuit pus erosio denuo intestinis per alvum excretum fuisse. In evacuatione utique sequatur medicus ductum patitur, & simul ulcus mundificet & consolidet per decocta vulneraria, imprimis ex Agrim, item Chin. & Sarsaper, item serum lactis cum vulnerariis incotis & Bals. sulph. terebinth.

In Inflammato Liene adsumt fervor & tumor cum pondere gravante in profundo hypochondrii sinistri, dolor magis pulsatorius quam in inflammatu rene vicino, febris continua, & propter diaphragma per consensum affectum difficilis respiratio. Vel haemorrhagia narium aut urinæ profluvio, vel alvi solutione sanatur, vel suppuratur, vel facile scirrhescit. Inflammatio hepatis in Lienem conversa melior est, quam si lumen in hepatis vertatur. In Cura Remedia nota sunt, imprimis *saturina*; Externè, *Empl. de Cicut.* cum *Ol. Camph.* vel *Theriaca cum Sacch. Saturn.*

A R T. VIII.

De Inflammatione & Ulcere Renum.

Inflammationis Renum Symptoma sunt, dolor, gravatus si in media renum substantia contingat, pulsatorius si in circumferentia ubi arteriae terminantur; extendens secundum ductum ureterum ad vesicam, & sursum versus costas noctas; stupor cruris è regione inflammati renis; febris vehemens, nonnunquam vomitus biliosus; urina pauca ardens & adurens. Interdum uno rene inflammatu, alter intactus in officio cessat, unde *Ischuria*. Distinguitur à *Calculo*, in eo quod in calculo absit fere febris, dolor sit periodicus & gravatus, sine ischuria, nisi firmiter ureteribus sit impactus. In *Prognosi*, haemorrhoidum fluxus salutaris. Febris acuta cum delirio lethalis. Urina alba tenuis ac purulenta, absque febris ac symptomatum remissione & crurum ac femorum extenuatione mortem portendit.

Cura. Fiat *V. S. revulsoria* in brachio, *aversoria* in pede; aut applicentur *hirudines haemorrhoidis*. *Purgantia* nocent; item *diuretica*, nisi in declinatione pro reliquiarum abstercione. Profunt *Clysmata ex latte* cum *nitr. antim.* item *terebinthimata*. Egregie convenit *succus Astac.* sem. *Cancer.* *flu.* cum *decoct. Nymph.* & alia in *pleuride laudata*. *Externa discussientia*, sunt *Camph.* in *Ol. papav.* aut *Ol. Ros.* soluta; *succus Nymph.* *semperu.* & *portulac.* cum *succo Cancer.* *flu.* & *Opio*; *linimentum ex succo semperu.* & *Cancr.* *flu.* ad phlegmatis evaporationem ebullitis, & in mortario plumbeo diu agitatis. Si discuti nequeat, promoteatur suppuration. Si musculi dorsi circa spinam simul afficiantur, externe instituantur apertio. Alias ad interiora vergit, & sit *ulcus Renum*.

Ulcus Renum, præter *inflammationem*, pro causis agnoscit, saniem acrius ex aliis locis fluentem, luem venereum, gonorrhœam inconsulto suppressam.

suppressam. *Symptomata* sunt, urina purulenta cum carunculis et pilis, dolor lumborum gravatus; Si ulcus sit ab *inflammatione* multum puris albi cum lotio mingitur, quod deponitur cum steterit: Si sit à *Calculo*, urina est alba instar laetis ebutyrate, statim subsidet et cinereum colorem & consistentiam refert, minore etiam gravitate excernitur. Si à sero acri, dolor lumborum mortificans et rodens est. Faciliora sunt ulcera ab *inflammatione*, ista autem à calculo aut erosione periculosiora. Interdum renem consumunt, interdum in fistulam degenerant. In Cura, laudatur *vomitus*, item *mercur.* *dulc.* item *Serum lacri.* vel *hydromel* copiose potum; decoct. *fragar.* *rad.* *perrofel.* *chærefol.* & imprimis *Hyperic.* pro mundificatione. *Consolidantia* sunt decoct. lign. cum *agrim.* *hyper.* & *chæref.* item *Elect.* ex *Cons.* *Ros.* cum sem. *hyper.* item seq. decoct. R. *Herb.* *Agrim.* fl. *hyper.* an. m. j. *rad.* *Sympb.* 3*β.* *Lign.* *Masticb.* 3*β.* Sem. *hyper.* 3*iiii.* *Incisa* & *Contusa* coq. Optima est *Terebinth.* a 3*iiii.* ad. 3*β.* Item *Pulv.* *Canc.* *fluv.* in vase terreo ad os furni, ne cremenatur, exsiccat. & in mortar. *lapid.* contus. Nil melius *troc.* de *alkekengi*. Nec negligendæ acidulæ. Tandem *Vulneraria* & *Absorbentia* conducunt.

ART. IX.

De Inflammatione & Ulcere Vesicae.

Inflammationem vesicæ inferunt externè, contusio aut violentus ictus, festio calculi; & Cantharidum usus & in-*et* externus. Adsumt tensio, durities, ardor & dolor in regione vesicæ & pubis, urinam reddendi impotentia, tenesmus, interdum alvi suppressio; febris, vigilæ, delirium; eaque graviora si partem membranaceam, mitiora si collum carnosum affecerit. Plerumque lethalis est, idque 4to ad summum 7mo die. Colli inflammatio interdum suppuratur & rumpitur nunc intra vesicam, unde pus cum urina effluit; nunc externe in cavum abdominis, atque tunc subinde abscessus in inguinibus supervenit. In Cura interne à purgantibus & diureticis abstinentia. Externe removeatur alvi suppressio *Clysmate* ex *laetæ* cum *nitro*: dein removeatur urinæ suppressio per *inseßus* in *decoctis emoll.* aut fomenta ex iisdem; inungendo hinc pectinem *Ol.* *ros.* aut *nymph.* in quo *Camph.* soluta. Si metuatur *gangrena*, applicetur *Catapl.* ex *farin.* *fab.* & *lupin.* in *vino coct.* addendo simul *Aloen.* *myrr.* & *Spir.* u. *Camph.* Si discuti nequeat, promoveatur suppuratio, emollientibus & temperantibus.

Ulcus vesicae, præter inflammationem suppuratam, pro causis habet calculum asperum, canthrides, acria acida vehiculo urinæ ad vesicam delata. Adest in incipiente, sanguinis, in perfecto puris cum squamis & ramentis excretio, &, in casu consummato, foetor gravis in urina. Accedit urinæ difficultas, dolor gravis in pestore & pede quoties ægri mingunt, saepè & tenesmus & membra virilis unctione. Distinguitur ab *ulcere meatus urinorii* ex eo quod in hoc pus & sanies urinam precedant, aut sine urina effluant, & inter meendum præcipue dolor percipiatur. In Cura; acrem urinam temperant decoct. *Chamap.* in *laetæ*; hinc althea liquit. passul. viol. sem. 4. frig. hinc injectio singulis horis sequentis decost. R. *Agrim.* *Plantag.* *Equiset.* an. m. β. Liquor. mund. 3*iiii.* coq. in ana ag. Plantag.

Plantag. &c. Betin. ad consumpt. 3rda partis. In Colat. Itis. dissolve mel. Ros. 3ij. Mundificant, terebinth. decocta vulner. cum melle, bals. sulph. tereb. & succinat. merc. dulc. troch. de alkek. item de Carabe & troch. Gordoni. Consolidant decocta lign. cum vulnerar. ut agrim. hyper. plantag. quibus addantur Coral. ter. sigil. bol. armen. succin. sind. sulph. vitriol. &c. Dolorem leniunt Opiata, Papaverina, Laetitia, in specie si a cantharid. fuerit malum. Nec Negligendae acidulae in mundificando ulcere desperato. Quia & thermarum usus contert. Ex dictis variaz fuent formule. v. g.

R Rad. liquir. 3j. Alb. 3j. Saxifr. 3iii. Herb. agrim. plantag. portul. beder. terr. an. m. j. fl. malv. arbor. nymph. an. m. fl. viol. p. ii. sem. alth. papav. alb. & portul. an. 3iii. fruct. alkek. N. vi. Cicer. rub. 3ij. bord. mund. non. excort. m. fl. Coq. in aq. Colat. Itij. add. syr. ex multiplici infus. viol. syr. ex succ. agrim. syr. capil. ven. & mel. ros. an. 3j. m. Capiat bonum haustum, bis vel ter quotidie, pro temperandis humoribus.

R Terebinth. 3j. vitel. ov. N. i. mel. 3ij. agit. in mortar. donec albescant, add. vini alb. Aq. pariet. & fl. fab. an. 3j. syr. limon. 3j. m.

R Rasur. lign. sanct. 3iii. Rad. sarsap. & liquir. Cort. rad. eryng. an. 3j. fl. ros. viol. an. p. iii. herb. agrim. veron. hed. terr. an. m. fl. passul. maj. 3j. Coq. ad lib. capiat crebrius.

R Rad. liq. 3ii. Cicer. r. p. i. Cort. fab. 3i. Fol. Plantag. m. i. coq. in aq. add. parum lizervii, & in decoct. iti. dissolve terebinth. in melle solut. 3ii. m. pro injectione abstersiva. In graviori malo potest addi Ung. Egypt. Alias usitantur pro injectione. lac. rec. ser. laet. mulsa, suc. equiset. vel plantag. aqua ferrata in qua rad. symph. modice bullierint. Aq. Calc. vir. cum sief alb. Rhaf. & ad ulcus in collo visicæ vitriol. rom. 3i. in iti. aq. solut.

R Equiset. Plantag. sem. hyper. an. m. i. Rad. bistort. consol. lil. alb. an. 3i. Cort. granat. 3iii. Coq. in aq. ferrat. iti. & dissolve troch. alb. Rhaf. seu Opii 3j. bol. armen. 3i. pro Injectione Consolidativa.

A R T. X.

De Inflammatione Cerebri.

Inflammatio membranarum cerebri, dicebatur à veteribus *Sphacelitus*, quod vocabulum à modernis malo confilio pro necroſi usurpatur. Male itaque inflammatio hæc *Phrenitis* dicitur, cum per *Phrenes* intelligatur diaphragma, & omnia vocabula græcorum medica in tis terminantia semper significant inflammationem partis cuius acceperunt denominationem, v. g. *nephritis*, *hepatitus*, *phrenitis*, &c. Symptomata inflammationis cerebri sunt; dolor acerbissimus propter sensilem duram matrem à sanguine stagnante distentam, adeo ut capillos avellant ægri & præ furore caput inaniter concutiant: deliria, pulsatio in capite, in gangrenam, convulsiones & mortem tendens. Moderno abuso *Phrenitis* dicitur: Veterum autem *Phrenitis* seu *diaphragmatis inflammatio rarus est affectus, quem intra 2 vel 3 dies mors sequitur.*

Causæ internæ sunt suppressa lochia, hæmorrhoides, &c. metastasis peripneumoniz, pleuritidis, aliarumque inflammationum. In Prognosi, plerumque hominem jugulat 3tio ad summum 7mo die. Dejectiones

alvi albicantes & urinæ cruentæ pallidæ albæ pessimæ sunt: desipientia obscurâ somnolenta cum variis insomniis periculosior est illa quæ fit cum tumultu, vociferationibus, artuum contorsionibus & similibus.
Curam vide in Selt. de Deliriis.

A R T. XI.

De Oculorum Inflammatione, seu Ophtalmis. Item de Epiphora.

Ophthalmiæ duæ sunt species. Prima sanguinea seu inflammatio tunice adnatæ cum lachrymis præfluentibus. Secunda Serosa, Epiphora, dicta, seu copiosa continua lachrymarum destillatio, cum quodam dolore, morbo, ardore, rubore, &c. *Ophthalmia* est etiam vel vera quæ est inflammatio modo dicta & 3 habet gradus, 1. Consistit in incipiente humiditate oculi cum rubore calore & levi dolore. 2. In majori inflammationis progressu. 3. In tanto ut palpebrae simul affectæ claudi nequeant, albumque supra nigrum oculi intumescat. Vel est *Notha*, in qua lachrymæ vix stillant, sed adeo vel pruritus & dolor levus cum exigua fluxione salsa & acri, vel durities & asperitas palpebrarum. *Ophthalmia* est nunc epidemicæ, interdum contagiosa, subinde periodica. Si Lachrymæ sint acres & corrosivæ, cum ardore quasi erysipelaceo, dicitur *Ophthalmia bitiosa*: Si magis crassæ sint, subdulces, & palpebras inviscantes, meliores sunt quam tenues. Hinc in *ophthalmia* 4 distinguuntur tempora, viz. *Principium* quando humor est tenuis; *Incrementum*, quando fit crassior austro dolore; *Status*, quando coctus & crassus palpebras conglutinat; & *Declinatio* cum signa remittunt. Si sanguis stagnet in vasis oculi exterioribus, percipitur tumor, dolor, pulsus in fronte & temporibus; si in interioribus, dolor profundior & vehemens in palato ac naribus sentitur cum frequenti sternutatione.

Pars Affelta est membrana adnata, cui intertexta sunt vascula copiosissima, ex sanguinis stagnatione distentæ & magis conspicua. Connexitur hæc cum sclerotide tunica à dura matre orta, unde in gravi *ophthalmia* percipitur capitis dolor, si non pulsatorius, tamen contractivus: & vice versa contusionibus cerebri & lesionibus membranarum cerebr. supervenit *Ophthalmia*, quæ inflammationis cerebri & imminentis gangræna signum est. —— *Causa* est quodcumque hostile, acidum aut acre, dolorosam fibrarum strictram inducens; externè quidem, contusio, læsio, pulveres acres, fumi metallici: Internè acidum variolarum, acre quidvis ex tinea non rite curata, fluxionibus aurium purulentis cessantibus, suppressis mensibus, ortum. *Causa Ophthalmie notæ* est subtilis, salsa, vel acris lymphæ, oculos naturaliter humectans, & alterans. In *Prognosi*, *Ophthalmia* per consensum à dura & pia matre sævior & diñclior est. Dolor diu durans, materiæ aut corrodentis, aut distendentis, aut suppurantis pessimum est signum. In *Ophthalmia* cerebri membranæ incrassantur & humores evadunt impuri, unde visus hebetudo. Si suppuretur pereat oculus, alias supervenit gangræna cerebri. *Ophthalmia notæ* Chronica quidem, sed non adeo periculosa est, quam vera. *Ophthalmia* laboranti superveniens alvi profluviū liberat.

Cura.

Cura. Causæ removenda, & sanguis stagnans resolvendus. In leviori malo sufficiunt *Pharmaceutica externa*: In graviori, necessaria sunt *interna, & chirurgica*, imprimis *V. S. revulsoria* in pede, *averforia* in brachio, & his præmissis *derivatoria* in vena frontis, modo rundi possit, sine constrictione colli & vasorum jugularium, quæ inflammationem augeret. Bene avertunt *Vesicatoria* pone aures, præcipue in *nucha*, ubi arteria se dividit in partem intioram ad oculum tendentem, & exteriorem circa nucham distributam, majorem enim copiam sanguinis in exteriorem trahunt: his substituuntur *setacea* quia diutius servantur aperta. Loco setacei in *nucha* perquam molesti, licet maximæ utilitatis, est *setaceum auriculare ex fibrilla rad. timela arboresc.* item *Mezer.* in *lizivio ex vitium cineribus macerata & auri perforata immissa.* Perforatur nempe auris, filo butyro pingui trajecto, & facta suppuratione, 3 vel 4 die, imponitur fibula, sed præparata, alias corrodit & inflamat. Singulis diebus recens immittitur, & confert etiam in aliis malis visum hebetantibus. Mirum est quantum fonticuli in infantibus, in brachio ejusdem lateris inusti, conferant. Interdum pro *Averfione Arte riotoria temporalis proficia esse poterit.* Si subsit lymphæ dyscrasia, sapient recidivat *ophthalmia*, quo in casu præter purgationem cum *Jalappa*, optima sunt *decocta lign.* & omnia *Juniperina.* *Ophthalmia ex fumis metallicis per interna mineralia curatur*; interdum à gestatione in utero orta, sternutatoriis & *V. S.* curata fuit. Observandum utique *Cinnamom.* jejuno stomacho comedum fluxiones in oculum promovere.

Inter *Externa*, pessime applicatur *Lac*, v. g. *muliebre*, aut *Opium*, prius enim si non recens sit acore suo nocet, si vero recens fuerit unctuositate poros claudit & sordidos facit: *Opium* etiam ad *gangranam* disponit. Conveniunt autem *Sperma Ran.* *Aq. dest.* & *Cancer.* *flu.* cum putrefacte incipiunt; *liquor. fl. cichr.* & *cyan.* paratus in vitro crasso & crassiore crusta farinacea obducto, siccata prius massa in aere ne disrumpatur, nobile sane remedium. Optimæ sunt *aq. ophthalm.* ex infus. *vitr. antim.* item *albumen ovi* cum *alum.* in patina stannea agitatum, cum pauca *aqua fœnic.* tepide supra linteum extens. & applicat, imprimis si malum sit ex iecu apis; item *mucilag. sem. Pysl.* aut *Cydon.* cum *Aq. Appropr.* extract. addito *Sacch.* *Saturn.* & *Camph.* Sane saccharum caudi in scutella stannea nova cum novo cochleari stanneo diutissime tritum, donec liveat, optimum est *ophthalmicum.* In statu mirè conductunt *Collyria Vitriolacea.* Sed in principio, urgente dolore, rubore, fervore, & lachymarum acrum fluxu, convenienter magis *absorbentia*, in specie *tutia* *præp. mater perlar.* *Lap. calamin.* *exæstif. præp.* & hinc *flores Cyani* acre corrigentes. In *Ophthalmia* incipiente ex rebus externis in oculos illapsis, convenit *frustum vitulin.* vel *bovin.* *carn.* *crud.* tempore decubitus ad motum. Quod si malum sit occasione aeris inclemotoris, *mucilaginiæ* supra citatæ sunt optimæ. Si dolor sit intensissimus, nil melius *Catapl.* ex pomis *dulc.* *bene odoratis*, sub *cineribus coctis* donec probe mollescant, pulp. per setac. *traject.* add. *Sacch.* *Jovial.* 3ij *Croc.* gr. v. *Camph.* gr. ii. & tepide cum linteis multipl. applic. Quoad *Ophthalmias Nothas* sen siccas eadem fere convenient, præcipue tamen *Aq. Cancr.* *Mucilag.* *Alum.* cum *album.* *ov.* item *Decoct. lytharg.* *aur.* in *acet dest.* Ex dictis variæ fieri possunt formulæ, v. g.

Rx *Aq.*

R. Aq. Plantag. Ros. &c Renic. an. 3. sacch. cand. iou. 3ii. tut. prep. Ds. Crac. or. gr. iii. m. f. Collyr. de quo 3 vel 4 in die gutta una vel altera in oculum instilletur.

R. Aq. Ros. Plantag. an. 3ii. Aq. solan. 3i. Vitriol. alb. Di. m. Filtratione addit. tut. prep. Di. Cum linteo imbuto & expresso applicat. est egregium.

Epiphora affectus est catarrhalis, adeoque ad Glandulas sive in oculorum angulis, sive palpebris, respiciendum. Si lachrymæ sint acres cum ardore, morsu, &c. catarrhus dicitur calidus; si siccus, frigidus audit. Causa est nunc externa, v. g. persicorum efsus; nunc interna, est que 3plex. 1. Lympha vitiosa acrior aut acido salsior oculos vellit. 2. Glandulæ oculor. relaxatae aut alias irritatae. 3. Glandula lachrymalis in majori oculi cantho exesa, abscissa aut resoluta, unde sordidum proventus, quas vicinæ glandulæ irritatae plorant. In Prognosi, in infantibus diæta & ætatis cursu curatur. In Adultis contumacior, facile fistulam lachrymalem inferre potest. Pessima est Epiphora ex defectu carunculæ lachrymalis, facilior tamen quæ ab ejus erosione quam excisione. ————— In Cura, convenient Aq. Tim. viz. R. Torment. grosso modo pulv. 3i. Alum. gr. v. Aq. Ros. & Plantag. an. 3i. stent in loco calido per 24 horas & filtrantur pro usu. Item liq. fl. Cyan. decoct. cort. granat. decoct. Cydon. illeorum primo vere collect. album. ov. conquassat. cum succ. semperf. & fl. fab. impositum. In genere, Removenda est Causa, Lymphæ acrimonia internis & externis corrigenda, & Glandularum tonus adstringentibus firmandus.

A R T. XII.

De Inflammatione & Ulcere Aurium.

Infernum inflammatur *Auris interna*, cum ardore, dolore pulsatili vehementissimo, febri, subinde delirio & convulsionibus: Si ad exteriora vergat inflammatio adest insignis, auris externæ rubor, ad malas & tempora extendens. Si suppurretur, interdum cerebrum ejusque membranæ periculissime afficiuntur. Si pus interiora magis occupaverit, tympanum interdum putredine absumitur. ————— In Inflammatione hac discutienda, universalia probe præmittenda, actu frigida & repellentia cautissime vitanda. Convenient imprimis ol. vitel. ov. ol. decoct. lumb. terr. vel aſel. tepide instillatum. Item ol. scorp. vel canc. fluv. oleo incœcti: Item decoct. absinth. Centaur. min. & alia aromatica. Ad extra auribus applicetur bals. sulph. cum ol. Chamom. vel spir. vin. seu spir. sal. arm. cum mica panis calida. Pro suppuratione promovenda & abscessu rumpendo conductit Catapl. & medul. pan. alb. cocta in laetæ capr. addit. vitell. ov. ol. ros. crac. & cep. aut capit. allii sub ciner. coct.

Ulcera aurium vera ex inflammatione vel acriori lymphæ orta, facile in fistulam degenerant, aut hypersarcoma auditum obturans inferunt; in quibus pus album æquale melius est inæquali, foetente, sanioso, &c. Sunt & *Ulcera apparentia*, quando sanies multiformis effuit cum levamine plurium malorum, & fluxu cessante varia capitis & cerebri supervenient symptomata. In *Cura apparentium*, solum mundus servetur meatus auditorius mediante *urina humana*; cavendum enim ne nimis cito

cito sanentur, præsertim in infantibus. In *Veris*, præmissis internis, v. g. purgantibus & sudoriferis ex lignis, mundificandum per urinam in qua maduerit raf. lign. guaiac. vel phlegma spir. urin. vel leve decoctum vini albi & urina cum media q. melli, tepide instillat. aut cum turundula ebria immiss. item succ. absinth. aut marrub. cum melle; succ. cep. cum rho domel. item syr. nicot. & pro exsiccatione alum. usq. cum vino. Antiquum & sordidum ulcus mundificetur urina pueri cum paucō ung. egypt. Effluente minore sordium & puris quantitate, dictis add. tut. & pompol. pro consolidatione.

A R T. XIII.

De Empyemate.

SAnguis suppuratus extra sua vasa effusus in quandam corporis cavitate thoracis attribuitur. Differt apud modernos a *vomica* quæ est collectio puris in viscere aliquo; & pulmonibus purulentis κατ' ἔξοχην applicatur. Sanguis utique in cavo collectus a vitali consortio orbatus acscit & grumescit instar lactis; deinde ex fermentatione acidi coagulantis cum alcali vol. in tertium falsum, pus, mutatur; quod album est a præcipitatione sulphuris soluti ab alcali, facta per acidum.

Causæ sunt imprimis *externæ*, nempe contusio vel vulnus interiora occupans. *Symptomata* ita se habent. Sanguinem congrumatum in *abdomine*, infinuat abdominis tumor levior, durities, & renis, non tam ex repletione quam tensione; accedunt virium prostrations, lithymia, impedita respiratio. In *pectoris* collectum sanguinem comitantur, insignis laetio respirationis, tussis, dolor pectoris, gravitas circa costas nothas, extremorum frigus, febris plus minus acuta. In *capite* collectum sanguinem grumosum, monstrant gravatus ejus dolor, insignis pulsatio, oculi nonnihil lachrymantes, rubor faciei, symptomata stomachi supervenientia, sanguis per os, nares, aut aures exitum molens, interdum stupiditas superveniens. Sanguinem in dicta loca effusum ad *suppurationem* tendere, monstrat febris ingrauescens cum rigore, ardore in parte suppurratura, insignes præcordiorum anxietates, vigilæ & deliria; interdum abscessus externus, v. g. in inguine si colligatur sanguis in *abdomine*. Pure facto symptomata remittunt, & fluctuatio puris percipitur. In specie *Empyema* thoracis sequitur tussis continua quasi e profundo, & sonus obscurus, a diaphragmatis a materia gravati actione; inter tussiendum concusso in cavo pectoris, materiæ nempe diaphragmati incumbentis sublatæ & recendentis. In progressu aliquid purulenti, tandem sanosi, excernitur; febris lentior, quasi hætico evadit, & vesperi exacerbari solet. Respiratio fit difficilis cum sensu gravativi quando stant aut sedent; dum decumbunt facilis. Si pondus incumbens diaphragmati introrsum vertatur, v. g. dum calceos solvunt, videntur suffocari: supervenient sudores colliquativi nocturni, palpitatio cordis, subinde evaporatio ad os instar aquæ ferventis, mala e regione partis affectæ subinde rubens; pulsus lateris affecti cerebrime intermittens; & molestia dum in opposito latere decumbunt.

Si

Si Pleuris suppurata intra 14 dies sputo non rejiciatur in Empyema ematur, quod rumpitur circa 30 aut 40 diem, superveniente rigore & febre intensiori. Sanguis in capite collectus ut plurimum mortem infert; sicut Empyema pectoris phthisis & tabem. Superveniunt interdum febres periculosæ, interdum ulceræ, non raro gangræna internarum partium.

Cura sanguinis grumosi. Si sit a vulnera aut casu, sanguis grumosus resolvendus, aut ejus suppuratione promovenda: Sanguis aut pus evacuandum per vias ad quas vergit natura, urinam nempe, sudorem aut alvum, vel quas docet ars in paracentesi abdominalis aut thoracis, trepanatione capitis; quæ optima sunt auxilia, modo non tarde nimis instituantur. In principio fiat V. S. revulsoria; hinc sanguis grumosus resolvatur per Rub. tinctor. torment. symph. mai. absinth. hyper. bell. chæref. C. B. fænic. item rhabarb. rad. vincetox. pimpin. in specie lap. Canc. ostex. cum aceto vini deft. propinata: hinc sanguis hirci legitime collect. bol. armen. succin. imprimis sperm. cet. ad 3i. in vehiculo calido, carbon. til. in aq. chærefol. pinguedo humana ad 3i. in potu cerevisiæ, & quælibet ammonalia fixa: Addendo semper talia quæ sanguinem resolutum, imprimis in pectore vicinisq; locis, per vias urinarias amendant: Si in vasis majoribus remotis hæreat, sudor provocandus: Si per alvum educatur, conven. Rhabarb. & Senna. Sane præstat a diureticis incipere, inter quæ polychrest. est mistura ex oc. canc. cum acet. deftill. & in fine sudoriferum subnectere.

Cura Empyematis. I. Pus evacuendum per vias quas docet natura in suis conatibus, nempe urinam, sudores, alvum, sputum. Si rufo abscessu pectoris, natura nil moliatur, convenit imprimis vomitus dum vires constant. Hinc sputum promovendum, præcipue per nicotianam; habendo simul rationem materiae purulentæ, addendo nempe temperantia si acrior ac tenuior, incidentia si crassior fuerit. In specie mel, hydromel, Oxymel. squill. inter expectorantia primatum ducunt; incoquuntur, v. g. in mulsa, hyssop. scabios. parietar. belen. iris. marrub. liquir. iujub. passal. pro indicantium varietate; vel Rx Aq. Hyssop. 3ii. Aq. Asthma. 3ii. Oxym. squill. 3vi. Syr. Nicot. 3β. syr. emet. 3iβ. cap. pro. lubitu. Si natura empyema non expurget, statim instituenda paracentesis, ne pus in saniem vertatur, ne vires frangantur, ac pulmo a sanie corrumpatur. II. Acrimoniam puris corrigenda per sulphurea & antimonalia fixa. III. Pars læsa restituenda per vulneraria, præ ceteris bed. terr. scabios. chæref. item lignornm & rad. decoctum. Semper tamen acrimoniam corrigentia his jungantur, & cavendum ne febris intendatur. Hinc egregium est Antimon. diaph. ad 3i. in decoct. rad. chin. (vel guaiac.) bed. terr. tussilag. consol. mai. &c. si viscidi aliquid adest, hyssop. Optime etiam conferunt flor. sulph. item bals. sulph. tereb. vel succin. temperando hujus igneam vim sacc. sat. vel antipept. Poter. Præ ceteris vulnerariis excellit Hed. terr. decoct. succ. syr. aut pulv. cum antim. diaph. propinat. Egregium est decoct. brass. capit. rub. cum tantillo sacc. temperatum; ut & lac capr. cum sacc. ros. hæc enim simul diuretica sunt.

R Chæref. m. i. Rhabarb. 3ii. fol. sen. 3iβ. sal tart. 3i. Ebull. leniter. in s. q. aq. Colat. add. lap. canc. præp. 3ii. pulv. contra cas. August. 3β. syr. scabios. q. s. m. pro aliquot dosibus, ubi sanguinem grumosum per alvum edere animus est.

Rx L4

R Lap. canc. præp. 3i. rhabarb. sperm. cet. mūm. sang. birc. legit. præp. an. 3β. m. dos. 3i. in decoct. Chærefol. pro sanguine grumoſo resoluendo.

R Raf. lig. Guai. 3i. ras. lig. sassaf. 3β. Coq. in Ibvii. aq. ad consupt. Ibiß addo bed. terr. comar. fl. hyper. herb. veron. an. mi. ad m. ii. rad. liquir. 3β. sem. fœnic. 3vi. passifl. min. conquass. 3iii. Coq. ad reman. Ibv. m. f. decoct. de quo aeger. ter in die cap. pro vulnerario empymatico.

R Suc. bed. terr. 3i. suc. marrub. 3ii. thur. myrrh. an. 3i. sacchari parum, Redig. ad consist. syrupi ♂ subinde usurpetur.

ART. XIV.

De Hæmorrhagia, in genere.

SAnguis extra corpus effusus *Hæmorrhagia* dicitur. Cujus causa est vel *Anastomosis* seu apertio oscularorum in venis & arteriis, vel vasorum laſio per violentiam externam aut humores corrodentes. Sanguinis autem tenuitas per se per vasorum tunicas viam parare nequit. Vasa per quæ sanguis effluit, sunt imprimis arteriolæ, unde stillatum effluit, ex successivo & remittente cordis impulsu. Quoad *Causas Re-*
motar., fit *Anastomosis*, *vitio sanguinis*, propter plethoram, nimiam ejus turgescientiam in febricitantibus, vini potatoribus, iisque quibus suppreſſa est evacuatio ordinaria; sanguinis serositatem & aquositatem, concurrente fibrarum & partium laxitate, & sanguinis acrimonia occulte rosiva. Vitio vasorum fit *Anastomosis* ob spasmum vel vasorum sanguisfluorum vel partium vasa recipientium, unde impeditur aequalis vel per arterias distributio, vel ex arteriis ad venas transitus: Cu-
jismodi sunt hæmorrhagiæ spleneticæ & scorbuticæ. Adeo ut *Anasto-*
moseos causa ut plurimum sit acidum, nunc sanguinem ad orgasmum præternaturalem concitans, nunc vasorum & partium vicinarum fibras vellicans. Si effluat sanguis floridus, rubicundus, copiosus, *anastomosis* innuit, propter sanguinis abundantiam aut turgescientiam: Si effluat tenuis locutæ carnium similis aquositatem *sanguinis* sequitur. Si fiat hæmorrhagia cum forti regionis vicinæ pulsatione, vitiatum fere circum-
lum innuit. Si vasa erodantur ab *acribus internis*, sanguis effluens acris salis gustari solet. In Prognosi; hæmorrhagia nimia ad cachexias disponit; moderata consueta & periodica salubris & non sistenda; curatu difficilima quæ ex erosione vasorum à succis acribus oritur.

Cura. *Hæmorrhagia spontanea* quæ opus est naturæ exonerantis cor-
 pus, item *Critica*, non curanda, nisi sit nimia. Alias in Genere, sanguis nimius imminuendus, turgescens compescendus, serosus incrassandus, acris temperandus, acidum spasmos inducens corrigendum, & vasa consolidanda. Pro his scopis obtinendis, *Observ.* I. In Abundantia aut Turgescentia sanguinis conducit *V. S.* observatis *reversionis* & *de-*
reversionis regulis. In aliis casibus minime convenit; nam stultum est evacuare quod non abundat. II. *Purgatio* ridicula est, nisi in nimia sanguinis serositate, in quo casu conducit; ubi conferunt etiam sudori-
fera, non volatilia, sed additis opiatis, imprimis si adsit febris, licet enim primo sanguinem fundant, postmodum tamen sero depauperatus spissescit, & salibus heterogeneis liberatus dulcescit. III. Conveniunt
Opiata in omni hæmorrhagia.

Ex dictis patet Remedia esse Vulneraria Adstringentia & Absorbentia. Ex Regno Vegetabili sunt Succus Urtica mai. ad aliquot interne assumpt. Usnea Cran. human. ad 3i; Passifl. imprimis in vicio sanguinis aceris, serofioris, acido saltioris, &c. Rhabarb. in serofiore sanguine; Camphora & spiritus refrænans & fermenta acida mire corrigens. Accedunt Portulac. Plantag. millefol. fol. querc. ros. r. cort. gran. balaust. burs. pastor. sanic. pyrol. bell. min. hed. terr. rad. urtic. Symp. mai. torment. sanguisorb. bistort. fructus myrtilli, item papaver, hyoscyamus, opium & qualibet anodyna. Ex regno animali partes duræ absorbentes, viz. ebur. s. igne, unicornu ver. dens hippopot. &c. Bufo in syndone rubro appensus, vel recens contusus, sub axillis applicatus; & pulv. bufon. cum pulv. ran. vir. exsicc. in vino rubro propinatus: Sperma Ceti cum aceto ros. applicatum, & hinc sperniola Crollii ad gr. xv nobile est remedium imprimis cum lap. hemat. 3i. & Laud op. gr. ii. mist. His accedunt tam pulv. quam succ. express. sterc. asinini. suilli aut canini; pulv. sanguin. effluentis exsicc. ad 3i in conven. vehiculo. Tandem Lac haemorrhagias ex acrimonia salsa & fluxus scorbuticos corrigit. In regno minerali eminent martialia in habitualibus hypochondriacorum & scorbuticorum haemorrhagiis stupenda. Acidularum potus, aut liquor mart. sol. egregie & fluxum nimium sistit & naturalem deficientem restituit. In haemorrhagiis ex nimia sanguinis turgescentia nil melius nitro depurato. Ex dictis variae sunt formulae, v. g.

Rx Aq. Plantag. d. Semperi. mai. an. 3i. Syr. papav. alb. 3i. tindur. fl. bellid. cum spir. vitriol. q. s. ad gratam acid. m. Cap. cochleatim in turgesciente nimis sanguine.

Rx Extract. flor. (id est, ex flor. Ros. p. ii. fl. papav. rh. d. bell. rub. an. p. i. per multiplicem infusionem in aq. express. d. inspiss.) 3iii. Ebor. igne, dent. hippopot. an. 3i. coral. r. præp. 3i. lap. hemat. prep. 3ii. cum s. q. syr. ros. r. d. papav. rh. f. Elect. in haemorrhagiis habitualibus ab acido vol. v. g. in vini Potatoribus, &c.

Rx Pulp. Passifl. min. 1b*ss*. Rhabarb. elect. 3iii. tartar. vitriol. zachen. 3i. syr. pomor. q. s. f. Elect. in sanguinis tenuitate serosa.

Rx C. C. ust. 3i. Terr. sigil. 3i. Laud. op. gr. iii. Pro 2 dos. cum sudore in sanguinis tenuitate serosa.

Rx Aq. Plantag. 3iii. Aq. Cinnam. 3iii. acet. vin. 3iii. coral. r. præp. 3ii. terr. sigil. 3i. Laud. op. gr. iii. syr. myrtin. 3iii. Capiat cochleatim in fluxu ex acriori sanguine aut lympha.

A R T. XV.

De Haemorrhagia narium, & Gingivarum.

Propagines rami arterialis a carotide intima plures intersurculos transmittunt per os cribosum ad membranam narium glandulosam, quorum orificia aperta haemorrhagiam excitant. Præter causas communes, accedunt sternutatoria fortiora, & inspirata acria. Imminentem haemorrhagiam narium ostendit motus sanguinis sursum, unde dolor tensivus capitis & colli, & temporum pulsans, oculorum caligo vel splendor & pruritus, lachrymæ involuntariæ, rubor malatum, ticillatio na-

rium;

hum; &, si vitio sit vasorum, pulsus durus quasi vibrans in carpo. In Prognosi, lachrymæ involuntariæ, in feb. acut. hanc portendunt. Largior fluxus syncopen, cachexias, singultus & convulsiones infert. Stillicidum sanguinis in morb. acut. finalum, nisi causa sub sit externa. Fluxus è nare lieni aut hepatico opposita, malum. Si aures in febri obsurderint, febrim solvit haemorrhagia narium.

Cura. I. Avocatur sanguinis impetus, per ligaturas extremorum dolorificas, per v. s. observatis revulsionis & derivationis regulis; per Cucurbitulas scarf. nuchæ, aut non scarif. supra pedes admotas; subinde quidem hepatis & lienis regioni applicat. sed cavendum ne sequatur inflammatio visceris sub cucurbit. siti. Per Adstringent & Refrigerantia externa, v. g. capit. ex acet. & argil. furn. pistor. fronti & temporibus ac nuchæ applicatum; bolum aut gypsum cum aceto, virorum testibus & mulierum mammis admotum; item epithema ex aceto cum suc. semperu. maj. & sale cum cantillo Camph. iisdem locis & regioni hepatis applicat. item spermanum, cum paucō alum. aut fulig. cum album. ov. & acet. fronti & temporibus cum linteis applicat. Accedunt frontalia ex Croc. mart. bol. armen. & Opio; item terrores, aut lipothymia inductæ, & dolores graviores in partibus remotioribus, v. g. incurvatio minimi digiti, cauteria actualia plantis pedum applicata. Inter specifica eminet bufo de quo supra, lignum sympathet. ex fraxino certo tempore decisum & naribus admotum, haematitis rite electus in manu detenus, item Jaspis argento cinctus, cuius rubedo venulis herbaceis est distincta, in manu detenus. Denique æger nunc in aere frigido nunc in calido est asservandus. II. Orificia Vasorum Occludenda applicando cum turunda in aq. humectata pulv. alum. aut vitriol. ad. alb. calcin. cum lac. pistor. aut solutionem alum. aut. vitriol. intrudendo. Vitriolum basis est liq. stipt. gallich. qui optimus. Hinc laudatur gossypium atramento infectum intrusum, Imititur etiam tinct. sulph. vitrioli, vel Phlegma spir. vitriol. acidulum. Fuligo ex fundo cacaborum æneorum collecta, acidum possidet terreis particulis mistum, & hinc adstrixiōrum, unde optime cum album. ovi aut sanguine patientis mista turundarum forma naribus immittitur. Nec omittendus pulv. ster. asin. & sull. insufflatus, vel eorum succis turundæ immisæ.

Haemorrhagia Gingivarum oritur vel a laxitate scorbutica juncta cum saliva vascula corrodente, vel ab inepta dentis evulsione. *Critica* aut *Periodica* non est sedanda, nisi succedanea substituatur evacuatio. *Præternaturalis*, si sit à scorbuto, curatur per tinctur. lac. Mys. item decoct. rad. torment. cum alum. Si a dente evulso, per tinct. sulph. vitriol. vel solutionem vitriol. cum bombace applicat; vel Gum. arab. impositum; vel gargarisma ex rad. torment. bistort. an. 3ii. gall. contus. 3β. sem. papav. alb. 3ij. coct. in s. q. aq. Colat. add. bol. armen. 3ii. opii parum. Aliis irritis Cauterium actuale admoveri potest.

A R T. XVI.

De Sputo Sanguinis.

Sanguis ex respirationis organis per os ejectus *Hæmoptysin* constituit: Si afficiatur pulmo aut profundiores trachææ rami, cum tussi sit expectio; si superior trachææ sola afficiatur sit cum levi faltem screatu. Sanguis

Sanguis autem expuitione levi rejectus, frequentissime ex partibus palatinis & faucibus procedit; qui laryngem irritans etiam tussin, illæso thorace, inferre potest. Tussis autem profunda cum conatu reiterata malum ex thorace esse significat. Sanguis hic ex arteriis pectoris manans, & vehiculo reciprocantis aeris rejectus, floridus est tenuis ac spumosus; varius quidem in pulmone aut loco vicino hæret, adeo ut nigrescat aut quasi grumescat. Dantur *hæmoptyses* in veterata & periodica innocuae, immo & cum euphoria agri.

Causæ sunt vel ruptio vasorum à clamore, tussi aut risu immodico, onere, clamore &c. vel erosio pulmonum ab acribus inspiratis aut lympha acri salsa, anastamosis ex suppressione mensium, rarius thermarum usus. In Prognosi, *Hæmoptysis Pulmonalis* ab erosione sæpius tabem & phthisia post se trahit. Morbus secundarius, item periodicus sine pulmonum noxa, minus periculosus primario aut cum pulmonum vitio juncto.

Cura. In Paroxysmo impetus sanguinis fistendus; extra illum causa ex toto removenda & pars læsa sananda. Pro his scopis obtinendis, in abundantia aut turgescientia sanguinis confert V. S. *Revulsoria*, v. g. in pede, suppressis mensibus; in brachio, suppressa consueta narium hæmorrhagia: Sed in erosione partium inepta est. Vitentur autem *Purgantia*, copiosissime enim, a levi purgante, non sine noxa purgantia rhæmoptyci. Optima sunt Diuretica; & imprimis *Opiata*; præcipue sem. *hyosc.* si malum est ab acrimonia corrodente. Cætera Remedia specialia acrimoniam vasa erodentem ut causam frequentissimam respiciunt. Imprimis *Portulac.* *succus* aut *Syrup.* *Opiatis* sociatus: decoct. *portulac.* aut *plantag.* cum rad. *symp.* & herb. *prunel.* in *vino rubro*. *Syrupus*, decoctum ac *Conserua Hed. terr.* polychresta sunt imprimis post paroxysmum. Egregia specifica sunt *Cons. rof. antiq. pulv. summitat.* & *pilosar. excresent.* *Cynob.* & ol. *lini* cochleatim ulurpatum. Optimus est *spir. vitrioli*, modo nulla sit suspicio ulceris in pulmone. Nobile remed. est *cochl.* i. vel. iii. 3 vel 4 in die, *succi express.* ex *Cydon.* in lamellas concis. & in aq. com. in diplomate ad molilitiem coctis. Pro *Potu* confert. decoct. pom. per resident clarif. vel decoct. hord. cum *Passifl. Corinth.* Laudatur 3i sterc. mur. cum suc. *plantag.* propinat. mane & vesperi, imprimis si ruptum sit pulmonum vas. *Martialia* aliaque supra nominatae hoc referantur. In graviori malo ex causis externis sæpius recidivante egregia sunt decocta Pectoralia ex *tignis*. Ex dictis varie fiunt formulae. v. g.

Rx sem. *hyosc.* *papav.* alb. an. 3x. ter. *sigil.* *corat.* rub. an. 3v. *sacch.* rof. antiq. q. f. m. *Capiatur crebrius.*

Rx *Conserv.* *rol.* *gr. Hed. terr.* an. 3j. *Lap.* *hæmat.* *præp.* 3j. *Coral.* rub. *præp.* 3j. ter. *sigil.* 3ij. *syr.* *papav.* alb. q. f. f. *Elect.* *cap.* pro *lubitu.*

Rx Aq. *Chærefol.* 3ij. *Acet.* vin. 3ij. *Lap.* *Canc.* *præp.* 3i. *Antim.* *diaph.* gr. xv. *syr.* *scabios.* 3β. m. pro reliquis grumosis dissolvendis post paroxysmum.

Rx *Raf.* *santal.* rub. 3j. *Raf.* lig. *Sassaff.* 3β. *macera* & *coq.* in *tbviii.* aq. com. ad consumpt. *Ibijss.* add. *hed. terr.* *comar.* *hyper.* & *veron.* an. m. ij. sem. *fenic.* 3vi. rad. *liquor.* 3ij. *passif.* i. min. *conquass.* 3ij. *coq.* ad remanent. *tbvi.* *Colat.* bonum haustum 3 de die.

S E C T. XVIII.

De Urine in Renibus Secretione Læsa.

A R T. I.

De Ischuria Renali.

SAnguis in totum corpus ex corde distributus, in singulis visceribus aliquid patitur. Imprimis in *Liene, Hepate, & Renibus*. De Hepatis & Lienis viciis dictum alijs. Occurrunt jam Renes quorum officium est urinam, seu laticem aquosum sale vol. falso oleoso imprægnatum, secernere & simul certo modo alterare. Hæc secretio abolita *Ischuria Renali* dicitur, cuius signa sunt cessans urinæ excretio, cum nullo vesicæ tumore aut tensione, nullo pubis dolore aut perinæi gravitate, & nullo levamine ex immisso cathetere aut facta suctione ex vesica.

Causæ in ipso sanguine, sunt compages sanguinis nimis ferrata & firma, quæ sæpe in scirrho hepatis & lienis, contingit, oriturque fere ab acido sui generis intimijs M. S. cogente; item tanta sanguinis abundantia ut in vasis emulgentibus nil ex renibus admittat. *Causæ in ipsis Renibus*, sunt, 1. Meatus renales infarcti à calculo, sanguine grumoso aut pure, vel ibidem genitis, vel ex aliis partibus illuc translatis; humoribus crassis & viscidis, quorum notitia habetur ex sordibus in primis viis, aut urina antea turbida redditâ cum sedimento mucilaginoso copioso. 2. Atonia seu resolutio fibrarum fistulofarum & nervorum, adeo ut deficiente spiritu influo flaccescant eorumque orificia conniveant, orta ex vertebrarum aut spinalis medullæ læsione, nimia renum refrigeratione, defectu spirituum lethali in morbis acutis, &c. Huc referatur & fibrarum spastmodica contractura à calculo aliove irritante. 3. Defectus aut inertia fermenti renalis, urinæ alterationem & transcolationem non promovens, ut in hydropicis.

Prognosis. Ischuria renalis periculosior est vesicali; & illa sine dolore pejor dolorosa. Superveniunt symptomata varia propter serum urinarium in varias partes translatum, v. g. anxietas præcord. torpor sensuum, pathemata epileptica, ascites, tumores cœdematici; vomitus, sudores ac halitus plus minus foetidi ac urinosi. Urinosus sapor & odor indicium est alterationem quandam factam esse à fermento renali, sed interclusum transitum in pelvi. Si hæc adfint symptomata per 7 dies, ut plurimum intereunt, licet denuo meiant, propter M. S. infectam & vitium partibus affixum: ut si sudor copiosus seu vomitus crebrior, aliave in alio loco excretio copiosa contingat, diutius supervivere possunt. Si oriatur à calculis renum majoribus, est ut plurimum lethalis. Si à resolutione fibrarum, sine dolore, instat mors.

Cura. Vitia sanguinis corrigenda nunc V. S. nunc alterantibus affectibus primario appropriatis. Renum dispositio p. n. removenda, præmissis lax-

atius cum tart. vitriol. & Clysmat. Terebinthinat. Obstructio à sang. grumo curatur per diuretica gramos dissolventia, viz. rub. tintor. hed. terr. charefol. hyper. sperma ceti, succinata, lap. canc. cum aceto, &c. Sin à pure obstruente sit malum, curatur per abstergentia diuretica, viz. terebinth. sue. aut syr. hed. terr. Essent. & Extr. hyper. agrimon. &c. Sin à muco tenaci sit malum, sedulo præmittenda Laxantia, ne copiosior cruditatum ad renes fiat delatio ex intempestivo usu incidentium diureticorum, quæ hic convenient, viz. Tartar. vitriol. tint. tartar. spiritus urinosi, salia vol. succus vel infusum armorac. in vino, Oxym. squill. spir. sal in decocto rad. petrosel. & cicer. rub. succus parietar. cum oxymel. imprimis spir. vitriol. philos. & succus limon. ab 3ii. ad iv. In Atonia renum convenient terebinthinata, juniperina, succinata, in- & externe; item externe ol. scorp. & petrol. In concreatura spasmodica fibrarum; Opiata, Cinnab. Antimon. cum Sal. vol. succin. & forlan. mithridat. in decocto diuretico. Ea denique quæ fermentum renale respiciunt, magisque appropriata, sunt, emuls. ex sem. viol. succus parietat. nitrosæ in antiquis muris repertæ; fl. cyan. & calcatr. in vino cocti; succus raphani, vel infusum. rad. amor. in vino; capita allii concisa cum vino vel spir. junip. propinata; pulv. semi. erys. ad 3i. in vino albo; liquor betulae, potionis Plateri terebinthinata, cavendo ne mellis societas in mulieribus hysterica pathemata excitet. Accedunt fol. rib. nig. urinæ odorem spirancia; & succus pastinac. lut. in specie in pueris. Nobile remedium est sal vol. succin. hinc spir. & sal vol. urin. aut salis armon. spir. tartar. tintura nephrit. Amelung. spir. Carminat. de tribus. Per quam diuret. sunt lumbr. terr. aselli in vino infus. & express. & illorum spir. per putrefact. item cantharides rite infus. Præter volatilia, accedunt salia fixa, viz. test. ovor. calcin. ad 3i. imprimis test. ovor. struthiocameli in spir. salis solut. item sal stip. fab. & genist. non perfecte alcalisatum, sed potius salsum; sal prunellæ, &c. Accedit fimus columbinus aut equinus vino infusus.

R Sem. viol. purp. 3i. sem. lithosperm. 3i. cum s. q. Aq. Petrosel. f. Emul-sio, add. test. ovor. struthion. 3i. edulcoretur parum.

R Terebinth. Venet. mellis ana 3β. Vitel. ov. N. r. Suc. Limon. 3i. Aq. Gramin. q. s. f. Emul-sio.

A R T. II.

De Calculo Renum.

CAUSA frequentissima Iſchuriæ est calculus, qui ut plurimum generatur in renibus, & incrementum accipit in vesica. Generantur calculi ex urina, dum acidum manifestum occurrit alcali vol. & una coagulantur, permista insimil leví terrestri substantia urinæ. Si mucilago vilicida ex attritis membranulis transudans simul coaguletat, albi fiunt: si sanguinis guttulae ex vasculo eroso una concurrant, rubri sunt. Rñsi itaque seu flavi sunt sola urinæ progenies. Efficiens utique est acidum vitiosum nunc ipsius urinæ, nunc ex primis viis clapsum & urinam magis imprægnans; hinc vini acidioris potatores & arthritici calculosi sunt, item Vomitoria, & acidum in primis viis absorbentia, à calculo præfervant. Hoc tamen acidum nullo modo calculum generabit, nisi sal alcali volatile in urina separatum sit & non debite saturatum, ita ut liberius ab acido arripi possit. Fit-hoc per aliqualem putrescentiam & saluum divisionem,

divisionem, analogam illi quam urina prius clara & perspicua, in matula stannea tandem cum foetore exhibit. Si enim alcali urinæ de bito suo acido saturatum sit, non potest ab acido vitiioso coagulari; hinc in stranguria nullus est calculus, licet urina acido p. n. imprægnata excernatur. Fit autem Alteratio illa putredinalis sal alcali separans, à fermento vitiioso, occasione vitiisi acidi fermentativi ex primis viis, acquisiti vitio diætæ, apt transplantato à parentibus, vel cum lacte nutricis hausto. In hoc itaque fermento alterato et enervato consistit *Lithiasis* quæ difficilime eradicatur. *Causæ occasioñales*, sunt, lacticinia, caseosa, aliaque partim in acidum vitiolum in primis viis degenerantia, partim cum alcali terreo prompte in calculum coagulabilia. Generantur nempe ex istis parvulae arenulæ, quæ occasione novarum, mutuaque adhæsione & coagulatione tandem in maiores lapillos abeunt.

Symptomata sunt pauca & tollerabilia dum calculus quietus est. In Paroxysmo autem, id est, dum calculus est in motu ac ad ureteres & vesicam truditur, gravissima adsunt symptomata, partim ex attritu membranarum pelvis & ureterum doloroso cum spasmis variarum partium, partim ex retenta & aliquorsum translata urina, oriunda. Quorum plurima etiam *doloribus nephriticis* ab alia causa, *colicis & hysterics* communia sunt. Adeat utique, dolor renis vel sinistri vel dextri plus minus acutus, cum sensu gravante & fortiter premente. Dum pergit calculus in ureteres, dolores magis urgent & lancinantes evadunt; & interdum calculo in pelvem relabente cessant, deinde autem ad ureteres pergente recrudescunt. Ingruente paroxysmo urina est pauca, acris, admodum stimulans, aquosa, interduum perfecte suppressa, crebrius cruenta ex asperitate calculi vasa lacerante; subinde quidem ex tartaro calculoso resoluto, absque sanguinis confortio, quasi sanguinea appetet. Arenulæ à calculis emissa duriores sunt, subinde grandiores, fundum saltem matulæ occupantes; friabiles enim & lateribus adhærentes sunt nil aliud quam salia scorbutica coagulata. Excernitur etiam copiosus mucus albus levis, medium urinæ partem subinde replens, qui nutrimentum est partium lœfarum extravasatum. Accedit dolor tensivus secundum ureteris ductum, stupor cruris & in viris retractio testiculi, lateris affecti; interdum tenesmus; anxietas præcord. & ex consensu diaphragmatis respirationis difficultas, quasi cingulo restringerentur costæ inferiores; interdum hemicrania lateris affecti; subinde convulsiones extremorum, pavores dormientium, dolor titillans in extremitate glandis penis. *Frequentissima symptomata* sunt tormina colica cum nausea, vomitu, in feminis passio hysterica, & non raro partus dolores referens: Oriuntur hæc ex spastno nervulorum renalium continuato ad plexum Mesaraicum. Distinguitur autem hujusmodi *colica à colica essentiali*, in eo, quod calculosi ut plurimum incurvati sint, & non possint sine insigni dolore se erigere, cum stupore cruris, dolore non remittente, dolore etiam in dorso è regione renis affecti, sine murmure intestinali, & cum prædicta urinæ conditione. In *colica* autem per *essentialiam* horum contraria obtinent.

Prognosis. Periculosus est affectus propter inflammationes renum, ischuriæ lethales, & gravissimos nervosi generis morbos supervenientes. Gravidæ facile moriuntur aut abortum patiuntur. Calculus quo major

& asperior, eo periculosior. Superveniens extremorum frigus aut sacer dor frigidus, praesertim cum ischuria, mortem innuit. Urinæ antea tenues excretæ, emissæ cum arenulis & frustulis lapideis, bonum sunt signum calculi imminuti. Interdum certas periodos observat paroxysmus.

Cura. In Paroxysmo dolores & contracturæ fistendæ, & calculus vel infringendus vel promovendus. *Extra paroxysmum*, quod generatum est mature eliciendum, & generatio futura præcavenda. Pro his scopis, *Observ. I.* *Diuretica* in *paroxysmo* moderata sint, ne vias haec tenus attritæ exasperent, & his quantum possibile promovendus est calculus, simul dolores leniendo tam internis quam externis, his enim durantibus, durabit contractura & angustia viæ. *II.* Ratione acrimoniz urinæ dolores & contracturas intendentis, convenient etiam *lementia*, *emollientia* dicta; non quod vias calculo laxent, hoc enim ridiculum est, alias *ventriculum* & *intestina* laxarent; sed quod acrimoniam urinæ & indenatos dolores & contracturas ductuum tollant, *III.* Ratione pathematicum in primis viis, à *sordibus* liberandæ veniunt. *Extra paroxysmum* convenient *vomitoria* & *acidum absorbentia*; *renes* *abstergentia*, & *fermenti renalis* *vitia corrigentia*.

Urgente paroxysmo, nil æque convenient quam *Clyisma emolliens aut anodynnum*, v. g. ex *urin. puer. incocitis emollientibus*, addit. *terebinth. & sale vol. succin.* item ex *laetè*. Hinc *sacculi calidi ex herb. malv. melil. fl. chamom. sambuc. an. m. i. sem. lin. fanug. an. 3i. sem. 4. frig. 3β. m. vel siccii*, vel aqua cocti, lumbis applicandi. Hinc *litus anodyni ex Ol. amygd. d. chamom. lil. alb. & scorp. an. 3ii. petrol. alb. 3iii. ol. deft. spic. junip. an. 3β. addit. camphor. aut ejus oleo*; aut *linimentum ex Ung. Ros. Camph. cum Laud. Op. crebro calide inung. imprimis post balnea ex emollientibus* parata, superimponendo postmodum *sacculos*. ----- Dolore his placato, conferunt in principio blanda *laxativa diuretica*, imprimis *tereb. 3β. cum scammon. gr. iii. vel terebinth. cum rhabarb. & cinam. vel scammon. ros. gr. iiii. cum tart. vitriol. gr. xii. & sal. genist. gr. vi.* Quo facit etiam *Emulsio ex sem. viol. & papav. alb. cum aq. alkèk. parata, addit. tap. perl. præp.* ----- Evacuatis primis viis, si adhuc urgeat dolor, accedendum ad *Opiata & Anodyna appropriatis* mixta, v. g. *Malvat. Junip. cum Eſent. Opii*; vel *Emuls. & sem. 4. frig. maj. amygd. d. Nucl. persic. vel decoct. fl. chamom. aut sem. nymph. vel decoctum foreli egregium*, addendo singulis haustibus *spir. sal. acido falsum* extremo igne prolicitum. Item

R *Lap. Canc. Di. Cinnab. Antim. 3β. Land. op. gr. ii. f. Pulvis.* Vel,
R *Rad. alth. 3i. liquir. 3ii. fl. malv. m. i. sem. viol. 3β. coq. in f. q. aq. bord. Colat. II. adde Syr. papav. alb. 3iβ. Lap. Canc. præp. 3i. m. & ita propinetur.*

Sedato dolore, si adhuc hæreat calculus, accessus fiat ad urinam blande promoventia, & calculum diffingentia. *Diuretica* sunt *tinctura nephrit. spir. carminat. terr. fol. tart. &c. sub introitu balnei*, dum hujus usu relaxant viæ & demulcentur dolores, propinanda. Ubi vero frustra adhibentur, subsistatur, & natura quiete concessa forsan sponte liberabit ægrum. Promovet etiam *calculum blandus corporis motus, gaudium, &c. Lithontripica vera talia debent esse quæ convenientiam in radice habent cum calculo*. Non necesse est menstruum *calculum diffingens*

diffringens sit gustui corrosivum, cum dentur menstrua insipida quæ validissima concreta diffringunt, teste rore majali, mercurio amalgamando metalla solvente, &c. Quin & sem. dauc. persicar. pulv. millep. & sal fimi columb. bene præp. aliquando calculum dissoluisse observantur; hæc autem non corrosiva sed tantum acria volatilia sunt. Ut taceam multa nobis & ventriculo nostro innocua esse, quæ respectu aliorum accerrima sunt; sicut acet. testas ovor. solvit, sed substratam membranam tenuem non attingit; *Cantharides* stomachum non offendunt, sed acrimoniam circa renes & vesicam explicant. Male itaque ad corrosivitatem respicitur. Paucissima utique cognita sunt *Lithontripica*, adeoque horum defectu meliora usurpanda sunt diuretica, tam acidum absorbentia, ut *testacea*, *lap. minerales* & *animales*, &c. quam renes abstergentia, ut *rapanacea*, *liq. betulae*. & balsamica vi fermentum renum conservantia, ut *Juniperina*, *Terebinthinata*, &c.

Intet hæc Diuretica, calculum pellunt & renes abstergunt *Raphanacea*, imprimis rad. & subinde folia armor. vino infusa, & hausta; aut post repositionem per 14 dies in cella, destillata, unde liquor egregius. Allii rad. sale acri penetrante & acidum coagulans corrigunt & fermentum renum alterant, minutim sc. concisæ & in spir. *Junip.* propinata Mukum decantatur S. V. in quo infund. hed. terr. & cap. aliis. In sem. & cort. fraxini est oleum ac sol vol. non contemnendum. Hinc præstantissimum obtinetur oleum ad gut. xii in vino albo capiendum, ex Cort. rad. fraxin. lb. ii. bacc. *Junip.* lb. iii. *Terebinth.* lb. ijs. ad. ijs, tritis, commixtis, in lb. ii. aquæ per 3 menses sepositis, & postmodum destillatis. Sem. hyper. tricum terebinthinam spirat, adeoque multum decantatur Ele&t. ex hoc sem. cum sacch. ros. vel violac. Multa præstat Sem. dauci in præservando calculo, vel in substantia, vel cerevisiæ fermentandæ infus. Item Aqua deft Persicar. cum recent. plant. cohobat. Exturbat item calculum succus limon. & imprimis suc. betulae. Ex dictis vegetabilibus cum S. V. tartariso essentia & extracta parari possunt. Accedunt sal. genist. stip. fab. sal. prunel. in specie Sal vol. succin. & ratione nitrofatis sal fimi columb. aut acetum macerationis sterc. columb. cum 2 p. mellis junctum. Huc facit Sal ad calculum Polemanni, viz.

R Nitr. (præp. deflagrando sulph. 3. super lb. i. niti, & hoc ter repetendo, ubi omnia refrixerint & denuo pulverisata fuerint) Sal. absinth. an. 3i. Sal. succin. vol. 3. Sacch. alb. 3vi. Ol. deft. succin. q. s. m. dos. quantum 3. cultel. cuspides capiunt, 3 vel 4 de die. Optime renes abstergit & calculum recent. comminuit.

Superfunt lapides, qui acidum absorbent, acrimoniam urinæ in paroxysmo temperant, ac ob acidum absorptum & hinc mutationem in falsum tertium vim diureticam acquirunt. Hinc paratur liq. elegans ad gut. xxx propinandus, ex Lap. Canc. Judiac. Lync. Spong. Aquil. Glaciei ana solutis in spir. sal. ultimo ignis gradu elicito, ad siccitatem leni calore coagulatis, hinc pulveris. & in cella per deliq. solut. Accedit decoct. Canc. fluv. aut 3i. pulv. eorum coctorum in vino ad siccitatem; liquor per deliq. ex test. ovor. ex quibus exclusi sunt pulli, vel ov. struth. cum spir. sal. portatus, modo jam insinuato; ipsæ teste calcinatae, item R Calc. viv. q. v. assund. acet. deft. ad emin. 4. dig. coq. frigef. decant. inspissa, ad siccitatem evapora, candefac in crucibulo, hoc extrahe vel S. V. vel Vino Hisp.

dos. gut. xx. in calculo. Accedunt *Lumbr.* *Asell.* imprimis ale durae superiores *scarabe.* *majal.* pulveris. & in *vino* propinat. Egregius est pulvis ex 4 vel 5 *scorp.* lavatis, & vivis per 24 horas in *vino* malvat relictis, postmodum in olla supra *folia salviae* positis, in furno blande crematis, & pulveris. Dos. gr. iv. in *ovo* sorbili vel *vino*.

A R T. III.

De Diabete.

Nimia urinæ secretio & excretio, *Diabetes* dicitur; estq; duplex. 1. *Notha* in qua excretio copiosior urinæ tenuis crudæ successive & paulatim crescit, cum siti, debilitate virium, ardore lumbari & viscerum, macie, febre continua lenta; & si urina aliquamdiu retineatur, lumbi, coxae & testes cum gravitate intumescunt. 2. *Vera* in qua potulenta & assumpta liquida nimis cito, parum aut nihil mucata, excernuntur. Atque hæc est quæ proprie *Diabetes* dicitur, à *Diabetu*, cito transser. Cujus *Causa* est flacciditas renum, non paralytica, sed nimia aperitionis, concurrente pylori laxitate; ad quam disponit crebrior *acidularum* usus. *Causa Notha* est pars sanguinis chyloosa, seu roridum corporis nutrimentum & ipsa pinguedo liquata & ita in consistentiam laticis serosi fatiscens, per vias urinarias excreta. Hinc obesi ab usu *diureticorum* maciantur, hæc enim humores roridos in serum vertunt & educunt, sicut alias *purgantia* humores fundere notum est. Ex hoc rore chyloso est quod urina diabeticorum dulcescat. *Causa autem Colliquescentia* est fermentum acre vol. simile sal. vol. *cantharidum*, in primis viis genitalium, sanguinem & pinguedinem colliquans. Hinc urina diabeticorum acris est & ardoris sensum excitat. Hinc curatur hæc *diabetes notha* per acrimoniā temperantia, sicut febris hæctica; & ex abuso *diureticorum* excitari solet: Omnia enim *diuretica* abeunt in *acre salsum* vol. in primis viis, hinc Cydon. & vin. Rhen. diureticam vim acquirunt in primis viis, & interdum *diabetem* inferunt. Oritur hoc fermentum acre ex digestione ventriculi vitiata; non secus ac fermentum illud fluxus alvi colliquativos inducens ex eadem oriri agnoscitur. Succi autem colliquati & pinguedo in specie per renes excernuntur, tam propter formam seri renum poris appropriatam, quam propter vellicationem renum a volatili isto & acre fermento; unde dolor & ardor lumbaris; & cætera Symptomata. --- In prognosi, *diabetes vera* parum habet periculi; notha autem plerumque lethalis est, imprimis post immodicum laborem, nimium veneris exercitium, aut chronicas febres.

Cura. Vera curatur per *adstringentia*, sc. *martialia*, *decoct. plantag.* in *aq.* *ferrat.* *decoct.* *torment.* & *prun.* *sylv.* *tinctur.* *sulph.* *vitriol.* *bolum armen.* & *ter.* *sigil.* cum *Cons.* *ros.* *vitriol.* vitando tamen *Cydonia*, quæ, utut *adstringentia*, sunt tamen *diuretica*.---- In *Notha* curanda, corrigendum fermentum illud acre colliquefactivum per *absorbentia acido austera*; & *narcoticorum* usu renum irritatio & nimia colliquefactio impedienda. In Principio prodest *vmitus* ex copiosa frigida deglutita, singulis 4 diebus. Observanda est eadem *dieta*, quæ in *hæctica* febre. Remedia sunt succ. *hr.* aut *decocta Plantag.* *Portulac.* *nymph.* *papav.* &c. hinc *magist.* *corall.* cum

cum succ. citri; aut *Mistura ex Aq. Plantag. 3iii. acet. deft. vin. 3 vi. coral. r. prop. 3i. Laud. op. gr. ii. syr. portulac. 3i. Capienda cochleatim.* Hinc *Lapis hæmatiris, tam naturalis, quam artificialis ex vitriol. Mart. & sacc. sart. item CC. ust. Croc. mart. adstring. tintetur. antiphthis. tintetur. sulph. vitriol. succinum, trach. de carabe, troch. de terr. sigil.* Nobile experimentum est *Aq. Calcis tam simplex quam comp.* Accedunt emuls. nutrient. & anodyna. Inter Diætætica eminet *Lac Chalybeatum asinum, item Aq. Chalybeata cui Raf. C.C. incœta.* Externe renibus applic. canc. fluv. rec. contus. aut eorum succus expr. subinde sacculi, & fomenta ex plantag. & fol. querc. in aq. chalyb. costis.

ART. IV.

De mictu cruento.

URINÆ in renibus Secretio interdum adeo depravatur, ut Excerpta natura cruenta, interdum loturæ carnium similis, interdum ex opaco plus minus nigrescens. Rubedo urinæ sanguinea opaca plus minus crassiflava, distinguenda à rubidine salina, perspicua, clara splendenti, quam comitatur præcipitatio sedimenti crocei, vel instar cinnabaris, vel incarnati coloris, scorbuticis familiaris. Cum urina cruenta, si stererit uno altero die, crassamentum seponat rubro-nigrescens instar sanguinis grumosi. Sanguis urinam tingens ut plurimum ex renibus emanat; rarius ex aliis partibus ad loca urinaria defertur: interdum ex vesica aut pene effluit.

Causa est anastomosis arteriolarum ad vias urinarias distributarum, vel earum erosio. Mictus cruentus per anastomosin, nunc criticus est in febre ardente, pleuritide; suppressa solenni sanguinis eyacuatione, truncata manu vel pede, &c. nunc non spontaneus, nunc periodicus. Huc faciunt, vini aut acriorum diureticorum abusus, tubuli renum imbecilles, & nimis aperti, ubi mictus fere indolens & urina minus tincta minusque crassa, veneris abusus adeo ut vasa sanguifera circa partes genitales hiscant. Mictum utique cruentum per anastomosin præcedere imo & comitari solet dolor gravatus & tensivus in loco anastomoseos perceptibilis. ---- *Frequentior causa* mictus cruenti est *diæresis* à sero acri vasa redente, scorbuticis & catarrhosis familiaris. Faciunt huc renum & vesicæ ulcera, calculus asper; *cantharidum, allii, aut aloes* abusus, & funestis illi mictus cruenti in variolis, febribus malignis, & peste. In *Prognosi*; Si à *pudendis* fluat sanguis, minus est periculum; si à *Vesica*, periculosior est, quia in vesica subsistens periculosa urinæ suppressio-uum, aut sui corruptela varia symptomata inferre potest. Omnia maxime periculosus est, si ex renibus, præsertim erosis, aut eorum, ut vocant, imbecillitate, malum ortum fuerit.

In Cura, convenientia remedia supra laudata in *hemorrhagia*; habita ratione *causa*. Quia serum urinarium acre omnem mictum cruentum exasperat, semper addantur temperantia; item *papaverina, opiate*. Conducit V. S. *revulsoria* vel *derrovatoria*, si solennis sanguinis excretio suppressa fuerit. *Purgantia* acrimonia sua malum exasperant. *Rhabar-* autem in acriori sanguinis crassi aut renum imbecillitate confert, v. g.

Pill. ex Rhabarb. cum suc. plantag. aut terebinth. His præmissis patente remedia, v. g. mixtura illa ex aq. plant. acet. dest. coral. & laud. ad hemorrhagias laudata. Quia tamen semper respiciendum ad acrimoniam seri urinarii, præ cæteris convenient succ. portul. ad 3ii. vel iv. Hinc decoct. equiset. & millefol. fl. alb. In erosione mire convenient agrimonias seu Eupator. vulg. His add. sem. hyper. & cum hoc paratum Eleæ. Timæ contra exulcerat. renum. Expertum est lac ovill. ad 3iv. cum bol. armen. 3i. omni mane propinat. item troch. de carabe cum bolo armen. & aq. plantag. Accedit liq. mart. sol. ad gr. xv. omni mane per aliquot dies continuat. Lapis hæmatit. cum copioso latte egregius est; & si malum sit à cantharid. terr. sigil. Opiata per se nota sunt, in specie Eleæ. Paduan. ex sem. hyosc. &c. pro sanguinis sputo laudatum. --- Si ex affecta Vesica sit mæsus cruentus, injiciantur Aq. Plantag. 3ii. cum troch. de carabe 3i. vel fortior sit injectio ex emuls. papav. alb. cum lap. hæmat. ----- Si sedato mixtu, sanguis congrumatus in vesica hæreat, sive suppressionem urinæ inferat, confert succinum.

S E C T. XIX.

De Urinæ excretione Læsa.

A R T. I.

De Ilychuria Vesicali.

URINA ex renibus per ureteres in vesicam delata, ibi continetur, donec vesica à nimia ejus copia & acrimonia irritata eam pellat. Abolita hæc excretio dicitur Ilychuria Vesicalis, quam comitantur tumor & protuberantia vesicæ, cum tensione & dolore molestissimo & frustaneo urinam mittendi nixu.

Causa est vel vitium vesicæ, vel vitium canalis urinarii. Ratione prioris, si nervi à quibus vesica suum habet sensum, paralyfi, aut stupore afficiantur, mediante diurna mora in frigida, vertebrarum laxatione, lœsione spinalis medullæ circa os sacrum, &c. Item si fibræ vesicæ a nimia distensione relaxantur; in his casibus se non stringens urinam non emitit. Quo facit etiam sphincteris spasmodicis, & interdum sub usu cantharidum, adeo ut licet se stringat vesica, nulla tamen sequatur excretio. Ratione posterioris nempe vitii canalis urinarii urinam non transmittentis, se offert ejus angustia, ex tumore, inflammatione colli vesicæ & perinæi, tumore glandularum prostatarum post nimiam venerem ureterem comprimente; hinc meatus illius obstructio vel prope sui originem in vesica, à calculo vesicæ, pituita viscidæ glutinosa, sanguine grumoso aut pure ex ulcere renum vel vesicæ vel ex aliis partibus ad vesicam delato; vel in suo progressu ex calculo circa glandem hærente, aut caruncula post erosam urethram. Accedunt extraordinaria quædam iylchuriæ vesicalis causæ, viz. Diuretica validiora

validiora post alimenta, vel ante abstersionem primarum viarum, usurpata; quæ contenta cruda & pituitosa ad loca urinaria rapiunt, unde obstrutio. —— Prognosis; cæteris periculosior est quæ ex paralyssi vesicæ, aut nimia ejus distensione oritur.

Cura. Si Vesica sit minus sensilis & quasi paralytica, convenit maluat. Junip. ol. dest. junip. aut terebinthina; item ol. succin. in aq. petrosel. Hinc propincentur purgantia per consensum vesicam stimulantia; vel clysteres, primò molles, postmodum acres. Item comprimatur abdomen, detineantur anhelitus; & his irritis, patefiantur urinæ exitus mediante candelæ cerea melle aut ol. amygd. d. illita & immissa, aut fistula coriacea, hæc enim preferenda catheteri, qui non adeo turus. Prolecta sic urina fiunt injectiones in vesicam ex decoct. puleg. calaminth. rut. castor. & similibus nervinis; item applic. cum spongia super pectinem forus ex sem. anis. & petrosel. an. ʒi. herb. filipend. m. i. Zedoar. ʒii. bacc. laur. ʒi. in vino & aqua cottis. Fortius est cataplasma ex cep. alb. tam crud. quam sub ciner. cott. add. capit. Allii, pingued. anser. ol. scorp. & gut. aliquot. ol. Juniperi, regioni renum & pubis applicand. vel perinæo in suppressione à nimio coitu. Laudatur Cataplasma ex Parietar. & Charefol. cum Ol. Scorp. calide pectini imposita. Alias illinitur pubes, perinæum & os sacrum, ol. scorp. cum ung. dialth. ol. castor. dest. junip. rutac. hyper. &c. vel imingitur umbilicus ol. mastich. Accedunt semicupia ex emollientibus & nervis appropriatis, paulo ante inseffum exhibitis blandis diureticis. In Ardentibus aut Malignis febribus, levamen adfert deambulatio. —— In malo à Vesica extensione nimia, præter compressionem cum manu convenient fatus ex emol. & nervinis, & catapl. ex charef. parietar. & petrosel. in butyro frixis; item ex cepis, eductâ prius urina per fistulam. —— Si sphincteris vicio, illinatur perinæum & pubes ung. dialth. cum ol. papav. & interne exhib. volatilia opii mista. —— Si à Cauthar. exhib. lac. & emuls. latteas. —— Si ex urethra augustia aut inflammatione, conven. catapl. ex charef. & pariet. —— Si à grumo sang. conven. interne solutio lap. cancr. in aceto, decoct. rad. rub. aut artemis. cum charef. Troch. de carab. sperma ceti, essent. hyper. essent. traumat. &c. Et externe stercus boum recentissimum pectini pudendo & perinæo inunctum. —— Si à pure, propin. succin. cum vino, item ol. dest. tereb. aut bals. sulph. tereb. —— Si a materia viscida, conven. interne armorac. item suc. limon. ad ʒiii. vel iv. cum vino albo & spir. tereb. propinat. item suc. paprietar. cum oxymel. tart. vitriol. sal tartar. spir. sal. d. —— Si a Caruncula, removeatur quantocvus candela cerea, in leviori malo croco metall. instructo, in graviori mistura ex merc. præcip. ʒij. ung. de cerus ʒiij. & in gravissimo, magmate ex merc. sublim. & virid. eris. Fiat autem caudela non ex cera pura, sed add. ʒi terebinth. ad ibi. cer. Exefa caruncula, pro consolidatione immitt. ung. alb. camph.

ART. II.

De Calculo Vesicæ.

Vesicæ calculus urinæ excretionem impediens fere semper in renibus generatur, & successive in vesica accrescit, mediante quodammodo nutrimento quod plorant ureteres & vesica laesa, & quod in forma mucosæ.

mucilaginis cum urina calculosorum excernitur. Hinc est quod calculi majores lamellatim instar *cepar.* cum cortice uno super alterum concreti reperiantur.---- Symptomata sunt urinæ suppressio, tenesmus, desiderium alvum dejiciendi, & dum ad humum se incurvant punctio in vesica, subinde pruriens in glande & erectio penis ex irritatione per consensum membranæ meatus urinari, liberatio ab urinæ suppressione pedibus in altum levatis, & in malo diurno mucilago copiosa cum urina excreta. Dignoscitur etiam immisso cathetere aut digito in podicem; quin & saltu vehementiori calculi motus percipitur, modò ex attrita nimis vesica membranæ ejus internæ non adnascatur.---- In Prognosi, facilius in feminis propter brevitatem & amplitudinem colli vesicæ curatur. Plerumque non nisi sectione collitur, & tunc metuenda est vesicæ inflammatio lethalis aut superveniens fistula. Calculus qui vesicæ firmius adhæret incurabilis est.

Cura. Minuat & Excludatur calculus (si possibile sic) imprimis usu *millepedum* aliorumq; ad *calculum renum* laudat. Interdum ubi calculus est in motu & tamen non bene procedit, *vomitus* convenit, in mulieribus. Externe injiciatur *solutio sterc. columb. calcin.* in *decoct. parietar.* Pubi admoveatur calidissime *cataplasma* ex *cepa alba cocta in vino decoctionis parietarie* & *ol. scorp.* Litus ex *ol. scorp.* & *ping. hirc.* & in specie ex *petrol.* & ubi magis pellendum ex *ol. dest. succin.* ceu nota transmitto. His irritis excindendus est calculus.

A R T III.

De urinæ Incontinentia.

Causa hujus Proxima est deficiens constrictio musculi sphincteris vesicæ. Remota est, 1. Paralysis nervorum ad sphincterem derivatorum, ex casu aut luxatione vertebrarum, vel defectu spirituum in morbis acutis & apoplexia. 2. Fibrarum sphincteris relaxatio a nimia distensione, v. g. nimia foetus magnitudine. 3. Fibrarum laceratio, à vulnera, lithoromia, partu difficultiore, prolapsu sinus pudoris, &c. Est autem incontinentia species improprie sic dicta, quando dormientes tantum stragula permingunt, oriturq; à corpore aut defectu spirituum animalium, dum non satis firmant tonum fibrarum sphincteris constrictoriarum, v. g. in infantibus tenellis, senibus & astuetis. Huc referratur vitium illud quando urina satis diu retineri nequit, proter continuum ac sensiliorem in vesica stimulum, à calculo irritante, mole uteri gestantis premente, exulceratione aut excoriatione vesicæ circa collum, tussi graviori in corpore obesiori cuius partes externæ in concussione minas cedunt. Huc etiam pertinet vesicæ augustia vel nativa, vel adscititia ex tumore proprio vel vicinarum partium----- In Prognosi, in senibus est incurabilis; in pueris ætatis progressu curatur, nisi 25 annum excedat, & tunc fere immedicabilis est. Si sit ex virtù paralyticō, in specie vitio cerebri aut spinalis medullæ, difficillime curatur.

Cura. Conveniunt Nervina & Adstringentia cum Specificis. In specie *Calamintha* cum *vino* ante pastum pota, item *alchymilla*, *agrimonia*, *plantago*, *hyperb.*

hyper. bujusque fem. glandes dy medulla gland. castor. galang. mastich. Admodum laudatur 3i. mastich. in vino; item pulv. thur. item gum. arab. ad 3i. in vim quando stimulus p. n. peccat. In incontinentia Paralytica, Rx Calaminth. myr. castor. an. 3ii. Gland. 3v. Pulveris. subtil. Dof. 3i. Decantatissimum specificum est guttur galli tostum & tritum cum vino; item pulv. cineris erinac. cum medul. saxon. item pulv. inter. tunica ventriculi gallin. sarcinum vel pulvis vel cinis padendi sulla. stercus capra. mures exsiccat. & pud. veris. vel in butyro elixi. — Inter Externa, laudanteur imprimis balnea ex absinth. menth. fl. res. balaust. torment. in Aq. ferrariorum coctis; & in malo contumaciore Therma; Hinc inunctiones cum ol. abs. menth. nardin. castor. bals. per. Empl. oxicroc. vertebris lumb. applic. nam in malo à via-
tio nervorum, lumborum & ossis sacri, ubi origines sunt nervorum, max-
ima habenda est ratio. In omni incontinentia nisi à lœsione in partu,
laudatur pulv. bufon. vnu. in nova olla ustii, & in sacculo collo appensi.
Post partum difficilem, singulare est hoc ungent. Rx Lap. calam. in acet.
dest. & aq. ros. 2 vel 3 lot. dy subtil. pulveris. 3iv. Lytharg. arg. 3ii Cerul.
prep. 3i. Ol. Ros. dy Chamom. an. 3v. Agitentur simul per 2 horas, & cum ax-
ung. hirc. f. ung. agitando ad hora quadrantem. — Hæc ipsa promiscue
tam diurnæ quam nocturnæ incontinentia convenient. In specie Ledimini-
is interne conven. pulv. cupul. gland. in aq. vel vin. chalyb. item pulv. ca-
stor. ad 3i. junioribus, adultis vero ad 3i. — Ex distis varia fiunt for-
umla. v.g.

Rx Tunic. stom. gallin. pulveris. 3/8. herb. agrim. 3i. Erinac. ust. 3vi. M. f.

Pulvis. Dof. 3i. in juseculo gallin.

Rx Pulv. medul. lap. 3ii. gran. mastich. 3ii. lign. aloes resinos. exalte pulve-
ris. 3/8. m. f. Pulv. Dof. 3i.

A R T. IV.

De Stranguria.

Depravata urinæ excretio cum stillicidio, acerbo dolore & comitate
& subsequente, & continua ad mingendum irritatione, *Stranguria*
dicitur. Causa proxima interna est continua vesicæ irritatio, quam sub
Dysuria considerabimus; Externa est urinæ acor, magis urethram, minus
collum vesicæ interius muco crasso oblitum, dolore afficiens. Causa Dis-
positiva hujus acoris est inertia fermenti bilis non debite perficiens chy-
lum in duodeno, sic enim assumpta non rite digesta acescunt, & acore
vesicam stimulant, non secus ac mustum vel cerevisia non rite defacata
strangurias acore suo in stomacho insuperabili inferunt. Accedit ulcus
& excoriatio vesicæ urinæ contactum abhorrens, & ex irritatione pro-
pellens. In *Prognosi*; difficilior est quæ ex ulcere vesicæ; illa ex vitio
urinæ in senibus propter defectum digestionis primæ sèpe incurabilis est.
Pertinacior stranguria interdum ulcus vesicæ infert.

Cura. Acor urinæ temperandus, & vesicæ lœsio restituenda. Po-
steriori scopo satisfaciunt in vesice ulcere supra posita. Quoad
priorem opiatæ minus convenient; optima sunt vomitoria; hinc pro sco-
po aversorio *Falap.* cum tereb. & merc. d. Alterantia sunt pulv. gland.
Extract. paratum ex suc. fr. alkæk. *lap.* *cancr.* Imprimis succus ipsorum
Canc.

Canc. fluv. item *pulv.* effent. & præcipue *ol.* *dest.* *cort.* *aurant.* *N. M.* in a. busu cerevisiæ crudæ; *Decoct.* *fol.* & *gemmar.* *rib.* *nig.* cum *sem.* *danc.* in *Vino rubro.* Egregium est *decoct.* *rap.* item *decoct.* *herb.* & *bacc.* *alkek.* cum *Passifl.* Omnibus *balsamis* præfertur *bals.* *copayb.* in *decoct.* *petrosel.* Accedit *ol.* *cer.* in *decoct.* *cicer.* *rub.* *Lixivium* ex *testis* *ovor.* cum *vino*; *vinum* in quo *silices* caudefacti aliquoties extincti; *Spir.* *nitr.* *d.* *Sal.* *tart.* *C.C. uft.* *sal* *stip.* *fab.* & his irritis *di.* *borracis*; Nec omitt. *Aq.* *infus.* *cepe* minutim incis. In pertinaciōri malo ex vitio digestionis, v. g. in senibus, confert *Vinum Hisp.* *Malvat.* *Juniper.* item *S.V.* bībitus dum cubitum itur. Externe, ratione continuatatis umbilici cum vesica per urachum, umblico illinitur *litus* ex *axung.* *birt.* *ʒii.* *ol.* *dest.* *cer.* & *cort.* *aurant.* *an.* *gr.* *iii.* Et suffumigatur vesicæ regio vapore *raphani* in *vino* ebullientis. Alias in malo pertinaciōri, *Clyster* ex *laſte*, & *injectio* *laſtis chalyb.* in vesicam locum obtinent.

Rx Spec. diacure. 9v. *Pulv.* *N. M.* *Di.* *Lap.* *Canc.* *ʒi.* cum *Sacch.* in *f.* *q.* *aq.* *solut.* *f.* *Rotule* adsperrg. *ol.* *dest.* *cort.* *aurant.* *dof.* *vi.* vel *viii.*

Rx *Malvat.* *Junip.* *ʒiv.* *Syr.* *Cort.* *aurant.* *ʒi.* *Spir.* *Carminat.* *ʒi.* *m.*

A R T. V.

De Dysuria.

URINÆ excretio cum magno conatu, dolore, & ardoris sensu, *Dysuria* dicitur. Differt à *Stranguria*, in eo quod non guttatum effuat, nec dolorem ante aut post excretionem relinquat, nec tam internam vesicæ superficiem quam orificium vesicæ aut meatum urinarium, arrodat. Causa est vel urina acris à copiosis salibus imbibitis, v. g. in hypochondriacis, scorbuticis, usu cantharidum, &c. vel frequentius colli vesicæ aut meatus excoriatio & exulceratio ab attritu calculi, &c. adeo ut ab urina naturaliter constituta dolorem patientur. Huc faciunt Prostrare glandulæ exulceratae à contagio venereo, adeo ut urinam ipsæ cum dolore summo perforant, & simul acrem plorent succum, qui urethram excoriat. Interdum partes urinariae per consensum laeduntur, in affecto ute-ro, vel intestino recto, v. g. à tenesmo, hæmorrhoid. &c. Excernitur subinde in *Dysuria* mucilago crassa laetitia, quæ nil aliud est quam nutrimentum vesicæ & partium urinariarum. ---In *Prognosi*, *Dysuria* pertinax ad urinæ incontinentiam & vesicæ ulcera dispositit. In senibus difficulter curatur.

Cura. Vel acrimonia urinæ temperanda, vel partes laetiae restituenda. Utrique scopo egregie satisfacit *malva*, ejus cons. ex flor. item *syr.* hinc *decoct.* *sem.* cum *nitro* vel *lap.* *canc.* *decoct.* *forest.* ad *calculum*; *decoct.* *herb.* & *bacc.* *alkek.* *decoct.* *fl.* *nymph.* *petrosel.* *sonchi* *laevis* cum *sacch.* & *nitro*; *decoct.* *fl.* *malv.* cum *jujub.* & *sebest.* imprimis *decoct.* *sebest.* addito tautillo croci ad *ʒv.* omni mane. Convenit hic *Terebinth.* sed ejus *spir.* seu *ol.* nimis acris est. Laudantur *succinata*, *troch.* de *carabe*, *Pulvis Joe-lis* ex *testis* *ovor.* *sem.* *urtic.* & *succino*, & si partes urinariae exulcerentur *troch.* de *alkek.* Tandem *Vesica capra* seu *Apri sylv.* *masc.* *siccata* & *pulv.* item *pulv.* *officium* *daelylor.* mistus cum *pulv.* *carnis* sua incisæ & in cibano siccatae. Accedant *Lacticina* & *Oleosa*; imprimis *ol.* *amygd.* *d.* cum *syr.* *alth.*

alth. & pulv. ocul.canc. item *Emuls.* ex amygd. d. sem. melon. & nucl. persic. add. *Lap.* *percār.* Egregie convenient *Lac*, imprimis si a *cantharid.* sit malum; item serum *lattis* in quo decocti fl. *Cyani* & *calcatrip.* Hoc tamen & omnia potulenta calide hauriantur. His addantur crebro *Clysteres*, nunc blande *stimulantes*, nunc *lenientes*, nam quo contumacior est alvus, eo intensior est *dysuria*. Externe applic. *serpil.* *calefāt.* item *cataapl.* ex *Rox.* & *Parietar.* in *ol.* *scorpion.* coct. Ungatur & pubes *Linim.* ex *ung.* *Martiat.* & *ol.* *laurem.* an. *ʒi.*

R *Ibur.* *Myrrb.* *Masticb.* an. *ʒii.* *Succin.* *Croc.* an. *ʒiʒ.* *camph.* *ʒi.* *Antim.* *diaph.* ad pondus omnium. Cum *Terebinth.* f. *Pill.* dos. *ʒi.* utatur 10 diebus.

R *Suc.* *liquir.* *succin.* *thur.* an. q. v. cum *tereb.* *Cypr.* f. *Pill.* R *Lap.* *Perc.* *Off.* *sep.* *Canc.* *calcin.* *Pulv.* *N. M.* an. *ʒiʒ.* *Extr.* *Op.* *ʒi.* *M.* f. *Pulvis.*

R *Syr.* *dialth.* *fern.* *ʒiii.* *syr.* de *cich.* cum *Rhab.* *ʒi.* *Aq.* *Nymph.* *Laetuc.* *Chamom.* an. *ʒiv.* *Aq.* *Cinnam.* *ʒiʒ.* *M.*

S E C T. XX.

De Lymphæ in Glandulis Generatione & Motu vitiatis.

Sanguis ad glandulas defertur ut ibi aliquid separetur, quod ad constitutandam lympham requiritur. Vitiatur hujus lymphæ generatio, quando serum parcus & crassius, vel copiosius & tenuius est: frequentius autem quando Glandulae obstruuntur a materia lymphæ generandæ viscidore, in quo casu præter Merc. d. pro expurgatione, optima sunt sudorifera ex lignis præstertim *Juniper.* v. g.

R *Raf.* *lig.* *junip.* *ʒiii.* *Raf.* *lig.* *Saffr.* *ʒiʒ.* *Cort.* *lig.* *Guaj.* *ʒi.* *Herb.* *Rorism.* m. *iii.* *bacc.* *junip.* *ʒiʒ.* Macerentur per 24 horas in *aq.* & *vin.* an. *ʒibii.* *Coq.* in *M. B.* in cucurbita cum suo alembico junto ad medias, *Colatum* & *Defillatum* *M.* adde *spir.* *sal.* *armon.* *ʒiii.* *syr.* fl. *calend.* *ʒiii.* *Cap.* omni mane bonum haustum calide expectando sudorum.

A R T. L

De Catarrbis.

Lympa glandularum copiose in partes effusa proprie dictum *Catarrbum* constituit: Et quia frequentissima est glandularum textura in cerebro, fauibus, locisque vicinis, imprimis membranis pituitariis adhaerens, cum vasis excretoriis minutis perforatis, non mirum si haec partes affectibus catarrhalibus frequentius obnoxiae sint. Defuit nempe lympha aut copiosa, aut Vitiata, ex glandulis imprimis conglomeratis circa caput, fauces, collum, larynxem, asperam arteriam, aliasque vicinas partes aeris injuriis maxime expositas, unde functionum laesiones & varia symptomata.

Causa est acce acidum partem plus minus sensilem lădens, cuius iazionis occasione ob fibrarum strictroram lympha ex vicinis glaudulis uberiorius exprimitur, & ita semper restaurata continuum quasi rivum eo derivat. Si gravior sit lăsio, alteratur etiam spiritus insitus, & labefactatur propria partis digestio, adeo ut loeo laudabilis nutrimenti, vitiosum continuo excrescat excrementum, quod similiter novum alimentum corrumpendo, partem magis magisque lădet, unde *Catarrhus habituallis*. *Cause Remota* sunt, 1. Digestionum particularium errata; Hinc post variolas acidum oculis infixum, & Gas acidum inspiratum laryngem irritans & lădens, catarrhum excitat: hinc acidum fermentum circa dentium radices hăren, character phthiseos hăreditarius, & quodvis fermentum acre ex digestione privata enatum, pathemata catarrhalia infert. Huc facit aer externus & inspiratum quodvis acre partes thoraci lădens & ad catarrhales defluxiones irritans, non secus ac sternutatoria acria lympham copiosam ex naribus emungunt. 2. Ipsa lympha in se acrior, acidior & salsior (citra occasionem partis lăsă) ad sui excretionem glandulas stimulans & tandem partes lădens; idque imprimis ubi imminuta est urina aut insensibilis transpiratio; & frequentissime uli chylus in stomacho ex digestione prava generatur aquosus & nimis salsus, unde sanguis & serosior & acrior, & consequentur lympha vitiabitur. Hinc est quod scorbutus & tabes ex acrimonia sanguinis, affectus catarrhales ex acriori lympha junctos habent. In *Catarrhis Epidemicis*, acre inspiratum partim lympham inquinat, partim loca per quæ transit irritat.

Differentia. *Catarrhus* est vel *accidentalis* & facile delebills; vel *habitualis* crebrius recurrens & spiritum infitum lalefactans, cuius causa est partim loci tonus semel lăsus ex spiritus infiti deficientia, partim remanens à prægresso catarro fermentum p. n. quod subinde commotum partem denuo irritat. Est etiam *Catarrhus* vel *mitis* seu *frigidus* & lympha insipida uberiorius effusa ortus, vel *acrior* seu *calidus* a lympha corrosiva, cum dolore, & dispositione inflammatoria. Est porro nunc *tenuis*, in principio nempe; nunc *crassus*, scil. in incremento & statu, quando parte excoriata ejus nutrientum proprium lymphæ se associat, & spissiorem & temperatam reddit. Non multum differt à *catarro* vero jam explicato, *catarrhus minus propriè sic dictus*, ex seri sanguinei debitu, ob fibrarum aliqualem strictroram & contentorum remoram: hinc frigus externum post corporis æstum catarrhum, & refrigeratio nocturna fortis, propter clausos poros, dolorem infert; hinc serum scorbuticum in pedibus dolores lancinantes, dentium irritatio & hinc fibrarum strictrura tumorem maxilla serosum, & serum acrius pleuram fortuito irritans notham pleurefin, catarrhis tributa, inducunt. *Causa occasionalis* est lăsio & irritatio, vel ex occasione externa, refrigeratione, &c. vel ex ipsius seri pro materia lymphæ distributæ acreidine, vel habituali in malo ex vitiolo fermento parti infixo & ob spiritus infiti vitium nato.

Symptomata pro partium affectarum varietate variant. In genere præcedunt capitis gravitas, sensuum torpor, artuum lassitudo, horripilatio dorsi levis, febricula vespertino tempore exacerbans imprimis si majus sit vitium lymphæ, præfertim glandularum congregatarum, sanguini in axillarem sinistram infuso junctæ; Tussis, raucedo, sputum & pathemata

mata dolorosa, etiam vesperi & noctu magis affligunt, quamdiu *catarrhus tenuis* est; dum vero crassior lympha peccaverit, æqualiter fere omni tempore affligunt. In *Catarrho Calido* omnia intensiora sunt. Crudelissimi sunt scorbutici catarrhi, superstite enim somire in M. S. recidivant. Si *catarrhus* ex interno partis vitio originem ducat, crebrior recidiva & mutationis tempestatum prompta lensatio spiritus insiti debilitatem produnt. Si ex dyscrasia M. S. & seri, vitio ventriculi, hoc innuunt crebriores & ex uno loco in vicinum remoti catarrhi, item sputatio dum museum sudant ægri, aut de lœsione digestionis ventriculi querimoniæ.

Prognosis. Catarrhi à vitio interno peiores externis; pessimi autem hæreditarii & à vitio partis privato orti. Quo sæpius recurrent eo periculoso propter spiritus insiti labefactionem. In Senibus difficiles sunt curatu, partim propter digestionum & spiritus partium insiti debilitatem, partim propter lympham acriorem & acidorem. In specie periculoſi sunt si caput petant, plexus enim chorodeus, æque ac glandula pinealis & pituitaria, circa lympham occupatus est; adeo ut lympha vicioſa secreta, & cerebū inundans, gravia capitis symptomata inferat. Quo facilius excretione aliqua facta levatur *Catarrhus*, eō melius; quia, minus periculum est ne ex graviori lœsione partis, gravius malum ipſe immineat.

In *Cura.* Primario respiciendum ad causam lœsionis & irritationis partis, nam lymphæ ex glandulis effusio & seri à sanguine separatio & retentio, sunt nisi effectus irritationis præviae. Deinde lympha effusa aut effundenda removenda & corrigenda; & pars lœſa restituenda. Pro his scopis, Observ. I. Inter *Evacuantia*, *Sudorifera* & *Diuretica* eminent; imprimis *succinata*, *myrrhata*, *salia volat.* CC. *succin.* &c. & *Remedia ex lignis*. *Purgantia* minus convenientiū nisi contumacior sit catarrhus & ex stomachi vitio, quo in casu ad *Vomitoria* & *purgantia* accedendum, v. g. Re M. p. de *succin.* *Craton.* Di. *Extr. absinth.* gr. v. *Resin.* *Jalap.* gr. iv. *scamm. sulph.* gr. i. cum s. q. *Ol. succin.* f. *Pill.* item *Jalap.* cum *cocolyn. bell.* nig. & *merc.* d. item *decoct.* *melanagogum* cum *lign.* *Sassaf. Pill.* *Aloeephant.* &c. 2. Si concurrat lymphæ acrimonia vicioſa, *Opiata* profundi *succinatis* & *aromaticis* mixta, expectando levem sudorem: propinantr vesperi in catarrho tenui noctu ingravescente. Vitentur tamen in catarrho epidemicō vel critico, item in statu. 3. *Fonticuli* & *Vesicatoria* productum morbosum una cum sanguine & sero laudabili emungunt, unde imminuta nonnihil materia catarrhalī, insultus nonnihil mitior est; sed causam non attingunt; adeoque catarrhis contumacibus sæpius recidivantibus palliativum tantum remedium existunt. IV. V.S. per se loeum non habet. Sed in plethora, & suppressa consueta fanguinis evacuatione, & ubi conſestim nimis fit decubitus catarrhalis in partem aliquam, secundum reuulsionem & derivationem instituta, proficia esse solet. V. Post *Opiata*, *Sudorifera* *appropriata* in paroxysmis catarrhalibus serum minuunt & fordes abstergunt, & simul balsamica vi idem corrigit & partes roborant.

Appropriata igitur sunt omnia ex junip. ejusque baccis parata; *Myrra*, quælibet *succinata*, *Cinnab.* tam *nativa* quam *antimon.* *Salia volatilia* tam *simpl.* quam *oleosa*. Nobilissimum est *Lign. Sassaf.* & *stomachicum* & *serum*

serum corrigens, simulque per urinam & sudorem evacuans, unde egredia est ejus *Essentia* parata cum *Spir. Serpill.* commendatum enim est *Serpillum ad Catarrhos*, sicut & *Rosmar. Satureia, Guajac. Sassafratis* autem add. summi pini in catarro scorbutico. Nobile est *Mastiche*, adeoque decoct. lign. lentisc. Mire sanguinem emendat & ventriculum roborat *rad Caryophyllata*, unde decantatum est *vinum illud medicatum Paracelsi ex Rad. Caryophyllat & Acor. Adulter.* Egregium est *succinum cum Essent. Serpilli usurpatum*; item *liq. CC. succinat.* paratus cum *Elæosach. ex ol. dest. succin. & sal. vol. succin.* Item *myrrha cum tinctura tartar.* in *essentiam soluta*; *flor. sulph. Bals. sulph. succinat. juniperin.* Hinc *dy Sal. vol. CC. & spir. sal. armon.* cum *Ol. mac. & Spir. Vin.* tam curative sudorem movendo, quam præservative contenta corporis alterando.

Externe convenient *suffitus nervini*, hinc *litus ex ol. dest. menth. major. &c.* cavendo interea ne qui capitis sunt debilioris ab hujusmodi fumofis & penetrantibus ad sternutationem irritentur. Huc facit *fumus tabaci* addito *sem. anis. coriand.* & *succin.* qui irritans illud resolvit, lympham corrigit attenuat & evacuat, & virtute narcotica motus catarrhales sistit. Ulterius *Anticatarrhale* est *Empl. de beton.* cum *Gum. tacamah.* in *Oleis approp. malax.* In *Catarrhis externis*, imprimis ex refrigeratione post sudorem, & doloribus lancingantibus, cavendum ab *oleosis poros* replentibus: & applic. *tacamahac.* in *vino solut.* & extens. super alutam. Quod si cutis ex *gummatum applicatione* tollatur in pustulas, præmissa frictione applicetur *tinctura aromatica*, ex *S. V.* & *sem. & cal. maj. cruc. sinap. majoran. salv. serpill. &c. infusis.*

A R T. II.

De Coryza.

SI lympha naturaliter nares humectans, copiosa tenuis & acris defluat, quam successive liquor spissus, varieque subinde coloratus insequatur, catarrhus est *Coryza* dictus. Cujus causa præter vitium lymphæ & *M. S. internum*, frequentissime est aer hybernus interiora narium laedens, non secus ac in labiorum & manuum fissuris; occasione cuius funditur primo tenuis acris humor, qui in progressu nutrimento partis excoriata sociatus, spissior evadit, & narium supra obstruendo inspirationem tollit. Idem præstant *Sternutatoria acria* crebrius usurpatæ; item fumi minerales inspirati. Quando procedit a simili causa externa, laeditur simul larynx cum fauibus, partim à causa externa, partim à lympha ex glandula pituitaria, unde sputatio & tussis. Interdum effluvia ex naribus affectis exhalantia fermenti naturam obtinent, & aliorum naribus attracta contagiosa evadunt.----- In *Prognosi*, periculo cafet modo non acerior lympha exulceret interiora narium, & ita ozænas vel narium ulceræ producat.

In *Cura*. Irritatio in principio sistenda, & mucus productus in incremento abstergendus; sociando simul nunc *laxantia*, nunc *sudorifera*, pro conditione patientis & catarri epidemicæ vel non epidemicæ. Irritationem fistunt, imprimis *Ol. anis. illitum*, & si jam nares cum rubidine doleant

&

& excoriatæ ſint, cum polenta ſubaſtum; Camph. in ol. amygd. d. ſoluta & extrinſecus naribus applicata; odor cornuum rafpat. *Suffitum ex Gum. Anim.* naribus ore & toto corpore exceptus; addit. ſubind. ſuccin. thur. maſtich. & benzoe. —— Mucus coacervatus evacuat per nodulum seq. Et *Pol. major.* p. iii. ſem. nigel. contus. 3ii. ol. deſt. major. gut. ii. ol. deſt. ſuccin. gr. anis. an. gt. vi. m. D. cum ſtylo. Item per ſternutatoria ex utriſo. ad alb. calcin. gr. xi. in 3ii. aq. major. dilut. liquorem filtratum naribus attrahendo. Si nares obſtruuntur, optimus eſt *suffitum aceti super ferrum candens effusum*, item liitus ex ol. nicos. & *Iris. an.* 3i. ol. ſtill. major. gt. vi. intrinſecus naribus illinendus. —— Si caput ſit grave & obnubilatum, vertici illinitur balf. per. vel ubi fortius agendum ol. deſt. ſuccin. Pro præſervatione partium oris, in principio retineantur in ore troch. ex mitbrid. & alibano.

Quoad fauicium phlogofes & dolores, gaſtus abolitionem, faucedinem & tuſſim, eoryze graviori ſupervenient. præter *suffitum* ſupradictos, conuen. opia tа vefperi adhibita, & lympham acriorem incrafſantia, imprimis *papaverina*: Si viſcidior mucus hinc genitus iſtas partes obſideat, uſurpentur incidentia expellorantia. Solent noſtræ mulierculæ fauces & aſperam arteriam à laſionibus aeris præſervare maſticando & deglutiendo jejunio ſtomacho paſſulas maiores in *spir. anis. maceratis*; Inductos vero catarrhos fauicium & laryngis fere carant per ſicus, qui buſis in fruſtula diſiectis S. V. affundunt & deflagrant, continuo agitan- do, hinc fruſtula hac ſemiasſata vefpertino tempore comedunt.

A R T. III.

*De Hydropibus Particularibus; imprimis Ascite, Hydrope Pectoris,
& Hydrocephalo.*

Infernum lympha in motu ſuo per vafa lymphatica impedita ſtagnat, unde ſpatiola vaforum intra valvulas intercepta intumefcunt iſtar veſicularum aquosarum; donec rumpantur à diſtentione nimia, aut erodantur ab acrimonia lymphæ. Ruptis ſic vafis, lympha in cavum effundi- tur, unde *hydrops particulares*; vix autem *universales*, cum lymphæ mo- tus in universo corpore impeditus vix ſupponi queat.

Inter *hydropses particulares* frequentior eſt *Ascites* ſeu *hydrops abdominalis*, partim quia plura continent viſcera copioſis vafis lymphaticis in- ſtructa, partim quia meſenterium instruſtum eſt vafa lacteis, quorum ruptio & exinde chyli in abdomen deſtillatio contumacissima eſt *Ascitis* cauſa; imprimis poſt haſtam frigidam in corpore aſtante, quia ſic picuita iñteſtinorum à calore attenuata vafa lactea penetrat, & poſtmodo ſuperveniente frigore ſpiffata vafa lactea & glandulas obſtruit, unde vafis diſtensis & ruptis ſequitur *hydrops ſubitaneus*. Colligitur haec aqua nunc intra peritonizum, nunc intra cavum omenti, nunc intra partiū membranās veſiculari formā. Hujusmodi *hydrops Hippocrati ſiccus* dicitur, quia, ſolo abdomen tumido, pedes, aliaque partes aridæ ſunt, ſqualidæ, & marcelentes. In hoc urinæ ſunt paucifimæ, ſplendidæ, croceæ iſtar iſtericorum, ſed non adeo crasæ, & in ignem effuſi ardent. Cauſam diximus eſſe lymphæ vel chyli impeditum motum: Præter quem, ſanguinis ſubita ſuppreſſio, aut in interna parte effuſi

grumescens, ad hydrozem hunc disponere observantur; quo forsitan facit experimentum Loweri de Corde, p. 124, & 125. —— In Cura, obstructio vasorum lymphaticorum aut laeteorum per salina diuretica aut sudorifera solvatur. Sanguini grumoso, si quis sit, per appropriata succurratur. Aserit Lindanus in hydrope sicco, non purgantia, sed nitrata & sanguinem temperantia convenire. Paracentesis hic optima.

Pectoris Hydrops, fit plerumque in utraque, raro in altera thoracis medietate. Praeter Causas Communes, ruptio vasorum lymphaticorum & laeteorum frequenter incusanda est; item hydrocele discussa, singularis enim est pectoris cum testibus consensus. Adebat dolor gravans in pectore, sonitus fluctuationis dum corpus movetur, tussis sicca, respiratio difficilis vesperi intendens, subinde Orthopneæ, appetitus prostratio, palpitatio cordis, & subinde febricula. In Prognosi, saepe mortem inducit; saltet recidivat. Cura fit per succ. bryon. suc. rr. nostr. pro purgatione; decoct. sudoriferum, & alia in Ascite universalis laudata. Paracentesis hic maxime salutaris est.

Succedit Hydrocephalus, seu Hydrops Capitis. Est triplex; 1. Collectio aquarum intra partes cutaneas & cranium. 2. Intra cranium & cerebrum seu infra meninges. 3. In ventriculo cerebri, cerebrum & ipsam calvarium distendens. Causa est lymphæ extravasatio. Causa remota inter alia est situs infantis in utero, ita ut nimis inclinetur caput & impediatur lymphæ reditus, unde etiam partus difficilis. Frequentior est hic hydrops in infantibus propter facilem ossium capitis dehiscenciam: in adultis enim propter difficultem suturarum discessum, quæ in cerebro collectæ potius alias morbos inferunt: Utur dentur etiam instantiæ raræ hydrocephali in adultis. Si adsint flatus, caput leviter pulsatum instar Tympani resonat; & tumor digito pressus, aut non recedit, aut ad pristinum statum illico reddit. Si humor colligatur extra cranium, caput splendescit, pulsatum non sonat, pressus tumor cedit & non revertitur ad pessimum statum. Si colligatur inter cranium & cerebrum, tumor non adeo mollis est, frons quasi exporrectus, oculi intenti tumidi & lachrymant, & fere insignis sensuum hebetudo. Si haec circumstantiæ absint, & intumescat caput; collectio est in cerebri ventriculis. Collectio supra cranium facile, inter cranium & cerebrum difficiliter, intra cerebrum difficillime curatur.

In Cura hydrocephali, convenientia Clysmata, adultis eadem purgantia quæ in Ascite universalis, infantibus merc. d. cum syr. ros. sol. item tim. &ura tartari. Sed internis præferenda sunt externa vel discussientia vel sensibiliter evacuantia. Discussientia sunt litus ex Ol. Chamom. cum Bals. Sulph. tereb. & ol. deft. succin. item cochlea in decocto cephalico contusæ & applicatae; fatus ex lixivio Calc. vir. seu decocto calcis vir. sulph. & vitrioli colato; cataplasma & fomenta ex Chamom. melil. Artemis. stoech. arab. calamint. roremar. absinth. orig. puleg. quibus farin. fab. & lupin. sterc. columb. capril. sem. anis. & cumin. ac similia addi possunt. Denique Essentia rorismar. salv. hyper. & pro recens natis sola olej hyper. continua inunctio. His irritis accessus fiat ad sensibiliter Evacuantia, seditionem nempe chirurgicam in hydrocephalo externo tolerabilem; Sed in hydrocephalo intra cerebri ventriculos periculosissimam. In Hydrocephalo intra Cranium, cautè fiat sectio, & caveatur ne unica vice nimium exhauiatur.

COLLEGIUM PRACTICUM.

L I B. II.

SECT. II.

De Spirituum animalium generatione. Vitiata, indeque motus & sensus Læsionibus: In specie de Vigiliis & Somno Vitiatis.

SAnguis Desertur ad Cerebrum ac Cerebellum, ubi ab eodem separatus *Spiritus Vitalis* abit in *Spiritum* sic dictum *Animalem*, a quo & sentiendi habemus potestatem & movendi activitatem, cum ratiocinationis sublimiore actione. Pro hujus *Spiritus* varia Constitutione, observatur non solum diversitas Operationum Animalium in singulis individuis, sed etiam in Constitutione Morboſa, variæ in sensu & motu, quin & intellectus Operationibus, læſiones oriuntur.

Diversitas Spirituum dependet ex varia crasi M. S. & hinc diversa Constitutione cerebri, tam secundum texturam naturalem, a Sanguine & Spiritu influo multum variatam, quam secundum conformacionem mechanicam ratione pororum, ductuum, &c. quæ omnia spiritum Animale variant. Hinc deducenda est insignis illa ingeniorum diversitas. Si *Spiritus* hi *Animales* viciose generentur aut præternaturaliter alterentur, una cum Organorum Corporeorum, tam cerebri quam aliorum, varia Constitutione, quasvis læſiones in sensu & motu inducunt. Generantur autem spiritus *Animales* viciose, ex defectu, ex abundantia, & depravatione.

Antequam autem in specie *affectionis Facultatis Animalium* consideremus, notandum I. Systema nervosum ex fibris nunc delicatissimis nunc firmioribus confare, quæ naturaliter tenduntur, & simul vim quasi elasticam obtinent ad motum; quæ vis, sub impetu interno spirituum

Animalium, motum Animalem infert: Si vero impulsu extero commoveatur sensum *externum* facit. Ita ut Spirituum diverse Constitutorum diversi motus, & fibrarum nervearum diversa textura, totam facultatem Animalem absolvant. 2 Cerebrum & Nervos singularem consensum habere ad extra cum motu Lunæ. 3 Mirabilem consensum habere cerebrum & partes connexas cum visceribus Abdominis, in specie ventriculo. Ilnde ex læso capite Vomitus, ex imminente Vomitu Vertigo, ex Stomacho vigilæ, ex imaginatione subversio stomachi, in picantibus & Hypochondriacis imaginationis læsio, ex affecto ab omnino in Histericis motus convulsivi partium externalium, & opata in Stomacho facultatem Animalem afficiunt. 4 *Spiritus Animales* eisdem subire materiales Conditions cum Sanguine.

C A P. I.

De Vigiliis Nimiis.

Spiritus Animales in naturali subtilitate moti, mediantibus fibris in organis sensuum prompte recipiunt impressiones, variosque obueniunt motus, quo in casu animal Vigilare dicitur, cuius privatio est somnus, quæ duo necessaria vicissitudine se mutuo insequuntur. Vicissitudo hæc si tollatur, ita ut somnus vel deficiat vel paucior sit, oritur *Agrypnia*.

Causa proxime omnis *Agrypnia*, est motus spirituum animalium aut nimius aut saltem continuus, in organa corporea vel interna vel externa, sensillum objectorum impressiones cerebro communicans. Causa antem perpetui aut nimii spirituum influxus, est 1 Objectum sensile tam intra quam extra corpus afficiens, & spirituum motum excitans, v.g. Clamor fortior, dolor quicunque, tussis, dyspnoæ seu sensibili molestia circa pulmones, & frequentissime materia quedam vitiœ in primis viis hærens, quæ *Agrypnias* & pavores infantum inducit, vigiliarum etiam post largam cænam, aut sub alvo obstructa, indubie causa existit. His accedunt animæ rationalis curæ ac Meditationes, quæ spirituum animalium motu ceu instrumento utuntur. 2 Causa secunda nimi spiritum influxus, est ipsum vitium morbosum, aut *Spiritum Animalium*, quando mobiliores a calore, febris, &c. redundunt, aut a Miasmate maligno vel animi affectibus irritantur; aut ipsius cerebri vitium spiritus in continuo motu servans, vel propter pororum nimiam apertio[n]em, imprimis per inediā, sub qua cerebrum minus humectatur; aut propter fibras cerebri irritatas per nutrimentum acrius ab alimentis acrioribus assumptis, aut per serum acrius undecunque cerebro communicatum. Senibus *Agrypnia* frequentissime supervenit, partim digestionis primæ vitio & chyli nutritivi defectu, partim ex cerebri ariditate & pororum apertura, liberimum spiritibus commeatum permittente. Melancholici denique molestissima patiuntur p[re]vigilia; quia præter phantasmatis melancholici continua speculationem, eorum M. S. acrior & vitio digestionis primæ acidior esse videtur, unde spiritus aciores generantur, & insimul fixiores, motum impetuum semel in cerebro diu retinentes;

tes; fibræ etiam medullares cerebri nutrimento minus temperato vi-tiantur.

Prognosis. Vigiliæ debilitatem inferunt. In ætate consistente aut muliebri, plus nocent; quam in ætate Juvenili aut sexu virili. In morbis Chronicis præsertim melancholicis, citra noxam diu continuantur; nonnunquam tamen infatuitatem terminantur. A Vigiliis convulsio aut delirium malum.

Cura. Objectum irritans removendum, spirituum impetus blandis Anodynis, aut bene correctis Narcoticis corrigendus, temperatis nutritivis cerebrum humectandum. Ex quibus patet *universalis vulgo dicta*, nempe venæctiones, purgationes, &c. nisi per accidens, nil conferre. Vera itaque remedia sunt *refrigerantia* & *humectantia*, hinc *temperata* blande nutritientia, & tandem papaverina: In specie *Emulsiones ex sem. 4 frig. sem. papav. & Amyg. Dulc. cum Aq. Nymph. item Decoctum bord. cum Papav. & Liquit.* Sed Papaverina & Narcotica primatum Ducunt: quibus *Crocus* & suo modo *Absinthium* addenda sunt. Notandum vero opiate omittenda esse, quando vigiliæ sunt instantis criseos signum, quando angustiam pectoris in *Dyspnæa Hydrope*, &c. Conjunctorum habent, ne scilicet a somno fortiori sufficietur æger; quandō senes sunt insomnes, illis enim confortantia potius conducunt; & tandem ubi vires exhaustæ sunt, nisi saltem in parva quantitate & partitis vicibus exhibeantur.

Externe ad *Agrypniam* usitatæ sunt lotiones manuum pedum & temporum Decoctū fol. *Lactuc. Nymph. Solan. vitis, Flôr. Chamom. Cap. Papav. &c.* Inunguntur etiam tempora *Medulla crurum* *vitu'i recenti*, item oleo *Papav. express. ol. N. M. expr. aut Unq. Popul.* cum extracto opii. Applicantur etiam temporibus ac fronti emulsiones ex nucleis *Persic. & sem. Papav. Alb.* cum *Aq. Nymph.* vel latte *maliebri* paratae. Itidem temporibus illiniri potest liquor vermiculorum in globulis *Cynobasi* repertorum. Cerumen ex auribus a fini quantitate pisi temporibus illitum potens est narcoticum, sed pericolosum. *Turunda* ex grano uno atque altero *Laud. Opiar.* naribus indita, ut & *Aq. Ros.* cum opio & croco tepide temporibus applicata, somnum optime inducent.

In Vigiliis lenum convenienter non tam *Anodyna*, quam *Confortantia* digestionem primam præmoventia, *V. G. vinum dulce* & remedia *Ambrata & Moschata*. *Agrypnia* in Catarrhis frigidis per usum piperis *Albi*, item per *Electuaria ex Aromat. & Calidis* optime sopiuntur. Alii in vigiliis nimiis a cruditate ventriculi *S. V.* usum post coenam commendare solent. In *Agrypnis* cum Spirituum Absumptione, via dulcia cum talibus *Analepticis* sunt optima; aut si propinanda *Papaverina*, eadem *Aromaticis* socianda sunt, ad imitationem *Philoniorum*.

C A P. II.

De Somno Nimio.

Distinguendus est somnus præternaturalis nimius ab *impotentia Vigilandi*, dum ægri ab operationum animalium imbecillitate, instar dormientium jaceat, utut revera vigilant, & accessu cuiusdam personæ inconsuetæ oculos aperiant & deinde collabi sinant. Distinguendus porro est nimius somnus præternaturalis, a somno nimio non naturali, post lassitudines, sanguinis excretiones, dolores, & quemvis Spirituum subito exhaustorum defectum. Sæpe etiam *Lipothymia* in Hystericis, in debilioribus post partum, & post largiores venæficationes, sub specie somnolentiae ingruit.

Si somnus nimius præternaturalis jungatur cum *Delirio* tali, in quo excitati ægri fere delira loquuntur, ac denuo in somnum relabuntur, vocatur *Coma Somnolentum* & *Cataphora*. Si *Delirium* sit tale, ut, licet dormiant, propter gravia insomnia quoad internas operationes animales revera vigilant, clamitent & inordinate moveant, dicitur *Coma Vigil*. Comata hæc observantur sæpe sine febri, licet ut plurimum sint febrium symptomata. Si sopor sit profundus cum *Delirio* & insigni obliuione, coniunctus cum febre lenta, *Lethargus* seu *Veterus* dicitur. In hoc affectu ægri momento eitius omnium fere obliviscuntur, & excitati delira loquuntur, sicut ii qui ex profundo somno excitati naturaliter, non adeo apposite respondent. Febricula lenta adest, eaque continua, quæ fere vespertino ac matutino tempore exacerbatur. Calor nec acris nec mordax, *pulsus* frequentes & magni, urina ut jumentorum redditur turbida. Si somnus sit adeo profundus ut æger vix aut nulla ratione excitari queat, quin stertendo profunde admodum dormiat, salva tamen manente respiratione, dicitur *Curus*; qui proximus est ad *Apoplexiæ* gradus. Nam si ab interna causa oriatur revera erit *Apoplexia* levior; si ab externa, *Curus* dicitur. Proprieque *Curus* sit ab errore quodam externo, imprimis nimia ebrietate, fumis carbonum aut potuum fermententium haustis, nimio *Croci* odore, abusu fumi Nicotianæ, diutino sub juglande somno, unde nuces illæ græcis distæ sunt *xæguæ*; mercurii vapore naribus excepto, contusionibus aut concussionibus capitis, &c. Huc pertinent *Noctambuli* in quibus revera est *Somnus Vigilans* & *Vigilia Somnians*, dum clausis organis sensuum externis dormiunt, sed per Spiritus paulo fixiores sub imaginationis actione agitatos vigilant. Ab hoc enim possest more ventur quidam, nescientes tamen quorsum. Uno nomine est validum somnium. Clavis quidem oculis in locis quæ alias peragrare solent, conniventibus vero in locis minus consuetis, subinde non sine nocimento, versantur. Est gradus levior *Delirii* aut *Melancholiæ Hypochondriacæ*, Lunæ phasibus auscultans, ac simili ratione curatur.

Causa. Sicut somnus naturalis, ex aliquali spirituum torpore, & Phlegmatica Dispositione oritur; ita nimius spirituum animalium torpor cuiusvis somni præternaturalis *causa proxima* existit. *Causam remotam* fuggerunt nimia aquositas aut pituitositas *M. S.* & hinc Cerebri; vel ea quæ spiritus animales narcosi seu stupore afficere valent.

Facile

Facile fieri potest, ut ratione glandularum hinc inde in cerebro reperiendarum, *Lympba* in motu suo impedita cerebrum nunc inundet, nunc ex *M. S.* mediante colluvie serosa variis incrementis onusta in cerebrum distillet. A tali causa spiritus animales torpidiores ac Phlegmatici redduntur, eorumque debita expansio in porulis cerebri hinc inde refertis impeditur. Hinc est quod *Hydrocephalus* & Morborum crises *Lethargum* inducant; quod infantes, propter cerebrum humidius, illique qui phlegmatici sunt aut catarrhis capitis obnoxii, facile in somnum inclinent. Hinc est quod suppressio urinæ, & cerebri capitis lotio somnum inferant. Hinc est quod Ventriculi cerebri in mortuis multâ aqua pleni reperiuntur, quod *Lethargus* ex vitio serum *Artbriside* periodice sâpe recurrat; & gravi sternutatorio levetur. Quoad vim narcoticam ex causis internis enatam, spiritus fidentem, hanc inexpugnabilis ita dormiendi necessitas & junctum delirium, effectus opiatorum simillimi, confirmant. Hujus virtutis subiectum est acre oleosum, non præcise in capite, sed in primis Viis & Hypochondriis conteatum. Huc facit somnolentia in peste, illa item ex aura venenata ex pollice emissa, per Causticum actuale pollici admotum curata; item illa à vaporibus uterinis in passione hysterica, & alias à lumbricis, oriri observata. Febris lenta *Lethargum* concomitans, videtur esse ex genere *Lymphaticarum*. In *Comate Vigili* præter dicta in specie malignitatis narcoticæ ratio est habenda.

Prognosis. Coma, præsertim Vigil, in febribus ardentiibus ut plurimum lethale est. Lethargici 7 diebus moriuntur, quos si effugiant fani evadunt. Sanatur autem Lethargus, evacuata vel sponte vel arte materia peccante per alvum, aut erumpentibus parotidibus die critico, aut si fiat copiosa ejus per os vel nares emunctio: quibus si adjungatur febris & reliquorum symptomatum remissio, spes est ægrum convallitum: è contra si accrescant symptomata, & erumpat sudor frigidus, imprimis in capite, lethale est. Tremor Lethargo superveniens est periculosus; è contra supervenientis Phrenitis salutare; superveniens vero phrenitidi Lethargus Lethalis.

Cura. Si affectus soporosus à causa externa, assumptis vel inspiratis, oriatur, post vomitum convenit *Aacetum* & *Castoreum*. Si à causa interna, habenda est ratio, an per se morbum constituat, an vero aliis morbis superveniat. Si per se morbum constituat, attendendum an vis narcotica, an colluvies serosa illum induixerit. Si per se ex colluvie incrementosa originem duxerit, vel si aliis morbis superveniat sine metastaseos materiæ suspicione, *Vomitoria*, *Purgatio*, *Venæfæctio* aversoria & derivatoria, *Sternutatoria*, *Vesicatoria*, & tandem acria *volutilia* spirituum torporem excitantia, sunt optima. Sin vero ex vis narcotica plus minus maligna originem ducant affectus soporosi, post vomitum vel præmissum vel omissum, convenient acria volatilia, virulentæ narcoticæ speciatim contraria, ut & *Vesicatoria* & *Cataplasma* pedibus applicata.

Inter evacuantia primatum obtinet vomitus; cuius defecit u purgatio cito instituatur, idque forti Medicamento. Inter purgantia excellit *Scammonium* cum *Castoreo*. Pro *Clystere*.

R. Herb. Absinth. Centaur. min. fol. Rut. an. M. j. Rad. Pyreth. 3 vi.
Pulp. Colocyn. in petia ligat. 3 i. Coq. in s. q. Aq. comm. Colat. 3 ix.
adde Eleth. Hier. cum Agaris. 3 j. Fell. Tauri. inspiss. 3 j. Vitel. Ovi.
no. 1. M. pro Clystere.

Si colluvies recrementorum cerebrum inundet, juxta haec con-
ducit V.S. aversoria aut derivatoria; Item in venis Jugularibus. Qui-
bus non sufficientibus altero die cucurbitulæ scarifitatæ intra sca-
pulas, aut hirudines prope aures applicari possunt. Quod si nec
si resuscitari videatur æger, præmissis talibus (non alias) appli-
centur vesicatoria acerima pro scopo excitatorio, nunc vertici,
nunc sincipiti, nunc cruribus. Insufflentur etiam naribus sternutato-
ria pro scopo evacuatorio. Ex Pul. nicotian. Lill convall. an 3 j. Rad.
Helleb. Alb. 3 j. Ol. destill. major. gt. iv. Castor. gr. xij. M. quibus sal.
vol. & spiritus sal. Ammon. commode pemiscentur.

Cum hisce modo narratis, propinanda interne appropriata spiri-
tus excitantia. Inter quæ primatum dicit Castoreum, præsertim ejus
essentia cum spir. sal. Armon. urinosa parata. Hinc. spir. sal. Amm.
spir. formic. volat. spir. sem finap. cum vehiculo Aq. Lili. convall. spiri-
tus, propinati; qui plus præstant in affectibus soporosis quam spiri-
tus aromatici sulphurei. Si suspicio sit virulentæ narcotice,
usurpentur acida volatilia, imprimis Spir. Vitrol. antiepilepticus cum
urina pueri paratus, & loco ejus spir. virid. per se præparatus. For-
san usus herbæ Ibee non inconveniens est, cum alijs appropriatis.
His rite administratis sudorifera ex lignis parata curam claudant.

Cum his internis Jungantur et externa, acia nempe sensuum orga-
na vellicantia. Tempora igitur, nares, frons, ac lingua illinantur,
Ol. destill. Succin. Majoran. Aneth. aut balsamis cephalicis: Item
spir. sal. Armon. volat. in vitro angusti sed longi collinaribus subinde
admoveatur; item acetum Castoreo infusum cum linteo naribus ap-
plicetur. Conducit etiam pro Lethargicis Sinapi, aceto subactum,
& forti frictione plantis pedum applicatum. In Comate febrili tam
sommolento quam vigili plantis pedum admoveatur Cataplasma Rad.
Raphan. recent Rut. Piperit. cum fermento aceto & sale communi,
vel cum sapone nigro & sale marino. Si narcotica somnum induixerint,
optimum remedium est acetum Castoreo imprægnatum, imprimis
Acet. Squillæ. in quo extract. Castor. solutum tuerit: qua mistura
frons, tempora, pulsus manuum, plantæ pedum, ac imprimis geni-
talia irrorentur & sedulo fricentur.

Si ex vaporibus & fumis venenatis oriatur Carus, vomitus ma-
ture instituendus, & hinc Acida ac Castorina usurpanda erunt, V. G.
R. Aq. Menth. Aq. Rut. Acer. Rutac. an 3 j. Essent. Castor. 3 vi.
Syr. Menth. 3 jj. M. Capiatur crebro. Si ex ebrietate oriatur af-
fectus soporosus, præmisso vomitorio, interne convenit Spir. sal. Ar-
mon. fronti vero ac temporibus acetum applicandum. Epitrema ex succo
semper viv. Ma. acer. & nitro testibus applicandum & subinde removend.

Pertinet ad hos affectus Catoche seu Catalepsis, quando nempe
ægri instar statuæ in figura per motum acquisita fixi perstant, oculis
pertinaciter hiantibus, cum vultu torvo; non dormiunt sed viden-
tur dormire, nec moventur nisi ab impulsu externo. In hoc casu
certum est Spiritus fixatos esse minusque mobiles, quam naturali-

ter esse debent ; & simul etiam membra animare, cum mobilia sint & figuram quamvis retineant. Sed an sit nimius spirituum motus in musculum utrumque antagonistam irruens, an vero coagulatio sit quædam spirituum animalium, res adhuc dubia est. Rarus utique est affectus, a frigore, mensum suppressione, vermis, paroxysmis Febris inter mittentis, vapore carbonum accensorum, vel amore repudiato quandoque ortum habens. Remedia hactenus proficia sunt vomitoria antimonialia, spiritus vini rectificatus sive interne sive externe ; item Cataplasmata & Suppositoria acris.

S E C T. II.

De Vertagine.

VERTIGO a vertendo dicta est iste affectus, cum omnia circumrotari videntur. Idem contingit, dum clausis oculis corpus circum agitamus, & denuo facta quiete oculos aperimus ; item enim ebrietate corripimur. Ratione graduum triplex est *Vertigo*.
 1. Quando corpus tantum & exteriora circumgyrari videntur.
 2. Quando adeat Scotomia, i. e. quando oculi velut affusa caligine obscurantur, aut varii Colores præ illis versari videntur. 3 Quando oculorum caligo tantum invalescit, ut æger protinus concidat ; diciturque *vertigo caduca* quam proxime ad epilepsiam accedens.

Causa est motus inordinatus spirituum animalium in oculo, auribus, aliisque sensuum organis agitatorum ; nam spirituum circumgyrata motio, & in retinam illis, objectorum externorum circumgyrationem apparere facit, quatenus nempe talem motum excitat, qualem objecta externa revera in gyrum mota. Unde deducendi sunt & varii colores, & splendores præ oculis versantes ; uti & ipsa caliginis apparentia. Perturbatus enim spirituum animalium motus abrumpit corporum lucidorum radiosam seriem, adeo ut quasi deficiat. Parili ratione appulsus inordinatus spirituum ad tunicam cochlear, sonitum excitat in auribus similem illi a contactu aeris interni naturaliter oriri solito. Ulterius, si inordinatus hic spirituum motus ad musculos continuetur, nunc ex eorum hinc inde quasi abruptorum defectu cessans objectorum apprehensio & casus, nunc ex inordinato influxu leves convulsiones, superveniunt. Adeo ut non solum spiritus visorius in oculis perturbetur, sed & totum spirituum animalium sistema impetuofius in cerebro concitari in *graviori vertagine* videatur ; ut ut rotationilla vertiginem inferens in oculis non in cerebro sedem habeat ; nisi distinguere velis ipsam actualem circumgyrationem, quæ in oculis, ab ejus apparentia & perceptione, quæ in sensu communi peragitur. Hæc de causa proxima. Quoad remotam, observandum *vertiginem esse* vel per *consensum* aliorum membrorum affectorum ; vel per *essentiam*, quando nempe ex vitio cerebri qualicunque immediate oritur.

Partes quorum consensu fit *vertigo*, sunt imprimis ventriculus, cuius varia peccata, imprimis vitiosus sui generis acor volatilis, orificium superius affligens vertiginem infest. Hujus manifestum indicium est, quod jejunium *vertiginem* inferat, una vero aut altera panis

bucella eandem avertat, idque frequenter in Hypochondriacis Juvenibus studiosis; item in senibus, in quibus cum debili stomacho concurrit spirituum omnium debilitas & vitiata cerebri textura. In Hystericis etiam suffocatio dicta uterina a vertigine introducitur. Ebrietas ad vertiginem disponit, primo, vitio spirituum animalium, a spiritu Vino & alimento nonum rite assimilato agitatorum; & deinde per consensum Ventriculi. Porro flatulentii Cibi in ventriculo, uti & Vermes Intestinorum, nonnullos vertiginosos reddunt. Adeo ut vertigo per consensum ut plurimum sit ex vitio stomachi. Præterea tamen ex Liene Renibus aliisque partibus nervis insignioribus ditatis per consensum itidem oriri potest vertigo. Sic etiam calculus renum, ex pelvi in ureteribus commotus, in quibusdam inferre solet scotomas. Refertur vertigo per consensum, vulgo ad vapores & exhalationes ex inferioribus partibus in cerebrum elevatis, sed impossibilis est horum vaporum transitus: Percipitur quidem auræ quasi frigidæ adscensus; qui spirituum resiliationi imputandus. Nam in his casibus est Spirituum versus cerebrum radiativorum recursus inordinatus & quasi resiliationis impetus, qui vaporis imaginarium adscensum infert.

Vertigo per efficiam plerumque a causa externa afficiente caput & cerebrum producitur; raro enim a causa interna procedit; nisi superveniat vertigi per consensum quæ texturam cerebri vitiaverit. Quod si per Essentiam a seipso incipiat vertigo, originem dicit, 1. Ab aliquo Hererogeneo spiritibus permisto, ut in ebrietate & fumo tabaci. 2. Ab aliquo præternaturali in cerebri medullam immisso, cum sanguine aut sero influentibus. Hinc ex suppressione sanguinis, nimia venere, absumptisque spirituum animalium copiis, vertigo oriri observatur. Huc pertinet historia de chirурgo, lue gallica infestos crebro curante, qui a virulentia venerea cerebro communicata vertiginem contraxit. Pertinet etiam huc ipsius M. S. constitutio præternaturalis cerebrum afficiens & hinc spiritum motum turbans. Denique vertiginis per efficiam fiunt ex vitio cerebri quounque, tam conformatioñis, ex casu, contusione, &c. quam digestionis propriæ, quo in casu abscessus materiæ virulenta nonnunquam Juvant.

Prognosis. Vertigo gravior & diuturnior imprimis citra causam manifestam externam inchoans, in Junioribus epilepsiam, in senibus apoplexiā, certissime prænunciat. In senibus periculosior quam in Junioribus. Caduca om̄ium pessima est.

Cura. Præservatio respicit fomitem Morbosum; & imprimis stomachum. In curatione, vel vomitus, vel opia, vel antiepileptica sunt optima. Observandum utique, 1. In Vertigine per consensum Vomitoria esse optima & s̄pē necessaria. 2. V. S. Vix convenit, nisi a sanguine foveatur malum. 3. In malo inveterato per consensum conducunt pilulae purgantes, ex Aloe, Gum. Ammon. Myrra, &c. omnibus novi & plenilunii instantibus vesperi capiendz, ut nempe mundæ serventur primæ viæ, ac fomes ex Abdomine emanet. Profundunt etiam vertiginosis Filul. Mastich. Extract. Helleb. nigrum Mercur. dulc. item M. P. de Succin. Craton. cum stimulo Exiast. Colocynib. 4. Sternutatoria & oculis nocent, & genus nervousum

vosum nimis commovent. 5. Fonticuli brachio inusti in senibus & cacochymicis sunt proficiui. 6. Curata Paroxysmo, et corpore purgato, de præservatione opera danda, adeoque imprimis præficendum ventriculo ; v. g:

Rx. Galang. 3*β*. Cubeb. 3*ij*. Sacchari 3*ij*. M. F. Tragæa; de qua inspergantur 3*ij*. Pani biscoito vino generoso intinso, & ita comedatur una alterave hora ante pastum.

Rx. Conserv. flor. Anth. 3*j*. Conserv. Salv. Majoran. an. 3*β*. ZZ. Indic. condit. 3*β*. Sem. Sinap. Eruc. an. 3*ii*. Cardamom. Cubeb. Galang. an. 3*j*. Sal. vol. Succin. 3*β*. Spir. Ceras. Nigr. 3*j*. cum Syr. flor. Tunic. f. Electuarium; de quo capiat mane & vesperi prælibitu. His adde Eliz. Menth. cum Spir. Mastich. semper præficia.

Hæc curare solent vertiginem accidentalem per consensum, minus inveteratam; sed in habituali & inveterata addenda sunt *Appropriata*, viz. Pæon. Cubebæ masticatæ aut vino infusæ, Sem. Sinap. Cinnabar. & Nativæ & Antimon. Succinum, præsertim ejus Ol. destil. & ejus loco Ol. Petraæ album. Unum ex primariis est *Stercus Pavonum* vel in pulvere, vel Electuar. cum Conserv. Rosmar. vel Infusum in Vino, cui ejus loco adduntur alia Cephalica & Epileptica. *Doronicum* magis ex præconceppta opinione quam rei veritate usurpantur, *Rupricapræ* enim Alpinæ non hujus usu sed consuetudine montes scandere aptæ sunt. *Essentia Composita* ex Chærefol. & Rosmar. saepe proficia Observatar, præsertim si malum in senibus a frigore hyberno intendatur. Laudatur Decoctum salvia in Aqua aut Vino, tam interne, quam externe pro lotione Capitis, Frontis, & Temporum. Expertum est Electuarium ex Sem. Sinapi cum *Caricis Pinguibus*. Laudatur etiam ipsa *Pavonum Caro*, sed *Stercus nobilis* est specificum. Egregium est *Oleum Buni* tam interne, quam externe injungendo temporum, arterias post aures, & pulsus in manibus ac pedibus. *Elosacharum* Sal. vol. Succin. interne multum præstat. Externe Ol. succin. vertici illitum valde laudatur. Aliis ail juvantibus sachra anchora est *Laudan*. Opiat. cum Sale vol. vel Ol. succin. Potest etiam hoc oleum præcordiis inungi. Pro formulis.

Rx. Conserv. Flor. Anth. 3*iiij*. Ol. Bux. & N. M. & Menth. an. 3*β*. cum. f. q. Syr. de Cort. Citr. F. Electuarium. Dosis 3*β*.

Rx. Conserv. Menth. 3*i*. Conserv. Flor. Anth. 3*vi*. Petrol. Albi 3*β*. Sal. vol. Succin. gr. xv. Cum f. q. Syr. Menth. F. Electuar. de quo Capiat mane dosin *Castanea*.

Rx. Stercor. Pavon. Pulv. 3*iiij*. Cinnab. Nativ. 3*ij*. Cubeb. Galang. an. 3*β*. M. F. Pulvis; pro ejus vehiculo.

Rx. Aq. Chærefol. 3*iiij*. Liquor. CC. succinat. 3*i*. M.

In Paroxysmo vertiginis conveniunt vomitoria, ut *Clysteres acres*; Infunduntur etiam spirituosa appropriata cum Castor. & Spir. & Sal. volat. succin. & CC. v. g.

Rx. Aq. Salv. 3*ij*. Aq. Menth. 3*i*. Spir. Lil. Convall. 3*iiij*. Spir. sal. Ammon. vel hujus loco Liq. C. C. Succin. 3*iiij*. Land. Op. gr. ii. vel 3*iiij*. Syr. Fanic. 3*iiij*. ad vi. M. In Mulieribus loca Spir. Lil. Convall.

rel. addenda venit *Essentia Caborei*. Exhibeatur Cochleatum. Interim externe *Bals. Peruv.* vel. *Apoplexis*. Vertici, Temporibus, ac Naribus applicetur.

S E C T. III:

De Spirituum in partes externas motu inordinato.

C A P. I.

De Epilepsia & Convulsione.

Motus omnis corporis fit per fibras, vel in musculum collectas, vel in Membranam intertextas, per spiritum animalem motas, concurrente tamen sanguinis adjumento. Si partes istae fibroæ ex cerebro nervos accipiant, *voluntarium*; si ex cerebello, *involuntarium*, seu *naturale*, motum habent. Si *involuntarie* moveantur musculi, & si cum insigni violentia & molestia contrahantur partes seu internæ seu externæ, *Convulsio* seu *Spasmus*, a trahendo, dicitur. Est autem hæc *Convulsio duplex*. 1. *Clonica*, quando fit ultiro citroque *invita* membra contractio & extensio. 2. *Tonica*, quando membrum contractum rigidum sine vibratione permanet. Ad speciem hanc posteriorem, referendæ sunt. 1. *Tetanus*, anteriorum nempe & posteriorum capitis musculorum *Convulsio Tonica*, adeo ut caput rigidum ad neutrum latus verti possit. 2. *Emprosthoracos*, seu *Convulsio tonica* musculorum *mastidæorum*, adeo ut quandoque mentum pectori affigatur, quandoque caput circumducatur & aspera arteria comprimatur. 3. *Opisthotonus*, seu *Convulsio tonica* musculorum occipitis, qua occiput versus dorsum trahitur.

Cæterum ad *Convulsionem tonicam* etiam pertinet *Priapismus*, *Satyrizans*, *Spasmus Cynicus*, *risus Sardonus*, *Cachinnus obrigesiens* ex inepta. V. S. laeso nervo, & affectus ille quo genua rigent propter contractum nervum ac tendinem, quæ per cavum genu transeunt.

Ad primam speciem, *Convulsionem* nempe *Clonicam*, pertinet *Cramba*, seu *Spasmus flatulentus*, cui imprimis *Ebriosi* & *Arthritici* sunt obnoxii: imprimis autem *Epilepsia*, quæ motus est convulsivus, in quo membra corporis varie trahuntur, vibrantur & agitantur, sensuum exercitio quoconque ut plurimum abilito: Cujus sub sua latitudine species tres sunt. *Gradus* ejus primus pertinet proprie ad *vertiginem caducam*, & abusive *Epilepsia* tribuitur, quando nempe ægri subito concidunt quasi somno sepulti, sed sine *Spasmo* aut *Convulsione*. Secundus gradus est quando variis motibus corpus percuditur, saltando v. g. ridendo, pectus percutiendo, ridicula narrando, &c. sensibus autem aut integris, aut

aut in delirium abreptis. *Tertius gradus* est ex prioribus conflatus, ita ut omnis tam sensus quam rationis usus pereat, simulque variis motibus corpus agitetur; dentibus strident, brachia jactitant, polices arête in manu Claudunt, pedibus tremunt, corpus insigniter attollunt, incurvant, spuma per os rejicitur; lingua morsu lœditur, &c. Quibus omnibus successive remittentibus, æger tanquam somno oppressus Jacet, & ad se rediens nil omnino scit: Saltem de perturbatione capitis, & omnium artuum gravi iactitudine conqueritur. *Tertius hic Gradus*, est vulgatissimus; *Secundus* rarissimus, *Tertius* ægros pro obsessis a demone representat, nisi medici scientia innocentiam ægri defendat.

Subiectum commune Convulsionum & Epilepsiarum, seu, quod idem sonat, *Convulsionis Tonica & Clonica*, sunt fibræ nerveæ, & partes per fibras motæ. Unde *Spasmi* & *Epilepsia* dividuntur in *Externas*, quando membra exerna, brachia, oculi, pedes, &c. afficiuntur; & *Internas*, quando viscera interna membranosa affliguntur, uti fit in *Colicis Convulsivis*, *Nephriticis*, *Hystericis*, &c.; plures enim sunt plexus nervi in Abdomine, ex pari vago oriundi, adeoque *nervis intercostalibus* conjuncti: Nil mirum itaque, si his convulsis, insequantur etiam pectoris & capitis *Convulsiones*, & deinde, ex turbato universo spirituum animalium ordine, *Convulsiones* etiam partium externarum.

Diagnosis. Convulsiones externæ facile patent: *Internæ* vero cognoscuntur ex Borborygmis Abdominis, & subitanea hujus contraktione aut intumescentia, tensione, & duritie, subinde & umbilici interiora versus retractione; ex sensu contortionis partium internarum, in specie intestinorum; ex dolore lacerante circa Lumbos, ubi annexum est Mesenterium; supervenit deinde respiratio difficilis, & interdum sensus suffocationis quasi laqueus gulae injiceretur.

Causa Epilepsiae seu *Convulsionum* idem est spiritus animalis, qui alias motum naturalem producit; sed cum hac differentia, quod in motu naturali ordinate & placide moveantur spiritus, idque distante prius aut voluntate aut anima naturali: In Convulsione autem impetuosus est & rapidus spirituum animalium motus, in *Spasmis* quidem continuus, sed in Epilepsiis interrupsus & inordinatus. In Epilepsiis autem habitualibus aut hæreditariis, suspicor non solum spirituum impetum accelerari, sed & ipsos spiritus è naturali sua crassi magis elasticos & cum impetu mobiles reddi. *Causa remota* in genere duplex est; prima, irritatio quædam in parte sensili, ac nervea, qua occasione spiritus impetuosi moventur, atque motu hoc præternaturali in parte nervea ad cerebrum usque continuato simul commoventur reliqui spiritus, ita ut aperto quasi tramite cum impetu per ipsum nervum ferantur, & ita convulsionem fibrarum ictarum & muscularum ad quas terminatur nervus inducant: ut in punctura nervi, irritatione stomachi a vomitorio, palpitatione cordis, sternutatione, &c. abunde patet. Secunda causa est aliquid præternaturale, aut in Cerebro hærens, quod certis intervallis commotum spirituum motum turbat, aut ipsis spiritibus ibidem

ibidem permistum, eosdem vitiōse agitans. Sic videmus animi affectus graviores, terrores, &c. Epilepsia subitanus non raro inducere.

Differentiae. Epilepsia est vel per *Essentiam* vel per *Consensum*. Prior plerumque a causa remota secunda, posterior autem a prima originem dicit. In Epilepsia per *Essentiam*, nulla praecedunt *paroxysmi* signa, absunt capitis symptomata, cum torpore aut depravatione quadam in functionibus animalibus internis: Interdum sequitur fatuitas, & imprimis Luna motibus auscultat. In Epilepsia per *Consensum*, ut plurimum praeedit alteratio quaedam in parte qualibet Epilepsiam inducens; & si focus sit in partibus remotioribus, aura quasi sursum ascendens Paroxysmum praenuntiat. Epilepsiae quae ex irritatione fiunt variis modis contingunt, V. G. post cerebrum vulneratum & non rite sanatum propter fermentum acre relictum, post casum ab alto propter sanguinem in crano putrefactum & plus minus acescentem: item ex Lympha vitiōsa et acri in cerebri ventriculis collecta & pia matris propagines irritante; ex vitio stomachi, lumbricis, semenis retentione & inde nata acrimonia: ex occluso ulcere in crure, ex variolis & morbillis ante sui eruptionem vel non sufficientem excretionem; ex melancholia, Colica presertim Convulsiva, usu purgantium acriorum, & creberrime a scorbuticis & hypochondriacis affectibus. Locus ubi sit ista irritationis est varius, nunc internus, ut mesenterium, genitalia, lien, &c. nunc externus longe a capite remotus, ut in Carie ossis pollicis pedis, tumore digiti pedum minimi, &c. quibus in casibus quasi aura ascendit: Ceterum aura hec assurgens non nisi sensus fallacia est, nullum enim datur spatium per quod moveatur, nec movens quod illud propellat; est itaque tantum fibrarum levior contractura successiva secundum nervi distributionem, sursum, cum formicationis quodam sensu auram repente representante, continuata, donec ad principium nervorum accedat, unde spiritus animales ibidem violentius agitati, facto quasi agmine et impetu in partes corporis erumpunt. Juvat autem in hisce casibus ligatura supra partem primario dolentem injecta, non quod auram illam imaginariam inhibeat, sed quod partem inferiorem stupidam minusque irritabilem reddat.

Istud quod ita irritat & occasionaliter Epilepsiam infert prae objectum nervos afficiens, ut sunt festucæ Cranii; ex causis internis est imprimis acidum nervis inimicissimum, quodque eos vellicat. Locus autem irritationis est imprimis triplex, 1. circa principium nervi, quo pertinent Cerebrum, cerebellum, & medulla spinalis. 2. Circa medium, presertim circa plexus. 3. Circa insertionem cuiusdam nervi. Quoad Epilepsiam per *Essentiam*, ex vitio cerebri & spirituum animalium ipsorum natam; aliquid heterogeneum vitiolum cerebro cum sanguine instillatum, spiritus vitiōse movens, hic considerandum; vel aliquid præternaturale ipsis spiritibus permistum, quod vel immediate vel mediante spirituum agmine occasionaliter commoto excitatum, spirituum motus inordinate turbat. Huc pertinent, Epilepsia hæreditaria, illa

la ex fumis Jovialibus, ex febre maligna, aut benigna male Judicata, ex suppressa narium hæmorrhagia vel urina, ex suppressione hæmorrhoidum aut mensium, ex discussa & non suppurata materia post aurium dolorem, & illa denique quæ fit ex incipiente gravidatione.

Inter pathemata quæ epilepticos vexant non ultimum est *stridor dentium*, ex convulsivo maxillarum motu; qui & extra Epilepsiam ex paralyssi muscularum maxillam inferiorem deorsum trahentium, nonnunquam oritur. Spuma quæ per os & interdum per narcs excernitur est saliva ab aere per constrictas fauces vi explosa agitata et rarefacta.

Prognosis. Vertigo vel Ephialtes crebrior, vel splendores aut variis coloris oculis obversantes, paroxysmi epileptici prænuntii sunt. *Convulsio ex consensu* facilius curatur quam illa per essentiam. In febris malignis mortem portendit. Si toto corpore a convulsionibus immuni, aut labrum convellatur aut palpebra, aut lingua, protenditur aut mors, aut epileptica convulsio. Epilepsia hæreditaria, & post annum 25 eveniens, raro curatur. In Junioribus, ætatis loci & victus mutatio ab epilepsia liberat; in pueris quidem pubertatis mutatio ac venus, in pueris menstruatio. In Paroxysmo, si ad usum sternutatoriorum non sternutet æger, indicium est naturam succumbere. Mulier grava Epilepsia correpta, aut abortum aut vitæ periculum subit; licet & hoc non semper obtineat, teste Rhodio & Shenckio. Convulsio, a copioso sanguinis fluxu, hellebore aut medicamenti purgantis usu, Hypercatharsi, ileo, acutis febris, gravi phrenitide, vigiliis, mala habetur; febris autem Convulsioni superveniens melior habetur.

Cura. Extra *paroxysmum* attendendum ut causa remota removeatur, & spirituum crasis *Aromaticis & Volatilibus* emendetur, per versus vero motus *Anodynus* corrigatur. In specie considerandum an Epilepsia primarius sit morbus, an vero symptomatis rationem habeat; an per *consensum* an vero per *essentiam* ortum traxerit, an causa ejus remota externa vel interna fuerit. In genere observandum. 1. Epilepsias Chronicas ex acido vitioso originem trahere, cuius incunabula fere semper in aut circa primas vias latent: adeo ut habenda sit ratio acidi destruendi & primarum viarum evacuandarum. Huc faciunt Curae Epilepticorum, per acidulas, fontes spadanos, Martialia, decoctum saponis hispanici in lacte vaccino: Unde & absorbentia pro cura Epilepsiae vulgo laudantur, quæ non nisi absorbendo acidum operari possunt. 2. Si in membro particulari, eoque externo, radix mali fuerit; ligatura fortis desuper injecta *Paroxysmum* imminentem eohibet; infusus autem fonticulus aut applicatum cauterium, fermentum irritans evacuando, morbum tollit. Setacea etiam & vesicatoria, presertim ubi ex scabie retro pulsæ aut similibus oritur malum, quæ quandoque suturæ *Coronali* applicantur, item cranii aperições, presertim in vulneribus capitis, ab Epilepsia liberant. Si ex Calvaria ex lue venerea Cariosa oriatur Epilepsia imprimis coheredit uffio. 3. Si oriatur Epilepsia ab humoribus vitiiosis, proficiat

ficua sunt *Decocta Lignorum*; imprimis *Guaiaici*, quibus commode adduntur *viscus Corylinus*, *quercinus*, *tiliaeius*: Continuato enim usu, humorum dyscrasiam alterant, & successive vitiosum evacuant: Sed bene prius præmissa debent esse universalia ac primas vias evacuantia. 4. Si cum *Epilepsia* juncta sit sanguinis consueti suppressione, proficua est sanguinis missio variis in locis, V. G. *Hæmorrhoidibus* apertis in illorum suppressione, hirudinibus internæ uteri parti applicatis, vena in talo secata gravidis imprimis post septimam mensem, observat enim *Zacut Lusit.* Gravidas epilepticas, secta in brachio vena periisse, in talo vero non. 5. Appropriata Epileptica non prius convenient nisi præmissa fuerint universalia; & quidem vomitorium *Antimoniale* si malum in primis viis haeret, vel purgans ex *Mercur.* *Dulc.* & *Scammon.* *Sulphurat.* Convenient etiam usurpare talia purgantia, uti & appropriata Epileptica, ante novi vel plenilunia. 6. *Opiata* Appropriatis mixta *Paroxysmum* optime præcavent. Imprimis cum *Camphor.* vel *Ol. Camphor.* Externe vero *Ol. Buxi*, propter vim anodynamam, inungenda sunt tempora nares & pulsus. Sed abstineamus ab his Narcoticis ante præmissa universalia. Deinde non tam ad *Curationem* crebrius, sed saltem ad preservationem aut atrocioris *Paroxysmi* mitigationem, adeoque rarius usurpentur, quia Epilepsis diuturnis fatuitas supervenire solita ab opiatis promovetur.

Accedimus ad *appropriata Epileptica*. Selectiora ex regno animali sunt imprimis *sanguis humanus* & ex hoc parata *Spir. Sal. Volat.* & *Oleum.* Colligi autem debet sanguis ex homine recens decollato. Post sanguinem est imprimis *secundina humana* in *Pulv.* ad 3*ss.* ex qua etiam putrefacta fit *Spiritus egregius*, cuius *dof.* 3*ss.* Deinde rasura *Cran. human.* ex homine violenta morte interempto ad 3*ii.* imprimis ostrichetrum, cuius *Ol. destil.* vertici intunctum *Paroxysmum* arcet. *Cran. Human.* cum succino sublimatum suggerit spiritum & oleum, Antiepileptica excellentia. Si fætor est inimicus, olea circulanda veniunt cum spiritu *Vini*, hinc aliquoties a calcinatis rectificanda. *Spiritus & Oleum Cerebri humani*, quin & *Ossa hominis* reliqua, pariter egregia sunt. Magis autem eminet *Usnea Cran. human.* in qua fermentata est mumia capitis microcosmici. Juxta hæc dens *hippopot. Philosopb.* *Præp. singulare* est specificum; fiunt ex hoc annuli pedum digitis aut membro Convulso applicandi. Excellens Antiepilepticum est *Castoreum* cum *spir. sal. Ammon.* in *Essentiam extractum*, interne & externe usurpandum. Egregium etiam est stercus pavonis ut & ungula *Alcis* & *hirundines*.

In regno Vegetabili eminet *Paeonia* mas collecta tempore meridiei sole in Ω ingrediente tam *pulv.* Rad. quam grana seu sēm. nigra. Appenditur etiam radix tanquam amuletum. Flores *Lil. Conval.* bene maturi, ante solis ortum, dam rore maiali madent, collecti, protinus a pediculis abscissi in lagenam bene clausam immitti & destillati, egregium dant spiritum Antiepilepticum, saepius cum novis floribus destillandum: præmissis *Vomitoris* multum conserunt *Visci*, imprimis *Corylinus* ad 3*ss.* Multa enim in *Corylo* latent, unde etiam oleum famosum *Heraclinum Rulandi* ex hoc ipso destillandum. Observandum tamen post usum *Viscorum* subjungenda esse

esse purgantia, quia fermentum figunt, quodsi remaneat, Febres acutas aliosque morbos inducere potest. Nihilominus vix cedit *Corylo lignum Buxi*, imprimis ejus Oleum ad guttas 10 in Aq. Flor. Til. per aliquot dies propinatum. Sulphur etiam Vegetab. ex *Lycopodium clavellato*, vel quod nobilius est ex julis *Coryli*, nobile est anti-epilepticum, praesertim pro infantibus. Carbo Artemis. Rub. Ipo-*so* Joannis die sub Artemisia effossus mire in *Epilepsia* valet: Optimum etiam remedium sunt *Flores Til.* unde prostat aqua spirituosa. Haec sunt primaria Vegetabilia, quibus alia *Cephalicia* plus minus *Aromatica* subinde addenda.

In regno minerali primatum obtinent *Sulphura Antimonii fixa*, quippe de natura auri participant; imprimis *Cinnabar. antimon.* vel ejus loco *Cinnab. Nativ.* uti & sulphur subtilius & fixius ex *Scor. reg. Antimon.* ultimo artificiose præcipitatum, quod virtutes habet ægregias *Anodyno Epilepticas*. Juxta haec optimum est *Vitriolum*, imprimis ejus *spiritus volatilis*, beneficio *urinae humanae* ex *cap. Mort. Vitriol.* per regenerationem imprægnato destillatus; Vulgaris enim nullius est pretii. Superfunt *Succinum egregium Antiepilepticum*, cuius *sal volat.* admodum potens est in *Convulsionibus*, in specie febribus malignis supervenientibus. Hinc *Liquor C. C. Succin.* aut *sal volat. succin.* cum *spir. sanguini humani* mixtum, sunt compositiones egregiae, quibus interdum *Camphora* additur, vim somniferam obtinens. *Crystallus denique Montanus preparatus*, in *Epilepsia* per Consensum Abdominis, ubi opus est forti penetrantioris acidi absorptio-*nem*, multum præstat. Ex modo recensis plures fieri possunt for-*mulae. V. G.*

*Rx. Fol. & flor. Salv. 3 vi. Flor. Lil. Convall. 3 iii. Flor. Lavend. Odor. 3 ii. Rad. Paeon. ver. 3 iii. Fol. & Flor. Major. 3 i. Cinnamom. Elec. 3 vi. Carioph. 3 iii. Matis 3 ii. Infunde cum Vini Rhen. Op. lb. XIV. Macerentur per 14 dies, & hinc destillentur. Potest parari cum & sine *Castoreo*, item post rectificationem potest addi q. s. de *Spir. Sal. Ammon.* vel simili *Volatili*, ut fiat remedium eo gene-*rosius.**

Rx. Aq. Flor. Til. Salv. & Meliss. an. 3 ii. Liq. CC. Succin. 3 iii. spir. Theriac. Camphor. 3 iss. Essent. Op. 3 j. Syr. de Paeon. 3 i. M. Dosis cochl. 3 vel 4 aliquoties de die.

Rx. Aq. Paeon. 3 iii. Aq. Cerebr. Human. Spirit. 3 vi. spir. Sang. Essent. 3 iss. Unicorn. ver. præp. 3 i. Cinnab. Antimon. 3 ss. Laud. Opiat. gr. i ss. Syr. de Stachad. Arab. 3 iss. M.

Quoad externa ad Epilepsiam commendata, eminent *Amuleta* ex *Sambuco* crescente super *Salicem*. Item innunctiones cum *Ol. destil. Succin. Aneth. Rut. Major.* item cum *Bals. Perv.* Sunt tamen qui ab eiusmodi *Odoratis magis* laeduntur.

Hæc quoad præservationem extra paroxysmum. Sequitur *Cura* in *Paroxysmo*. Si sit gravior ad excitandum Epilepticum mire conducunt omnia ea tam interna quam externa, quæ quovis sensus seu eorum organa fortiter vellicare & ita spirituum inordinatas commotiones, ceu fortiora objecta, in ordinem revocare possint. In graviori mire conductit *Vomitus*. Quoniam nil potest ingeri propter arcte clausa labra, musculi temporalis ex convulsione; ob id, aperiendum est os,

admovendo pollicem cum minimo digito ad oris Latera, fortiterque comprimendo, quo facto instilletur vomitorium forte, vel penna oleo acerori intincta faucibus immitenda & ita vomitus stimulandus. Loco vomitorii clysteres acres, quibus castoreum sociandum, & pro stimulo, Aq. benedicta, syr emetic. aliaque infus. antimonial. Ei. addenda. Sicuti in Epilepsia interne *salia volatil.* ita ad 3*s.* clysteribus addita proficia esse solent. Sternulatoria sunt qui adhibent, sed caute; potius *salia volatil.* macro eorumque spirit. naribus admovenda, aut necessitate urgente naribus ac linguae instillanda, ut extinentur Epileptici. Egregium hic Ol. succin. ad *iij* gut. vel *iv.* interne cum aq. appropriata sumptum dicitur. *Lingua in Paroxysm. sauciata a dentibus, inspersione ocul. cancr. & illinitione cujusdam sachariati vulnerarii curatur.* Quæ haec tenus de Convulsionibus in genere dicta, & in specie fere motibus convulsivis Epilepticis seu clonicæ convulsioni applicata, eadem quoque convulsionibus in specie dictis tonicis accommodari debent. Causa ejus est *irritatio partis nervæ* admodum sensilis continua, in eodem loco, & eodem fere modo. Cujus occasione continuata, raro copiose influunt spirit. animal. & ita in continua contractura fibras & conleuenter partem ipsam retinent. Irritatio hæc nunc est manifesta ab agente sensili inducta; nunc occulta, seu ab agente minus sensili nata. Ex Manifesta irritatione fit *convulsio* in V.S. si nervus punctum lædatur. Item in purgationibus nimiis, assumpta gilla vomitiva convulsionem lethalem horarum infert. Pariter *Antimonialia & Mercurial.* non rite pp. & intempestive adhibita, item Euphorbium &c. *Læsiones externæ*, ut ex fractura tibiæ, ictu sclopeti, clavo pedis digito infixo, opisthotonum inferunt; Ex V. S. læso nervo aut læsionibus nervor. crural. spasmum cynicum. Et in genere quævis læsiones nervorum, membranarum, tendinum, præcipue in articulis, convulsiones inferunt. Vulnera capitis, cutis in sinistro capitis latere spasmus cynicum & tetanum universi corporis quandoque intulerunt, vide Hildan. Sic ex aq. forti, &c. Quoad irritationem occultam non rarum est febres præfertim malignas & acutas, non bene judicatas, in convulsiones terminari, sic convulsionem per metaftasias febrim solvisse testatur Bartholin. ex Erysipelite vide Schenck. Nec rarum est in *arthriticis* & *hypochondriacis* si acidum illud volatile se profundius in partes musculorum fibrolas & tendinolas se infinuet, easque rigidas & intractabiles reddat, ibidem nutrimentum spermaticum chylosum coagulari & in materiam tartaream quasi gypseam transire facit, unde ablato motu pars ille contracta & immobilis manet. Pertinent hinc *varia recrementa inter cerebrum deposita spasmos inferentia*; vide exempla apud Rhodium, Schenck. &c. Pertinet huc spasmus flatulentus, ex subtili acri ferozo humore musculos affligente oriundus, non crura sed alia musculosa loca subinde affligens. Ex dictis patet, quid sit *subjectum convulsionis*, ita ut in subiecto inhæsionis seu parte contracta nunc simul sit fomes seu radix mali, seu *subjectum radicationis*, nunc vero differant, unde *convulsio* partis nunc per *essentiam* nunc per *consensum* dicitur.

Cura. Imprimis *causa removenda*, partes nervæ leniendæ, *irritatio* earum sopienda, hinc roborandæ; adeoque *universalia præmittenda*; *clysmatum injectio* valde proficia, et urgente graviore dolore *opiata* *appropriatis mixta* accedunt. *Remedia interna* sunt *carminativa*, *cephalica*, *antiepileptica*: in specie *Castor.* & ex ipso pp. *Salv.* *Lavendula*, *Rosmar.* *spir.* *vin.* *iberiac.* *spir.* *vin.* *camph.* In pertinaciore, *decoctum legorum ex guaiac.* *Juniperino,* &c. Hinc *cinnabaris* & alia *Epileptica* *præsertim volatilia* conducunt. Externa ea quæ sub forma *unctio* *noleosæ* & *spirituosa* applicantur, ne *glutinositate* & *visciditaté* poros infarciant, sint potius penetrantiora, & *spirituosa* *for* *Præ* *ceteris lumbricalia*, & *liquor oleosus* illorum per *deliquum in elibanò extractus*, sic *decoctum in oleo*, et *spirit. destillat.* Eadem de formicis intelligend. Sic in *convulsione a cholera seq. linimentum.* Rx. ol. *iris*. *verm.* *terrestr.* *ana* 3*ii.* *castor.* *pulv.* 3*iv.* *M. exalte.* repetatur intunctio per aliquot vices præterea *spir.* *vin.* *crocat.* *spir.* *iberiacal campb.* effent. ex *infus.* *nervinorum.* Oleosa et *Pinguia* usitata sunt *Ol.* *Vulpin.* ex *catellis*, *anseribus assatis* *ol.* *laurin.* *lini*, *pinguedo humana*, *meaula animalium.* *Olea arriora* in contracturis a *cauſa frigida* sunt *ol.* *petrolei*, *succini*, *philosophor.* *ol.* *stillat.* ex *Junipero*, *Succino*, *spica*, *galbano.* Etiam *ol.* de *euphorbio*, sed admodum caute. Sequuntur, formulæ. v. g.

Rx. *Ol* *Therebinth.* *lumbricor.* *terrestr.* *aa.* 3*ii.* *pingued.* *humana.* 3*i.* *canis*, 3*β.* *M. vel.*

Rx. *Ol.* *Thereb.* 3*β.* *Ol* *caryophill.* *gut.* *vi.* *mucilag.* *bryonia* q*f.* *M.* His adde *ung.* *nervin.* *dialthæ*, *Emp.* *nervin.* Hæc in genere. Quod si in specie ex *punctura nervi in inepta V. S.* optime infillatur vulneri *ol.* de *lateribus*, *ceræ*, *terebinth.* *stillat.* Imponatur etiam *Empl.* hoc.

Rx. *Euphorb.* 3*i.* *Therebinth.* 3*β.* *ceræ* parum, *M.* Si pars nimis dolens et tumida sit ex *V. S.*

Rx. *Pingued.* *Vulpin.* *Taxi aa.* 3*iii.* *ol.* *destil.* *spicæ* 3*β.* *Ol.* *Mafich.* 3*ii.* *vini* 3*iii.* *M.* calide illinatur ad ignem. Si tumor, dolor, ac livor, scq. *cataplasma*.

Rx. *Herb.* *agrimen.* *chærefol.* *flor.* *chamomil.* *ana.* *Mi.* *rad.* *symphyti maj.* 3*iii.* *figilli salomon.* 3*ii.* *sem.* *Lini fænugræci an.* 3*β.* *coq.* ex. s. q. aquæ ad consist. *cataplasma*. Quod si ex articulis luxati restituzione fiat convulso, vid. *Sculpt.* et. Quod si ex vulnere partis, illinatur *ol.* *lumbricor.* cum *terebinth.* vel *infilletur* vulneri basam. *sulph.* *tereb.* Quod si ex iectu venenati animalis illinatur *ol.* *scorpion.* inleviore, in graviore malo *cucurbitulæ* *scarificatae* cauterium actuale supra par autem læsam imponatur. Vel *Emplastr.* *magnet.* *arsenical.* cum *ol.* *scorpion.* vel *bufon.* *malax.* imponatur. Interne, sudorem moverendo *theriaca* cum *gentiana* mixta detur. Si ex *hypereatharti* oriatur convulsio *opiata* & *theriacalia* sufficiunt. In *spasmo* *flatulento* *frictio* *levis* partis manu calida, cum *spirit.* *Juniperi*, *theriacali*: *Epertum* & *hoc unguentum Cratonis.*

Rx. *Axung.* *anserin.* *rec.* 3*iv.* *ol.* *caryophil.* 3*β.* *cinnamom.* *gut.* *v.* *M.* In *spasmo* *gravidarum* *succus matricariae* cum *verbena* mixtus cervici imponatur. In *Contraetura* a *causa* *interna* *volatilia* *temperata*, *acidum* illud corringtonia conducunt. Continuatus u-

sus lactis in contractura ex arthrite conduceat; vide Tackium.
Affectibus hisce convulsivis cognatus est Tremor.

C A P. II.

De Tremore.

Pro ratione graduum est *major* vel *minor*, item *simplex* vel *convulsivus*. *Minor* est, qui vulgo post crapulam aut animi affectus vehementiores contingit. *Major* qui in remissione paroxysmor. Epilepticor. contingit & cum paroxysmo cessat. Dicitur hic tremor convulsivus, spasmus, adeoque ad motus Corporis depravatos omnino revocatur. Nam qui tremore laborant, membra libere movere nequeunt protensa aut suspensa, quin vibrentur modo sursum; modo deorsum. In hoc differunt tremores a motibus convulsivis; quod tremor semper conjugatur cum motu voluntario, V. G. manus aut pes vix unquam tremit nisi ad cursum adiungatur. In motu vero convulsivo, ægro nescio, ac præter voluntatem motus convulsivi accidentunt.

Tremor nunc est *universalis*, nunc *particularis*, nunc *magnus*, nunc *parvus*. Causa tremoris, male rejecitur in facultatem motricem debiliorem & gravitatem membra, ita ut membrum sufficienter moveri nequeat, quia hujus gravitas ob imbecillitatem illius præponderat. Causa enim genuina tremoris est *actio auorum*, plurimue *musculorum simultanea*, seu eodem tempore instituta, s-u fint antigenite musculi, seu non, sed tantum tales, qui ad membra motum concurrent solent. Inter actiones talium musculorum alia est *principalis*, alia *minus*, & p. n. *adjuncta*. Ita ut dum unus brachium extendit, alter simul agens, illud torquet aut flectit, vel alio modo movet. Unde prior actio dat motum voluntarium intentum, *posterior* vero præternaturalem seu quasi convulsivum, unde *tremor*.

Causa *duplicatae* hujus p. n. muscularum *actionis* sunt *sp. animal.* qui naturaliter movent membra influentes naturali motu, ita etiam p. n. *moti depravate* eadem agitant: & quidem in *tremore ex spirituum vitio* est talis motus ut cum in unum musculum agilius & copiosius influere debent, motu fere uniformi in geminos seu binos, pluresve distinctos distribuuntur, & ita difformem motum inducunt; idque vel ex proprio vel ex partis recipientis *vicio* contingit.

Proprium vitium est eum spiritus confuse admodum in gravioribus animi affectibus moventur, ut in ira, terrore: Et cum iidem, facultate narcotica fixiores, depravate per nervos feruntur, qua ratione post *ninium* *potum vini generosi* membra tremunt subinde, non secus ac post *inconcinnum* *narcoticorum usum*. Sed hi a spirituum *vicio* magis *transitorii* sunt & denuo facile cessant. Quoad *tremores graviores* plus minus *inveteratos* aut *habituelles*, ad partem ipsam spirituum motum *recipientem* respiciendum, circa quam suspicari licet, aliquid irritativi circa nervi principium, progreffum, aut infirmitatem occurtere, cuius occasione spiritus sub motu voluntario non præcise ad determinatum sed alios vicinos musculos ferantur, sive que tremulum motum inferant, *Tremores febribus supervenientes*

tes convulsivos esse non absurde aliqui referunt. Vel suspicandum quod in habituali & in veterato, *nervus* per quem influere, vel *musculus* in quem radiare dehent spiritus, ita sint vitiati, ut ob poros & meatus vitiatae conformatos, aut fibras non rite situatas &c. legitimus motus spirit. non nihil pervertatur, ita ut in musculo motui intento destinatum & simul deviatione in vicinum ferantur.

His consideratis, *Causæ romotores occasioales tremoris accommodari possunt, inter quas sunt, venena & mercurialia, & talia tractantes, v. g. aurifabri, subinde trementes sunt. Item qui incaute cingulo sapientiæ ad propellendam scabiem utuntur. Item nimia refrigeratio. Potus nimis frigidi, nix vel glacie refrigerati; Mensum lochiorum & secundinarum suppressiones, fætus mortui retentio.*

Prognosis. Tremor si superveniat aut succedat *paralysi* bonum indicium est motus naturalis non nihil redeuntis. Tremor a causis internis pendens, minime periculosus est perse, sed de facili in graviores degenerat affectus, ut, *paraly. apoplex. letharg. spasm. &c.* Tremor *serum item hereditarius raro curatur.* Si tremor degenerat in convolutionem, malum; si in febri ardenti tremori ascedat delirium, malum; in morbis ardentibus si ægræ manus attente contractetur & contremescens illa quasi subito revelli videatur, convolutionem, aliaque symptomata portendit. Tremor ex retentis post partum periculosus. Tremor & Epilepsia a lethargo oriens malum, signum prostrationis omnimodæ facultatis animalis. Tremor in labio inferiori, fere imminentem vomitum portendit, est tamen motus convulsivus.

Cura. Imprimis removenda cause appropriatis nervinis, tam internis quam externis. Pro varietate causarum variatur cura, v. g. in malignis danda alexipharmacæ; in retentis uterinis pellentia; si ex fumis metallicis & mercurialibus in primis mineralia. Ad Euanguidum corpus mercurialia cum extractis laxativis optima. Inter remedia nervina magis appropriata optima est *salvia* & ejus pp. ut cerevisia salviata, essentia salvia cum essent. castor mixt. tam in usu interno, quam frictione externa. Succedit *mellissa* & ejus Aq. spirituosa. *Paeonia* b cæ junip. item decoctum *lign. junip.* per modum diætæ sudorif. Hic optime conducunt decocta ex lignis, substantia enim aromaticæ sua poros ac meatus corporis intrat, dissolvit mucositates, abstergit sordes; &c. In senibus *simus pavon.* cum s. q. aq. vitæ subactus & in potu usurpatus; dosis 3*i.* Item ol. buxi, *corylinum* &c. Si a Mercurio, decoct. *Enul. camp.* optimum, v. g. Rx. *Enul. camp.* 3*iiij.* *Fæniculi.* 3*iiij.* coq. ex vin. Ibjii. infus. per xii horas. coq. ad casum tertiae partis. divid. colat. in partes 4. Sunendo 1 part. mane & vespero ut sudet, & exilit sudor citrinus; qua potionе utendum, donec talis color non videatur amplius. *Auraria* & auri folia intus sumpta Mercur. alliciunt: Inter Externa optima est frictio membrorum cum *urina humana.* Vel spir. *lumbrisor. formicar. ful. vol. armon.* præsertim nucha & spinæ dorli. v. g. Rx. Aq. artic. A. E. 3*iii.* sp. *lumb. bric.* 3*iiij.* *formic.* 3*i.* essent. castor. 3*iii.* M. Item decoctum fol. *fraxin.* in lixivio pro lotione partium tremularum landatur.

S E C T. IV.

De Spirituum animalium influxu abolito.

C A P. I.

De Apoplexia.

*A*poplexia est omnium functionum in sensu & motu subita cessatio. Ita ut taliter affectus non secus ac fulmine percussus jaceat, simulque vox auferatur. respiratione plus minus immutata cum aut sine sterore. In hac plurimum functiones & motus spontanei laeduntur, minus vero naturales, ut ut in graviori interdum hi plus minus afficitur; hinc etiam respiratio plus minus afficitur. Quoad pulsum, hic subinde vegetus, sed perquam durus percipitur, jam pusillus, jam vix observabilis. Color faciei & oculorum rubet ut plurimum, facies tumida, corpus calet, in paroxysmo diuturniore facies pallere observatur. Membra sunt laxa, ut si membrum elevatum sit pondere suo statim dilabitur. Aeger tactus, irritatus vel acclamatus nec sentit, neque loquitur; ore hiante & interdum sternente profundum dormit. Resolvitur subinde sphincter ani, ut fæces aut injecta enemata inscio sponte sua effluant.

Hemiplexia est affectus talis dimidii corporis, qui dextras vel sinistras partes afficit, a sagittali futura usque ad perinæum. Observatur denique a Lindano species apoplexiæ, proprio nomine carens, sed rara, ubi omnia infra collum motu & sensu privantur, excepto capite. Ultima apoplexiæ species est & levis *Paraplexia* seu *Paraplegia* quæ tantum in uno alterove membro majore vel minore contingit. Sed tres hos ultimos casus, ad *Paralyсин* referre solent. Dicitur aut vehemens aut levis ratione causarum & symptomatum. Apoplexia levis curatu facilis est, vehemens seu universalis non nisi febre superveniente.

Causa proxima generationis formalis *Apoplexiæ* est deficiens spirit. animal. motus in cerebro & cerebello & hinc eorundem cessans influxus in membra reliqua. Si cerebelli fiat culpa, non tam apoplexiæ, quam *Synco* & *cardiaca* erit, in qua cordis motu penitus sublatto circulationis sanguinis cessatio, & in cerebrum distributio spirituum animalium necessaria tollitur, & mox pulsu & respiratione interdum ad sensum penitus sublatiss, sine sensu et motu mortuorum inflar jacent; seu sanguinis vitio quod rarius, seu *nervorum* *cardiacorum* *convulsorum* culpa, ut in affectibus hystericis & similibus; seu *spirituum* in suo ex cerebello influxu inhibitorum causa eveniat.

Causa remota materialis seu occasionalis est vel interna vel externa. Utriusque, internæ præcipue, ratione fit *apoplexiæ* vel *accidentalis* vel *habitualis*. Ultraque est vel *privativa* vel *positiva*. Privativa est, quæ citra directam spiritibus inductam alterationem oritur: ut a suis-

suspendio, casu ab alto, a sanguinis effusione intra cranium, meatuum cerebri obstructione qualicunque. Positiva apoplexia est, quæ fit a causa quæ spirituum animal. crasis vitiando, eosdem ad motum & functiones ineptos reddere, & ita narcosi & stupore quodam afficere valet; qualis vis in opiatibus, carbonum fumo, fulmine notissima est. Privativa fit vel ob sanguinis deficiēt natūralem circulum ad & per cerebrum, & inde cessantem spirit. generationem, idque vel viarum vel sanguinis culpa, vel ob spirit. denegatum motum in cerebro, & effluxum, ob pororum, & meatuum ejus vitium, sive in centro ejus medullari, adeoque corpore calloso, seu in ejus progressu circa corpora striata & caudicis medullaris initium, idque nunc in universo cerebro, nunc in altera ejus medietate. Sanguinis motum circularem deficiēt, indeque apoplexiā natam, illustrat ligatura fortis collo injecta. Hanc si fortius stringas, ut ita arteriæ carotides & venæ jugulares constrictæ sanguinis circulum ad cerebrum tollant, eo ipso momento omnis motus & sensus perit, ut ut adhuc ad tempus supervivant. Patet in canibus, si facta cutis colli apertione ligentur fortiter arteriæ carotides, ita ut adhuc parvæ arteriæ cervicales liberæ relinquantur, canisinde somnolentus & torpidus jacet, & tanien ad bīdūm tere supervivit, et actionibus animalibus maxime imminutus, quicquid supereft beneficio arteriarum cervicalium liberarum obtinet.

Causa igitur apoplexiæ est obstructio venæ & arteriæ. Verum non existimandum est, deficiēt influxum sanguinis, per unum alterumye arteriarum-carotidum ramum, inferre apoplexiā, sed potius ex impedito sanguinis per venas refluxu, & hinc ejusdem in cerebri cerebellique confiniis aut stagnatione aut extravasatione potius apoplexiā oriri. Eleganter enim Willis majus esse periculum ex abundantia quam defectu sanguinis afferit. Unde non nisi raro & saltē externæ causæ violentia talem apoplexiā ex denegato sanguinis per arterias influxu oriri existimem, quin potius propter impeditum circulum, ex denegato refluxu, & hinc cerebri repletione, aut compressione, aut a sero extravasato repletione, sive spirituum impedito motu, hujusmodi apoplexiās vitio sanguinis circuli contingentes oriri arbitror. Impeditur autem sanguinis refluxus, vel viarum, vel vasorum, vel sanguinis culpa. Viarum vel vasorum culpa, ex contusione, ruptione, & similibus. Sanguinis autem culpa, quando nimis grumulosus, crassis, in vasculis meningum, & aliis vasis cerebri hæret. Nam sicuti sanguis fistens in pulmonibus syncopen cardiacam, ita in cerebro apoplexiā infert; quæ non nisi loco affecto differunt. Veteres ex ventriculis cerebri obstructis vel sero repletis afferuerunt apoplexiā, sed experientia hodierna contrarium demonstrat. Spirituum enim motus deficit ex pororum conniventia, cujus occasiones possunt provenire a contusione, concussione capitis &c. a sanguine grumo, abscessu meningum, vel alia causa interna vel externa. An pīnata ex irinjecus circa spinalem medullam colligi & ita apoplexiā inducere possit dubito, propter lentum ejus motum; nisi vehiculo seri aut lymphæ a motu naturali aberrantis, ad ista loca delata & collecta fuerit. Cujus exem-

pla satis habent authores, adeo ut apoplexia privativa nunc dicitur *sanguinea* nunc *serosa*.

Sed ultra hanc *privativam*, alteram apoplexiā *positivam* dari confirmant tam *opiata* in majori dosi sumpta, quam carbonum aut liquorū fermentescientium *gas*, ut & *vini* vel *S. V.* abusus. Sed cum hæc fiuant à *causa externa*, etiam à *causa interna* enasci potest *positiva*, nempe à *certo quodam veneno narcoticō & glaciali* in ventre hærente, & enato propriæ digestionis errore, occasione cuius Archæus horrefat, fugiat, & idæas cadaverosas illius recreamenti pariat. Unde subitanè tali casu in spiritibus istorum locorum terror excitatur, propter quem medullæ latus debilius contrahitur, unde paralyſis apoplexiæ supervenire dicetur. In hac hypothesi consideranda, 1. *res ipsa, an sit*; 2. *modus rei, an ita se habeat. Quoad prius, apoplexiā excitari à causis internis, spirit animal.* stupidos & torpidos reddentibus & ita positive operantibus, iisque circa superioris orificium ventriculi hærentibus, confirmatur 1. a *juvantibus*. Vomitus & clysmata acria hic profundunt, subtilia odorifera & aromatica, & omnia stomachica brevi recreantia, 2. A nocentibus. Halitus carbonum ore tenus inspiratus gravem vertiginem item carum infert, ex affecto imprimis stomacho, nam ob id vomitus juvat. Sed *carus* & *apoplexiā* nonnisi majoris aut minoris ratione differunt. Sic a tataci abusu & esu fungorum idem sequitur 3. *Ab Adjunctis*, nempe anxietate præordiorum, somnolentia, viuum defectu, spirituum animal. inopia & torpore. 4. ab *antecedentibus*; sic vertigo per consensum stomachi est prodromus apoplexiæ in senibus. Plura de his apud authores extant exempla. 5. *Remedia appropriata* v. g. *Cinnabar. Antimon. Diaphor. &c.* intra primas vias positive operantia sunt egregia. *Quoad posterius; modus fiendi subitaneus*, & frequenter momentaneus non solo humorum serorum aliorumve defluxu aut viarum oppilatione, sed virulentia cuiusdam vitio spiritus animal. fugantis & extinguentis, fit. Evidem sæpiissime signa circa caput & animalem facultatem præcedunt. Sed semper sedulo investigandum an aliæ concurrentes circumstantiae plus minus affectum capitum per protopathiean, an vero per deuteropathiean designent. Hæc quidem quoad *rem ipsam* satis clara, sed quoad *modum rei* res intricatissima est: An nempe per *vapores* & halitus, vel chymistarum effluvia volatilia stupefactiva, vel sanguinis *Circulum* illustrari posset; sed his quam plurima obstant: plausibile tamen est *narcosi* percuti spiritus animales & stupefieri, sed quomodo hoc ex præcordiis fiat res hæret. Nempe sicut *opiata*, fungi, *gas carbonum*, etiamnum in stomacho inferunt affectus soporofos, ita similis *virulentia Narcotica* circa præcordia existens in regione stomachi, apoplexiā aut *paralysin* inferre poterit. Modus tamen rei latet. Sufficiat differentiam apoplexiæ in *positivam* & *privativam* intinuasse; Observando ab *internis causis* frequentius excitari *accidentales*, ex *internis habitu*ales; & quæ ex *causis internis* oriuntur forsitan æque frequentes esse apoplexiæ *positivas* quam *privativas*.

Cause remote seu antecedentes, quæ subinde hic procatarcticæ sunt, sunt contusiones, & concussiones cerebri, tam cum, quam sine manifesta ejus lœsione, factæ; sive collabantur & angustentur pori, seu sanguinis circuitus vitietur intra cranium v. g. ex nimio sonitu, ex concussione a casu, ex istu oculi nimio. Sic æstu & frigus nimium, potus nimius vini, ebrietas, inglucies & commissationes, item morbi melancholici, suppressa sanguinis evacuatio consueta, veneris exercitum immodicum, vapores mercuriales & thermarum sulphurearum, affectus animi graviores, foetor puteorum coenosorum, expositiō nimis cito aeri post expulsas variolas, scabiem, &c. Apoplexiā intulerunt. Distinguitur Apoplexia positiva a privativa, a vita generare, habitu ægri, diæta &c. Distinguitur autem *syncope cardiaca* ab apoplexiā, ex eo quod in *syncope* difficultius spirant & signa adsint gravissimæ in pectore angustiæ. In *apoplexia vero*, ut ut alias vix manifesta vitæ habeant signa, tamen spirandi difficultate vix vexari solent. *Pulsus* in *syncope* deficit, in *apoplexia* durus observatur, raro nullus, nisi in fortissima ubi sanguis plus minus in præcordiis stagnat vel nervus cordis afficitur. In *syncope* externa frigent, facies pallescit, sudore rumpit frigidus, pullū & respiratione penitus ablata. In *apoplexia* nihilominus respirant, arteriæ pulsant, extrema ut plurimum calida, & facies rubicunda observantur. Præterea in *apoplexia* stertor adest fortis, quamdiu id, quod a cerebro accedit musculis thoracis, ad complementum respirationis, solum est ablatum, durante adhuc ebullitione naturali in corde. In *syncope* vero nullus est stertor. In *gravi passione hysterica* ægræ instar Apoplecticarum jacent. Distinguuntur tamen quod in *suffocatione uterina* dicta, præcesserint symptomata affecti abdominis; item in suffocatione hysterica pulsus observetur simul parvus, aut fere nullus, qui in *apoplexia* admodum sensibilis. Deinde apoplectici faciei colorem ferre retinent, imo rubicundi ac tumidi subinde in facie apparent, qui in *suffocatione uterina* omnino perit, cum facies paleat.

Prognosis. *Apoplexia* est acutissimus & periculosisimus affectus. Vehementia ex respiratione cognoscitur; Nam qui apoplexia moriuntur, suffocati intereunt. Unde quo liberior eo minor apoplexia est; & è contra. Si spuma circa os appareat, lethale, certum enim est suffocationem esse circa cor a stagnatione sanguinis, quando enim natura extremo conatu voluit sanguinem propellere, inde suborta in pulmo ne spuma est, et ad os detrusa, & si aperto ore spuma prodierit, desperata res est. Nempe spuma non præcise mortis, sed supremus ventum conatus est in talibus ægris; oritur autem ex aeris & humoris plus minus viscidī mistura, adeo ut etiam Sanguis in spumam albam subrubicundam abeat, ad instar cerevisiae obscuræ, per agitationem tamen cum aere in candidam spumam abeuntis. Non ergo levis ista spuma adeo periculosa est signum, quæ ex saliva intra fauces agitata oritur & qualis est in paroxysmepilepticor; sed illa, quæ eximo pectore ex sanguine stagnante per aerem rarefacto in fauces foras ebullit; adeo ut in apoplectis post mortem, per os, nares & prominentes oculos fervida spuma prodierit. Apoplectis si a difficultate respiratione sudor proveniat, lethalis; Syncopticus nempe existit.

Apoplectici melius habentes post universalia aut aliquo modo excitati, si denuo somnolenti, aut plus minus torpidi sint; illedem recidivæ pérículum imminet, siquidem perfecte licet curati facile tamen recidivant.

Cura apoplexiæ instituenda est tam in Paroxysmo ut resuscitetur æger, quam extra eum ut observatis debitibus, evacuationibus, simili que caput & ventriculum roborantibus usurpati, reditus Paroxysmi præcaveatur. Neque æger aperte convalescens est deferendus; aut enim stupidi manent, aut *varia accidentia* eos vexant, adeo ut si sumus negligentes, facile paroxysmum reverti contingat. In Paroxysmo duo observanda, nempe vomitus & V. S. Si conditio ægri respondeat utrumque adhibendum. De clysteribus & suppositoriis acria & tortia sunt usurpanda. Vomitus optimus ad fuscitandum ægrum. Unde *Antimoniala* laudanda, ut *circus metallorum*, cum ol. *cinnamomi* simul inuncto. Si ex impedito sanguinis circulo fiat *apoplexia privativa*, vomitus non videtur conveniens, periculum enim est ne vomendi conatu sanguis & serum circa collum retineatur, & hinc ista partes magis obstruantur, cum naturaliter sub vomendi conatu facies rubescere, oculi tumescere & collum inflari soleat. V. S. in apoplexia tam positiva quam privativa convenit, propter impeditum plus minus sanguinis circulum per cerebrum aut pulmones. Hinc depletis nonnihil vasibus & ita facilitata sanguini via, vomitoria in usum vocari poterunt. Adeoque V. S. & vomitus hic locum habent, modo vires respondeant, quæ inde mensurandæ, qualis æger ante paroxysmum fuerit. In Senibus loco vomitus *clysmata acria*, loco V. S. *cucurbitula* in scapulis *separata* usurpanda. Tamen in apoplexia privativa magis V. S. & *cucurbitula*, in positiva vomitus & *clysmata* conveniunt. Hinc illis præmissis, in privativa *volatilia*, in positiva *aromatica sulphurea*, *mineralia fixa*, &c. conducunt; quæ omnia secundum res naturales et non naturales diversimode limitantur.

In Paroxysmo opera danda ut excitetur æger & ut servetur respirationis actio. Hinc posterioris ratione in loco non nimis clauso, sed aere libero perflatō, situandus æger. Prioris ratione sensuum organa quæcumque & partes quævis sensiles fortins affricandæ: mox instituatur V. S. qua peracta, vel vomitor. ordinandum, vel clyisma injiciendum. Non differenda vomitoria, nam in forti apoplexia, magis revellere & ægrum fuscitare possunt. Necesse est ut augeas dolin eorum, uti & aliorum remediorum, quæ excitare debent ægrum. Propinentur vomitoria in forma liquida, sociando simul aq. spirituosa, ut *cinnamomi* aut *similēm*. Hinc Syr. emeticus a 3 vi. ad 3 i. Clysteres sint acriores, facti ex herba salv. origan. calament. rad. pyreth. cyclam. illis incoq. pulpam colocynth. vel addendo Infus. croc. metallor. turbid. ab 3 iii. ad 3 iv. etiam commode add. sal gemmæ. In casu præcipiti clysmati ex juscule quodam communis cum M. i. vel ii. sal. communis acuato, simul infusio Antimon. aut syr. antimon. Emeric. tripla vel quadrupla dosi extempore addi potest. Frictiones plantar. pedum cum muria acri aut cum aceto & sale valent ad excitandum ægrum; item punctura extremorum, odores acres ex salibus volatilibus penetrantioribus, aut sternutato-

ria infusa, ac volatilia linguae & palato affricata, præsertim in juncta aphonia.

Multum hic facit Elect. Timeti contra Apoplexiā & omnes affectus soporosos, item contra suffocationes uteri.

Rx. Sal. volat. succin. 3*β*; Theriac. andr. 3*ijss.* pulv. castor. 3*ii.* ol. destil. ruta, succin. rorismar. aa. gut. iij. M. f. Electuar. capiat magnitud. N. M. in aqua quadam apoplextica. Simulque linguam & palatum fortiter frica hoc electuar. Si post horæ quadrantem ad se non redeat, repeate, & naribus de sequente pulvere infla.

Rx. Helleb. albi. Majoran. Flor. lilior. conval. pyretbri. castor. aa. 3*i.* M. Prodest & fumus succin. aut fricitur lingua & palatus cum aq. theriac. camphor. spi. it. cerasor. rectif. paucis gutt. Ol. cinnam. & caryophull. acuato, vel ex-ract. salv. ol. destil. campb. & succin. ol. rorismar. ol. apoplect. Rbumel, &c. Externe vertex, tempora & nucha iisdem illiniri possunt. Sed observand. ne nimis largiter locis illis illinantur, alias ægri ad se redeentes de insigni capititis perturbatione & gravitate conqueruntur. Applicantur recte regionis stomachi; laterem calidum super imponendo. Usitata sunt et Balsam apoplect. Ol. majoran. lavend. spir. salv. &c.

Cum his ipsis administrationum modis & aq. vitæ spirituosa, apoplect. &c. Instillantur ori, & fauibus, acuendæ præsertim salibus & spiritibus urinosis. V. G.

Rx. Aq. apoplect. opt. 3*i.* Aq. Lilior. conval. 3*ij.* Q. E. Matthiol. 3*ss.* syr. flor. tunicae 3*ss.* M. Vel

Rx. Aq. lilior. conval. mentha aa. 3*ijss.* Spirit. cerasor. nigr. 3*ii.* liquor. C. C. succin. rite pp. vel spir. sal. armon. 3*ijss.* o. sti. succin. gut. vi. syr. flor. tunicae 3*ss.* M.

Cum his spirituosa. aq. intern. etiam hic externa a quibusdam extuntur. Ut

Rx. Aq. Melis. lilior. conval. cum vin. aa. 3*ii.* Aq. apoplect. 3*i.* acetii rutac. 3*ii.* M. pro tem. oribus & naso.

Si his præscript. non ad se redeat, vomitorium, & clyisma acre possunt iterari. Quin & vesicatoria ampla Cervici et cruribus applicanda. Si redierit ad se tantum nonnihil, spirituosa continuanda, vesicatoria applicanda, cucurbitulæ nunc cum nunc fine scarificatione scapulis & brachiis adhibenda, &c.

Extra paroxysmum cura præservat. instituenda ne recidivam patientur ii qui correpti fuerunt vel qui futuram metuunt; cuius prodromi sunt vertigo, memoriae debilitas, spontaneæ illachrimat. oculi r. Scrotomia, incubus, stupores brachior, &c. In præservatione volatilia aromatica, alterativa & evacuantia repetitis vicibus instituta optima. Inter alterativa, succinata, cafforeata, cinnabarina, partes animal. ossæ, Salia & spir. urinosi, &c. in specie salvia & ejus pp. Sem erucæ & sinapi, optima sunt ad præcavend. apoplexiā senum; hinc aliqui mane jejuno stomacho gr. x. vel xii delgutunt. Vel

Rx. Cardamomi 3*ss.* coriandr. 3*ii.* sinap. alb. 3*ss.* M. pulveris. & capiant circa introitum lecti. Vel in forma Electuar.

Rx. Caricar. ping. No. vi. incisis adde sem. sinap. alb. seu erucæ 3*vi.* cardamomi 3*i.* M. exacte ad t. simul cochleare i. spir. lavendulæ. f. Electuar. capiat ex hoc magnitud. nuc Juglandis.

Laudatur & *spir. sinapi*, *spir. cerasor. nigr. dulc. spir. fuliginis*, *cum campb. spir. secundinae Humana*; item *cinnab.* *Antimon. aurum*, *diaph. poter.* Inter *Evacuantia*. *Mercur. dulc.* *cum vegetabilium extractis* conducit; item *sudorifera ex lignu* continuata declinante *paroxysmo*. *Fonticuli* & *seracea* in *apoplexia positiva* parum auxilii adferunt, bene autem in privativa præcipue senibus. Denique *salivatio* declinante *Apoplexia* a quibusdam recte proponitur.

C A P. II.

De Paraplegiis.

HEmiplegia & Paraplegia sunt *Apoplexiæ particulares*, non omnia membra occupantes; quæ nunc per se inchoantur: nunc apoplexiæ sequuntur. Sane Apoplexiæ & hinc natæ paraplegiæ singularem habent convenientiam, licet in modo fiendi differant; unde permutation mutua eorum & in cura remediorum identitas; non rarum est etiam epilepsias in paraplegias mutari & contra. Paraplegiæ, quæ apoplexiæ, epilepsiam, aliasque morbos sequuntur immedia- te, paralyses vulgo sed male vocantur. In his 3 gradus sunt distinguendi:

1. Cum motus solum deficit superstite sensu.
2. Sensus &c motus deficiunt, restante tamen partis calore.
3. *Istis deficientibus* pars simul continuo frigida percipitur, quam insequi solet flacciditas notabilis, & hinc *Marmoratus*.

Causa. Communiter obstrucionem nervorum accusantur. Sed haec non est universalis causa, cum per consensum aliarum partium remotarum paraplegiam fieri observatum fuit, v. g. ex passionibus hysteris, item a lumbricis, Graviori subinde animi pathemate, &c. Paraplegiæ pro fiendi ratione nunc privativæ nunc positivæ esse videtur. Sed cum in specie apoplexias non lethales ordinario infestantur, hujus permutationis ratio est inquirenda. Apoplexiæ sanguineam universalem ex sanguinis extravasatione, ut plurimum lethalem existimo. Alia sanguinea privativa, quæ tantum ex motu sanguinis in vasis cerebri intercepto oritur, si universalis, quomodo in paraplegiam abeat, obscurissimum, nisi forsitan V. S. largior motus sanguinis promovendo, alterius cerebri lateris affectum particularē reddit, ita ut saltem in altera cerebri medietate circa nervorum exortum, & sanguinis consistentis vitio, paraplegiæ ori- antur.

Imo si Apoplexiæ privativæ fanguineæ paraplegia supervenerit, probabile est ex sanguine congrumato, aut subsistente, aquosum plus minus laticem fecisse secessum per cerebrum in caudicem medullarem, vel spinalem medullam, & sic unius alteriusve nervi lesionem paraplegiam intulisse, in privativa & lymphatica, aut huic cognata. Unde lymphæ materiæve peccantis in caudicem medullarem versus interiora progressus, adeoque obstrunctiones, vel ejus in medullam spinalem defluxus & compressiones certis in locis; paraplegiam inferre possunt, Imo forsitan aliqualis irritatio, contractionem fibrarum & membranarum circa principium nervorum indu-

cere

cere, & hinc spirituum influxum sufficientem impedire poterit. Positivam apoplexiā etiam excipere paraplegiam, res nota, sed modus admodum obscurus. Probabile etiam est Partes quasdam per consensum nervorum sensu & motu plus minus privari, ex hoc enim permutationis ratio affectionum paralyticorum & convulsivorum. & earum identitas explicari possunt.

Prognosis. Paraplegia quævis difficilis est curatu. Levior curatu facilior, gravissima difficilime. Si parti paralyticæ vel tremor superveniat, aut doloris molestia, bonum signum. Quo major calor, eo major spes.

Cura. Eadem fere quæ in apoplexia universali observanda sunt remedia appropriata. Vomitus in paraplegia optimus, & quidem forte vomitorium, si nempe sequitur apoplexiā positivam. Si privativam, magis V. S. Fonticuli, vesicatoria & eucurbitula intra scapulas convenient; utrobique vero V. S. adhibenda in plæthoricis, aut quibus solennis sanguinis excretio suppressa fuerit. His præmissis inter remedia interna laudantur sudorifera tam generalia ex lignis, quam in specie aurum diaphoret. Poter. cinnab. antim. corallia, Salia volatilia, spir. sanguin. human. liquor C. C. succin. Optimum est sequens bolus in adulto.

Rx. Conserv. flor. tunicae 3 i. auri diaphor. 3 i. M. pro 2 dosibus. Decocta lign. sassafras, bacc. Laur. & Rad. Helen. his appropriatis interposita sunt optima, v. g.

Rx. Rasur. lign. sassafr. 3 ii. herb. rorismar. Mi. bacc. lauri 3 ii. coq. in aq. et vin. aa. Ibijs in fine adde spir. Juniperi 3 iv. spir. sal Armon. 3 iii. syr. flor tunicae 3 iii. M.

Externa vertici, spinæ dorsi, aut loco unde oritur nervus partis affectæ, illinenda, convenient. ol. destil. succin. lavendulæ, spicæ, galbanet. Paracels. spir. vin. camph. 3 vel 4 de die calide *Affricando*. Convenient etiam effent. ex infusis nervorum vel Aq. Articularis cum Tin. castor. Spir. lilior. convall. cum vino ad frictionem dorsi, item spirit. & sal volatil. lumtricor. & formicar. Quod si spina dorsi his bene perfricata fuerit, applicandum denuo linteum calidum gummi animæ suffumigatum. Cum hujusmodi frictionibus, & litibus calidis & penetrantibus irritentur partes sensiles, & hujus medio provocetur plus minus spirituum impetus; propterea & ipsas partes ita resolutas his modis tractare consultum est, & propterea hic præstat dictis litibus addere præparat. ex alumine plumoso. Balnea ex formicis seu stufæ sicca hic locum habent.

Rx. Spir. Vin. campb. 3 iii. Spir. lumbric. terrestr. 3 ijs. effent. castor. 3 vi. M.

Rx. Liquor lumbric. terrestr. in cibano parat. 3 iii. ol. destil. spicæ, junip. aa. 3 ijs. ol. lavend. majoran. aa. 3 β. ol. succin. 3 ij. alumin. plumezi. 3 i. M. partibus affricatis hoc bals. seu ol. inungatur, quibus subinde imponi potest emplastr. ex nervin. & aromat.

Pro aquis articular. quidam recipiunt Sem. finapi p. j. bacc. Junip. pii. contusa infundatur in Spir. vini. eundemque imprægnatum partibus affricant & multa alia.

C A P U T . III.

De Paralyse.

Paralysis est resolutio membrorum talis, in quibus motus primario deficit, superstite plus minus sensu. Stupor est contra est affectus in quo deficiente in partibus sensu superest motus. Paralyse igitur est resolutio & relaxatio istius constructionis quam debet habere nervus, tendo, ligamentum; quibus mediantibus connectuntur & moventur artus, et quæ ipsa instrumenta laxiora non possunt movere istas partes. Quod si in paralyse, motu laeso, remaneat sensus tactus, vocatur Paresis, qualis est quæ scorbuticos affigit, aut post colicam accidit. Quando vero motus & sensus una pereunt, dicitur Paralyse, gravior scilicet species.

Differunt paralys & paraplegia. 1. Origine, nam Paraplegia sequitur cerebri & spinae morbos & comitatur apoplexiam, epilepsiam, convulsiones, &c. Paralyse vero sequitur scorbutum, colicam convulsivam: quandoque copiosam in gurgitationem vini.

2. Subjecto. Nam in Paraplegia nervi, in paralyse musculi & tendines afficiuntur, unde remedia ibidem applicanda.

3. Symptomatis. Nam in paraplegia legitima, sensus tactus cum motu tollitur; in Paralyse plerumque superest & interdum remanet sensus dolorosus.

4. Paraplegia a principio ad finem est constans. Paralysis & Paresis agros saepe per intervalia vexat. In Paralyse itaque motus perit seposito sensu; sed si sensus perit remanente motu non paralyse sed stupor dicitur.

Cause, sunt privativae vel positivæ; privativa est nervorum dissolutio et compressio; sed haec potius paraplegiam infert. Positiva est, quæ proprie paralysin constituit; sive interna sit sive externa. Inter externas sunt humectatio & refrigeratio nimia, inde que nata resolutio tendinum & fibrarum, mora nimia in frigida aqua, frequens natatio, graviores animi affectus, vapores mercuriales, suppressio lochiorum, omisso V. S. consuetæ, tactus torpedinis piscis et quorundam conchiliorum. In specie paralyse positivam infert ex causa interna acidum volatile austero fere vehiculo nunc seri, nunc spiritus influi, ad partem nerveam delatum, cuius occasione fibræ unius vel alterius musculi vel tendinis nonnihil intorqueri aut corrugari videntur. Contumacissima est Paralyse quæ ex vino scorbuto vel colica oritur: Notum est vini potatores, in quibusdam regionibus paralyticos reddi, nunc cum partis stupore, nunc cum sensu verminante & lacinante. Tandem membra contractura supervenit, quæ ex acido volatili austero derivari potest. Observantur tales frequenter in Moravia, Austria, &c. Acidum illud in stomacho non rite correctum pergit ad partes extimas & extra nervosas ficas, tendines & ligamenta defigitur. Quod si magis volatilisatum sit synoviam articulorum, podagram vel lithiasin infert. Unde in hoc casu premissis premittendis optime laciniis curantur. Scorbutus saepe hujusmodi paralysin inferre solet.

let: Sensum nempe inchoat & procedit, primo vagus stupor, successice labefactari tonus membra incipit; est autem ut plurimum vaga. uno enim die incedit æger altero decumbit; sensus manet ut plurimum, aliqualis saltem stupor inducitur; nunc cum dolore gravi vago, fixo juncta est, ut vix membra commode movere possint nisi jacentes. Sane acidum volatile hic peccat, nerveas fibras diversimode afficiendo; unde non rarum est, ut scorbuticis membrum spasmo contractum nunc rigidum reddatur nunc paralyti affectum flaccescat. Paralytic sequitur etiam Colicam illam quæ magis habitualis est et vulgo ab humore tenui et acri oriri dicitur, et practicis colica biliosa vocatur: alvus his pertinaciter clausa, termina atrociora, malum purgantibus per os assumptis exasperatur, umbilicus interiora versus trahitur. Si hæc recte considerentur, ratione cause Colica scorbutica est, rations modi convulsiva. Acidum hoc plexibus nerveis mesenterii inhaerens has turbas dat. Ex fibrarum enim tendinosarum congregatione contracturam efficit: Et sic pars consensum unus vel alterius membra dispositio insequitur paralytica, sicuti et stupor crurum ex renum calculo.

Prognosis. Paralysis difficilis existit curatu; quo magis partes contractæ, ed per jus, quo magis vagum est malum eo melius.

Cura. in privativa paralyti ex internis causis, sudorifera sunt optima. Quin & in malo contumaciore salivatio. Si a vitio externo, ut contumione, luxatione, &c. Litus ex aromaticis & nervinis in specie balsam peruv. paralyt. Empl. Mysycht. cum gummi Tacamab. mixt. In specie interne et externe ol. destil. lavend. litu cum petroleo & ol. Junip. acuato. Quod si paralytis oriatur ex humectatione et relaxatione tendinum, &c. a causa interna aut externa, convenit litus ex ol. terra, exung. human. et anserina compositus. Empl. ex tacamab. et galbanio malax. cum ol. succin. et Philosoph. circa articulos applicatum, item cum ol. terra & Philosoph. mixtum, interne saepe iberiaca sudor provocetur. Si a mercuriali veneno, convenit decoct. fæniculi et beleni venena sufficierent exclusa, lac et serum lactis propinari possunt. Si excretionis cuiusdam suppressio, V. S. Et hinc sudor conveniunt; si acidum fuerit volatile quælibet fortiora purgantia vitanda; saltem Helleborinis mitioribus, iisque partitis vicibus utendum: In scorbuticis precipue fortiora purgantia morbos convulsivos inferunt; Conveniunt itaque ratione acidi vol. apoplectica fixa & epileptica, ut unicornu verum, cinnab. antimon. aur. diaphoret. antimon. diaph. mart. item urinosa volatilia, ut spir. tart. volat. tinct. bezoard. spir. jal. armon. spir. lumbric. item aromaticæ appropriata, v. g. rosmarin. castor. remedia ex lignis, iberiaca, & extracta ibericalia; istis præmissis diæta temperata & lactea instituatur. Si scorbutus in recessu sit, juxta volatilia urinosa, locum obtinent Turion. pini & abietis, v. g.

Ex Turion. abiet. 3 iss. rad. chinæ 3 i. ccq. ex aq. & cerevisi ad medias; bibatur ex hoc mane & vesperi. Ists præmissis (non alias) serum lactis cum antiscorbuticis mixtum egregium est. Quod si designique colicam insequatur paralyticus cautus sit medicus in purgationibus fortioribus: Nervus curæ ad abdomen dirigendum per cys mata lenient. absterg. ex latte et thereb. quo frequentius eo melius. Internie, per decocta. Sem. 4. clidor. heueni mili cum lign. Saffras;

safras, serum lactis cum antiscorbut. Umbilicus probe spir. tart. aut sal. armoniac. vino fricitur, postea inungatur galbaneto paracelsi quod sane egregium; non convenient hic unguenta nimis pinguia; Præstat interdum uti suffitibus, fomentis, lotionibus. Observandum tamen si scorbutus subsit externa temperata magis convenire, non semper calida & acria. In administratione topicorum expendat medicus an paralytis sit ab humore aquoso aut pituitoso, aut sero quounque modo viatiato, & æger sit similis constitutionis, parsque paralytica prius intumuerit, tunc medicamenta subtilia, calida & penetrantia adhiberi possint. Quod si vero sit constitutionis biliosa & pars affecta emarcescat, ab iis abstineat.

Inter externa preter galbanet. paracels. & ol. diviniss. Fallop. convenient balsam. paralyt. Myns. item aq. articular externæ. V. G.

Bx. Fol. Nicotian. Origan. sambuc. aa. Mi. Rad. angelicae, pyrethri, aron. aa. 3 i. euphorb. castor. aa. 3 vi. piper. utriusque 3 iii. flor. stachad. arabic. lavend. & lilior. convall. aa. 3 ss. Sem. eruc. 3 ijs. concis. & contul. digerantur, in S. V. & hac essentia fricentur partes, vel abstrahatur ab iisdem S. V. & applicetur.

Hujusmodi autem externa promptius operantur post sudorem hujusque abstercionem, apertis nempe poris. Conducit porro essent. succin. item spir. sal. armon. & lumbricor. terrestr. item spir. tart. rectific. cum duplo spirit. vini in paralysi ex colica. Accedit urina humana ratione salis volatilis. Laudantur urtica & urticationes; item incoqui possunt urtica, cammomil. cuminum & sal in urina humana ad quartæ partis consumptionem, qua balneetur membrum, inungendo postea cum ol. vulpino. Ol. destillata. v. g. juniper lavend. tart. Lignor. galbani, &c. uti & petrol. oleo nucifæ excepta, conferunt iis qui acria ferre possunt. Scorbuticis autem temperata magis conducunt, imprimis si atrophia membra metuantur; talia sunt pinguendo human. viperin. anserin. castorin. nunc sola nunc cum ol. destil. præmissa frictione, applicata. Hujusmodi est liquor anseris assando prolicitus, cum parte æquali vermium terrestr. mistus, vel in pastam redactus & destillat. unde ol. habetur egregium. Conducit autem anserem vino lotum, thure, mastiche, myrrha, & ung. martiatio ante assationem replere. Pari ratione venter eiconiae impleri, & hujusmodi linimentum elici potest. Balnea ex formicis egregia sunt in paraplegiis ac resolutione tendinum & ligamentorum. Integrum enim illorum cubile sacculo inclusum, aq. ferventi injicitur, cuius vapor rem excipiat æger; sequenti die ebulliat iste sacculus & denuo excipiatur vapor, idque bis vel ter. accedunt vinacea dum spontanea fermentatione incalescant, aut inspersione calcis vivæ animantur, membra enim paralytica iisdem immersa in paralysi scorbutica aut ex Colica aut acido vitioso nata, mediante sudore multum levantur. Thermae denique iis qui constitutionis sunt sanguineæ & Phlegmaticæ, minus qui biliosi sunt, conducunt; idque magis in paraplegiis quam paralysibus.

S E C T. V.

De Læsionibus Sensuum externorum.

A R T. I.

De Variis Visus Læsionibus.

QUA TUOR modis laeditur visus.

1. Quando Aboletur, in cæcitate.
2. Quando imminuitur in visus hebitudine.
3. Quando depravatur.
4. Quando augeri videtur, & objecta nimis colorata & splendida apparent. Frequentiores autem affectus oculorum sunt.

1. *Unguis.*

2. *Leucoma & Suggillatio.*
3. *Cataracta & Suffusio.*
4. *Gutta Serena.*

Unguis fit quando tunica quædam, ut plurimum a cantho majorre circa nasum enata, foramen pupillæ claudit & nullum concedit transitum radio visivo. Si tunica hæc tenuis & albida sit, *Unguicula* & simpliciter tunica dicitur; si vero carnosior sit, pannus audit. *Causa* sic se habet. Lachrymæ salino acidæ aut acres carnes in angulo majore arrodunt, hincque membranam adnatam laedunt, unde nutrimentum transudat & coagulatur in concretum ejusmodi membraneum. Si fortius penetravit ista rosio & vascula sanguinis laedit, sanguis novas vias facit & venulas reprezentat, pannus itidem lividus, obscurus & dolorosus est, adeoque tunica maligna seu *cancrofa* audit; si vero pannus candidus clarus, tenuis & indolens sit, *benigna* dicitur. Quoad *prognosin*; *Unguis gravis* tandem cæcitatem infert. *Recessus* facile curatur, *vetus* difficulter. *Tunica cancrofa* non attingenda, item si cum *Pterygio* incipit & progressitur. In *Cura*, tunica hæc præternaturalis removenda aut medicamentis abstergentibus & blande erodentibus, aut manu chirurgica: Hinc blande adstringentibus poruli firmandi. Conveniunt igitur *Sacch. cand. Mel. vin. alb. os. sapia. CC. ustum, testa overum calcinata*: item aquæ *Euphrag. chelidon. maj. fænic.* quibus infund. croc. metal. vel dissolv. *sat gemmae pro collyriis.* In specie convenit fel lucii pisces ad $\frac{3}{i}$. *distil.* in *Aq. Leuc. Bulbos.* $\frac{3}{i}$ *ijf.* item hujus fellis *aq. destill.* & *essent.* vel loco ejus *fel human.* *destill.* in cucurbita per alembicum æneum. Egregia est etiam *aq. destill.* per alemb. ex *stercore anser. junior.* Mensa *A prili collecto.* Si pertinacius sit malum, progrediendum ad *aq. Sapphyrin.* chirurgorum, quæ varie dilui potest

tēst. In specie succus chelid. Maj. express. dilutus cum rore fēniculo insidente absumit tunicas. Facit huc collyrium seq.

Rx. Lapid. hēmatit. ℥. vitriol. alb. gr. xv. myrrhæ, croci aa. gr. v. sach. cand. ℥. M. f. pulv. miscendus cum partibus aq. aq. rof. euphrag. & fēnic. & tunicæ illinatur mistura cum penna, cāvendo pupillam.

Nubecula fit quando in nutritione corneæ perspicuæ alimentum nonnihil crassius & viscidius fuggeritur, adeo ut obscurata cornæ, ægro omnia obscura & quasi per *nubeculam* appareant. Si ab erosione tunicæ corneæ, v.g. in variolis, cicatricula crassa & alba generetur, *albugo* seu *leucoma* dicitur; si post ictum aut casum sanguis congrumatus in albo oculi hæreat, & radios visives virtutis colore tingat, *Suggillatio* dicitur. Quoad *Prognosin*, cicatix crassa & diurna difficultis est curatu. *Suggillatio* facile removetur in pueris, modo tractabiles sint. In Cura *Nubecula* materia crassa removenda: *Leucomatis* macula & cicatricula abstergenda: in *suggillatione* sanguis congrumatus resolvendus & discutiendus. Conveniunt igitur *sem. sclareæ* oculo impositum, quod maculas et albuginem abstergit; *succus fēniculi* cum *bals. perno*, *succ. anagall.* *flore cœrul.* *succ. chelid.* *Aq. Mell. simplex* et comp. *Aq. Saphyrina* & liquores parati ex *fl. eichor.* & *cyani*. item seq. *catalplasma* oculo imponendum;

Rx. *Pulp. pomer. odor. quartarium.* incid. minut. & in aq. rof. ac fēnic. coq. ad puliem; add. *mucilag. fēnugr.* ʒ iii. *album. ovor.* No. ii vel. iii. *lap. hēmatit.* pp. ʒ. β. ad ʒ. i. *cort. granat. pulv.* ʒ. ii. *M. f. catalplasm.* Ad *suggillationem*, valet *fosus* ex aq. *chærefol.* & *flor. cyani*. cum linteis multiplicatis: item decoct. rad. *sympb.* & *sigill. salom.* vel *liniment.* contra *livorem* *faiei* *Mynychii*.

Suffusio fit si in humore aqueo concrescat membrana radiis transitum negans, quæ *Cataracta* dicitur. Causa est impuritas humoris aquei ejus perspicuitatem tollens; ratiore cujus cum particulis excrementosis in membranam concrescit. Præter hanc datur & *suffusio* *Notha* *jejunis* & iis qui debilitate stomachi laborant familiaris, item in statu febrium dum muscæ ante oculos versari videntur. Distinguendum autem est inter *suffusionem* & *glaucoma*. Hoc enim tale humoris cristallini vitium est, quando ex perspicuo obscuratus & albedine fusca inquinatus est, quod quidem vitium senibus tandem naturaliter accidere solet. Quoad *prognosin*; si uno oculo conviente alterius pupilla non dilatetur, incurabiis est *suffusio*. Si *Cataracta* confirmata sit, ubi ægri lumen admotum vix vident, medicamentis non, Chirurgia defculter, curatur. Pro Cura lubstantia ista heterogenea ante sui concretionem discutienda: concreta resolvenda, aut saltē manu chirurgica deprimenda. Conveniunt itaque aquæ opthalmicæ antimoniales, liquor hepatis mustelæ, aq. destil. ster. cuman. cui infund. fel mustel. pi cis, aq. opthalm. Querc. x vitrol. & *Urina* pueri. Ex Chirurgia præter depressionem acu faciendam, convenient quicque *resicatoria* in nucha, fonticuli, Setacea, & hujus farinæ alia.

Gutta Serena sit, quando radius visivus pertingit quidem ad retinam, sed nulla sequitur visio. Cujus causa fere semper est in nervo optico ejusque expansione, quæ tunicam retinam constituit, quando nimirum obstructus, compressus, vel alio modo lassus est nervus v. g. ex scabie retropulsa, ulcere pedis intempestive clauso, &c. adeo ut spiritus animales influere nequeant: vel quando ipsa retina ita flaccida evadit, ut a nullo radio visivo moveri queat. Quo facit quando a causis externis ob percussione oculi, casum in sinciput, fortem sternutationem, diurnum solis aut lunæ plenæ aspectum, laceratur quasi vel alio modo viciatur. In *Prognosi*, omnis gutta serena difficulter curatur: Relaxata retina senum vix curatur. *Nyctalopia*, si interdiu recte, vesperi parum aut nihil videtur, raro curatur. In *Cura*, convenienter interne *Pill. aloepharg. infus.* *senna* cum *sal. tart.* in *aq. Eupbrag.* & *fenic.* pulvis *bermodastyl.* potro *aromatica*, fugiendo interim acris manifesta, *allium*, *capas*, &c. Appropriata inter palmam dicit *Eupbragia*, indeque parata *vina*, *essentiaz.* &c. hinc *rad. valeriana*, *chelidon. maj.* *levistic.* *fenic.* *sassafr. rosmar.* *bacc.* *junip.* *ruta*; item ex *formicis* parata interne & externe. Pro *usu externo* prostant *infusa antimonia*, et *aq. ex fellibus*, item seq. *ung.*

Bx. mell. *ambros.* & *despum.* *Z.* *Z. pulv.* *caryophill.* *salis aa.* *ʒ. β.* *M. f.* *Ung.* de quo particula instar seminis finapi oculo imponatur & continuetur.

A R T. II.

De Auditus Læsionibus.

Lreditur *Auditus*. 1. Quando imminuitur aut aboletur in *Surditate*.
2. Quando depravatur in *Tinnitu Aurium*.

Surditas *causa* sunt, vel auris externa abscessi, vel meatus auditorius obstructus à cerumine aut externis illaplatis, vel membrana tympani rupta exesa aut ulcerata, vel nervus auditorius aut male insertus aut obstructus aut compressus. *Cause Externa* sunt calus ab alto, nimii sonitus, v. g. ab explosione sclopotorum, morbi acuti ad statum properantes et per haemorrhagiam criticam finituri. Quoad *Prognosia*; iurdi ab ortu raro curantur. *Surditas* per se & independens curatu difficultis. *Surditas* in acutis cum urina cruda delirium portendit: Sed cum coctionis signis bonum, & haemorrhagiam criticam promittit. In *Cura*: *Surditas Critica* sponte cessat. Si a cerumine obturentur aures, id attenuetur per succ. absinth. spir. *Urin.* &c. et dein eximatur. Sin ex *aliis causis* fuerit malum, fere semper tympani et nervi acustici habenda est ratio, ut horum tonus aromatici et nervini restauretur. Hinc remedia inter excellunt *Ambra* et *Moschus*; vel *Aq. Origan.* cum *Vino* instillata; vel *Aq. Card. b.* Item essent. Absinth. Castor. aut Caryoph. Spir. acusticus *Mynsichti* vel *Barbette* cum bombace auribus admotus. Facit hic *ol. still.* succin. cum *ol. nucl. pers.* Item *Aq. magnanim.* et spir. *formic.* vel *Bx. Rad. Helleb. nig.* *ʒ. β. Rad. Cal. arom.* *ʒ. ii. Pu'p. Colocynth.* *ʒ. i. Bacc. Laur. Excort.* *ʒ. i. Sem. Cumin.* *ʒ. iii. spir. vin.*

3 iv. M. stent in infus. per aliquot dies; Colatura expressie gutta aliquot auribus indantur. Si ex casu aut percussione, egregia est Aq. Cyclaminis per alembicum destillata, vel Emplastrum ex Tacamah. et Cerat. de Beton. capiti imponendum.

In Tinnitus aurum, sonitus percipitur qui non est. Causae sunt, vel aer avis internus vitiose motus, vel tympanum varijs ex causis commotum et vellicatum. Hinc percussio capitis, casus ab alto, turgescens sanguinis in cephalalgia vel febribus acutis, & quicquid aut tympanum irritat, aut auram internam commovet, inter causas externas refertur. Quoad Prognosin; tinnitus in febribus ardentes sponte curatur. Si per se morbum Chronicum constituat raro curatur & tandem ad surditatem disponit. In Cura: Laudatur suffusus ex Absinth. & verben. item ex Succino vel Gum. Ammon. item Ol. nuc. perfic. & spir. urin. cum bombace auribus inditus. Admodum laudatur seq. Rx. Helleb. alb. Castor. an 3 ii. Cost. 3 iß. Rut. 3 iii. Euphorb. 3 β. Amygd. amar. 3 iiß. Coq. in ol. Rut. quod repide instilletur. Si fiat ex casu, Rx. Aq. vit. cochlearis i. suc. cep. cochl. β. Ol. destil. spic. gut 4. M. et auribus instilla.

Interna in affectibus aurium, praemissis universalibus, sunt Saffrata, Succinata, &c. Quae eo melius operantur, si sudor post eorum assumptionem expectetur.

A R T. III.

De Læsonibus Gustus & Olfactus.

Vitiato uno horum sensuum, vitiatur & alter. Læditur autem uterque, 1. Quando imminuitur aut aboletur, vel ex defectu spir. animal. in App'lesia, Paralyse, &c. vel ex vitio organorum. 2. Quando depravatur, ita ut odores vel sapores falsi percipientur, propter organa a variis humoribus et halitibus peregrini saporis infecta. Sic olfactus depravatur ob scorbutum oris, vel ulcus narium in lue venerea. In Istericis gustus fere amarus esse solet; Quo forte picantium gustus referendus; & catarrhi utrumque sensum aut depravantes aut abolentes. In Prognosi, si a Catarrhis, abest periculum; Si inveteratum sit malum, difficile est curatu. In Cura: In imminutione aut abolitione, causa removenda, respectu habito ad Catarrhum; deinde organa confortanda per nervina, v. g. Olea & essent. Major. Puleg. Rosmar. Hinc naribus commode illinitur Balsam. Major. ex Oleo. Vel fiat suffusus ex Gum. Anim. Succin. &c. In Olfactu depravato eadem locum habent. In Gustu Depravato causa prius removenda, v. g. Istericis vomitus convenit; deinde linguæ tonus restituendus cum sero lattis acidulato, vel ad. Cicbr. conlit. Alias Maticetur Raphanus ante pastum; vel ubinde colluatur os succo acerosæ, vel syrupe ex eo cum saccharo parato.

A R T.

ART. IV.

De Læso Tactu; indeque orto Dolore.

Sensuum omnium communissimus est tactus; nam omnes reliqui sunt nisi tactus speciales. Præter ejus abolitionem & imminutionem in *Apoplexia*, *Paralysi*, & *Stupore*; hic ipse interdum augetur et simul depravatur, in *Dolore*; qui etiam omnibus sensibus communis est: fit enim quando in organon tam vehemens sit impressio ut illud nimis moveatur; in specie, si fibrillis nerveis objectum quoddam tactile occurrat quod eas nimis vehementer moveat. Tactus enim organon sunt *fibræ*, carumque subtilissimæ fibrillæ, quæ à fortiore et vehementiori objecti motione celerrimè vibratæ, exinde violenter separantur, divelluntur & quasi lacerantur; unde quædam ab aliis divulgæ contractiva quasi vi abbreviantur, & alias illæsas violenter trahunt & lacerant; unde dolor, & remoto objecto doloris continuatio. Affectis fibris vibratōnis istius occasione spiritus animales & ipsi ad certum motum determinantur, ad cerebrum nempe, ubi in sensu communi fit formalis doloris perceptio seu sensus doloris internus. Hinc fit ut convulsiones sœpe dolorem sequantur; et vice versa convulsivus impetus doloris incrementum inferat, cum exinde pars dolens tendatur & pulsatoria molestia afficiatur. *Argue hic est primus doloris actus.* Quod si vero fibrillis jam læsis objectum, naturale licet, approxinet; tunc fibrillæ vel tantillo contactu vibratæ novam doloris impressionem facere solent v.g. in partibus vulneratis aut ulceratis; imprimis si nervosæ sint, quæ fibrillas habent copiosiores quam sanguineæ.

Differentiae dolorum variaz et tantum non innumerabiles sunt, pro varietate objecti dolorifici & partium affectarum. Sufficiet nobis decem speciales ex causa interna ortas considerare. I. *Gravis-*
tus dolor et quasi premens qui occupat partem minus sensilem, sed sentiente nonnihil membrana cinetam, a materia viscida minus acri, aut fluida fere insipida, aut dulci infarctam; v. g. in hepatis tumore, calculo renum ingenti quieto. II. *Pun-*
ctorius, Ortus ex acido membranam adinstar aciculae pugnante, & hinc convulsivo spasmo crispante, v. g. in *Pleuride.* III. *Terebrans, ortus a viscidio plus minus acido parti cuidam impacto,* & eandem quasi terbra perforante, v. g. in *Colica, Cepha-*
lea, &c. IV. *Kodens seu Mordens, quo et pruriginosus pertinet,* quasi vermiculi continuo fodicarent & roderent. Oritur ab acri falso membranosa loca vellicante. V. *Pulsatorius, ortus ex nimia* partis dolentis repletione, ejusque fibrarum convulsiva strictura, unde constrictæ arteriæ quavis pulsatione dolorem intendunt, ipsa illarum tunica plus minus tensa: Percipiturque vix alibi quam in inflammationibus aut fortioribus membranarum tensionibus. v. g. *Cephalalgia.* VI. *Ostocopos, quasi in fui profundo ossa frangerentur* aut contunderentur; qui immediate periostium afficit, præfertur

octurno tempore, oriturque ab acido in succo viscido quasi minus corrosivo, periostium nunc saltem vellicante nunc rodente; v. g. in *lue venera* et *scorbuto*. VII. *Tenfrus* ortus a spasmo membranarum partem solidam investientium; sic in *odontalgia* dimidium caput tendi videtur. Si membranæ cavitatem quandam efformantes repleantur, ita ut ex irritatione spasmodice contrahantur, sic *dolor diffundens*; sic in *Colica fistulenta*, abdomen diffunditur. VIII. *Lacerans & Lancinans*, quasi quis unguibus laceretur, propter acre acidum, purum sed austерum, membranas afficiens, idque sape in c'uribus scorbuticorum. IX. *Arden'*, quasi ignis scintillulæ urecent, ortus ab acido subtili acri, sere volatili, partes membranosas solidas afficiente, v. g. in *Erysipelse*. Subinde humores contenti effervescentes, dominante acido volatili, talem producunt dolorem. X. *Algens*, ab acido minus acri, sed singulariter fibras quasi stupore afficiente.

EX dictis patet, ex causis doloris remotis internis imprimis esse acidum vitiosum, cuius particulae acutæ & rigidæ in fibras se insinuant. Hujus acidi origo, ut plurimum est ex primis viis, v. g. in arthriticis, & scorbuticis; rarius autem ex privato partis in digestione propria læse vitio, v. g. in *Odontalgia*. Acidum hoc, prout nunc est volatilius seu spumosius, nunc minus volatile seu fixius; prout hæret in vehiculo tenuiori aut crassiori; prout parti dolenti magis vel minus infixum fuerit; etiam & dolores pertinaciores aut facilius curabiles infert. Sic dolores venerei pertinacissimi sunt & frequenter recidivant dolores qui ex privato partis vitio oriuntur, v. g. post articulos graviter vulneratos; hi enim quavis tempestatis mutatione rerudescunt. Dolores autem arthritici vagi facile discuti solent, propter acidum vol. spumosum, magis à spiritu insu quo quam seri vehiculo partibus communicatum. Hinc hujusmodi dolores non continuunt, propter acre remissius parti agglutinatum. Nonnurquam dolorcm comitatur tumor, qui in *inflammatione* & *supuratione* causa est doloris *ardentis*, *rodentis*, *pulsatoris*; In *Arthritide* vero, *Odontalgia*, &c. Doloris est effectus, ex fibrarum stricture *Convulsa*, contentorum circulum et motum æquabilem remorante.

In *Cura*, convenient, aut *Causam Removentia*, quæ sere alcalia sunt nunc fixæ, nunc volatilia; nunc macro, nunc aromaticæ & oleoſæ; hæc enim penetrant, acidum corrigunt, viscidum attenuant, & humorosum discutunt: aut convenient *Causam Temperantia*, pinguia, nempæ, oleosa, mucilaginosa, quæ acre mitigant, & fibrarum tensionem emolliunt: Vel denique convenient quæ sensum partis stupesciunt, v. g. *Opiata*, *Hyosciamus*, &c. imprimis *Ol. Hyosciam.* ex *prissum* externe applicitum.

Causa materialis peccans removenda imprimis per *sudorem* & *pirinam*; præsertim *sudorem*, hujus enim medio et viscidum in contumacioribus doloribus simul peccans plus minus emendatur. Inter *Purgantia* excellit *merc. dulcis*; quibus adduntur *Martialia*, *Solaria*, &c. pro somite morbo corrigendo. Sicuti externe, pro cause re motione, V. S. *hirudines*, *vesicatoria* (imprimis in doloribus artuum gravioribus a sero scorbutico acri) *Cauistica*, &c. magis inieciunt.

Narcotica potentissime levant, doloris symptoma sistendo, sed causam materialem nec corrigoendo nec removendo. Conducunt imprimis si humor sit tenuis et rodens, tenuitatem enim simul corrigit. Sin vero glutinosus sit humor, Sublato ejus motu, eundem parti magis impellunt, adeoque affectum deteriorem reddunt. Semper utique in curando dolore respiciendum ad haec tria. 1. Ad partem affectam plus minus sensilem, adeoque plus minus carnosam aut nerveam. 2. Ad causam Efficientem Occasionalem plus minus acrem. 3. Ad Vehiculum causæ, vel viscidum successive attenuandum, vel tenue facile discutiendum: Nempe quo sensilior est pars, eo magis temperata convenienter; quo acrior fuerit causa occasionalis, & quo viscidior fomes, eo minus volatilia discutentia quæ acre agitando & viscidum resolvendo dolorem exacerbant, sed successive Emollientia magis convenienter. Sic in nodis Venereis nocentissimus est spir. sal. armon.

Remedia igitur ad primam classem pertinentia, *Alcalia* plus minus *Aromaticæ*; sunt, *Absinth.* cum *Parietar.* contusum coctum & applicatum, tam in dolore ex causa externa, quam in illo ex acri sero humore interno, v. g. *Capitis alia* umque partium. Item *Memb. Anerb.* *Chamom.* fol. *Lauri,* *Bac.* *Junip.* *Sem.* 4. *cal. maj.* *Aqua Articulares* ad extra acuatæ cum *spir. sal.* *Armon.* cum *Calce* *viva* parato. et *spiritu lumbric.* *terrestr.* per putrefact. partibus antea probe fricatis, applicate, in doloribus lancingantibus imprimis scorbuticis nocturnis. In partium nervosarum doloribus egregia sunt *Formicalia* & *Lumbricalia* propter *sal* suum *vol.* singulare. Quo etiam *Urina* humana pertinet, & quælibet ex ea parata. Dolores ab *acido vol.* orti levantur per *volatilia ex animalibus*, imprimis ex *Scarab.* *Cornut.* Pertinet huc *Camphora* & *Spir. Vin.* *Camphor.* Præsertim in inflammationibus; item *Rana* & *Sperma Ran.* in arthriticis & cognatis doloribus, ratione *alcali temperati* singulariter *anodynæ*, quo turgent. *Sapo venet.* in *S. V.* soluto ratione alcali oleosi dolores ab acido ortos sedat. Si adsit ardoris sensus, solvatur in *Aq. spermatis.* *Ran.* vel *spir. Lumbric.* aut *S. V.* cum *Camph.* et *Croco*, pluma illinendus. In Nervis contusis & punctis egregius est *Bals. Peruv.* Solvatur in *vitello ovi* & *spir. bacc. Junip.* in articulorum doloribus a defluxionibus frigidis. In doloribus a viscido acido egregia sunt *Gum. Ammon.* & *Galban.* & imprimis *Tacamah.* in doloribus a sero vel lymphæ acida, catarrhis vulgo tributis. Potentiora sed acriora sunt *olea dejtil.* ex dictis *Gummatis*. item ex animalium offib, pinguedinibus, cera. Sic in doloribus partium nervosarum egregium est *Galbanet.* *Paracelsi*, et si a contusione orientur *Ol cer.* & *S. V.* In dolore brachii & pedis optimum *Anodynum* est *stercus humanus* vel *Vaccinum*, aut recens applicatum, aut cum *ol. Ros.* mixtum in forma *Cataplasma*. Alias convenient *Emplastr.* de *Melatto*, item de *Ran.* com *Mercur.* Item ex *terebinth.* cum *spir. sal.* *Ammon.*

Remedia temperantis & demulcentia sunt *Lac* & *Lacticinia*; nam hoc oleo & alcali dives est; unde *lac capr.* cum melle parum bullitum, item *Lac cum ol. Ros.* et *Nymph.* calefactum, ad morbum soneanti, egregium est. Huc pertinet *Cataplasmæ ex nica* CCC 3

nix albi cocta tum Latte, addito Croco; item medulla Panis albi in latte vaccino macerata, & per cibrum trajecta, & addito vitello ore, buyro recenti, & oleis Chamom. Aneth. Lil. alb. & Lumbric. Terrestr. Interdum miscenda est pinguedo taxi & vulpis cum ol. Lumbric. terrestr. Huc pertinent Althea, Malva, melilotus, Verbasco & Sambuci flores; mucilagineas istarum plantarum; Ol. Amygd. d. Unguent. Dialth. Alabastr. Balsam. Hypnor. Myns. Oleum ex flor. Verbasco in clinano paratum, Aqua Hirundinum cum Castor. &c.

Quoad Dolores in specie, curatur *Gravatius* per V. S. Sudorifera, Purgantia, & Foniculos: externe per olea destil. penetrantiora, & Emplastrum ex Gummat. & Narcot. ut de Cicuta. Nicotiana, &c. Punctarius curatur per salia vol. sudorifera Opio mixta, v. g. spir. sal. Ammon. Anis. cum essent. opii. Externè, per Ung. Dialth. Ol. Amygd. d. addito paucō Ol. dest. Chamom. & Camph. item volatilia penetrantia, ut S. V. Camph. Spir. Sal. Armon. Sperma Ran. saponata, &c. Terebrans curatur interne per incidentia & evacuantia, præsertim ex Gummat. et Merc. dulc. Externè per Gummata, Emplastr. Carminal. Sylv. Empl. de Ran. cum Merc. item de Galban. Crocat. Myns. Pulsatorius per sudorifera acidum destruentia; externe per fomenta ex aromat. vino incocatis; item Empl. Melilot. cum Theriaca malax. Tensivus per volat. temperata cum Opiatis: externe per fomenta anodyna, opiate, lactinia, &c. Distendens per Carminantia, & externe per Discutientia. Ostiopus, præmissis universalibus, per diætam sudoriferam; externe per Empl. ex Gum. item de Ran. cum Merc. malax. cum ol. færido tart. guaiac. CC. &c. Ardens internus per præcipitantia et absorbentia, externus per Saturnina, sperma Ranar. &c. cavendo acria & pingua. Algens per aromatica vel oleosa, v. g. Galbanetum, S. V. Crocatum, Aq. Articul. &c.

In specie considerandus est dolor Lacinans, qui intensissimus est, licet nulla partis percipiatur alteratio; Et scorbuticos per 2 vel 3 horas ante medium noctem infestat, remittitque accidente die. Dolores hi Lacinantes fixi in quadam parte, utut sepius pro fomite agnoscant scorbutum, interdum contumacissimi sunt sine scorbuti indicis; & ab internis parum levantur, ab externis vero nonnunquam exasperantur, imprimis a narcoticis, quæ, licet dolorem mitigent, illum contumaciorem reddunt. Utut totum membrum crucietur, specialiter tamen afficitur membrana aliqua, et mediante occulta fibrarum crispatura totum membrum per consensum afficitur. Suppressa Hæmorrhagia narium consueta hunc dolorem singulis noctibus recrudescensem induxit. In Cura, subinde utilis est V. S. ut contentis concilietur motus occasione doloris & fibrarum frictionis plus minus deficiens; item vesicatoria membro dolenti convenienter applicata; et interdum fomiculi, qui sedato dolore consolidari possunt. Interne; præmissis absorbentibus, v. g. Anim. Diaph. Mart. Cinnab. Anim. partibus Animal. duris ossis, cum Anodynis mixtis; conducunt volatilia ex Lumbricis, Tataro et Urina, Antiscorbuticis mixta. Ubi contumacior est dolor usurpentur Decocta Lign. Sudorifera: In specie Decoctum Rasur. Lign. Guajac. 3 iii. Cimar. Pin. junior. recent. Mii. Herb. Rosmar M. i. in Ag.

Aq. lb. vi. ad tertias coctis, imprimis si glandulae circa fauces & caput intumescant. Alias decoctum ex Rad. Vincetox. fol. Myrti, Sem. Hyper. & Rhab. eleat. in aq. com. addito Syrupo Capit. Ven. Proficuum observatum fuit — Externè vitentur Pinguia. Conveniunt autem s. v. aut Theriacal. Camphorat. Aq. Hirund. cum Cestor. Sepo Venet. in Aq. Vit. solutus & cum spir. Ceras. Nig. & Lil. Conval. mistus: imprimis spir. tartar. item Galbanet. Paracels. utraque cum s. v. temperanda. Rad. Consolid. Maj. recent. cons. & vesperi cataplasmati modo impositæ singulare quid obtinent. Proficuus est suffitus ex mistura Lixivii Cortariorum cum Urina humana, injectis nempe lapidibus vel ferris ignitis. Denique Therma aut Luta et lapides thermarum in aqua bulliti; vel Decoctum Calcis vivæ et sulphuris, tanquam thermarum succedaneum.

ART. V.

De Odontalgia.

Dentium dolor fit, nunc per consensum ex affectis Gingivis, nunc per essentiam: cuius Causa est acer viciosus, nunc ex vi-
tiosa dentium nutritione proveniens, nunc terti vehiculo ad
dentem depositum, ut in scorbuto & lue venerea; forsan & col-
lecti humores acres in cavernula ossium maxillæ superioris infra
oculum multum contribuunt. Ipsi dentes indolentes sunt: adeo-
que subjectum doloris est membrana eorum intima ex expansione
nervi orta, cuius fibrae hinc inde in dentium substantiam se insinu-
ant: Ex cuius contractione insequuntur etiam crispationes fibra-
rum vicinarum per consensum, & ex fibrillarum et porolorum angu-
stia, nunc sanguis nunc serum aut lympha cum tumore stagnant.
Acidum illud dentes rodens et corrumpens, successive cariosos et
cavos reddit, unde frustulatim excidunt. Subinde in cariosorum
cavitatibus ex alimento non assimilato generantur Vermiculi do-
lorem non leviter exasperantes. Causæ remote ratione nutritionis
lesæ, sunt assumpta saccharata, dulcia, fervida, nimis frigida im-
primis acida, Spiritum dentium insitum labefactantia et hinc ejus
texturam vitiantia: ratione acoris peregrini in vehiculo seri,
sunt scorbutica et venerea sanguinis et humorum cacochemia,
imprimis si dentes antea non bene se habuerint. In Prognosi;
contumacior dolor, convulsiones, vigilias, &c. inferre potest.

Cura. Dolor sistendus, acidum corrigendum, dens cariosus evel-
lendus, et vermiculi enecandi. In scorbuto odontalgicu miscendum
decoct. Coblear. et Nasturt. In lue venerea, Decoct. aut Essent.
Guajaci. Dolorem sistunt pillulae ex opio denti inditæ, vel ejus
Essentia cum bombace immissa, aut dentibus et gingivis affricata.
Virtute Opii operatur Theriaca externè malæ applicata, addito,
in ardore erysipelaceo, sale absinth. Subinde tamen Opiatis hisce
universalia præmittenda: Observatur enim ex intempestivo eo
rum u' u, sensuum stuporem, vertiginem, gravedinem capitum, im-
mo et mortem nonnunquam insequi. Si suspicio sit scorbuti, te-

neatur crebrius in ore lac repidum. Simili virtute operatur *nico-riana sumus*, præmissa si opus est purgatione, aut ipsa herba masti-cata, cavendo talivæ deglutitionem: Item decoctum ejus cum flor. *Chamom.* ut et decoct. *Hyscyam.* in vino vel aceto vel aqua, in ore detentum ac gargarifatum. *Camphora* denti intrusa, aut soluta in *spir. vin.* *Rectif.* vel. *spir. sal.* *Ammon.* cum *Calce* viva et *spir. vini* parato, egregie confert. Egregium est *Ol. destil.* *Caryoph.* vel quod melius *Ol. stil.* *Orig.* *Cret.* denti instillatum; item *Ol Buxi* cui tamen præfertur *Ol. stil.* *Sabina*, nam & *Sabina* decoctum in Vino vel Cerevisia excellens est, & vermes simul enecat, item *Ol. Terebinth.* cum *Campbor.* aut *Balsamus Sulphur.* *Essent.* *Guaiaci.* aut *Sassafras*, vel, quod melius, *Essentia Benzoina*, cum *Opiatis* mixta multum confert. Accedit *Elix.* *Propri.* s. acido, item *Sulphur auratum Antimon.* quod acidum absorbendo, dolorem sopit. Laudatur Decoctum *Spic nard.* in *vino*, et in lue venerea decoct. *Gumm.* *Juniper.* in aceto, pro oris collutione: Sed caute usurpentur decocta in aceto, quia plus nocent dentium compagem friabilem reddendo, quam profundit stuporem inducendo. Accedunt *Curæ magneticæ* per *Perficiar* in aqua macerata, deinde applicatam, et tandem in fimo sepultam ut cito putrefaciat; vel per os dextri femoris aut brachii *bufonis* a carne nudum, Gingivis fortiter astri-catum. Sunt & *Curæ Transplantatoriaæ* in Odontalgiis Habitualibus, exscindendo nempe festucam *Coryli*, et hinc *Sambuci* vel *Salici*, sub cortice separato, qua punguntur gingivæ dum sanguinent, deinde lignum cruentum immititur loco unde excissum fuit, Cortice denovo applicato et luto probè circumdato. In Odontalgiis gravidarum non contemnenda sunt Emplastra ex *Gum. Tacamah.* aut *Caran.* malax cum *Balso.* *Peruv.* aut *Ol. Pspav.* temporibus applicata si maxilla superior doleat, sin inferior vero prope aures. Quidam ex *Gum.* *Elem.* cum *Masticæ*; alii ex *Gum.* *Ammon.* in *aceto* solut. eadem parant.

Si adsit insignis maxillæ tumor, pessime promovetur abscessus emplastro *de Melilot.* Si parvus tumor intense dolens circa radices dentium emergat, suppurandus est applicando frustula ficuum nonnihil assata, et abscessus *aqua* cum melle probe mundificandus, ut materia omnis excernatur, tantillum enim fermenti recidivam facit: interdum hic tumor sponte rumpitur, et materia spon'e ex-cernitur. In Contumaci Odontalgia, ubi metus est gravioris mali, accedendum ad purgationem cum *Jalappa*, ad V. S. lar-giore, vel ad cucurbitulas scapulis, cervici, cubito, imo et maxillæ applicatas.

ART. VI.

De Cephalalgia.

SI ista Capitis regio quæ ossibus cranii circumscribitur doleat, *Cephalalgia* dicitur, estque nunc interna, quando dura membrana afficitur, quæ duplice constat tunica, quam vasa sanguifera multis anfractibus oberrant: adeo ut dilatatis vasis a sanguine, dilatetur et tunica, unde dolor capitis, fere semper tensivus & hinc pulsatorius: Nunc *externa* est, quando Pericranium, hinc panniculus carnosus, musculi, ipsaque adeo cutis, in læsionibus externis, item ex materia super Cranium collecta in lue *venerea*, acerbè dolent. Si dolor iste universum Capitis tractum ab ossibus Cranii circumscripsum occupet, et ob causam in capite fixam contumax fuerit, *Cephalæa* dicitur: Si dimidium Caput ratione futuræ sagitalis tantum doleat, *Hemicrania* dicitur, estque ut plurimum valde contumax: Si unica tantum capitis pars inter sagittalem ac temporalem afficiatur, dicitur *Ovum*, a magnitudine nempe loci dolentis. Si dolor fixus sit, & contumax in uno parvo loco, *Clavus* dicitur, qui fere continuus est, cum *ovum* subinde intendi et remitti observetur. Si occiput solum doleat, idque cum sensu frigoris, in mulieribus, oritur ut plurimum ex utero.

Cephalalgia nunc *calida* dicitur, ratione sensus caloris imprimis circa frontem, ex sanguinis fervore, vel membranarum spasmo circa partes interiores eundem detinente; nunc *frigida*, quando sentitur frigus aut saltem capitis gravedo. Est denique vel per *Consensum*, vel per *Essentiam*. *Cephalalgia per consensum*, oritur, absque ulla vaporis aut humoris transmissione, ex sola membranarum capitis cum partibus aliis membranosis communicatione, intercedente nervorum consortio: Spasmus enim in ventriculo vel alibi inceptus nervorum & membranarum ductu ad caput continuatur; unde dolor talis per consensum saltem tensivus et hinc pulsatorius observatur. Sic notissima est *Cephalalgia* ex ventriculi consensu, ex epate, liene, utero, intestinorum vermis, et interdum ex dente carioso.

Cephalalgia per Essentiam est vel *Accidentalis* vel *Habitualis*; sic vulnus capitis *accidentalem* infert, sed si post vulnus curatum remaneat atonia partis lœse, redibit *Cephalalgia habitualis*. Ultraque fit vel à sanguine vel lympha. Sic sanguis turgescens et ebulliens in febris cephalalgiam infert, impetuosis vasa menin-gium distendendo. Huc facit sanguis ex nimio æstu magis dissolutus, vel nimio vini potu turgescens, (ubi adest et artuum lassitudo nisi sudore præveniatur) vel ex frigore et effluviorum retentione similiter turgescens, ut taceam ipsa transpiranda salina membranis infixa dolores inferre. Pariter sanguinis evacuationis consuetæ, haemorrhagiae, v. g. narium, mensium, &c suppressio; item sanguinis turgescencia uno altero die antequam menses prodierint, cephalalgias inferre solent. Faciunt huc odores fortiores, v. g. *Moschi*, *Ambræ*, immo & *Rufum* in iis quæ systema nervosum habent

bent tenuioris texturae; qui vellicant membranam narium superiorem, et ad hanc derivata dura matre filaments nervea, quibus vellicatis tenditur dura mater, unde sanguinis circulus remoratur, et supervenit dolor capitis pulsatorius et tensivus. Quoad serum aut lympham, Si haec vel stagnet, vel peregrino sapore ut in scorbuto inquinetur, hemicranias aut cephalæas infert, membranas capitis affigendo: Si acrius sit illud quo inquinatur, dolor est lacerans et lancinans; si minus acre sit, gravativus est cum sensuum torpore, ut in *Coryza* incipiente.

Præter sanguinis et seri vitia, accedit viscidum acre recrumentum vel depositum vel genitum in Capite, quod in omni cephalæa aut hemicrania habituali peccare videtur, licet in aliis hemicraniis subinde subit sanguinis motus impeditus in uno altero e rame vasorum medietatis capitis. Interdum humor ille latus vicius se infinuat intra futuras Craniis, et sensim discedere facit cum intensissimo dolore, nonnunquam cum manifesto sonitu. In lue venerea nutrimentum crani ab acore maligno corruptum in materiam viscidam et acrem corrosivam sensim degenerat, quæ supra vel sub crano coacervata tumores et cariem crani infert, et ex affectis simul membranis dolores capitis horrendos in specie nocturnos; immo et Mercurii inunctiones minus rite institutæ dolores pertinacissimos subinde relinquunt, partim ex relicto non satis salivando evacuato, partim ex ipsa mercurii malignitate partes nervæ afficiente. Interdum abscessus interiores capitis contumacissimas Cephalalgias inferunt, quæ per eruptionem puris per nares subinde sedantur. Post læsionem externam, licet curatam, remanent interdum *Cephalalgiae* aut *Hemicrania*, in specie quando Cranium ipsum læsum fuit, aut fissura quædam in interiori cranij lamina relicta fuit, per quam succus nutritius alteratus in tunicas destillat; aut quando aliqualis sanguinis circa membranas fit extravasatio. Porro subinde Vermes item & calculi in Cerebro geniti graves inferunt dolores, qui postmodum per nares excreti levamen adferunt.

Signa causarum distinctiva obscura sunt. Si causa nulla caput lœdens præcesserit, et nulla insignior functionum animalium lœlio, suspicamus dolorem esse per consensum; quo in casu dolor ut plurimum est interruptus, & ad sunt sumptomata functionis in quadam parte inferiori lœsa, ita ut pro ratione majoris vel minoris læsionis, similiter afficiatur Caput. Dolor Capitis per Essentiam contraria habet Symptomata. Quæ vero sit ejus causa difficile est cognitu. Ex lympha aut plus minus acri materia oriri monstrant gravamen capitis, frigus, somnolenzia, ætas senilis. Cephalalgia per essentiam interdum per dictionem determinatam habet, nunc solis motum diurnum, nunc lunæ phases & periodos observantem.

Prognosis. Vehementissimus Capitis dolor in febre continua, cum urina cruda seu alba & clara, deliria, convulsiones & mortem portendit: subito autem definens, fine critico lavamine gangrenæ aut omnimodæ sensus in membranis cerebri deficiencia Lethale signum est. Si frigeant externa in vehementissimo capitis dolore, malum est signum. Si continuus & vehemens sit dolor circa frontem & tempora cum febre acuta, apparente die quarto signo perniciose, septimo fere

fere mors ingruit. Si Cephalalgia superveniat aquæ sanguinis aut puris per os, nares aut aures excretio, signum est solutionis morbi. Quibus ex morbo partium inferiorum convalescentibus dolor Capitis supervenit, si non præcedat manifesta excretio, materia ad cerebrum rapta ab scessum faciet. Quicunque in febre non lethali dixerit sibi caput dolere, aut præ oculis obscurum quid apparere, si cardiogmus accesserit, biliosus vomitus expectandus erit, presertim si rigor intra hypochondria supervenerit; quibus vero in ejusmodi febris capite dolentibus visus hebetudo contingit aut splendores circa oculos observantur, aut præ cardiogmo aliquid tenditur in hypochondrio dextro aut sinistro, sine dolore aut inflammatione, iis sanguis ex naribus fluet.

Cura. Cephalalgia per consensum affecta parte primaria restituta facile curantur, illa vero per essentiam difficulter. Ulrinque præmitenda Evacuantia, imprimis vomitoria in illa per consensum, & purgantia in illa per essentiam, in specie ex Mercurio dulci. Utrobique alvus libera servanda, cum obstructa dolore exasperet. In dolore per consensum stomachi optimæ sunt Pillulae seq.

Rx. M. P. Mastich. 3*i.* Extract. Helleb. nig. Extr. Castor. an. gr. v. Extract. troch. alband. gr. j. eum s. g. Elix. Propr. f. Pill.

Observandum utique 1. Præmissis præmittendis in malo contumaciore per essentiam, imprimis ex seri aut lymphæ vitio, optimam esse diætam, sudoriferam quæ, caudam viscidorem attenuat & dissolvit mediante sanguinis circulo. Alias interne convenient *Succinata* quælibet, imprimis ejus sal vol. hinc *diaphoretica martialia*, item volatilia tam urinosa, quam ex vitriolo parata. His *Essentia Lunæ genuina* addi potest; quibus opiate, & *Camphora* imprimis in Cephalalgia calida, permiscentur, quo in casu spir. V. Camphoris. vel *Ol. Camphor.* externe applicantur.

2. Chirurgica præsidia multi usus sunt. In specie *Arteriotomia* auxiliū facile est, & nobile in contumacioribus malis, speciatim *hemicranis*, nec metuendum est *aneurisma*, applicata enim *terr. Vitriol. dulc.* cum *terr. sigil.* & *album ovi.* intra triduum coalescit Arteria. Post *Arteriotomiam*, commendatur in diuturnioribus Cephalalgij incisio venæ frontis, loco cuius possunt adhiberi kirudines utrinque ad tempora. Alias incisio venæ inter Indicem & pollicem manus præsens observatum fuit *hemicraniae* remedium. Atque hæc auxilia locum habent, ubi in vasis sanguiferis vitium hæserit. Ubi ex seri vitio malum oritur, conducunt *Fonticuli* in crachio aut nucha, aut inter indicem & pollicem manus excitati; *Vehicatoria* pone aures vel prope nucham, & in graviori malo capiti raso applicata; *Setacea*, interdum *Causticum Potentiale* in dolore capitatis periodico ad ciceris quantitatem te extende, & subinde *trepnum*, imprimis in dolore post luem gallicam curatam. Sed necesse est ut prius præmissa sint *Universalia*, alias præsidia Chirurgica malum augerent.

3. Utut *Opiata* fistant dolorem, causam tamen relinquunt, eamque magis fixam reddunt. *Anoynæ* igitur & narcotica adhibeantur primum in parva dosi, adscendendo successive, idque saltem appropriatis additis. Si exerne applicanda sint narcotica, caveatur à futuris, metu soporosi affectus, qui etiam metuendus ex nimia opij dosi.

4. Inter alia Topica eminet imprimis Cataplasma ex *Verbena confusa* cum linteis duplicatis fronti & temporibus admotum, item flor. *papav. rhæad.* contusi, item *betonica* in vino cocta & contusa, quæ anodynæ & contra capitinis dolorem in apostemate egregia est. Vel ubi opus est discussione & resolutione, *R. betonic. M. j. abfimb. M. ss. cubeb. 3. j. vini. lb. j vel q. s. decoq. & decoct. epithematis instar capiti applicetur; sic etiam rad. Rhodia cum pistillo lapideo contrita & aq. verben. & sambuc. an. irrorata & instar cataplasmatis fronti applicata, conductit. Loco hujus decoctum ex illa paratur. Defectu rad. Rhodiæ, locum supplet pulv. rad. *Zeljor.* cum dictis aquis, sed hoc in cephalalgiis ex causa frigida. In specie huc pertinent qui plus minus aliqua vi Narcotica pollent. v. g.*

*R. Nucleor. persicor. 3. ss. sem. papav. alb. 3 i j. c. f. q. aq. verbena f. Emulſio, quæ sub Epithematis forma fronti & temporibus applicetur Hic laudatur etiam *infusio lem. hyoscam* 3 i. in *acet. rosac.* 3 v. & sic caput ligetur fascia ex linteo subtiliss. Quod humcetetur cum sponsa acero intineta. Sic etiam, *R. ol. papav. ex semine expr. 3 i. ol. nucleor persic.* 3 iſ. ol. *hyoscam. anetbi an.* 3 ii. c. f. q. *cera, vel. N. M. expr.* Linimentum temporibus applicandum. Sed hujusmodi narcotica externa tantum locum habent urgente gravius dolore, eoque magis accidentalis & per consensum & conjunctio cum morbis acutis, quam habituali, per essentiam, & cum morbis chronicis. Dolores enim chronici hujusmodi remediis leviter saltem palliantur, adeoque potius præmissis remediis chirurgicis internis, aut emplustinis & *caramabaca cum balsam peruv.* tractandi. Multum laudatur *Ung. de alabastro*, in specie in cephalalgia febrium, cui de *ol. papav. hyoscam* aut *campboræ addi* potest. Ubi opus est discussione & resolutione causa frigidæ, optimi sunt sacculi ex milio & sale communi suffumigandi; ex quibus etiam cum *herba betonica, floribus camomil.* & pulv. rad. *rhodiæ* fiunt sacculi interpassati calide capite applicandi, imprimis in cephalalgia senum.*

5. Contumacissimi sunt dolores scorbutici, lancinantes & nocturni, contra quos interne convenit *decoct. lig. junip. cum rasu. lign. buxi.* item *lac quod acrimoniam salis hic demulcat, licet aliâs per consensum cephalalgias inferat.* Externe conyenient *vesicatoria* prope aures, item Epithema *cancrorum* infra dicendum, item flor. *papav. rhæad.* recentes contusi & applicati.

6. In Cephalalgia febrili convenit epithema ex *succo sempervivi* aut *portulacæ* cum *panto aceto*; vel ex *succo cancrorum* expresso cum aq. *papav. rhæad subasto*; vel ex ipsis *cancris* *fluviarilibus contusis* & applicatis. Convenit insuper *Ung. alabastr.* cum *ol. papav. expr. & ol. hyoscam expr.* Si metuantur deliria aut convulsiones, applicetur plantis pedum pulmentum ex *fol. rut. recent.* *M. iii. rad. raphan. incis. No. iii. sal com.* *M. j. ferment. acer.* *M. iii. cum aceto rusac.* q. f. hoc enim irritationis ratione revulsorium est, unde in comate vigili febrium egregium est.

7. In Cephalalgia frigida a materia viscidæ & glutinosa, item in Cephalalgia senum, cura per ligna sudorifera conductit. Externe optimum est *bals. succini* vertici illatum, item *Empl. de ranis cum mercurio* capiti raso impositum, cuius etiam p. j. adi potest *Empl. de hyponics*

tonico & ung de alabastro p. fl. Ubi Suspicio est materiae crasse, in doloribus inveteratis, imprimis venereis, nil melius hoc emplastro, ratione Mercurii, qui materiam attenuat; conductit etiam in discussione futurarum; quo in casu solemus alias praemissa capitis ligatura & deresis capillis ceratum ex pelle ariet. um gummi elemi, & paucō cerato de betonica loco affecto applicare.

8. In dolore a Læsione externa conductit ung. alabastrin. & impri-
mis cerat. Alexandri benedicti quod sequitur, Rx. gummi hæderæ 3 ij.
rehn. purgar. 3 fl. cera 3 ij. ol. rosac. 3 iij. gum ammoniaci 3 ij. Tere-
bimb 3 ij. succ. corymb. heder. et farin fabar q. v. f. Emplastrum.

9. In Cephalalgia a vermis, præmissis universalibus contra
vermes, applicandum syncipiunt empl. ex pulv. aloes & lumbrian. 3 ij.
fell. tauri. 3 j. ol. absinth. & cera. q. s. Et admittendus est fumus ex
seq. pulvere, nempe. Rx. pulv. cent. min. marrub. & betonic. aa. 3 ij.
Zedoia. 3 fl. angelic. 3 ij. succini. 3 j. antimon crudii 3 j. minii. 3 iij.
boli armén. 3 j. aristoloch. rotund. 3 ij. absinth. 3 ij. M. F. pulvis pro-
fumo. In Cephalalgia antem ab ebrietate aut crapula deglutiendum
est piper quia cruditates ventriculi absunt; item caput leviter
irrorandum aq. frig. aceto mixta, testes vero in illam immer-
gendi.

10. in Hemicrania præter supra laudatam arteriotomiam aut hi-
rudinum applicationem, laudatur cataplasma ex rad. cucum. ajan-
cum verbena & absinth: vel ex eadem radice add emollient. in specie
pro solvenda hemicrania per abcessum. Applicatur etiam dococatum
ex eadem radice & absinthio in hydroleo, Vino, vel aqua. Laudatur
etiam spongia madida decoct. rad. bryoniae cum fol. absinth. in Aq. il-
linendo postmodum ung. alabastrin. Sunt qui in specie ad hemicra-
niam commendant linimentum ex euphorbii 3 j. cera 3 iij. ol. dulcis.
lb. j quo dimidium frontis & musculi temporales commode inungi
possunt.

ART. VII.

De Doloribus oculorum & aurium.

Dolent oculi, nunc per Læsiones externas, nunc propter ophthalmit-
am, seu inflammationem, lympha existente acriori & acido sal-
fiori. Sensus vehementissimæ compressionis, & quasi lacerationis,
ortus ex spasmo membranarum oculi specialis quidam dolor
est.

Cura. Hormini semen oculo immissum, lympha oculari humec-
tatum reddit mucilaginem, qua inviscantur ea quæ in oculos incide-
runt, & ita extrahi possunt. Perla etiam vel parvus Lapillus cancro-
rum in oculum immensus & agitatus ea quæ inciderunt ejicit. In Sco-
ria chalybis admovetur magnes oculo. Alias instrumentis chirur-
gicis externa ista ex oculis extrahenda sunt.

In Ophthalmitia à causa interna applicantur pom. dulc. Subinde ad-
ministranda venit arteriotomia. Si adfit lympha corrosiva, tutia pp.
aut flor. Zincii absorbendo acrimoniam ejus temperant. In speciali
dolore compressivo & lace ativo prosunt aquæ ophthalmicas antimonii-

ales, item decocta verbenæ, fænic. euphragia, Sumach, tutia in aq. & vino, item mixtura ex mucilag. sem. plantag. cydon. & horminis cum aq. spermar. ranar. exir. 3 iiij. croci. gr. vi. & camphoræ gr. iv. quibus quidam & lac muliebre addere solent. Laudantur fol. Nicotian leniter contusa & recentia, vel modico vni irrorata & oculis imposita. Laudat Lindan. sa. bar. joviale in aq. plantag. & fænicul cum. tut. fp. sed ab omnibus experta est pulpa pomorum dulcium ad mollitem coctorum, cui in quovis oculorum dolore inflammatorio addi possunt albumen ovi, saccharum abliss. camphora, & crocus.

Dolent aures frequentissime ratione inflammationis cum sensu ardoris & pulsationis, qui superveniente puris fluxu levatur. Interdum oritur dolor contumax, si humor iste ex quo cerumina per aerem inspissatur, acris sit & salsus, & membranam internam pungat; quo pertinet lympha vitiosa in catarrhalibus affectibus. Sunt etiam Vermes in aures irrepentes, qui graves dolores inferre solent, cum sensu rosionis, puncturæ, pruritus, et reptionis vermium in interiori, auris meatu. In Prognosi, dolor aurium inflamatorius dilitia, graves cerebri affectus & mortem inferre potest, idque magis si in profundo hæreat & nervum acusticum magis afficiat. Infantibus frequens est malum, sed minus periculosum quam in senioribus.

Cura. Dolorem hunc aurium fistunt fomenta ex althæa, fænugræco, flor. chamomill. melilot. beton. eta. applicata præsertim si malum sit a causa externa; item fumus nicotianæ cum fistula inversa auri immisus, vel folia nicotianæ aut recenter contusa, aut spir. vin. humectata, & admota; aselli in ol. violar. infusi & expressi; item scarabæi vivi in ol. ros. cum pauca aqua ad aq. consumptionem cocti & expressi, præstantissima dant anodynæ quæ blande calefacta auri instillentur & cum bombace immittantur; quo facit etiam olenm scorpiorum cum parte semisse ol. amygdal. dulc. vel amar. si opus est deterione, similiter calefactum & usurpatum. Ubi nulla est inflammationis suspicio optime convenit decoct. caryophilli arom. in vino auri instillatum. ipso caryophillo desuper applicato; item Urna pueri aut potius spiritus ejus non adeo acris auri immisus. Spir. Otagiensis Barbete anat. Fr. l. 2. c. 1. ad gut. 2 vel 3 auri instillatus, superimposito bombace moschato aut ambrato, egregius est, non tantum in obauditione sine inflammatione, sed etiam in tinnitu aurium & surditate. Ubi dolor est nimis acutus, addendum venit tantillum eff. opii, sed caute ne auditum lædamus.

Si dolor aurium sit a vermis, aut extrahendi sunt infundendo lac tepidum, vel applicando pomum assatum dulce, quæ dulcedinis odore eosdem evocant; aut enecandi sunt succo absinthii aut cucumeris asinini, vel instillando in aurem ol. nnclear. perfic. rec. mistum cum ol. diacolocynth & mercur. dulc. vel instillando essentiam myrræ, vel injiciendo decoctum aloes myrræ, & summit absinth. in vino. suffimig. ex myrrba, vel sem. hyociami in candelas cum cera redacro, vel gumm. ammon. auribus excepta vermes enecant. Suffimigia etiam amara & ex Marte ore & naribus excepta, vermes ex auribus expulerunt. Si gryllus in aurem irrepserit, evocatur ol. infus. gryllorum; sicut hirudo injiciendo aquam falsam aut aurem externam perfundendo sanguine resenti, ad quem prorepunt. Si pu-

lex

Iex irrepserit, immittendus est globulus ex pilis caninis compositus
in aurem cum stylo, cui se insinuant.

ART. VIII.

De Arthritide, seu Podagra, Dolore Ischiadico, &c.

Arthritis est dolor articuli, qui pro articulorum varietate, nunc
Podagra, nunc Gonogra, nunc Ischiadicus dolor appellatur. Non
nunquam etiam scapulas & vertebrae colli, interdum sternum, immo
& alteram corporis quasi medietatem afficit. Affigit fere per Pa-
roxyssmos, extra quos nisi in inveterato malo satis commode ha-
bent ægri.

Symptomata. Quoties imminet paroxysmus, alvus fere segnior
evadit, adeo molestia circa præcordia, cessatio excrementi consue-
ti intra pedum digitos, & circa articulos tensio. Hinc supervenit
dolor pungens lacerans aut pulsans, qui in podagra incipiente, pol-
licem majorem pedis unius & hinc alterius successive occupat, dein
procedente malo genua, brachia, &c. occupat. Si sit simul turaor
erylipelaceus, *arthritis* dicitur *calida*, suntque ejus symptomata om-
nia atrociora, sed simul paroxysmi sunt breviores: Si dolor sit re-
missior, cum tumore ædematoso, & nullo vel levirubore, diutius
tamen remanente paroxysmo, & tumore, *Arthritis* dicitur *frigida*.
Anxietas præcordiorum magis in incremento quam in statu viget:
adeo simul fitis et gravissimus æstus circa regionem stomachi, eo
graviores quo minus se potu onerant. Appetitus prostratus est, &
Clysmata & blande laxantia anxietatem leniunt. Subinde in inve-
terato malo accedit inanis vomendi conatus cum Lypothymiis, quæ
pathemata remittunt in statu cum dolores & tumores increverint &
plures partes occupatae fuerint. Accedit febris *symptomatica continua*,
minus in principio paroxysmi & adhuc mitius in statu affligens.—In
dolore Ischiadico eadem fere adsunt symptomata: in quo dolor impri-
mis in articulo ubi femoris caput inseritur coxendici percipitur; eti-
am clunes & nates occupat; quin & ratione nervorum & membran-
arum connexarum, extenditur versus suram & ad extremum usque
malleolum nocteque, fere gravius affigit; & quia partes dolentes
sub copiosis musculis delitescunt, nulla fere extrinserus percipitur
mutatio. Sæpius autem dolores alij ab ischiadico quodammodo differ-
entes superiorem cruris & coxarum regionem occupant. Si crebrius
redeant paroxysmi graviores, debilitantur articuli, & tandem pa-
ralytice flaccescunt, subinde laxantur: interdum membra circa arti-
culos contrahuntur & rigescunt, aut saltem tophi & nodi ibidem col-
liguntur eorum motum impedientes; speciatim ischiadicus dolor ad
claudicationem, nonnunquam coxae luxationem & cruris atrophiam
disponit. In malo inveterato, præsertim si sudores in paroxysmi decli-
natione neglexerint, pertinacia in articulis vestigia relinquunt, ita
ut levi occasione recrudelcat aut punctionibus se manifestet ma-
lum.

Pars affecta sunt membranea ligamenta articulos colligantia. Ex
acerbitate lacerante doloris in profundo siti, probabile est ipsum
etiam

Collegium Practicum.

etiam perioftium in locis ossium articulationi proximis simul patit. Quod articulos in specie afficiat videtur esse ex *synovia* seu rore dulci chyloſo alcali temperato turgido, qui ceu nutrimentum ligamentorum ipsorumque forſan ossium abundans intra articulos colligitur pro motu facilitando & oblinendo ossium articulationes. Hoc ab acido inquinatum partes membranaceas rodit, hinc ſuccellive ab acido inſtar albuminis ovi ſpiffatur, & in gypſeam ſubſtantiam, tophos nempe, degenerat.

Cauſa efficiens eſt acidum vel ſpirituosum, ſpiritu inſluo maritatum, *synoviam* & vicias membranas inquinans & affligens. Radix hujus non ex parte affecta, ſed ex depravata digetione prima derivatur, ita ut licet pedem abſcideris, podagram proinde non ſanaveris. In malo inveterato acidum hoc ſuccellive acido ſtomachi ſe-associat, donec fermenti more pedetentim hoc ſupereret, ita ut imposterum nulli ſeparationi obediat & plane incurabile ſit. Hinc 1. *Hæreditaria* obſervatur *Podagra* ex acido podagrico cum ſpiritu inſluo genitali foeti communícato. 2. Ex Animi Pathematibus gravioribus, timore v. g. ira, &c. curata fuit *podagra*: Perturbatio nempe animi & ſpirituum peculiariſ motus fermentum podagricum extinxit, aut faltem alteravit, imprimis in ſtomacho qui reliquis digetionibus præſidet: quo pertinet confidentia ægri erga Medicum vel Remedia. 3. Ut plurimum arthritici etiam nephriticī eſſe ſolent eodem acido ſpirituoso utrobique autore. 4. Lacticinia, uſu continuato acidum arthriticum alterant. 5. Vina imprimis tartarea & acida in hoc malum præcipitant, & abſtentia vini quodam ab eodem libet.

Cauſe Remia principiōres ſunt *Bacchus*, ratione acidi nocivi a fermento ſtomachico minus debite ſuperabili; *Venus* quatenus ſucceſus nutritius chylo temperato alcalino prædives ſub genituræ forma excernitur, & hinc nervosum ſyſtema debilitatur: Et haec, qua spiritus asperiores reddit. Dictis ex cauſis viri magis quam feminae arthritidi obnoxiae ſunt, niſi menses deficiant, utut hodie ex vita mulierum mutata contrarium experiri liceat. Eunuchi etiam nec podagrī nec calvi ſiunt: & pueri ante veneris uſum, niſi ex parentum vitiis, podagra non laborant. Scorbutici autem admodum obnoxii ſuot. Acidum nempe Arthriticum ſpirituosum quavis occaſione, v. g. motu corporis aut animi, aere frigido poros contrahente, aut effervescentia febrili insignius commotum, ſe inſinuat synoviæ, cum qua probabiliter effervescit donec intra articulos ſuscipiatur. Crebriores autem & Diuturniores Paroxysmi, ultra partis dolentis ex ſpiritus insiti deficiencia & fibrarum tono relaxato debilitatem, relinquunt occulta ſpicula de acido peccante membranis infixa, facili occaſione in actum dolorofum excitabilia. Nempe ex acido iſto podagrico imprimis in fermento ſtomachi digetivo commoto, & hinc totum corpus penetrante, anxia iſta præcordiorum pathemata originem ducunt. In quovis autem paroxysmo depurantur partes fluidæ tam humorofæ quam ſpirituofæ, acidum enim ſynoviam inquinans ſpirituum conſortium deserit & fermenta heterogenea in M. S. febrili effervescentia ſecreta, nunc una circa locum effiectum ex fibrarum contractura colliquantur, nunc in declinatione excernuntur.

excernuntur per sudorem, qui etiam in incremento moderate prolicitus maturat articulorum invasionem ab acido, et paroxysmum abbreviat. Hæc ipsa patefaciunt quare Arthritis in Colicam, Epilepsiam, &c. Mutatur, acido nempe podagrico plexus nerveosos extra articulos occupante; sicut paroxysmo non rite procedente, nec acido vol. sufficienter excluso diuturna virium prostratio, appetitus dejectus, interdum palpitationes, saepe tusses siccæ, et saepe ius asthmata occulta convulsiva, et subinde ipsa mors superveniunt. Quoties Arthretici paroxysmo corripiuntur, qui more consueto articulationes non occupat, nisi per curam præservatoriam malum in radice mitigatum fuerit, ii vel diutius languidi permanent, vel brevi post novo paroxysmo corripiuntur, vel alius gravioris morbi aut etiam mortis periculum subeunt: Unde acidum podagricum omnes alios morbos supervenientes intendit, & in horum cura ad illud simul respiciendum.

Prognosis. Arthritis Morbus lethalis non est, potius enim ex podagra deficiente quam superveniente moriuntur arthritici, si podagra in primis paroxysmis negligatur. Podagra *soluta* curabilis est, imprimis recens. Nodosa autem et hereditaria è contra. Dolor Ischiadicus in principio facilis quam cæteri curatur, licet in progressu æque rebellis esse soleat. Luxatio contingens fere insanabilis est, ligamenta enim laxata membrum repositum non firmant, et materia ex synovia intra articulos coagulata curam impedit. Dolores sensim ingraevescentes ad jugulum et superiores partes transfeuntes perniciem minantur. Solvitur arthritis vel discussione totali finito paroxysmo, ita ut nullum relinquatur vestigium; vel per ejectionem materiae ichorolæ aut sanie purulentæ, per partes intercutaneas erosas; vel quando tophi post paroxysmos relinquuntur, vel, quod pessimum est, quando paroxysmus sua tempora non absolvit, acido podagricu alias partes extra articulos occupante.

Cura. In Paroxysmo impetus naturæ non sistendus sed promovendus, impedimenta removendo, acidi specifici vim mature infringendo, urgentia symptomata mitigando. Imminente podagra convenit vomitus, præmissis ocul. cancror. præp. acidum enim oritur ex stomacho. Sin minus vomitus institui queat, purgantia blanda, sed mistis temperantibus acida, v. g. offibus humanis præp. vel calcin. &c. conducent, aut pill. aloeticæ cum appropriatis propincentur. Opiata tam interne quam externe malum pertinacius reddunt; immo abusus opiatorum arthriticos ad paralyzin disponit; adeoque caute usurpetur, nec nisi præmissis universalibus et adjunctis purgantibus aut sudoriferis aut specificis. Commodo miscentur M. P. Aloephang. 3ii. cum Laud. Op. 3/3. pro 4 dosibus. Suspicor utique commode propinari posse Opiata ingruente paroxysmo, præmisso vomitu cum specifico *diaphoretico*. Sicut ergo *Diaporetica* opiatis maritata in paroxysmo, sic *Diuretica* extra paroxysmum optima sunt præservatoria; quæ duo in plurimis conspirant ut unum alterum sublevet. Speciatim in præservando nulla purgantia, nulla violenta sudorifera tantum valent, quantum appropriata *Diuretica*, imprimis *volatilia*, ut spir. sal. Armon. Spir. Carmin. de tribus qui multa præstat in abusu vini. Sic *Lumbricalia*, *Arcanum Duplicatum*.

Præmissis fixis, et scarabæ unctuosis, egregia sunt in podagra ad diuresin. Extra Paroxysmum porro dieta est exactissime observanda; in specie dieta sudorifera antiquis, aut lactea modernis magis in usu, remedii vim obtinet.

Remedia sunt *Nervina, Aromatica & Volatilia*, quæ sale suo vol. acidum podagricum invertere & per transpirationem eliminare solent; quibus semper adjuvantur *Specificæ & Appropriata*, viz. *Chamaedrii, Cbamæpt. Iva Arbreтика. Spir. Sal. Armon. Spir. & Sal Vol. Lumb. &c.* Inter externa fugiantur unctuosa pinguis, quæ transpirationem inhibent & tandem contracturas inferunt; unde potius *emplastrum nervina & cataplasma calida* sèpius renovanda ne actuali suo frigore poros strigant. Inter hæc excellunt *saponacea & ex iis paratus balsamus antipodagricus Rhumel. Sapo venetus in S. V. solutus, aq. articulæ. ad. extra, aq. calc. viv. spir. lumb. sal armon. &c. liquida enim majorem & tutiorem effectum habent.* Ex chirurgico fonte conducunt *Vesicatoria* tam præservative quam curative, quin & fonticuli convenient; quo referenda sunt *cauteria, tam potentialia, quam actualia*, & hæc inter moxa *Siniæca* inustio, cui tamen & moxa geranica substituitur.

S E C T. VI.

De sensuum internorum & rationalium functionum Læsione.

A R T. I.

De Læsione Memoriae.

HAec tenus de operationibus quæ homini cum brutis sunt communes. Operatio autem ipsi propria est intellectus & inde promanans ratiocinatio, quæ nunc depravatur in *dilirii*, nunc imminuitur vel aboletur; hoc autem non accidit nisi sensus externi plus minus laborent, imprimis *Memoria*, cuius imminutæ aut abolitæ *causa proxima* nos latet; *causæ vero remotæ* sunt capitales læsiones, v. g. casus, contusio, assumpta, excreta, pathemata, morbi varii imprimis acuti, item diuturniores epilepsia & melancholia. In Prognosi, memoriae subitarea læsio absque causa externa apoplexiæ prodromus. Quæ à morbis acutis malignis aut venenis oritur, fere incurabilis est.

In *Cura*. Spiritus nimis fervidi sunt attemperandi, torpidi vero aromaticis excitandi. Remedia generalia sunt *Cubeba* jejuno Stomacho comesta, sed caute juvenibus propinandæ, *Castoreum*, *Succinum*, *Pulvis Trithemii*, *Spec. Dianth. Diamosch. dulc. Confect. Anacard. Formicæ. Aq. Magnanim.* Aq. Sopborum *Dornicell. Spir. Cereb. Hum.* & omnia aromatica spirituosa. Externe, illinitur *Ol Myrræ* temporibus & vertici; item in abundantia suecorum frigidorum S. V. in quo piper insulatum. *Hildeheim* plura aromata infundit in S. V. pro redditum usu.

A R T.

ART. II.

De Deliriis; in specie de Phrenitide, & Delirio Melancholico.

D'Epravatio ratiocinationis, unde *Deliria*, Oritur a causis vel *externis* vel *internis*. Inter *externas* sunt omnia *Narcotica* quæ spiritus animales ad diversos conceptus, & inde deliria determinare valent, *Animalia Rabida* quorum morsus deliria certa in hominibus ad animalium gestus accendentia inferunt, & *Philitra*. *Causæ Internæ* sunt nunc vagæ in *febribus*, nunc determinatæ ad certum objectum in *Melancholia*; nunc sine febre in *Mania*, nunc cum febre in *Phrenitide*.

Phrenitis itaque est *Delirium à causa interna cun febre junctum*. Si levior sit, *Paraphrenitis*, dicitur; si gravior *Phrenitis* audit, & ex inflammatione cerebri oriri existimatur. Veteres Tamen per *Phrenitidem* intellexere inflammationem diaphragmatis. Nos itaque cum vulgo loquimur. *Causa Proxima* est varius et confusus Spirituum motus, cuius occasione varia phantasmata efformantur, cuius nuncii sunt interdicti sermones, risus, fletus, muscarum venatio, convulsiones, &c. *Causa Remota* est cerebri effervescentia in *paraphrenitide*, & inflammatio in *phrenitide*: Cogitemus æstum febrilem & vasa insignia ad cerebrum dilata, & facile hujus fervor patebit. *Cause Remotiores Procatarrhicae* sunt ætas juvenilis, aer æstivus, potus generosi, imprimis Vinum, suppressa Lochia, Hæmorrhoides, &c. Animi Pathemata, imprimis Ira; Febres malignæ, &c. Probe attendendum est quedam deliria ludicra esse cum quadam hilaritate & forsitan risu juncta; quadam seria cum jurgiis & ira quasi præmedita- ta juncta, quæ pejoris sunt note. In vera *Phrenitide*, si vires sunt languidae, ut plurimum moriuntur ægri. Si mutetur *Phrenitis* in *Lethargum*, lethale; item si convulsiones, stridor dentium, aut aphoniam, & inscis facum & urinæ dejectio, supervenerint.

In Cura. 1. Sanguinis effervescentia compescenda, eum evacuando, & stagnantern resolvendo. 2. Spirituum motus figura- dus. Adeo ut præmissa V. S. eadem convenient quæ in acutis febribus, v. g. *Berardica*, *Sulphurea*, *Antimonialis*, *succi vegetabilis acidæ*, item *minerales*, imprimis *nitrum* & ejus *Spiritus*; item *Camphora* in & externe: *Opiæ* & *Emulsiōnes Papaverinæ*. Singulare specificum est *berb. & flor. Anagall. cum flore Phænicæ*. Hinc in *phrenitide maligna*, *R. Cinnab. Antim. gr. xii. Berar. solar. gr. vi. Laud. Opiat. Campb. an. gr. i. M. D. in duplo in decocto *Anagallidis*. Inter Externa commendantur *Casaplasma* ex *Portulac.* & *Ros. capiti*, item ex *Sedo maj. contuso* cum *aceto* plantis pedum & testibus, admota: *Animalia viva*, viz. *anaes*, aut *columbae* per medium dissecatae & calidæ capiti raso applicatae, post horam removendæ, ratione factoris, si delirium cesset. Laudantur *Epithemata* ex *Aq. Ros. cum Opi & Croco* calide fronti admota: Item *Sperm. Ran. 3vi. suc. Cancr. fluv. 3iii. Opii aceto correcti a 3β ad 3ii. Campb. Croc. ati. gr. vi. vel viii. M. pro *Epithemate*.**

Delirium Melancholicum fit à causa interna sine febre, et supervenit tanquam morbus secundarius affectui melancholico, in quo homo sit tristis, cogitabundus; facile irascitur, terretur; ipsi nihil arridet, angustias percipit, & sibi non bene conscient est. Hoc autem *delirium* vel est vagum, vel fixum circa unum Objectum, illud nempe vel concupiscendo vel averando. *Causa proxima* sunt habitus corporis; & M. s. melancholicus, & superadditum vitium in natura & motu Spir. animalium. *Remota* est crasis M. S. vitiata; *mores* enim hominum sequuntur temperamentum corporis. Sic malum Hypochondriacum, Hæmorrhoides aut Menses suppressæ, tale *delirium Melancholicum* inferunt. In *Prognosi*, recens curatur subinde sola victus, aeris & conversationis mutatione; hæreditarium, aut inveteratum ortum ab animi Paternitate externo vel studiis immodicis, difficillimæ est curationis. In fæminis rarior est sed pertinacior in specie, si deficiant menstrua. Quod est cum gaudio & risu facilis curatur, quam serium. Si symptomata fiunt mitiora, item si in scabiem degeneret, salutem speramus. Mors imminent si solvuntur vires, si cibum & potum respuant, si nihil dormiant. Rarum est quod convulsiones superveniat.

Cura. Habitus corporis curandus, ut Hypochondriaci; & spiritus animales a perverso motu revocandi, vel medicamentis, viz. *Anodinis minerali*. *Opiatis*, *Camphoratis*, &c. vel per stratagemata, persuasiones, &c. Inter Remedias primatum ducunt Vomitoria in auctiori multo dosi, *Antimonialia* & *Helleb. Nig. V. S. nil. valet. Alterans sunt*, *Extr. Mart. cum suc. pom. Tinctur. Mart. Solar. Sacchar. Saturn. ad Æi. Crystal. mineræ Saturn. parat. cum spir. Nitr. Tinctura & magisterium Lunæ*, vel *luna extincta in Aq. Cephal. Lapis Lazuli* qui est naturæ *solaris*, *Corallia eorumque tinctura* quæ egregium habet sulphur contra tristitiam appropriatum; item *Spir. & sal. Tartar. Arcan. dupl.* Optima est *Camphora* & ejus *Essentia*: Item *tinctura hyperici*, item *Crocus ejusque essentia*. His adde *Fumar. Borrag. Bugloss. Anagal.* Inter externa eminet *Crocus* cum *Camphora* in nodulo appendens. Item ex *Aq. flor. Sambuc. & Hyper. an. 3*β*.* cum *Camphor. gr. vi.* fieri potest *Epithema* fronti & temporibus applicandum. Indiata assumentur alimenta large nutrientia, bene enim edunt melancholicis; item *Laticinia* nisi quid obstet, & vinum modo non inebrriet. Rx. *Arcan. Duplic. gr. xv. sacch. Saturn. 3*β*. Camph. gr. iii.* detur tempore somni. Posset & addi *Laud Op.* Rx. *Extract. Mart. cum suc. Pom. 3*β*. Camph. gr. iii. f. Bolus.*

A R T. III.

De Mania.

SI Melancholici incident in delirium sine febre cum insigni furore & ferocia, *Mania* dicitur. *Causa Proxima* sunt Spir. Animales acres salini & sulphureo acidi, indeque nimis mobiles, minusque coercibiles. *Remota* est M. S. acida, vitio viscerum, imprimis stomachi. Acidum itaque quod hic peccat, idem est quod in melancholia, sed acrius; & eadem causæ utrumque affectum inducunt, suppressa nempe sanguinis evacuatio, uicera inveterata clausa, item epilepsia & diutinæ febres, & imprimis Philtra. In *Prognosi*, Hæreditaria

taria raro curatur: Ridicula autem facilius quam seria. Si suppressae antea evacuationes redeant, bonum, si autem suppressis mania superveniat malum.

Curae Radix est in vomitoriis validis; subinde *antimonialia* non sufficiunt, & necesse est exhibere *Helleb. Alb.* rite præpar. Interdum in Principio convenit *Extr. Helleb. nig.* cui *Antimonialia* per inferiora purgantia adduntur pro stimulo. His factis fiat V. S. larga, sed non nisi Paroxysmo cicurato. Post Vomitorium coveniunt *Sulphura mineral.* *Anodyna*, *nitro* etiam in potu semper solut. Hinc *Opiata*. Inter specifica sunt *sanguis asini* arteriosus pone aures collectus, decoct. *anagali* flore phœnico, *Tinctura Hyperici*, *Herba Paris*, *Polypod.* *Querc. fol.* *Bux.* His semper addatur *Camphora*, item ejus ol. cum bolo de- stillatum. *Externe optima est Camphora.*

A R T. IV.

De Rabie.

Rabies est delirium a causa externa, morsu nempe animalium rabidorum; & si metus aquæ simul adsit, *Hydrophobia* dicitur. In *Perfecta Rabie* furor adeat, torvum vident; spuma circa os, stridor dentium, & inflammations oculorum apparent: Si a cane rabido morfi sunt, latrant ut canes, & metum aquæ junctum habent. In *Levi* saltem est anxietas præcordiorum, tristitia & abstinentia a potu. Causa est fermentum animalis furentis (non in se venenati) quod M. S. penetrat, & similem reddit sanguini animalis furentis. *Causa occasionalis* est saliva fermentescens per morsum vulneri infusa, et sic M. S. communicata. In Prognosi, quo plus sanguinis è vulnera effluxerit, eo minus de rabie metuendum: Quo citius consolidetur, eo magis. Plerumque intra 2 vel 3 dies moriuntur.

Cura. Tempore morsus vulnus ampliandum est ut cum sanguine saliva simul effluat. Alii scarificationem, cucurbitulas, hepar animalis, columbas vivas dilaceratas, theriacam cum suc. Rut. Ligaturas, Cauteria, &c. adhibent, ut venenum extrahatur. Tempore *Rabiei*, expellatur fermentum è corpore per *Alexipharmacæ*, viz. Theriac. Mithrid. Elest. de Ov. item Essent. Theriac. Tinct. Bezoard. cum Fst. Abs. sed omnia in dupla dosi exhibenda, & per anni quadrantem continuanda, nam saepe post aliquot menses, interdum & integrum annum, recidivat *Hydrophobia*. Quodsi vero Sudoriferorum usus intermittatur, tamen specifica adhuc continuanda, qualia sunt *Ocul. Cancr.* *Pulvis aut Decot. Cordis & Hepatis* animalis mordentis, Alysson. Pimpin. Allium, Laetuc. In *Hydrophobia* optimum remedium est demersio in *Aquam frigidam*, hac ipsa enim idea deletur & delirium curatur. Externe inungatur vulnus Ol. Hyper. vel abluatur succ. Rut. vel theriac cum Ol. Ros. vel appliceatur Empl. de Ran. cum Merc. vel. Rx. Cer. lb. ss. Ol. Oliv. sev. *Bircin. an.* 3 iii. *Cog. l. a.* & adde thuris electi 3 β. M. f. Empl

Reliqua Deliria à causa externa sunt vel ab assumptis, vel à philtris. Illa ab assumptis venenis, imprimis Narcoticis, corriguntur per Vomitoria, hinc acer. cum castor. &c. Philtra quod attinet, per ea intelligitur medium quo unius subjecti ad alterum inclinatio quædam singularis excitetur. Distinguenda sunt autem ab amore insano qui species est *Melancholia ex nimio amore*, non secus ac alia ex nimia tristitia oritur.

Collegium Practicum.

L I B. III.

| De morbis sexui virili proprijs.

S E C T. I.

De Seminis Generatione lata, Ubi de Inflammatione testium, Pneumatocele, Hydrocele, Sarcocele, & Hernia varicosa.

Hactenus de affectibus utriusque sexui communibus. Inter morbos viris proprios, occurrit primo *seminis generatio lata*, in specie ejus *defectus*: Cujus *Causa* duplex est, vel ex *defectu materiae*, nempe partis sanguinis chylosa, dulcis, & propter spumam plus minus viscosa, spumescens enim propria est subjectis viscidis a materia subtili imprægnatis: Substantiam autem hanc absunt Ira, pravus vietus, nimius labor, copulentia; et exinde effeminati, torpidi languidi redduntur ægri: vel ex *vitio testium*, quando deficit aut iners est fermentum, quod volatili sua substantia materiam chylosam ad testes delatam in sperma transmutat; & cum sanguine & lympha ex testibus refluxus M. S. permixtum insignem alterationem corporis excitat: vel denique quando testium conformatio tumoribus, &c. vitiatur.

Causæ Remotaæ sunt frigus externum intensius, mercurius vivus nervis inimicus, abusus veneris qui vim testium enervat & digestionem primam turbat, unde cruditates & chylus non rite spiritualscens: Lata testium conformatio per tumores.

Inter tumores testium eminet, 1. *Inflammatio* cum dolore partim lancinante partim pulsante, partium vicinarum rubidine & tensione, et ipsorum testium tumore et duritie. Oritur haec a contusione, compressione, equitatione, &c. 2. *Pneumatocele* seu tumor à flatibus inter membranas testem involventes collectis, quando telles successive hunc tumidi

tumidi cum tumore tensivo, ita tamen ut minus tactui renitentur. *Causa* est nutrimentum spermaticum membranarum ab acido vitioso per fermentationem inducto in flatus mutatum. 3. *Hydrocele*, seu tumor ab aqua intra eorumdem membranas contenta, qui ratione similitudinis *Hernia* dicitur. Oritur ex Lymphæ recursu a testibus impedito, distensa enim vasa rumpuntur et effluit lymphæ, & ex mora lymphæ extravasatae membranæ spissiores & tensiores fiunt, unde malum contumacius redditur. Si membranæ distentæ rumpantur, defluit lymphæ in scroti cavitatem, nnde tumor scroti aquosus, qui distinguendus à tumore scroti Hydropico, qui vel acrescit cum ascite, vel, post evacuatam per paracentesin aquam contingit. *Hernia testis aquosa*, confirmata similis est Herniis carnosis, distinguitur tamen ex eo quod utut sit dura potest ei induci fovea. 4. *Sancocele* seu *Hernia Carnosa*, involvens testum parenchyma membranosum muculosis fibris simul instrutum: Si enim laedantur hæ fibræ partim nerveæ partim carneæ, oriur excrescentia quedam carneæ, nunc dolens maligna & carcrosa, nunc indolens. Adnascitur nunc summitati testis, nunc membranæ scroti. Probe autem distinguenda est a tumore prostratarum aut suppressione genitûræ in Epididymis. 5. *Tumor varicosus* à sanguinis stagnatione in venis et circa valvulas, ubi Tumor et contactus testum inæqualis est, cum crifatur hinc inde.

Prognosis. *Pacumatocele* et *Hydrocele* sunt sine periculo, nisi propter dolorem & tumorem sint molestæ. *Sancocele* dolens maligna carcrosa non est tangenda.

Cura. Defectui materiæ et enervato testum fermento dicata sunt quæ vel succum chylosum pingueum suggesterunt, v. G. *Lac*, imprimis muliebre, *Amygd. d. Pineæ, Castaneæ, Succolata Indica, Ostreæ, Conebæ, Vinum Hispan et Malvæ.* sub introitu lecti; ex his paratæ *Emulsiōnes*; *visellum ovi* recens, *testes gallorum*, et *farcimina ex crissis et testiculis Galli*: vel acrimoniam vol. fermentum intendant, qualia sunt *Rad. satyr. Maj. quararam unus bulous. turge;* alter flaccidus est; *ZZ. in India condit. syr. de ZZ. sem. Eruc. Sinapi, fraxini, anis, foeniculi, nasturtii, urticae; cubeba, Caryoph. galang. Cinnamom. Cardam. Castor. Borax Ven. Bacc. sabin. pulveris. Bicca Ari.* Imprimis laudantur *Ambra Mosch. Zibeth. cum Ol. destil arom. subacta. Spir. formic. Aq. Magnaniæ. in et exterme, sanguis & cerebellum passeris in actu venereo transfossi, spir. sang. galli.* Qoservandum autem stimulanta non sola quia imbecilles reddunt, nec latæ sola, quia genitum minus spirituosam suggesterunt, sed simul proprianda esse. Hinc optimum est *Sacchar. Piper. an 3. in Lactis 3. ii. item Vinum malvaticum cum vitello ovi rec. et aliquot granis ambræ vel specierum aromaticarum, Conveniunt saltem Cantharides, cum deficit ereftio penis.* Cum Hisce socientur Externa, nempe *Ol. destil. macis add. gutt. aliquot Ol. dest. Caryoph. et Spic. axungia castorei exceptum; vel balsamus ex Ol. dest. Caryoph. cum gr. aliquot Zibeth. et Mosch. perinæo, pubi et scroto, illita Spir. formic. externe illitus etiam venerem intendit.*

R. Spec. *Diaspar. 3. ii. Diagalang. 3. ii. Diam' r. Diamosch. d. an. 3. ii. Raten. Pudend. Cerci dum erat in venere, 3. iſſ. nuc. Pinuar. et*

Pistac. Amygd. d. an. 3 ss. Sem. Eruc. Nasturt. Urtic. an. 3 i. Terentia & fiat cum Melle Conditum, Aqua magnanimitatis vel. Spir. Sang. Galli sappius irrorandum.

Rx. Vitell. ov. no. ii. Ambr. Cuspid. cultell. no. i. Saccbar. Cuspid. Cultelli no. ii. mixta probe cineribus blande coeant, & una vice hauriantur.

Rx. Conserv. Rad. Eryng. & Satyr. an. 3 iii. 2 q. vir. cond. Cort. Ciur. cond. an. 3 ss. Amygd. d. nucl. Pin. Pistac. Daftyl. Pulp. nuc. myrist. an. 3 i. Priapi tauri 3 ii. Sem. Pastin. Eruc. Sinap. an. 3 ii. Pepper. alb. Galang. an. 3 ss. M. f. Eleckuarium.

Ad Inflammationem Testium nil melius est Cataplasm. ex farin. fabar. cum aceto dest. vini vel Oxycrato; quod si acrius sit, addatur Lytharg. sic enim dulcescit acetum. Interdum farinæ fab. additur sem. Cumin. cum vino. Nobile sit Cataplasma ex Agrimonie & Rad. Cucum. Afanin. cum Vino coctis; addito si dolores urgeant parum de fol. Hyoscyami. Laudant alii Cataplasma ex fol. Rut. cum acer. dest. item ex fol. Nymph. & Nasturt. Aquar. cum Ol. Ros. item forum ex decocto Rad. Chinæ in Cerevisia, in primis si ex Gonorrhæa sit inflammatio. Si oritur inflammatio ex applicatis acrioribus externis, optimus est fokus ex latte, in quo incoeti sunt fior. Chamom. & Sambuc. Hisce irritis promoveatur Suppuratio, per Empl. fil. Zachar. malax. cum baill. sulph. terebinth. Suppuratus abscessus scalpello aperiendus, & more aliorum ulcerum tractandus. Juxta hæc proponentur Sudorifera.

Pneumatocele curatur per Carminativa. Fit fokus ex farin. fab. p. ii. & sem. Cumin. p. i. item Cataplasm. ex Bacc. Laur. cum fimo Vacc. recent. Non inelegans est fokus ex Sem. Coriand. 3 ls. Sem. Cumin. & Anis. an. 3 ii Alum. 3 ss. Vini & Aquæ, an. lb. i. Coq. & panni intincti applicentur.

In Hydrocele incipiente eadem convenient, addito Balsam. Sulph. Terebinth. vel Junip. cum Ung. Dialth. Convenit etiam hoc Emplast. Rx Empl. de Bacc. Laur. Sterc. Capr. an. 3 iss. Sem. Cumin. & flor. Sulph. an. 3 ii. Malax. cum. Ol. Rut. & Chamom. Sed si Hydrocele confirmata sit, quod ex tumoris duritie & renitentia & æquali magnitudine potius crescente quam decrescente, dignoscitur; necesse erit vel puncturam instituere, quæ tamen in tumore hydropico facile in gangrenam abit; vel quia hæc non radicitus malum curat, scrotum discindere, extrahere testiculum, & supra tumorem vasa præparantia fortiter filo ligare, & simul testem cum tumore aquoso excidere.

Sarcocele benigna incipiens, requirit Interne, terrea alcalisata, viq. pulv. contra strumas, pulv. ex spong. combust. terr. sigill. & Lap. Spong. item pulv. expertum ex rad. Ononid. Externe Gummata, vel Empl. Paracelsi ex Opopan. Sagap. Ammon. & Galban. in Aq. Ros. solutis & cum s. q. Ol. Philos. inspiss. quod per aliquot septimanas gestum aut suppurat aut discutit. Suppuratum aperiatur & Empl. stiptico consolideretur. Egregium est Empl. de Ran. cum Merc. sed Mercurius destruit vim testium. Thermarum usus externus conductit. Sarcocele confirmata non nisi ipsius carnis adnatæ abscissione, vel testis exsectione curatur. Maligna non tangenda.

Hernia Varicosa inveterata non curatur citra Chirurgiam. In recenti convenit Empl. de Mucil. cum an. Gum. Ammon. in vino soluti : vel Ol. Philof. probe Rectif. & illitum pro discussione ; vel Ung. Basilic. cum pingued. & medul. Animal. ad emolliendum. Commandantur & Thermæ.

S E C T. II.

De Seminis Excretione & Retentione laesa.

A R T. I.

De Gonorrhœa Vera.

Si excretio semenis fiat nimis frequenter, copiosa, idq; citra tentiginem, vocatur *Gonorrhœa*; eaque *vera* quando liquor seminalis in testibus elaboratus dicto modo effluit. Fit hinc ut ægrifiant graciles circa lumbos & impotentes in motu; conqueruntur de lassitudine, capitis debilitate; visus & oculorum fulgor perit; tandem fiunt tremuli, appetitus perit, & ad *tabem dorsalem* pergunt. *Pars affecta* sunt *vesiculae seminales*, in quibus solet semen detineri.

Causa est triplex. 1. Nimia copia laudabilis semenis; unde si dormientes dorso resupinati incumbunt, à calore sanguis locorum posteriorum redditur seruidus, & semen turgescit & erumpit. Si *Vesiculae seminales* simul flaccidiores sint, levi turgescencia erumpit semen tam interdiu quam noctu. Disponunt ad hanc causam vietus laudabilis, vitæ genus sedentarium, & cogitationes de re venerea. 2. Nimia sanguinis acrimonia, partes genitales & vesiculos seminales irritans; quo in casu quo acrius est semen, eo magis tenue. Acrimonia hæc solet esse acida, cum sero delata, unde scorbuticas & hypochondriacis subinde venit *Gonorrhœa*. Alias purgantia, Cantharides, aliæque causæ externæ stimulando vesiculos seminales inferunt tales *Gonorrhœam*. 3. Nimia vesicularum flacciditas, semper ferre causam agnoscens, manufutationem. Semen tunc effluit sine sensu, nisi saltem in anteriori penis parte; quod si tenue sit, signum est vim testium generativam simul enervatam esse. — In *Prognosi*, Inveterata difficile curatur, nec statim suppressimanda venit, ne suppressa materia circa testes varia inferat symptomata.

In *Cura* habenda ratio testium, ne remediis quibusdam præpostere adhibitis destruatur eorum vis generativa. Seminis copiam immuniunt, diæta parcior, alimenta acidiora, vigiliæ, exercitia corporis, quæ partim chyli cum sanguine assimilationem faciunt, partim per transpirationem eundem imminuunt; item, *Vitis solata* & *Nitrata* quæ fermentum testium obtundunt. Temperatoria sunt succ. *Limon.* vel *Citr.* cum *Aq. Ros.* & *Album.* ov. usurpati; item, *solutions Corall.* cum succ.

Succ. citr. Emulsiones ex sem. agn. cast. & Papav. alb. cum Aq. Nymph. addito Magist. Coral. cum succ. citr. Potens est Sem. Cannabin. sed hostile spir. animalibus. Optimum est decoctum Galeopifid. flor. alb. cum Millefol. alb. & sem. agn. cast. in aq. Rut. vel Menib. vel Ferrariorum. Pertinet hue Essentia Castorei.

Quoad *Acrimoniam acidam*, eam temperant & corrigunt & simul vi
stiptica praedita sunt *Solut.* & *Tinct.* *Coral.* Hinc *Crocus Mart.* ad-
string. *Troch.* de *Carabe.* *Ol.* deft. *Succin.* aliis additum: *Pulv.* off. *sep.*
cum *Antim.* *Diaph.* *Sacch.* *Saturn.* *Pillulæ ex Terebinth.* *Cypr.* cum
Croc. *Mart.* *Borax* *Calcinata* relinquit Caput Mortuum in Gonorrhœa
optimum, sed cruda intensissime venerem stimulat. Facit huc *succus*
Millefol. ad $\frac{3}{ii}$. mixt. cum *Lact.* *dulc.* & *Camphora.* Item seq.
Elestuar.

Rt. Conserv. *Res.* *Rub.* *gr.* *Menth.* *Crisp.* *an.* $\frac{3}{ii}$. *off.* *sep.* *præpar.*
 $\frac{3}{ii}$. *Borac.* *instar* *Alum.* *calcinat* $\frac{3}{i}$. *n. m.* $\frac{3}{ii}$. *cum s. q.* *Syr.* *de Ros.*
sicc. f. *Elect.*

Tandem si oriatur Gonorrhœa vera ex vesiculis seminalibus flaccidis,
conveniunt Adstringentia, v. g. *Tinct.* *Sulph.* *Vitriol.* *Troch.* de
Carab. *Tinct.* *Croc.* *Mart.* *Adstring.* *terr.* *sigill.* *Bol.* *Armen.* cum
aceto, *Sacch.* *Saturn.* et hinc extract. *tomentill.* item *thermarum*
usus. Si semen tenuius sit, convenit *Lac* cum *Oryza* coctum, item
ova cum arom. Si sub cursu vel principio morbi purgare velimus,
usurpemus cum purgantibus *terebinth.*

Rt. Extr. Tormentil. $\frac{3}{i}$. *Sacch.* *Saturn.* $\frac{3}{ii}$. *Campbor.* $\frac{3}{ii}$. *f.* *Pillulae.*

Rt. Extr. torment. $\frac{3}{ii}$. *spcrntol.* *Croll.* *comp.* $\frac{3}{ii}$. *Pulv.* *sem.* *agn.*
Cast. *gr.* *Plantag.* *Rad.* *Consol.* *Maj.* *an.* $\frac{3}{ii}$. *Terebinth.* *ven.* *Campb.*
an. *gr.* $\frac{xii}{ii}$. *f.* *Pill.*

A R T. II.

De Gonorrhœa Notaria Benigna, quam Virulenta.

SI citra causam continuo effluat ex Pene liquamen serosum, tenui-
citra ullum sensum, dicitur *Gonorrhœa Notaria Benigna*. Subje-
ctum sunt *Prostatae Glandulosæ*, quæ naturaliter lympham sui gene-
ris ex M. S. emulgent; adeo ut quod in fauces tussis, in oculis il-
lachrymatio, hoc talis *Gonorrhœa* in viris. *Causa* est latex aquosus,
copiosus in sanguine ex deficiente tam chylosi quam haematosi con-
gestus, per dictas glandulas uberior elicitus. Imprimis si hæ simuli
flaccidiores vel alio modo laxe fuerint. *Causa Remota* est stomachus
non rite digerens, et quicquid ad cachexiam disponit. In *Prognosi*;
malum est maxime *Periculosum*, et prodromus est vel comes ca-
chexia. In Cura, primario respiciendum ad Cruditatem M. S. per
amaricantia aromaticæ; deinde serum superfluum evacuandum per
Juniperina, *Sassafrata*, *Succinata*, *Absinth.* et *Menth.* quibus præ-
mittenda sunt *acida* et *Mariatalia*: Tandem infessione *thermarum*
laxatae prostatæ ad statum naturalem redigendæ.

Gonorrhœa Virulenta, seu *Notaria Maligna*, contrahitur ex coitu im-
pure cum fæmina lue venerea inquinata, et quidem tali, ubi mag-
num illud ulceræ in vagina excitavit. In his autem effluvit
primo semen tenuius, postea redditur pedetentim acrius, hinc su-
perve-

pervenit dolor acerbus, primario circa penis caput, ubi sunt prostatæ glandulosæ, imprimis dum redditur urina. Liquor effluens in pallorem citrinum, et tandem cœrulecentem, degenerat; supervenit dolor universæ urethræ, et præputii tumor, ex reliquiis purulentis intra Præputium depositis, unde difficulter detrahitur de glande, et in coniunctione fiunt ulcuscula. Interdum materia urethram excoriens carunculas excitat.

Causa est fermentum ex ulceribus in vagina uteri. *Subjectum* sunt Prostata Glandulosæ, quarum lympha inquinata a miasmatis per canum urethræ penetrantibus, acepsit et in virulentiam degenerat. In *Prognosi*, malum in principio leve est, sed in progressu excoriat glandulas et quandoque absimit; interdum serpit per vasa præparantia ad testes, & hinc cum sanguine universum Corpus inquinat. Frequentius superveniunt bubones glandularum in inguinibus, quod bonum est: Nisi enim hoc fiat, certum est universum corpus corruptum esse; quod etiam sit, si sponte iterum dispareant.

Cura. Acidum venereum corrigendum; hinc dicta loca abstergenda et consolidanda; et reliquæ eliminandæ. Ante omnia purgetur corpus Pillulis ex Mercur. dulc. cum Extr. Helleb. nig. vel Panchym. Croll. Loco merc. d. laudatur Præcip. virid. cum calce viva paratus, qui primitus quidem videtur augere malum, sed hoc bonum est signum, continuato enim usu cessat. Evacuato corpore, conducunt Terebinthina, Balsam. Sulph. Terebinth. et post hunc Juniperin. ad gut. x. bis de die; juxta Bals. sulph. nobilis est Bals. Copaiæ longe excellentior Bals. Peruv. dos. gut. xxx. in vehiculo calido. Juxta haec convenient Pill. ex. Extr. torment. cum sacch. saturni, et Ol. deft. tereb. Extractum Gum. Guai. cum Tind. Tari. vel S. V. tartar. paratum et in Aqua Plantag. assumptum optimum est specificum. Item Essent. & Extra. Lignor. ut & infusum Cambar. in S. V. vid. Bartbol. l. 4. Ep. p. 343. Egregium remedium est Aqua in qua Merc. vivus per aliquot horas ebullierit mane et vesperi assumpta.

Pro Ulceribus in Prostatis Glandulosis & Urethra convenient injectio-nes ex Aq. Calc. viv. 3 iv. Aloes Myrrb. an. 3 β. Mel. 3 vi. M. item ex Decocto merc. d. cum melle. Ulcera inter præputium et Glan-dem curantur seq. linimento; R. Hung. Diapomph. 3 β. Aloes merc. d. an. gr. xv. mel. Ros. q. f. f. Linimentum.

A R T. III.

De nimis cito vel nimis tarda Seminis ejaculatione.

CAUSA nimis citæ excretionis est vel vesicularum laxitas, vel semi-nis nimia spirituositas et turgescencia. Prius curatur blande adstringentibus, quæ laudata in Gonorrhœa ex vesicularum laxitate. Posteriorius per Opiata. Pillulæ ex Ambra et Opio dicuntur actum venereum efficere diuturnum.

Semen nimis tarde exernitur, quando deficiunt spiritus, unde nec Semen rite turgescit, nec partes rite costringuntur. Perficit huc vitium istud, dum erecto pene in coitu genituram effundere nequeunt, sed flaccidente membro facilime effluit: Musculi nempe

nempe penem erigentes compriment oscula vesicularum seminalium, & veliculæ spiritibus carentes non sufficiunt expansioni, sed flaccido membro facilime semen dimittunt propter suam laxitatem. Conveniunt Aromaticæ & Castoreum.

S E C T. III.

De Penis Erectione læsa.

A R T. I.
De Impotentia Virili.

SI Penis erectio deficiat, dicitur *Impotentia Virili*. Distinguendum autem inter *Penis turgescemiam* quæ dependet a sanguine arterioso corpora nervosa distendente: Et ejus *errectione* quæ sit beneficio 4 musculorum circa radicem penis venam comprimentium, per quam sanguis arteriosus refluere debet, unde penis firmius caput attollit.

Causa est triplex. 1. *Defectus spir. animalium* non contrahentium musculos, quibus non contractis Venula laxata est, ut penis flaccescat. Deficiunt autem spir. animales vel *vitio partis*, quando musculi aut nervi paralytici sunt; aut, ab *equitatione* nimia, percussione circa originem nervorum, casu super os sacrum, laeduntur, aut ex *vulnere* capitis afficiuntur: Vel *vitio ipsorum spirituum*, quando universaliter exhaustæ sunt vires in senibus aut ægris, aut in motu perturbantur ex pudore, terrore, vi propriæ imaginationis, &c. 2. *Deficiens in semine stimulus*, quando deficit ipsum, aut non rite turgescit, aut alio modo vitiatur. 3. *Maleficium seu Fascinum*.

Cura. Si ex prima oriatur causa, vel secunda, eadem convenient quæ laudavimus in defectu seminis, imprimis *veretrum tauri* in actu venereo imperfecti, exsiccatum et pulveris. cum *Cinnamomo*, in *Ovo sorbili*. Externe inungatur ante coitum glans, piritonæum, & spatium inter scrotum et penem, ubi musculi siti sunt, *balsamo Apoplecto*. vel linimento *ex succ. pastinac. Ol. finap. an. 3 ii. Ol. ovor. formic. magn. 3 i. M. et soli per 24 horas expositis*. Si post coitum adhuc rigeat penis, abluitur aqua calida. Alii illinunt radicem vel glandem penis, *felle Apri*; vel linimento *ex pulv. Helleb. Nig.* vel *rad. pyreth.* cum *pingued coturnicis*: quibus subjungendum *balneum nervi* num, *infessus*, *forus nervini*, &c.

A R T. II.

De nimia Salacitate.

DUplex est affectus in quo erectio et rigiditas penis nimia est, ita tamen ut pars affecta semper sint musculi circa radicem penis

nis, contractione sua venam comprimentes et sanguinis refluxum impidentes. 1. Quando nimis est venereus stimulus, et nimia seminis turgescentia, unde sequitur determinatus spirituum motus, perpetua penis erectio, interdum cum delirio; quæ si coitu sedetur, *Salacitas*, sin & ipso coitu vix satietur, *Satyrifasis* audit. Ad hoc malum disponunt Vita sedentaria, Diæta lauta, cum aromatis condita, & quicquid semen auget, spirituum impetum excitat, aut loca genitalia acrimonia sua stimulat. 2. Quando penis rigidus dolorem gravem tensivum sentit cum nullo in venerem desiderio, nulla in coitu spermatis emissione aut levamine, sed potius exinde augetur malum. Morbus hic *Priapismus* vocatur. Causa est convulsio muscularum penis, adeo ut spasmodica sua contractione venam concludant; et hinc forsitan ipsorum corporum nervorum, unde dolor tensivus sentitur post inflationem membra. Hinc videatur oriri quod in Epilepticis insciis & interdum in suspensis, membrum fortiter tendatur. Causa Remota est irritatio muscularum aut corporum nervosorum, quæ fit à causa interna raro, frequenter autem externe a perverso usu *cannabidum*, vel aciorum stimulantium ad venerem, magisque aromaticorum.

Prognosis. *Salacitas* nimia, aut *Satyrifasis*, ad tabem dorsalem quandoque disponit. *Priapismus* hoc habet periculi, ut ad convulsiones terminetur; et nunc tumores, nunc inflammations, nunc alia mala inferat.

Cura. In *Salacitate* et *Satyrifasi*, semen minuendum, ejus acrimonia temperanda, et fervor ac impetus spirituum fistendus. Hinc coaducunt diæta parca, jejunium, vigiliae, exercitia, V. S. repetita, motus ad sudorem usque fortē: speciatim *acida*, *vitrilata*, *nitrata*, et *Camphora* quæ spiritus refrænat et figit, sicut et Opium, non obstante quod orientalibus summum sit venereum, et summam etiam habeat acrimoniam, adeo ut sudorem pruriginosum in quibusdam inferat. De spir. vitriol. et crebriori *Nitri* usū res nota est. Huc faciunt Liquor albus manans ex incisis ramulis tenellis salicis, cicuta quæ apud nos insons deprehenditur, sem. Vitic. et *Cannabin*. *Laetula*, flor. nymph. alb. millefol. flor. albo; item succus citri et lim. vel. acet rutac. cum opio & camphora. Spirituosa non conducunt, nisi ob nimiam seminis projectionem insimul vires defecerint. Externe foveantur genitalia, scrotum et peñē Aq. Nymph. in qua subactum est Opium; vel suc. semperv. et laetuc. cum nitro; vel succ. Plantag. Solan. Semperv. et *Hyoscyam*. cum modico acet. deſt. Male applicatur *Lamina saturni*, quia quandoque sic insecura est gravis urinæ suppressio. Annectemus quasdam *formulas internas*.

Rx. Sem. *Cannabin* & *Melon*. an. 3 ii. Sem. 4. frig. Maj. an. 3 i.
Aq. *Laetuc*. *Acetof*. & flor. *Nymph*. an. 3 iii. f. *Emulſio edulcoranda* cum
fr. pap. alb.

Rx. Aq. fol. *vitis* et *salic*. an. 3 iſs. *spir. Nitr*. d. vel *Vitriol*. 3 ſs. e-
dulc. cum. f. q. *manus christi* perlata.

Rx. *Pulv*. agn. caſt. nitr. depur. an. 3 ii. *Campb*. 3 ſs. *Laud*. Op. gr.
vi. M.

In *Priapismo* seu Convulsione Muscularum curanda, convenienter
ante emaria *Vomitoria*, intermisstis *Purganibus*. Deinde *acida*, reme-
dia

dia ex Vitice : hinc opium et camphora ; item Decoctum lentium cum sem. agn. cast. subactum. Externe convenientur Cataplasma Camphorata, vel ol. amyd. d. in quo camphora soluta, vel camphora in acet. def. soluta, radici penis applicata.

A R T. III.
De Depravata Penis Erectione.

Quando Penis erectus contorsus appetet, laeditur ejus actio. Fit hoc vel vitio freni breviris glandem retrahentis, quod curatur simplici incisione, observando tamen ut aliquid potius detrahatur de membrana præputii quam de glande : Vel vitio præputii, si tanta ejus post glandem est retractio, ut nequeat denuo retrahi. Ex violentiori id coitu fere oritur. Curatur hoc per Emollientia, et per Discutientia, ratione tumoris præputii, qui ut plurimum simul adest ; hinc convenientur fatus ex latte in quo flor. sambuc. ebulliant. Item,

Rx. Herb. Mal. Parietar. Alth. an. Mi. Rad. Alth. Lil. alb. an. 3*i.*
fl. Ros. rub. Chamom. an. p. ii. Coq. in latte ad confit. Pillis, et applica, addito momento Croci, si insigne doleat.

Rx. Medul. Pan. similag. in latte infus. 1*b.* iss. vitel ov. no. iii. Ol. Ros. 3*ii.* Croci 3*i.* f. Cataplasma. Si simul adsit Gonorrhæa, bunt quoque per interna prospiciendum erit.

L I B.

Collegium Practicum.

L I B. IV.

De Morbis Mulierum & Infantum.

S E C T. I.

De Menstruorum vitiis.

A R T. I.

De Mensum Emanzione.

DE modo quo fiant menses, aliisque horum circumstantiis, actum in *Institutionum Synoysi*. Si non fluant tempore debito, aut non in debita quantitate, dicitur *mensum suppressio*, melius *emanfio*. Fit haec vel naturaliter, post 49 etatis annum, tempore gestationis & lactationis, illis qui à graviori malo reconvalescunt, quibus præcessit alia evacuatio sanguinis aut immedieate, aut sub forma alia v. g. per ulcera aut vulnera, quæ exacerbantur tunc temporis quando sanguis deberet affluere: vel fit *præter naturam*, propter vasa vaginæ infarcta, carunculas membranam unientes, parietes vaginæ lœsa coalescentes, vel, quod frequentius, propter cruditatem & hinc visciditatem et minus fermentabilem sanguinis naturam. Hujus *Cruditas Causa interna* est indigestio et cruditas accida stomachi: *Causæ Externæ Remota*, sunt frigus, imprimitis pedium vel stomachi, instantे vel præsente excretionē; ingesta acida, item viscosa, ut lac, caseus, et pānis recens cruditatē stomachi acidam promovens; item *Pica* indulgentia; denique tristitia, metus, pavor, terror, allaque sanguinis turgescētiā inhibentia.

Symptoma emanfiois preternaturalis, sunt difficilis anhelitus dum moventur, laßitudo universalis imprimitis circa lumbos cum dolore tenido gravi; color corporis floridus perit, oculi tument, supervenit pica, et perfecta cachexia. Si fiat emanfio ratione vasorum uteri infarctorum, in statis temporibus quibus alias fluenter menses, adfunt dolores lumborum circa vasa ex ramis iliacis orta, tensiones

tensiones & pulsationes circa pubis regionem, subinde etiam circa hypochondria et in artibus; murmura, borborygmi, et dolores lancinantes in lumbis, quæ omnia ostendunt sanguinem quidem turgescere, et impedimentum in vasibus obstructis hætere. Si enim nullam patiantur alterationem iis temporibus, vitium est in sanguine non debite turgescente. In Prognosi, superveniens emanatio morbis chronicis, eos deteriores reddit.

Cura. Ventriculi Chylosis per Vomitoria et Aromaticæ vol. corrigenda; Sanguinis cruditas per vol. Oleosa emendanda; humores viscidi per gummata et merc. d. incidendi; junctis timul Appropriatis, quæ tamen non conveniunt nisi premissis evacuationibus et acidum absorbentibus, et quidem calculo facto quando fluere deberent menses, ex mulieris iplius computatione, aut si illa non noverit circa lunam crescentem, quo tempore sanguis facilius turgescit. Eadem sane est Cura, quæ Cachexia, additis menses stimulantibus. Præmissis ergo digestivu, propincentur Vomitoria, etiam Purgantia cum Gummatis parata, imprimis ex helleb. nig. cum ten. Alterant quæcunque aromaticæ amaricantia in Cacheticis laudata: Et in specie Maritalia, v. g. infusum limas. cum Cinnam. in Vino, tinct. mart. liq. mart. solar. &c. sine quibus inveterata emanatio curari nequit: operantur acidum absorbendo. Specifica Principaliora sunt sabin. ejusque Ol. potentis. Crocus, Omnia ex Myrra et Castoreo parata, item decoct & essent. splen. bov. item Borax egregia vel in pulv. cum Croc. & Cinnam, vel in decocto pulegii aut rosm. ir. Accedunt Bacc. Junip. Angel. Artemis. Meliss. Gentian. et quævis salia volatilia, superveniente corporis motu aut saltem madore in lecto. Optima fit Essentia ex sal. vol. in S. V. Solut. cum Myrrh. et Castor. Si adsit Plethora, dolor gravatus artuum, et difficilis respiratio, necessaria est V. S. eaque in brachio, quando instant menses, in mensium difficulte, ne sc. sanguis concitatius ad inferiora tractus stagnet circa vasa uteri; Si vero fluentes cessent ex improviso, in pede.

Remedia Externa sunt balnea, semicupia, et pediluvia ex decoctis plant. arom. thermæ; suffitus per infundibulum utero exceptus ex scor. reg. antim. in S. V. solut. et lateri candefacto astus. vel ex Urin. antiqua effusa scor. mart. candefactis, vel ex decocto Colocynthib. injectis silicibus candef. vel denique ex troch. de sabin. Myrrb. asphalt. et troch. alband. cum bals. sulph. terebinth. et aceto; item litus regionis iliace et pubis ex ol. cheir. acuato decoct. colocynthib. ol. sabin. spic. &c. Virginibus magis convenient sal vol. ammon. vel mixtur ex calc. viv. cum sal. ammon. irrigata S. V. immissa Glauberi instrumento, cuius capitulum foraminibus perfusum est.

In specie. In Emanatione ex nimia refrigeratione extremon, convenient internè sperm. cer. cum Castor. in vehic. calido; item sal. fixa, artemis. sabin. &c. vel potius volatilia additis remediis ex croc. et cinnamom. blando subsequente sudore. Si ex sanguine coagulato gravissimus sit uteri dolor, convenient interne Decoc. Chamom. cum aliis usurpatum, et casaplasma calidissimum ex eodem regioni pubis applicatum. In Emanatione ex subitaneo animi terrore, convenient idem decoct. chamom. et salia volat.

In nimia mensium fluentium paucitate, quam comitantur anxietates, palpitatio

palpitatio cordis, difficilis anhesitus, et dolor lumborum pulsatorius, convenient eadem remedia hactenus recensita, et in graviori malo V. S. in pede aut cucurbitula non scarif. cruribus vel femori in regione superiori interna applicata, aut hirudines orificio uteri externo applicatae. Ex dictis variae fiunt formulae. v. g.

Rx. Extr. Pancbym. Croll. 3ij. Gum. Ammon. in acet. solut. 3js. Extr. Croc. & Castor. an. gr. v. Extr. troch. alband. gr. iv. ol. succin. q. s. f. Pill. de quibus aliquot capiat agra omnibus 4 vel 5. diebus. Tempore intermedio usurpetur seq. infusio.

Rx. Rad. Angel. Levist. an. 3i. rad. Galang. 3β. fol. Rosmar. Matric. sabin. an. m. j. bacc. Junip. rec. 3js. Cinnam. 3iii. Croc. 3i. sal. rari. 3β. infund in Vino.

Rx. Borac. 3β. Myrrb. gr. xv. Cinnam. 3β. m. in iii pulv.

Rx. Timct. Vitriol. Mart. Zwelf. 3ii. Effent. Croc. et Castor. an. 3i. M. Dof. et. 40. vel. 50.

Rx. Spir. sal. Ammon. Liq. cc. succin. an. 3i. M. Dof. gr. 40.

A R T. II.

De nimio menstruorum fluxu

SI aut copiosius aut frequentius debito fluant Meuses, ita ut mulier debilitetur (nam habitiones & scorbuticæ sine debilitate aut læsidie diuturnos ferunt fluxus) *Causa* est vel in *sanguine*, vel in *utero*. *Sanguinis* vitium est triplex. 1. Nimia turgescencia ex aere fervido, exercitio nimio, gaudio, ira, salacitate, potu generoso. 2. Nimia auxilitas serosa & aquosa, vel ex stomacho alimenta nimis colliquante, vel ex renibus serum non rite evacuantibus, ut in *scorbuticis* 3. Accedo acida salsa vehiculi serosi vasa uterina erodens, ex eduliiis acribus aut acrimonia succorum in primis viis nata. Ex parte uteri causa est nimia *vasorum* uterinorum apertuæ et dilatatio, ex sublatione oneris gravioris cum nisu et inspiratione, sternutatione violenta speciatim durante mensum fluxu, abortu, partu laborioso; item ex acribus et excoriantibus extrinsecus admotis.

Symptomata. In nimia sanguinis turgescencia, solet esse floridus & bonus. In vasis nimis hiantibus, brevi grumescit. In Aquositate sanguinis, effluit tenuis et tarde grumescit, vel similis est loturæ carnis, vel linteo exceptus circulum facit pallidum. In sanguinis acreidine adiungt conatus ejiciendi, cum sensu pruriginis & rosionis.

Cura. Sanguinis turgescencia acidis coercenda; fluiditas et acrimonia corrigenda, & viæ læse consolidandæ et firmandæ. Nisi superveniat debilitas, non est curardus, nam ex fluxu prepostere suppresso gravia mala observata sunt. V. S. Nil obtinet, saltem caute et parce in brachio; *Purgatio* potius stimulat quam inhibet; saltem convenit Rhabar. cum Cons. v. Ros aut Syr. Cydon. Aromaris. Si sanguis serosior sit, conducunt sudorifera et diuretica, licet enim sub usu excretionem intendant, evacuato tamen sero cessat fluxus. Inter specifica palmam ferunt *Martialia*, quæ licet acidum absorbendo menses stimulent, per se tamen adstringunt; in specie *Liq. Mart. solv.* tint. adstring. mart. lap. kæmit in succo granat. vel cydon. Juxta hæc egregius est succus *Plantag.* item pulv. rwan. human. ad 3i. visc. quercin. ad 3i. in ovo sorbilli; succus stercor. asinini. cum sir. Myril. & aq. *Plantag.* item caninum &c. Nunquam omittenda *Opiata*.

in specie Diastord. in vetic. acido. Nimiam M. S. turgescientiam coerset spir. vitriol. in Aq. Plantag. Serositatem et acrimoniam temperant, & partes laxatas firmant, succin. & troch. de Carabe, ossa & cornua anim. calcinata, mumia, coral. &c. Opiatis mixta.

Externe, convenit spongia aceto rosar. ebria pubi & orificio uteri applicata, injectio suc. sterc. asin. cum succ. Plantag. Suffitus ex thure & mastiche, vel ex vapore aceti super scorias mart. ignitas; catalplasma ex hyoscyamo aceto imprægna to lumbis aut ossi sacro applicatum; si dolor adsit in vagina ardens & rodens, injectio decoct. adstring. cum hyosc. et papav. item linteum sanguine imbutum sub cineribus calidis positum, vel indusium per ostidum a viro gestatum et a muliere indutum. Ex dictis variæ fiunt formulæ v. g.

Bz. Coral. rub. succin. flav. bol. armen. sang. drac. an. 3ii. sem. plantag. borac. calcin. an. 3i. Laud. Op. gr. iv. Extr. Croc. 3i. cum s. q. syr. de Ros. sic. f. Elec. dos. 3i. continuando.

Bz. Conserv. Ros. antiq. 3vi. Coral. rub. sang. drac. Oss. human. calcin. an. 3i. troch. de Carabe, alum. crud. sem. plantag. an. 3ii. laud op. gr. iv. cum s. q. syr. Coral. f. Elec. in statu sanguinis serosiori et scorbutico.

Fit quandoque quod sanguis impeditus, per mammae, os, anum, &c. exitum quæat: in quo casu revocandus est sanguis ad uterus ope exterritorum, quæ in mensium suppressione laudavimus.

A R T. III.

De fluore albo Mulierum.

Dicitur fluor albus, quando per genitalia effluit liquor serosus, in initio albus & mitis, in progreßu acscens et excoriatus, item flavescent, virescent, et varie coloratus. Contingit in omni ætate & statu. Quia autem vetulas imprimis affigit, patet non eandem esse cum sanguine menstruo. Effluit sine typo aut intermissione, nunc parcius nunc copiosius, tempore mensium fluxus incipiens, saltem ubetius fluens. Effluit hic liquor ex lacunis substantia membranacea glandulosæ, prostatis virorum analogæ: Si hæc substantia leviter sit affecta, effluit lympha seminalis pauca, vix glutinosa, mitis, sine ardore, ratione, aut corporis tabe. Sed præter hunc fluxum leviorem, qui gonorrhœæ virorum veræ analogus est, observatur interdum aliud nostrum, copiosus continuus, ubi varia serosa, tincta, acria excernuntur, cum tumore pedum, torpore & flacciditate membrorum, appetitu prostrato et universalis sanguinis & corporis cachexia, et subinde febri lenta lymphatica.

Causa prioris est turgescencia liquoris seminalis cum aliquali glandularum laxitate, orta à virginum salacitate, intermissione coitus, vita sedentaria, laudabili vietu. **Posterioris Causa** est sanguis ex cruditatibus stomachi cachecticus redditus, et glandulae illæ relaxatae et erosæ a materia acri, salsa, tam proprio vitio quam vitio fermenti glandularum. Nec obstat liquaminis hujus ubertas, quo minus per prostatas dictas flaccidas, erosas, &c. excernatur; videmus enim quantum materiarum effluit per nares, oculos. &c. Interim afferit Sylvius totum uterum esse naturæ membranaceo glandulosæ.

Prognosis, Notus in senibus cum morte finitur; diu durans, steriles reddit, ad tabem, hydrozem, &c. disponit. Verus nil habet in recessu.

Cura. Si *magalis* mensibus redeat per 2 vel 3 dies, non est sistendus. Perpetuo durans mature fistatur. In *Gonorrhœa vera* optimum remedium est *copula cum viro*; hinc succus *cirri* aut *limon.* aut ex *furculis sati-* *cum tempore verno exstillance;* *troc.* de *carabe,* de *terr.* *figill.* *mandib.* *luc.* *pisc.* et ratione flacciditatis partium *balnea* blanda *adstringentia.* In *Notha*, restauranda est stomachi chylificatio per *Vomitoria*, præ-*mistis digestivis*, et *stomachica aromaticæ*; sanguinis cachexia corrigenda per *salia vol.* *oleosa* et *aromatica*; ipsi *fluori* et *partibus lesis*, *appro-* *priatis* et *adstringentibus*, succurrendum. V. S. et purgatio hic locum non habent; sed optime *Vomitoria*, item *sudorifera*, in specie *decoct.* *effent.* & *tinct.* *lignorum*; & *diuretica*, imprimis *Pill.* ex *terebinth.* cum *Rhabarb.* vel ipsa *terebinth.* in *vitello ovi soluta*. Præter quæ *appropriata* sunt *Galeopsis* *flore albo*, *Rosmarinus* ejusque decoctum, *mentha*, *melissa*, et *speciatim visc.* *querc.* tam *in substant.* quam *decocto*; item *mandib.* *luc.* *pisc.* os. sep. omnia *succinata*, *ebur*, *Ostiocolla*, *pumex* vel *creta calcin.* & *speciatim priapus cervi* ad 3*ss* et *putam.* *ovor.* *calcin.* ex quibus eculi sunt pulli, ad 3*ss*.

Rx. *Magist.* *Ostiocoll.* 3*ss.* *Carneol.* *præp.* 3*iii.* *Corall.* *alb.* 3*ii.* *Smaragdi* 3*i.* *M. Dos.* 3*i.* *cum conserv.* *Rorismar.*

Inter *Externa* excellunt *Thermæ naturales*, hinc *artificiales* ex *sulph.* et *calc.* *viv.* cum *nervinis* et *adstringent.* hinc *sessio in decocto Ebuli*; *fo-* *menta* et *injectiones ex lign.* *sanct.* *Cort.* *granat.* *ibur.* *maflich.* *balaust.* et *flor.* *ros.* *rub.* *in aqua ebullitis*, addendo sub finem *Vinum austерum* *unguentum ventri illinendum ex claræ cum buyro subacta*, et *repo-* *sita donec putrefieri incipiat*, *deinde aliquamdiu cocta*; *suffitus ex* *salvia*, item *ex ihure*, *maflich.* *Ladan.* *Gum.* *Junip.* *N. M.* et *Succin.*

Fluor muliebris Gallicus curatur ut *Gonorrhœa maligna virorum.* Ratio-*ne ulcerum vaginæ*, intrudatur *linimentum mercuriale turundis illitum.*

S E C T. II.

De vitiis Appetitus Venerei, ejus nempe defectu & nimia salacitate.

*R*esidet appetitus venereus in *Clitoride* ex *turgescientia liquoris se-* *minalis irritata.* Deficit quando liquor seminalis deficit, in *Go-* *norrhœa notha*; aut minus spirituosis generatur, ut in *scorbuticis con-* *firmatis.* In *Cura*, nisi sublit conformatio*nis vitium*, convenient interne *lauta diæta*, et *acria aromaticæ* liquoris seminali *turgescientiam* *conciliantia*: quæ vide in simil. affectibus virorum: externe, *infessus* *ex formicis*, *inunctio clotiridis cum ol. formic.* aut *bals. apoplect* cum *Zi-* *berb.* & *Mosch.*

Nimia liquoris seminalis *turgescientia* clitoridem perpetuo tensum detinet, unde nimia salacitas; et subinde sanguis et lymphæ a partibus genitalibus reflui per hanc *turgescientiam* inquinantur, adeo ut etiam *turgescant*, unde spirituum impetus magis celer et agilis, et simul spiritus ipsi volatiliores redduntur, unde maximus in fæmi- nis appetitus venereus, cum audacia, inquietudine, et delirio: qui

Eee 2 salacitatis

salacitatis gradus *furor uterinus* dicitur. *Causæ Remotaæ* ad hoc malum disponentes, sunt vita sedentaria curis vacua, intermissio excretionis *venereæ*, habitus succi plenus, potus generosi aromatibus conditi, copula cum membro virili *moscbo* et oleis calidioribus illito. In *Cura*; juxta congressum validum crebrius repetitum, convenit materiam peccantem evacuare et revellere per vomitoria larga; turgescientiam liquoris seminalis sistere per V.S. Sæpius repetitam, *acida*, v.g. *succ. limon. citr. granat.* imprimitur *nitrata*, item emuls. ex sem. cannab. sem. papav. alb. et sem. vitic. decoct. salicis progerminantis, vel liquor. ex surculis ejus tempore verno extillantem, qui optimus est, & ex quo cum *farina* fit *massa* egregia; & tandem spiritus animales coercere, per *opiata*, item camphoram tam in substantia, quam incensam et in potu ordinario crebrius extinctam: Externe applicantur regioni uteri fomenta frigida ex *succ. viticis, salicis, hyosciami, semperivi maj.* cum *acetato, dest. camphor.* et *sacch. saturn.* item *catalasmat.* ex *Ruta, Solano et Papav.*

S E C T. III.

De Affectibus totius corporis utero vulgo aucto tributis.

ART. I.

De Febre alba seu Chlorosi.

MOrbi qui vulgo tribuuntur *utero*, originem ducunt ex liquoris seminalis plus minus turgescencia, et menstruorum suppressione. Inter quos primatum dicit *Chlorosis*, affectus proprius virginibus, aut viduis, saltem quibus non satisfaciunt mariti. Tales pallent, cum colore nonnihil sublivido, corona quasi subrubescente sub oculis, anxietate sine manifesta causa, tristitia, pulsu inæquali et vario, febri lenta inordinata sed vix sensibili. In progressu mali supprimuntur & menses. *Causa* est liquor seminalis suppressus & corruptus, mediante quo fermentum sanguini communicatur, et succi inquinati secernuntur, unde talis color, febris & tandem mensium suppressio. Hinc corrupta M. S. & lympha hystericos cruciatum cum tetanis convulsivis, vomitum, aliaque symptomata epileptica infert: *Digestio* febrem, palorem aliaque symptomata, a retento & corrupto semine oriri, (et non à cachexia aut mensium suppressione) si mulier vidua, aut virgo petulans, citra errorem diæta statim fiat tristis, anxia, et in alium statum mutata; fluentibus interim mensibus; quo faciunt vita sedentaria, diæta lauta, potus generosus, aliaque liquorem seminalem augentia.

Cura. Nil facilius aut magis in promptu est quam congressu valido curare. Sic enim excreto semine corrupto, et spiritus genitalis maris novo fermento inspirato, de novo effervescit sanguis, unde color corporis floridus, adeo ut Virgines pal-

pallentes s̄epe dent mulieres pulchras. Remedia apud Anthores ut plurimum sunt *Amicasbætica*, sed malè. Debet enim liquoris seminalis vitium corrigi et Sanguinis dyscrasia emendari, speciatim per *Camphoram*; hinc succinata, *Castorina*, *Myrrata* quæ balsamica vi corruptionem semenis impediunt, imprimis *Eſent. Myrr. cum spir. nitr. d. item ſatc̄h. saturn.* optimum, *Citrata*, *Cydoniata*, *granata*, omnia *nitrata*, forſan *terebinth.* partibus mundandis dicatam, et tandem *V. S.*

A R T. II.

De Cachexia Mulierum.

CAchexia muliebris nil habet peculiare à cachexia in genere distinetum, niſi quod jungatur suppressioni mensium, quæ omnia symptomata exacerbat: ex acido enim sanguinem coagulante et nervos irritante, superveniunt pleuritides, anginz, inflammations partium erysipelaceæ, pice disponentes ad hysteriam passionem, epilepsia, motus convulsivi, melancholia, ſcirrhij viscerum, imprimis lienis, cephalalgiae infanæ et contumacæ, ſensus palpitationis speciatim in lumbis et regione superiori, tandem ex depravato ventriculi fermento et hebetata, bile, leuceblegmatice, hydropses, et affectus chronicæ difficile curabiles. Exasperantur hæc mala periodo menstrua.

Causa itaque est mensium suppressio; unde, 1. *Sanguis quantitate* auctus à debita fermentatione et spiritu ascentia cohabetur, hinc glutinosus iners & vappidus evadit, unde anxietates, cephalalgiae, inflammations, palpitations, difficultas respirationis et similia oriuntur. 2. *Sanguis qualitate* peccans et vitio acore inquinatus, ſuccos reliquos alterat, unde digestio prava, melancholia, tensiones hypochondriorum, pica, &c. Nam licet sanguis menstruus fit in ſe laudabilis, separatur tamen à M. S. per fermentationem tanquam fecernendus; & proprietatem acrem erosioni aptam acquirit, quam M. S. communicat. Symptomata autem nervosi generis, speciatim in abdomen, & methodus medendi oſtendunt peccare vitiosum acidum austrum.

Cura. Præmissis præmittendis, Corrigenda eſt sanguinis et humorum dyscrasia, junctis menses stimulantibus. Optime auſterum acidum absorbent *maria'ia*; hinc sanguinis volatilitatem restituunt aromatica: Menses stimulant *ſalia vol.* plus minus oleofu et *aromatica*. vid. de mensium emanatione. Si superveniant motus convulsivi, addantur *Cinnabarina*, *Succinata*, *Castorina*; si palpitatio cordis, remedia ex coral, si cephalalgia, *liq. CC. Succin.* & *ſal. vol.* antiforb.

A R T. III.

De Suffocatione Uteri.

Affectus hic nomen sortitur ab insigni angustia præcordiorum & juncta respirationis summa difficultate, quasi suffocatio immiuereret, aut laqueo constringerentur. Interdum nulla ſenſibilis eſt respiratio aut ſensus. Percipiunt in ventre infimo borborigmos, et motum cuiusdam globuli hinc inde agitati, et ſuperiora petentis; Subinde hypochondriorum aut regionis hypogastrii tensionem, aut diſtentio- nem, ſimilque inflationem à flatibus nunc per os, nunc per anum ex- cumpentibus. Inchoante paroxysmo oscitant, pandiculant crebrius: Dolores ut piurimū vagi ab iomen cruciant; appetitus proſtratus

est, et assumpta vitioso sapore inquinata apparent. Alvis plerumque durior est, et si sponte aut arte aperiatur, cum flatuum erupzione, levamen adfert. Subinde vomitus adest, saltem in paroxysmo vomendi conatus. Accedit cordis palpitatio, cum pulsu raro, parvo, debili, subinde intermittente et ad sensum abolito, quibus praesentibus non procul abest syncope. Vertigo & Scotomia paroxysmum ordinario præcedunt. Subinde adest delirium, copiosus risus involuntarius; mira brachiorum et pedum gesticulationes. In graviori malo adsunt Epilepsia atroces, & mirum robur in membris convulsis: In paroxysmo sensus & motus fere abolentur, sed post paroxysmum omnia sciunt. In principio & incremento paroxysmi ad tactum frigescunt, in statu incalescunt, & superveniente sudore declinat paroxysmus; at non sunt securæ nisi largius superveniat. Fere aphonæ sunt in Paroxysmo, etiam sensibus illibatis: Sed interdum sonitus & quasi voces ex imo abdomen audiri videntur, ut etiam à demone credantur obsessæ.

Causæ Remotaæ ad Hystericam passionem disponentes aut in dispositis paroxysmum excitantes, sunt; 1. Ira & fervor, terror, gravior audacia, mœror, & passiones animi graviores. 2. Odores fortes, habita ratione idiosyncrasia: Quibusdam enim *suaveolentia* naribus admota paroxysmum excitant, & graviter foetentia eum stifunt; in aliis è contra se habet. 3. Gravidatio, imprimis, si adsit cacochymia, item mensum suppressio. Hinc quæ virgines *suaveolentia* bene ferebant, gravidæ factæ exinde symptomata patiuntur hysterica, sed cessante puerperio non item. 4. Dulcia assumpta, *syrupi, melliti, &c.*

Causa. Accusatur hic *uterus*, quasi sursum feratur, &c. sed male; contra enim arguunt uteri firma cum intestino recto & osse pubis connexio; disseccatio anatomica uterum insontem in Hystericis mortuis monstrans; & experientia virorum *hypochondriacorum*, qui eadem cum *hystericis* patiuntur symptomata, eadem methodo ingruentia, ab iisdem causis remotis excitabilia, & simili methodo curata. Rejetta ergo veterum sententia, ut veram eruamus causam; videtur certe hic peccare acidum vitiosum & à naturali statu degener. Hoc monstratur. 1. Quod scorbuticæ & hypochondriacæ huic malo obnoxiae sint, & à purgante etiam levi ejus periculum subeunt. Quin & Hypochondriaci eadem patiuntur symptomata. 2. Sanguis Hystericarum in præcordiis stagnans anxieties & syncopen infert; quin et emissus grumosus deprehensus fuit. 3. Rejecta per vomitum arte sive sponte, sunt *æruginosa, porracea*, in quibus peccat primario acidum præcipitans bilem in istum viorem. 4. Dulcia facile acercentia passionem hystericae insigniter exacerbare solent. 5. Remedia acidum destruentia, paroxysmum & præcavent & curant. Quod autem præter hoc acidum etiam adsint spasmī & motus convulsivitatem partium abdominis quam thoracis & laryngis, patet. 1. Ex Convulsionibus Epilepticis in fine & statu paroxysmī. 2. Ex sensu globi agitati in abdome, qui videtur esse plexus nerveus meienterij major cum partibus vicinis convulsus, in globum contorsus, & sursum versus retractus. 3. Risus involuntarius oritur ex convulso diaphragmate, & hinc per commercium nervorum intercostalium reliquorum

quorum muscularum thoracem moventium, unde deficitis respiratio & dolor in star cinguli in regione diaphragmat s. Dolores lancinantes & contorquentes abdominis spasmos testantur, sicut sonitus & murmura à flatibus in intestinis convulsis genitis & varie oberranti bus procedunt. Pro Causa itaque combinandum est acidum peccans cum inde natis spasmis.

Modus fiendi hic est. Acidum vitiosum sive errore stomachi sive errore pancreatis genitum, in intestinis cum bile effervescent, copiosos fatus generat, unde sonitus & borborygmi: Et ulterius procedens coagulationes & stagnationes sanguinis circa praecordia generat: tandem ex irritatis ab isto acido partibus nervosis spasmis interni & membrorum extenorum convulsiones oriuntur. Praecedunt haec abdominis symptomata si paroxysmus ex usu dulcium, nephritis, aut commotione acidi in primis viis excitetur. Si vero odores, terrores aut ira paroxysmum excitent, tunc praecedunt nervorum symptomata, nempe scotomiz, varii colores pra oculis, &c. ex forti enim spirituum agitatione, succedit eorundem motus expulsivus imprimis in nervis intercostalibus & pari vago, & sub progressu spasmis abdominis & thoracis, et ex cordis musculo convulso hujus palpitatio & compressio: Tandem ratione spasmorum abdominis pancreas & porus bilarius conquassata effundunt suos succos. Variant autem symptomata pro variis surculis nervorum affectis: Sic si plexus Stomachi & lienis afficiuntur, urgent horum Symptomata. Affligunt haec symptomata potissimum mulieres, quia horum sistema nervosum est magis delicatum & facile commovetur: sic literati, quorum spiritus magis sunt volatiles, et am cephalalgiam aut angustiam praecordiorum ex odoribus fortibus patiuntur. Odorifera enim spiritus delicatos in naribus commovent & in spasmum Convulsivum cogunt; quin & spiritus circa genitalia afficiunt, quia subinde genitalibus admota conferunt, & notum est Ziberium voluptatem coitus intendere: accedit odorum vis dum cum aere attrahuntur, unde motum sanguinis per pulmones impeditum, nunc sanguinem alterando magis impediunt, nunc sale suo vol. acidum corrugando restituunt. Interea monendum est liquorem seminalem retentum & corruptum, item menstrorum suppressionem, spiritus animales pervertendo & succos reliquos inquinando, interdum rationem somnis morboi obtinere, licet immediata causa acidum exstat. Hinc gravidae fiunt interdum hystericae; & quædam hystericae excretione seminis levantur. *Patio* utique *Hysterica* non differt ab *Epilepsia*, nisi quod illa internas, haec externas, occupet partes; nec a *Colica*, Malo Hypochondriaco & Scorbuto, nisi symptomatum variatione. In prognosi; Malum hoc longe periculosis est prægnantibus & puerperis quam aliis mulieribus. Si sternutatoria fortia in Paroxysmo sternutationem excitent, bonum; si contra, malum est signum.

Cura. In Paroxysmo, Quoad externa, mox admoveantur naribus *Castor. Aisa fætid.* aut fiat suffitus ex plumis accensis perdicum. Verum habeatur ratio idiosyncrasie, quibusdam enim magis placent *suaveolentia*. Interim *suaveolentia* interius assumpta non laedunt, licet naribus admota nociva sint, ut *Moschus*, *Zibeth*, &c. Optime admove-

tur naribus spir. sal. Ammon. fort. Interea vulvæ in loco clitoridis illinatur Bals. applect. Zibeth. Moschus, aliaque suaveolentia; vel quod melius est vellicentur pili pubis ubi facile ad le redent. Sulphur a-censum non suaderem, nam parit difficultatem anhelitus. Facit huc suffusus per infundibulum utero exceptus, ex Verruc. equor. 3 i. ass. fætid. 3 i. Ungul. Caprin. 3 ii. M. de quo incend. 3 i. ad 3 i. Si hæc non sufficient, intipirentur in nares repetitis vicibus sternutatoria ex Castor. 3 i. Piper. long. gr. x. Helleb. alb. 3 β. Pyrethr. gr. v. M. Inter ea quæ regioni umbilicali inungenda sunt, eminent Galbanum Paracelsi, imponendo desuper laterem calefactum: Mihi in usu est ol. Dext. Succin. cum dimidio ol. dext. spic. umbilico & scrobiculo cordis illinendum, desuper imponendo Emplastr. ex Galban. cum Extract. Castor. & Croc. & ol. dext. succin. & Spic. Cum his subinde egregium præstant Clysmata ex specieb. carmin. arom. cum ol. dext. aut horum loco sal. volat. conferunt intestina evacuando & promovendo flatum expulsionem. Cum his usurpantur cincturæ regionis hypochondriacæ cingulo ex corio humano aut cervino, aut alio quovis; quo laxiores enim sunt mulieres, eo magis urgent respirationis symptoma.

Quoad Interna, conferunt salia vol. oleosa, imprimis quæ sudorem mouent, acidum corrigentia & flatum proventum prohibentia: quibus adduntur subinde Opiata ad impetum spasmi coereendum, et Camphora, illis qui hanc ferre possunt. In usu sunt oninia aromaticæ, v. g. Zedoar. Levist. Puleg. Bacc. Janip. Castor. Ass. fætid. Crocus, Rosmar. &c. Sed magis immediate agunt salia volat. v. g. mixtura ex sale vol. succin. cum Castor. & Opio; item spir. sal. Armon. rite præparatus, omnia succinata, imprimis Ol. succin. quod tamen nimios ructus ciere solet. Optimum est ol. Castor. item Essent. Castor. cum sale volat. parata. Huc faciunt fuligo furni a 3 β. flor. julpb. in eadem dosi, imperando sudorem; trich. de Myrrha, tint. gran. actes ad cochl. ii in paroxysmo expectando sudorem; item tint. langii ex casto.. & ass. fætid. beneficio sal. tart. Nulli Remedio cedit succus hier. equin. expressus calide propinatus. In extremo casu tentanda sunt Vomitoria.

By. Aq. Menth. flor. sambuc. & Matricar. an. 3 i. Essent. Castor. 3 β. Sal. vol. succin. gr. xiv. Laud. hyster. gr. x. Syr. Cort. Aurant. 3 iii. M. detur cobleat. addi poterit Lig. CC. aut Spir. Sal. Armon.

S E C T. IV.

De Affectibus Viri Admisionem & Conceptio-nem lalentibus.

A R T. I.

De vimia angustia vel apertura vaginae, & Procidentia utri.
Nimia vaginae angustia viri introitum prohibens curatur subinde repetito negotio; saltens per speculum matricis. Si membra sint occlusa, methodo chirurgia tractatur. Si coalescat vagina post excoriationem extra felicinem non curatur, quæ tamen etiam maxime

ime dubia est. *Vagina nimis patula curatur beneficio balneorum aut infusionum adstringent.*

Procidentia uteri nil aliud est quam prolapsus sinus pudoris, ipse enim uterus adeo firme connectitur circa Os sacrum, & cum intestino recto, &c. ut extrahi nequeat citra insignem violentiam externam et patientis interitum. Fit autem prolapsus vaginae uteri, 1. Quando tota nimis laxata, v.g. a partu difficiili, &c. globosè propendet cum foramine in medio, quod falso pro uteri orificio interno habetur. 2. Quando rugæ vaginae in qualibet parte laxatae aut erosæ sunt, adeo ut sanguis aliquæ humores partem relaxatam distendentes, eandem in forma corporis rotundi, annexi angusto collo, interius se abscondenti, extra corpus propellunt. *Causæ* sunt, haemorrhagiae uteri, fluor albus diuturnus, & similia. Interdum excrecentiae rugosæ vel carnosæ abscessione curatae pro uteri prolapsu habitæ sunt. In *Prognozis*; si inveteratus sit, aut per impetum obstetricis fiat, *vix curabitur*: Si sit a causa interna facilior eo qui fit per violentiam externam. Subinde metus est, ne in ulcerâ abeat aut ab aere externo inflammetur & gangrenam concipiat.

Cura. Reponatur & firmetur pars laxata, idque cito ne ab aere aut urina alteretur. Fomentetur nempe aliquamdiu decocto Rorism. salv. absinth. in Vino vel Aq ferrar. & cum linteo dicto liquori intineto digito circumvoluto reponatur, ægra supine jacente, clunibus capite superioribus. Pro hoc scopo commandant suffitum pellis anguilla salitra, in fumo evanescere, & pulverisata; item pingued. ursin. aut erinac. ossi sacro, et circa os coxendicis illinend. item mulieris terrefactionem; et cucurbitulas majores cum flamma inguini umbilico et sub mammis appositâs. Uterus repositus firmandus est fomentis adstringent. vel injectionibus, ex decoct. gal. fol. quer. cort. granat. & alchym. in aq. ferrar. addito paucō alumina modo partes sint indolentes & non excoriatae; et pro usu interno decoct. vulnerar. add. 4 sem. cal. maj. ne flatus intestina distendentes uterum denuo prolabi faciunt. Si usurpentur pessi linteum parvi, nè fluxum album irritatione molis excitent. His add. suffit. ex acet. suc. iu. iku. mastich. et gum. Junip. item Empl. ex Opapan. galbanet. tacamah. umbilico aut ossi sacro applicand. His irritis gestetur semper (extra tempus congressus) gibus cereus lavis vaginae uteri intrusus, cum filo alligato.

A R T. II.

De Inflatione et Hydrope uteri.

Læditur Conceptio quando depravatur et falsa est, ut in *inflatione uteri*. *Signa autem verae conceptionis*, sunt uteri oriñci interni clausura, mensium retentio (nisi in sanguine seroiore aut turgidiore præditis, idque sub primis gestationis mensibus) horripilationes post congressum, Pathemata Hysterica in Cacochymicis circa primos menses; Appetitus varius et dejectus, vomitus matutinus, gravitas capitis & dolor dentium primo mense, tumor sursum tendens primo circa lineam albam appaiens, circa medium gestationis tempus perceptio motus foetus in principio subsultorii. Seriosores quidem et de illiores minus percipiunt ejus motum. Interea consideranda est *Idiosyncrasia*, plerumque enim mulieres certa habent signa tibi propria, adeo ut que semel conceperunt, alio tempore vix falli possunt.

Inter

Inter falsos conceptus occurrit *Inflatio uteri* à flatibus in ejus cavo collectis. Uterus nempe inflatus sensim intumescit, cum mensium suppressione, lacte in mammis, et tandem fatus erumpunt nunc consernit nunc sensim. *Causa* frequentissima est aer frigidus suscepitus post partum vel abortum, item in uberiori mensium fluxu. Distinguitur a vera conceptione in eo, quod tumor non æqualis sit, & successive crescens, sed nunc major nunc minor pro flatuum vi elastica; quod magna sit moles cum levi pondere & renitentia instar tympani. In *Cura*, habenda est ratio digestionis primæ læsæ, usurpando debita alterantia et laxantia. Hinc conducunt *Carminativa*, in specie omnia *Castorina*, decoct. rad. *Zedoar*. *Gentian*. *matricar*. et fl. *chamom*. item ol. destil. *sapphir*. *chamom*. Externè fumus n. m. per cannulam utero exceptus, *Empl*. ex *galban*. & *tacamah*. malax cum ol. destl. *chamom*. vel *fænic*. vel *Cumini* & *Cera*. Ratione stomachi præ cæteris convenient decoct. *Sassafr*. cum *Carminativis*, et ab omni pastu *Zedoar*. et *Cardamom*. cum *Elaeofach*. *Caryoph*. *Mac*. &c.

Hydrops uteri seu liquor flavescens in ejus cavo contentus, distinguendus à *mola aquosa*, affectu frequentiori, in quo liquor albus non-nihil viscidus in membranis distinctis in variis vesiculis coacervatur. Interdum, hæc cum gravidatione jungitur, & subinde aliquot septimanis ante foetum effluit sine noxa; & oriri videtur ex abundantia liquoris chylosi nutritivi qui non totus in alimentum foetus cedens talem *molan* constituit; vel forsitan ex *Lympba* in *vasis lymphaticis* obstruēta. Oritur alias ex suppressis mensibus vel lochiis imprimis in non lactantibus; quo in casu interdum per metastasis materia serosa in omentum, duplicaturam peritonæi, &c. transfertur. Distinguitur a vera conceptione ex eo quod tumor non anteriora versus sed æqualiter abdomen occupet, quod absint symptomata digestionis, &c. aut saltem circa medium gestationis tempus non cessent, nec percipiatur motus foetus. In *Prognozis*, post fluxum aquæ, tandem intereunt. In *Cura*; si adsit foetus, diuretica non sunt tuta, saltem blanda *hydragoga* concedantur: Si absit foetus, mature dentur valida purgantia cum fortioribus remediis menses & foetum stimulantibus; et *Clysteres* fortiores vaginæ uterinæ injiciantur.

Iudicatur porro *conceptio*, in *superfætatione*, quando una vice fecundatur ovulum in testibus fæmineis à spiritu genitali feminis masculi, crassa ejus substantia penitus extra uterum delabente: Et post aliquot menses aliud ovulum de novo fecundatur, quod suo tempore alium foetum suggerit vitalem. Succedit *Sterilitas* ab ovarii mala dispositio-
ne, angustia tubarum, defectu succi nutritii in ovulo, laxitate uteri aliisque causis oriunda. In hujus *Cura*, præmissis universalibus, con-
ducunt uterum confortantia & ad *venerem* stimulantia; et externè, *Thermæ* tam naturales, quam artificiales aromaticæ, formicatae, &c. Interdum iudicatur *Conceptio a Mola* seu informi substantia; quæ si foetus comitetur, expectandum est tempus exclusionis foetus; si secus, mature expellenda est remediis emmenagogis et foetum pellentibus; præparato prius utero per externa emollientia et lubricantia.

S E C T. V.

De Morbis Puerperarum.

A R T. I.

De Lochiis Retemis.

Quando in partu separatur Secundina, effluit ex utero copiosus sanguis, lochia dictus, idque per 3 vel 4 dies, imprimis si nulla insig-
nis praecesserit sanguinis jaætura in gestationis tempore. Lactantes autem
& quibus alias parcus fluebant menses, minus evacuant. Postmodum
effluit liquor aquosus sanguine saltem tinctus, licet subinde simpliciter
aquosus sit, ad dies 6 vel 7.

Imminutus lochiorum fluxus horrores, rigores febriles, æstrum, dolorem
tumorem et duritiem abdominis, cephalalgiam, difficilem anhelitum
excitat, ex grumescentia sc. sanguinis in utero retenti. Ejus causæ
sunt, vel tristitia, metus, aliaque pathemata spirituum impetum mi-
nuentia; vel aer frigidus in utero sanguinem coagulans.

Cura. Fiat V. S. in pede, aut applicentur hirudines labiis vulgæ:
Si fluant Lochia sed non sufficienter, applic. cucurbitula suris vel in-
teriori femorum parti. Deinde propincentur Menses et foetum pellen-
tia, inter quæ eminet Myrrba, tam in substantia quam essentia; hinc
mistura Timæi ex Myrrb. Castor. succin. et Croc. in convenienti vehiculo
dilutis. Item Pulv. Zedoar. Elix. propr. f. ac. spir. sal. Armon. Egre-
gium est decoct. fl. chamom. & Cori. aurant. sicc. in cerevisia. His ad-
dantur grumos solventia, viz. Sperma ceti cum pauco Castor. item
ocul. canc. cum aceto. Externe illinatur abdomen calide ab umbilico ad
pubem oleo cheiri add. ol. deft. succin. junip. spic. Hinc imponantur 2 sac-
culi calefacti ex absinth. maricar. menib. puleg. rad. angel. et sem. 4. cal.
maj. Et fiat suffitus ex Myrrb. Bdell. succin. & imprimis Colocynth. Si ad-
sit suppressio alvi injiciantur Clysteres acriores.

Rx. Borac. Ven. 3ii. Myrrb. gr. xiv. Croc. gr. vi. M. Pro 2. Dof.

A R T. II.

De Lochiorum nimis fluxu.

L Ochiorum fluxus nimius vires in partu debilitas ulterius labefac-
tat. Hujus causa sunt, 1. Sanguinis turgescentia et corporis incales-
centia, v. g. ex spirituosorum liquorum et foetum pellentium remediorum abusu. 2. Sanguis serosior aut acrior. 3. Læsio uteri, imprimis
ex placenta avulsa. 4. Irritatio uteri a sanguine grumoso vel frustulis
placentæ retentis, vel mola.

Cura. In sanguinis turgescentia convenit V. S. in brachio, ut et blan-
da acida; in ejus serositate sudorifera; in læsione uteri decoct. cheref.
item Plantag. Cydon. aliaque vulneraria blanda; in irritatione uteri,
ejiciantur irritantia potius per aromatica, v.g. Bistort. major. puleg. quam
foetum valide pellentia. In genere in quocunque fluxu convenienti Lap.
hæmat. coral. bol. armen. terr. sigillat. aliaque maritalia et terrea; item
irocb. de carabe in vino austero acidulo; coral. rub. cum succ. granat. acid.
recent. expr. succ. vel syr. portulac. In graviori morbo egregia sunt Liq.
Mart. silar. ad gr. x. & tint. sulph. vitriol. ad xxx. & instar ultimi
refugii alum. ad 3i. in Conserv. Roj. r. vel rad. Sympb. Externe publi
applic.

applic. Aq. sperm. ran. cum aceto; & lumbis catapl. ex fulig. cum acer. ros. & album ovor. item injection. decoct. plantag. & portulac. in aq. ferr. imprimis ubi suspicio est uteri laesi. In sanguinis orgasmo applic. mammis epithem. frigida ex acero aq. sperm. ran. suc. semperitu. & nitro; vel cucurbitulæ cum magna flamma.

Rx. Aq. tenell. CC. 3 iii. Suc. Cydon. rec. 3 i. Coral. r. prap. 3 fl. Laud. Op. gr. 1 fl. syr. Cydon. 3 vi. M. detur coquicatim, in irritatione uteri a grumis sanguinis.

A R T. III.

De Doloribus post Partum.

Dolores post partum sunt vel veri qui uterum, vel nothi qui intestina, mesenterium, partesque connexas per consensum afficiunt; verorum Causa est continuus spasmus uteri irritati. Causa autem irritationis ulti est, 1. Frigus externum sanguinem grumefaciens. 2. Violenta placenta avulso, vel mola aut frustum secundinæ in utero-relictum. His adde flatus qui dant dolores distendentes, et in specie lochia supprimunt. Noti sunt nil aliud quam tormenta Colica & Iliaca, oriunda ex spasmis contentorum abdominis, propter excreta & retenta ante partum, vel effusionem succorum in intestina, ubi effervescent. In Vcris loca magis inferiora affliguntur. In Prognosi, Ad Anxietates, Ferebrem periculosam, Convulsiones, Deliria, Virium prostrationem, disponunt.

Cura. In retentione sang. grumosi nil melius decoct. & aq. chæref. cum sperm. cet. In laesione uteri Corall. blanda martialia, & hæmat. In genere confert pulv. & spir. secund. human. Nobile est decoct. essent. & ol. dect. saphir. Chamomillæ Rom. Hinc Zedoar ad 3:1 in vino calido; Castor. sem. 4: cal. maj. & in graviori malo parum de Opio, ubi Lochia non sunt suppressa. Externe applic. abdomini fomenta vel sacculi ex artemis. matric. puleg. & chamom. in vino coctis; vel liniment. ex axung. castor. add. ol. destil. spic. succin. cumin. angel. & Zibetho si poterit ægra odorem ferre; vel Empl. de Galban. malax. cum ol. dect. chamom. vel catapl. seq. Rx. Cep. iv. coq. in f. q. aq. add. fl. chamom. m. i. sem. lin. et cumin. contus. an. m. i. farin. hord. q. f. cum aqua dicta f. Catapl. Si dolores orientur ex inflammatione uteri, optimus est suffitus ex u. m. Si sunt Noti curantur Clysmatibus Caripinat. uti etiam Zedoar.

Contingit interdum tumor pudendorum & inguinum, in quo casu nil melius fotu ex fl. cham. et samb. in vino coctis. vel catapl. ex beccab. contusa cum fl. cham. calide. Si in parte laedantur pudenda applic. linim. ex ol. hyper. & ros. cum integris ovis. Si contrahant fissuras, Rx. Bals. Peruv. 3 iii. Axung. Po. c. 3 iii. ol. vitel. ov. 3 iii. Tereb. Ven. 3 i. M. et cum plumaceolis imponet fissuris.

Si in parte difficulti rumpatur vulva insperg. r. mæ pulv consolid. maj. & blande illinatur bals. per. & bals. sulph. tereb cum album. ovi. Hinc ansolis applicatis & invicem connexis ad se ducantur labia vulvae ruptæ. Si neglecta ruptura cicatricem induixerit, absindatur pellis cicatrisata, deinde per filum acu transfixum firmius jngantur labia; huic impon. seq. balsam.

Rx. Gum. Helen. 3 ii. Terebinth. Ven. 3 iii. Ol. Hyp. 3 ii. f. san. dr. 4. myrr. an. 3 i. Liquefiant ampu et fuit l. s. balsamum.

A.R.T.

A R T. IV.

De Lypothymia, Diarrhaa, & incontinentia aut suppressione Urine, in Pueris.

Lypothymia in & post partum Passiones hystericas praecedunt, adeoque ocyus removendæ Spir. sal. Armon. et Liq CC. succin. in vehiculo calido. Sin vero passio hysterica cum imminente morbo acuto complicitur, cautæ simus in Remed. volat. exhib. adeoque convenienter potius temperata ex Myrrb. Castor. sal. card. b. &c. Anxietas stomachi & præcordiorum quæ passionem hanc comitatur, distinguenda est ab anxietate illa cum difficiili anhelitu juncta, quæ puerperium, propter peritus repletum, & vitiatam sanguinis fermentationem praecedere solet.

Diarrhaa superveniens lochiis recte fluentibus blandis sudoriferis et stypticis compescenda; si vero lochia ex parte vel ex toto suppressa sint, relinquenda est, quia sæpe per diarrhaem evanescunt Lochia. Si diarrhaa juncta sit morbo acuto seu maligno, sistenda est per sydorifera fixa, addito pauco laud. op. hinc stipite.

Si Sphincter vesicæ in partu lœdatur, sequitur Incontinencia Urinæ, severissimum symptomæ; quod si inveteratum est, nisi forsitan Thermæ a-liquid conferant, incurabile est, imprimis si cicatricem contraxerit sphincter ab obstetricum unguibus dilaceratus. Si recens est, conducent injectiones et linimenta vulneraria, speciatim bufon. vivi in olla rec. calcinati & stomacho appensi.

Grumi sanguinis in vagina vel aliis locis hærentes curantur per interna grumos dissolventia, Clysmata acriora, & ol. scorp. externe illitum.

In vagis post partum doloribus sæpe sufficit ung. ex sperm. cet. cum vl. n. m. exp. cera & pauco croco calide abdomini applicatum.

A R T. V.

De Febre Ladæa, morbis Acuis & Purpura Puerarum.

Laç in mammis congestum 3 vel 4 die æstum febri' em infert, qui terminare debet per sudorem & Lochiorum fluxum, hinc conveniunt Anim. diajb. & myrrb. item Emuls. ex sem. C. B. & napi cum myrrb.

Morbi puerarum Acuti ut plurimum sunt maligni; in quibus respiciendum sedulo ad lochiorum fluxum, & ad primas vias, quarum fucci ex retentis mensibus alterati & circa partum commoti, varia abdominis symptomata inferunt. Si suppressantur Lochia, ocyus revocanda; si jam recte fluxerint & fluere desierint, sudor provocandus est. Cavendum etiam ne lochiorum nimius fluxus malignitatem augeat. Conveniunt itaque in genere sudorifera additis blande lochia stimulantibus, ne nempe diaphoresi suppressantur; aut si nimis fluant, adstringentibus. In penitus suppressis, fortissime provocandus sudor per fixa ex Anim. Myrrata, succinata, CC. &c. imprimis Cinnab. Anim. cum sal. vol. succin. & Sal. vol. CC. In his enim Febribus primum curationis punctum consistit in sudoris legitimæ provocatio. Purgantia noxia sunt, immo et Clysmata, adeoque 2do vel 3to puerari die, si suspicio est in minore merbum malignum, eluantur

antur primæ viæ v. g. Pil. Pest. Ruffi. V. S. nociva est, nisi in sanguine, is juvenculis mox in principio suppressa lochia V. S. in talo postulent, præmissâ V. S. in brachio. Si quidem Lochia suppressa sint, præmissâ V. S. conven. grumos dissolv. & effuso sudore subinde lochia stimulantia, v. g. myrrb. castor. sperm. cet. Ad sitim tollendam acida utero inimica et lochia sistentia, minus conven. præstant itaque blandiora ex infus. fl. Viol. Cyan. & Aquileg. in Aq. Card. b. cum paucō spir. sulph.

Inter omnes puerperarum febres pessimæ nota est *Purpura*, partim ex scorbuto oriunda, unde *Antiscorbutica* insigniter promovet excretionem. In tempore ebullitionis, conven. compescientia & blanda dia-phor. addit. tantill. myrrb. vel sal. alicujus vol. Ubi imminet excretionis tempus, conven. Cinnab. Antim. CC. solar. Bezoar. miner. cum parca quant. Sal. vol. CC. & Succin. In progressu egregia est tint. corall. antiscorbutica; vel seq. mixtura. Rx. Aq. Scord. Scorzon. an. 3 ijs. Spir. Cochlear. 3 ijs. magist. coral. cum suc. citr. antim. diaiph. an. 3 ijs. Syr. de Calend. 3 vi. m. cap. coquleatim. Tandem Emuls. ex sem. c. b. nap. aquileg. & Citr. cum Myrrb. quæ potenter expellunt. Cautissime interim à frigore caveatur, hoc enim difficilem respirationem, anxietatem, diarrhæam, &c. inducit. Si incipit prurire purpura, & sub forma squamarum decidit, continentur *Remedia Antiscorbutica*.

S E C T. VI.

De Vitiis Lactis.

Materia Lactis est Chylus ex sanguine arterioso per glandulas mammarum transcolatus, & a lympha acidula præcipitatus. Vitiatur autem quando deficit, abundat, aut corruptitur. Deficit, in nimis macilentis ex defectu alimenti, uberius per lochia purgatis, nimio sudore aut potu, mammarum scirrho, aut nimia adstringente cum virgines pectus constringunt aut externa adstringent, admovent; item in fuctionis defectu. Curatur Lactis defectus exhibendo vistum chylosum, decoct. fl. sambuc. in lacte vaccin. Decocc. summitat. & sem. fænic. item sem. anis. & eju. ol. still. Egregius fit Pulvis ex Lact. Lup. 3ii. Crystal. præp. 3i. ol. still. anis. fænic. an. gr. x. M. F. Pulv. pro 2. dos. cap. in decocto fænic. Externe applicantur fomenta Emollientia, quo facto fricentur mammae moderate cum Pannis asperis.

Lactis nimia abundantia, oritur ex uberiori alimentorum digestione, laxitate glandularum copiosarum, et volatili acido lac ex M. S. præcipitante. Subinde dolores in axillis et in dorso infert, unde et mulieres utero gerentes dolorem dorsi patiuntur, qui evanescit sub lactis per mammae exitu. Licet in se non sit malum, curanda est attamen, ne lac in mammis coaguletur: Pro quo scopo conven. sem. vitic. coriand. & myrrb. Externè Catapl. ex pulv. cumin. cum aceto; item fatus ex rad. ap. sem. cumin. & coriand. in aceto & vino coctis, addito paucō alum. Eminet Alisma contusa; item Cicuta et mentha recenter contusa & mammis applicata. Conducit etiam Lac emulgere in ferrum candeſtum. Dicta *lactis* proventum impediunt: Sin vero haec tenus genitum

nimm sit *Lac*, continuetur blandus sudor, & tegantur integræ mammæ. *Empl. de sperm. Cer. Mys.* Applicentur etiam sacculi pollicis crassitie interpassati ex *coryz*, vel *milio* contus. probe calefacti crebrius repetendo; sic enim lac fluidum manet & sponte per papillas emanat.

Corrumputur *Lac* imprimis in *coagulatione*, quæ oritur ab assumptis vel applicatis aerbis austoris, diutiori in mammis retentione, spiritu-
um defectu in animi pathematibus eorum motum turbantibus; sic e-
nem acidum lactis fit manifestum. Distinguitur tumor coagulationem
sequens, à tumore seu distensione a lacte nimio, in eo quod mammæ di-
stensæ æqualiter durissimæ sunt; tumor autem coagulationis inæqua-
lis est, nunc simplex, nunc 2plex aut 3plex, in principio sine dolore.
Cura. Lac nondum concretum ocyus emulgeatur, saltem exfugatur; deinde propinentur sudoritera volatilia, imprimis *spir. sal. Armon.*
probe rectif. ad 3*i.* Ubi sudaverint, mox imponatur calide integræ
mammæ *Empl. de Galban. Crocat. Mys.* cum ana *Gum. Ammon.* cum
sacculis jam dictis. Nisi sic dissolvatur coagulatum, intra 2 vel 3 dies
supervenit *Inflammatio* cum rubore et sensu pulsationis, quo in casu fru-
straneus est discipiendi conatus; sed omnibus promovenda est suppuratione
interne per sudorem provocatum *ocul. canc. myrrb. & sal. Card. b.* Ex-
terne illinendo mammas calide cum *spir. sal. Armon. ex calce viva* et
S.V. parato, addit. *Croc. & Caryoph.* dein imponendo dictum *Empl.* vel
Empl. Diachyl. cum *Gumm.* Si appareat tuberculum et omnia sub eo
sint molliora, aperiatur cultello. Alias promoveatur ulterius suppu-
ratio *Catapl. ex rad. Ircos Cep. affat. an. 3 iiii. Ferment. 3 ii. Vitel. o-*
vor. no. iii. Axung. Porcin. rec. fine sale, Ol. ros. farin. fab. sem.
lin. an. 3 i. M. Cataplasma ex mica panis cum lacte & succ. Apri, faci-
unt dolores. Factus abscessus mundificetur instillando Ol. momord. per in-
fus. vel Bals. sulph. cum ol-papav. seu. amygd. d. Distinguenda inflam-
matio vulgaris mammarum ab *Eryspelate*, subito post terrorem, &c.
ingurente, primo cum horrore, postea gravi æstu, mamma rubra ca-
lida coccinea, et dolore lancinante pungente in ejus superficie. In quo
Casu, emulgeatur *Lac*, propinentur dum calor durat *sudorifera fixa ex*
Antim. diaph. Sal. Card. B. CC. f. igne, &c. Externe applicentur cre-
bro sacculi interpassati ex *fl. sambuc.* irrorati *S. V. rectif. & suffumiga-*
ti pulv. Succin. & Thuris. In graviori malo applicetur *Empl. ex The-*
riaca cum sale absinth. Item *Rob. sambuci* calidissime, repetendo om-
ni hora. Interea sedulo provocetur sudor, imprimis in mammis, linteis
calefactis probe tegendo, &c. Sin fuerit *Inflammatio* mammarum
ex aliis causis, dissolvatur ocyus applicando *papyrus cœruleam*, prope ca-
lorem qui est ex Lebete, *melle virgineo* illitam; in graviori malo *Ca-*
tpl. ex farin. fab. Lupin. & lemitum in aqua & aceto coctis, addito pau-
co album. ov. Si superveniant scirrhi, indolentes sunt si a causa externa,
interdum vero dolentes si ab interna pedetentim procedant. Hi ad
Cancrum degenerant, adeoque relinquendi ne exasperentur. Illi curandi,
fovendo mammam *aceto* super lateres calefactos effuso, & dein applicando
Empl. de R. in. cum mers. duplicit. item *R. Diachyl. magn. Empl. de*
melil. Ceron. an. 3 i. Gum. Ammon. in aceto solut. 3 vi. M. & impore.

S E C T. VII.

De Regimine Fætus, Et morbis Infantum.

FOetus ablutus assumat *ol. amygd. d. cum sacc. penid. vel syl. cichor. cum rhabarb.* ut ejiciatur mucus stomachi et meconium, alias lac inquinantia. Post xxx horas (vix prius) sugat *colostrum matris* quod laxativum est & sordes primarum viarum abstergit. Sit lac mulieris sanæ; nulla autem ex odore, sapore, colore lactis, petenda sunt signa. Lactet nutrix annuo spatio, idque utraque mamma, & vitando candelas aut fenestras ad latera, alias lusciosus evadit infans. Ablaetetur deinde sub incremento lunæ tempore vicario intra magnos mundi cardines. Morbi quibus obnoxii sunt *infantes* originem trahunt, ex 4 Causis, nempe *Retentione meconii, inhibita transpiratione-insensibili, vitiis Lactis, & Erratis Pultis.* De his ordine dicendum.

Meconium in Intestinis Crassis, & recrementa variegata in ventriculo & intestinis tenuibus, alvum adstringunt, lac corrumpunt & ejus distributionem impediunt, tormira et epilepsias inferunt; adeoque partim vomitu partim feces expurganda veniunt. Præ cæteris recrementis male audit *Meconium*, seu crudus caseus a substantia nutritiva separatus, acore stomachi infectus, a bile nigro-viridescentem colore trahens, & in cellulis intestinorum sub mora firmius coagulatus.

Transpiratio insensibilis summe necessaria est *Infantibus*, cum copioso sustenteatur nutrimento. Impeditur autem præcipue a crusta viscidâ illorum corpora obducente, à liquore nutritivo in quo natarunt ortâ. Hæc enim inhibet transpirabilia, adeo ut sub poris cutis ubique hærentia, cum sint naturæ salinæ, acimoniam facile contrahant acido salsam. Unde cutanei affectus efflorescunt, nutrimentum partium corruptitur, et harum fermentum nativum destruitur, imprimis si concurrent digestionis prima aut lactis vitia. Si hæc enim absint vitia, temperata magis & pinguia sunt retenta, quæ putrefacta superveniente a cali in animalcula pedetentim emergentia degenerant.

Lacis Vitia sunt varia. I. *Quando alienum est*, unde vitia tam materialia quam moria in infantibus oriuntur. Cum enim in omni muliere specialis sit fermenti stomachalis differe tia & idiosyncrasia, lac mulieris a iuncta, in stomacho infantuli lacti sua matris assueti, alterationem infert, digestionem turbat, & distributum crasin sanguinis exindeque fermentum vitale & mores immutat: Accedit quod matrum opipare viventium lac nutritivum sit, illud autem nutricum paupercularem & quibuscumque edulis avide vescentium caæcochymnicum existat. II. *Quando Morbusum est*, notum enim Litchiatum, scorbutum, luem venerem, & quæcumque semina morbosa ex nutrice laborante in infantem derivari. III. *Quando nimis Nutritivum, Pingue & Butyrosum est*, imprimis in principio; infans enim tenui nutrimento in utero assitus, Lac spissius & magis etiam digerere nequit, unde coagulatur lac in stomacho & cruditati acidæ promptissimam suggerit occasionem. Commodo itaque natura. *Colostrum* suppeditavit quod serositate sua salina itemachum, intestina & vias urinarias abstergit, & simul pri-

mis 4 diebus tenuitate sua nimis negotii stomacho facescit, donec laeti successive pinguiscenti adsuecat; propinent ergo matres suis infantibus *Colostrum*. 4. Quando superflue ingeritur, ad quemcumque ejulatum mammas admovendo, & priori lacti adhuc crudo subacido nondum concocto recens affundendo, unde grumescit, & pylorus irritatus aut vomitum excitat; aut pertinaciter se stringit: Et hinc in stomacho retenta in liquamen putridum, nidorosum, viridescens degenerantur. 5. Quando depravatur per malam nutricis diætam; idque 1. Per assumpta acida quæ lacti vestigia sua, utut abscondita, relinquunt, unde tormina originem habent. Hinc gravidæ acida ingerentes foetum nanciscuntur epilepticum. *Vinum* itaque non semper prodest; quin & caseus, cerevisia non rite fermentat, fructus horæ, mustum, pruna, aliaque facile crescentia, licet nutrici innoxia, foeti tormiha & diarrhæas torminosas excitant. 2. Per affectum exorbitantiam, terrorem, iracundiam, lac inspissantem & epilepsiam promptissime in foetu producentem. 3. Per fermentationem menstrualem, item fæcundum coitum horridam impressionem lacti insinuantem, & stomachum tenelli adeo lædantem, ut coagulum lactis, caseum nempe, per totam vitam abhorreat.

Errata Pultiis. 1. Quando paratur puls ex farina cruda cum aqua vel lacte subacta; unde fit pulmentum crassum viscidum acescens & lac matris butyrosum coagulans. 2. Quando Mulieres cacoehymicæ pultem saliva propria imbuunt, & postea in os infantis intridunt; saliva enim talis est vis fermentativa ut promptissime quoscunque morbos propaget.

Patet itaque in genere *Causam proximam* morborum infantum esse acidum vitiosum in primis viis peccans. Lac enim & Puls farinacea quibus vescuntur, promptissime acescunt, et licet mater ab acidis abstineat, satis tamen est acidi in pane & cerevisia quibus necessario utuntur, quod, utut per se innocuum, data occasione se exserit, & infantem lædit. Verum est quidem, lac alias etiam larvas induere, quatenus nunc in stomacho nunc in intestinis à bile & succo pancreatico diversimode alteratur, utut frequentissimum ejus vitium sit coagulum acidum.

Hoc acidum membranas intestinalium lædens & lancinans, *tormina*, quæ subinde prodromi sunt *Epilepsie*, excitat, unde ejulatus, & excrementa alvi acidum spirantia & viridia; ex acido nempe cum bile permisto. Subinde excrementa sunt tantum grumosa, seu materia lactis ab acido coagulata, subinde viorem non contrahunt donec extra corpus aliquamdiu asservata fuerint, partim quia acidum in corpore inibilem non sufficienter egerit, propter lac continuo affluens & acidum temperans, partim quia finis effervescentiae & precipitatio (unde viror) nondum facta est, donec aer externus accedat. Grumi lactis viscidii Pylorum obstruentes *apepsim*, & eundem irritando *vomitus* salubres, licet debilitantes, inducunt: Sin vero sine vomiti in stomacho haecant, instar pastæ acescunt, flatus producunt, & ex horum impetu difficultem respirationem, inquietudines, anxietates præcordiorum, contractionem pectoris: Ex hoc fonte deducendæ sunt *inflationes Hypochondriorum*, non secus ac flatus et *symptomata hypochondriaca* ex acido viscido vitio digestionis primæ oriuntur. Si hoc viscidum acidum circa superiorius stomachi orificium stabuletur, per consensum diaphragma irritat:

rirat, unde oritur *singultus*, subinde pertinax. Si in cavo stomachi fluctuet, orificium superius stomachi & sub inspiratione diaphragma irritans halitibus acrioribus *tussim* infert stomachalem, humidam, subinde non cessantem nisi superveniente vomitu. Rara est infantum *tussis* secca, nisi interdum in inclemencia aeris. *Asthmata* etiam infantum ex ventriculi cruditatibus oriuntur; ut & *tussis* dentitionem laboriosam sequens, ratione nempe salivæ copiosioris in stomachum defluxus, digestionem primam onerantis. Si cruditates stomachi blandiores sint & dulciores, in lumbricos abeunt. Semina enim insectorum in farina & lacte inclusa, sub debiliori stomachi digestione non rite subacta, concurrente blando loci tempore vivos emitunt foetus: Accedit temperata bilis acrimonia, alias succos a putredine defendens, in infantibus deficiens. Mucus hic acidus viscidus loco nutrimenti distributus, intestina incrustando, aut oscula & ductus lacteorum obstruendo, aut glandulas mesenterii infaciendo, *abdominis tumorem*, & *atrophiam* ex denegato nutrimenti transitu, infert; ut plurimum cum alvo laxiori. Si in M. S. distribuatur, *febres* *lentas* *vesperi* exacerbantes, et lympham vitiando *tumores glandularum* & *affectus Catarrbales*, inducit. Lympha hoc pacto viscidior & acida existens, non solum tumores glandularum ratione consistentiae, sed & ratione acredinis *pruritum*, hinc *pustulas*, *favos*, *tineam*, *crustam laetam* & furunculos, in corpore infert; imprimis circa caput & collum ubi copiose sitæ sunt glandulæ; accidente interim ipso partium nutrimento non rite assimilabili sed volatili acore prædicto. Hæ defæctiones, imprimis capititis, si materia acrior & tenuior sit, in ulcuscula saniosa degenerant; in vero viscida et minus acrior sit, in crustas abeunt crassiores, & semper fere his affectibus externis, glandularum in capite & collo & parotidum tumores junguntur; si insequantur aut recidivam aut pejorem affectum denunciant. *Crus^z* *Lattea* quoad faciem externam similes sunt *Variola* & *Morbilli*, quorum causa est corruptum lac, & acor viscidus tanti in quam extra uterum infantem inquinans; qui commota occasionaliter M. S. successive quasi coagulando effervescentias excitat febriles, donec succus inquinatus per vasalæ capillaria beneficio glandularum miliarium excernatur, in pustulas coacervetur, ubi ulterius effervescendo in pus abeat, quod in crustam squamoam definit. *Pavor infantum in somno* oritur ab acido hostili nervos tenellos & subtiliores facile irritante, adeo ut ex horum momentaneo nisu totius corporis insequatur concussio: Unde hic *Pavor Epilepsia* prodromus est, & quo propinquiores sunt partes fonti acido, in stomacho, intestinis & glandulis mesenterii stabulanti, eo citius convulsionibus epilepticis corripiuntur; hinc ramifications paris vagi & intercostalis prius afficiuntur, & hinc tormina abdominis superveniunt; donec repetita talia pathemata in partibus internis reliquum systema nervosum in partibus etiam externis mediante spirituum motu explosivo afficiendo, *Epilepsiam Universalem* producant: Ulceræ autem acidum ad extra derivantia epilepticos infantes liberare solent. *Febres infantum acutæ* oriuntur ex corruptione lactis interna aut obstructione pororum cutis externa. Nam præter cruditatem acidam lactis & pulvis, datur etiam nidorosa cum flavis excretis, non à bile tingente, sed à multiplici lactis corruptione colorem nactis. Hæc autem cruditas M. S. iterat eo citius quanto minus transpirant infantes propter neglectum *bætorum*; item linçemnum & aeris debiti caloris.

Cura. Quoad 4 Universales morborum fontes, 1. Meconium expurgat Colosirum, vel hujus defectu tantillum mel. ros. item pulp. pessul. cum ana lyc. de cicbor. cum rbabar. add. Coral. & ocul. canc. item syr. de spin. cervin. paratus cum melle loco sacchari, add. ocul. cane. 2. Transpirationem promovent balnea aquæ dulcis, addito sapone & subinde lixivio communi, quod beneficio sui alcali etiam affectus cutaneos præcavet. Iteretur balneatio, alias flavi sunt coloris, item febris & affectibus cutaneis obnoxii. 3. Emendentur Lactis vitia de quibus supra. 4. In pulte paranda, loco farinae, sumatur panis similagineus exfice. probe tritus cum latte vel aqua addito vitello ovi & sem. anis. et non nimia quantitate propinetur. Ratione succi acidi, viscidit, pituitosi, scrobis, &c. haec tenus geniti, mox a nativitate propinetur Spir. Sal. Armon. Anisar. & Caryopbilat. item. liq. CC. succin. in latte nutricis, vel aqua, vel syr. Mensh. aut fænic. Nec metuatur licet mire mutentur infantes sub hujus usu, mox enim ad se redeunt. Accedant alia aromatica vel oleosa; imprimis sem. anis. a 3*i.* ad 3*β.* hinc castor. myrr. essent. myrr. cum spir. sal. Armon. parat. Elix. propri s. acido; item theriac. vel mithrid. ad gr. 1 vel 2. Hisce acida corridentibus addantur fixa acidum absorbentia, viz. Ocul. canc. margarit. coral. r. CC. s. igne, ebur, lap. bez. unicornu, dens hippopot. & his jungatur parca dosis salis vol. CC. vel sal. vol. cran. human. Temperatus sic & resolutus succus acidus viscidus foras eliminetur per Clysmata ex decoct. Chamom. acuata sale tartar. & in affectibus dolorolis ex latte cum terebin. & vitel. ovi; interdum necessaria sunt laxativa ex syr. de spin. cerv. vel pill. 3 vel 4. muscerda; item ex Falap. pulv. gr. 3 vel 5. cum 3plo pulv. CC. præp. Purgatio infantis mediante nutrice incerta est: Scammon. nimis acre est; et manna nimis fermentativa. Si vomitus postuletur, sufficit pulv. rad. ireos fl. ad gran. aliquot; vel gut. 8 syr. emet. Angelii latæ in Aq. menth.

Rx. CC. s. igne 3*β.* sal. Card. b. gr. xv. M. pro 2 dos. blande sudorem expell.

Rx. Ocul. Cancr. præp. 3*β.* CC. s. igne Coral. r. an. 3*i.* sal. card. b. gr. xii. thur. gr. x. ol. dest. anis. gr. vi. f. pulv. in latte, pulte vel alio ve hiculo propinand. Loco sal. card. b. addi posset sal. vol. CC. vel cran. human.

Rx. Decoct. fl. Chamom. 3*i.* mell. Rutac. 3*β.* Sal. tartar. 3*i.* ol. dest. anis. gr. iv. f. Enema.

Quoad morbos infantum in specie. Tormina cum flatibus aut excretis viridiunculis levantur per pulv. comp. supra præscript. augmentando dosim. ol. anis. vel adendo Castor. theriac. aut mithrid. & his irritis Spiritus & sal. vol. Egregium est aurum fulmin. ad gr. i. vel ii. ad tormina et hinc. epilepsiam amovenda. Propinentur hæc in latte vel aq. fl. iii. aut ceras. nig. Interea alvus servetur aperta, per Clysmata, ex latte & terebinth. si excreta sint tenuia, liquida, plus minus flava & podicem ex coriantia; si vero viscida sint, ex decoct. chamom. cum sale tartar. Accedunt inunctiones scrobiculi cordis & umbilici. Oleis. dest. carvi, cumin. fænic. anis. chamom. cort. aurant. & ol. chamom. vulgari vel ol. nucif. expr. pro corpore; si tenacior sit mucus & simul inslentur hypochondria, conven. unguenta ex Gum. Ammon. in aceto solut. cum terebin. sevo bircin. & butyro non salito. In Vomitu conduc. pulv. N. M. coral. & caryop. in Aq. Cinnamom. item theriaca in- et externe; ablactatis convenient decoct. caryop. F ff 2.

ad 3 fl. et mastich. ad. 3 fl. in Vino. Externe frustulum panis vino mal. vatico ebrium, vel Ol. deft. macis exceptum oleo N. M. expr. regioni stoma. chi imponatur. Observandum autem uterum finendum esse, donec mucus & latex vitiosus evacuati fuerint, imprimis si stertor anhelando audiatur. In Tussi stomachali, difficulti Respiratione et Asthma, præmit. tatur Vomitus, hinc propin. syr de nicot. vel syr. de erys. cum aq. hyss. et menth. vel potius succus per deliquum ex Raphano excavato et saccharo repleto. In tussi pectorali à lympha acriori vel aere, optimum est sperma ceti in juscule calido solut. item spir. sal. armon. (præcipue ubi dentitio tussim excitat.) In affectibus catarrhalibus et hinc tussi sicca, omnibus preferatur liq. CC. succin. et externe inung. plantæ pedum tum pinguedine lucii pisces. In Singultu conductit Vomitus, hinc pulv. ex CC. iust. et coral. præp. cum ol. deft. anis. aut caryopk. nec omitt. theriae, anisum, castor. Vermes prolixunt clysmata ex latte & saccharo; interne ne- cant decocti. Mercur. vivi in aq. Aspar. vel graminis; item mercur. du'. hinc CC figne, myrrha, Sal vol. CC. Liq. CC. succin. Externe applicetur aloë hepatic. cum felle tauri superimposita vesica bubula. In Atrophia convenient Salia volat. obstruetos meatus referantia; post ablactationem dantur liq. ter. fol. tart. Tindur. vitriol. mart. tarzarijata, & tarzum vitriolatus Tacbenii. Externe illinatur Ung. ex Gum. Ammon. supra laudatum, vel ung. martia. cum ung. atb. comp. et ol. Philos.

In Affectibus Cutaneis convenient interne sal vol. viper. Pulv. viper. viq. CC. succin. tinctor. antim. Externe vitentur Mercurialia, quia subinde ad epilepsiam disponunt; item Decocta vel Unguenta ex nictiana, quia vomitus & secessus cum lipothymis subinde excitant. Præferantur itaque linimenta saturnina & sulphurea cum sale tart. v.g. fl. sulph. excepti unguento de cerus. vel diapomphol. cum s. q. ol. nicot. vulgaris; item ung. panarol. ex sulphure, axung. porcin et succo Simon. In specie si ulcera sint manamia, abstergantur linteis aqua sperm. ran. imprægnatis, et inspergatur pulv. cret. lact. lun. myrrh. cum tantillo sal. tartar. vel, quod melius, pulv. præcipitatus ex vitriolo martis soluto cum sale tartar. probe ablutus et exciscatus. Si ulcera sint crustosa, illinantur ol. tart. per deliq. cum ol. amygd. d. exp. Si tinea sit crustosa cum copiosis pediculis dicto linimento addatur ol. deft. spic. vel loco horum sufficit lixivium non nimis acre spongia admotum.

In Variolis et Morbillis; pro earum expulsione, conven. emuls. ex semen. expullivis, cum Aq fl. sanb. & scabios. add. pauca myrrha. Numquam negligatur myrrha. Egregia est essentia ex castor. & ass. fetid. Cum tint. tart comp. hinc succus stercor. ovis in morbillis, & caprilli in variolis. Post eruptionem, ut prompte maturescant, propina ocul. canc. cum myrrha; externe præcavetur erosio tangendo pustulas spongia lixivio sal. tari. ebria. Si gravior malignitas epilepticos insultus inferat, convenit liq. CC. succin. & sal vol. cran. human. & in robustioribus sal artemis. Nutrix interea quotidie utatur in potu gelatina CC. ut lac quasi medicamentosum reddatur. In Epilepsia, conven. absorbentia fixa; sed fere infallibilis est liq. CC. succin. Egregius est pulv. flavus tempore verno ex Iulis Coryli collectus; item sulphur ex scoriis reguli antim. ultima vice præcipitatum, quod forsan vomitum elebit, & in sequente blando fumno curabit.

In *Pebre intermitente*, quæ tamen rarissima est, præmisso vomitu, curat spir. sal. armon. sal absinth. liq. CC. succin. &c., In Continua lenta & catarrhali, præmisso clysmate, convenit, Spir. sal armon. simp. vel anisat. item tinet. myrrh. In continua ardente, etiam rarissima, præmisso vomitu vel laxante, convenit Antim. diaph. CC. s. igne, nitr. antim. arcan. dupl. minſicht. Si malignitas adſit, usurpentur E-mulſ. in variolis laudatae, interdum etiam theriaca & mithrid.

Cum Ablactati propter voracitatem succos etiam crudos in corpore coacercent, eadem de illis monenda sunt.

Collegium Practicum.

L I B. V.

De Chirurgia Medica.

S E C T. I.

De Luxationibus.

Chirurgia Medica consistit in legitima inventione remedium; Manualis vero versatur circa ipsas operationes chirurgicas, quæ nos non tangunt. Partes hic tractandæ sunt vel duriores, quibus unctuosa nocent & amariuscula amica sunt; vel moliores, quarum quædam sunt sanguineæ faciliores curatu, minus irritabiles & dolorosæ, facilis restaurabiles si semel ablatae sint idque fere sine deformitate, fermento minus acri obnoxiae, & à medicamentis aceribus non adeo irritabiles; quædam autem nerveæ contrariis qualitatibus præditæ.

Inter Affectus partium duriorum, occurrit primo Luxatio facilis & cognitu & curatu; quando nempe capita ossium ex situ naturali removentur. Causa est vel violentia externa; vel interna, quando nempe ossis cavitas repletur ab acido vitiioso synoviam coagulante, ita ut ossis caput ex suo receptaculo trudatur, ut in arthriticis & Ischiadicis; vel quando ligamenta et funiculi a humiditate serosa falina v. g. scorbutica, relaxantur & flaxida fiunt, adeo ut ossa ex sede sua dilabi patientur.

Cura. Si Luxatio sit a vi externa, membro. extenso (musculi enim in parte luxata contrahuntur) reponatur os, & commoda ligatura fit metur, cavendo ne nimis stricta sit, alias comprimendo vaia inflammationem aut œdema inducit, vitando etiam repellentia & adstringens sanguinis & lymphæ motum impedientia. Ratione autem Inflammationis quæ ordinario repositionem aut præcedit aut sequitur, propincentur salia vol. it. alelisa, item fixa, fiat V. s. aversoria, et externe applicentur fomenta discussoria ex vegetabilibus aromaticis in vino aut alio liquore coctis. Si inflammatio repositionem præcedat, nil tentandum donec discussa tuerit. Si superveniat tumor œdematosus, propinquantur

tur sudorifera, & illinatur locus luxatus & tumidus, oleo deft. tart. et Ossium human. cum CC. usf. vel calce viva à fratre rectificato. Ut pars reposita firmetur, humectentur linsea, fasciae, & subinde sacculi, vino decoctionis fl. hyper. chamom. rorifmar. flæchad. arab. semper humida & calida servanda. Si fiat luxatio à coagulo gypseo, illinatur pars petrolæo vel bals. peruv. cum vitello ovi soluto, add. spir. Juniper. & applicetur Empl. ex succin. & gummi elem. cum cera & resin. iti ut extremitates emplastry tenacius non obeat, quia sic tumorem partibus luxatis supervenientem inhiberet, quod non semper consultum est. In omni autem Luxatione caveantur oleosa mucilaginosa poros oblinientia, fibras laxantia, & pruritum seu excoriationem inducentia: His enim omissis præstaret partem absque religatione decoctis nervinis addito tantillo lixivii communis fovere: Fugiantur etiam Empl. & Carapl. adstringentia. quæ poros claudunt & inflammationem promovent; & interea fibras minime roborant; vera enim fibra rum repositus fit per aromatica fomenta, vel Empl. ex succin. bals. peruv. gum. Elemi. &c. Quando itaque luxatio fit à coagnlo gypseo, experta sunt interne volatilia ex tartaro & nitro per retortam tubulatam destillatis, item sal armon. volat. sal ossium human. Externo bals. peruv. cum vitel. ovi & S.V. Spir. lumbr. terr. per putrefact. cum Spir. Sal. Armon. Oluem tartari fætidum, cum oleo oss. hum. aliquoties destillat. mixtum, Empl. stict. croff. cum oleophilos. malaxat. & omnia in malo Ischiadico laudata. Si fiat Luxatio a funiculis relaxatis, usurpentur crebrius sudorem expectando sassafrata, spir. sal. armon. oleosus aromaticus, & præ cæteris aurum diaphor. Poterii. Externe convenienter Spir. & Liq. Lumbric. additis moderate adstringentibus; item. Empl. stict. croffii cum petrolæo malaxatum, vel Empl. ex Tacamah. & Caran. cum ol. deft. succin. articulo & tendinibus articulum firmantibus applicatum. Luxata Maxilla utraque facile reponitur; altera quidem per alapam inflictam. Luxatio Ossis coccygis, v.g. in partu difficiili molestissima est. Luxatio Ossis femoris difficilima est curatu, quia ligamentum quod os cum suo acetabulo jungit semel luxatum vix restituitur; & si fractum sit, impossibile est claudicationem avertere.

S E C T. II.

De Fracturis.

Fractura Ossium ut plurimum à violentia externa ortum dicit, ut rarius a nimis artuum convulsionibus oriri observatur. Si os secundum longitudinem frangatur, *fissura* dicitur, quæ in occulto latet, & tardius symptomata pergravia prodit. Si per transversum frangatur, superveniunt ingentes dolores partium membranarum, eo atrociore si festuca ossis separata partes cutaneas vel membraneas læserit: Accedit tactus indicium, motus ossis per transversum cessans, æqualis partis fractæ intumescentia, & ratione doloris & tensionis subinde inflammations & oedemata. Hæ autem inflammations ex fibrarum strictura sanguinis & lymphæ motum impediente, in principio fracturarum, non confundendæ sunt cum Erysipilate 4to aut 7aio die superveniente, proper partes nerveas læsas, quarum nutritamentum, imprimis in corpore cacochymico, alteratum, acorem contrahens partes nerveas irritat, & hinc febrem excitat, ubi subinde solet esse suspicio festucarum ex osse procedentium, & partes vicinas lædentium. Ossa sènum arida, & luè venerea infectorum cariosa, faciliime franguntur. Interdum in *fissura* nutritamentum ossis proximum elapsum, sensim secundum longitudinem ossis defluens, circa loca articulis vicina congeritur, & tandem in abscessum transmutatur, quem in loco abscessus impossibile est curare quia fissura ad distans continuo somitem suggerit; Judicose itaque expiscanda est *fissura occulta* pertingendo totum membrum læsum, an aliquæ rimulæ vel inæqualitas vel in profundo asperitas, aut signum cariei percipi possit; inquiratur etiam an in casu vel motu sonus vel strepitus vel similia fuerint audita in membro læso. Fracture transversæ sine ossis è loco remotione facilius curantur, quæ vero semotæ difficultius. Si os in frustula comminutum fuerit periculosum est propter vulnus nunc sensibile nunc occultum partes membranosa lædens, adeo ut abscessus immineat. Ubi duo ossa junguntur, si unum frangatur alterum loco fulcri est pro osse fracto in situ retinendo, & membro formando: Si utrumque frangatur, màjus est periculum. Fractura circa articulum difficilior propter tendines, nervos circumpositos, & difficilem repositionem & firmationem: Item fractura circa loca tendinosa et fibrosa, v. g. in talo, periculosa est; illa vero quæ multis musculis tegittur minus habet periculi ratione symptomatum. Fractura cum vulnere & contusione partium mollium, inflammations, convulsiones, & interdum gangrænam infert. Si os fractum in frustula, separentur, citius si minora sint & penitus dis juncta, tardius si majora & adhuc cum membranis hærentia. Os femoris vastissimis musculis circumseptum raro consolidatur, quin denuo elabatur vel figuram vitiosam contrahat. Reliqua ossa ut plurimum a die 20 ad 24 consolidantur; utut majora subinde ad 50 vel 60 extendant.

Cura. Ossa fracta extandantr, extensa coadaptentur in situm naturalem, & per fascias vel ferulas firmentur, quo facto ipsa natura nutrimentum in spicula ossis fracti infundendo conglutinat; idque tardius in senibus tabidis, &c. propter defectum nutrimenti; subinde in gravidis non nisi post partum. Modus ferruminandi fit per callum genitum ex alimento circa poros, propter rectum eorum situm vitiatum, stagnante, & per foramina aperta transudante, & hinc in duritiem ossibus similem coagulato: Adeo ut Chirurgi officium in sola repositione & repositi firmatione consistat. Interea tamen præcavenda sunt symptomata, & ea admovenda quæ balsamum naturalem ossium conservant. Si adsit *Inflammatio* curetur priusquam fractura tangatur. Ossi reposito illinatur *Spir. vini*. cum ztia parte *spir. lumbr. terr.* Si adsit contusio partis applicetur *mēl* cum *S. V.* probe temperatum. Illinatur etiam locus fractus *olea hyper.* & *lumbr. terr.* acuato *ol. dest. terebint.* & *rorism.* Hinc imponatur *Empl.* (ita ut extremitates leviter se contingant & intumescenciam supervenientem non inhibcant) ex *pulv. rad. barb. hirc. extract.* *ariſtol. rot.* cum *S. V. succin.* cum *Resina alba, terebint.* & *cera,* tempore usus cum *bals. peruv.* vel *ol. dest. succin.* *malaxandum.* Hoc *facto*, si locus sit tendinosus musculis destitutus crebriores circumvolvantur fasciæ & adaptentur ferulæ; si vero multi circumstant musculi sufficit *Emplast.* cum ferulis. Fugienda sunt *Adstringentia.* Interea callum promovent *vulneraria interna*, viz. *agrimon.* *consol.* *maj. geran.* *robert.* *sabin.* quibus *Rosmar.* semper addatur; item *lapis Ostiodoll.* in *vino* vel *decocto Vinc.* *Pervinc.* Post 3 vel 4. dies resolvantur fasciæ, & abluatur locus *vino decoctionis* nervinor & vulnerar. Si ex fractura nervi contorti sicut, et ligamenta & tendines translocantur, post diem 7, impone ceratum ex *Rad. Sigil. Salom.* 3 iv. *Alchymil.* 3 i fol. *Plantag. m. ii.* instar pultis coque; cui adde *Cera albæ* q. s. ut fiat Ceratum molle: Misce cum *Ol. Myrtil.* 3 ii. *Ol. Terebinth.* 3 iſ. *Hng. Agrip.* *Dialtb.* an 3 iſ. *bol. armen.* 3 vi. *sang. dracon.* 3 iii. *thu.* 3 i. *M.*

In *Fissura*, si tumor sit insignis, mollis tamen & tractabilis, appetiatur *icalpello*, & abscessus instar aperturæ cum vulnere tractetur. Recens *fissura* facile curatur *Emplastro convenienti* ex *rad. Sympbiti*, &c. Si abscessus sponte obortus fuerit, facta maturatione aperiatur, continuando apertorem ad locum *fissuræ*, ut commode caries tollatur, inspergendo *pulv. euphorb.* vel *ol. dest. caroph.* &c. Si ex *fractura* lacerentur partes molles, & nil de osse abscessorum metuatur, jungenda sunt labra vulneris vel suturis vel glutine, & *balsamo vulnerario* trahanda. Si fracti ossis emineant prominentiae, quæ vel dextre reponi nequeunt, vel ab aere cadaverisata sunt, necesse est vel abradantur vel separantur, & vulner factum per digestivum diutius apertum servetur: Si jam separatae sint volfella extrahantur; si adhuc hærent naturæ committatur negotium. Si os repositum debitam figuram non habeat, facile corrigitur si callus non firmatus sit; si vero jam firmatus est, sine noxa curari non potest. Si os iterum frangatur, non frangitur in callo, sed circa callum.

S E C T. III.

De Vulneribus.

Vulnus est divisio unitatis in parte molli, vel nervea vel sanguinea.

Nunc est simplex; nunc complicatum cum contusione & simil. Quoad Prognosin; vulnus est lethale quod gravius laedit partem ad vitam necessariam, vel vasa interna majora; quod cerebrum, non superficialiter, sed graviter laedit; quod diaphragma et partes nerveas ad convulsiones irritat.

Cura. Natura sola balsamo suo nutritivo partes separatas unire potest; Balsamus hic naturalis est humor viscidus tenuis, imprægnatus sale vol. oleoso temperato, investitus substantia pinguiscula. Chirurgi officium est hunc balsamum conservare, ejusque corruptionem impedire & emendare; idque & interne per vulneraria sale vol. praedita, v. g. Myrrb. Viper. Antimonial. &c. præmissis aut purgantibus mediocribus aut sudoriferis salinis volatilibus blandis; & externe aeris impressionem avertendo, ab aere enim fit alteratio sanguinis & succi naturalis, unde acorem contrahit, qui omnium in vulnera symptomatum author est, & intensius in nerveis, quam in sanguineis, partibus prævalet: Fermentando enim calorem & ruborem, stagnando inflammationem & tumorem, rodendo ulcus generat; & cum sale vol. concurrens pus constituit. Variat hæc aciditas, 1. Ratione cause laeditis v. g. in morsu animalium & simplici vulnera. 2. Ratione sectionis, vel punctionis, vel contusionis. 3. Ratione aeris in diversis climatibus, item plus vel minus radiis solaribus imprægnati, qui deterius faciunt. 4. Ratione succi nutritii vel sanguinis affluentis, v. g. a lue venerea, cruditate cachectica, aut mensibus suppressis, inquinati, unde acor multo pejor redditur.

Remedia itaque externa, acidum corrigentia, balsamum naturalem conservantia, ejusque corruptionem sistentia, sunt bals. peruv. ol. hyper. ol. cerebrus. bals. sulph. & similia pauca: acria vol. detergenda dicta nocent balsamum colliquando & fluxum dolorosum acrimonia sua inferendo; nocent etiam olea expressa ob unctuositatem & acidum quod continent. Sola itaque temperata alkalina oleosa convenient, in nerveis quidem paulo fortiora, propter acorem magis intensem & majorem sordium copiam. Si nihil extranei in vulnera transierit & nulla sit contusio, nec aliquid a parte ablatum, statim conglutinentur instillando balsamum vulnerarium cum moderate adstringentibus, sine ullo puris proventu. Sed si adsit contusio ut in sclopetorum vulneribus, si eximendum sit quid heterogeneum, si studio apertum servandum sit vulnus ut in capitis vulneribus, si in ulcus degenerare incipiat, prius digestiva applicanda sunt, quæ contusum aut extravatum aut corruptum in pus mutant; hinc mundificantia & tandem sarcotica. Digestiva sunt terebinth. & vitel. ov. quibus myrra vel bals. peruv. addend. ne putrescar pars nerva; jungenda etiam sunt

acidum absorbentia, ut ter. vitriol. d. remedia ex saturno, item ex venere. *Mundificantia* sunt tantum digestiva acriora. Interim labia vulneris conjugat Chirurgus vel suturis vel fasciis, rebus heterogeneis pius extractis. exceptis sanguinis grumis qui relinquendi ut balsamum nativum ab aere defendant. Extrahuntur autem heterogenea, v.g. *Festuæ*, *ossum fructuæ*, *sarculi lignorum*, &c. vel per instrumenta appropriata, vel per medicamenta *vulneraria*, et *astrabentia* dicta; qualia sunt *pinguedo leporina*, *lingua vulpis* ficc. & *in vino mace-rata*, *sabina*, *vinca pervinca*; hinc *Emplast.* ex fermento, melle, & visco q. mixtura ex ocul. canc. pingued. lepor. & succin. alb. item *Emplastr.* ex Cer. alb, lb i. *Colophon.* *Tberiac.* an. 3 vi. Liquefact. super. ign. add. *Gum. Ammon.* 3 i. *Bdell.* 3 ii. cum j. q. axung. lepor. & aprgn. Quoad *Fascias*, in vulneribus non adeo gravibus sufficit fascia in duplum complicata, cujus medium membro læso applicatur, in parte plagæ opposita circumvolvendo per rucem: Sed in gravioribus, ubi fibræ per transversum dissectæ sunt, aut partes abscessæ & adhuc pendentes, necessaria est *su ura*, in qua cavendum ne nimis arête adducantur labia vulneris, quia nonnihil intumescunt, et quia sic balsamo ingressus et puri egressus non pateret. Cavendum etiam ne agu nervus lædatur, Fiant etiam *Suturæ* mediante *glutine*, nempe linteo illito *Gum. Tragacanth. gum. arab. masich. ibur. sarcoc. an.* 3 i. pulveris. et cum *album. ovi agitatis*, donec in spumam et liquorem abeant. In vulneribus levioribus puncum incisis, item sinuosis et fistulosis, optime proflunt turundæ ex lino contorto et linteo semiconvoluto, basi in 4 lacinias divisa, ne fundum vulneris nimis premant, imprimis si partes sint nerveæ in vicinia. Hæ turundæ non nimis crassæ, in apice teneræ, in medio nonnihil crassiores, unguento illitæ fundum vulneris puriflicant, ita ut caro non citius in superficie quam in fundo accrescat. Hisce mediis curatum vulnerum cicatricem relinquit, propter fibrarum coalescentium situm inæqualem, unde succus nutritius coacervatur in cicatricem; imprimis si magis adstringentia applicata fuerunt, hæc enim poros angustando fibras minus tractabiles red-dunt.

Hactenus de Remediis in genere. Succedit specialior horum consideratio. Ipsa natura *conglutinat* Balsamo suo naturali, quem conservant sale suo alcalino *vulneraria*, addendo acidum absorbentia, imprimis *saturnina*, et moderate *adstringentia*, quæ fibras et carnem, a tenui humore transudante laxatas, restituunt. Talia sunt *Sauic. Pyrol. Planiag. Hyper. Scabios. Centaur. min. Vinc. Pervinc. Veron. Aristol. Torment. Nicot. Major. sigil. Solom. fruct. Momord. Symp. Gum. Tragac. Tacamah. Sarcoc. Sang. drac. olib. bdell. regina pini, Myrrb. pix. terebin. mastix, Hypocist. asac. vera, aloë; Mumia, lumbr. terr. cerum. aur. mel. C. C. ust. os. sep. canc. usnea. cran. bum. telæ aran. Lyibarg. Saturn. Calcin. ceruj. mini. succin. bol. armen. lac lun. sulph. calx viva lota; Ol. mormord. hyper. & lucif. ol. exp. nicot. ol. lumbr. tiberiaca, bals. peruv. bals. sulph. balsamis. Unguent. de beton. de pomphol. de nicot. de cerus. de tutia, de minio, *Emplast.* dia sulph. Ruland. Stictic. Croll. de gratia dei, &c. Ex his fiant potiones & pulveres vulnerariae; injectiones, balsama, unguenta, emplastra. Sed revera pauca simplicia sunt optima, v. g. sufficient fere interne ocul. canc. et an-*

tim. diaph. et in æstu febrili nitrum antimoniat; & in lœsione partium nervosarum Liquor. CC. succinatus. Inter Balsamos, simpliciores & selectiores sunt bals. sulp. peruv. & tolut. Ol. expr. ex sem. hyper. cui propriæ flores insusi sunt; Cerumin. aur. cum ol. jugl. expr. coctum & inspiss. in vulneribus nerv. nulli equiparand. Liquor follic. ulmi, imprimis in vulneribus oculorum. Pro prompta & tuta cura, eluatur vulnus spir. vin. hinc, applicetur pulv. aloes hepat. cum gossypio ol. hyper. imprægnato, et superponatur Empl. Rulandi. Item

*Rx. Benzoes 3*i.* Aq. vit. 3*lb.* mastich. 3*i.* Bals. nig. 3*lb.* M. f. Linimentum quoⁿ consolidat et cicatrizat quæcunque vulnera recentia simplicia.*

Vulnera partium nervosarum periculosisima sunt; imprimis si punctum lœdatur nervus aut tendo, quo in casu optime infillatur vulneri mistura ex Ol. dest. terebinth. 3*i.* Spir. vin. 3*i.* Campb. 3*lb.* M. vel. bals. peruv. cum ol. destil. lavend. vel inungatur locus ung. seq. Rx. ung. dialth. 3*iv.* Ol. laur. dest. 3*lb.* ol. dest. succin. 3*lb.* Imponatur etiam Empl. strum perquam calide ex Euphorb. opt. 3*i.* resin. rebim. 3*lb.* ceræ parum. M. Si nervus, tendo, aut ligamentum per transversum lœdatur, acuantur balsama vulneraria oleo dest. terebinth. vel. salv. vel succin. Applicetur supra vulnus, pulvis lumbr. terr. cum terebinth. & ol. hyper. vel inspurgantur exuv. serpent. cum ocul. can. pulveris. Interdum suturæ tendinum bene succedunt.

Vulnera cum contusione sunt omnium pessima. Si leviora sint, expectandum donec contusum per suppurationem separetur. Si graviora sint & metus adsit gangræna, mox scarificando & incidendo sanguinis exitus promovendus, et quod reliquum est sub forma puris promovendum, addendo digestivis ung. Ægypt. In principio ultriorem gangrænam præcavet Ol. cer. vel Philos. superimposito Empl. de Cumin. vel bacc. laur. Hisce sedata maximam partem contusione, præ reliquis remediis convenit illitus spir. sal. armon. cum calce viva destil. Pertinent huc sclopetorum vulnera, in quibus præter internas potionis vulnerarias egregium est nitrum. Externe extrahantur globi; hinc pro scopo suppurationis, applicentur turundæ cum balsam. parai, ex oleo lil. & viol. in quo catelli ebullierint addit. lumbr. terrest. illinendo semper turundas spir. vin. Post suppurationem, applicetur mundificatum Vig. erii, viz. Rx. Terebinth. 3*v.* ol. Ros. 3*lb.* Mel. Ros. 3*iii.* Myrrb. aloes, mastich. aristol. rot. an. 3*lb.* farin. bord. 3*vi.* M. In locis non nimis nervosis commode additur parum de Mercur. precip. qui nimiam putredinem arcet. Si in principio Empyreuma adsit, nil melius cremore calc. viv. cum melle. Si post male solidatum vulnus doleant ossa, ol. terebinth. extrinsecus illitum promovet & coitum fissuræ, et abscessuri separationem.

Vulnera maligna venenata, ex globis venenatis, vel morsu animalium, symptomata habent gangrænam, augustias præcordiorum, sudores glutinosos, syncopes, &c. Si vulnus ex morsu profundum sit, scarificandum est. In Vesparum puncturis sufficit ol. N. M. & Empl. de ran. cum. merc. In viperarum & serpentum morsu, imponatur bufo vivus contusus, aut admoveatur ferramentum candens citra ambustionem. In Canis rabidi morsu, applicetur Empl. magnet. Angel. sal. cum gal. ran. glut. vel loco scarificato theriaca cum cepa & c. pit. alli. Elatice

Elicito sic veneno sanetur vulnus leni digestivo addito ung. egypt. In vulnera à venenatis armis applicetur idem Empl. Magnet. vel Empl. ex Cepis, theriaca, sterc. capr. & ol. n. m. His subjiciuntur interne acet. deft. cum theriac. aut diaſcord. iunctura bezoard. fixa antimonialia cum nitro parata.

Inter vulnerum Symptoma oceurit primo haemorrhagia, si nempe ladanunt vasa majora. Interne vix aliquid convenit, nisi, ratione iracundiae, ebrietatis, &c. forsan narrata. Potius locum habent externa, viz. Crepitus lupi probe exsiccatus & compressus; vel immersus in solutione vitrioli martis, & dimid. alum. in decoct. adstring. frigido, impositis stupis cannabinis. Si vulnera sunt profunda, immitatur pulvis ex lacte lunæ, bolo armen. & cap. mort. vitriol. Conducit etiam vulneri fortiter imprimere terram vitriol dulc. cum ter. sigil. & album ovi subactam; vel fulig. fornicum alb. ovi subactum. Accedit usnea cran. human. stercus asinæ. rec. cum sanguine effluente exsiccato mistum, liueum crebrius imprægnatum alum. & sperm. ran. vel, quod fortissimum est, Rx. Croc. mart. 3 i. ter. vitriol. dul. 3 j. acet. deft. vini fortij. 3 i. Hi Stupa madefiat.

Inflammationem fistit Aq. cal. viv. imprægnata saccharo sat. & campb. Aq. deft. cancro. purrefact. vel succus canceror. conius. In Erysipelite illatur spir. vin. cum theriac. & inspergatur pulvis ex ol. jambuc. creta, verus, &c. Caro luxurians oritur a fibris per ineptam curam laxatis; curaturque applicando alum. ust. vel. croc. metal. vel ung. egypt. imprimis Aq. virides, vel præ omnibus lap. infernal. applicando post exensionem Empl. cicatrizans. Dolores, imprimis tensivos in partibus nervosis, qui spasmos earundem præcedunt, fistunt, præter interna blanda, externa ol. lumbr. terr. cum ol. deft. succin. & laur. item ung. dialth. cum. bals. peruv. & ol. deft. lavend. seu. spic. Fluxum syno. Via & airopiam curat. ung fuscum Wurz. Ung. egypt. Aq. ex canc. fluv. comp. item seq. Rx. Pulv. Castor. 3 i. Pulv. lap. calam. osf. sep. mandib. lucii pisc. an. 3 ii. spod. terr. ligill. an. 3 iij. M. & asperge vulneri. Si Convulsiones superveniant, præter suecinata & salia vol. ex animalibus interne usurp. nervi læsi ratio habenda est, vel ejus puncturam curando ut supra, vel eundem transversim discindendo ut pars sensu privetur. Si superveniant Febres, præcedere solet sensus ardoris in vulnera; Cura autem experienda per abforbentia, viz. ocul. canc. in acet. deft. Antimon. diaph. magist. coral. cum suc. citri; spir. sal. armon. cum debitis vulneratis, & ratione sitis nitr. antim. & parum de spir. vitriol. dulc.

In vulneribus pectoris, semper occuratur imminentि Pleuritidi vel Peripneumomæ; vulnerariis addantur diuretica propter occultum a pectore ad renes transitum; subinde applicentur turundæ ansulatæ sub exspiratione, ne superveniat Empyema; notetur autem vulnera infra septimam costam, diaphragma non penetrare, adeoque ad abdomen pertinere.

In Vulneribus Capitis, alvus semper sit aperta. Si superficialia sint, facile curantur ol. hyper. & bals. peruv. superimponendo Empl. de Beton. cum Tacamah. in bals. peruv. malax. Si cranium lœdatur, sed non penitus perforetur impediatur ejus caries inspurgendo pulv. rad. irid aloes, et myrras imprægnatum

S. V. vel ol. terebint. cavendo unctuosa. Si cranium Penetretur et laceratur meninges, sedetur haemorrhagia interna pulvere aloes, thur. bol. armen. & album ov. conqualis. & immittantur linteola imprægnata tantillo ol. dest. terebinth. Male applicatur ol. ros. ut & mel nisi membranæ putrefascere incipient. Haec de vulneribus casim factis. In contusionibus gravioribus sine vulnere, si possit discutitur, dilicutiatur tumor; si non, aperiatur in principio, ne pus ex retentione acrius cranium lacerat. Si sint cum vulnere et craniī laceratione, considerandum an sit depresso cranii vel cum fractura in adultis, vel sine fractura in infantibus quorum ossa cedunt; an vero fissura fit. Symptoma Depressionis aut Fissuræ sunt vomitus bilis, vertigo, sanguinis per os nares aut aures effluxus, subitanea obmutentia & brevi supervenientia delirium, convulsiones, Paralysis. Origo horum est festuca, vel sanies, vel sanguis grumosus, membranas lacerans. In Fissuris Catapl. ex farin. rab. capiti raso applicatum secundum ductum fissuræ non exsiccatur; item si æger mandibulas fortiter contineat, aut nucleus cerasorum frangat, dolorem percipiet in loco fistula. In quo casu necesse est perforetur cranium ut sanguini, saniei, &c. pateat exitus.

S E C T. IV.

De Ulceribus.

Solutio unitatis ab acreidine corrodente in parte molli *ulcus*, in dura *Caries* dicitur. Acre corrodens est acidum, quod alimentum partis in excrementum acre transmutat, & fibras carneas sensim absument. Oritur hoc acidum, 1. Ab alimento partis proximo corrupto ut in ambustis, &c. 2. Ab aciditate sanguinis et lymphæ ut in scorbuticis et venereis ulceribus; item post inflammationem propter sanguinem stagnanem acescentem. 3. Ab excreimento aliquo sanguini & humoribus permixto, quod in partem determinatam defigitur, ut in ulceribus quæ aliis morbis supervenientur. Confirmant hoc acidum, Emplastra ab ulceribus detracta acidum subtile spirantia. & dolor ulceris corrosivus, qui non ab alcali caustico quod mortificat, sed ab acido procedit. Pro vario aciditatis gradu alimentum varie corrumpitur, unde ulcus aut *sanosum*, aut *vermiculosum*, aut *cancrosum*, aut *phagædicum*, aut *dolorosum* aut *purulentum* esse solet. In *partibus nervis* alimentum sale vol. acri non imprægnatur, & ob id facilius acescit, ipso spiritu animali aut celerius distributo aut facilius exhalante; unde harum ulceræ sunt & frequentiora et difficiliora, quam *partium sanguinarum*. In *locis glandulosis*, lymphæ acido subtili sale imprægnata, facile ulceris impressionem suscipit, unde tale ulcus contumacissimum est, dolorosum et fæpe *cancrosum*.

cancrosum. In Ulceribus articulorum, os subiectum ab acore corrosum, *cariem* contrahit; quæ nisi corrigatur, ulcera sunt immediablia. Si sanies ex alimento corrupto orta per interstitia partium latius serpit, & partes molles cum staminibus duris exedit, ulcera infert sinuosa et fistulosa, quorum canales in locis membranaceis quasi in callum indurantur, imprimis horum orificia, ab acido vitiolo corrugante et indurante. Talia ulcera solent esse graviora, ubi alimentum partis facile acidi impressionem recipit, v. g. in scorbuticis, lue venerea correptis, hydropicis, his quibus hæmorrhoides aut menses supprimuntur, item illis qui spirituum defectu laborant. In ulcerè curato, si tantillum acidi non rite correcti relinquatur, vel recidivat, vel per sanguinis & lymphæ motum aliorum defertur. In omnibus ulceribus adeat *Cavitas* propter acorem exedentem; in sanguineis *pus*, in nerveis sanies vel saltem pus tenuius & acrius. Labia ulceris raro sicca sunt, nisi aeri diu exponantur aut exsiccantia intempeste applicentur. Qui net ulcus sponte & subito siccum evadens, cum labiorum livore, gangrenam aut mortem portendit.

Cura consistit in acidi mortificatione; carnem enim generat & foramen occludit ipsa natura. *Remedia*, sunt vel acidum temperantia per salūm vol. alcalinum, vel idem absorbentia. Priora acidum destruendo alimenti corruptionem fistunt, adeo ut ulcus nitidum reddant, & *Detergentia seu Mundificantia* dicantur. Sunt hæc vel *temperata*, *digestiva* dicta, quæ sanguineis saltem in principio conveniunt, & acidum temperando ita ut moderatius cum alimento partis effervescat, pus laudabile et *suppurationem* promovent; vel sunt *acriora*, in nerveis, *acerrima* vero in putridis ulceribus laudata. Ulcere mundificato adjuvetur natura in carnis generatione et consolidatione, per balsama vulneraria, quæ balsamum naturalem conservant, et simul adstrictoria vi carnis recentis laxitatem corrigunt, et quo magis adstringunt, eo firmiorem cicatricem generant. Adeo ut *Sarcotica* et *Epulotica* gradu tantum differant. His Externis, jungantur interne *potiones vulnerariae*, *remedia ex lignis sudorifera*, *antimonalia fixa*, *viperina*, & similia alcali plus minus acri pollutia.

Remedia Digestiva sunt *Ol. Ros. butyr. rec. majal. vitel. ov. gum. elem. terebint. tbus. mastich. far. tritic. hord. foenugr. cgc. v. g. Rx. Terebint. 3 i. vit. ov. no. 1. mel. Ros. 3 ss. ol. hyper 3 i. M.* Ubi pus genitum est addantur *Mundificantia*, et acidum vel *temperantia* vel *absorbentia*, v. g. Rx. *Fol. Nicot. m. il. summit. absinth. berb. veron. an. m. i. rad. aristol. rot. 3 i. dac. junip. 3 ss. alum. crud. 3 i. Cog. in s. q. Aq. Ferrariorum.* Colatura injiciatur in ulcus sinuosum et fordidum. Item, Rx. *Succ. nicot. plantag. absinth. beton. mel. ros. colat. an. 3 iv.* subige probe lento igne, add. croc. mari. mercur. precip. aloes. myrrh. fl. fulpb. an. 3 i. Cum bals. peruv. q. s. f. Ung. mundific. Ulceris. Laudatur bals. fulpb. aut terebinthinatus, aut cum oleo lini vel muc. jugland. expr. paratus, item bals. peruv. habito tamen delectu an pinguia convenient; si non, sufficit mel cum succo vulnerario. Optimum mundificantium fit ex vitello ovi ad duris. cotto cum melle et vino; addito in malignis mercur. precip. vel merc. vivo à quo spiritus nitri abstractus fit. Pro ulceribus consolidandis, Rx. *Calc. viv. bis vel. ter lota* & *tarum exsic. q. v.* Misce cum ol. lin. q. s. et tingatur cum bolo armeno.

vel rubro ad carneum quasi colorem. Interne usurpetur crebrius Merc. dulc. cum extr. helleb. nig. item antimonialia fixa, tincturae antimoniales, corallia et ocul. canc. cum aero dest. Myrrha, Crocus, Essentia Spiritus et sal vol. viperarum, et imprimis decocta Lignorum.

Hæc in genere. In specie, ulceræ cum ossium carie juncta, non curantur nisi corrigatur caries, cuius signa sunt asperitas in fundo ulceris, nigredo et perforatio ossis, item si ulcus optime suppuratum subito recidivet, sanies enim ex osse plorans semper novum ulcus generat; caro etiam ulceri superveniens flaccida est & minus dolens, & ipsa sanies acrior est quam in ulcere recte se habente. Pro carie corrígenda dilatentur labia ulceris vel scalpello, vel turundis intumescentibus ex medul. samb. compressa vel rad. gentian. hinc imponatur spir. vin. proke rettif. vel ol. dest. caryoph. cum ol. dest. guaiac. vel insperg. pulv. euphorb. & rad. ireos. Si hæc non sufficient lima vel scalpello rodatur os donec punctula rubra apparent; vel ad cariem funditus delendam, tangatur os ferro candente, postmodum applicentur praedicta donec cariosum a sano secesserit, & hinc consolidetur os spir. vin. cum myrrb. & aloë. Si os reperiatur cariosum in extremitatibus fistularum, iniciatur solutio merc. dulc. cum aq. plantag. Laudatur etiam ad cariem, ung. ægypt. cum pulv. terebint. ad dwittiem. costæ, & ung. fusi. Wurz.

Si ulceri profundo; cavo, sinuoso, jungatur callus internus, Fistula dicitur. Inquiratur an desinat fistulæ in partem nerveam ubi fundus admodum dolorosus; an vero in sanguineam, ubi fundus est mollis minus dolens & materia similis puri laudabili; item si desinat in vas sanguisfunm, ubi materia est obscuri coloris instar facis propter sanguinem, & si vas erolum sit prædit sanguis, vel rubicundus vel obscurus ratione vel venæ vel arteriæ: Exploretur mollities vel durities fundi speculo vel stylo, vel si sinus sint admodum tortuosæ candela subtili ex cera & terebint. In cura; si prius orificium callosum sit, amplietur per turundam ex rad. gentian. addito paucō alum. usit. Hinc iniciatur Merc. præcip. 3i. Lixiv. 3iv. Aq. Res. 3ii. Aq. Plantag. 3iv. Coq. ad consumpt. 3iæ partis, et illinatur fistulis. Si hoc propter dolorem applicari nequeat, necesse est aperiatur, & callus, vel exedatur vel pedetentim sectione auferatur; quo facto tractetur tanquam ulcus simplex.

Ulceræ sordida, putrida, curantur abluendo cum spir. vini. in quo soluta sit iheriaca, vel decocto calc. viv. add. merc. dulc. hinc usurpando ung. ægypt. aut addendo unguentis merc. post abstractionem aq. fortis saepius spirituum vini abstrahendo paratum. Laudat Foresius expressiōnem stercor. capr. cum vino veteri. Ulceræ inveterata abluantur aq. pmor. putrid. dest. in qua extracta aristol. rot. cum S. V. factum, vel merc. dulc. solvatur, addito in ardoris casu saccharo saturni. Ulceræ

Phagadenica Cancroſa caute tractanda ſunt. Conducunt *Saturnina*, v. g. linimenta ex saturno cum succ. folan. et geran. rupert. in mortario plumbeo mixtis, inſperſo prius pulvere *bufon.* calcinat. vel ſtercore felis canceris fluv. nutriti. Schroderus in cap. de *Empl.* mirabile habet *Empl.* modo addatur *mer.* *vita.* Notandum autem quibuscumque remediiſ addenda eſſe arſenicalia fixa; v. g. *ol. arſen.* fixi per deliq. item *pu'v. benedict.* ex *fulig.* furni, arſenico et rad. ari. Si ulceri purificato ſuperveniat carnis luxurias, inſpergatur *pulv.* exort. gallar & granat. & *spongia* combuſta.

Quoad *Combuſta*; ſi ſolummodo calor & ardor externam epidermidem alteraverit, & veſiculas aqua acriuſcula turgidas excitaverit, applicetur *linimentum ex lixivio calcis vivæ* cum *ol. roſ.* vel ex *ol. rap.* rec. expr. cum ſolutione *litbarg.* in *aceto* ductis in mortario plumbeo donec fiat gypſeum. Conducit etiam unguentum ex colatura butyri non ſaliti cocti cum canc. fluv. contuſis donec rubefcant; item *succus canc.* fluv. cum aq. *sperm. ran.* ſuccus allii vel cepar. cum ſapone ven. et paucō ſale. Si ipſa curis comburatur et in veſiculas corrugetur, puſtulae mature aperiendæ ſunt, et cutis laxanda applicando *pulp.* pōm. dulc. ſub ciner. coct. add. farin. hord. & *fœnugr.* & troc. Sin vero caro etiam comburatur, & cutis emortua in eſcharam degeneret, primo vel ſecundo die ſeparetur *Eſchara* applicando *mucilag. ſem. cydon* cum aq. *sperm. ran.* extract. add. *butyro non ſalito,* *ol. lil. alb.* et *vitel. ov.* vel *butyrum rec.* agitatum in mortario plumbeo cum *decocto malvæ*, quod cum foliis *brassicæ* teplidis applicetur. Si ſic non ſeparetur *Eſchara*, neceſſe eſt incidatur, ne coerciti humores uulcus depaſcenſ inducant. Poſtmodum applicentur *Digestiva*, et *mundificantia*; & tandem incarnetur uulcus unguento ex *cale viva* in aq. frig. ſexies vel ſepties lota, add. *ol. roſ.* & *vitell. ov.*

S E C T. V.

De Tumoribus.

Magnitudo partis præternaturaliter auēta *tumor* dicitur; ſin vero nova moles adnascatur *Extreſcentia* audit. *Cauſa* ut plurimum eſt humor vel in motu impeditus, vel de novo congeſtus. Si humor in motu impeditus, fit ſanguis, inflammations, conuſiones, eryſipela inducit; ſin lympha fuerit, tumores ferociſ, hydropses particulares, cedemata, &c. infert. Humor de novo Colligitur, quando coacervatur alimentum partis aut corruptum a fermento vitioso, ut in bubone venereo, cancro mammarum, &c. aut alteratum plus minus, ut in excreſcentiis, polypo, &c. Quoad *Cauſas remotorias*, stagnat humor, propter viarum anguſtias a compreſſione, infarctu, aut contractura doloroſa; humorum crassitatem ratione chyli viſcidioris, frigoris acidii, aut cuiusvis externi coagulan- tis; particularum malam figuraſionem à recrementis in abſeſſibus

criticis à sanguine depositis. Quoad novos humores, alimentum vel corruptitur à fermento acido in parte latente, ut in carie ossium, ulceribus, &c. vel alteratur à pororum dilatatione, fibrarum laceratione aut extensione nimia, membranarum discissione, unde alimentum copiosius recipitur & retinetur.

Cura. Humori stagnanti restituatur motus naturalis, removendo impedimenta externa, materiam obstruentem solvendo, frigus & acidum coagulans corrigendo: Evacuetur etiam tumor vel insensibiliter discutiendo et attenuando, vel apertione cum ferro aut cauterio, vel suppuratione quæ oritur ex effervescentia acidi (à dissipatis spiritibus orti) cum sale vol. oleoso. Tumor per novam humoris generationem introductus, aut discutiatur, quod rarius, aut per aperturam evacuetur, materia ante emollientibus et suppurrantibus alterata. Ex crescentiae tollantur per ferrum et ignem. Interea, socientur interna, acidum absorbentia, sanguinem expurgantia, et blando sudore humoribus motum conciliantia.

Remedia itaque tumorum externa sunt, I. *Resolventia*, quæ trahunt viscidum attenuant, coagulum solvunt, durum fundunt et emollient, vi sua acidum temperandi, et simul poros partium penetrandi; suntque hæc in triplici differentia, 1. *Lenia*, v. g. *malv. alib. mercurial. branc. ursin. viol. lil. alb. sem. fænugr. lupin. malva*, et ex his paratae *mucilagines*, *caricæ*, *uvæ passæ*, *axungiae*, *pinguedines* (veteres ex femellis magis attenuant) *ol. amygd. d. & lil. alb. ung. dialib. & resumpt.* 2. *Mediocria* v. g. *apium. bñen. cepæ coctæ. ciberefol. beton. verbasc. fl. sambuci. cicutæ. crocus. chamom. adeps vulp. ursi. cervini. sevum hirci. tacamahac. elemi. terebinth. sperma ceti*; *Ol. chamom. hyper. aneth. laur. nicot. Ung. et Empl. de cicu a. beton. diachyl. simp. de melitor.* 3. *Fotitbra*, v. g. *bryon. cucum. cepæ crudæ. cyclam. sabin. absinth. nictor. semina lini. eruc. et cumin. cum aceto trita. Gum. ammon. galban. bdell. sagap. opopan. ladan. resina pini. sterc. animal. nidi birund. spir. urin. sal. ammon. Vini crocat. et camphorat. Vapor aceti accerr. Ol. later. lunbr. petrol. nicot. terebinth. cera. bals. sulph. Ung. martiat. *Empl. Diachy comp. viginis cum merc. Oxyroc. mercurius lamina saturni illitus.* II. *Insensibiliter Discutientia*, viz. *Aromaticæ sale vol. oleoso prædictæ*, & in et externe. III. *Supurantia*, viz. *humectantia*, *acrimoniam humorum temperantia & fibras laxantia*, & *occulto iæ vol. constantia*, y. g. *rad. alib. lib. alb. cep. coct. allium. semina. flores olea. unguenta et emplastræ. Emollientia. ditta.**

Inter tumores in specie primatum tenet *Inflammatio*, nunc genuina nunc *spuria*, *orta* a sanguinis stagnatione, quam vel laesiones externæ, vel spina interna, infert. In *Cura*; interna vide in cap. de *inflam.* externæ crebro applicetur in principio decoct. *sulph.* cum *urinæ*; vel succus cancri, fluv. rec. calidus, vel fatus aromatici cum S. V. vel Lixivium ciner. farment. vitis cum vitriol. sale et aceto. Si his discuti nequeat, promoveatur suppuration, temperatis quidem in *genuina*, acrioribus vero in *notha*; pro quo scopo egregium est *lac* in quo coctus *sapo* renetur. Tumor sponte vel scalpello aut cauterio apertus cum bals. sulph. & *Empl. diafulph.* mundificetur & consolidetur.

Suffusio sanguinis seu contusio eandem ortitur naturam cum inflammationibus genuinis. Interne eminent ocul. canc. cum aceto; carbones tiliæ in *vino*, salia volat. et si suspicio sit partis cuiusdam internæ læsæ vel blande laxantia vel blande diaphoretica. Externe pro scopo resolvendi convenit spir. vin. rectif. tartaris. nunc camphorat. nunc crocat. Lixivium cum vino factum. spir. sal. armon. cum spir. vin. paratus; bals. peruv. cum vitello ovī et spiritu vini, imprimis, in partibus nerveis; item decocta vel catapl. ex. rad. symph. sigil. salom. medil. fl. samb. chamom. et croco cum vino. Hæc insuffulione leviori. Grandior enim suppuranda & consolidanda venit. *Gravissima* vero gangrenam minitans profunde scarificanda, et hinc applicandum est ung. ægypt. cum digestivis.

Erysipelas tumor est non adeo insignis, intense rubens, ardens & dolens, late diffusus, digitis pressus maculam albam subito rufescens ostendens, cum horrore et sub sequente gravi æstu incipiens. *Causa* est acidum volat. cum sale sanguinis febriliter effervescentis et sanguinem in vasis capillaribus circa partes ut plurimum nerveas figens. Interne hoc acidum infringit Rob sambuci. Externe hoc acidum via sua alcalina discutunt spir. vin. crocat. et camphorat. lintea spermatis ran. imprægnata, fel carpion. theriaca cum sale absinth. decoct. oliban. et myrrh. cum camph. et croco. His jungantur saturnina acidum absorbentia, nempe sacch. saturn. cerus. minium. Actu frigida & adstringentia, item pinguia et mucilaginosa, valde nocent. Erysipelas male curatum abit in ulcus serpens, in quo casu optimus est succus naustur. cum cerus. litharg. lacte lun. et croco martis; vel ung. ex Litharg. ʒ iii. ung. popul. de cerus. refriger. Galen. an. ʒ i. Ol. ros. ʒ i. m. in mortario plumbo.

Tumores Critici in morbis acutis oriuntur ex partibus heterogeneis à M. S. præcipitatis, circa vasæ capillaria ejus motum impedientibus, primario in locis glandulosis, secundario in nerveis. Furunculi facile maturantur Empl. Citrin. et consolidantur Empl. de melillo. Bubones (in inguinibus) et *Parotides* (circa aures) benigni maturandi et consolidandi more consueto: Maligni vero sunt vel pestilentiales vel venerei. Priorum curam, ut et carbunculorum vide in cap. de peste. *Venerei bubones* oriuntur ab acido viscido maligno in inguinibus coacervato: maturentur Empl. vigon. cum mercur. malax. cum ol. dest. lign. guaiac. vel ol. tartari volat. Emolliti aperiantur larga apertione; hinc mundificetur ulcus bals. hyper. cum ol. dest. lign. sancti et tartari, item ung. de apio cum tantillo mercur. præcip. vel arcan. corallin; Superimponendo Empl. dictum. Interne usurpentur primo decocta lignorum, postea purgantia, et in fine sal & spir. viperarum.

Paronychia est tumor in articulis, imprimis digitorum, subinde universum brachium ex consensu afficiens; ortus ex humore acri corrosivo periostium et tendines occupante, qui ut plu imum nil aliud est quam alimentum ex osse læso transludans & alteratum. Sistitur hic dolor linimento ex sordibus aur. cum sacch. saturn. et paucō ol. avellan. expr. item linleo cum sterquilino humectato. Sæpe supervenit inflammatio, eaque in apostema, vel sine apostematione ad gangrenam vergit.

Perniones præservat & curat petrolæum illitum ; item terebint. cum vesica bubula imposita. Si gravius a frigore læsæ sint partes nervæ, applicetur decoct. rap. sicc. vel catapl. liquidum calidum. Exulceratas curat linimentum ex rapa excavata, repleta Oleo ros. et sub cineribus assata, facta postmodum expressione ; item mucilag. sem. cyd. n. cum aq. solani extractæ, add. tantillo tut. præp.

Tumores serosi molles indolentes, a digito impresso nullum vestigium recipientes, oriuntur a lymphæ impedito motu aut extravasatione. Hos discutit *Aq. calc. viv.* cum spir. vini ; item stercus bubulum cum pulvere cumini ; et *Empl.* ex baccis lauri cum oleo, sterc. capr. et melle. Jungantur interea interne, decoct. lign. junip. et sassafri.

Oedemata, seu tumores laxi, imprimis in cruribus, digito cedentes, & hujus vestigium diutius retinentes, oriuntur a lymphæ crassa viscosa cum chylo crudo et *M. S.* hinc inde distributa et stagnante. Ut plurimum morbis sive chronicis sive acutis superveniunt. Sed si per te apparent, metus est ne morbus chronicus superveniat. Interne convenient *stomachica*, *anticatarrhalia*, et *antiscorbutica*. Externæ egregia sunt *Lixivia*, item fomenta & catapl. ex roremari. bacc. junip. origan. chamom. in lixivio decoctis ; item *Empl.* de bac. laur. cum ol. dest. succin. quotidie bis repetitum ; item suffitus ex succin. pulveris. ʒ viii. acet. dest. Ibi. in lapidibus candefactis. Si acria desiderentur, convenient *Lixiv.* ciner. farment. vitis in quo bulliat sulphur commune ; ol. tartar. vol. aliquoties a CC. usq. rectificatum ; cui non cedit ol. guajaci. dest. probe rectif. In contumacioribus tumoribus, fiat catapl. calidum ex sterc. capr. cum urina humana, vel ex fimo equino cum farin. hord. et aceto. Si hujusmodi oedemata aliis morbis superveniant, optimum est *chelidon.* maj. rec. contusum & plantis pedum applicatum.

Scrophulæ & *Struma* oriuntur a lymphæ acido austera in meatibus glandulosis collecta. Quædam sunt mobiles, et quædam firmius iradicatae ; quædam sunt legitimæ, benignæ & indolentes ; et quædam illegitimæ, malignæ, et癌roæ. Inter *Resolventia* eminet ol. dest. *Heimontii* (in tract. tartarus non est it potu) ol. laci t. cum acet. præpar. (harum pulvis interne nobilis est) *Empl.* de *Gum. Ammon.* et *Cicut. Crocatum Myrsicht* cum merc vivo ; *Catapl.* ex fol. cucum. asfn. Habetur *Amalgama mercurial.* cum quo *emplastrum* parata forsitan sunt egregia. Si hæc non discutiant, suppurentur applicando *Empl.* de *meliloto* cum cl. amyg. d. et pingued serpent. vel *Empl.* magnet. Ang. salæ mixtum cum *Empl.* diaulph. Suppuratae non statim aperienda, sed quandoam fieri potest relinquenda, ut eo major glandulosa pars suppuretur. Aperto abscessu applicetur *digestivum* cum merc. præcip. hinc pro mundificatione baſ. suph. Si glandula sit pendula, seta equina pedetentim constringatur ut sensim marcida sponte separetur. Si propriis tunicis inclusa sit, tollatur tota membrana manu chirurgi, saltem ubi non magna vasa aut nervi ad glandulam tendunt. His jungantur interne fixa acidum absorbentia, ut *spongia combusta*, ossa sepiæ, *remedia viscerina*, *arcuum duplicatum*, *pumex preparatus*, *pijer*, *polv. sternutat.* cui accedunt *purgantia appropriata*.

Sciurus seu tumor derus, tactui renitens, oritur ut plurimum ex sanguine aut chylo crudo coagulatis. Si dolens sit, in *cancrum* ferre degene-

degenerat. Inter Resolvensia eminent *Empl. succulentum* vel *Catapl. ex cicut. mandrag. nicot. cucum. afarin. &c.* hinc *Empl. de cicuta cum ammon.* vel *Empl. vigon.* cum *mercur.* dupl. item *lamina saturni hydrargyro illita.* Si his non cedat, suppurandus, temperatis attamen, nam fortiora facile g. nigrænam exulceratam inducunt. *Scirrus dolens* cancrosus aut intactus relinquendus, aut in duritiem lapideam indurandus, *nistro in acero soluto.*

Cancer est tumor sub initio magnitudinis pisii cum punctione, nigricans, interdum lividus, successive incrementum capiens, in progressu vehementius dolens, cum pulsatione, et nigritie venarum circa tumorem sanguine turgidarum; tandem exulceratus cum vicinarum partium depascentia et dolore miserabili. *Causa* est acidum volatile naturæ arsenicalis. Hoc acidum *occultum* est in cancro incipiente; in exulcerato verò manifestius, propter novum acidum vitiosum effervescentiam ciens, quod fere incurabile est. *Occultum* itaque saltem palliative tractetur per temperata, interne remedia *ex cancris fluo.* externe *Empl. ex saturno* diutius trito cum *ol. ros.* et croco in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo calide; item *Empl. ex ol. ran.* cum *CC. uft. & saturno* similiter ductis. *Cancri* exulcerati seu manifesti, vix nisi arsenico aut amalgamata mercuriis cum *saturno* cedunt. *vid. de ulceribus.* Notetur autem scirrhos, strumas, et quasvis excrescentias facile ad cancros exulceratos degenerare, imprimis si per acriora mucilaginosa ad suppurationem adigantur, illa enim transpirationem impediendo retenta acriora reddunt, et simul acidum occultum in actum ducunt.

Gummata Gallica, sunt tumores duri in ossium medio, perioctio incombentes, subinde cum dolore nocturno ostocopo, partes molles subiacentes & ipsa ossa rodentes. Oriuntur ab acido venereo ossa infectante, adeo ut horum alimentum corrumpatur et coaguletur. Cura. Conducunt interne sudorifera *ex lignis* & mercurialia; externe *ol. dest.* guajac. & terebint. cum merc. viv. addito opio (quod in tumoribus sanguineis et dolore isistit et resolvit) item *lamina saturni* merc. vivo illita.

Calli, Ganglia, & Sarcomata, sunt, quando fibrillæ partium laesæ alimentum proximum ulterius recipiunt et diutius retinent, unde magis quam par est assimilatur. *Calli* ossium et ganglia resovenda sunt per *laminam plumbam merc. vivo* vel *ol. dest. junip.* inunctam; item *fol. semperviv.* maj. cui detracta sit inferior cuticula, mane et vesperi renovandum; item *Empl. vigon.* cum *mercur.* item *lamina saturni spiritu vini* et *aceto dest.* infusa, asperso euphorb. ganglia successive evanescere cogit. *Sarcomata*, nervis non adhaerentia, aut cum vasis arteriosis insignioribus non conspirantia, excindenda sunt, heterogeneam substantiam postmodum eradicando cum ung. ægypt. et suppurantibus.

Excrescentiae partibus dissimiles. propriis folliculis inclusæ, sunt ex nutrimento partis nerveæ retento, alterato, et in aliam substantiam mutato; et sœpæ lunæ phæses imitantur. *Causa* est erosio membranæ ab internis, vel dilatatio et laceratio ab externis. *Folliculi* sunt a fibris crassis separatis, a nutrimento distendente longius protensis, adeo ut hinc inde fibras emittant quæ mutuo concurrentes membranam constituant quæ nutritur et dilatatur. *Materia in folliculis contenta,* nunc

punc sevo, melli, aut pulvi similis est, quia alimentum conglomeratum coacervatur. In *Cura* tumor recens resolvendus, quod raro fit; vel suppurgandus. Sed si tumor confirmatus sit, et membranae firmiter coalescere, aperiendus est tumor et tota cystis radicitus evellenda est, vel cultro successive separando, vel erodontibus, cavendo ne tantillæ fibræ remaneant. Primo itaque maturetur tumor *Empl. ex Pic. nav. gun. ammon.* & sulph. Aperto tumore, auferatur *Cystis ung. ægypt. cum terr. vitri. al. d.* et paucò *virid. æris.* Tales tumores in Capite propter densam et firmiter circumtensem cutem, non tam extorsum prominent, quam latius sub cute expanduntur, et *testudo* vel *talpa* audiunt, qui suppurrandi vel incidendi ocyus, ne materia retenta acrior redditam cranium cariosum reddat; sed si ex fibris duræ meningis per suturas orientur, relinquendi sunt intacti, ne periculum inflammationis durar meningis inferatur.

Verruca nunc planæ, nunc ex angusto collo pensiles, pro *cavæ* aëroscunt fibras nervæas laceratas et nutrimentum foras emittentes; & in digitis pedum *clavi* dicuntur, qui si ex solis fibris nerveis oriuntur, facile, si simul ex læsi tendonibus, difficilius curantur, properi inflammationis & gangrenæ metum. In *Cura*; verrucas tollit planta Cieporon dicta contusa & applicata; item *succus chelid. maj. crebrius repetitus*; item *lac tithym.* seu *esul.* leniter vulnerando verrucam si tenacior sit. Laudantur *Ammon.* in *aqua* solutum, linimentum ex spir. sulph. aut *vit. iol.* cum *melle*, humor salivalis a limacibus sale absteritis ejectus. Emoliri possunt *cavi* & verrucae *Empl. ex cera* cum merc. d. aut *vigm.* cum *merc.* partem emolitan. semper aspersione. Ad *verrucas venereas*, in locis pudendorum, *Bx. Aq. plantag. lhs. merc. præcip. Æiv. alum. Z. dissolvantur invicem,* et cum penna huic liquori intincta tangatur verruca, quæ peditionem marcescens decidet.

Fungus est tumor mollis, albicans, circa articulos ex membranis aut tendonibus læsi excrescens. *Causa* est humor nutritius retentus et collectus; cui si se jungat synovia, interdum *fungus* evadit *cancrofus.* In *Cura;* mox in principio supprimatur, quia nutrimentum absurbit et corpus ad tabem disponit. Exscindendus itaque, aut exedentibus tollendus est; vel si hoc periculoso sit, inspergantur pulveres exsiccantes et acidum temperantes, ex *CC. usio. myrr. pomphal.* et *psi* hæc sufficerint *mercur. precip.* quæsi non sufficerint lethale est *malum.*

Aneurisma est tumor pædetentim collectus ex sanguine arteriæ a quacunque causa vulnerata, mollis, digito cedens sed statim recurrens, laxus, interdum pulsatorius, coloris sape ejusdem cum partibus vicinis; ut plurimum in partibus externis, idque fere sine periculo; utut in internis, observata fuerint, et mortem induixerint. *Cura.* Cum frequentissima causa sit pertusio arteriæ loco venæ, imp. natur lamina. saturn. cum forti ligatura, et in opposita parte fecetur vena. Alias applicetur *empl. ex pulv. sumach. hyposist. sang. drac. aloes, thuris, an. cum album. ovi.* Si his neglectis *aneurisma* jam factum sit, premat chirurgus arterias ex ramo axillari in brachium decurrentes, ita ut nullus percipiatur pulsus in carpo; hinc facta larga incisura sanguis semi-grumosus evacuetur, postea comprimatur arteria, et applicentur globuli ex *vitriol. albo bombaci involuti,* post

modum inspergendo pulv. ex sarcocol. colophoni. et resin. cum struppis cannabinis hoc pulvere imprægnatis, & desuper applicando plumaceolas cum forti ligatura. Sic sanguis successive transudando liquefacit vitriolum, & vitriolum erodit labia vulneris, quo facto de-nuo coalescit. Hi globuli tamdiu relinquuntur, usque dum decidant, quod non sit nisi arteria sit consolidata.

Varices sunt tumores à sanguine hærente in venis distentis, quorum tunica laxata est. *Causa* est vel sanguis crassus melancholiticus circa venarum valvulas vas continens distendens, et ejus tunicas laxans; vel sanguinis motus in trunco quodam impeditus, hinc, propter vasa iliaca venosa ab utero tumido in gravidis compressa, varicæ in cruribus apparent. Si nimius sit hujusmodi tumor, i. e. si aut va-forum ruptionem, aut propter aciditatem ulcus aut gangrenam ini-
netur, evacuetur sanguis crassus per puncturam acus, & applicetur *tinctura saturnea*. In leviori malo applicetur ung. ex succ. can. f. u. p. ii. cum buzy. majal. p. 1. collis. Vel catapl. ex farin. lupin. Ibi. ster-
c. capr. exficc. Ibbii. aceti nr̄ valde fortis in quo mars ignitus quinques sit extictus, q. s. In varicibus costarum Fernelius laudat fustum ex de-
coct. alum. roch. in acetib acerr. et strictissimam ligaturam, continu-
ando per mensem.

S E C T. VI.

De Gangrena et Sphacelo.

Gangrena communis est affectio quascunque læsiones supervenientes, & non differt à *Sphacelo* nisi gradu. Ita se exhibent; Partis color floridus in obscurum, quasi corneum, mutatur, hinc pedetentim nigrascit; in incipiente gangrena adebet sensus pulsationis, qui cum calore subito perit, partes molles pedetentem flaccescunt, et in *Spha-
celo* cutis sponte a partibus subjectis separari potest. *Causa proxima* est jactura acidi volat. Spirituosi partem in suo esse conservantis; adeo ut hic peccet *alcali*, a quo sulphur partis dissolvente et in acidum agente fætor & putredo deducenda sunt. *Causæ Remotaæ* vel *mediate* somitem hujus acidi, viz. influxum sanguinis & spiritus vitalis im-
pediunt, ut contusiones & læsiones vasorum externæ; vel *immediate* acidum destruunt, insensibiliter transpirationem prohibendo & hinc retenta, acriora reddendo, ut frigus, imprimis partium nervarum; huc faciunt venena, et morbi maligni. Notandum autem in sphæ-
celo, partem, licet mortificatam, interdum motum adhuc habere, quatenus movetur a tendine oblongo, cuius musculus adhuc sanus est; item gangrenas a causa interna vix curabiles esse, quia ampu-tata parte, in altera erumpit; item partes nervosas & facilius his affectibus corripi, & difficilius curari.

Cura. In *Gangrena*, ejus progressus inhibendus, & interne per theriac. et imprimis camph. spir. vin. campborat. spir. theriac. camphorat. *Citrata* cum *Camphora*, & similia, expectando sudorem; Et externo per lintea spir. theriacal. camphorato imprægnata, pulv. aloes et myrrb. conspersa: Elegans est jus brassica acida; item decoct. calc. viv. & sulphuris; vel decoct. calc. viv. add. merc. dulc. et spir. vini; item decoct. sal. armon. in urina ægri, vel decoct. scor. antimon. in aceto. Accedit Catapl. ex fimo equino in vino cocto, vel ex farin. lupin. & fab. cum oxymel. item panni lintei intincti decocto capit. mort. aqua fortis contusi in aq. ros. In *Sphacelo*, separanda est pars ægra a sana, vel ferro candente, vel butyro antimonii, quo etiam circulus ducatur circa mortificatum, ut impediatur ulterior mortificationis progressus. In leviori sphacelo fiant scarificationes profundæ, eluendo loca scarificata cum s. V. & aceto, et dein illinendo ung. egypt. vel linimentum Hartman. ex merc. præcip. cocto ad coniift. cum oleo nucum. Dum hæc fiunt impediatur ulterior progreslus Epithemæ. ex sord. absint. bacc junip. myrrb. & aloe in aceto, vino vel lixivio coctis, add. alum. vitriol. & sal. marin. In graviori vero sphacelo, amputetur pars vel per cultrum incurvatum frigidum, et serram postmodum pro ossibus, vel per cultrum planum candefactum. Posterior methodus magis dolorosa est, sed minus cruenta. Si sphacelus sit à causa externa, ducatur deorsum cutis tam firmiter ut aliquid de parte sana amputetur. Si vero a causa interna oriatur, largiter in parte sana fiat sectio. Abscessus in parte factus curandus suppurantibus et mundificantibus, instar ulceris recentis.

FINIS.